

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
BIBLIOTECA DE DIALECTOLOGIA I SOCIOLINGÜÍSTICA, XIV

JOAN VENY
ÀNGELS MASSIP

Scripta eivissenca

BARCELONA
2009

Scripta eivissenca

Diatopia i canvi lingüístic.
***Scripta* i projecció dialectal**

HUM2005-02821

Directors:
JOAN VENY - ÀNGELS MASSIP

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
BIBLIOTECA DE DIALECTOLOGIA I SOCIOLINGÜÍSTICA, XIV

JOAN VENY
ÀNGELS MASSIP

Scripta eivissenca

BARCELONA
2009

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Veny, Joan, 1932-

Scripta eivissenca. — (Biblioteca de dialectologia i sociolingüística ; 14)

Índex

ISBN 9788492583690

I. Massip i Bonet, M. Àngels II. Institut d'Estudis Catalans III. Títol

IV. Col·lecció: Biblioteca de dialectologia i sociolingüística ; 14

1. Eivissenc — Textos 2. Català antic — Eivissa

804.99-087(467.55)

Col·laboradors becaris:

Anna Fernàndez, Esther Vaquero, Carles Rebassa, Roger Aluja i Susanna Febrer

Col·laboradors informàtics:

Xavier López Morràs, Xavier Martorell Fabregat i Joan Torruella.

© Joan Veny i Clar i Àngels Massip Bonet

© 2009, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: novembre de 2009

Tiratge: 450 exemplars

Compost per Víctor Igual, SL

Mallorca, 374. 08013 Barcelona

Imprès a Limpergraf, SL

Polígon industrial Can Salvatella. Carrer de Mogoda, 29-31. 08210 Barberà del Vallès

ISBN: 978-84-92583-69-0

Dipòsit Legal: B. 44117-2009

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

Taula

I. INTRODUCCIÓ		9
Abreviatures		21
a) generals		21
b) de temps verbals		21
II. TEXTOS I COMENTARIS		23
Segle XIV		
<i>Títol</i>	<i>Any</i>	
1. Despeses relatives al Sagnador de les Salines	1373	25
2. Greuges dels consenyors eclesiàstics	1380	28
3. Respostes a l'interrogatori del visitador eclesiàstic	1393	31
Segle XV		
<i>Títol</i>	<i>Any</i>	
4. Inventari de l'església de Sta. Maria	1400	33
5. Crida contra la blasfèmia	1410	36
6. Declaració sobre les malifetes d'en Bernat Cocorella	1410	38
7. Despeses diverses	1456	41
8. Determinacions del Consell General	1456	44
9. Determinacions d'un consell especial d'Eivissa	1457	46
10. Determinació sobre deutes a la Universitat i altres	1474	48
11. Determinacions sobre la venda del peix	1478-1479	50
12. Comptes per obres diverses	1483	53
13. Comptes del clavari Francesc Palerm	1483	55
14. Comptes de l'obreratge de Bernardí Johan	1489	57
15. Pagaments del claveratge	1493	59
16. Despeses de l'obrer	1493	61
17. Beneficis d'una església parroquial	1500	63

Segle XVI

<i>Títol</i>	<i>Any</i>	
18. Despeses a l'església	1500	64
19. Deute a la universitat d'Eivissa	1501	66
20. Compra de forment a causa de la mala anyada	1501	68
21. Pagaments fets pel clavari	1513	71
22. Despeses diverses	1514	74
23. Presa de possessió del vicari general	1531	76
24. Falconada dels turcs a la costa eivissenca	1533	78
25. Bombardeig de Vila des del mar	1536	81
26. Visita a Eivissa del bisbe Rafael Llinàs	1539	83
27. Notícies sobre l'activitat de Barba-roja	1544	85
28. Compres de l'obrer Lluís Riembau	1550	87
29. Carta dels síndics al Príncep D. Felip sobre la fortificació de les muralles d'Eivissa	1552	88
30. Determinació sobre la venda de pells	1552	90
31. Elecció de jurats per insaculació	1555	91
32. Carestia de blat i autorització de compra de blat a Provença	1555	94
33. Testament de Joan Valls	1557	96
34. Insubordinació d'un capità	1557	98
35. Presa de dues naus mores	1562	100
36. Autorització del Consell per a comprar forment	1567	102
37. Determinacions del Consell sobre deutes i problemes relacionats amb la sal	1568	104
38. Testament de Nicolau de Quint	1569	106
39. Construcció d'un forn de calç par a adobar la calçada vella	1569	109
40. Autorització per a noliejar vaixells per a portar moltons a Eivissa	1570	111
41. Importació de carn de Menorca i establiment del dret «ajuda de carn»	1571	112
42. El Governador pren dos joves fugits de la presó	1572	114
43. Suplicació al rei perquè ajudi a sufragar les despeses de la fortificació i de la construcció d'un convent de monges	1572	116
44. Clam al governador per la injusta aplicació d'una taxa	1573	119
45. Lluita amb els moros	1579	122
46. Un síndic és encarregat de la compra de forment a Niça	1588	124
47. Visita a Eivissa de l'Arquebisbe de Tarragona	1594	126
48. Benedicció del nou convent de religioses agustines	1599	127

Segle XVII

<i>Títol</i>	<i>Any</i>	
49. Defensant-se dels moros	1621	128
50. Bastonades per no voler vendre unes cebes	1642	131
51. Dos religiosos procedents de Càller porten relíquies	1644	134

52. Inventari de mercaderies rescatades d'un naufragi a Formentera	1651	136
53. Mesures contra l'apujada de preus	1655	139
54. Greuges dels eclesiàstics contra el governador	1660	143
55. Penes imposades pel Governador de l'Illa	1663	145
56. Obligació de tocar l'Avemaria	1664	147
57. Edicte de la fe	1675	148
58. Discòrdia entre preveres i dominicans	1677	152

Segle XVIII

<i>Títol</i>	<i>Any</i>	
59. Començament de la fàbrica de l'església de Sant Josep	1700	154
60. Encant dels béns de Pere Ramon de Lluçà	1700	157
61. Encant dels béns mobles del Reverend mossèn Bernat Tur	1700	160
62. Denúncia per maltracte i amistançament	1702	164
63. Baralla a Santa Agnès	1702	167
64. Contracte d'arrendament	1707	170
65. Examen d'apotecari	1710	173
66. Capítols per a la redempció de captius	1712	175
67. Testament d'Àngela Ferrer a favor dels seus fills	1720	177
68. Testament del rector de Portmany	1721	180
69. Contracte per a la construcció d'un retaule a l'església de Sant Telm	1728	182
70. Testament d'Andreu Roig, llaurador	1731	185
71. Feines dels ferrers per a la fàbrica de l'església de Sant Josep	1732	189
72. Ordinacions de la Confraria de Nostra Senyora del Roser de l'església de Sant Josep	1732	191
73. Donatius dels feligresos a la Mare de Déu del Roser	1735-1740	194
74. Despeses per obres a la Rectoria de l'església de Sant Antoni de Portmany	1737-1738	197
75. Encant dels béns de Bartomeu Cardona (Balàfia)	1755	198

Segle XIX

<i>Títol</i>	<i>Any</i>	
76. Josep Clapés: A Eivissa	1888	202
77. «A la memoria de ma inolvidable filla na Josepa Escanellas y Serra»	1892	204

Segle XX

<i>Títol</i>	<i>Any</i>	
78. Josep Clapés: L'Església de Santa Eulària	1903	209
79. Vicent Serra: Degradació de la llengua a la vila d'Eivissa	1906	211
80. Felip Curtoys: Als excursionistes catalans	1908	214
81. Artur Pérez-Cabrero: Vocabulari eivissenc	1909	219
82. Josep Clapés: «Es dissabte de Sant Joan»	1915	221

84.	« <i>Es fameliar</i> »	1918	229
85.	Isidor Macabich: « <i>S'aufabaguera</i> »	1924	231
86.	Esplendor i decadència de la devoció a Santa Maria	1929	236
87.	Isidor Macabich: Dues mostres del catecisme de la Doctrina Cristiana	1930	238
88.	Isidor Macabich: Memòria de la Federació Catòlica Agrària	1931	240
89.	Conte de sa serra	1948	242
90.	Isidor Macabich: «El so Sellaràs i el so Parra»	1967	244
91.	Joan Castelló: «S'home i sa dona»	1974	248
92.	Preparats per a un viatge al passat	1983	251
93.	Marià Villangómez: El gat amb botes	1988	254
94.	Pepa Ferrer: «Es gall afamegat»	1989	258
95.	La cançó d'en Picossa	1990	261
96.	Pep Simon: «Anit mos hem ajuntat»	1992	265
97.	Una mica de gastronomia eivissenca	1994	267
98.	Xacoters de Balàfia: Sant Joan	1995	269
99.	Pepita Escandell: «Ses Frasquites»	1998	273
Segle XXI			
	<i>Títol</i>	<i>Any</i>	
100.	Enric Fajarnés: Fraseologia eivissenca	2000	276
101.	Antoni Marí Torres: Una visita a la Vila	2008	279

III. GLOSSARI

283

I. Introducció

Precedents

1. L'any 1971, arran de la inauguració d'un nou pla d'estudis a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, el Pla Maluquer, que incloïa un ensenyament de Dialectologia Catalana, Joan Veny va rebre de l'enyorat Antoni Comas l'encàrrec de la docència d'aquesta matèria. La seva tesi sobre relacions entres els nostres dialectes així com la seva participació -i després direcció- en les tasques d'elaboració de l'Atles Lingüístic del Domini Català¹ abonaven aquesta designació que va acceptar amb entusiasme. Al llarg d'aquesta activitat acadèmica, a més de publicar una síntesi dialectal i una introducció a la dialectologia catalana, Veny va anar recollint textos de procedència dialectal vària de cara a una futura antologia.

I. PROJECTE SCRIPTA I PROJECCIÓ DIALECTAL

2. Tanmateix el progrés de la tecnologia aplicat a les ciències humanes va fer canviar el projecte inicial. Així, no es tractaria de recollir un nombre selectiu de textos estrictament dialectals i limitats cronològicament als darrers segles, on ressortissin els elements privatis de cada dialecte, sinó de presentar una molt nodrida sèrie de textos procedents de totes les èpoques i de totes les varietats geogràfiques del català, acompanyats d'un comentari lingüístic, per veure fins a quin punt en un text traspuen elements del parlar col·loquial de l'autor. Ens acostàvem així a la *scripta* catalana, com s'havia fet amb la *scripta* normanda, valona, etc., és a dir, a la llengua escrita en el domini català o, millor, en cada una de les seves àrees di-

1. Joan Veny i Lúdia Pons: *Atles Lingüístic del Domini Català*, Barcelona, IEC. Volum I (2001), Volum II (2003), Volum III (2006), Volum IV (2008).

alectals, ço que fa possible parlar d'una *scripta* rossellonesa, valenciana, mallorquina, eivissenca, etc.²

L'empresa es va convertir en un projecte de recerca aprovat pel Ministerio de Ciencia y Tecnología, primer amb el títol *Variación y cambio lingüístico. Scripta y proyección dialectal* (1996-1999, PB 96-0238; 2000-2003 BFF 2000-0754), durant dos triennis, i després, amb el de *Diatopía y cambio lingüístico. Scripta y variación dialectal* (HUM 2005-02821/FILO).³

És evident que el projecte completava antologies anteriors, com els *Documents d'història de la llengua catalana*, de Joan Martí i Josep Moran⁴, orientats, com resa el títol, cap a història de la llengua, però mancats de comentaris lingüístics; els *Mediaeval Catalan Linguistic Texts*, de Paul Russell-Gebbett⁵, cenyits a l'època medieval i amb alguna atenció a aspectes dialectals, i l'antologia de textos balears, de Joan Miralles⁶, generalment basats en la versió original, però limitats al mallorquí i sense comentari lingüístic (només un glossari).

La novetat del nostre projecte rau sobretot en la gran quantitat de textos seleccionats, predominantment il·literaris, de gèneres diferents (poesia, teatre, narrativa, inventaris, testaments, correspondència, etc.), separats per breus trams cronològics i enriquits amb sengles comentaris lingüístics relatius a la grafia, fonètica, morfosintaxi i lèxic de cada text i que conté una conclusió on se sintetitza el pes del col·loquial dins el conjunt del text.

Selecció de textos

3. L'obra es basa en una tria de fragments (a voltes, peces senceres, si són breus) de textos ja publicats —degudament controlats, quan ha estat possible— o també inèdits que hem extret dels fons manuscrits de la Biblioteca de Catalunya, Ateneu Barcelonès, Biblioteca March, Biblioteca Provincial de Palma, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, Arxius Municipal i Parroquial de Campos (Mallorca) i arxius privats.

2. Vegeu J. Veny, «*Scripta* i projecció dialectal», dins *Llengua històrica i llengua estàndard*, València, Universitat de València, 2001, pàgs. 43-57 ; «*Scripta* eivissenca i lingüística diacrònica», dins *Per una història diatòpica de la llengua catalana*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2009, pàgs. 129-140; J. Veny i Àngels Massip, «Diacronia i diatopia en el català baleàric segons dades del projecte de recerca *Scripta* i projecció dialectal», dins M. Pérez Saldanya i J. Martínez (eds.), *Per a una gramàtica del català antic*, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2009, pàgs. 41-59.

3. Joan Veny - Àngels Massip, «*Scripta* et projection diatopique», dins Claus D. Pusch - Johannes Kabatek - Wolfgang Raible (eds.), *Romanistische Korpuslinguistik II. Korpora und diachrone Sprachwissenschaft*, Tübingen, Gunter Narr, 2005, pàgs. 253-261.

4. Barcelona, Empúries, 1986.

5. Oxford, The Dolphin Book, 1965.

6. *Antologia de textos de les Illes Balears*, 4 volums, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006-2008.

De moment, 353 textos del català central, 335 del mallorquí, 109 del menorquí, 101 de l'eivissenc, 77 del nord-occidental, 127 del valencià, i una cinquantena de textos rossellonesos i una cinquantena de textos algueresos. En total uns 1200.

Cronologia

4. El textos van des del s. XIII fins al s. XX, amb especial atenció als segles XVI-XX, quan tenen lloc canvis importants en la història de la llengua.

Varietats geogràfiques

5. Els materials recollits pertanyen als dialectes i subdialectes que es ressenyen a continuació, acompanyats dels respectius codis identificadors per al processament informàtic:

<i>Dialectes</i>	<i>Subdialectes</i>	<i>Codis</i>
Balear	Mallorquí Menorquí Eivissenc	Bm Bme Be
Català central	Tarragoní Septentrional transició	C Ct Cs
Rossellonès		R
Alguerès		A
Nord-occidental		N
	Pallarès	Np
	Ribagorça	Nr
	Tortosí	Nt
Valencià		V
	Septentrional	Vs
	Central	Vc
	Meridional	Vm

En alguns casos, especialment per a la llengua medieval, resulta difícil deduir la filiació subdialectal d'un text; per ex., pel que fa a les subdivisions del valencià que, en tal cas, s'inclou sota l'etiqueta general de *valencià*. D'altra banda, s'han suprimit les etiquetes de *xipella* i *salat* que, més que subdialectes, són isoglosses, el primer basat en el canvi [e] > [i] en posició àtona, especialment del plural (*lis vaquis*), i el segon, en l'ús de l'article *es, sa*, derivat de IPSU, IPSA, que, d'altra banda, està per la franja costanera entre Begur i Blanes, es troba en clara decadència i només manifesta una certa vitalitat a la població de Cadaqués, fora d'aquella àrea.

Tipologia textual

6. Tot i que incloem textos literaris, fem especial atenció a la producció no literària, on la pràctica escrita és, en principi, més espontània, sense que subscriuem les paraules de G. Raynaud (1876): «Les chartes sont à l'abri de l'imaginati-on ou des caprices des scribes [...]; elles offrent donc la langue vulgaire dans toute sa vérité»⁷, car no hi manquen fórmules estereotipades que es repeteixen i, a més, l'autor dels escrits pot no ser de l'àrea dialectal en qüestió.

La classificació que hem aplicat pren per base la del *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana*, de l'Institut d'Estudis Catalans, dirigit per Joaquim Rafel, però adaptat a les característiques pròpies de la nostra *Scripta*. Vet-la aquí, precedida dels codis:

1. Narrativa	9.1. Meteorologia
1.1. Rondallística	9.2. Astronomia, astrologia
2. Poesia	9.3. Zoologia
2.1. Poesia popular	9.4. Botànica
3. Teatre	9.5. Geologia
3.1. Col·loquis	10. Ciències aplicades
4. Correspondència	10.1. Medicina
5. Filosofia	10.2. Agricultura
6. Religió	10.3. Nàutica
6.1. Sermons	10.4. Veterinària
6.2. Goigs	10.5. Gastronomia
6.3. Hagiografia	10.6. Arts i oficis (construcció...)
6.4. Catequesi	10.7. Economia
6.5. Litúrgia	10.8. Milícia
6.6. Edictes, ordinacions eclesiàstiques	11. Belles Arts. Divertiments. Jocs. Esports
6.7. Profecies	12. Lexicologia
7. Ciències socials	12.1. Lexicografia
7.1. Testaments	12.2. Gramàtica
7.2. Inventaris	12.3. Altres (apologies)
7.3. Textos judicials	12.4. Onomàstica
7.4. Contractes	12.5. Paremiologia
7.5. Pregons, edictes, actes, ordinacions, determinacions	13. Història i geografia
7.6. Llibres de comptes i rebuts	13.1. Història
7.7. Ensenyament, urbanitat	13.2. Geografia
7.8. Altres	13.3. Dietaris
8. Premsa	14. Ciències pures
9. Ciències naturals	
9.1. Meteorologia	
9.2. Astronomia (pronòstics, etc.)	

7. Ap. B. Cerquiglino, *Une langue orpheline*, Paris, Éditions du Midi, pàg. 201

Procediment

7. El *modus operandi*, des de la selecció dels materials fins a la seva introducció a l'ordinador, és el següent: 1) selecció de textos basada en el seu interès lingüístic i, de passada, en el seu contingut; 2) redacció del comentari; 3) introducció del text seleccionat a l'ordinador: al principi es feia copiant-lo manualment i després, davant el perfeccionament dels escàners, es fa escanejant-los i en ambdós casos es procedeix a un coteig del text amb l'original i les conseqüents correccions; 4) introducció del comentari que al principi l'autor lliurava manuscrit i que després ha entregat en disquet o en llapis de memòria; 5) correcció del comentari i, eventualment, del text.

Un cop acabada la introducció de tots els textos i comentaris d'un dialecte es procedeix a la seva numeració definitiva. Es marquen els mots comentats i es procedeix a la indexació de tots els mots que apareixen en els comentaris, mots presentats per ordre alfabètic i acompanyats del codi del dialecte, de l'any (o el segle, si no es coneix la data precisa) i la tipologia. En cas d'homomorfisme es desambigüen les formes, especificant-ne la funció en cada cas.

Estructura del comentari

8. El comentari es compon de tres parts:

A) Si es tracta d'un text ja editat, notem la referència bibliogràfica d'on ha estat extret el fragment, precisant el títol de l'obra, el lloc d'edició, la data, l'edició (ens esforcem per basar-nos en la primera), les pàgines, les possibles correccions fetes al text publicat, les eventuais confrontacions amb l'original, etc.; generalment respectem els criteris d'edició del text publicat; de tota manera, els mots del comentari s'adapten a l'accentuació moderna.

Si, per contra, es tracta d'un text inèdit, indiquem la localització del manuscrit i les seves característiques així com els criteris d'edició.

Si el text és d'un autor conegut, fem una síntesi de la seva biografia, tenint en compte la seva formació cultural i sobretot la seva sedentarietat o desplaçaments geogràfics, aspecte important per a explicar les possibles influències d'altres dialectes, de la llengua estàndard o de la llengua d'interferència. Indiquem també si l'autor considerat té obres d'un altre gènere, amb remissió als altres textos seleccionats i comentats.

Contextualitzem el text situant-lo en la seva època o en el conjunt de l'obra, si aquesta coneix una certa extensió, com pot ser una peça de teatre o una novella.

B) Segueix un comentari lingüístic sobre els aspectes gràfics, fonètics, morfosintàctics i lèxics del text on, entre altres coses, se subratllen els trets que se separen de la llengua general; dins el lèxic destriem els mots propis (compresa la fraseologia), llatínismes, castellanismes, altres estrangerismes, mots d'interès.

C) Finalment, una conclusió resumeix, d'una part, el grau de fidelitat a un model de llengua comuna, i, de l'altra, l'adhesió als elements particulars del parlar col·loquial de l'autor.

Base de dades

9. La introducció dels textos s'ha fet utilitzant el programa WORD. D'altra banda, s'ha elaborat una base de dades ACCESS on s'indica la varietat dialectal del text, el número d'ordre, l'any de redacció, el títol del fragment (que es determina després de la lectura del text complet), el nom de l'autor, el gènere i la referència bibliogràfica completa; d'aquesta manera, podem saber quins textos corresponen a un segle o a un gènere determinats, quants n'hi ha d'un autor, etc.

S'ha codificat cada un dels textos a la base de dades. El codi que precedeix cada text en proporciona una informació bàsica ja que inclou les tres variables fonamentals per a la classificació de les dades (dialecte, data —any o segle— i gènere). Aquesta base de dades, inicialment en ACCESS, s'ha reestructurat i s'ha passat a MS SQL amb l'objectiu de crear una aplicació web àgil consultable des de la xarxa, i conté una taula amb els textos objecte d'estudi a més d'informació vinculada a cada text.

S'ha procedit al marcatge dels textos de cara a l'elaboració d'un glossari final, on consten les paraules treballades en els comentaris, amb la desambiguació de formes homònimes. A continuació es visualitzen els codis (dialecte, data i gènere textual) de tots els textos on surt cada mot comentat.

També s'ha creat una pàgina web (<http://www.ub.edu/scripta>), amb una informació que es pot llegir en català, castellà i anglès i on es pot consultar part del material del projecte, consulta que s'ampliarà i completarà a mesura que aquest vagi progressant.

El lloc web és el punt des d'on el projecte es mostra al món i a través del qual els seus membres (mitjançant una intranet) podran accedir al conjunt d'aplicacions que els permetrà de fer la seva labor (introducció de textos, marcatge, comentaris, etc.). La voluntat dels directors del projecte és, a través d'aquest lloc web, informar sobre els avenços que aporten les investigacions i de ser un punt de referència per a tots els estudiosos interessats en la diatopia i el canvi lingüístic.

L'apertura recent d'aquesta pàgina web, a la qual, de moment, no hi haurà accés universal per a tots els aspectes, enceta la possibilitat de compartir, fàcilment i a distància, els treballs interns. En la mesura que anirem acabant els comentaris de les diferents varietats, com ja hem fet amb la varietat eivissenca, podrem obrir la consulta a tothom.

Divulgació del projecte

10. En diverses ocasions s'ha procedit a la divulgació del projecte per part dels seus directors: a Freiburg im Breisgau (2003) dins *2 Freiburger Arbeitsagung zur romanistischen Korpuslinguistik*; a la Nucia (Universitat d'Alacant) (2003) dins *Sintaxi històrica del català*; a la Universitat de Barcelona (Palau de les Heures) (2004), dins *IX Jornada sobre la variació lingüística. L'explotació de corpus lingüístics*; a Palma de Mallorca (2007), dins *Corpus diacrònics en las lenguas iberorománicas*; a la Universitat de Gent (Bèlgica) (2008), dins *Colloque International Architecture dia. et variabilité en langue*; i a Baia Mare (Romania, 2009) dins el *Colloque International sur l'Atlas Linguistique Roman (ALiR)*.

Perspectives

11. A la publicació d'aquest volum seguirà, en anys successius, la de la *Scripta menorquina*, que ja compta amb 109 textos i comentaris, i la de la *Scripta mallorquina*, més complexa, que, tot i comptar ja amb 335 textos i els respectius comentaris, necessita encara ser completada amb noves unitats; oferirà una variació quantitativa de gèneres més gran que les altres *scripta* baleàriques. Mentrestant, es preveu completar la selecció de textos del rossellonès i dur a terme la redacció dels corresponents comentaris.

En la nova fase del projecte s'intentarà aplicar un sistema semiautomatitzat de marcatge que permetrà de relacionar tota la informació introduïda per a extreure'n interpretacions computacionals (gràfics, dades, estadístiques)

Col·laboradors del projecte

12. La direcció del programa ha corregut a càrrec del seu promotor Joan Veny en les dues primeres fases i de M. Àngels Massip, a partir de la tercera. El primer ha seleccionat textos de tots els dialectes, ha fet tots els comentaris de l'eivissenc i d'una bona part dels menorquins i mallorquins i ha revisat els comentaris d'altres col·laboradors; Massip ha actuat de coordinadora del projecte, ha dissenyat i organitzat la gestió i explotació de les dades, s'ha ocupat de la comunicació amb els tècnics, ha pres les decisions sobre els procediments per a l'automatització de les dades i ha fet un seguiment directe de l'execució tècnica de les necessitats informàtiques del projecte. S'ha ocupat del disseny i de la creació de la web i també ha seleccionat textos dels diversos dialectes i ha fet comentaris, especialment de textos mallorquins.

Voldríem destacar el treball important dels becaris del projecte: el de Xavier Gomila en la selecció i introducció de textos i redacció de part dels comentaris del

menorquí, i en el disseny de la base de dades inicial; i el de Joan Carles Villalonga en la introducció de textos i redacció de comentaris del mallorquí. També ens plau citar la col·laboració d'Anna Fernández, Esther Vaquero, Carles Rebassa, Roger Aluja i Susanna Febrer, que han treballat en la digitalització de textos i comentaris i sobretot en l'execució del marcatge dels mots del comentari i en la desambiguació de formes de cara a la confecció del glossari final, tant de l'eivissenc com del menorquí i del mallorquí; igualment, la de Xavier López, que ha sabut interpretar les nostres necessitats i que tan àgilment ha dut a terme el treball informàtic que se'n seguia.

A més dels becaris hem d'agrair la col·laboració generosa i desinteressada dels professionals Xavier Martorell i Joan Torroella, que ens han fornint procediments i ens han orientat en decisions sobre programes i infraestructures informàtiques. I també la d'altres membres de l'equip del projecte que van treballant per a les futures fases del projecte (Xavier Luna, Catalina Martínez, Montserrat Barri, Jean Paul Escudero, Montserrat Alegre).

II. LA *SCRIPTA* EIVISSENCA

13. Iniciem la publicació dels materials de la *Scripta* amb la part corresponent a textos eivissencs. Destaquem entre les seves característiques, per comparació amb els textos d'altres dialectes, la seva escassa variació de gèneres, la seva precarietat pel que fa als productes del s. XIX-XX i la presència esporàdica d'una mà valenciana en la redacció d'alguns dels documents, especialment del gènere religiós, cosa que no ocorre en els textos mallorquins i menorquins.

Els textos eivissencs que hem seleccionat es reparteixen per segles i gèneres de manera desigual, per raons de la pròpia producció textual: així doncs, per exemple, abunden més els textos religiosos i els de ciències socials que els de ciències aplicades, i això en tots els segles.

Pel que fa a la literatura la selecció presenta un modest equilibri entre narrativa, poesia i teatre.

Tenim textos de tots els segles però, per raons històriques, polítiques i socials, el segle XIV i el segle XIX són els menys representats.

La llarga seqüència de mots presents a l'índex final, amb els anys d'aparició i el gènere, permet arribar a conclusions importants per a una història de la llengua de caràcter diatòpic, és a dir, tenint en compte la variació lligada a cada àrea dialectal i comparada amb altres dialectes.

Vet aquí, com a mostra d'aquesta utilitat, alguns resultats que es desprenen de l'anàlisi d'aquesta col·lecció textual:

1) Presència variable de diatopismes i arcaismes, segons el gènere (per ex., teatre popular i testaments, respectivament).

2) Estabilitat de certes grafies al llarg dels segles, com *-ch* final per al fonema [k], substituïda per *-c* després de les Normes Ortogràfiques (i només mantinguda en cognoms: *Reixach, Lluch, Folch*):

vench 1373, *loch* 1393, 1417, 1489, 1544, *lloch* 1701, 1721, 1731, 1908, *blanch* s. XV, 1400, 1557, 1651, *donchs* 1410^a, *amich* 1410b, 1908, *sach* 1456, *Francesch* 1457, 1533, 1553, 1572, 1621, 1702^a, 1702b, 1707, 1735, *dich* 1483, *càrrechs* s. XVI, *poch* 1536, 1642, *fonch* 1474, 1552, 1562, 1599, 1660, 1677, 1710, 1738, *pràrich* 1579, *Síndich* 1588, 1655, *xichs* 1594, *Magnífichs* 1644, *foch* 1675, *Viàrich* 1700, *cinch* 1728, 1755, *tench* 1906, *rich* 1908

3) Estabilitat d'elements morfològics fins l'actualitat; ex. els plurals amb *-als* d'antics proparoxítons:

hòmens 1533, 1544, 1579, 1621, 1702^a, 1915, homes 1998, *jòvens* 1562, 1712

La variant *homes* 1998 és resultat d'una regularització ortogràfica del corrector, contrària a l'ús col·loquial.

4) Grafies que denoten l'antiguitat d'un fonema; per ex., *a* = [ə] tònica, avui mantinguda en dues terceres parts de l'illa:

vana 'vena', às 'és' 1457, *banayta* 'beneita' 1557, *fayen* 'feien' 1532

5) Convivència polimòrfica fins que s'imposa una de les variants; per ex. *dues/dos*:

duas mullers 1393, *duas* canadellas/*dos* tevelloles s. XV, *dos* barcas 1533, *dos* fosas 1539, *duas* jornades 1544, *dos* fragatas 1579, *dos* cabras 1621, *dos* bastonades 1642, *dos* peces, *dos* bales 1651, *dos* ollas, *dos* camisas 1700^a, *dos* barcelles 1700b, *dos* parts 1707, *dos* navades 1720, *dos* columnes 1728, *dos* frontizas 1732, *dos* claus (f.) 1732^a, *dos* lliuras 1735, *dos* camisas 1755

Hi trobem una alternança *dues/dos* durant els segles *xiv-xv* fins que s'imposa la forma invariable *dos*.

6) Infiltració de grafies foranes fins que la normativa moderna restituirà la genuïna; per ex., *ny/ñ* (i variants):

senyor/seyor 1380, *anys/señor* Déu 1531, *anys, danys/señoria* 1573, *anyades/enseña* 1644, añs, noresmeñys 1663, *any/añy*, compañero, señora 1677, *any*, *Senyora* 1700, pañ, pañ 1700^a, *anys, menys* 1702^a, puñalades, Señor, meñs, dañy, añys 1702 (VAL), *anys, menys* 1702^a, *pany*, *any* 1707, *any*, Señor, compañía 1728, *Senyor*, *espardenyas* 1731, añ, añ, añ 1732^a, guañar, Señora 1735, pañ 1735, *rossinyol* 1982, *enguañ* 1915.

7) Datació d'un canvi a partir de les grafies; per ex. [o] > [u]:

a) canvi amb condicionament contextual:

Juan 1594, 1700^a, 1702, 1707, 1710, 1755, *Jusep* 1710, *descubriren* 1536, *descubrir* 1621, *surtir* 1712, *surtidora* 1720, *cumplidament* 1731, *cubertes* 1400, *cuberta* 1701

b) sense canvi:

trobava 1380, *tochat* 1393, *nomenades* 1410, *roquer* 1478, *trobà* 1544, *posar* 1557, 1569, *comprar* 1588, *contam* 1621, *començat* 1542, *aportaren* 1644,

c) amb canvi (sense condicionament contextual):

X^ofull «Cristòful» 1599, *Padruell* 1621, *Tuniets* 1700, *currador* 1755, *suvent* 1892, , *dulòs* 'dolors', *porxu* 1903, *ureyes* 1906, *adubá* 1909, *amu* 1915, *muclada* 1930

d) per ultracorrecció:

troyelles 'trunyelles' 1483, *brucat* 'brocat', 1500, *lominària*, *jorat* 'jurat' 1513, *vitoalles*, *fortat* 'furtat' 1514, *sceremosaren* 'escaramussaren' 1533, *regoseu/reguseu* 1536, *cocarella* 1552, *coydavan* 1562, *Agostí* 1569, *s'és modat* 1599, *comonitat* 1677, *bofet* 1700b, *particulars* 1732

L'eivissenc coneix, com el català oriental peninsular i el menorquí, el tancament de la vocal àtona [o] en [u]. Aquesta documentació ajuda, d'una manera empírica, a proposar una cronologia d'aquest canvi. Uns exemples, ja medievals, obeeixen a un condicionament contextual (a): per iod inicial (*Juan*, *Jusep*), per harmonia vocàlica (*descubrir*) o per assimilació a una labial (*cuberta*); (b) sense condicionament, generalment trobem la *o*, per inèrcia de la tradició: *trobava*, *tochat*, etc., fins al s. XIX; però els indicis del canvi apareixen des del s. XVI, sigui en noms propis, on no pesaven les normes d'escriptura (*Cristòful*, *Tuniets*) (c), sigui en nombrosos casos d'ultracorrecció (*sceremosaren*, *bofet*, etc.) (d).

8) Dialectologia contrastiva antiga de l'eivissenc amb els altres dialectes balearics (després, un cop entrats els altres comentaris, es podrà fer amb els altres dialectes):

eiv. àdena / mall. ànnera / men. àneda; eiv. men. *pendre* / mall. *prende*; eiv. *rascasses* / mall. *escòrpores*, eiv. men. *casa d'abelles* / mall. *caera*; eiv. *canissos* / mall. *canyissos*; eiv. *grilles* / mall. *esgrelles*.

9) retrodatació de mots:

àdenes 1655, *baldraca* 1702, *gorrins* 1751

10) Vida limitada de certs arcaismes; per ex., *eixir* que viu fins al s. XVIII:

isqueren 1531, *axir* 1562, *ixit* 1621, *hisque* 1675, *ixqués* 1702, *eixir* 1720, *ixirà* 1723a (VAL)

11) Noves unitats lèxiques:

ofayer ‘oficier, llibre d’oficis divins’, que no s’havia documentat mai, és derivat de **ofei* (< **ofezi* < OFFICIU), forma popular de *ofici*, que és la versió culta (vg. semblantment *servei* enfront de *servici*).

ormesí ‘tela de seda’ 1651, congènere de l’equivalent castellà, però amb documentació anterior a aquest.

(*Vi*) *caser* 1675, única documentació antiga del *vi casher* (o *cosher*) ‘vi no manipulats ni rebaixats amb aigua, propi dels jueus’

groguet ‘classe de tela’ 1700b

12) Ampliació de la nòmina de llatínismes, uns interpretats com a castellanismes

modo 1552 1569, 1720, 1731; *clero* 1644, 1660, 1677;

uns altres, recollits per la normativa:

ipso facto 1531, *item* 1380, 1588, 1700, 1720, 1728, *alias* (àlies)

I uns altres, freqüents en textos eclesiàstics i generalment no registrats:

ut moris est 1531, *Corpus domini* 1539, el calc «Déu volent» 1588, *lignum crucis* 1594, *primo* 1728, *quondam* 1731, *tantum* 1751, *modo ut supra* 1731, *coram* 1735, etc.

13) Presència de valencianismes, a conseqüència de la proximitat geogràfica, l’assentament de funcionaris, menestrals, constructors, clergues i pescadors valencians, les relacions econòmiques i la instal·lació de dominicans a Eivissa. Aquests factors han provocat la implantació en l’eivissenc de valencianismes incorporats al sistema del dialecte, com *furó* ‘fura’, *dacsa* ‘blat de moro’, *aliacrà* ‘icterícia’, *paiola* ‘sarampió’, *amprar* ‘manllevar’, *marraixa* ‘garrafa’, *safa* ‘llibrella’, *Vicent* ‘Vicenç’, etc. Però els documents de la *Scripta* amplien aquest cabal lèxic amb altres unitats imputables a escriptors de l’àrea valenciana, probablement de l’orde dominicà, la major part dels quals, però, no han gaudit d’ús real entre el poble:

xàrcies ‘xarxes’ 1655, *Retoria* 1700, *haixa* ‘haja’, *vixca*, *se requirixen*, *eixe*, *deguera* ‘degués’ 1702^a, *pegar dos bacs* 1702b, *huy* ‘avui’, *propost*, *explicara* 1710, *navades* ‘aiguavessos’ 1720, *faena*, *tarches* ‘targes’ 1728, *huy*, *Madalena*, *procehisch* 1731, *retor* 1732^a, *Retor*, *posaes*, *uno*, *dispondre*, *oferisca*, *soterrars* 1732b

14) Una gran part dels textos escollits procedeixen dels reculls documentals duts a terme per Isidor Macabich i Joan Marí Cardona, així com de les transcripcions fetes de la documentació de l’Arxiu Històric Municipal d’Eivissa per A. Ferrer Abárzuza, que ens ha donat a conèixer l’amic Enric Ribes. També Fanny Tur ens ha proporcionat algun text.

Les dades biogràfiques d’autors han estat extretes de l’*Enciclopèdia d’Eivissa*.

Gratituds

15) Ens plau manifestar el nostre profund agraïment a Isidor Marí per l’extraordinari i desinteressat ajut que en tot moment ens ha prestat, especialment pel que fa a la selecció de textos i al préstec de les obres de difícil accés.

Joan VENY
Institut d’Estudis Catalans/Universitat de Barcelona

Àngels MASSIP
Universitat de Barcelona

Abreviatures

a) Generals

<i>adj.</i>	adjectiu	<i>interj.</i>	interjecció
<i>adv.</i>	adverbi	<i>m.</i>	masculí
<i>antr.</i>	antropònim	<i>n.</i>	nom
<i>aux.</i>	auxiliar	<i>num.</i>	numeral
<i>conj.</i>	conjunció	<i>part.</i>	participi
<i>contr.</i>	contracció	<i>poss.</i>	possessiu
<i>f.</i>	femení	<i>pron.</i>	pronom
<i>ger.</i>	gerundi	<i>prep.</i>	preposició

b) De temps verbals

<i>Indicatiu</i>	<i>Subjuntiu</i>
present <i>canta</i> PI	present <i>canti</i> PS
futur <i>cantarà</i> F	
perfet <i>ha cantat</i> Pf	perfet <i>hagi cantat</i> PfS
futur perfet <i>haurà cantat</i> FP	

<i>Indicatiu</i>	<i>Subjuntiu</i>
passat (simple o perifràstic) <i>cantà o va cantar</i> PsI / PpI	passat (perifràstic) <i>vagi cantar</i> PpS
imperfet <i>cantava</i> ImI	imperfet <i>cantés</i> ImS
condicional <i>cantaria</i> Cn	
plusquamperfet <i>havia cantat</i> Pq	plusquamperfet <i>hagués cantat</i> PqS
condicional perfet <i>hauria cantat</i> CnP	
passat anterior <i>hagué cantat</i> <i>va haver cantat</i> PaI	passat anterior (perifràstic) <i>vagi haver cantat</i> PapS
<i>Imperatiu</i>	
Imp	

Textos i comentaris

TEXT

Ítem, doní en Romeu Marí per III vegades que en Berenguer Johan anà al Segnador cavalcant ab lo seu mul a raó de II sous et fo le una com en Jacme Tores obrava et l'altra com en Colom obrava et l'altra com en Pere de Pau hi obrà per ensanyar l'obra, costà VI sous.

Ítem, doní en Amer per tencar les portes del Segnador per so com feya levant, I sou, VIII.

Ítem, doní en Amer, que ls jurats lo tramateren al Segnador per so com feya labeg que obrís les portes, II sous.

Ítem, los jurats ab d'altres anaren al Segnador com en Tores ach lexade l'obra et en Colom hi devia anar et veyès que y avia molta aygua que no s'i poria obrar perquè ho anaren veura, e costà que s'anaren là dinar en Guillem Castayó et en Berenguer Joan et yo, Guillem Albert, et I masip d'en Bernat Ramon que y vench per les portes qui eren agres et vench-hi en Jacme Tores. Costà pa, II sous; costà viy, III sous; costà carn, IIII sous; costà II àzens, ab què en Guillem Castayó cavalcà en la I et l'altra portà la vianda, III sous; costaren II hòmens que amenam per assajar le hobra a raó de III sous, VI¹ *diners*. Suma per tot XVIII sous.

Suma VI lliures, VIII sous.

Ítem, doní en I sag qui avia sitat en Jacme Tores per los juratz que dóna acabament al Segnador sinó que ls ho farien ffer a son cost et a sa masió et el res que acabament avia fet en so que avia promès, costà I sou.

Ítem, doní en Franch picaperes per una mosa que féu una desà, altra delà al Segnador, prop le mar per metra una porta que la alga no y entràs, costà VI sous.

Ítem, en Guillem Castayó et en Berenguer Johan, jurats e yo anam al Segnador per veýtar la obra que n Franch Colom feya et si feya so que sa pertenyia, anaren dinar alà. Costà pa II sous, viy III sous, I corter de moltó IIII sous, VII *diners*; I asa qui u duý I sou, I asa que cavalcà en Castayó, I sou. Suma per tot XI sous, VII *diners*.

Ítem, a XXXI de daembra tramís II hòmens al Segnador, I meu et altra d'en Bernat Capelà a raó de III sous, per gitar molta alga que levant hi havia mesa, costà VI sous.

Ítem, diluns a XXIII de ganer, los jurats a raquesta dels senyors tramateren en

1. *Segueix per error l'abreviatura de sous.*

Pere de Pau al Segnador ab VII hòmens qui prenien a raó de III sous, VI *diners* per hom, e feren II jorns, muntà X sous. Costà una fembra que'ls cuynava e'ls guarda-va le roba en una cova d'en Guillem Tores a raó de I sou, IIII *diners* lo jorn, munta los II jorns, II sous, VIII *diners*. Costà una dotzena de sanayes, VI sous. Suma per tot III lliures, VII sous, VIII *diners*

Ítem, doní en Todoro qui anà tencar les portes del Segnador per so com feya levant et fo a XXV de ganer, II sous.

Ítem, costà un sag, en Guillem, qui féu manament al setmanés que anasen al Segnador per dues vegades com en Jacme Tores hi anava et per una vegada com en Pere de Pau hi anà, so és, VIII dinés per cada vegada. Suma II sous.

Suma IIII lliures, XVI sous, III *diners*.

COMENTARI

A. In *Libra de milarès qui comensa lo primer de bril en l'any MCCCCLXXIII del qual fo tenidor Guillem Albert*, Arxiu Històric municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 8r-8v.

B. GRAFIA: 1) freqüent confusió de *a*, *e* àtones: *segnador*, *le una*, *ensanyar*, *tencar*, *labeg*, *veura*, *le hobra*, *metra*, *asa*, *en 'a en'* etc.; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *doní*, *Romeu*, *Johan*, *obrava*, *Colom*, *costà*, *obris*, etc.; 3) ['] = l: *levant*, *labeg*, *lexade*, *là*, *alà*, *delà*, *capelà*; 4) *h* adventícia, absent o antihiàtica: *hobra*, *avia*, *Johan* (al costat de *Joan*); 5) *g-* = [ʒ]: *ganer*; 5) *-g* final = [tʃ]: *sag* 'saig'; 6) a voltes *r* = [rr]: *Tores*; 7) *y* vocàlica, consonàntica, semivocal i muda: *y* 'hi', *feya*, *aygua*, *cuynava*, *vyy* 'vi'; valor consonàntic en *yo?*; 8) [k] = *-ch*: *ach*, *vench*, *Franch*; 9) grafia doble: *ffer*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones i la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) dissimilació vocàlica: *veytar* 'visitar', *la un* (< *lo un*); 3) monoftongació de *QUA*-àton > *co-*: *corter* 'quarter'; 4) pèrdua de [z] (< *-s-* o *-c-*): *veytar* 'visitar', *daembre* 'desembre'; 5) iodització: *sanayes*, *Castayó* (< CASTELLIONE); però *Guillem*; 6) *-rs* del plural > *-s*: *setmanés*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo jorn*, *lo seu mul*, *los jurats*, *l'obra*, *les portes*; 2) article personal: *en Berenguer*, *en Bernat*; 3) nasal mantinguda en els plural d'antics esdrúixols: *àzens*, *hòmens*; 34) possessius: *son cost*, *sa masió*; 5) *dues*, fem. de *dos*: *dues vegades*; 6) formes verbals: PsI1: *doní*, *tramís*; Ps3: *anà*, *costà*, *cavalcà*, *portà*, *fo*, *vench*; PsI4: *amenam*; PsI6: *trameteren*; PpI3: *ach lexada*; Cn3 *poria*, ImS3, 6: *entràs*, *anasen*; 7) ús preposicional de *prop*: *prop la mar*; 8) *qui* subjecte: *les portes qui eren agres*, *hòmens qui prenien*; 9) manca d'article: *alga [...]* *que levant hi havia mesa*; 10) concordança del participi amb el complement que precedeix: *alga [...]* *que llevant hi havia mesa*; 11) manca de preposició entre *anar* i infinitiu: *ho anaren veure*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *ab*, *masió* 'despesa', *per so com*, *masip* 'macip, servent', *lli-*

res, sous, jorns, sag ‘saig’, *picaperes* ‘picapedrer, paleta’, *mesa* ‘posada’, *setmanés* ‘setmaners, treballador per setmanes’, *gitar* (avui ‘vomitar’), *vianda* ‘menjar’, *mntà*; 2) llatínismes: *et* ‘i’, *item*; 3) antropònims: *Romeu Mari*, *Berenguer Johan/Berenguer Joan*, *Jacme Tores*, *Franch Colom*, *Pere de Pau*, *Guillem Castayó*, *Guillem Albert*, *Bernat Ramon*, *Franch*, *Bernat Capelà*, *Todoro*, *Amer*.

C. Text que reflecteix el català oriental del s. xiv (confusió de *a*, *e* àtones, article literari, algun cas de iodització, plurals en *-ns*), amb algun fenomen fonètic poc freqüent (caiguda de *-s-* en *veytar* ‘visitar’) i abundor d’arcaïsmes.

2

Be-1380-6*Greuges dels consenyors eclesiàstics***TEXT**

I. Primerament posa lo dit procurador fiscal que lo Governador d'yviça que ara es pren aquells qui delenquexen en la partida del senyor Arcabisbe o en la partida del honrat Pabordre de Tarragona, e com aquells ha toltes les armes retense aquellas, que no les vol tornar, jatsia raquest per los balles dels dits senyors ab los quals aquells delinquents hauran composat.

II. Item posa que el carceler d'yviça es comú a les jurediccions que el senyor Rey, el dit senyor Arcabisbe e Pabordre han en la illa e vila d'yviça, e si erra o passa lo manament d'alcun dels dits senyors, que aquell que no obeira lo pot pendre e punir a son voler, e el Governador no el jaqueix pendre e punir als oficials dels dit senyor Arcabisbe e Pabordre, e si alcun dels oficials dels dits senyors pren lo dit carceler per qualque cosa que haja feta, lo Governador lo treu de la presó sens licencia de qui l'ha pres, e aço a gran vergonya e dampnatge d'aquell qui l'ha pres.

III. Item que lo dit carceler fa sagrament e homenatge al Governador de tenir los presos e presoners que li seran comenats de cascun dels altres senyors, e semblant homenatge deu fer-lo dit carceler a cascun dels altres seyors, ço es, al senyor Arcabisbe e al Pabordre e a lurs oficials, e solament lo dit carceler fa homenatge en poder de dit Governador, allegant lo Governador que negun no pot pendre homenatge en yviça sino lo senyor Rey.

IIII. Item posa que si alcuna persona estranya delenquex en qualsevulla partida dels senyors d'yviça, que lo dit Governador puneix e vol punir aquests aytals delinquents, encara que aytal persona estranya haja habitat per I any e mes en la dita vila e illa d'yviça.

V. Item es cert que el senyor Arcabisbe de Tarragona e Pabordre han acostumat de pendre homenatge dels habitants en la partida dels dits senyors, e el Governador d'yviça pren los homenatges de tots los habitants de la vila e illa d'yviça, contrastant que els dits senyors ne oficials d'aquells no els prenguen de lurs vasalls ne de neguns que facen pau en la partida dels dits Arcabisbe e Pabordre.

VI. Item posa que en temps passat lo Veguer que el senyor Archabisbe tenia havia guayta de nits per la vila d'yviça e fora d'aquella, e podia tolra armas a aquells que trobava mal faents o a hora no deguda, e regonexia les portelles del mur si eren tancades, e res d'aço no dexa fer ne exercit lo dit Governador al present.

VII. Item posa que tostemps es estat acostumat que cascun any lo jorn que elegien Jurats era comanat lo libre de tots los contractes que els dits Jurats ha-

vien a fer al notari d'aquell senyor que tenia lo libre comú, de que ara no fan res, ben ha X anys, ans continuament fan totes lurs escriptures en la cort del senyor Rey.

VIII. Item posa que el estany de la sal d'yviça es dins los termes e terra del senyor Arcabisbe, bé que el dit estany es comú de tots los senyors. E en lo temps que es treu la sal deu allí senyoreiar aquell senyor que té lo libre comú; e no se'n fa res, ans continuament hi senyoreia lo loctinent de Governador, e aquell condempna e absol, no apellants balle ne vaguer del senyor Arcabisbe ne balle de Pabordre.
(...)

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. I, Palma: Daedalus, 1966, 252-253.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones en pocs casos: *comenats*, *tolra*, *vaguer* (/veguer), *raquest*; 2) diferenciació de *o*, *u* àtones: *acostumat*, *contrastant*, *officials*, *podia*, *senyoreiar*; 3) *l* = [ʎ]: *libre*, *lurs*, *licència*; 4) *-l-* interior = [ʎ]: *carceler*; 5) [ɲ] = *y*, *ny*: *seyors*, *senyor*, *any*; 6) *y* consonant i semivocal: *Yviça*, *Rey*, *aytal*; 7) *-ll-* geminada: *apellants*, *allegant*; 8) grafia llatinitzant: *officials*; 9) ultracorrecció: *dampnatge*, *condempna*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la conservació de *o* àtona, vg. GRAFIA; 3) dissimilació vocàlica i...i>«...i en *juradiccions* 'juridiccions'; 4) dilació de ròtica en *Pabordre* (< Paborde < PRAEPOSITUS); 5) manca de palatalització en *balles* 'batles' (cat. central *batlles*); 6) dissimilació de ròtiques en *pendre* (/mall. prende); 7) manca de iodització: *qualsevulla*; 8) *-c-* > *-g-* en *regonexia* 'reconeixia'; 9) manca d'africació en *senyoreiar* (llegiu *senyorejar*), com avui (/mall. *senyoretjar*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *la illa*; *lo libre*, *lo jorn*, *los termes*, *lo dit procurador*, *lo governador*; que esdevé *el* per fonosintaxi o per contracció: *e el Governador*, *que el estany*, *que els dits jurats*, *del honrat*; 2) pronoms demostratiu: *açò*; 3) indefinits: *alcun*, *alcuna persona*, *negun*, *neguns*; 4) possessiu: *lurs officials*; 5) formes verbals: desinència de PS3 i 6 *-a*, *-en*: *haja*, *facen*; 6) idea d'obligació expressada per *haver a*: *havien a fer* 'havien de fer'; 7) futur en oracions de relatiu: *aquell que no obeirà*; 8) concordança del participi amb l'objecte directe: *qualque cosa que haja feta*; 9) duració temporal del passat: *ben ha X anys*; 10) auxiliar ésser: *és estat acostumat*; 11) preposició *en* davant locatiu: *en Yviça*; 12) *qui* o *que* com a subjecte: *aquells qui delenquexen*, *d'aquell qui l'ha pres*, *aquell que no obeirà*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *ha toltes* 'ha llevat', *tolra* 'llevar', *jatsia* 'encara que', *jaqueix* 'deixa', *posa* 'exposa', *punir* 'castigar', *tostemps* 'sempre', *e* 'i', *sens* 'sense', *jorn* 'dia', *partida* 'porció de terra', *cascun any*, *ans*, *sia raquest* 'sia requerit', *qualque cosa*,

hauran composat ‘hauran pactat’; 2) llatinismes: *item* ‘també, igualment’; 3) unitats fraseològiques: *a son voler*.

C. El text reflecteix l'estat general de la llengua el s. XIV, farcit d'arcaismes (respecte a la varietat actual), sense fissures dialectals; en tot cas, cal notar algun tret arcaic mantingut com la no palatalització en *balle* ‘batle’, la velar sonora de *regonèixer* o, amb tendència a desaparèixer, les desinències en *-a*, *-en* (*haja*, *facen*).

3

Be-1393-6

*Respostes a l'interrogatori del visitador eclesiàstic***TEXT**

Si sciunt aliquem hereticum in villa seu insula Evice.

(...)

Si sciunt aliquem habentes duas uxores vel qui teneat uxor et concubina simul.

(...)

Venerabilis Berengarius Robioni, Nicholaus Balançat et Bartholomeus Corder, Jurati Evice, anno presenti, testes jurati, ad sancta Dei quatuor Evangelia eorum manibus corporaliter tacta et interrogatti dicere veritatem super primo, II, III, IIII, V, VI, VII, VIII, VIIII, X, XI, XII, capitulis desuper perductis, et eisdem de verbo ad verbum singulariter et distincte perlectis, et primitus super primo, et dicxerunt omnes tres concordēs: Senyor, nos vos dehim que en tota la illa ni villa ni Castell de Eviça no sabem que hage heretgia, ni de semblant obra tant leya ni tant enorma negun ne sia tochat ni faça, ans com ho sabessem sensa testimoni nostre nos seriem aquells qui ho haguerem denunciāt, e encara en present ho denunciariem, si so sabiem, car no voldriem, pus a nostre Senyor plau que som en lo offisi de Juradia, que aytal ni leig pecat se feés ni usàs en lo present loch. Int. si ho han hoit dir que aytal pecat alcun lo cometa ni faça ni encara hage comés ni fet per temps passat, *et dicserut omnes tres concordēs* que nou han hoit dir, com segons dit han, axí mateix ne serien denunciadors e perseguidors.

(...)

Super V capitulo interrogantur et dixerunt super ipso se nihil scire que en la ylla de Eviça, vila ni castell sia alcun hom qui hage dues mullers ni hage muller e tinga amiga e habiten ensemps. Int. *si audierunt dici, et dixerunt* sobre les dues mullers, que es diu que Nalfonso calafat, castellà, ha muller en Castella e ha presa muller en lo present loch. Int. *a quo vel a quibus dici audierunt, et dictus Berengarius dix quod audivit dici* a Namorós, drassaner, que una dona castellana era arribada en Evisca e anava en romiage a Sent Jachme, e que li havia dit que lo dit Alfonso havia muller en Sibilia, e que havia infans, e que altre ne havia presa en lo present loch. Encara més ho ha hoit dir a un altre hom qui dien Nalfonso castellà, que té per amiga na Joana, que diu que lo dit Alfonso ha la dita muller en lo dit loch de Sibilia, Regne de Castella, e que ell la conex.

(...)

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. I, Palma: Daedalus, 1966, 308-310. Escollim dues respostes a les diverses preguntes sobre moralitat formulades pel visitador eclesiàstic.

B. GRAFIA: 1) alguns casos de confusió de *a*, *e* àtones: *enorma*, *altre* ‘altra’, *Sent* (*Jachme*); 2) distinció de *o*, *u* àtones: *tochat*, *cometa*, *comès*, *hoit*, *Joana*, *conex*; però *nou* ‘no ho’ per hiat; 3) grafia llatinitzant: *villa* (i *vila*), *offisi*; 4) *l-* inicial = [ʎ]: *loch*, *leig*, *leya* ‘lletja’; 5) *y* vocal i semiconsonant: *Ylla/illa*, *aytal*; 6) [ɲ] = *ny*: *Senyor*; 7) ultracorrecció: *ensemps* ‘ensems’; 8) *-y-* = probablement [ʒ]: *leya*.

FONÈTICA: 1) per a les vocals àtones *a*, *e* i *o*, *u*, vg. GRAFIA; 2) manteniment del hiat en *feés*; 3) manca de iodització: *mullers*; 4) manteniment de la velar sorda del grup *n’c* en *alcun* (< *AL’CUNU*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *la illa*, *lo offisi*, *lo dit Alfonso*; 2) indefinits: *alcun hom*, *negun*; 3) demostratius: *so* ‘ço, açò’; 4) cardinals: *duas mullers*; 5) pronoms personals: *nós* ‘nosaltres’, *vos dehim*; 6) forma plena del pronom *ne*: *ne serien*, *ne havia presa*; 7) preposició *en* davant locatiu: *en Eivissa*, *en Castella*, *en Sibília*; 8) formes verbals: *PI4* de *dir*: *dehim*, *PI6*: *dien* ‘diuen’; desinència *a/e* de *PS3*: *faça*, *hage*, *tinga* (avui ja residual); *ImS3*: *usàs*; 9) *qui* subjecte: *aquells qui ho haguérem denunciat*, *alcun hom qui hage duas mullers*; 10) concordança del participi amb el complement directe: *ha presa muller*; 11) hipèrbaton per calc del llatí: *segons dit han*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *drassaner*, *havia* (*muller*, *infans*) ‘tenia’, *ha hoit*; 2) mots d’interès: *amiga* ‘concubina’; 3) topònims: *Eivissa*, *Castella*, *Sibília* ‘Sevilla’; 4) antropònims: *Namorós* ‘N’Amorós’, *Sent Jachme*, *Nalfonso* ‘N’Alfonso’.

C. Text que correspon al tipus de llengua general del s. xiv. Com a forma dialectal, notem *dehim* ‘diem’, viva en el dialecte actual, *deim*.

4

Be-1400-7.2*Inventari de l'església de Sta. Maria***TEXT**

(…)

- It. Un libre de pragami del ofici de corpore xpi.
- It. Un altre libre dels pasis.
- It. Un libre blanch de cantilenes.
- It. Un misal del altar mayor complit.
- It. Dos misals ab cubertes vermelles.
- It. IIII misals que no son complits.
- It. Dos ordinaris complits.
- It. Dos tevelloles blanques.
- It. VII vestiments complits de li blanch avi ab listes vermells.
- It. Una casula verda ab astoles e manibels.
- It. III capes vermelles.
- It. Casula e dalmàtiques fornit de girasol.
- It. Casula verda e dalmàtiques.
- It. Dos àngels daurats ab sos peus.
- It. Una cortina de seda listada ab senyal de rosa.
- It. Un pali listat ab son senyal e frontal.
- It. XXXIIII coxins obrats entre bons e als.
- It. V draps blanchs ab sos palis ab creus negres de la coresma.
- It. Un pali vey negre.
- It. V altres palis de tot dia cascu ab sa tevellola.
- It. I capa negra e casula ab dalmàtiques blaves de requiem.
- It. Una cortina groga ab senyal de parada.
- It. Un ensenser dargent ab sa barca.
- It. Dues canadelas dargent.
- It. Dues capes de seda verda forrades de blau ab senyal de la terra.
- It. IIII estoles ab manibles forrats ab flochs de seda.
- It. Una tevellola de valut vermell ab flochs de seda verda enfrazada ab senyals daurats den Pons Sacoma e de guayll ab sa caxa.
- It. La custodia dargent ab que va lo cors de ihu xst. (Jesucrit) per vila.
- It. Una caxeta dargent.
- It. Una altra caxeta dargent on están les formes.
- It. Dues caxetes dargent on va lo cors de ihu xst. de fora.
- It. Un astoix de crestay e dargent on va lo cors de jhu xst. per vila.
- It. III creus dargent ab la figura de ihu xst.

It. Un got que está dins la custodia dargent.
 It. Un pali blanch que es a portmany.
 It. A dins lo reliquiari una caxa ab moltes reliquies.
 It. La santa vera creu dins una pesa de crestayll.
 It. Una rael de coral.
 It. En lo cor los libres següents:
 Primo I leginder dominical.
 It. Un responser dominical.
 It. Un santoral.
 It. Un responser petit ab dominical e santoral.
 It. Un antifaner gran on ha dominical e santoral.
 It. Un libre vey on ha responsoria dominical e santoral.
 It. Un epistoler.
 It. Un prezer.
 It. Un ofayer on ha dominical e santoral.
 It. Dos saltiris nous complits.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. I, Palma: Daedalus, 1966, 313-314. Desconeixem la data exacta del text, però sabem que és del segle xv.

B. GRAFIA: 1) algunes confusions de *a*, *e* àtones: *pragamí* ‘pergamí’, *tevelloles*, *canadelas* ‘cadanelles’, *valut* ‘vellut’, *astoles*, *enfrazada* ‘enfresada’; 2) diferenciació gràfica de *o*, *u* àtones: *ofici*, *complit*, *ordinaris*, *coxins*, *obrats*, *forrades*, *coral*, *responser*; però *cuertes*; 3) *l*- inicial i intervocàlica = [ʎ]: *li*, *listada*; *casula* ‘casulla’, *valut* ‘vellut’; 4) *-y-* = [ɣ]: *mayor*; 5) [ɲ] = *ny*: *senyal*; 6) *-[k]* final = *-ch*: *blanch*, *flochs*; 7) *-ix* = [tʃ] en *estoix*.

FONÈTICA: 1) per al tractament de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manteniment del diftong en *daurats*; 3) centralització de *o* pretònica en *antifaner* ‘antifoner’; 4) monoftongació de *qua*- àton en *co*-: *coresma* ‘quaresma’; 5) manteniment del hiat en *rael* ‘rel’; 6) *-ia* final àton mantingut: *custòdia*; però *passis* (pl.) ‘pàssies, recitació o cant de la passió de Crist’; 7) pèrdua de *l* en el grup *-lr-* precedit de vocal velar: *forrades* ‘folrades’; 8) manca de iodització: *vermelles*, *tevellola*, *crestayll*; però *crestay*, *vey*; 9) metàtesi en *pragamí* ‘pergamí’; 10) manca de metàtesi en *canadelas* (avui cadanelles).

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo cors*, *lo cor*, *lo reliquiari*, *la custòdia*, *les formes*, *la santa vera creu*; 2) cardinals: *dues canadelas*, *duas capes*, *dues caxetes*; però *dos tevelloles*; 3) possessius: *ab sos peus*; 4) formes verbals: participi etimològic en *complit* ‘complet’; 5) absència d'article en el sintagma *per vila*; 6) *ha* ‘hi ha’: *un antifaner gran on ha dominical e santoral*, *un ofayer on ha dominical*.

LÈXIC: 1) vocabulari litúrgic: *leginder* 'llegendari', *responser* 'llibre que conté responsoris', *antifaner* 'antifoner', *epistoler*, *prezer* 'preser, llibre que conté l'entrada o començament d'un salm, himne o antífona' (no DCVB), *presa* 'entrada o començament d'un salm, himne, etc.', *ofayer* 'oficier, llibre que conté els oficis divins' (es tracta d'un derivat d'*ofici* en la seva evolució popular [> **ofezi* > **ofei*, com *servezi* > *servei*]; no en coneixem cap altre exemple), *cantilenes*, *pasis* 'pàssies', *manibles* o *maníbels* 'maniples', *astoles* 'estoles', *barca* 'vas de metall per a tenir-hi encens', *formes* 'hòsties de comunió', *rèquiem*, *de corpore Xpi* (*Christi*); 2) arcaismes: *argent* 'plata', *ab* 'amb', *e* 'i'; 3) altres mots d'interès: *enfrazada* 'proveïda de fresos, de passamans' (no DCVB), *senyal de parada*.

C. Text força unitari, on guaita esporàdicament algun tret dialectal (*coresma*, qualche cas de iodització [*vei*, *crestay*]). Cal senyalar l'alternança del cardinal femení *dues/dos* i la riquesa de vocabulari litúrgic.

5

Be-1410-7.5

*Crida contra la blasfèmia***TEXT**

(…)

E primerament, com humana natura sia per nostre Senyor Deu a laor sua estada creada, lo nom molt alt e excelent del dit son Creador, e de la gloriosa Verge Maria e altres sants del regne celestial, deu l' hom ab gran reverencia glorificar e loar, e no jurar aquell vanament ni en manera no deguda: Estatuim donchs, de licencia e manament de la Senyoria, e ab acort de nostre Consell secret, que tota persona que de aquesta hora anavant, dins lo Castell e illa de Eviça, jurará membre algún de Deu, o de la Verge Maria, o d' altres sants de paradís, si aquell jurament será vist esser leig jurar o enorme, especificant-s'hi per ventura tals membres o partides del cors les quals nomenar del hom es leig, inhonest o no lícit, e en qual-sevol manera que en árbitre del bon jutge será vist lo dit jurament deures comprendre en la especie dessus dita, aquell aytal indiscret jurador encorrega e haja a pagar pena de XX sous per cada vegada que peccará en les coses damunt dites. E si cas es que tal jurament no será leig ni enorme, car los membres o parts en aquell nomenades serán per ventura tals que del hom honestament e lícita especificar se poden, en aquest cas aytal jurador encorrega pena de XII diners per cada vegada que peccará, d' ell irremisiblement havedors.

Item mes avant estatuim e ordenam nos dit Jurats, de acort delliberat del dit nostre Consell, que qui les dites penes pecuniarias dessus imposades pagar no porá o no voldrá, les quals o alguna de aquellas haurá incorregudes en la forma sobre dita, si enormement e leja haurá jurat, XX dies continus hage estar en lo càrcer a pa e aygua. E si per cas sera que tal jurament no sia leig en las forma dessus contenguda, aytal jurador hage estar en la dita presó un dia e una nit, continuament a pa e aygua, en la forma dessus explicada.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. I, Palma: Daedalus, 1966, 339.

S'expressen els càstigs contra els blasfems.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, e àtones: *natura*, *nostre Senyor*, *persona*, etc. (però *hage*, *anavant* 'en avant'; i de *o*, *u* àtones: *gloriosa*, *inhonest*, *Consell*, etc.; 2) *l*- inicial = [λ]: *loar*, *licència*, *leig*; *lícit* podria correspondre a [l]; -*ll*- interior: *delliberar*; 3) *y* semivocal: *aygua*, *aytal*, *quey* 'que hi'; 4) [ɲ] = *ny*: *Senyor*, *Senyoria*; 5) -[k] final = -*ch*: *donchs*; 6) grafies llatinitzants: *peccarà*.

FONÈTICA: 1) per al tractament de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manteniment del hiat a *laor*; 3) manteniment del segment final àton *-ia*: *reverència*, *licència*, *espècie*; 4) manca de iodització: *Consell*; 5) manca de dissimilació a *comprendre*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo nom*, *del regne*, *l'hom*, *lo Castell*, *lo dit jurament*, *les coses*, *los membres*, *la forma*, *lo càrcer*; 2) *càrcer* m.; 3) pronoms personals: *nós* 'nosaltres'; 4) indefinits: *membre algun*, *alguna de aquelles*; 5) possessius: *laor sua*, *son Creador*; 6) formes verbals: infinitiu *esser*; desinència PS3 en *-a*, *-e*: *haja*, *hage*, *sia*, *encorrega*; F3 de *poder*: *porà*; F3 de *voler*: *voldrà* (no **volrà*); 7) idea d'obligació expressada amb *haver a*: *haja a pagar*, *hage estar* (amb absorció de la preposició en la vocal inicial del mot següent); 8) absència d'article en *de paradís*; 9) ús del futur en oracions condicionals i de relatiu: *si [...] serà vist*, *si haurà jurat*, *qui no porà*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *enorme* 'desmesurat moralment', *dessús* 'a dalt', *e* 'i', *hom* 'home', *anavant* 'en envant', *inhonest*; 2) llatinismes: *item*; 3) unitats fraseològiques: *a pa e aygua*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. xv, sense cap esclatxa dialectal.

6

Be-1410-7.3

*Declaració sobre les malifetes d'en Bernat Cocorella***TEXT**

Bernat Cocorella es home de mala vida per lo qual se son seguits molts escandols e es venguda la dita ylla en perill de destrucció per les seues obres males. Es home fort superbios e amich de bregues, desonrivol de paraules e acomatador de mal, e es home que desonra tot lo mon e no dubta cridar a tot hom cornut e a les dones casades bagasses.

E creu ell, dit testis, que poques dones son en la ylla que no seran passades per la sua llengua per mal raonament.

E dix mes, ell testis, que qual que hu any ha passat, ell testis e lo dit Bernat Cocorella estaven en una casa, ell testis estava davall de sota e lo dit Bernat Cocorella estava de dalt, e per alguns forats que havia en lo sostre de la dita cambra lo dit Bernat Cocorella gitava sobre lo llit de ell testis totes les sutziatats e berengueres de ory, de que ell testis se clama a la cort segons apar per proces. E com ell, dit testis, sen clama lo dit Bernat Cocorella cridava a ell testis diverses vegades barba merdosa, cornut e altres paraules molt diffamatories dell testis e de sa muller. E mes, tots vespres li cridava cucuth cucuth, de que ell testis vench en proposit de degollar sa muller.

Ell testis blanquejava enguany una sala den Esteve Cocorella que confrontava ab la sala de dit Bernat Cocorella e ell, dit testis, mate la ma per hun forat que era en la paret mitjana entre les dues sales e responia en hun forat que era en la cambra de dit Bernat Cocorella e va traure hun llibret lo qual es estat furtat de la yglesia major de Yviça, de que creu ell, dit testis, que lo dit Bernat Cocorella fos vedat gran temps havia passat, per tal com se havia feta lectura de vet a tot hom quil tendria e nol donaria.

E foren presents en lo dit atrobament de dit llibret en Jordi Cocorella, fill de dit Esteve, e dempuixes hi vengueren ses germanes del dit Jordi quil veren.

En apres, ell testis, mostra lo dit llibret a n'Anthoni Johan prevere, lo qual dix que molt temps havia que era estat furtat de la yglesia e que quis qui lo tengues era vedat, e apres, ell testis, ha donat lo dit llibre a mossen Francesch Colomar prevere domer del qual era lo dit llibre.

E mes diu ell testis que fama es publica que lo dit Bernat Cocorella presta diners e logra e que ha hoyt dir que fa companyia ab Naron jueu e ab Rocha qui es logrer manifest, e sab ell, dit testis, que tot dia lo dit Bernat Cocorella anava a casa dels dits Naron e Anthoni rocha e que lo dit Bernat Cocorella ses fet raonador prou vegades en les corts per lo dit Anthoni Rocha.

E mes, lo dit Bernat Cocorella tramatia la sua esclava a casa dels dits Naron e den Rocha e aportava presents e hoya molts dies dir al dit Bernat Cocorella: Naron ma trameses una asporta de figues, altra vegada amelles e semblantment ho hoya del dit Rocha, ara ma trameses ara tal cosa ara tal, e creu ell, dit testis, que per raho de diners que tenien seus ley tramatien. Dix mes, ell testis, sebre certament que Antoni Mir li ha trames miha quartera de melles...

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses/V. Santa Maria d'Eivissa. Segles XIV-XVIII - Episcopologi - El temple - L'arxiu*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1985, 16-17.

Declaració del guixer Pere Basquer (o Basques) sobre la vida del denunciat Bernat Cocorella.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *home, vida, amich, diverses vegades*, etc.; però *asporta* 'esporta', *tramatia* 'trametia', *maté* 'meté', *logra* 'llogre', *acomatador* 'cometedor'; 2) distinció de *o, u* àtones: *orý, escàndol, companyia, hoya, logrer, confrontava, donaria*; 3) [ʎ] inicial = *l*:- *logra* 'llogre', *logrer* 'llogrer'; 4) *y* vocal i semi-vocal: *orý, ylla, Yviça, Yglésia, ley*; 5) [k] final o interior = *-ch*: *amich, vench, Francesch, publicha, Rocha*; 6) *h* adventícia o antihiàtica: *cucuth, hun, Johan, rahó*; 7) [ɲ] = *ny*: *companyia*; 8) grafies llatinitzants: *Anthoni, Johan*.

FONÈTICA: 1) afèresi: *melles* 'ametles' (al costat de *amelles*); 2) pròtesi vocàlica: *acomatador* 'cometedor'; 3) manca de iodització: *muller, fill*; 4) [ʒ] en el sufix *-ejar*: *blanquejava*; 5) *n* d'enllaç de la preposició amb el substantiu: *an Anthoni*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo sostre, lo llit, tot lo món, la ylla, la cort, per lo qual*; 2) possessiu: *seues*; 3) cardinals: *dues sales*; 4) indefinits: *alguns forats*; 5) adverbí de quantitat: *fort superbiós*; 6) pronom pesonal: *ley*; 7) formes verbals: infinitius: *sebre* 'saber', *traure*; PsI3 *dix* 'digué', *vénch* 'va venir'; PsI6 *veren*; ImS3 *tengués*; Cn3 *tendria*; temps compostos amb l'auxiliar *ser*: *sés fet, és venguda*; 8) expressió temporal amb haver (i no fer): *molt temps havia*; 9) ús del possessiu (i no de l'article) en construccions com *ses germanes del dit Jordi* 'les germanes del dit Jordi'.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *desonrívol* 'deshonrós', *la sua esclava, la sua llengua, cambra, sutziatat, apar* 'pareix, sembla', *berengueres* 'orinals', *vet* 'privació de sacrament', *en après* 'després', *logra* 'llogre, lucre', *logrer* 'llogrer, usurer', *raonador* 'defensor', *asporta* 'cabàs, senalla', *gitava* 'tirava' (avui en eivissenc 'vomitava'); 2) mots propis: *dempuixes* 'després' (fora del text, també *despuixes*, viu en eivissenc), *enguany, se clama* 'es queixa, es querella', *blanquejar* 'emblanquinar', *maté* 'meté, posà', *quis qui* 'qualsevol que', *hoya* 'oïa'; 3) cultismes: *superbiós*; 4) insults: *cornut*,

bagasses, cucuth, barba merdosa; 5) antropònims: *Bernat Cocorella, Jordi Cocorella, Naron, Anthoni Johan, Francesch Colomar, Anthoni Rocha, Antoni Mir*; 6) topònims: *Yviça*.

C. Text que correspon a la llengua del segle xv, amb força arcaismes respecte a la llengua actual. A notar com a formes pròpies *sebre, dempuixes*.

7

Be-1417-7.6

*Despeses diverses***TEXT**

Ítem, anaran los albatriadós a l'astany per regonèxer los trastaladós que eran rabblerts e tramati'ls una aspadla de moltó qui costà III sous, VII *diners*.

Ítem, los comprí vin calabrés qui costà IIII sous.

Ítem, los comprí pa que·ls tramati, II sous, VI *diners*.

Ítem logí una asa e un fadrí que·ls aportà a casa d'en Juhan Toras ha on sa dinaran, II sous, VI *diners*.

Ítem, manaran los gurats e los albatriadós que yo fes ascurar los trastaladós que en Berenguer Belver era malaut e no u podia fer e daspangí en conpanya que y logí dos dias que y guracaran en V hòmans tots dias a raó da III sous per cascú, I lliura, X sous.

Ítem, hi met en conta per dos jornals meus que y astigí sobra la gent a raó da III sous tot dias axí com às acostumat, VI sous.

Ítem, doní a nan Fransoy sag que anà IIII vagadas a sitar n'Antoni Juhan que rabès lo forment que no·l volia rebra, I sou IIII *diners*.

Ítem, doní al manyà per adobar lo pany e la clau de la portella d'en Micolau Farer, IIII sous.

Ítem, fiu agranar lo dimercras de Corpro Crist los lochs acostumats per la porfasó e costà da granar e per gonchs e per dar a beura a n'a<l>quels qui sonavan davant lo<s> cos da Déu. [...]

Ítem, fiu dasar fems e pedra e brosa que astava a la porta de la Vila, costà [...]

Suma III lliures, III sous, V *diners*.

Ítem, comprí del senyor en Pere Marí tres hocas per córar lo dia de sen Juhan los hòmans a caval e a peu, costaran XVIII sous, VI *diners*.

Ítem, comprí un parel de pols per córar los fadrins, qui costaran IIII sous.

Ítem, doní a tres catius qui aportaran tres lansas e las goas a la Colomina, III sous.

Ítem, doní a dos catius qui aportaran los banchs a la sala per tanir consel ganaral per l'Astany e lo banch eran a la pobordria, I sou.

Ítem, doní a un catiu qui aportà una gera d'aygo a la sala que la gent avia set, II *diners*.

Ítem, doní a nan Juhan Cortès que anà en los gurats per Vila per sarquar gent que·ls falia.

Ítem, comprí C aguts que tramati al Caragador per reclavar las quartas que lo gordià me tramaté a dir, IIII sous, VI *diners*.

Ítem, doní a nan Berenguer Bonet per lo seu catiu e per una bístia que ascuraran la clavagera devant en Fransoy Fluxà, IIII sous.

Ítem, doní a nan Juhan sadmaner qui li ajudà a ascurar la dita clavagera, II sous, VI diners.

Ítem, a nan Juhan sadmaner per traure las talayas de Paralta, IIII sous.

Ítem, doní al fi del baxador per traure las talayas de Corona, IIII sous.

Suma II lliures, VII sous, IIII *diners*.

COMENTARI

A. In *Llibre de clavaría de la Universitat d'Eivissa*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, I. 1. 4. C, 1417-1418, transcripció d'Antoni Ferrer Abàrzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 3v-4r.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *astany*, *asa* 'ase', *tramati*, *ascurar*, *rebra*, *da* 'de', *trastalladós*, *traure*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *aportà*, *moltó*, *costà*, *jornals*, *podia*, *adobar*, etc.; però: *Juhan*, per la iod inicial i el hiat; *no u* 'no ho', per hiat en la fonosintaxi; *acustumat*, per harmonia vocàlica en *acustum* 'acostumo'; 3) *a* gràfica = [ə] tònica: *às acustumat*; 4) *-r-* gràfica = [rr]: *córrar* 'córrer', *gera* 'gera'; 5) *l* gràfica = [ʎ]: *lochs*, *logí*, *parel*, *pols*, *falia*; 6) *g* gràfica = [ʒ]: *gurats*, *gonchs*; 7) [ø] = *ny*; 8) [k] final = *-ch*: *lochs*, *gonchs* 'joncs'.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones i la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) per al reflex gràfic de la neutra tònica, vg. GRAFIA; 3) *a* etimològica: *traure* 'treure'; 4) inflexió de *e* tònica per una iod següent: *bístia* (< BESTIA); 5) *-T'L-* > [ll] i no palatalització: *aspadla* (< SPATULA); 6) *-C-* > *-g-* en *regonèxer*; 7) manteniment de *u* en *malaut*; 8) manca de dissimilació de ròtiques: *dimer-cres* (< DIE-MERCURI); 9) metàtesi: *porfesó* (< *professó*); 10) geminació: *rabblert*; 11) manteniment de *-n* final: *vin calabrès*; 12) dissimilació de ròtiques i de *i*: *albatriadós* 'arbitriadors'; 13) monoftongació del grup àton *gua-*: *aygo*, *gor-dià*; 14) *n* d'enllaç entre la preposició *a* i l'article personal: *an an Fransoy*; 15) assimilació vocàlica i metàtesi: *pobordria* 'pabordia' (derivat de *pobordre* < **preborde* < PRAEPOSITU); 16) equivalència acústica *m* = *n*: *Micolau* 'Nicolau'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *l'astany*, *los gurats*, *los albatriadós*, *la gent*, *lo forment*, *lo pany*, *la clau*, *lo dimercras*, *los lochs*, etc.; 2) restitució de la nasal en antics proparoixítons: *hòmans*; 3) formes verbals: participi: *rubblerts*; PpI1: *comprí*, *tramati*, *logí* 'vaig llogar', *astigí* 'vaig estar', *doní*, *despanguí*, *fiu*; PpI6: *anaran* 'anaren', *sa dinaran* 'dinaren'; 4) ús pronominal de *dinar*: *on sa dinaran* 'on dinaren'; 4) *qui* subjecte: *moltó qui costà*, *vin [...] qui costà*, *catius qui aportaran*; 5) manca d'article: *per Vila*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *serquar* 'cercar' (avui *buscar*), *trastalladós* 'estalladors', comportes en una séquia o canal, *vin calabrès*, *despangí* 'vaig gastar', *casquí*, *sag*

‘saig, funcionari de justícia civil’, *pobordria* ‘pabordia, càrrec de paborde, administrador’, *aguts* ‘claus petits d’embarcació’, *quartes* ‘parts d’una barca’; 2) mots propis: *agranar* (com tot el balear); 3) mots d’interès: *reclavar* (al DCVB, sense doc. antiga); 3) llatínismes: *ítem*, *Corpro Crist*; 4) antropònims: *Berenguer Belver*, *Antoni Juhan*, *Micolau Ferrer*, *Pere Marí*, *Juhan Cortès*, *Berenguer Bonet*, *Fransoy Fluxà*; 5) topònims: *Corona*, *Paralta*, *al Caragador* ‘Carregador’, *Vila*, *la Colomina*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xv, amb evidents arcaismes, alguns pervivents en el dialecte (*agranar*, *bístia*, *aygo*, *hòmans*, passat simple), o que apareixen en documentació eivissenca (*albatriadós*), altres que són variants no enregistrades (*pobordria*).

8

Be-1456-7.5

*Determinacions del Consell General***TEXT**

Ihesus

(1) Datarmanat ffo per tot lo consel aspasial e garanal que lo consel aspasial haga loch an pendra vitualas he tramatra per haquelas sagon às ga hacustumat per tots los altrs consells.

(2) Datarmanat ffon lo dia matex per la més part del consel aspasial e garanal que fosen dats hohidós de comta al clavari, so às, al ssényer an Jordi Andreu, los quals dits hohidós de comta són Berenguer Belver e an Micholau Borasà e an Gaspar Pug.

(3) Detarmanat fon lo dia matex per tot lo consel aspasial e garanal, tots conquo<r>dants, que sian hohidós de comta de l'hobrer, so às, Johan Bonapart, los quals dits hohidós són an Berenguer Belver e an Micholau Borasà e an Gaspar Pug.

(4) Datarmanat fon lo dia matex per tot lo consel aspasial e garanal, que si an lo dia de la halasiyó feadora dels jurats, consalés e altrs hofisis de la casa, algú ix del sach qui sia deutor ha la Noversitat e no vos pagar de continent, que sia mès he trabucat haquel tal radolí an lo sach buyt, he si algú redolí hix del sach de algú homa que's tròpia hofisial dels sanyós, que sia mès an lo sach buit e si posava lo bastó per alguns dias hants de la alasiyó per antansiyó de antrar an lo ragiment he no axia del sach, que haprés no puya a ser anmés ha l'ofisi que regia per tota la dita anyada; he si ha la fi del sach na mancava algú que'l puya pendra de l'altra sach per la de la dita má; he que los habilitadós dels sachs, com los habilitaran, que's puyan fer los sachs haguals ho dasaguals los dits sachs; he que mostasaf si no porà ragir que haga lagatisma ascusa, puxa fer lochtinent del consel de mà de fora; he que sobra tots haques cosas sa aga provasiyó del rey de Navarra, he qui anirà per las ditas cosas no haga res de la tera.

(5) Datarmanat fon lo dia matex per tot lo consel aspasial e garanal que sia remès a consel sacret de donar ha Fra Portas sagon às hacustumat.

(6) Detarmanat fon lo dia matex per tot lo consel aspasial he garanal que sian dadas a·n Mofra trenta lliures per lo catiu que pangaran, qui tirà la pedra ha la creu de fora he que las pach la Noversitat.

(7) Detarmanat fon lo dia matex per la més part del consel aspasial he garanal que sian fetes fírias fins ha sent Miquel primer vinent he las ditas fírias ssian conservadas sagon às an las pasadas, que astan an capítol an poder d'en Masaler. (...)

COMENTARI

A. Text extret de **Antoni Ferrer**, *Transcripció del «Llibre de Determinacions del Consell. 1456-57»*, Eivissa: Ajuntament de la Ciutat d'Eivissa, 1995, 8-9.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones gràfiques: *datarmanat*, *aspasial*, *sagon*, *homa*, *antansiyó*, *axia* 'eixia', *ganaral* 'general', *an* 'en', etc.; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *consel*, *hobrer*, *consalés*, *los altras*, *porà*, *radolí*; tret de *hacustumat*, per assimilació a la *u*; *Noversitat* podria ser una ultracorrecció per la **Nuversitat*, i seria un primer indici de canvi [o] àtona > [u]; 3) *a* = [ə] tònica: *às* 'és', *tramatra* 'trametre'; 4) *h* adventícia: *hoidós*, *hobrer*, *hofisis*, *hix*, *halasiyó* 'elecció', *ha* 'a', *he* 'e', *haprés* 'després', *haquelas* 'aquelles'; 5) ['] = *l*: *loch*, *virtualas*, *consel*, *conselés*, *Belver*; ocasionalment *ll*: *lliures*; 6) [k] final = *-ch*: *sach*, *lochtinent*; 7) [j] semivocal = *y*: *rey*, *buyt*; 8) [ʒ] o [dʒ] = *g*: *ga* 'ja', *ganaral*, *haga*; = *y*: *puya*, *puyan*; = *x*: *puxa*; 9) duplicació de consonants: *ffo*, *ffon*; *consel*; 10) [tʃ] final = *-g*: *Pug*; 11) *y* antihiàtica: *antansiyó*, *halasiyó* 'elecció', *provasiyó* 'provisió'; 12) [r] = *-r-*: *Borasà*; 13) [ø] = *ny*: *anyada*; 14) *quo-* àton = *co-*: *conquordants*; 15) grafies llatinitzants: *Ihesus*, *Micholau*.

FONÈTICA: 1) Per a la confusió de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) dissimilació de ròtiques en *pendra* (< *prendre*); 3) neutralització en *Sent Miquel*; 4) manteniment del hiat en *feadora*; 5) canvi [i] àtona > [ə] en *haguals* 'iguals', *dasaguals*, *datarmanat* 'determinat'; 6) reducció del grup *-MPT-*: *comta* 'compte'; 7) equivalència acústica *n* = *m*: *Micholau*; 8) inflexió de *E* tònica: *fírias* (< *FERIAS*) 'mercat'; 9) assimilació a la nasal en *anmès* 'admès'; 10) assimilació [-rs] > [-s]: *hohidós*, *habilitadós*, *consalés* 'consellers'; 11) metàtesi: *garanal* 'general'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo consel*, *lo sach*, *lo catiu*, *los sachs*, *los altras*, *los quals*, *la tera*, *la halasiyó*; 2) article personal: *an Micholau*, *an Berenguer*, *en Masaler*, *a-n Mofra*; 3) *qui* subjecte: *algú ix del sach qui sia deutor*; 4) *algú* adjectiu: *algú redolí*, *algú homa*; 5) *la més part* 'la major part'; 6) formes verbals: polimorfisme en PsI3 *ffo/ffon/fon*; F3 *porà*; PS3 *tròpia*, *pach*, *haga*; ImS3 *fosen*; 7) poder + *a* + infinitiu: *no puya a ser anmès*; 8) condicionals construïdes en futur: *mostasaf si no porà regir*; 9) reducció del sufix superlatiu *-íssima* > *-isma*: *legatisma* (potser per *legalisma*?).

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *sènyer*, *clavari* 'tresorer', *hohidós de comta* 'oïdors de compte', *feadora* 'faedora, que s'ha de fer', *ix/hix* 'surt', *mès* 'posat', *hants* 'ans, abans', *haprés* 'après, després', *mostasaf*, *legatisma* 'legalísima', *lliures*, *so* 'això'; 2) mots propis: *mancava*; 3) antropònims: *Jordi Andreu*, *Johan Bonapart*, *Berenguer Belver*, *Micholau Borasà*, *Gaspar Pug*, *Fra Portas*, *en Masaler*.

C. El text reflecteix la llengua del s. xv, amb algunes inseguretats gràfiques i sense fissures dialectals; a notar l'article literari i absència de iodització.

9

Be-1457-7.5

Determinacions d'un consell especial d'Eivissa

TEXT

(…)

Diumenga ha XVI de ganer tingem consel aspasial.

Los jurats:

Quart jurat Pere Astrany; Berenguer Belver; mestra Anthoni; Franse[s]ch rog; Micholau Borasà; Gaspar Pug; Jacme Vileta; Pere Ribas, per el, Bernat Sunyer; Pere Palau; Andreu Sala.

Lo dia matex fon determanat per tot lo consel aspasial, que an Berenguer Belver vana lo ordi que gaquí lo patró de la nau qui diuen n'Alboequés vana ha XII sous la quartera e que lo dit Berenguer Belver tinga los dinés per haquels de qui seran, he asò às la volentat del consel.

Lo dit dia fon determanat per la més part del consel aspasial que fesem huna ascriptura ha tots los sanyós de nou ab crida feta per tota la vila, que de qui avant sia ha càrech dels sanyós si no¹ fan justícia hacusant-los las penes sagon sòn contangudas an la provasiyó que a haportada mestra Anthoni.

(…)

COMENTARI

A. Text extret de **Antoni Ferrer**, *Transcripció del «Llibre de Determinacions del Consell. 1456-57»*, Eivissa: Ajuntament de la Ciutat d'Eivissa, 1995, 39. Reproduïm dues determinacions del Consell d'Eivissa.

B. GRAFIA: 1) la neutra tònica es representa per *a*: *vana* 'vena, vengui', *às* 'és'; 2) confusió de *a* i *e* per *a* representar la vocal neutra: *aspasial* 'especial', *Astrany* 'Estrany', *sagon* 'segon', *ascriptura*, *sanyós*, *an* 'en', *determanat* ant. 'determenat', *contangudes* 'contengudes'; 3) *a* [3] correspon gràficament *j* (*jurats*) o *g* (*gaquí* 'jaquí, deixà'), *ganer* 'gener', *diumenga* 'diumenge'; aquesta, en posició final, equival a [tʃ] (*rog* 'roig', *Pug* 'puig'); 4) [ʎ] es grafia sempre *l*: *consel* 'consell', *Belver* 'Bellver', *haquels* 'aquells'; 5) [k] final = *-ch*: *Francesch*; 6) [rr] es grafia *r*: *càrech* 'càrrec', *Borasà* 'Borrassà'.

FONÈTICA: 1) per *a* la neutra tònica i la confusió gràfica *a*, *e* vg. GRAFIA; 2) Tendència a passar la *i* a vocal neutra fins en mots cultes: *provasiyó* 'provisió', *de-*

1. Corregim *sinó* per *si no*.

termanat ‘determinat’; 3) Equivalència acústica M=N en *Micholau* ‘Nicolau’; 4) manteniment de la consonant velar a *Jacme* (<JACOMU).

MORFOSINTAXI: 1) article *lo, los* (fins davant mot començat en vocal: *lo ordi*) i article personal *en* (*an Berenguer*); 2) formes verbals: PsI4 *tingem* ‘tinguérem’, Ps3 *fon* ‘fou’, ImS4 *fesem* ‘féssim’.

LÈXIC: 1) arcaismes: *gaquí* ‘jaquí, deixà’; 2) fraseologia: *la més part* ‘la major part’, *de qui avant* ‘d’aquí endavant’.

C. El text reflecteix la llengua del s. xv i l’únic tret que el vincula al balear és la grafia *a* per la vocal neutra.

10

Be-1474-7.5

*Determinació sobre deutes a la Universitat i altres***TEXT***Ihesus*

Lo dia matex [Dijous Sant] fonch determanat per lo consel genaral e aspasial, tots concordants, que sia ramès al consel secret¹ [...] los del consel ganaral qui seran en la Vila e altres bons homes e que puscan asegurar formens o farines e qual-sevulen vituales esmarsar [...] alà hon ben vist los serà ariscar dinés ho fer armades per prenda colsevullen vituales an tota aquela milor forma ni manera los sarà vist fasador an profit de la comunitat segons és acostumat en Ivisa i non ostant que non aga compliment del consel ganaral enperò usant en aquesta part de la porveisió reial obtanguda per en Bernat Ramon.

Lo dit dia fon determanat per la més part del consel genaral especial que sien donats per comtadós del clavaraga del sènher en Johan Farer, clavari de l'any pasat, so és los honrats an Jordi Andreu he Johan Tur e Jacme Guillem.

Lo dia matex fon determanat per tot lo consel ganaral e aspasial, la més part concordants, que li sien donats comtadós en Pera Vila, obrer, però que no puxen declarar lo comta fins a tant no sia conagut per tres mestres ab jurament si la obra que a feta serà ben feta o no.

Lo dit dia fon determanat per lo consel la més part concordant, que tots aquels qui deuen per algús drets de [temps]² pasat a la Honiversitat algunas cantitats, esepatat dels drets de l'any pus prop pasat, agen e degen avar pagat tot lo que deuran de si a per tot lo mes de juny primer vinent, e aquels que deuen de l'any pasat sien comportats per tot lo present any e no pus, enperò, que tots tems los puxa executar lo monader e si alguns qui deuran per drets e no auran pagat dins lo dits que pasats los dits tems si seran persones que tengen senyals sobra la tera, lavós, de continent los sia feta creu en los sensals per consemblant cantitat que s'atrobaran deutós e si no tendran sensals sobra la tera que sien de continent axacutats per aquel haurà a fer.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions*, en la coberta de pergamí, part posterior, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abàrzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 3v.

1. *Corregim* caquet.

2. *Corregim* de pents.

B. GRAFIA: 1) confusió freqüent de *a*, *e* àtones: *ganaral* ‘general’, *aspasial*, *clavaraga* ‘claveratge’, *esmarsar*, *an* ‘en’, *conagut*, *monader*, etc.; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *consel*, *concordants*, *formens*, *profit*, *comunitat*, *donats*, *Johan*, *obrer*, *comtadós*; però *Honiversitat*, potser per ultracorrecció; 3) *a* gràfica = *e* neutra tònica: *avar* ‘haver’; 4) *h* absent o adventícia: *ho* ‘o’, *hon*, *Honiversitat*, *aga* ‘haja’, *a* ‘ha’, *avar* ‘haver’; 5) [‘] = *l*: *lavòs*, *consel*, *vituales*, *alà*, *aquela*, *milor*; 6) *g* = [ʒ] o [dʒ]: *ganaral*, *clavaraga*; 7) [k] final = -*ch*: *fonch*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones i per a la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la grafia *a* per a la vocal neutra, vg. GRAFIA; 3) *i* àtona > [ə]: *detarmanat*, *porvesió* ‘provisió’; 4) manteniment de -*s*- (< -*c*-): *fasador* ‘faedor’; 5) manca de iodització: *cualsevulen* ‘qualsevullen’; alternança en la monoftongació de *qua*-/*quo*: *qualsevulen*/*colsevulen*; 6) reducció de -*nts* > -*ns*: *formens*; 7) reducció consonàntica: *non ostant*; 8) simplificació del plural -*rs*: > -*s*: *comtadós*, *deutós*; 9) -*itat*: *comunitat*, *cantitat*; 10) metàtesi: *porvesió*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo consel*, *lo dia*, *la porvesió*, *los honrats*, *lo comta*, *lo que deuran*, *la tera*, *los sensals*, *lo monader*; 2) article personal: *an Jordi Andreu*; 3) plural d’antics proparoquítons sense restitució de nasal: *homes* (potser per manca de tilda); 4) indefinits: *alguns*, *algús drets*, *cualsevulen vituales*; 5) formes verbals: infinitiu: *prenda*; participi: *obtinguda*; PsI3: *fon*; PS3, 6: *aga* ‘haja’, *puxa* ‘pugui’, *sia*, *agen*, *puxen/puscan*, *tengen* ‘tenguin’, *degen*, *sien*; 5) *qui* subjecte: *aquels qui deuen/aquels que, los del consel [...]* *qui seran en la Vila*; 6) futur en oracions condicionals: *si seran persones, si no tendran sensals*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *e* ‘i’, *de continent* ‘de seguida’, *sènyer*, *ab*, *pus* (*pus prop*, *no pus*), *la més part* ‘la major part’, *eseptat de* ‘excepte’, *comportats* ‘tolerats’, *monader* ‘moneder, tresorer’, *emperò*, *so és*; 2) parelles sinonímiques: *forma ni manera*; 3) antropònims: *Bernat Ramon*, *Jordi Andreu*, *Johan Tur*, *Jacme Guillem*, *Pera Vila*, *Johan Farer*; 4) topònims: *Vila*, *Ivisa*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xv, amb arcaismes; la seva adscripció oriental es nota en la grafia *a* per a la vocal neutra tònica (*avar* ‘haver’), la confusió de *a*, *e* àtones (*ganaral* ‘general’) i la monoftongació *qua*- > *co* (*colsevulen* ‘colsevullen’); la grafia *Honiversitat* podria ser una ultracorrecció, indicatiu d’un pas de [o] > [u].

11

Be-1478&1479-7.5*Determinacions sobre la venda del peix***TEXT**

Dimecres a VIII de Juliol

Añy MCCCCLXXVIII

Fonch determenat per tot lo dit consell, en una concordant, que fos fet capítol de mostasaph que lo pagell pàguer e dèntol e emfós de qui avant e tot peix vermell se vena de coresma ha VIII diners la liura de vuyt onzes la liura e per tot l'any ha VI diners

Item més lo bogaravell, vaques, serrans, torts e maçots e tot peix roquer se vena la liura XVIII onzes ha VI diners la lliura

Item més lo gerret, bogua e gerla e tot peix de xàvega e de bolig exceptat peix de ventura se vena la liura de XVIII onzes a rahó de dos diners per liura en pena de XX sous qui contrafarà. E que los dits jurats del dit peix afforat ne fassen fer Capítols ordenats en lo libre del mostasaph ab pena de vint sous axí com aquells conexeran loats e confirmats per lo magnífic Governador e altres oficials dels Senyors de la present ylla, Vila e Castell de Eviçe

Diumenge ha VII de setembre

dit Añy

Lo dia mateix fonch determenat per lo dit consell tots concordant que lo peix de xàvega e bolig exceptat peix de tall se hage ha vendre a dos diners la liura de XVIII onzes la liura en pena de XX sous applicadós al libre del mostasaph.

Dimarts a II de febrer

Any MCCCCLXXVIII

Lo dia demunt dit fonch determanat per lo dit consell secret tots concordant que les oblades de coresma vallan ha VI diners enfre l'any ha IIII diners la liura; salpes, sarchs, orades, lops, lices, corbes, oradelles e tot altre peix de scata qui no sia stat afforat se vena h[a] IIII diners la liura de XVIII onzes la liura en pena de XX sous applicadós al libre del mostasaph.

Lo dia mateix fonch determenat per lo dit concell, tots concordant, *que* tot peix de xàvega e bolig e peix de tall se haya a vendre dins lo retxat de fust novament fet en la plaça de la pascateria sots pena de perdre lo peix e que sia del mostasaph. Tots los quals dits Capítols sian loats per tots los oficials dels Senyors e feta crida.

Divenres a XIII de Maig

Any MCCCCLXXVIII

Lo dia desús dit fonch ordenat e determenat per lo dit consell, tots concordant, que sia venut lo peix daval escrit a sis diners la liura de les onze o dotze na-

tures de peix desus escrits aquí present. E les altres natures de peix stiguen axí com es ordenat en lo libre den Anthoni Marí e Guillem Clapés e Bartholomeu Rosselló

Primo la palomida, verderols, spets, orada, sarch, marbres, aranyes, bonítols, congre, anguiles, liza, tot a VI *diners* la liura. Està en veritat que la liza que pesarà manco de una liura se vena a IIII *diners* la liura e no més. Sparralons, morenes, rescasses, ha IIII *diners* la liura. Rahós e peix vermell a VIII *diners* de coresma axí com ja u havem dit demunt, en altre temps a VI *diners*.

COMENTARI

A. In **Amadeu Soberanas** (ed.), *Llibre del mostassaf d'Eivissa*, vol. I), Madrid: Amigos de Ibiza, 1977, 14r-16.

En la transcripció del text hem puntuat segons la normativa.

B. GRAFIA: 1) confusió de *e*, *a* àtones i distinció de *o*, *u* àtones (cf. FONÈTICA); 2) la palatal [ʎ] es representa per *l* en posició inicial (*liura*, *libre*, *loats*, *lices*, etc.) i per *ll* en posició final (*vermell*, *consell*, *pagell*, *Castell*, *tall*, *aquells*; però *daval*) i intervocàlica (*Guillem*, *oradelles*; però *sparralons*).

FONÈTICA: 1) *o* d'evolució fonètica normal a *onzes* (<UNCIAS) 'unces'; 2) freqüent confusió gràfica de *e*, *a* àtones, reflex d'una [«] neutra: *emfós*, *Eviçe* 'Eivissa', *determenat/determanat*, *vallan* 'valguen', *rescasses*, etc.; 3) la *o* àtona no es tanca en [u]: *consell*, *concordant*, *oblades*, *moreno*, *loats*, *manco*, etc., tret del pronom *u* 'ho', explicable per resolució del hiat en diftong (*ja u havem dit*); 4) manca de iodització: *vermell*, *Guillem*, *sparralons*; 5) /v/ mantinguda: *governador*, *vendre*; 6) monoftongació del grup *qua-* àton en *co-*: *coresma*; 7) manca de consonant epentètica en el grup *n'r*: *divenres*, i de dissimilació a *marbres* (avui *mabres*); 8) manteniment de la síl·laba intertònica *-lo-* a *Bartolomeu* 'Bartomeu'; 9) alternança *-rs/-s* en plurals: *diners*, *applicadós*, *rahós* 'raors'.

MORFOSINTAXI: 1) article *lo* (*lo dit*, *per lo dit*) i per context: *del*; 2) formes plenes dels pronoms: *ne fassen*, *se vena*; 3) formes verbals: *vallan* 'valguen'; 4) perífrasi d'obligació: *se hage a vendre*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *desús* 'a dalt', *exceptat* 'tret de', *natures* 'classes', *enfre* 'entre'; 2) ric lèxic ictionímic, que a) perviu actualment: *bogua* 'boga', *pagell*, *emfós* 'anfós', *bogaravell*, *vaques*, *serrans*, *torts* 'tords', *dèntol*, *maçots*, *gerret*, *gerla* (pron. *gella*), *salpes*, *sarchs* 'sargs', *orades*, *lices* (o *liza*) 'llisses', *corbes* 'corballs', *palomida*, *verderol* 'círvia juvenil', *spets* 'espets', *morenes*, *rescasses* 'rascasses', *escórpores*, *rahós* 'raors'; b) que s'ha modificat o substituït: *lop* 'llop' → *llibarro*, *pàguer* → *pague* (m.), *sparallons* 'esparrallons' → *esparrall* (pron. *esparrai*); c) que no s'ha identificat: *oradella* 'orada petita (?)'; d) que designa gèneres de peix: *peix vermell*, *peix de*

xàvega, [*peix de*] *bolig*, *peix de ventura*, *peix de tall*, *peix de scata*; 3) altres mots: *retxat* ‘reixat’.

C. El text reflecteix en general la llengua del s. xv. És en el lèxic on es manifesten algunes poques formes pròpies eivissenques: *sarchs*, avui *sargs* (i no *sards*, sg. *sard*, com en mallorquí), *corba* (i no *escorball*, com en mallorquí), *rescasses* (i no *escórpora*, com en mallorquí).

12

Be-1483a-7.6*Comptes per obres diverses***TEXT**

Ihesus

En nom da Déu sia e de la verga Maria. Así apar tot lo que lo dit hober¹ he hokrat.

Dimarts, a VIII d'abril comansi de hobar al mur d'an Johan Vileta

Ítem, per hun catiu he hun parell de mulles per tirar manobra, per tot, set sous. VII sous.

Ítem, per hun jornall de hun catiu per cavar terra, tres sous, fo lo dia matex. III sous.

Dimecres, ha VIII de abril fan feyna dos catius en dues mulas en lo mur d'en Rabassa.² X sous.

Digous, a X dal mes, per dos catius e dues mulas per tirar manobra al mur d'en Rabassa, per tot deu sous. X sous.

Divendres, a XI d'abril fan fayna lo mestre e lo ffadri en lo mur d'en Johan Vileta, per tot VIII sous.

Lo dia matex per dos catius e huna mula per tirar aygo e sarvir lo mestra, per tot, VIII sous.

Ítem, per mon jornall, tres sous. III sous.

Suma II lliures, X sous.

Dimecres, ha XXI de maig fan fay[n]a hun catiu e dues mulles a la torra d'en Valantí per tirar manobra, set sous. VII sous.

Lo dia matex per a cavar terra, tres sous. III sous

Digous, a XXII de maig per hun catiu, II mulles per tirar manobra a la dita hobra, set sous. VII sous.

Ítem, per hun catiu per tirar, plagar lossa, tras sous. III sous.

Divendres a XXIII de mag ffan fayna lo mestra he al seu fadri, nou sous. VIII sous.

Ítem, per lo meu jornal d'astar sobra lo mestre, III sous. III sous.

1. *Corregim* hober.

2. *Corregim* rassbassa

Lo dia matex per dos catius he huna mul·la per servir lo mestra e tirar aygo, per tot. VIII sous.

Ítem, per dos liba[n]ts comprí de mossèn Moner per dita hobra, vuyt sous. VIII sous.

Ítem més, per troyelles comprí per los dits bastiments, VI (diners).

Disapta, a XXIII de maig fan fay[n]a dos catius, huna mul·la a tirar manobra he aygo a la dita hobra, VIII sous.

Ítem, per lo jornall dal mestra e un ffadrí, nou sous. VIII sous.

Ítem, per lo meu jornal per astar sobra lo mestra, III sous.

COMENTARI

A. In *Llibre de l'obrer de 1483-1484*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol.1r2v.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *da* 'de', *dal* 'del', *sarvir*, *mestra* 'mestre', *astar*, *comansí*, amb tendència a usar *a* per *e*; 2) grafia *a* per la vocal neutra tònica: *tras* 'tres', *fayna/feyna*; 3) distinció de *o*, *u* àtones: *hobrat*, *comansí*, *jornall*, *Johan*, *aygo*, *mossèn*; però *troyelles* podria ser una ultracorrecció per *trunyelles* i un índex de començament del canvi [o] àtona > [u]; 4) *h* adventícia, etimològica, semivocal o antihiàtica: *he*, *hun*, *hobrer*, *hobrat*, *Johan*, *fayna*, *vuyt*, *aygo*; 5) consonants geminades: *ffadrí*; 6) *g* = [ʒ]: *verga* 'verge', *digous* 'dijous'; 7) *ll* = [l]: *mul·les*, *abrill*, *jornall*; 8) *y* = [ø]: *troyellas*; 9) *y* semivocal: *fayna*, *vuyt*, *aygo*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones i la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la grafia *a* per a la vocal neutra tònica, vg. GRAFIA; 3) per a la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 4) monoftongació -*gua* > -*go*: *aygo*; 5) manca d'epèntesi: *divendres*; 6) manca de iodització: *parell*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo mur*, *la verga*, *lo mestra*, *lo ffadrí*; 2) possessius: *mon jornal*; 3) locatius: *assí* 'ací'; 4) cardinals: *dos catius*, *dues mul·les*; 4) formes verbals: PsI1: *comprí*, *comansí*; PsI3: *fo*; PS3 *sia*; 5) *de* després de verb: *comansí de hobar*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *manobra* 'materials de construcció', *apar* 'apareix', *sous*; 2) llatínismes: *ítem*; 3) significat desconegut: *plagar lossa*; 4) antropònims: *Johan Vileta*, *en Rabassa*, *en Valantí*, *mossèn Moner*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xv, amb matisos del català oriental (confusió de *a*, *e* àtones) i testimonis de la pronúncia eivissenca (*a* gràfica per vocal neutra tònica, monoftongació en *aygo*).

13

Be-1483b-7.6

Comptes del clavari Francesc Palerm

TEXT

Ihesus

[Compte de] **totas les dades que yo Francesc Palerm, clavari l'any present he ffetas per albarans [...].**

Primo doní per hun albarà de sagel an an Toni Arabí, prior de Santa Aulària, per son prioratga, II lliures. An un albarà, II lliures.

Ítem més, doní per hun albarà de sagel Pera Bonet IIII lliures, XVIII sous per hun moltó crastat¹, paguí an an Johan Tur «Ffluxà», an un albarà, IIII lliures, XVIII sous.

Ítem més, doní per hun albarà de sagel al potequari XV lliures, e són per son selari, an un albarà, XV lliures.

Ítem més, doní per hun albarà de sagel an an Thoni Masot per manxar los òrguens, an un albarà, I lliura.

Ítem més, doní per hun albarà de sagel a mestra Miró per son salari XVI lliures, XIII sous, IIII *diners*. An un albarà, dich XVI lliures, XIII sous, IIII *diners*.

Ítem més, doní per hun albarà de sagel a madona Masota per agranar la Toreta, I lliura, X sous. An un albarà, I lliura, X sous.

Ítem més, doní per hun albarà de sagel als senyós de jurats per son salari de manar lo libra, VII lliures, X sous. An un albarà, dich VII lliures, X sous.

Ítem més, doní per hun albarà de sagel a mestra Miró e són per son salari, XVI lliures, XIII sous, IIII *diners*. An un albarà XVI lliures, XIII sous, IIII *diners*.

COMENTARI

A. In *Comta de les rebudes de Francesc Palerm*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 1v-2r.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *sagel*, *mestra* 'mestre', *selari/salari*, *an* 'en', *prioratga*, *crastat*, *manar* 'menar', *Aulària*, *libra* 'llibre'; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *prioratga*, *Bonet*, *moltó*, *doní*, *potequari*, *Toreta*; 3) [d₃] = -tg-: *prioratga*; 4) h adventícia o antihiàtica: *hun/un*, *Johan*; 5) [k] final = -ch: *dich*; 6) [ø] = ny: *senyós*.

1. *Corregim* motó crassas.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones i per a la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) *n* d'enllaç entre l'article personal i el nom: *an an Johan Tur*; 3) dissimilació de ròtiques: *Aulària* 'Eulàlia'; 4) *-rs > -s*: *senyós*; 5) afèresi: *potequari* 'apotecari'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo libra, al potequari, los òrguens, la Toreta*; 2) restitució de la nasal en el plural dels proparoxítons: *òrguens*; 2) possessius: *son prioratga, son selari*; 3) formes verbals: PsI1: *doní, paguí*; 4) partitiu: *als senyós de jurats*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *prior* 'obrer major d'una confraria', *prioratga* 'prioratge, càrrec de prior', *lliures, sous*; 2) mots propis: *agranar* 'escombrar' (també arcaisme); 3) llatínismes: *primo* 'primerament', *item*; 4) antropònims: *Toni Arabí, Pera Bonet, Johan Tur* «Efluxà», *Thoni Masot, mestra Miró, madona Masota*; 5) topònims: *Santa Aulària, la Toreta*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xv, amb característiques del català oriental (confusió de *a, e* àtones) i algun arcaisme pervivent en eivissenc (*agranar*).

14

Be-1489-7.6

*Comptes de l'obreratge de Bernardí Johan***TEXT**

Ihesus

Libre de l'obreratge de mi, Barnadí Johan, 1489

En nom de Déu comensí per manament del senyor guovernador e jurats de desfer la torre de n'Andreu Guillem e donam-la a desfer a·n en Johan Banet per tres lliures a scarada per quant no y volia anar negun mestre e yo doní-li vint sous e los altres li donaren los senyors de jurats e per so no·n met en comte a la universitat sinó los dits vint sous. I lliura.

Ítem, dijous a V de març féu feyne un catiu ab dues mulles escurar la terra de lla dite torre e traure-la per manament dels jurats la a l'ort d'en Bernat Ramon, guayte, per son jornal e de lles mulles, VII sous.

Ítem, divendres a VI de dit tirà terra del mateix loch un catiu ab dues mulles, VII sous.

Ítem, disapte a VII de dit un catiu ab dues mulles tirà terra del loch mateix, VII sous.

Ítem, diluns a VIII del matex de març un catiu ab dues mulles tirà e escurà la terra del loch mateix, VII sous.

Ítem, diluns a XVI de dit un ome ab dues mulles tirà e escurà terra del loch matex, VII sous.

Suma la plase dues lliures, quinze sous. II lliures, XV sous.

Ihesus

Ítem, a XVII de març un catiu ab dues mulles escurà la dite torre, VII sous.

Ítem, dimecres a XVIII de dit un ome ab dues mulles escurà la dite torre, VII sous.

Ítem, dijous a XVIII del mateix un ome ab dues mulles escurà la dite torre, VII sous.

Ítem, divendres a XXVII de març un ome ab dues mulles tirà e escurà la dite terra e portar-la al demunt dit loch, VII sous.

Ítem, disapte a XXVIII de dit un catiu ab dues mulles escurà la dite torre, VII sous.

Ítem, dimecres lo primer d'abril un ome ab dues mulles escurà la dite torre, VII sous.

Ítem, dijous a II de abril un ome ab dues mulles escurà la dite torre, VII sous.

Ítem, divendres a III de dit acabà d'escurar un ome ab dues mulles la dite torre de n'Andreu Guillem, VII sous.

Ítem, dijous a XIII de maig comensí de tirar terra de casa-n Francesc Palerm ab dos hòmens ab tres mulles e una somera a lla Almudayna, prop la torre del faró, XIII sous, VI (diners).

Ítem, divendres a XV de dit tiraren terra del matex loch dos òmens ab tres mulles hi una somera, guanyen XIII sous, VI (diners).

Suma la plase quatre lliures, tres sous. III lliures, III sous.

COMENTARI

A. In *Llibre de l'obrer de 1489-1490*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 1r-2v.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a, e* àtones: *Barnadí, Banet, feyne, guayte, plase*; 2) distinció de *o, u* àtones: *obreratge, comensí, donam, doní, somera*; 3) *ll* = [l]: *lles mulles, lla* 'la', *lla Almudayna*; 4) ['] = *l*: *loch, diluns*; 5) *y* semivocal: *feyne, guayte, Almudayna*; 6) [k] final = *-ch, -c*: *loch, Francesc*; 7) [ø] = *ny*: *senyor, guanyen*; 8) *h* atihhiàtica: *Johan*; 9) *guo-* = [go]-: *guovernador*

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones i per a la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) *a* tònica etimològica mantinguda: *traure*; 3) manca de iodització: *Guillem*; 4) epèntesi: *divendres*; 5) *n* d'enllaç entre la preposició *a* i el nom propi: *a.n* en *Johan Banet*; 6) *-itat*: *universitat*

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *l'obreratge, la torre, los altres, la universitat, del loch, lla Almudayna*; 2) restitució de la nasal en el plural d'antics proparoxítons: *hòmens*; 3) indefinits: *negun mestre*; 4) possessius: *son jornal*; 5) article personal: *n'Andreu Guillem, en Bernat Ramon*; 6) cardinal: *dues mulles*; 7) formes verbals: PsI1: *comensí, doní*; PsI4: *donam* 'donàrem'; PsI6 *donaren*; 8) partitiu: *los senyors de jurats*.

LÈXIC: 1) arcaismes: 1) *per so, met* 'posa', *lliures, sous*; 2) mots propis, que també són arcaismes: *somera, a scarada* 'a preu fet'; 3) llatínismes: *Ihesus, item*; 4) antropònims: *Johan Banet, Andreu Guillem, Bernat Ramon*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xv, amb matisos del català oriental (confusió de *a, e* àtones), arcaismes que avui són dialectalismes (*somera*) o algun mot propi compartit amb la resta del balear (*a scarada*).

15

Be-1493a-7.6

Pagaments del claveratge

TEXT

*Ihesus***Comença lo libre dell clavarage de mi Pere de Camporells comensat
a sinc de juny M CCCCLXXXIII de lles despesses.**

E primo per la ffeſta de Compus Christi per lo que despenguí per los capellans e trompetés e temborinés, per vin grec, deu sous. X sous.

Ítem, per ffarina per ffer coques e rollos, IIII sous, VI *diners*.

Ítem, per fill per anvelar devant en Bonet, VI *diners*.

Ítem, per escombrar les encontrades en [...]cat, II sous.

Ítem, per erba per anremar la plaça del Mirador e mercat e les ancontrades, XI sous, VIII *diners*.

Ítem, per ffruyta de tota manera, X sous.

Ítem, per vin blanc menta, per hun cortar IIII sous.

Ítem, per canelles de sera me demenaren los jurats, hun sou. I sou.

Ítem, per los trompetés e clero e tamborinés e altres [sunés], per tot II lliures, I sous.

Ítem, per sis mans de peper per lo libre dells jurats e meu, sinc sous. V sous.

Ítem, per dos preguamins per les cubertes e per liguar e per los títolls, per tot XIII sous.

Ítem, per huna gerra per la cassa dell consell per los senyors de jurats, I sou.

Suma, V lliures, V sous, VIII *diners*.

COMENTARI

A. In *Llibre del claveratge de Pere Campor[r]ells*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 6r.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *anvelar*, *anremar*, *ancontrades/encontrades*, *peper*, *temborinés/tamborinés*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *trompetés*, *temborinés*, *rollos*, *Bonet*, *escombrar*, *títolls*, *consell*; però *cubertes*, per assimilació a la consonant labial i per harmonia vocàlica en formes verbals com *cubrir*; 3) ['] = *l*, *ll*: *libre*, *ligar*, *lliures*; 4) [l] = *ll*: *fill*, *canelles*, *títolls*, *dells*; 5) *f* inicial geminada: *ffesta*, *ffarina*, *ffer*, *ffruyta*; 6) grafies llatinitzants: *Christi*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones i per a la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) monoftongació de *QUA-* > *co-*: *corter*; 3) assimilació de *-ND-* > *-n-*: *canelles* (< *candeles*); 4) metàtesi: *preguamins* (< *pergamins*); 5) *-rs* de plural > *-s*: *trompetés, senyós, temborinés*; 5) *-n* final mantinguda: *vin grec, vin blanc*; 6) manca de palatalització en el resultat de *-T'L-*: probablement *rollo* 'rotlo'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *los capellans, les encontrades, la plaça, los jurats, lo libre, les cubertes, los títolls, la cassa, los senyós*; 2) formes plenes dels pronoms: *me demenaren*; 2) formes verbals: PsI: *despenguí*; PsI6: *demenaren*; 3) partitiu: *los senyós de jurats*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *encontrades* 'contorns', *vin grec, sous, lliures, e 'i'*; 2) llatínismes: *clero, primo, Compus Christi, Ihesus*; 3) mots d'interès: *escombrar* 'agranar, netejar', avui no usat; *rollo* 'varietat de pastís'.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xv; ressalta l'adscripció al català oriental per la confusió de *a, e* àtones.

16

Be-1493b-7.6*Despeses de l'obrer***TEXT**

Ihesus

Disapte a II de noembre
 Per jornal del mestres, VI sous, VI.
 Ítem, per tres catius a raó de III sous, VIII sous.
 Ítem, per tres mulles e dos àssens per tirar tere e pedres, VIII sous.
 Ítem, per mon sellari de hober, III sous.
 Ítem, per tres barcades de pedre per empedrar lo camí del Ragaró a raó de sinch sous per barcada, XV sous.
 Ítem, per adobar I baral de fust, tres sous.
 Ítem, per claus per las síndries del pont d'en Toni Sal·la, vint dinés. I sous, VIII.
 Ítem, per les portes féu fer lo senyor governador al Castel, dotze sous, XII.
 Ítem, per tres dotzenes de sanalles, XVIII sous.
 Ítem, per XVIII pedres mareses a raó de quoranta sous, III lliures, III sous, III.
 Ítem, per XXVII, dich vint-y-set fusts per la cuberta del baluart a raó de II sous dotzena, III lliures, X sous.
 Ítem, per mil tegels d'en Romeu Serra per dita cuberta, II lliures, X sous.
 Ítem, doní als bastaxos per tirar deset pedres, VI (diners).
 Ítem, per dos almuts de guix comprí per VI diners.
 Ítem, doní a mestre Johan lo bonbarder sinch sous e sis per set jornals apar per son albarà, II lliures, V sous, VI.

COMENTARI

A. In *Llibre de l'obrer de 1493-1494*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, fol XI.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a, e* àtones: *sellari, tere* 'terra', *Ragaró*, ; 2) distinció de *o, u* àtones: *jornal, adobar*; però *cuberta*, per assimilació a la consonant labial i per harmonia vocàlica amb formes verbals com *cubrir*; 3) *h* adventícia i antihiàtica: *hober, Johan*; 4) ['] = *l*: *Castel, tegel*; 5) [l] = *ll*: *sellari, mulles, Sal·la*; 6) *-[k]* = *-ch*: *sinch, dich*; 6) *e* conjunció/*y*: *sinch sous e sis, vint-y-set*; 7) [ø] = *ny*: *senyor*

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones i la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) caiguda de *-v-*: *noembre*; 3) *QUA-* > *co-*: *quoranta*; 4) manca de ioditza-

ció: *sanalles*; 5) manteniment de *-lm-*: *almuts*; 6) segment *-ia* mantingut: *síndries*; 7) afèresi sil·làbica: *Toni* (< *Antoni*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo camí, las síndries, lo senyor, la cuberta, lo bonbarder*; 2) restitució de la nasal en antics proparoxítons: *àsens*; 3) possessius: *mon sellari, son albarà*; 4) formes verbals: PsII *doní, comprí*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *tirar* 'traginar', *sous, diners/dinés, fust, bonbarder, apar, síndries* 'cintres', *bastaxos, e 'i'*; 2) mots propis: *pedres mareses* 'maresos', *tegels* 'tegells, peces que sostenen la teulada'; 3) mot d'interès: *barcada* 'càrrega en una barca'; 4) topònims: *el Ragaró*; 5) antropònims: *Toni Salla, Romeu Serra, mestre Johan*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xv; l'adscripció al català oriental es nota amb la confusió de *a, e* àtones; a notar els mots propis *pedres mareses* i *tegels*.

17

Be-1500-6.6

*Beneficis d'una església parroquial***TEXT**

Los benifets de dita ysglesia parroquial son molt tenues y molt pobres, tant que no ni aurà mes de deu o dotze que arriben a deu lliures castellanes de renda quiscun any, y los altres son de molt poca o ninguna renda, perque niá molts que son mes los carrechs que la renda; de manera que los beneficiats de dita ysglesia parroquial no tindrien forma de ajudarse ni sustentarse ab la renda dels benifets ni en les distribusions cotidianes, que son molt tenues en gran manera, com sien tant solament vuit dinés castellans cada día pagats de dos en dos mesos, perque lo mes important que tenen y en que consisteix la sustentació y vida de dits capellans de dita Comunitat son los emoluments dels soterrars y funeraries y de la administració dels sacraments de las parts foranes y pagesia.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. I, Palma: Daedalus, 1966, 200 n. 39.

Només accentuem els mots del comentari segons la normativa. Desconeixem la data exacta, però sabem que és un text del segle XVI.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *dotze, lliures, renda, forma*; 2) distinció de *o, u* àtones: *parroquial, cotidianes, foranes, mesos*; 3) *y* conjunció i vocal: *y, ysglésia*; 4) [ɲ] = *ny*: *any*; 5) [k] final = *-ch*: *càrrechs*; i interior: *pocha*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a, e* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 3) *e > i* en *ysglésia*, creuament entre *església* i *iglésia*; 4) *quo-* > *co-* en *cotidianes*; 4) segment final *-ia* mantingut: *ysglésia, funeràries*; 5) *-itat* (i no *-idat*): *comunitat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *los benifets, los altres, los càrrechs, la renda, lo més important, los emoluments, la administració, las parts*; 2) indefinits: *quiscun any, ninguna renda*; 3) formes verbals: PS6: *arriben*; Cn6: *tindrien*.

LÈXIC: 1) mots propis: *tant solament* 'solament'; 2) arcaïsmes: *soterrars* 'enteraments', *benifets*; 3) altres mots d'interès: *lliures castellanes, dinés castellans*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVI, sense fissures dialectals.

18

Be-1500-7.6

*Despeses a l'església***TEXT**

Ítem, a trenta de mayg conprí dues lanternes per acompanyar nostre Senyor, sinch sous d'en Jordi Moner. V sous.

Ítem, a quinsa de juny adobà mestre Subirats les capes de brucat e de caremàs e seda que ell comprà d'en Johan Sunyer per la festa de Corpu Christi entra mans e tres sous de seda, VII sous.

Ítem, XX de juny al catiu de mestre Cassà deu sous per fer quatre claus e adobar la tenquedura dels orgues, les dues heren per los armaris de la custòdia e dels canalobres majós e les dues altres per la libreria e manxes, X sous.

Lo dia matex doní a mestre Prats la creu mitgana per adobar-la e clavar lo Ihesus e dobar nostra Dona e danagar-la, tot nou sous, VIII sous.

Ítem, a V de julioll doní una bugada a fer a la muller d'en Johan Cassà, madó Serra, VIII sous.

Ítem, a XVIII de julioll doní ha hun sacilià per danagar los àngels a nostra Dona e per tornar lo cap al Ihesus en presència de mossèn Abrió, onza sous, XI sous.

Lo dia matex doní a mossèn Thoni Samar perquè recorregués los libres que staven desligats e per hun cap dell de linyol prim per ligar els libres e per una cuberta ha [...] libre de sanyall, és per tot, XIII sous.

Suma III lliures, VIII sous.

COMENTARI

A. In *Llibre dels obrers de l'església de 1500-1501*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 6v.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *quinsa* 'quinze', *tenquedura*, *onza*, *sanyall*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *acompanyar*, *adobar/dobar*, *conprí*, *Johan*, *doní*, *tornar*, *Moner*; però *cuberta*, per assimilació a la labial, *brucat* (< it. *broccato*); 3) ['] = *l*: *lanternes*, *libreria*, *libres*, *linyol*, *ligar*; 4) [l] final= -*ll*: *julioll*, *sanyall*; 5) [ø] = *ny*: *Senyor*, *juny*, *sanyall*, *linyol*, *Sunyer*; 6) *h* antihlàtica: *Johan*; 7) -[k] final= -*ch*: *sinch*; 8) grafies llatinitzants: *Christi*, *Thoni*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones i per a la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manca de iodització: *muller*; 3) afèresi sil·làbica: *Thoni*; 4) apòcope sil·làbica: *madò*; 5) dissimilació de nasals: *caremàs* (< *canemàs*), com avui; 6) seg-

ment *-ia* mantingut: *custòdia*, *presència*; 7) dissimilació: *sacilà* ‘sicilà’; 8) *-rs* de plural > *-s*: *majós*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *les capes*, *la festa*, *la tenquedura*, *la custòdia*, *los armaris*, *la libreria*, *la muller*, *lo cap*, *lo dia*, *lo Jhesús*, *los llibres*, (*lligar*) *els llibres*; 2) manca de restitució de la nasal en antics proparoxítons: *orgues* (oblit de la titlla?); 3) *dues* fem.: *les dues*, *les dues altres*; 4) formes verbals: PsI1: *conprí*, *doní*; PsI3: *comprà*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *e ‘i’*, *danagar-la* ‘denejar, netejar’, *lliures*, *sous*; 2) mots propis: *caremàs* ‘canemàs’; 3) llatinismes: *item*, *Corpu Christi*, *Jhesus*; 4) antropònims: *en Jordi Moner*, *mestre Subirats*, *en Johan Sunyer*, *mestre Prats*, *mestra Cassà*, *Johan Cassà*, *madò Serra*, *mossèn Abrí*, *mossèn Thoni Samar*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xvi, d'àrea oriental (confusió de *a*, *e* àtones), potser amb inici del pas [o] > [u] (*brucat*) i algun element propi (*caremàs*).

19

Be-1501a-7.5

Deute a la universitat d'Eivissa

TEXT

Ihesus

Compte dels formaners Berenguer Torres e Berenguer Johan.

Yo Berenguer Toras e Berenguer Johan, abitadós de Yvisa, formentés l'any persent de la honiversitat de Yvisa, confessam en veritat, regonayam deura a vosaltros, magnífichs mosèn Pera Belansat, Johan Ladó, Endreu Sala, jurat l'any persent de la honiversitat de l'any persent, vuit-sentas vuytanta-huna liura, sis sous, V dinés per mil tranta-sis quorteras, sinch barcelles, hun almut forment net, lo qual compra lo sènyer Francesc Tur del magnífich Alfonso [Roys], tresorer del sènyer¹ rey² per la huniversitat, lo qual forment nosaltros avem donat al abitants a tot nòstron càrach ha rahó de honsa dinés, que nosaltros avem aver³ dels abitants per quartera, evem-los donar almut per quartera axí com avem rabut e lo qual forment avem a donar als abitant a pagar per tot lo mes de febrer primer vinent e pesat lo dit mes nosaltros som tenguts de [xecorar-ho] e donar-los a la huniversitat ho alà hon los serà manat. E per qua és veritat fas lo present albarà per mi e per mon companyó y de Berenguer Toras e Berenguer Johan, ascrit a tras de noembra MDI, dich DCCCCLXXXI lliures, VI sous, V. DCCCCLXXXI lliures, VI sous, V.

Yo Berenguer Toras e Berenguer Johan, formentés l'any present de la honiversitat de Yvisa, confesam a deura a vosaltres sobra dits magnífichs jurats l'any present de dita honiversitat, quatra-sentes liuras, quatorsa sous, sis dinés, dich CCCCXXX lliures, XIII sous, VI, per sinch-sentas noranta quarteras, IIII barcelles, II almuts que [avenirà vendas] de forment nat que compràs de Johan Batista de Nagro, marcader, los quals aven a vendra ha raó de XIII sous, VII quartera, dich ha raó de quatorsa sous, set dinés quartera, franchs, la honiversitat de formentatga

e ab lo formentatga ve a quinze sous e sis dinés la quartera e avem donat almut per quartera com fos [...] sis-centas set quarteres e V almuts, los quals dinés avem a pagar segons tanor de l'alberà e per la veritat fas lo present alberà de mà de mi Berenguer Toras a XX de noembra, any MDI. CCCCXXX lliures, XIII sous, VI.

1. *Segueix ratllat treso*

2. *Segueix ratllat s*

3. *Segueix ratllat per [honsa de]*

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, 2002, fol 47r.

B. GRAFIA: 1) confusió freqüent de *a*, *e* àtones: *formanters/formentés*, *Endreu*, *rabut*, *fabrer*, *Pera* 'Pere', *pesat* 'passat', *marcader*, *vendra*, *deura*, *noembra*, *per qua* 'perquè'; 2) grafia *a* per la vocal neutra tònica: *tras* 'tres', *tranta-sis*, *regoneyam* 'reconequem', *per qua* 'perquè'; 3) distinció de *o*, *u* àtones: *forment*, *Iohan*, *quorteras*, *lo*, *nosaltros*, *donar*, *noranta*; però *honiversitat* (al costat de *huniversitat*), potser per ultracorrecció i seria indicatiu de començaments del canvi [o] àtona > [u]; 4) ['] = *l*: *liura*, *alà* 'allà', *Ladó*; 5) [k] = *qu-*: *quatorsa*, *quortera*; 6) [dʒ]a = *-tga*: *formentatga*; 7) [ø] = *ny*: *any*, *sènyer*; 8) *y* vocal i semivocal: *Yvisa*, *vuytanta*, *rey*; 9) [k] final = *-ch*: *càrach*, *magnífichs*, *sinch*, *dich*, *franchs*; però *Francesc*; 10) *h* indeguda, absent o antihlàtica: *hun*, *ha* 'a', *honsa* 'onze', *hon*, *abitant*; 11) [rr] = *r*: *càrech* 'càrrec'.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones i per a la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la grafia *a* per a la vocal neutra tònica, vg. GRAFIA; 3) reducció *QUA-* > *co-*: *quortera* (al costat de *quartera*); 4) [ə] > *o*: *nosaltros*, *vosaltros* (al costat de *vosaltres*); 5) manteniment de la *l* del grup *-lm-*: *almut* (com avui en eivissenc); 6) pèrdua de *-v-* intervocàlica: *noembra*; 6) metàtesi: *persent* (2 vegades, al costat de *present*); 7) nasal final analògica de *mon*, *ton*, *son*, *nòstron*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *l'any*, *la honiversitat*, *lo qual*, *lo mes*, *lo present albarà*, *lo formentatga*, *la veritat*; 2) *-rs* de plural > *-s*: *abitadós*, *dinés*, *formen-tés/formanters*; 3) formes verbals: participi: *tenguts*, *donat*; PI1: *fas* 'faç'; PI4: *confessam*; *regoneyam* (per *regonegam*?) 'reconeixem'; 4) formes d'obligació: *avem a donar*, *avem a pegar*; 5) preposició *a* entre verb en forma personal i infinitiu: *confesam a deure*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *liura*, *sous*, *formanters* 'venedors de forment, de blat', *formentatge* 'procés d'emmagatzematge, venda, etc., del forment' (no DCVB); 2) llatïnismes: *Ihesus*; 3) antropònims: *Berenguer Toras*, *Berenguer Johan*, *Francesc Tur*, *Johan Batista de Nagro*; 4) topònims: *Yvisa*.

C. Text que reflecteix la llengua de finals del s. xv; delata l'adscripció balear la grafia *a* per a la vocal neutra tònica (*tras* 'tres'); la forma *almut*, sense vocalització de la lateral, continua avui (/mall. *aumut*, *amut*) i la construcció d'un verb en forma personal seguit de la preposició *a* davant infinitiu es troba actualment en casos semblants com *es senten a cantar*, *es veien a pujar*.

20

Be-1501b-7.5

*Compra de forment a causa de la mala anyada***TEXT**

Ihesus

Dimecres a XXVIII de juliol se congregaren en la sala los magnífichs jurats ab los desús scrits per contractar del forment de la calavera qui és vinguda la nit passada ab lo mercader genovès appellat Johan Batista di Negró.

Guillem Orvay, loctinent del magnífich governador; los batles de appels e de pabordre, los jurats, lo veguer, quart jurat, Bernat Guillem, mestre Bernat Aymarich, Thoni Vila, Johan Colomar.

Concordaren los magnífichs jurats ab consell e determinació dels damunt vists ab lo dit micer Johan Batista di Negrón, mercader, de comprar-li tot lo càrrech del forment que ha aportat ab una calavera a raó de XIII sous quortera a orla de nau, net o scandellat, franch de imposició e franch al mercader de totes despesas e han-li a donar o bestraure cent ducats de present e la resta a quatre mesos primer vinent.

Testes predicti.

Diluns a II d'agost celebren consell secret usant de la provisió d'en Bernat Ramon.

Los jurats, quart jurat, Francesch Tur, Bernat Guim, mestre Bernat Aymarich, Toni Vileta, Luquí Torres, Johan Colomar.

Lo dia mateix fonch determenat, tots concordats, que lo forment que fonch descarragat del galayó nisart qui surgí en lo present port ab voluntat e consentiment,

desliberació del magnífich governador e ab los altres officials dels senyors e ab alguns prohòmens e consellers qui aquella hora se pogueren haver, vista la urgent necessitat de blats qui era en la present illa per la gran secada e sterelitat qui és stada lo present any lo qual forment és stat descarragat per virtut del privilegi real de vitualles que és stat ben fet, per ço com fins en aquella hora no y ha arribat forment negú e per quant los magnífichs jurats per los nòlits e porrata del preu d'aquells han bestrets cent deu ducats d'or los quals ha prestats lo honorable en Parot Valls de dinés de sa germana per ço com la universitat no té pecúnias per pagar e restituir al dit Parot Valls, que sien manlevats a raó de censal del dit Parot

Valls ab auctoritat e decret de tots los officials dels senyors de la present illa segons és disposat e ordonat per capítol e ordinació de regiment e que sien manlevadors lo sènyer en Francesch Tur e Bernat Guillem, consellers del nostre consell e los senyors de jurats fassen e fermen carta de gordar de dan als dits manlevadors e que sia pres ab sacrament e homanatge aquell qui regirà lo dit forment en poder dels dits manlevadors deposarà cascun disapte los diners que haurà rebuts e quant tindran compliment de la dita quantitat que quiten lo dit censal.

Lo dia mateix fonch determenat per lo dit consell, tots concordants, que attès que dimecres proppassat que comtàvem XXVIII de juliol los magnífichs jurats ab intervenció de la major part del consell ab lo lochtinent del governador Guillem Orvay e lo batle d'appells del senyor reverendíssimo archabisbe e batle del senyor pabordre e lo vaguer del senyor archabisbe compraren de micer Johan Batista de Nagró, mercader, sis-centas e set quarteres e cinch almuts brut de forment a raó de XIII sous quortera a horla de nau net y ab lo scanday, franch d'imposició e de totes messions a pagar cent ducats de comptants e la resta a temps de quatre mesos, que louen y aproven la dita venda e han aquella per ben feta e que per pagar los dits cent ducats que-ls puxen pendre de la taula de la sal, del dret de la bossa ab auctoritat e decret dels senyors, per ço com al present la universitat no té ningunes pecúnies e que no les hagen a menlevar a censal e lo qui regirà lo dit forment prest sacrament e homanatge que los primers dinés qui procehiran del dit forment haia de posar en poder dels bossers de la universitat per ço com hi ha urgent necessitat de forments per la sterelitat de la anyada, inseguint la forma del capítol de micer Trilles.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell d'Eivissa de 1501-1502*, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 6v-9v.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *menlevar*, *scandellat*, *descarragat*, *homanatge*, *galayó* 'galeó', *Parot* 'Perot'; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *forment*, *bossers*, *aportat*, *consentiment*, *poder*; 3) ['] = *l*: *louen*, *lochtinent*, *Luquí*, *diluns*, *manlevar*; 4) [ø] = *ny*: *senyors*, *any*, *anyada*, *sènyer*; 5) [k] final = *-ch*: *cinch*, *magnífich*, *càrrech*, *franch*, *fonch*, *Aymarich*, *Francesch*; 6) *h* antihiàtica: *Johan*, *procehiran*; 7) grafies llatinitzants: *archabisbe*, *Thoni*, *scandellat*, *scrit*, *sterelitat*, *stada*, *stat*, *officials*, *attès*, *auctoritat*, *appells*.

FONÈTICA: 1) Per a la confusió de *a*, *e* àtones i per a la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) *a* tònica etimològica: *bestraure*; 3) dissimilació vocàlica: *sterelitat* 'esterilitat'; 4) evolució popular de la *i* breu llatina: *determenat* (< llat. DETERMI-

NATU); 5) monoftongació de QUA-, GUA- inicials: *quortera* (al costat de *quartera*), *gordar*; 6) manca de dissimilació: *juliol*, *pabordre*; 7) dissimilació de ròtiques: *porrata* (< llat. PRO RATA), *pendre* (< *prendre*); 8) pocs casos de iodització: *scanday*; però *scandellat*, *consell*, *consellers*, *Guillem*; 9) *y* antihiàtica: *galayó* (< *galeó*); 8) metàtesi: *calavera* (< *caravela*); 10) alternança en l'assimilació -rs > -s: *diners/dinés*; 11) -itat (i no -idat): *necessitat*, *universitat*; 12) atracció del prefix *des-*: *desliberació* 'deliberació'; 13) afèresi sil·làbica: *Thoni* 'Antoni'; 14) *l* mantinguda: *almuts*; 15) manca de palatalització: *dan* 'any' (< DAMNU).

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo càrrech*, *lo dia*, *lo forment*, *lo qual*, *lo honorable*, *los nòlits*, *los altres*, *los dinés*, *la nit*, *la resta*, *la provisió*, etc.; 2) article personal: *en Bernat*, *en Parot*, *en Francesch*; 3) possessius: *sa germana*; 4) restitució de la nasal en antics proparoquítons: *prohòmens*; 5) indefinits: *alguns prohòmens*, *ningunes penúries*, *forment negú*, *cascun disapte*; 6) formes plenes dels pronoms: *se congregaren*, *se pogueren*; 7) formes verbals: participi: *dispost*; PsI3: *se congregaren*, *se pogueren*; PsI4: *celebram*; Pf3 amb l'auxiliar *esser*: *és venguda*, *és stada*; PS6: *puxen* 'puguin', *hagen*, *fassen*; F6: *tindran*; 8) *qui* subjecte amb antecedent personal i no personal: *calavera qui és vinguda*, *sterelitat qui és stada*, *necessitat de blats qui era*, *aquell qui regirà*; 9) idea d'obligació: *han-li a donar*; 10) partitiu: *los senyors de jurats*; 11) *concordar + de*: *concordaren [...]* *de comprar-li*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *ab*, *e* 'i', *desús* 'a dalt', *càrrech* 'càrrega', *apel·lat*, *calavera* 'caravela', *micer* 'tractament', *surgí* 'fondejà', *per ço com*, *missions* 'despeses', *batles de appels* 'administradors de justícia', *veguer* 'magistrat del rei que administrava justícia civil i criminal', *scandellat*, *provisió* 'manament d'una autoritat', *fermen* 'estableixen amb seguretat i força legal', *deposarà* 'depositarà', *quiten* 'paguen', *inseguint*, *ducats*; 2) fraseologia arcaica: *de present* 'a l'acte, d'immediat', *al present* 'actualment', *a horla de nau* 'proper a l'orla'; 3) llatínismes: *Ihesus*, *testes predicti*, *porrata*; 4) antropònims: *Johan Batista di Negron/Negró/Nagró*, *Guillem Orvay*, *Bernat Guillem*, *Bernat Aymarich*, *Thoni Vila*, *Johan Colomar*, *Francesch Tur*, *Bernat Aymarich*, *Toni Vileta*, *Luquí Torres*, *Johan Colomar*, *Parot Valls*, *micer Trilles*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xvi, amb abundosos arcaïsmes i alguns elements propis de l'eivissenc, bé que no exclusius, com són l'article personal, la monoftongació de *qua-* i *gua-* àton i la iodització present en el mot *scanday*.

21

Be-1513-7.6

*Pagaments fets pel clavari***TEXT**

Primo, [...] donat an en [R] Paterna IIII lliures.

Ítem, e pagat a mestra Miró per son salari XXV lliures. XXV lliures.

Ítem, e pagat an en Salvador March tres lliures e deu sous, són per lo manto d'en Cansalada, III lliures.

Ítem, e pagat a mosèn Camporels XII sous, són per la masió del frare, XII sous.

Ítem, e pagat an Jacme Todor X lliures, són per la lominària del rollo, X lliures.

Ítem, e pagats an en Nansera II lliures, són per lo priorage de Nostra Dona de Ihesús, II lliures.

Ítem, e pagat a-n Pere Belver X sous, són per despeses dels siris pasquals, X sous.

Ítem, e pagat an en Miquel de Pormany per lo priorage, II lliures.

Ítem, e pagat an en Pere Planels III lliures, són per la caritat, IIII lliures.

Ítem, e pagat an en Martí Prats per los quaps de cogulles X lliures, e més per la primera tersa, XIII lliures, VI sous, VIII, per tot, XXIII lliures, VI sous, VIII.

Ítem, e pagat a mosèn Moro, II lliures, X sous, són per sonar los òrgens, II lliures, X sous.

LX [...] lliures, VIII sous, VIII.

[...] portal de Mar [...]

Ítem, e pagat an en Johan Bernat, misage, són per lo seu salari, I lliura, X sous.

Ítem, e pagat a mosèn Moro III lliures, són per la quasa del ffrare, III lliures.

Ítem, e pagat en en Bartomeu Tur per la caritat IIII lliures. IIII lliures.

Ítem, e pagat an en Johan Tur XV lliures, són per los resionals. XV lliures.

Ítem, e pagat hun albarà a mestra Cansallada, són per lo seu salari de bombar-der, dich, V lliures. V lliures.

Ítem, e pagat a-n Bernat Nicolau per cugulles VIII lliures, XV sous. VIII lliures, XV sous.

Ítem, e pagat a mestra Antoni l'apotacari XXX lliures, són per son salari, XXX lliures.

Ítem, e pagat al cap de guayta per son salari II lliures. II lliures.

Ítem, e pagat en Francesc Castelló, jorat, per son salari XVIII lliures, X sous. XVIII lliures, X sous.

Ítem, e pagat an en Bonet, corador, IIII lliures, són per lo seu salari de trom-peta e per la massa, IIII lliures.

Ítem, e pagat a-n Pere Vidal, jurat, V lliures, són per la quogulla de grana, V lliures.

Ítem, e pagat a·n Guillem Clapés per lo seu salari de rasional, XV lliures. XV lliures.

Ítem, e pagat a·n Thoni Masot I lliura, són per manxar los òrgens, I lliura.

Ítem, e pagats an en Prior, misage, II lliures, són per son salari de saig e moro de vachas, II lliures.

CXVI lliures, XV sous. [...]

Ítem, e pagat an en [...] per les cogulles negres [...].

Ítem, e pagat a·n Francesc Francoolí per les cogulles de grana, X lliures.

Ítem, e pagat a mestra Bernat per son sallari, L lliures. L lliures.

Ítem, e pagat a mestra Bernat Aymarich, mestra de lles ascolles VI lliures, XIII sous, IIII.

Ítem, per mon sallari e caps de corps XVI lliures. XVI lliures.

Ítem, e pagat a mestra Cansallada per la segona tersa, V lliures.

Ítem, e pagat an en Pere Bilver per fer las antorxes per los senyors de jurats XVIII lliures, II sous. XVIII lliures, II sous.

Ítem, e pagat a·n Francesc Castelló, jurat, per resta de son sallari e de manar lo libra, X lliures, V sous. X lliures, V sous.

Ítem, e pagat an en Bartomeu Tur, mostasaf, cinquanta sous, són per son dret de ragonèxer ambants. II lliures, X sous.

Ítem, e pagat an en Bonet, corador, per son sallari de trompeta e de la masa, IIII lliures. IIII lliures.

CXXXI [...]

COMENTARI

A. In *Llibre de clavaria de 1513-1514*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, 2002, fol 1r-2r.

B. GRAFIA: 1) algunes confusions de *a, e* àtones: *ascolles*, *resionals/rasional*, *apota-cari*, *mestra*; 2) distinció de *o, u* àtones: *donat*, *mosèn*, *Pormany*, *priorage*, *sonar*, *Moro*, *bombarder*, *Nicolau*, *apotacari*, *trompeta*; però *cogulles/cugulles*, per harmonia vocàlica; *lominària* i *jorat* són ultracorreccions que autoritzen a pensar que aleshores ja començava el canvi [o] > [u]; 4) *h* no etimològica i antihiàtica: *e* 'he', *Johan*; 4) [ɲ] = *ny*: *Pormany*; 5) *y* semivocal: *guayta*, *Aymerich*; 6) ['] = *l, ll*: *lliures*, *libra* 'llibre', *lominària*, *Camporels*, *Planels*, *Belver*; 7) [k] = *ch*: *March*, *dich*, *Aymarich*; 8) [rr] = *r*: *moro de vachas* 'morro de vaques, botxí', *corador* 'corredor', *Camporels*; 9) [l] = *ll, ll*: *lles* 'les', *ascolles*, *Cansal·lada/Cansalada*; 10) [k] = *qu*: *quaps*, *quasa*, *quogulla*; 11) [3] = *g*: *priorage*, *misage*; 12) *f* geminada: *ffrare*; 13) grafies llatinitzants: *Thoni*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones i per a la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) resultat del grup -T'L- sense palatalitzar, com avui en eivissenc: *rol-*

lo; 3) manca de iodització: *Guillem*; 4) *-itat*: *caritat*; 5) *n* d'enllaç entre la preposició *a* i el nom propi: *an en R. Paterna*, *an en Salvador March*; però *a.n Pere Belver*; 6) afèresi sillàbica: *Thoni* 'Antoni'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo manto*, *la masió*, *la lominària*, *lo priorage*, *la caritat*, *los quaps*, *los òrgens*, *la quasa*, *los resionals*, etc.; 2) *en Cansalada*, *an Jacme Todor*, *en Martí Prats*, etc.; 3) possessius: *son salari/lo seu salari*, *mon sallari*, *son dret*; 4) restitució de la nasal dels antics proparoxítons: *òrgens*; 5) *Pf1*: *e pagat*; 6) partitiu: *los senyors de jurats*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *tersa*, *mosèn* (tractament), *masió* 'despesa', *saig* 'funcionari de justícia civil', *moro de vachas* 'morro de vaques, botxí', *mostasaf* 'mostassà', *bombarder* 'persona que fabrica o maneja bombardes', *corador* 'corredor, pregoner, agutzil', *lliures*, *sous*; 2) llatinismes: *primo*, *item*, *Ihesús*; 3) antropònims: *mestra Miró*, *Salvador March*, *mosèn Camporels*, *Jacme Todor*, *en Nansera*, *Nostra Dona de Ihesús*, *Pere Belver/Pere Bilver*, *Miquel de Pormany*, *Pere Planels*, *Martí Prats*, *Mosèn Moro*, *Johan Bernat*, *Bartomeu Tur*, *Johan Tur*, *mestra Cansallada*, *Bernat Nicolau*, *mestra Antoni*, *Francesc Castelló/Francesc Castalló*, *en Bonet*, *Guillem Clapés*, *Thoni Masot*, *en Prior*, *Francesc Francollí*, *mestra Bernat*, *mestra Bernat Aymarich*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xvi, amb característiques comunes (article literari, article personal, manca de iodització, sufix *-itat*), adscripció fonètica al català oriental (confusió de *a*, *e* àtones, inici de pas [o] > [u] pels casos d'ultracorrecció) i trets eivissencs (no palatalització de *T'L* [*rotlo*], restitució de nasal en antics esdrúixols [*òrgens*]).

22

Be-1514-7.6

Despeses diverses

TEXT

Ítem, per III quintars farina comprí d'en Morel, II lliures, VIII sous.

Ítem, per pex comprí d'en [Pro] Car e carn e grex, per XVI sous. XVI sous.

Ítem, comprí d'en Johan Soler pex per XIII sous.

Ítem, oli comprí d'en Johan Farer, hun [quartó] V sous, III. V sous, III.

Ítem, sardines comprí, IIII sous. IIII sous.

Ítem, salsa per fer les panades e panses e pabra, IIII sous. IIII sous.

Ítem, dos portadores de vi d'en Masià Serra e oli a raó II sous quartó. I lliura, VIIII sous.

Ítem, nous comprí d'en Rafel Xemen e d'en Johan Farer, per tot XII sous. XII sous.

Ítem, hun quartó vinagre per fer lo salsaró, II sous.

Ítem, per dos catius per tirar lo carnage, VI sous.

Ítem, per dos bèstias per portar dites vitoalles, VI sous. IIII sous.

Ítem, mel per fer lo salseró, II sous. II sous.

Ítem, per huna fembra per pastar lo pa e portar lo pa del forn, II sous.

Ítem, per taronges comprí, I sou. I sou.

Ítem, per loger d'obra de tera e vidra loguí d'en Bernat Tur, II sous. II sous.

Ítem, ma'n fortat hun plat e ma'n tranquat dos gots e anpolles, an I albarà, V sous.

Ítem, per canalles de sara donaren a lla gent, an I albarà I lliura.

VIII lliures, XIII sous, III.

COMENTARI

A. In *Llibre de clavaria de 1513-1514* de l'Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 8r.

B. GRAFIA; 1) alguns casos de confusió de a, e àtones per a la neutra: *vidra*, *tranquat*, *salsaró/salseró*; 2) distinció de o, u àtones: *portadores*, *portar*, *loguí*, *comprí*, *Johan*; *vitoalles* 'virtualles' i *fortat* 'furtat' són ultracorreccions que indiquen la vigència del canvi [o] > [u]; 3) grafia a per a la neutra tònica: *pabra* 'pebre', *sara* 'cera', *canalles* 'caneles, candeles'; 4) ['] a voltes = l-: *loger*, *loguí*, *Morel*; 5) h no etimològica o antihiàtica: *hun*, *huna*, *Johan*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de a, e àtones i per a la grafia a per a la neutra

tònica, vg. GRAFIA; 2) per a la distinció de *o*, *u*, vg. GRAFIA; 3) *qua-* àton mantingut: *quartó*; 4) segement final *-ia* mantingut: *bèstias*; 5) supressió del hiat: *Rafel* (< *Rafael*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo carnage*, *lo pa*, *lla gent*, *les panades*, *lo salseró*; 2) article personal: *en Morel*, *en Rafel*; 3) cardinal dos femení: *dos portadores*; 4) formes verbals: Ps1: *loguí*, *comprí*; Ps6: *donaren*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *lliures*, *sous*, *fembra* 'dona', *e* 'i'; 2) mots propis: *quartó*, *gots* (/mall. *tassons*); 3) mots d'interès: *panades*, *salseró*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVI; l'adscripció balear es nota en la vocal neutra tònica (*sara* 'cera'), la confusió de *a*, *e* àtones i l'eivissenca, en el pas de [o] àtona > [u] deduïble per les ultracorreccions (*fortat*, *vitoalles*).

23

Be-1531-6

*Presa de possessió del vicari general***TEXT**

Dimars, a XXVII de Juny MDXXXI pringué possessió lo Rnt. Sor. mossen Fr. Melgar, offl. (oficial) e Vicari Gral per lo Ilmo. y Rmo. Sor. Don Luys de Cardona, Arcabisbe de Terragona. Lo qual entrà dins la sacrestia ahon acostumam celebrar nostro consell, y allí presentà las bullas apostòlicas y la pervisió e consentiment de sa sesàrea Mat. y la letra quens feu lo Capítol de Tarragona y altre letra del predit Senyor, certificatnos com lo dit mossen Fr. Melgar pervehia per offl. e Vicari Gral. y lo qual tinguessim com la sua persona, y allí *ipso facto* prestàrem obediencia al dit Sor. mossen Melgar en loch del predit Ilmo. Rmo., cascun en particular *ut moris est*, y dequí anà a pendre possessió de la porta de la sglesia, tenquà y obrí la porta y deprés pringué possessió al altar major, y allí fermà y jurà nostres pràctiques y privilegis y delli anà a pendra possessió de la posada de la dignitat y après vingué al cap del caminal de la sglesia, y allí isqueren ab profesó la creu major y dos capes y lo domer ab lo reliquiari, y raberen lo predit Sor. Vicari cantant lo *tedium laudamus* y donant gracies a nostro Señor Deu que de tant benigne Sor. nos havia feta gracia, lo qual per sa infinita misericordia lo dexe posseir per molts anys a salut de la sua ànima y descans de las conciencias, *ad laudem Dei. Amén.*

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 197. Només accentuem els mots del comentari segons la normativa.

B. GRAFIA: 1) alguna confusió de *a, e* àtones: *raberen, pendra/pendre, Terragona, tenquà*; 2) distinció de *o, u* àtones: *possessió, domer, acostumam, posada, nostro, concièncias*; 3) *l-* inicial = [ʎ]: *letra, loch, Luys*; 4) [ø] = *ny, ñ*: *anys, Juny, Señor*; 5) *-h-* antihiatàtica: *ahon*; 6) *y* conjunció i vocal: *y, Luys*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la distinció *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 3) dissimilació *i...i* > «...*i* en *sacrestia*; 4) assimilació a la *o* tònica: *nostro*; 5) segment *-ia* mantingut: *obediència, sglèsia, gràcies, misericòrdia, concièncias*; 6) *-itat* (i no *-idat*): *dignitat*; 7) manca de iodització: *consell*; 8) metàtesi: *perveia* ‘preveia’; 9) dissimilació de ròtiques en *pendre* ‘prendre’; 9) tractament culte de *-ll-* sense palatalització: *bullas* ‘bulles, butlles’.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo domer, lo capítol, lo reliquiari, lo qual*; 2) cardinals: *dos f.*: *dos capes*; 3) possessius: *la sua persona, la sua ànima*; 4)

pronoms personals: *nos* (*havia feta gràcia*), (*la letra*) *quens* = [*que ens*](*feu*); 5) locatius: *allí*, *dequí* [= d'aquí]; 6) formes verbals: PsI3 *vingué*, *pringué*, *feu*, PsI4 *prestàrem*; PS3 *dexe* 'deixi'; ImS6 *tinguessen*; 7) concordança del participi amb l'objecte directe: *nos havia feta gràcia*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *après* 'després', *e 'i*, *ab* 'amb', *isqueren* 'sortiren', *domer* 'beneficiat de la catedral'; 2) llatínismes: *ipso facto* 'en el mateix moment', *ut moris est* 'com és costum', *tedium laudamus* 'càntic litúrgic', *ad laudem Dei* 'en llaor de Déu'; 3) hebraïsmes (a través del llatí): *Amén* 'així sia'; 4) cultismes: *sesàrea* 'cesàrea'; 5) altres mots d'interès: *caminal* 'passadís central d'una església'; 6) castellanismes: *Don* (Luys), *Ilmo.* (=Ilustrísimo), *Rdmo.* (= Reverendísimo).

C. Text que reflecteix la llengua general del s. xv, sense fissures dialectals; potser *bulles* 'bulles' (/cat. oriental *butlles*).

24

Be-1533&1543-13.3

*Falconada dels turcs a la costa eivissenca***TEXT**

[Perot Tur. I] Nota. Divendres, que comptàvem X de janer MDXXXIII, vingué huna fragata o berguantí de moros al Carregador y alí pringué en Ffrancesch Bru, fill de mossèn Ramon Bru, jurat de mà mitgana l'any present, y lo seu majoral, qui's deya Nicolau Genovès, los quals anaven a pexcar. Y après anaren a la Torra Blanca de mossèn Francolí y alí pringueren la muller de Bernat Sunyer, na Bramona, ab huna xica y la filla de Johan Costa. Y més pringueren en Pere Toni ab hun minyó. Y, axí, feta la presa tiraren a Formantera. Y sabuda que fonch la nova, vèhent lo camí de la fragata, los regidors y jurats armaren dos barcas dels Damians y lo laüt d'en Xanxo de Dénia y anaren en la nit a Formantera. Y lo disapte en l'alba se trobaren en la fragata a hun loch que's diu lo Pujol y aquella pringueren a força de armas, de què mataren quatre moros y malnafraren molts. Y dels nostros foren nafrat en Ffrancesch Sart y en Johanot Bisbau y en Corso. Y axí vista la gran gràcia que'ns avia feta Déu, lo diumenge sagüent férem solempna profesó a la Verge Maria dels Sacors, fent-li lahors y gràcias axí com és molta rahó. En Ffrancesch Sart morí de dita nafra a cap de dias.

(...)

[Antoni Joan de la Volta. II] Nota que lo dia de Sent Nicolau gloriós, que comptàvem VI de noembre 1543, hora quasi de misa, aribà un home com a cor[r] eu dient que sis gualleras de turchs desemberquàran a Malla Garba. Vist açò, lo lochtinent de governador y lo capità deslberaren a tremèter-y do-sents hòmens della terra y soldats, per a hon merxaren per alla volta de Senta Aulària. Y com fóran allí diguéran-los que los mor[o]s héran [a] Arabí. Deslberaren a merxar per allí y, aribats que fóran, véran los moros que trebalaven a venir alla vollta della Marina per a recullir-y los nostras cristians. Vent açò, enaren enbés ells per manera que sceremosaren y is trobaren que no s'i jugava sinó aspasa ab aspasa, de què los nostras ne matàran sirca vint-y-sinch o trenta, tots degolats, a no pindra nengú a mersè, y seguint tostemp la victòria fins a fer-los embarquar. Morí en dita esquaramusa Lorens Soldevilla, carniser, y lo caval de mossèn Guillem Orvay. Pregam a Nostre Senyor que nos vulla per a tostemp donar victòria quantra nostras inimichs. Amén. Lo alferis dells soldats se deea Roies, marit della filla de Joan Cucarella, picapedrer.

COMENTARI

A. In **Vicent Ferrer**, *Un memorial de la guerra contra el turc: les «notes» dels «Llibres d'entreveniments» de la parròquia de Santa Maria d'Eivissa, segle XVI: edició i estudi*, Barcelona: Curial, 1997. (Biblioteca Torres Amat. Nova Etapa; 18), 55-56 i 71-72.

a) La nota de 1533 narra com els moros arribats en una fragata a les costes d'Eivissa capturen set persones i es dirigeixen a Formentera, on els eivissencs s'emparen de la fragata, rescaten els captius i després celebren la victòria.

b) La nota de 1543 dóna compte de com dos-cents soldats i civils ataquen els turcs desembarcats a Malla Garba, en maten un bon nombre i en fan embarcar la resta.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* per a la vocal neutra: *Formantera*, *barcas*, *janer*, *sceremosaren* 'escaramussaren', *Sent Nicolau* i *Senta Aulària*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *majoral*, *profesó*, etc, però ultracorrecció en *sceremosaren* 'escaramussaren', índici del canvi [o] > /u/ en el registre col·loquial; 3) [l] es representa sovint per *ll*: *gualleras* 'galeres', *della* 'de la', *alla* 'a la', *vollta* 'volta' i [ʎ] per *l*: *laiüt*, *loch*, *degolat*; 4) [k] i [g] presenten a voltes els grafemes *-qu-* i *-gu-* respectivament: *enbarquar*, *esquaramusa*, *berguantí*, *gualleras* 'galeres'; 5) a [k] final correspon *-ch*: *Ffrancesch*, *loch*, *inimichs*, *turchs*; 6) la *h* interna trenca el hiat: *vehent*, *lahors*; 7) ultracorrecció: *solempna* (<SOLEMNE).

FONÈTICA: 1) confusió de *a*, *e* per a la neutra àtona, cf. GRAFIA; 2) dissimilació *o...ó* > *...ó*: *Sacors* (<*socors*<*SUCCURSU*) i assimilació *ó...o* > *ó...o*: *nostros* (<*nostres*); 3) *e* etimològica a *nengú* (<*NEC UNU*), amb dilació de la *n*; 4) alternança de hiat amb la seva reducció: *vehent* (però *vént*); 5) *quantre* 'contra' per ultracorrecció; 6) caiguda de *-v-* intervocàlica a *noembre* (<*novembre*) i ús en un cas de *b* per *v*: *enbés* (<*envers*) (contra *divendres*, *comptàvem*, etc.); 7) palatalització de la *s* del grup [sk] en *pexcar*; 8) manca de iodització: *fill*, *filla*; 9) assimilació a la palatal: *Xanxo* (<*Sanxo*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari (mai el salat): *lo laiüt*, *lo camí*, *los regidors*, *la muller*, *en la nit*, fins en topònims (*lo Pujol*), amb apostrofació (*l'alba*) o contracció (*dels nostros*); 2) restitució de la nasal d'antics proparoxítons: *hòmens* (com avui a Eivissa); 3) numeral *dos* invariable: *dos barcas* (com en eivissenc actual, des del s. XVI); 4) homonimització de compostos amb el prefix *des-* a *desliberaren* (<*deliberaren*); 5) formes verbals: ús constant PsI3,6: *vingué*, *pringué*, *aribà*, *pringueren*, *tiraren*, *armaren*, *anaren*, *se trobaren* (prou vigent en eivissenc actual); canvi de la *e* del radical de *prendre* en *i*, amb les formes mai no enregistrades *pindra*, *pringué*, *pringueren*, nascudes potser a partir de **princ*, analògic de *tinc*, *vinc*; *tremèter-y* ha sofert dissimilació eliminatòria de ròtiques (*tremete*, com *promete*<*prometre*, cor-

rent en mallorquí) i, amb l'addició del pronom, ha afegit una -r final analògica; polimorfisme: *qui·s deya* / *se deea*; 6) *qui*, subjecte amb antecedent de persona: *lo seu majoral*, *qui·s deya*, i *que* subjecte amb antecedent no animat: *hun loch que·s diu*; 7) article zero: *a cap de dias*; 8) concordança del participi amb l'objecte directe precedent: *la gran gràcia que·ns avia feta Déu*.

LÈXIC: 1) arcaismes des de l'òptica actual: *mossèn* (tractament aplicat a persones d'un rang social elevat), *muller* 'esposa', *sceremosaren* 'van fer escaramusses', *xica* 'noia, allota', *minyó* 'nin, nen', *nova* 'notícia', *malnafraren* 'malferiren', *nafrat* 'ferit', *tostemps* 'sempre'; 2) mots propis: *profesó* (viu avui); 3) unitats fraseològiques: *hora quasi de misa*, *a no pindra nengú a mersè* 'sense pietat'; 4) antropònims: *Perot*, diminutiu de *Pere*; *Pere Toni* 'Pere Antoni' amb afèresi de la síl·laba del segon nom.

C. Es tracta d'un text molt acostat al model literari, indubtablement oriental (confusió gràfica de *a*, *e*), però on es nota ja algun element valencià com la palatal de *pexcar*, el betacisme de *enbés* 'envers' (l'eivissenc distingeix *b/v*) o el caràcter invariable de *dos* (que, tanmateix, a voltes es troba en documents baleàrics); notem la participació d'un valencià (*en Xanxo de Dénia*) en l'atac a la fragata morisca.

25

Be-1536-10.8*Bombardeig de Vila des del mar***TEXT**

Dimecres q. comptavem XVIII del mes de Agost 1536, hora quasi de mig día, vingué nova de la volta de Santa Aularia com venien dotze galeres y un bergantí, y a poch instant, del castell y del campanar de la present illa descobriren les dotze galeras y un bergantí, y essent darrera la illa de les forques, diventàs lo bergantí y las galeres venien totes a la vella, y essent lo bergantí a la punta de la illa del Botafoch, del baluart de la portella de la sglesia tiraren un colp de bombarda a nel bergantí. Vegent açò lo bergantí, feu (una palabra ilegible) y torná a les galeres, y les galeres vegent açò totes amaynaren las velles y tengueren lur consell, y vista la present ferense tres squadrons, ço es, en lo freu de la Illa Plana tres galeres, y quatre a la punta fora del Botafoch, y sinch y lo bergantí vingueren prop de la Illa Negra del fosal dels serraïns, y de allí tiraren mols tirs de bombardes a lo castell y a la villa y a la sglesia, entre los quals pegaren un colp de bombarda a la capella del glorios San Martí, lo qual foradà la paret de la capella y entrà dintra la sglesia y (mot ilegible) la polsera del retaula de dit San Martí a la paret de lo Apostol San Bartomeu, y altre donà a la paret de la sacrestia y no li va fer cosa ninguna, y altre colp donà sobre la vidriera del altar del Arcàngel San Miquel, en la paret de la sglesia, y un altre en lo campanar sobre la casa del relonge, en un peu de pedre meresa que té dit campanar, y pessá de clar y la pedra caigué baix y altre colp de bombarde més alt en la més alta finestra de las que estan devés la porta nova de la sglesia, y de aquí anà a la Pabordria y sfondrà un terrat de cambre y passà a la Almudaina, cosa de no creure, q. cascuna pedre q. tiraven pesava poch mes o manco sinquanta liures de ferro colat. Teniem en lo port tres naus, en que ni avia una grossa de regusseus y una altre xiqua y una del senyor de Monago, molt ben armades, y veyent q. les galeres aten grans colps los donaven de artellaria, desliveraren alexarles y de fet ho feren, q. tots desampararen les naus y vinguerensen a la villa, y ten fort eren les bombardes y ten grans y aten furioses, q. pasaven la nau de banda a banda y senportaven tot quant trobaven devant, y los q. més trebal donaven a les naus fonch huna galera q. estava deval la penya del moli den Tur Scarey, q. de la terra no li podien tirar y ella feya la guerra a les naus, en special a la nau grossa de regosseus, q. no tirava colp q. no la ferís. Y nosaltres tiraren molts colps de la nostra artillaria. De manera que après sen anaren a la volta de les vinyes de mos. Francolí y passaren fins a la torra de mos. Guilem Orvay Tetí, y aportárense moltes galines y molts porchs. Creyem q. son francesos. Y de alí sen anaren. Nostre Senyor per sa infinita misericordia nos vulla guardar. Amen.

COMENTARI

A. In Isidor Macabich, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 203-204.

B. GRAFIA: 1) pocs casos de confusió de *a*, *e* àtones: *dintra*, *retaula*, *pedre meresa*, *Aulària*; *ten*, *atèn* 'tan' tractats com a àtons; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *comptàvem*, *portella*, *fosar*, *bombarda*, *gloriós*, etc.; però *descubriren*, per assimilació a la *i*; polimorfisme en *regusseu/regosseu* 'raguseu'; 3) *h* adventícia: *huna*; 4) *y* conjunció, consonant i semiconsonant: *y*, *serrayns*, *feya*, *creyem*, *amaynaren*, *Orvay*; 5) [k] final = -*ch*: *poch*, *fonch*, *porchs*, *Botafoch*; 6) *l* = [']: *lur*, *Guilem*, *galines*, *alí*, *trebal*, *deval*; 7) eventualment [l] = ll: *vella* 'vela', *villa* 'vila'; 8) *s* líquida a la manera llatina: *special*, *sfondrà*, *squadrons*, *la sglésia*; 9) [ɲ] = *ny*: *senyor*.

FONÈTICA: 1) dissimilació de *i*: *sacrestia*, *artellaria/artilleria*; 2) manteniment de les ròtiques a *pabordria* (amb metàtesi); 3) *n* adventícia a *relonge*; 4) *n* d'enllaç entre la preposició *a* i l'article: *an el bergantí*; 5) manteniment de la *l* a *colp*; 6) dissimilació de laterals a *Aulària*.

MORFOSINTAXI: 1) pronoms personals: *nos vulla*; 2) indefinits: *cosa ninguna*; 3) demostratius: *açò*; 4) locatius: *alí* 'allí'; 5) formes verbals: PI4 *creyem*; PsI3 *vingué*, *deventàs*; PsI6 *vingueren*, *vinguerensen*, *tengueren*; PS3 *vulla*.

LÈXIC: 1) mots propis: *més o manco*, *ferís* 'toqués'; 2) arcaismes: *deventàs* 's'avançà', *après*, *regosseus/regousseus* (DCVB: *raguseu* 'nadiu o propi de Ragusa, ciutat de Dalmàcia'), *terrat de cambre*, *bombarde*, *alexarles* 'deixar-les', *xiqua*, avui fossilitzat en «la campana xica», la que dona els quarts, i en la malnominació (can Pep Xica); 3) altres mots d'interès: *ferro colat*, *quasi*; 4) unitats fraseològiques: *a poch instant* 'al cap de poc', *passà de clar*; 5) topònims: *illa del Botafoch*, *Santa Aulària*, *la Almudaina*, *Monago*, *molí den Tur Scarey*, *la Pabordria*. 6) antropònims: *Tur Scarey*, *mos[sèn] Francolí*, *Guilem Orvay Tetí*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVI, amb algun dialectalisme-arcaisme.

26

Be-1539-6.7

Visita a Eivissa del bisbe Rafael Llinàs

TEXT

N.º que avuy q. contam a XVI de maig de MDXXXVIII, arribà assí en Ayvissa lo Sor. mos. Rafael Linàs, bisba de Gràsia, abitador de Mallorca.—Mes fas memoria q. vuy, Diumenge, día de Pentecostés, nos fonch feta una molt saludable preycació per lo sobre dit Sor. bisbe en la església nostra.—N.º mes q. vuy dijous, die de *corpore xti.*, q. contam a 8 de Juny, any sobre dit, anà lo reverendíssim S. bisbe vestit per Domer en la profassó del *corpus domini* per tota la villa, axí com se acostuma tots anys, y per diacha fonch lo Rnt. mre. (mestre) Serra, pe., mre. en sagrada Teologia; per sotdiaca fonch lo reverent mos. Andreu Jo., pe., Comissari de la Sancta Inquisició; y axí tornats que foren de tant solemne professó, digueren la missa ab molta solemnitat, *ad laudem Dei*. — Lo mateix dia, ora de vespres, va beneir tres campanes dalt del campanar, ço es, lo seny de sanctus y la campana ques diu del seny de lladres, y la campana xica, y après q. fonch abaxat beneí la campana de San Ant.º de Pormany, y la campana de San Jordi, y questas dos beneí davant los manaments de dita esglesia nra., y après beneí los dos fossas q. estan fora la sglesia, devant tot lo pobla, y assò feu ab molta honra y solemnitat y ab professió dels venerables preveras, y possà en los dits sementeris sinch creus clava-des en la terra axí com esta hordenat en lo libre del reverendíssim S. bisbe. Y tot sia alahor de Ntre. S. y de la gloriosa Ve. Maria. Amén.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 210.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a, e* àtones: *Ayvissa, bisba (/bisbe), pobla, preveras*; 2) *y* consonant i semiconsonant: *y, avuy, Ayvissa*; 3) *h* antihiàtica o absent: *lahor, abitador, ora*; 4) [ʎ] inicial = *l-*: *Linàs, lahor, libre*; 5) [k] final = *-ch*: *fonch, sinch*; 6) [k] interior = *qu*: *Mallorqua*; 7) [ɲ] = *ny*: *juny, any, Pormany*; 8) [z] = *-ss-* en *possà*; 9) grafies llatinitzants: *diacha, villa, Sancta*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones, vg. GRAFIA; 2) *a-* protètica en *abaixat*; 3) afèresi de *a-* en *i questas* (a causa de la fonosintaxi); 4) caiguda de *-d-* intervocàlica: *preycació*; 5) segment *es-* en *església*; 6) sufix *-itat*: *solemnitat*; 7) forma culta en *sementeris* (< COEMETERIUM).

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo mateix dia, lo Sor., la església, la villa, lo Rnt., la missa, la campana, los dits sementeris, la església, la terra, lo libre*; 2) pro-

noms personals: *nos fonch*; 3) locatiu: *assí* ‘ací’; 4) demostratiu: *assò* ‘açó’; 5) *dos* f.: *dos fossas*, *questas dos*; 6) formes verbals: PI4 *contam*; PI1 de *fer*: *fas* ‘faç’; 7) preposició *en* davant topònim: *en Ayvissa*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *ab* ‘amb’, *Domer* ‘beneficiat que alterna setmanalment en la celebració de funcions litúrgiques’, *xica* ‘petita’ (vg.1536-10.8); 2) mots propis: *profassó/professó* ‘processó’; 3) llatinismes: *de corpore Xti.*, *Corpus domini*, *ad laudem Dei*; 4) altres mots d’interès: *dalt del campanar*.

C. Text que reflecteix la llengua general de l’època, amb algun tímid diatopisme (*professó*, *dos* f.), que es repeteix en altres dialectes.

27

Be-1544-13.3*Notícies sobre l'activitat de Barba-roja***TEXT**

Not. q. dimecres q. comptavem onze del mes de juny del present any —1544—, arribà una nau de Nissa, de la qual es patró Rafel Dies, y comptà com lo capità dels turchs Barba rossa havia feta ressenya de tota la sua gent ell havia aportada de Turquia, y trobà q. li faltavan mes de sis milia turchs, y vist açò, tramès ha cridar los capitans del rey de Fransa, y essent vinguts en la sua galera, dixlos: senyós, ja sabeu com lo gran senyor me ha tramès así per servir la Altesa del rey de Fransa, y sabeu molt bé vosaltres ab quanta amor lo he servit jo y tots los altres, y fins así may havem vista la cara sua ni tampoch del Delfi son fill, y per q. jo puga donar bona rahó de mi mateix, vos vull pregar q. vosaltres vullau testificar la veritat de totes coses y com lé servit molt leyalment. Y tots los capitans, q. eran sinch, los mes prinsipals, los quals se deyen lo Prior de Capua y Gentil (...) ¹ y dos altres varen testificar la veritat molt largament, y fet assò, los sinch capitans volgueren tornar en lurs galeres, y Barba rossa dixlos q. no sen podien anar de la sua galera, sino q. ab ell avian anar a Turquia. Y los capitans lo pregaren quels fes tanta gràcia quels lexàs fer un correu anel rey de Fransa avisantlo molt largament de tot, y q. per assò prenien de temps vuit dies, y assí los fonch otorgat, y dins los vuit dies fonch anat y vingut lo correu. Es ver q. nos sabia lo q. avía negociat, sino q. Barba rossa pres sinch galeras del rey de Fransa, les millors, y ha sent les aportades, y les tretze q. restaven del rey de Fransa, q. les ha desermades de gent y de artilleria y de totes altres coses, y sen es anat en Vilafranca de Nissa, y essent allí ha cremats arbres y lo restant q. ha pogut de la villa, y q. sen es anat a la volta de llevant, y essen en un loch prop de Jénova, ques diu (...) ² trobà dita armada un galió de genovesos carregat de formatges y pringuerenlo y levarenli lo arbre y tots los formages y pagaranlo segons diu molt bé y aviàranlo. Plasia a Nostre Senyor Déu lo vulla confondre y llevarly del seu enteniment q. no vinga en les nostras parts. Y mes comptà dit patró com lo nostre Emperador entraria ab gran multitud de gent per la part de Fransa per un loch quis diu la Picardia, y q. ja era a dues jornadas o tres de una gran ciutat ques diu Lió; y més diu com per tot lo mes de maig fins a lo entrant de juny lo marqués del Vasto tindria fins en trenta y sinch milia homens per entrar per altre part.—Plàsia a Nre. Senyor los vulla donar pau y concordi y victòria contra los inimichs de la santa fe cathòlica.

1. Queda un espai en blanc per als noms dels altres capitans.

2. Espai en blanc.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 215-216.

B. GRAFIA: 1) alguna confusió de *a*, *e* àtones: *desermades*, *altre part*; 2) diferenciació de *o*, *u* àtones: *comptà*, *aportada*, *trovà*, *vosaltres*, *podien*, etc.; 3) *l*- inicial = [ʎ]: *leyalment*, *largament*, *loch*, *levarenli* (al costat de *llevarly*), *lexàs*; també interior: *artileria*; 4) [k] final = *-ch*: *loch*, *fonch*, *sinch*, *tampoch*, *turchs*, *inimichs*; 4) [ɲ] = *ny*: *juny*, *any*, *senyor*; 5) *y* com a conjunció, consonant, vocal i semivocal: *y*, *rey*, *may*, *llevarly*, *deyen*; 6) *h*- adventícia o antihiàtica: *ha* 'a', *rahó*; per llatinisme: *catholica*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 3) trencament del hiat en *Rafel* 'Rafael'; 4) assimilació a la vocal tònica: *inimichs* 'enemics'; 5) manteniment del segment final *-ia*: *victòria*, *gràcia*; però pèrdua de la vocal final en *concordi*; 6) manca de iodització: *fill*, *vull*, *vulla*, *vullau*; 7) *-l* travant mantinguda: *Delfí*; 8) reducció del grup final *-rs* > *-s*: *senyós*; 9) *n* d'enllaç entre la preposició *a* i l'article: *un correu an el rey*.

MORFOSINTAXI: 1) *amor* f.; 2) article literari sempre: *lo correu*, *lo arbre*, *lo marquès*, *los capitans*, *los inimichs*, *la part*; 3) restitució de la *n* en els plurals de proparoixitons acabats en nasal: *hòmens*; 4) demostratiu: *açò*; 5) locatiu: *así* 'ací'; 6) cardinals: *dues jornades*, *trenta y sinch mília*; 7) possessius: *la sua gent*, *la sua galera*, *la cara sua*, *llurs galeres*; 8) formes verbals: participi *vinguts*; PsI3: *dix-los*, *pres* 'prengué'; PsI6: *volgueren*, *pringuerenlo*; Pf4 *havem vista*, Pf3 *sen és anat*, PaI3 *fonch anat y vingut*, PS1: *puga*, PS3: *vinga*, plàssia; Cn3: *tindria*; 9) *en* + locatiu: *en Vilafranca*; 10) manca de relatiu d'enllaç: *la gent ell havia aportada de Turquia*; 11) concordança del participi amb el complement directe: *les ha desermades*, *ha cremats arbres*, *havia feta ressenya*, *havem vista la cara sua*; 12) idea d'obligació expressada amb *haver* + (*a*) + infinitiu: *avian anar*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *lexar* 'deixar', *ab*, *galió*, *mília*; 2) mots propis, alhora arcaïsmes: *és ver* 'és veritat'; 3) antropònims: *Rafel Dies*, *Barba rossa*, *marquès del Vasto*; 4) topònims: *Turquia*, *Nissa*, *Fransa*, *Vilafranca de Nissa*, *la Picardia*, *Lió*.

C. Text completament unitari, d'acord amb el català usat el s. XVI.

28

Be-1550-7.6

Compres de l'obrer Lluís Riembau

TEXT

Quern de l'obreratge de mi Luís Riembau, de l'any MDL
Vist i examinat per lo magnífich miçer Hugo Net, visitador reyal.

Es degut a la universitat que per manament dels magnífichs jurats per mans de mossèn Banet Sirvent, bosser, tinch rebudes L lliures.

Més, li és degut que per lo mateix manament per mans de mossèn Miquel Joan, boser, tinch rebudes, C lliures.

És me degut que a 12 de juliol comprí del sènyer en Ramon Orvay de les Salines cent quarteres de cals a raó de IIII lliures lo centenar, dich, IIII lliures.

Més, dit dia comprí de mossèn Barnadí Joan de Francesc vuytanta quarteres de cals a la susdita rahó per III lliures, IIII sous.

Més a 7 de agost comprí del sènyer en Ramon Palau cent quarteres de cals a la susdita rahó per IIII lliures.

Més a 11 de juliol loguí un home per amuntonar cals.

COMENTARI

A. In *Quern de l'obreratge de mi, Lluís de Riembau*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 1r-1v.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a, e* àtones: *Banet, Barnadí*; 2) distinció de *o, u* àtones: *mossèn, lo mateix, Orvay, comprí, Joan, loguí, bosser*; però *amuntonar*; 3) [k] = -ch: *tinch, magnífich, dich*; però *Francesc*; 4) ['] = l-: *loguí, Luís*; 5) [ø] = sènyer; 6) *h* antihiàtica: *rahó/raó*; 7) *y* semivocal i antihiàtica: *vuytanta, reyal*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones i per a la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manca de dissimilació: *juliol*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *la universitat, lo centenar, del sènyer*; 2) formes verbals: PsI1: *comprí, loguí*; 3) posposició del pronom al verb: *és-me degut*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *bosser, sous, lliures, quern* 'quadern', *obreratge* 'activitat d'obrer, d'administrador de l'obra d'una església' (no enregistrat al DCVB), *miçer* (tractament), *sènyer*; 2) antropònims: *Luis Riembau, mossèn Miquel Joan, Ramon Orvay, Barnadí Joan de Francesc, en Ramon Palau*; 3) topònims: *les Salines*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVI, de factura oriental (confusió de *a, e* àtones).

29

Be-1552-7.8

*Carta dels síndics al Príncep D. Felip sobre la fortificació de les muralles d'Eivissa***TEXT**

Molt alt y molt poderós Senvor. — Per lo pagador que derrerament fonch d'aquesta illa haurá estat informat V. R. Altesa de la flaqueza de las muradas de la vila y Castell d'aquella y de la molta necessitat tenen de esser fortificadas, y no resmanco de las nostras pocas forsas, majorment d'aquest temps, que ningún comersi ni tráfec de naus se fa, per falta del qual dita la illa está molt pobre y sens diners, concorrent encara las flacas anyadas de forments, per ont sens adjutori de V. R. Alt.^a es impossible fortificar la dita fortalesa del modo que es requir per lo recel se té de la armada del turch y del rey de Fransa; e com al present lo Rt. de M.^a (Regent de Mallorca), qui estos dias es estat ací per Visitador real, haia feta execució de mil y cent coronas, per certas penas, dels bens de Nicolau Quint y Joanot Cocarella, las quals mil sent coronas sían a beniplacit de V. R. Alt.^a, y si axí li será servey, serian part per ajudar a la fortificació de las ditas muradas, ab lo que per altra part li plaurá socorrer aquesta sua illa a fi que ens puguem defendre y resistir los inimichs de sa C. Mat. (Cessárea Majestat), axí suplicam a V. R. Alt.^a li plasia fer mercé an aquesta Universitat de las ditas mil cent coronas per la dita necessitat y servey de V. R. Alt.^a, com en altre manera, no tenit la dita o altre mercé, restará aquesta illa sens defensió alguna. — De la sua illa de Eyviça a II de setembre de MDLII. — De V. R. Alt. — humils vassalls qui las mans y peus li besan. Los Jurats de Eyviça.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. I, Palma: Daedalus, 1966, 257.

B. GRAFIA: 1) algunes confusions de *a, e* àtones: *derrerament, altre manera, besan* 'besen'; 2) distinció de *o, u* àtones: *poderós, informat, concorrent, socorren, coronas; Joanot*; però *Cocarella*, probablement per ultracorrecció; 3) *y* com a conjunció i com a semivocal: *y, servey, rey*; 4) [k] final = *-ch: fonch, turch*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 3) assimilació a la *i* tònica: *inimichs*; 4) dissimilació vocàlica en *beniplàcit*; 5) epítesi de *-t*: *ont*; 6) segment *-itat*: *necessitat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo recel, la vila, las nostras forsas*; 2) indefinits: *ningun comerci, defensió alguna*; 3) demostratius: *estos dias, aquesta sua illa*; 4) formes plenes dels pronoms personals: *se fa, se té*; 5) locatius: *ací*; 6) preposició:

per ajudar; 7) formes verbals: PI3: *requir*, PI4: *suplicam*; PS3: *plàsia*, *haia*; PS4: *puguem*; 8) absència del relatiu: *molta necessitat tenen*; 9) *qui* subjecte: *vassalls qui las mans y peus li besan*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *no resmanco* ‘nogensmenys’, *sens diners*, *forments* ‘blats’, *defendre*, *sua*, *servei*; 2) mots propis: *defendre*; compartit amb la resta de les Balears: *murades*; 3) cultismes: *adjutori*, *modo*, *defensió*; 4) llatinismes: *modo*.

C. Text totalment unitari; potser *defendre*, *murades* serien un testimoni del dialecte.

30

Be-1552-7.5

*Determinació sobre la venda de pells***TEXT**

2v

Que tosttemps que mestre Bernat Balensat, sabater, y los altres sabatés de qui-s diu han comprades moltes pells y les trauen de la present ylla juraran que totes aquelles pells les trauen per adobar fora la ylla per tornar aquelles y a despendre-les en llur botiga que aquells dits sabatés no sien forsats de les dites pells per aquells comprades fer-en part a altres sabatés, emperò no podent-ho jurar axí en deguen fer part als sabatés qui-n volen comprar, emperò en aquest privilegi no s'i entenguen los qui no són sabatés y tenen pells comprades per llur ganància, los quals deguen vendre pells als dits sabatés o aseunador per aquell preu que·ls ha costat. (vint vots)

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 2v.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *Bernat, sabater, aquelles, entenguen, deguen*; però *aseunador* 'assaonador'; 2) distinció de *o, u* àtones: *comprar, costat, adobar, tornar, forsats*; 3) *y* conjunció i vocal: *y, ylla*.

FONÈTICA: 1) manteniment de la *a* tònica: *trauen*; 2) *-rs* de plural > *-s*: *sabatés*; 3) segment final *-ia* mantingut: *ganància*.

MORFOSINTAXI: 1) formes verbals: PS6: *deguen, entenguen*; 2) manca de nexa: *de qui-s diu han comprades moltes pells*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *tosttemps, emperò, llur, despendre*; 2) castellanismes: *ganància*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVI, amb poques confusions de *a, e* àtones, i un castellanisme (*ganància*).

31

Be-1555a-7.5

*Elecció de jurats per insaculació***TEXT**

En nom de nostre senyor Déu y de la gloriosa verge Maria, mare sua y advocada nostre y del gloriós príncep archàngel sant Miquel y de tota la cort celestial.

Lo primer die del mes de juny de l'any de la nativitat de nostre Senyor mil cinch-cents cinquanta y cinch, dins la casa del consell de la present universitat en la qual és acostumat celebrar lo consell y fer las extractions del nou regiment, essent congregats lo molt magnífich señor Pedro Ezquerra, portant veus de general governador, y exercint lo offici de vaguer per lo reverendíssimo señor archebisbe de Tarragona y lo offici de balie per lo reverendíssimo señor bisbe Codina y ardiacha de Sant Fructuós en la dita present illa lo reverent mossèn Luís de Vigo, procurador del dit reverendíssimo señor archebisbe, jurats y tot lo consell general y special lo qual acostuma entrevenir en semblants consells y extractions del regiment y officials de la present universitat faedors. Uberta la caxa del regiment e officials de la universitat, en la qual los sachs o bossas de tots los officials de dita universitat estan recòndits y estoiats, tancada ab quatre claus; fonc pres y liurat en mà del dit molt magnífic señor governador lo sach intitulat «sach de jurats de mà maior» y aquell ubert y ben remenat per dit señor governador fonc tret un redolí per un minyó menor de set anys y aquell ubert fonc trobat dins esser tencat o inclòs un tros de pregamí en lo qual estava scrit lo nom de mossèn Bernadí Joan de Toni, lo qual com fos anomenat ab alta veu y no li fo feta contradicció de no poder regir, fonc admès en jurat de mà maior per tot l'any venidor.

Lo jurat de mà maior: mossèn Bernadí Joan de Toni, lo qual jura y presta sacrament y homenage conforme als capítols dels juratoris lo dit die primer de juny, presents per testimonis mossèn Andreu Franco, Joanot Costa de Jaume y moltes altres personas.

E tret lo dit jurat de mà maior y tornat lo dit redolí dins lo dit sach y aquell tornat dins la dita caxa fonc pres lo sach dels jurats de mà mitjana y liurat en mans del dit molt magnífic señor governador y ubert dit sach y ben remenat, fonc tret per lo dit minyó un redolí de cera lo qual ubert se trobà dins aquell scrit en un pregamí lo nom de mossèn Francesc Torres de Toni Vicent, lo qual no fonc admès perquè tenia plet ab la universitat y axí tornat lo dit redolí dins lo dit sach, fonc ab la matexa forma altre redolí en lo qual fonc atrobat scrit lo nom de mossèn Luís Riembau, lo qual no tenint impediment algú fonc admès al dit offici.

Jurat de mà mitjana: mossèn Luís Riembau, lo qual jurà y prestà sagrament y homenage conforme als capítols dels dits juratoris.

E tret lo dit jurat de mà mitjana y tornat lo dit redolí de cera dins lo dit sach y aquell clos y sagellat y tornat dins la dita caxa, fonc tret de aquella altre sach intitulat «de jurats de mà de fora», lo qual fonc donat en mans del dit molt magnífic señor governador y bé remenat fonc tret de aquell per lo dit minyó un redolí de cera, lo qual ubert se trobà dins aquell scrit en un pregamí lo nom de mossèn Bartomeu Tur «Làtzer», lo qual per no tenir impediment algú fonc admès al dit offici.

Jurat de mà de fora: mossèn Bartomeu Tur «Làtzer», lo qual jurà y prestà sagrament y homenage conforme als dits capítols de juratoris.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del consell de 1555-1560*, Arxiu Històric Municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 11r-12r.

A l'elecció de jurats segueix una determinació sobre adquisició de forments de fora, atesa la mala anyada.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *nostre* 'nostra', *vaguer*, *tencat*, *moltas altres personas*, *die*, *sagellat*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *gloriosa*, *consell*, *acostumat*, *offici*, *estoïats*, *redolí*, *tornat*, *atrobat*, etc.; però *uberta* i *cullit*, per assimilació; 3) *y* conjunció (al costat de *e*), vocal i semivocal: *y*, *ylla*, *huy*, *buyda*; 4) ['] = *l*: *liurat*, *lavors*, *Làtzer*, *Luis* (Riembau); però *Luis* (*de Vigo*), probablement per castellanisme; 5) [ø] = *ny*: *juny*, *minyó*, *any*, *anyada*; però *ñ*, per castellanisme: *señor Pedro Ezquerra*, *señor Archebisbe*, *reverendíssimo señor*, *señor governador*; 6) [k] final = *-ch*: *cinch*, *sach*, *magnífichs jurats*; però *magnífic señor governador*, *fonc*; 7) grafies llatinitzants: *archàngel*, *extractions*, *contradictió*, *offici*, *Archebisbe*, *ardiacha*, *special*, *scrit*, *scriure*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones i per a la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) dissimilació: *redolí* 'rodolí', derivat de *redolar* (< *rodolar*); 3) pròtesi vocàlica: *amostra*, *atrobat*; 4) manca de palatalització en el resultat del grup llatí *-j'l-*: *bal·le* (< *BAIULU*); 5) metàtesi: *entrevenir*, *pregamí* 'pergamí'; 6) *-rs* del plural > *-s*: *gaballés*, *dinés*; 7) reducció consonàntica *-nts* > *-ns*: *concordans*, *formens*; 8) [dʒ] = *-g-*: *homenage*; 9) *-itat*: *universitat*, *nativitat*; 10) *-d-* (< *-t-*) mantinguda en *poder* (/mall. *porer*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *la cort*, *lo primer die*, *la nativitat*, *la casa*, *la qual*, *lo offici*, *lo reverent*, *lo nom*, *les lavors*; 2) formes plenes dels pronoms personals: *se amostra*; 3) indefinits: *impediment algú*; 4) formes verbals: gerundi: *essent*; PS6: *degen*, *pugen*; PsI3 passiu: *fo feta*; 5) preposició *ad* davant demostratiu:

ad aquells; 6) preposició *en* davant topònim: *en França*; 7) article davant topònim: *la Proença*; 8) ús del futur en oracions condicionals i de relatiu: *si ad aquells aparexerà, si poran, a qui millor los aparexerà*; 9) partitiu: *als savis de consellers*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *mare sua*, *gabellés* 'administradors d'una gabella, d'un magatzem de forment', *navada* 'càrrega d'una nau' (no DCVB), *faedor*, *ab*, *mà major/mà maior*, *mà mitjana*, *mà de fora*, *mossèn* (tractament); 2) cultismes: *re-còndits*; 3) castellanismes: *a trueco de* 'a canvi de'.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVI (article literari, desinència *-en* de present de subjuntiu), especialment en la modalitat oriental (confusió de *a*, *e* àtones); com a particularitat illenca, notem *bal·le*; a remarcar també el castellanisme *a trueco de* i l'incipient ús de la grafia *ñ* lligada solament a noms de govern civil o eclesiàstic (*señor governador*, *señor archebisbe*, però *juny*, *any*).

32

Be-1555b-7.5

*Carestia de blat i autorització de compra de blat a Provença***TEXT**

Dit dia fonch determinat per los sobre dits, tots concordans, que sia proposat en lo dit general cosell que vist que la anyada present se amostra molt flaca y tant que's té per sert serà més faltada que la anyada passada que a penes se cobraran les lavors y la ylla estar huy molt buyda e falta de formens, que per ço sia proposat als savis de consellers si ad aquells aparexerà, que havent entès los magnífichs jurats que en Fransa y per la Proensa se a cullit molt forment y si amostra molt bona anyada, que deguen y pugen scriure als gaballés de Nissa ho a qui millor los aparexerà que si poran conduir una navada de formens ab dinés o a trueco de sal, com millor los aparexerà als dits magnífichs jurats y determinaran los savis de consellers fins a quina suma los aparexerà que'n deguen scriure.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell de 1555-1560*, Arxiu Històric Municipal, Consell d'Eivissa i Formentera, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, fol. 37v.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *determinat*, *anyada*, *a penes*, *navada*, etc.; però *gaballés* 'gabellers'; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *concordans*, *cobrarán*, *formens*, *consellers*, etc.; però *cullit*, per harmonia vocàlica i influència de les formes rizotòniques *cull*, *culls*, etc.; 3) *y* copulativa, vocal i semivocal: *y/e*, *ylla*, *huy*, *buyda*; 4) ['] inicial = *l*:- *lavors*; 5) -*k* final = -*ch*: *fonch*, *magnífichs*; 6) [ø] = *ny*: *anyada*; 6) grafia llatinitzant: *scriure*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* àtones i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) *a* protètica: *amostra*; 3) pèrdua de -*v*- intervocàlica: *Proensa*; 4) variant contextual *ad* de la preposició *a* davant demostratiu: *ad aquells*; 5) alternança -*rs*/-*s* de plural: *consellers*, *lavors/gaballés*, *dinés*; 6) segment -*nts* > -*ns*: *concordans*, *formens*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo dit general*, *les lavors*, *la ylla*, *la Proensa*, *los savis*; també davant locatiu: *la Proensa*; 2) formes plenes dels pronoms personals: *se amostra*, *se a cullit*, *los aparexerà*; 3) formes verbals: PS6: *deguen*, *pugen* 'puguin'; 4) preposició *en* davant locatiu: *en Fransa*; 5) partitiu: *los savis de consellers*; 6) ús del futur en oracions condicionals i de relatiu: *si ad aquells aparexerà*, *si poran*, *a qui millor los aparexerà*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *per ço*, *huy* 'avui', *ad* 'a', *ab* 'amb', *gaballés* 'gabellers', *admi-*

nistradors de l'impost de la gabella', *flaca* 'fluixa, poc productiva'; 2) mots d'interès: *navada* 'càrrega d'una nau' (no enregistrat al DCVB); 3) castellanismes: *a truco de* 'a canvi de'.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVI, sense fissures dialectals.

33

Be-1557-7.1

Testament de Joan Valls

TEXT

Vull y man sia fet per gorniment del altar maior, un pali de brocat carmasí al mig la nativitat de nostre senyor, ben brodat de fil de hor y argent com sia master y ahon serà master la flocadura o serras sia tot de fil de hor. Emés sia fet del meteix brocat carmasi lo gremial qui aporta lo prevere quant done sperges de laygua banayta e se acostuma posar en la trona quant se diu lo Evangeli y en cascun cap hi sien pintades las mias Armas, hobraes de fil de hor y de argent tant com puga star ab la flocadura y serras de fil de hor.—Vuy y man per gorniment del glorios Sant Johan Evangelista que es en la sglesia major, hi sia fet un pali de vellut blanch pintat al mig lo misteri de quant fonch llansat en la ylla de Patmos, també obrat de fil de hor y argent com será menester ab las mias armas a cada cap obradas de fil de hor y argent ahont será master ab la flocadura y serras de fil de hor y sia pera las festas de la Mare de Deu gloriosa.—Vull y man que cascuna festa de nostra dona gloriosa se salebran en la capella de nostra Senyora de Sperança, les completes com yo ho tinch acostumat per anima de ma mare.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 294.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *carmasí*, *master*, *mateix*, *done*, *salebran*; 2) [«] tònica = *a*: *banayta* ‘beneita’; 3) distinció de *o*, *u* àtones: *posar*, *brodat*, *brocat*, *floradura*; 4) *h* antihàtica o adventícia: *Johan*, *ahon*, *hor*, *hobraes*; 5) [k] final = *-ch*: *tinch*, *blanch*, *fonch*; 6) [ɲ] = *ny*: *senyor*; 7) *y* conjunció, consonàntica i semi-vocal: *y* (al costat de *e*), *ylla*, *aygua*, *vuy*; 8) *s*- líquida a imitació del llatí, afavorida per la fonosintaxi: *done sperges*, *puga star*, *la sglésia*, *de Sperança*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la distinció de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 3) per a la representació de [«] neutra tònica, vg. GRAFIA; 4) pròtesi vocàlica: *aportar*; 5) monoftongació de *gua-* > *go-*: *gorniment*; 6) iodització alternant: *vuy/vull*; 7) epítesi de *-t*: *quant* ‘quan’; 8) *-itat* (i no *-idat*): *nativitat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo gremial*, *lo prevere*, *lo misteri*, *lo Evangeli*, *la nativitat*, *les completes*; 2) forma plena de l'article personal: *se diu*; 3) possessius: *las mias armas*, *ma mare*; 4) indefinits: *cascun cap*, *cascuna festa*; 5) formes verbals: PI1: *man*; PS3 *puga*, *sia*; 6) preposició *pera*: *pera las festas*; 7) *qui* subjecte: *lo gremial qui aporta*.

LÈXIC: 1) mot propi, compartit amb la resta del balear: *serras* ‘cerres, flocadura’; 2) arcaismes: *ab*, *argent*, *gremial* ‘drap llarguer amb anses que el sacerdot porta a les processons’; 3) llatinismes: *sperges* ‘asperges’.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVI, sense fissures dialectals (tret del mot *serras* ‘cerres, flocadura’).

34

Be-1557-7.5

*Insubordinació d'un capità***TEXT**

Huy diumenge que contam XXV del mes de juliol, any MDLVII, de provisió del molt magnífich senyor governador, congregats y ajustats dins la sala de la present universitat los magnífichs mossèn Miquel Johan de Ffranch, mestre Antoni Vileta de Jordi, mossèn Johan Roselló de Miquel, jurats, lo magnífich mossèn Joanot Bru de Ramon, quart jurat, lo honorable y discret mossèn Miquel Arabí, notari, síndich de dita universitat, e yo Miquel Joan, notari y scrivà de dita universitat, en e sobre lo scàndal y avalot causat estos propasats dies per lo capità dels soldats, don Alonso de Endrada, fent lo pagament als soldats y gent de guerra qui residixen [en lo] present castell, vila e ylla de Yviça, essent-se pres de [...] prou scandaloses y desonestes contra lo molt magnífich se[nyor] Jaume Salbà, governador e capità general de dita vila e ylla per v[oler] aquell mirar en lo que convé al servici de sa magestat en lo fer de dit pagament, lo qual capità és estat tant desmedit contra dit senyor governador que son desacomediment ha causat un gran scàndell en tota la ylla y en los abitants e vehïns de aquella y perquè de senblant desconcert y desfeta és bé que sa reial altesa ne sia avisada ab home propi perquè dega provehir lo que servey li sia, y los dits magnífichs jurats no puguen esser culpats de negligens y de hòmens poch respectans lo zell y honra del rey y per sublevar alte maior inconvenient que-s poria seguir no donant-s'i lo remey necessari. Per ço, fonch determinat per tots los sobre dits, tots concordans, que sia proposat als savis de consellers que si aparexerà, sia tramès un home propi en cort de sa reial altesa per a informar del dit capità y del desconcert y scàndell seguit per aquell, suplicant a sa reial altesa man que s'i fassa la condigna provisió que a son real servey aparexerà a fi que senblants tumultos y avalots sien remediats, donant a l'home que anirà larch y bastant poder qual aparexerà als dits magnífichs jurats per a supplicar, demanar y obtenir tot lo que més aparexerà als dits magnífichs jurats convenir al bé y descans de la present universitat e dels particulars, vehïns e abitadors de aquella y si aparexerà a dits savis de consellers donar loch y poder als dits magnífichs jurats de anomenar, elegir y deputar la persona que a ses magnificències ben vista aparexerà, donant-li lo salari que a ells aparexerà puix no accedixca més de mig ducat que és acostumat donar a qualsevol síndich y V lliures per un mosso, com és acostumat y que ara de present se fassa tall de cent y cinquanta lliures per la anada del dit síndich, pagadores per tots los vehïns de la dita vila e ylla, com en senblans talls és acostumat.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del consell de 1555-1560*, Arxiu Històric municipal d'Eivissa, transcripció d'Antoni Ferrer Abárzuza, Consell d'Eivissa i Formentera, foli 122v-123v.

B. GRAFIA: 1) y conjunció, vocal, semivocal i consonant: *y/e, huy, rey, remey, servey, Yviça, ylla, yo*; 2) [ø] = *ny*: *senyor, any*; 3) *h* antihàtica: *Johan, vehins*; 4) [k] = *-ch*: *síndich, magnífich, larch, loch, poch, fonch*; 5) [l] final = *ll*: *zell, scàndell*; 6) consonant geminada: *Ffranch*; 7) grafies llatinitzants: *scrivà, scàndal/scàndell, scandaloses, sia stat, ja stà, supplicar*.

FONÈTICA: 1) distinció de *a, e* àtones: *diumenge, sala, senblant, seguir, home, sien, anomenar*, etc.; però *Endrada* 'Andrade' i vacil·lació en *scàndal/scàndell*; 2) distinció sistemàtica de *o, u* àtones: *contam, mossèn, honorable, notari, soldats, donar, mosso*, etc.; 3) vocal neutra fidel a l'etimologia: *scàndal/scàndell* (< llat. SCANDALU); 4) *i* àtona > *e*: *deputat*; 5) forma arcaica: *faena* (potser per valencianisme); 6) manca de iodització: *treball, Roselló*; 7) manca de dissimilació: *juliol*; 7) *-itat*: *universitat*; 8) reducció *-nts* > *-ns*: *negligens, respectans, concordans*; però *semblants*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *la sala, lo magnífich, lo scàndal, lo capità, lo pagament, lo fer, lo zell, lo remey, la persona*, etc.; 2) demostratiu: *estos*; 3) formes plenes dels pronoms personals: *ne*; 4) restitució de la nasal en antics proparoquítons: *hòmens*; 5) adverbis: *loendemà*; 6) formes verbals: gerundi: *essent-se*; PI6: *residixen*; F3: *anirà*; Cn3: *poria*; PS3: *accedixca, sia, fassa, vaia, treball, man*; PS6: *sien, puguen*; ImS3: *comensàs, anàs*; 5) partitiu: *als savis de consellers*; 7) ús del futur en oracions condicionals i de relatiu: *si aparexerà, lo que més aparexerà, la persona que [...] aparexerà*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *e* (al costat de *y*), *ajustats, puixs, ab, per ço, talls, mosso*; 2) cultismes: *condigna*; 3) parelles sinonímiques: *congregats y ajustats, scàndal y avalot, tumultos y avalots*; 4) castellanismes: *desmedit, desacomediment, don* (Alonso); 5) antropònims: *Miquel Johan de Ffranch, Antoni Vileta de Jordi, Johan Roselló de Miquel, Joanot Bru de Ramon, Miquel Arabí, Miquel Joan, Jaume Salbà, Alonso de Endrada*; 6) topònims: *Yviça*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVI, amb la pràctica distinció de *a, e* àtones, la qual cosa, juntament amb altres trets (incoatiu en *i* [*residixen*], *faena*, castellanismes desacostumats), fa pensar en un redactor valencià.

35

Be-1562-13.3

*Presa de dues naus mores***TEXT**

Nota que a IIII de maig del any 1562, fonch arribada nova en el Sor. Governador, mos. Jaume Çalba, com en la illa de Formentera y havia una fusta de XIIII banch y una fragata de X banchs, de moros o turchs, y q. per fer tant q. las fustas no podían axir; per hon, vist açò, lo S. governador delliberà armay, y de fet y armaran, en q. fou capità de dita armada lo S. don Alfonso de Andrade, capità dels soldats, y armareny un bergantí de la terra, patró J.º Farrer, y una fragata y dos barcas de naus, la una era de regouseus y la altra era de jenovesos, y cada una ab ses peses de artelaria. Y pertírense lo disapta de S. Joan de la Porta Latina, y anaren al Carragador per esperar allí la nit. y quant foren allí no pogueren de allí pasar, a causa quey avia molta mar y ven, y les fustas estavan en la Formentera, y com vingué en la nit bon temps se pertiran per la volta de Formentera y trobaran allí las fustas q. ya sen volían anar, y toparan ab ellas, ajuntadas que foren am ellas; lo bergantí de la terra farí primer y la fusta de moros tantost feu aleta, y sobrevingué la barca dels regouseus y jenovesos y posaran la dita fusta y fragata en mig, per hon coydaran trebocar. Per hon la Vge. M.^a del Roser y advocada nostra, provehí que ditas fustes se pringuesen sens q. persona ninguna perillàs la vida, sino alguns nefrats molt poca cosa. Presas que foran ditas fustas, se trobaran lo numero dels moros y turchs havien presos: LVIII, y sin degolaran en Formentera, y los mes foran moros molt jovens, y fusta y fragata diu eran del rey de Alger y q. no havia sino dias q. partiren de Alger. Ntre. S. Déu omnipotent nos fasa gràsia que cada fusta que vindrà que la aprengan axí com aquestas demun ditas. Amén.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 230.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *barcas*, *disapta*, *Carragador*, *pertiran*, *negrats*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *Governador*, *Formentera*, *soldats*, *Joan*, *pogueren*, etc.; però ultracorrecció: *trebocar* ‘trabucar’ (avui amb [o] en les formes rizotòniques), *coydaran* ‘cuidaren’; 3) *h* adventícia i antihitàtica: *hon*, *provehí*; 3) *y* conjunció, consonant i semiconsonant: *y*, *y* ‘hi’, *armaren-y* ‘armaren-hi’, *coydaran*; 4) [k] final = -ch: *fonch*, *banchs*, *turchs*; 5) [ɲ] = ny: *any*; 6) [ʎ] = ll, l: *illa*, *perillàs*, *degolaran* ‘degollaren’, *artelaria*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a, e* àtones, vg. GRAFIA; 2) per a la distinció de *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 3) pròtesi de *a*: *ajuntadas, aprengan* ‘prenguin’; 4) dissimilació de *i*: *artelaria*; 5) segment final *-ia* mantingut: *gràsia*; 6) *quant* ‘quan’.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo bergantí, la barca, la nit, las fustas*; 2) *mar* f.: *molta mar*; 3) restitució de la *n* dels antics proparoxítons llatins: *jóvens*; 4) demostratiu: *açò*; 5) locatiu: *allí*; 6) indefinits: *persona ninguna, alguns nefrats*; 7) pronoms personals: *nos fasa*; 8) formes verbals: F3 *vindrà*; PsI3: *vingué, sobrevingué*, PsI6: *partiren*; ImS3 *perillàs*; ImS6 *se pringuessen*; 9) concordança del participi amb el subjecte: *fonch arribada nova*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *fusta* ‘embarcació’, *axir* ‘eixir, sortir’, *sens, ab/am*; 2) hebraïsmes (a través del llatí): *amén*; 3) unitats fraseològiques: *fent aleta* ‘fugint’.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVI.

36

Be-1567-7.5

*Autorització del Consell per a comprar forment***TEXT**

Huy diumenge que comptam XX del mes de juny de 1567 foren congregats dins la sala de la present universitat los magnífichs mossèn Nicolau de Quint, donzell, mossèn Vicent Andreu, mossèn Perot Torres Vidal, jurats de la present universitat, lo magnífich mossèn Antoni Joan de Bernat, quart jurat, lo discret mossèn Miquel Arabí, notari y scrivà de la present universitat, e yo Miquel Johan, notari y scrivà de la present universitat. Fonc determinat per tots los sobre dits que sia proposat als savis de consellers que si·ls aparexerà, puixs la anyada de la cullita de blats est any no és estada tal que sens forments forasters no·s pugam passar, que per ço dits magnífics jurats tingan loc y poder de assegurar la suma de forments que els aparexerà y per aquella convenir ab qualsevol mercader o mercaders y que tinguen loch y poder dits magnífichs jurats de comprar forments y farines y bescuyt de qualsevol persones, axí capitans de naus, galeres y qualsevol altres vaxells, com de mariners, mercaders y altres qualsevol persones al millor y més acomodat preu que poran y per dit effecte de compra de virtualles tinguen dits magnífics jurats loch y poder an sercar dinés a qualsevol interés y de manllevar censals y per dit manlleute de censal sien manlleuadors en nom de la present universitat y no en nom llur propi mossèn Joanot Cotxillos, mostessafs, y mossèn Hierony Francolí, clavari, y dits magnífics jurats si a dits savis de consellers aparexerà, tinguen loch y preu de fer procura o ab lo millor modo que ad aquells ben vist los serà donar orde en que·s còprien los dinés dels asseguradors del forment tremetra mossèn Joan Tur, síndich, lo qual se perdé, y també tinguen loch y poder dits magnífics jurats si a dits savis de consellers aparexerà que ab lo milor y més acomodat preu que poran, mirant en tot y per tot lo bé y útil de la present universitat y dels poblats de aquella.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell de la Universitat d'Eivissa*, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 2r; li agraïm la seva generositat.

B. GRAFIA: 1) distinció sistemàtica de *a*, *e* àtones: *diumenge*, *sala*, *aparexerà*, *passar*, etc.; només *an* 'en'; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *forments*, *poder*, *notari*, *donar*, *comprar*, *poder*, *mostassafs*, *Joan*, *Joanot*; però *cullita*, per harmonia vocàlica; 3) *y*

conjunció, vocal i semivocal: *y*, *huy*, *bescuyt*, *Hierony*; 4) *-ch* final = [k]: *magnífich*, *loch*; 5) ['] = *l*, *ll*: *loch*, *llur*, *milor*, *aquells*; 6) [ø] = *ny*: *any*, *juny*; 7) *h* antihiàtica: *Johan*; 8) grafies llatinitzants: *effecte*, *scrivà*, *Hierony*.

FONÈTICA: 1) Per al manteniment de la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manca de dilació de *r* en *orde*; 3) manca de iodització: *consellers*, *vitualles*; 4) manteniment de *-r* final: *milor*; i també en els plurals: *mariners*, *consellers*, *mercaders*, *forasters*, *manlleuadors*; però: *dinés*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo millor modo*, *los dinés*, *la sala*, *la present universitat*, *dels poblat*s; 2) sufix *-itat*: *universitat*; 3) demostratiu: *est any*; 4) preposició *ad* seguida de demostratiu: *ad aquells*; 5) indefinits: *qualsevol* com a plural: *qualsevol persones*, *qualsevol altres vaxells*; 6) formes verbals: F6: *poran*; PS5: *pugam*; PS6: *tingan/tinguen*, *còprien* 'cobrin'; 6) partitiu en *als savis de consellers*; 7) ús del futur en oracions de relatiu i condicionals: *al milor [...] preu que poran*, *si-ls aparexerà*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *ab* 'amb', *puixs*, *per ço* 'per això', *huy* 'avui', *llur*, *poblat* 'població', *clavari* 'tresorer', *mostessafs* 'mostassà', *bescuyt* 'pa sense llevat cuit dues vegades per a proveir les embarcacions', *censals*, *manlleute* 'manlleu', *donzell* 'cavaller no armat', *síndic* 'administrador d'una corporació', *mossèn* 'tractament aplicat a cavallers, síndics, mostasafs', *discret* 'tractament aplicat a notaris i jurats', *fer procura* 'actuar legalment en lloc d'un altre o d'una corporació'; 2) llatínismes: *modo*; 3) antroponímia: *Nicolau de Quint*, *Vicent Andreu* (/mall. *Vicenç*), *Perot Torres Vidal* (*Perot*, dim. de *Pere*), *Antoni Joan de Bernat*, *Miquel Arabí*, *Joanot Cotxillos* (*Joanot*, dim. de *Joan*), *Hierony Francolí*.

C. Text de caire administratiu, farcit d'arcaismes, que reflecteix la llengua del s. XVI; cal notar la forma de subjuntiu *còprien* 'cobrin' i, com a únic element propi, *Vicent* (/mall. *Vicenç*).

TEXT

Huy diumenge que contam lo primer de febrer any MDLXVIII congregats y ajustat[s] dins la sala de la present universitat los magnífics mossèn Nicolau de Quint, donzell, mossèn Vicent Andreu, mossèn Perot Torres «Vidal», jurats de la present universitat de Yviça, lo magnífic mossèn Toni Joan de Bernat, quart jurat, lo discret mossèn Miquel Arabí, notari y síndich, y yo Miquel Joan, notari y scrivà de dita universitat, en e sobre trectar y veure la partida y quantitat que se aurà de fer de partió de forments per a pagar alguna part dels dinés que devem al senyor Antoni Spínola de Jènova y attès que dit forment se pert fonc per ço determinat que's fassa partió de sinc-centes quarteres de forment del forment que tramaté mossèn Gaspar Lobet y com a síndich de la present universitat, lo qual forment han de vèndrer franco com el botiguer de la present universitat y entès emperò que's fassa lo compte del forment que ha portat mossèn Jordi Lobet, menor, com a síndich de la present universitat y fet lo compte per donar-sa la partió al preu que tot lo forment ixirà, acumulat hu ab altre, y si per cas fent lo compte se trobàs en lo forment axí de mossèn Gaspar Lobet com de mossèn Jordi Lobet alguna quantitat que la universitat vaja enderrera per dits forments, que dita quantitat sia acumulada y aplicada en dit preu de forments perquè dita universitat puga pagar al qui deurà.

Dits die e any fonch determinat per tots los sobre dits que si aparexerà als savis de consellers que com en lo stany pròxime passat sia determinat que no's donàs sort sinó a qui la volgués treura y com molts an dada sort y no la an treta que per ço, a coneguda dels magnífics jurats se deguen elegir tres prohomes de les Salines los quals deguen ab jurament declarar les sorts que's podien traure y les que podrien traure y no's seran tretes que deguen pagar astes de bossa si aparexerà a dits savis de consellers y que no haia asta sinó qui pagà talls y compartiments.

Dits dia e any fonch determinat per tots los sobre dits que com se entenga en redificar y fer de nou la torre del carregador la qual tant importa per conservació y guarda axí del barcaràs com de totes les persones que van cascun dia al carregador que per ço sia proposat als savis de consellers que's fassa lo compte per los senyors racionals que's vega quins dinés deuen los guardians de la sal y sien aplicats en dita obra y exigits y sobrats dits dinés si aparexerà als savis de consellers que's fassa tall v compartiment entre los poblats de la present ylla axí de mules com de peons de la quantitat y suma y aparexerà als magnífics jurats puix lo fer de dita torre és bé universal y general de tota la ylla per ésser lo carregador de la sal

un loch molt perillós y passa gran perill y arrisch un dia de ésser pres de moros, lo que si tenim la torre condreta y com ha d'estar serà re[...]lat y obviat dit perill.

Dits dia e any fonch determinat que conforme la ordinació attès que mossèn Francesc Roselló, scrivà de la sal, és mort, que sia tret scrivà de sal y que si aparexerà als savis de consellers que attès que mossèn Joan Tur, qui regix huy lo offici d'escrivà rebi los dinés del càrrech de la nau veneciana que huy està en lo port de la present vila, que per ço no obstan se trega scrivà nou que aquell haia de [definir] dit carregament puixs l'a comensat per no donar compte dos hòmans de un carregament de una nau.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell de la Universitat d'Eivissa*, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 17r.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *diumenge*, *febrer*, *veure*, *carregador*, *obra*, etc.; però amb alguna confusió: *trectar*, *treura*, *donan-sa*, *hòmans*, *tramaté*; 2) distinció sistemàtica de *o*, *u* àtones: *contam*, *forment*, *portat*, *botiguer*, *volgués*, etc.; però: *acomulat*, *acomulada*; 3) *y* conjunció i vocal: *y* (alternant amb *e*), *ylla*, *Yviça*; 4) manca de *h*- o *h* adventícia: *aurà*, *hu* 'un'; 5) [ø] = *ny*: *senyor*, *any*, *stany*; 6) *l*- inicial = [ʎ]: *loch*, *Lobet*; 6) [k] final = *-ch*: *síndich*, *càrrech*, *loch*, *arrisch*; però: *mag-nífics*; 7) grafies llatinitzants: *attès*, *scrivà*, *offici*.

FONÈTICA: 1) probable grafia *a* equivalent a la neutra tònica: *barcaràs* 'barcarès'; 2) per a la distinció o no de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 3) *a* rizotònica a *traure*, enfront de *treure*, *treta*; 3) QUA- àton mantingut: *quarteres*; 4) *-r* final gràfica analògica: *vèndrer*; 5) *-r* final mantinguda: *botiguer*, *consellers*, però *dinés*; 6) manca de iodització: *consellers*, *perill*; 6) segment *-itat*: *universitat*, *quantitat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo port*, *lo fer*, *la partió*; 2) plural d'antics paroxítons acabats en nasal: *hòmans*; però *prohomes* (potser per oblit de la tilda); 3) indefinits: *alguna part*; 4) distributius: *cascun dia*; 5) formes verbals: PI3: *regix*; PI4: *contam*; PsI3: *fonc*; PS3: *fassa*, *puga*, *haia*, *se trega*, *rebi*; PS6: *deguen*; ImS3: *donàs*; 6) partitiu: *els savis de consellers*; 7) futur en frases condicionals: *si aparexerà*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *ixirà*, *han dada*, *huy*, *poblats* 'poblacions', *ajustats* 'congregats', *universitat* 'corporació municipal', *donzell*, *síndich*, *forments* 'blats', *per ço*, *ab*, *a coneguda* 'a l'àrbitri, a parer', *astes* 'unitats de mesura de la sal', *talls i compartiments* 'repartiment d'un impost a pagar entre molts', *barcaràs* 'barcarès', *senyor racional* 'encarregat dels comptes d'una corporació'.

C. Text de caire administratiu, farcit d'arcaismes, que reflecteix la llengua del s. xvi. A notar la *a* gràfica corresponent a una neutra tònica en el mot *barcaràs* 'barcarès'.

38

Be-1569-7.1

*Testament de Nicolau de Quint***TEXT**

In Dei nomine amen. Cum scriptum sit, etc., e com cascú en carn posat a la mort corporal escapar no puga, y de tota persona sana y discreta se pertenga ordenar dels bens de la present vida, perque Nostre Senyor Déu los endresse en los bens de la glòria celestial, en e per ço yo Nicolau de Quint, donzell, fil del magnífich m.^o Nicolau de Quint, cavaller de la ciutat de Mallorca, etc.

Item vull après mon òbit sien celebrats per la comunitat dels ves. Pres. de Yvis-sa tres trentanaris comuns de St. Amador allahor y glòria de Nre. Sor. Déu per ànima mia, de mon pare, de ma mare, de ma muller y de tots mos parents y benefactors. E mes vull sien celebradas las misses del benaventurat St. Agostí e sia pagat per dits trentanaris y misses lo que será nesessari.

Item mes vull que en continent seguida la mia mort quatre pres. stigan presents hon será lo meu cos y que aquells diguen salmejant lo offici de morts y totes aquelles altres devocions y oracions com los apparra, a llahor de Nre. Señor Déu y a salut de la ànima mia y tant temps fins a la hora q. lo meu cos se aportarà a la esglèsia a nra. sepultura.

Item mes vull, ordén y man que essent lo cos meu dins la sglesia, q. abans de posar lo cos dins lo vas tots los pres. diguen una salve.

Item mes vull, ordén y man q. lo dia q. yo morre, après soterrat lo cos, aquell mateix dia tots los pres. diguen lo offici de morts, y de aquell dia anavant perpetuament en aquell semblant día se diga allahor de Nre. Señor Déu y a salut de la ànima mia y de tots mos parents y benefactors lo dit offici de morts, y sia donat a cascun dels pres, si seran presents y faran dit offici vuit dinés per caritat.

Item mes vull, ordén y man que cascun any perpetuament en semblant dia com yo morre, ço es del dia de mon óbit enavant, sia celebrat allahor de Nre. Señor Déu y a salut de la ànima mia y de tots mos parents y benefactors un aniversari general com se acostuma fer per ànimes de purgatori.

Item vull, ordén y man q. perpetuament cascun dia sia celebrada una missa perpetua en remisió de mos pecats y de mos pare, mare, muller y infants, avi y àvia, parents y benefactors meus, ço és, lo dilluns per les ànimes de purgatori; lo dimars, de la nativitat de nostre Sor. Déu Hiesus; dimecres, de la Visitació de Santa Alisabet; dijous, de Corpore Xpi (Christi); divendres, de les nafres de Jhs. (Jesús); disapte, de la Concepció de la Verge Maria; diumenge, de la resurrecció; y mes cascun dia de disapte y vespres de goig se digan uns goigs en la capella de la Verge Maria del Roser, y assò dels goigs se entenga cada disapte de diumenge y mes cada vespre de goig.

Item mes orden y man q. lo dia del benaventurat Sant Joseph espós de la Mare de Déu, sia feta festa solepne en la sglesia major y sia dita missa cantada ab orga y aportada murta.

Mes vull orden y man q. del modo sus dit se fasse festa lo dia y festa de les tres Maries.

Item vull, orden y man q. cada disapte de diumenge y cada vespre de goig perpetualment sien cantades unes completes en la capella de Nostra Señora d'Esperança.

Item deix los dies dels goigs y que faran festa a la capella de la gloriosa Mare de Déu del Roser, sia feta festa y missa cantada a la dita capella del Roser ab orgue, com se acostuma, y quey aporten murta ab tota la alegria ques porà, tot a llaor de la gloriosa Mare de Déu del Roser, y sia donat dotze sous a dotze pobres, un sou a cada hu, en memòria dels dotze apòstols de Nre. Señor Déu Hiesux. (Jesucrist), Señor Nre. Y assò perpetualment.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 295-296.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *persona, cascú, cavaller, ma mare*, etc.; però *celebradas las misses*; 2) distinció de *o, u* àtones: *corporal, ordenar, donzell, oracions, posar, soterrrat, offici, se acostuma*; però *Agostí*, per ultracorrecció; 3) *h* adventícia o antihiàtica: *hon, Hiesus, llahor*; 4) *y* conjunció i vocal: *y, Yvissa*; 5) [ɲ] = *ny, ñ: any, Señor, Señora*; 6) grafies llatinitzants: *offici, conceptió, resurrecció, Joseph, ap- paria, la sglésia*; 7) ['] ocasionalment *l: fil* 'fill'.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a, e* i *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) vocal protètica: *aportarà*; 3) manca de iodització: *vull, muller*; 4) segment *-ia* final mantingut: *glòria, memòria, església*; 5) manca de dilació de ròtica: *murta*; 6) *-itat* (i no *-idat*): *nativitat, caritat*; 7) metàtesi: *se pertenga*; 8) plurals en *-rs > -s*: *dinés, benefactós*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo meu cos, lo offici, los béns, la mort, la ciutat, la ànima*, etc.; 2) forma plena dels pronoms personals: *se acostuma, se entenga, se diga, se pertenga*; 3) possessius: *per ànima mia, la mia mort; mon pare, ma mare, ma muller, mos parents, mos pecats; mos pare, mare*; 4) demostratius: *assò, per ço*; 5) formes verbals: PI1 *orden, man, deix*, sense desinència; F3: *apparrà*; PS3 *puga, diga, endresse, se fasse, se pretenga, se entenga*; PS6 *se digan, diguen, stigan, sien*; 6) manca d'article: *ànimes de purgatori*; 7) relatives i condicionals construïdes amb futur d'indicatiu: *lo que serà nesessari, lo dia que yo morré, la alegria ques porà, si seran presents*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *llahor, en continent* 'de seguida', *vas* 'sepultura', *après, ab, sus dit* 'susdit', *enavant / anavant, apparrà* 'pareixerà, semblarà', *dinés* 'unitat mo-

netària', *sou, cascun, avi, àvia*; 2) cultismes: *òbit, modo*; 3) llatínismes: *salve, modo*; 4) altres mots d'interès: *trentanari, salmejant*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVI.

39

Be-1569-7.5

*Construcció d'un forn de calç per a adobar la calçada vella***TEXT**

Huy dilluns que comptam XVIII del mes de abril de 1569, congregats y ajustats dins la sala de la present universitat los magnífics mossèn Bernat Castelló, mossèn Guillem Roselló y mossèn Bernat Torres, jurats, lo magnífic mossèn Vicent Andreu, quart jurat, e yo Miquel Joan, notari y scrivà de la present universitat, absent lo discret mossèn Miquel Arabí, notari y síndich per estar impedit de malaltia, fonch determinat per tots los sobre dits per lo necessari que y ha de fer un forn de calç per adobar la calçada vella, que per ço sia fet un tall entre los abitans de la present vila com los de la part forana ja fan lo que toca a ells y que cada hu que acostuma de traure sal dega pagar vuyt sous, dich VIII sous, y los magnífics jurats tinguen loch y poder de elegir una persona y que aquell tinga càrrech de cobrar los dinés de cada hu y pagar los qui treballaran y que si apareixerà als savis de consellers de anomenar home que tinga lo càrrech de cobrar dits dinés y pagar que l'anomenen, y fet lo forn de calç, lo que restarà de dinés serviran per a pagar lo que tocarà als de la vila.

Dits dia e any fonch determinat per los sobre dits que quatre quarteres de forment que's són comprades a raó de XXXIIII sous per quartera ab les despeses de moldre y altres que han servit per la caritat sien pagades dels béns de la present universitat com cascun any se's acostumat.

Que sia fet conforme la proposició, loant aquesta mot a mot com stà possada.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell de la Universitat d'Eivissa*, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol 41r.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *present*, *sala*, *calsada*, *entre*, etc.; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *acostuma*, *cobrar*, *forment*, *comprades*, *consellers*, *Joan*, etc.; 3) ['] inicial= *l*:- *loch*, *loant*; 4) *y* conjunció, semivocal i pronom: *y*, *huy*, *y ha* 'hi ha'; 5) [k] final = *-ch*: *síndich*, *fonch*, *dich*, *loch*, *càrrech*; però *magnífic*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manca de iodització: *vella*, *tall*, *consellers*, *Roselló*; 3) manteniment del grup QUA- inicial: *quarteres*; 4) *d* epentètica: *moldre* (com *avui*); 5) manteniment del segment de plural *-rs*: *consellers*; però *dinés*; 6) sufix *-itat*: *caritat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *la sala, los magnífics, lo magnífic, lo necessari, los abitans, lo que toca, lo que tocarà, los dinés, lo càrrech, lo forn*; 2) conjunció *per a*: *per a pagar*; 3) formes verbals: infinitiu: *traure*; PI4: *comptam*; PS3: *tinga, dega*; PS6: *tinguen, anomenen*; PpI3: *s'és acostumat* (auxiliar *ser* avui inusual en eivissenc); 4) *qui* subjecte: *los qui treballaran*; 5) futur en frases condicionals i relatives: *si aparexerà als savis, lo que tocarà*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *ajustats* 'congregats', *per ço, tall* 'repartiment d'un impost', *universitat* 'corporació municipal', *sous, necessari* 'necessitat', *magnífic*, tractament donat als jurats, *discret*, tractament donat als notaris; 2) mots d'interès: *adobar* 'reparar'; 3) antropònims: *Bernat Castelló, Guillem Roselló, Bernat Torres, Vicent Andreu, Miquel Joan, Miquel Arabí*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVI, amb els corresponents arcaismes i sense fissures dialectals (notem solament *Vicent* (/mall. *Vicenç*).

40

Be-1570-7.5

Autorització per a noliejar vaixells per a portar moltons a Eivissa

TEXT

Huy diumenge que comtam XXVI de febrer MDLXX congregats y ajustats dins la sala de la present universitat los magnífics mossèn Bartomeu Tur, mossèn Francesc Palerm de Toni Bernat, dos dels tres jurats de la universitat de la present vila e ylla de Yviça, lo magnífic mossèn Guillem Roselló de Toni Bernat, quart jurat, absent lo discret mossèn Miquel Arabí, notari y síndich de la present universitat, per estar pres per sa senyoria, y yo Miquel Joan, notari, scrivà de dita universitat, sobre noliegar un vaxell o vaxells per aportar en la present ylla lo bestiar llenar que Steve Cucarella, carnisser, a portat de Orà, que huy són en Alamut que per ço, si aparexerà als savis de consellers, que los magnífics jurats tinguen loch y poder de noliegar vaxell o vaxells per aportar de dits moltons al millor y més acomodat preu que s'i porà que tingan loch y poder de sercar dinés millor los aparexerà per a pagar dits nòlits.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell d'Eivissa*, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 60r.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *diumenge*, *sala*, *present*, etc.; però *llenar* 'llanar'; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *portat*, *moltons*, *noliegar*, *poder*, *Joan*; 3) *y* conjunció, vocal i semivocal: *y*, *ylla*, *Yviça*, *huy*; 4) *-[k]* final = *-ch*: *loch*; 5) *[']* inicial = *l-*: *loch*; 6) *[3]* = *-g-*: *noliegar*; 7) grafies llatinitzants: *Steve*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i de *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) reducció *-mpt -> -mt-*: *comtam*; 3) manca de iodització: *Guillem*, *Roselló*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo bestiar*, *la sala*, *los magnífics*, *la universitat*; 2) preposició *en* davant topònim: *en Alamut*; 3) formes verbals: F3: *porà* 'podrà'; PS6 *tinguen*; 4) frases relatives en futur: *al millor y més acomodat preu que s'i porà*.

LÈXIC: 1) arcaismes: (preu) *acomodat* 'moderat, acceptable', *bestiar llenar* 'bestiar de llana', *ajustats* 'congregats, reunits', *nòlits* 'lloguer d'una nau', *noliegar* 'noliejar, prendre o donar a lloguer una nau'; 2) antropònims: *Bartomeu Tur*, *Francesc Palerm*, *Toni Bernat*, *Guillem Roselló*, *Miquel Arabí*, *Miquel Joan*, *Steve Cucarella*; 3) topònims: *Orà*, *Alamut*.

C. Text de caire administratiu, reflex de la llengua del s. xvi, amb els corresponents arcaismes.

41

Be-1571-7.5

*Importació de carn de Menorca i establiment del dret «ajuda de carn»***TEXT**

Die XII dictorum mensis et anni, congregats y ajustats dins la sala de la present universitat tots los sobre dits, fonch determinat per aquells, tots conformes, que sia propossat als savis de consellers que ja tots veuen la gran penúria que tenim de carns per no haver-n'i en la present ylla, cossa que tant necessària és per lo mantaniment del cos humà y havent sercat los magnífichs jurats alguna persona qui volgués assegurar y en alguna manera aportar carns per proveir la present ylla an trobat mossèn Bartomeu Colomar, parayre, lo qual se-s offert de anar a Menorca per proveir la present ylla de hu, dos o tres càrrechs de carns, ço és, lanars, bovines y porquines, offerint-se de vèndrer aquelles al preu van en la present ylla ab tal emperò que la present universitat sia obligada de pagar-li dels béns seus sens haver de cobrar-se rres d'ell los nòlits de dita carn, y axí se propossà als savis de consellers si·ls aparexerà fer-ho de la manera que ho demana dit Colomar o de altre manera que millor los apareguerà a ffi y affecte que la present ylla sia proveïda de cans ab la millor comoditat que a tots aparexerà.

Fonch determinat per tots los sobre dits que serà propossat si aparexerà als savis de consellers que vista la tanta penúria que tenim de carns com dessús és dit y ningú vol proveir per carns attès que per totes les parts qui·ns stan veïnes n'i a alguna falta, que per ço se fassa y de nou instituïxca un dret que·s diga ajuda de carn y sia aquest que per cada liura de moltó ara sia cuyut o tornegat o femella paguen los qui compraran la carn un dobler més per lliura de com huy se ven y lo mateix de la vedella que·s vendrà a preu del moltó y del bou, vaques, crestas, cabres y porquí se pach un diner per lliura y los carnisers tendran y servaran lo mateix orde que tenien y servaven en l[o cizar de la carn], ço és, del qual nou impòsit no tan solament se seguirà que tendrem abundància de carn però encara redundarà bon orde en la carneseria porque·s tindrà compte de tot lo bestiar que·s matarà y pessarà y vendrà entre los abitants, y lo dit comprador de dit dret pagarà lo preu de aquell per terces de tres en tres messos conforme los altres drets y dites terces pagarà al magnífich bosser y depossitari de la present universitat en partides de qual entren tots los dinés de la present universitat, lo qual bosser y depossitari sia obligat exigir lo proceÿt de dit dret y dels dinés que li entraràn en poder rebrà dos diners per lliura com reb dels altres dinés, y dit bosser y depossitari no pusca difinir sens que no haia cobrats los dinés de dit dret y aquell destribuÿts per pòlisses de dits magnífichs jurats *tantum* faedores per dit efecte

de ajuda de carns o depossats dins la caxa de la secrestia hon se depossen los dinés de la sal.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell de la Universitat d'Eivissa*, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 6v i 7r.

B. GRAFIA: 1) alguna confusió de *a* i *e* àtones: *mantaniment*, *altre manera*, *affecte* 'efecte', *secrestia*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *Bartomeu*, *volgués*, *aportar*, etc.; però *cuyut* 'collut', per assimilació; 3) *y* conjunció, vocal i semivocal: *y*, *ylla*, *huy*, *parayre*, *vejñes*, *provejda*, *proceyt*, *distribuyts*; 4) [k] final = -ch: *fonch*, *magnífich*; 5) *l*- inicial = [']: *liuras*, *lanars*; 6) [ʒ] = -g-: *tornegats*; 7) -r final analògica: *vèndrer*; 8) *s* per *c*: *sercat*; 9) grafies llatinitzants: *offert*, *offerint-se*, *affecte*, *ffi*, *attès*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció o no de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) -ss- = [z]: *propossats*, *cossa*, *messos*, *depossats*; 3) *i* àtona > *e*: *carneseria* (però *carnissers*); *secrestia*; 4) *e* etimològica: *depossitaris*; 5) *e* > *i* per assimilació: *difinir*; 6) segment -ia mantingut: *abundància*, *necessària*; 7) sense dilació de ròtica: *orde*; 8) plural -rns > -ns: *cans*, al costat de *carns*.

MORFOSINTAI: 1) article literari sempre: *la sala*, *lo mantaniment*, *les parts*, *la carn*, *lo mateix*, *lo bestiar*, *los abitants*, *lo proceyt*, *los dinés*; contracte: *dels bous*, *dels moltons*; 2) indefinits: *alguna persona*, *alguna falta*, *ningú*; 3) forma plena dels pronoms personals: *se ven*, *se seguirà*, *se pach*, *se fassa*, *se depossen*; 4) sufix -itat: *comoditat*, *universitat*; 5) formes verbals: F4: *tendrem*; F3, 6: *tendrà*, *vendrà*, *apareguerà* (o *apareguera?*); *tendran*; PS3: *fassa*, *diga*, *sia*, *haia*, *pach*, *pusca*, *instituixca*; auxiliar *esser*: *s'és offert*; *és dit*; 6) partitiu: *als savis de consellers*; 7) oracions relatives i condicionals en futur: *si'ls aparexerà*, *los qui compraran*, *lo bestiar que's matarà*, *dinés que li entraran*, *la vedella que's vendrà*; 8) manca de nexa: *al preu van*; 9) obligar sense règim preposicional: *sia obligat exigir lo proceyt*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *ajustats* 'reunits', *sens*, *ço és*, *universitat* 'corporació municipal', *càrrechs* 'càrregues', *tornegat* 'sanat', *difinir* 'posar fi a un compte', *nòlits*, *desús*, *dobler*, *diner*, *sercat*, *emperò*, *terces*, *faedores*, *bosser*, *parayre* 'cardador', *crestat*, *servaran*, *se depossen* 'es depositen', *pòlisses* 'ordres de pagament o cobrança', *impòsit* 'impost'; 2) mots d'interès: *a ffi* y *affecte*, *porquí*, (carns) *lanars*, *bovines* y *porquines*; 3) llatínismes: *tantum* 'solament'; 4) antropònims: *Bartomeu Colomar*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. xvi, amb els corresponentes arcaismes i sense fissures dialectals; a notar *instituixca*.

42

Be-1572-7.3

*El Governador pren dos joves fugits de la presó***TEXT**

Diu que lo dia que Fransesch Serra y Anthoni Farrer estaven retrets a la Iglesia vehé ell testimoni dins la dita Iglesia molts soldats armats amb arcabussos y metxes enseses, y mes avant veé que lo molt Rnt. senyor Vicari y lo Loctinent de Governador ab sos notaris tan solament pacíficament y per sos termens se fayen protest lo hu al altre, als quals se reffer; e après veé com lo dit Sor. Loctinent ab alguns soldats sen pujá alt en lo campanar de dite Iglesia ab propòsit de pendre dit Serra y Farrer, los quals estaven retrets a una cambreta y tancats, y sentí ell dit testimoni que pegaven colps a la dita porta, y essent avisat lo dit senyor Vicari sen pujá alt juntament ab ell testimoni y essent alt sentí ell testimoni com lo dit senyor Vicari protestava de nou de les immunitats de la Iglesia y exhortá als retrets no fessen armes ni resistencia alguna perque convenia, y fehent dits protests vehé ell testimoni que per dit Loctinent fonch fet manament a mossen Miquel Joan, Notari de la cort eclesiástica, que a pena de sinch sent ducats sen pujás al castell, e après durant dits protests va veure com lo dit Loctinent posá les mans sobre dit senyor Vicari dient: teniu al Rey; e a cap de poch veé ell testimoni com lo senyor Vicari sen abaxá y lo Loctinent sen aportá los retrets per força.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. I, Palma: Daedalus, 1966, 203 n. 43.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *estaven, armats, campanar, pena*, etc.; però *Farrer*; 2) distinció de *o, u* àtones: *soldats, arcabussos, propòsit, convenia, Joan, posà, aportà*; 3) *y* copulativa i consonàntica: *y, fayen*; 4) *h*- adventícia o antihiàtica: *hu* 'un', *fehent, vehé/veé*; 5) *l* = ['] en *Lochtinent, Loctinent*; 6) [k] final = *-ch*: *Fransesch, fonch, poch*; 7) [ɲ] = *ny*: *senyor*; 8) grafies llatinitzants: *Anthoni, reffer*.

FONÈTICA: 1) [«] tònica = *a*, probablement en *fayen*; 2) *a*- protètica en *abaxà, aportà*; 3) segment final *-ia* mantingut: *Iglésia, resistència*; 4) dissimilació de ròtiques: *pendre*; 5) manteniment de la *l* en *colps*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo campanar, lo dia, lo Lochtinent*; 2) restitució de la nasal en antics proparoxítons: *térmen*s; 3) formes plenes dels pronoms personals: *se fayen*; 4) possessius: *sos notaris*; 5) indefinits: *alguns soldats, resistència alguna*; 6) formes verbals: ImS3: *sen pujàs*; ImS6: *fessen*.

LÈXIC: 1) mots propis: *tan solament* ‘solament’; 2) arcaïsmes: *après, ab, cambreta, mossèn* (tractament a notari); 3) altres mots d’interès: *retrets, protest, alt* ‘dalt’; 4) unitats fraseològiques: *a pena de* ‘sota pena de’, *a cap de poch*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. xvi.

43

Be-1572-7.5

*Suplicació al rei perquè ajudi a sufragar les despeses de la fortificació
i de la construcció d'un convent de monges*

TEXT

Huy dilluns que comptam XXV del mes de febrer de MDLXXII, congregats y ajustats dins la sala de la present universitat los magnífichs mossèn Perot Nicolau, mossèn Joan Benet de Galamó y mossèn Cosme Joan, jurats de la universitat de la present vila e ylla de Yvisa; lo magnífich mossèn Joan Tur, quart jurat; lo discret mossèn Bernat Castelló, notari, síndich, e yo Miquel Joan, notari y scrivà de dita universitat, fonch determinat per tots los sobre dits que sia propossat als savis de consellers que attès que la fortificació és imperfeta y no·s pot acabar sens dinés y pagar alguns dinés que·s deuen als qui an feta faena en dita fortificació, que per ço sia supplicat a la magestat del rey nsotre senyor que sia servit proveir-nos de dinés per dit effecte, y més nos fassa mercè de alguna partida de caritat per construir un monestir nou de monges que se a determinat fer en la present a llaor de nostre senyor Déu y de la sua gloriosa y verge Mare, sots invocació de la Concepció de la mare de Déu del Secós y més supplicar a la magestat del rey nostre senyor que sia servit attès que lo magnífich mossèn Luís Riembau ha regit y huy regeix lo offici de governador y capità general [per] sa magestat molt pacíficament y a tota contentació dels vecins y abitadors de la present ylla, que per ço sa magestat sia servit proveir y manar que dit mossèn Luís riembau sia conservat en dit càrrech tant quant serà la voluntat de sa prefada magestat y que los dits magnífichs jurats tinguén loch y poder de enbiar un síndich per lo effecte susdit y per lo que més convendrà al bé, descans y utilitat de la present universitat, dexant-ho tot a llur bona discreció, y que dits magnífichs jurats tinguén loch y poder de promètrer y donar al síndich que anomenaran lo salari que·ls aparexerà y per lo salari que li donaran y prometran tinguén loch y poder de fer-ne fer tall y compartiment o de [aplicar-hi] allà hon voldran dex[ar] y que tinguén loch y poder de fer-li les struccions tant largas y complides com los aparexerà convenir en bé y descans y utilitat de la present universitat y dels poblats de la present ylla, dexant-ho tot a llur bona saviessa y descració. Les quals instruccions ara per llavors y llavors per ara loen, ratifiquen y confirmen. Y que puixs la cotidiana speriència nos mostra la present universitat patir gran dany y perjuý sobre los deutes que ad aquella deuen per no poder los magnífichs jurats fer pagar an els deutors de la present universitat de sa pròpia jurisdicció, conforme en altres universitats se acostuma fer per hon molts mouen plets y qüestions voluntàries les quals no mourien sinó que pagarien de fet tot lo que deuen a dita universitat, que per tant sia servit sa magestat donar y

concedir als magnífichs jurats loch y poder per a poder excutar los deutors de la present universitat sens auctoritat d'altre jutge en negocis tantum tocans a la present universitat y lo que lo verguet de aquell fassa la execució com fan los ministres de la cort de la governació. Y vent la penúria de la present universitat y dels vecins y abitadors de la present ylla que per ço sia supplicat a sa magestat sia servit donar de sou als soldats de la present ylla quatre sous cada més y de aquell se deguen pagar llur possada sens ser-hi obligada la present universitat en rres de possades.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell de la Universitat d'Eivissa*, transcripció d'A. Ferrer Abàrzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 21v i 22.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones, tret de *discració*; 2) distinció de *o, u* àtones: *comptam, mossèn, Joan, consellers, construir, gloriosa*, etc.; 3) *h* adventícia o la seva absència: *hon, an* 'han', *abitadors*; 4) *y* conjunció, vocàlica o semivocàlica: *y* (però: *e ylla, e yo*), *Yvisa, huy, rey, perjuý*; 5) [k] final = *-ch*: *magnífich, síndich, càrrech, lloch*; 6) ['] inicial = *l-*: *largas, loen, Luís*; 7) *yo* podria correspondre a l'articulació [jɔ]; 8) grafies llatinitzants: *speriència, struccions, scrivà, auctoritat, attès, supplicat, effecte, offici*; 9) *-ss-* per *-s-*: *propossat, possada*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a, e* i *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) hiat mantingut: *faena, llaor*; 3) reducció del hiat: *vént* (< *veent*) 'veient'; 4) dissimilació de [o... 'o] → [ə... 'o]: *Secós*; 5) *o...* e àtons > *o*: *no-s, que-s*; 6) segment *-ia* mantingut: *voluntàries*; 7) manteniment de la [z] (< *-c-*): *vecins*; 8) *-CT-* > *-t-*: *imperfeta*; 9) sufix *-itat* mantingut: *universitat, caritat, utilitat*; 10) *-nts* > *-ns*: *tocans*; 11) *b* insòlita per *v*, en un parlar que distingeix *b/v*: *enbiar*; 12) *n* d'enllaç entre la preposició *a* i l'article: *an els deutors*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo salari, la sala, los magnífichs, lo discret, la fortificació, la magestat, lo offici, lo effecte, la voluntat, an els deutors, los deutors, los ministres*, etc.; 2) indefinits: *alguns dinés, alguna partida*; 3) pronoms personals: *nos fassa, nos mostra*; 4) partitiu: *los savis de consellers*; 5) formes verbals: gerundi de *veure*: *vént*; PI4: *comptam*; PI3 *regeix*; PS3: *fassa, mostra, sia*; PS6: *tinguen*; 6) concordança del participi amb el complement directe: *an feta faena*; 7) ús del futur en oracions de relatiu: *lo salari que·ls apareixerà, lo salari que li donaran*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *la sua gloriosa, sens, per ço, sots, llaor, llur bona discració, ajustats, discret, poblats, prefada* 'predita' (adaptació de *prefata* < llat. *PRAEFATA*); 2) fórmules fixades: *tall i compartiment, lloch y poder*; 3) llatinismes: *tantum* 'solament'; 4) antropònims: *Perot Nicolau, Joan Benet de Galamó, Cosme Joan*,

Joan Tur, Bernat Castell, Miquel Joan, Concepció de la mare de Déu del Secós, Luís Riembau.

- C. Text que reflecteix la llengua del s. XVI, amb els corresponents arcaismes.

44

Be-1573-7.5

*Clam al governador per la injusta aplicació d'una taxa***TEXT***Die VIII decembris MDLXXIII*

Il·lustre senyor governador y capità general etcètera.

No sens molta rahó y ànsia dos reals visitadors que són venguts a visitar la present illa per orde de sa magestat per a redresar y posar orde ab moltes coses que de necessitat convenia se remediassen, entre les altres coses que [en la] real visita ordenaren y instituïren fonch elegir y diputar cinch balles quarterners, u de cada cortó, donant-los loch y facultat que de allí avant los dits balles entenguessen y mirassen per lo que convé al bé de tot lo poble, donant-los entrada en los consells generals y que sens ells o la mayor part no's poguessen tenir ni celebrar los dits consells com més llargament ab les ordenacions per assò fetas és clar de veure, no res menys los [facultaren] que per coses tocants y concernents al bé universal poguessen fer supplicacions y advertir los presidents de les coses necessàries y encara quant per [inconve]nients fer scriure a sa magestat y donar havís de les coses que cumplen a son real ser[vici] y axí, dins de la dita potestat a ells concedida en virtut de l'offici y càrrech de ballas cortoners, compariren davant vostra señoria los honorables Joan Ferrer de Pere[lla], cortoner del cortó del Rey; Berthomeu Tur de Toni, cortoner de Balanzat; Bernat Torres «Seguí», cortoner de Pormany; Francesch Palerm, cortoner de les Salines, y de Bernat Sala, cortoner del Pla, dient y a vostra señoria deposant com en la present illa se fan molts agravis per los regidors y administradors de la universitat, los quals suppliquen sien per vostra señoria remediats perquè tenen per cert que essent vostra señoria vingut novament en lo govern de aquesta illa, fins huy no li són vinguts a notícia.

E primerament diuhen y a vostra señoria molt perfiquen que los anys passats se féu una tatxa de certa summa y quantitat [prenint apellada] que havia de ser per a fer cases, llits y posades per los soldats que's rehidexen en guarda de la present illa, la qual tatxa se havia de pagar ab sal o diners a rahó de sis sous per centenar dels béns que cada hu tenia y dita tatxa o tall fonch lliurat a l'honorable mossèn Gaspar Tur perquè del procehit de aquell, segons lo orde que los magnífichs jurats li donarien, y axí se és vist per experiència que molt poch après que dita tatxa fonch feta se compraren molta suma de [teles] y los matexos jurats que llavors governaven les prengueren ab llurs pròpies cases y de aquelles feren tants llansols o lo que los apparegué y fins vuy may s'era vist llit fornit ni que per dits llits dita universitat raben ningun descàrrech, ans novament se-ha feta o fa altra tatxa per pagar les dites posades dels soldats sens que de la primera may se ha

donat compte ni rahó ni persona ninguna pot dir en veritat que dels diners procehïts de la dita primera tatxa se'n sia seguit l'orde que seguir-se devia ni que en poch ni en molt de dita universitat se'n sia utilada, ans los lus diners són estats mal administrats [sens bon] orde y per ço los dits balles quarteners supplican a vostra señoria que vulla posar [en loch] y prenga informació de tot aquest negoci per a que al[...] vostra señoria veurà y conexerà lo perjuý y dany que la dita universitat ha patit y patex de la mala administració de la dita tatxa e que vostra señoria, pratenint per lo que deu a Déu y a servey de sa magestat, vulla provehir y manar que tots los diners procehïts de dita tatxa servexcan en descarregar la pobre universitat com és de rahó y justícia que s'espera per tal effecte. No poden dexar més avant los ballas quarteners de advertir a vostra señoria de l'agravi tan notable se ha fet a diversos particulars en lo examen y tatxació de béns que ultimadament se-ls s'era [fet per hòme] elegits per lo consell dels quals, per bé n'i hagen per en entrar de ma mayor, com se diu, y també de mà de fora, però no han elegit ninguns homes de mà mijana com és acostumat fer en altres vegades, y de assí és vengut lo perjuí perquè la [tatxació] no és astada igual y per ço se veu clarament als dits stims que persones que abunden de riqueses y béns temporals de molts citis y possessions són tatxats ab molt poca summa y tant poca que és cosa de rialles, y altres que per ninguna via se poden ygualar ab aquells ab tants de béns temporals són agravats y tatxats ab tanta summna que si vostra señoria no mana remediare-ho y tornar-ho a lloch [o altra] remei que pugam viure ni apactar tots p[er a bé] [...]ga perquè los uns lo aporten ab totes spalles y los altres no y toquen [hu] ab un sol dit, totes les quals coses són tant evidents y [claras] que no tenen necessitat de prova alguna sinó de mirar lo stim perquè ab aquell es veurà la veritat que passa, y com per satisfacció de vostra señoria fos menester majors [instàncies] los dits balles cortoners estan promptes y aparellats donar-li tostemps que vostra señoria ho proveirà y manarà.

COMENTARI

A. In *Llibre de determinacions del Consell de la Universitat d'Eivissa*, transcripció d'A. Ferrer Abárzuza, 2002, Consell d'Eivissa i Formentera, fol. 36r-39r.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *venguts*, *redresar*, *cada*, *entrada*, etc; però: *pratenint*, *astada*, *servexcan*, *vostre* 'vostra', *llansols*; potser *a* per neutra tònica: *ra-ben* 'reben' (però podria ser un gerundi: *rabén*); 2) distinció de *o*, *u* àtones: *convenia*, *donant-los*, *poguessen*, *consells*, etc.; però: *acostumat*, per assimilació de *o* > *u*; 3) sense *h* etimològica o amb *h* adventícia o antihiàtica: *hu*, *havís*, *rahó*, *diuhen*, *procehüt*, *provehir*; 4) conjunció, vocal o semivocal: *y*, *huy/vuy*, *may*, *servey*, *ygualar*; 5) [ø] = *ny*: *anys*, *danys*, *senyor*, *Pormany*; però *señoria*; 6) -[k] final = *-ch*:

fonch, cinch, poch, càrrech, Francesch; 6) ['] inicial = l-: *loch, los lus diners*, però també *ll: llurs, llansols*; 7) grafies llatinitzants: *scriure, stims, spalles, offici, effecte, suppliquen, supplicacions, summa, apparellats, apparegué, illustre, Berthomeu*.

FONÈTICA: 1) per un possible reflex gràfic de la neutra tònica, vg. GRAFIA; 2) per a la confusió o no de *a, e i o, u* àtones, vg. GRAFIA; 3) segment *-ia* mantingut: *ànsia, justícia, experiència, necessàries*; 4) manca de iodització: *consells, apparellats, rialles*; 5) [ll] i no ['] en els derivats de -T'L- i -JL-: *spalles* (< SPATULAS), *balles* (< BAJ'LU); 6) QUA- àton > co-: *cortó* 'quartó', *cortoner* (però *quartoners*); 7) *-rs* del plural sense simplificació: *regidors, administradors, diners*; però: *los lus diners* 'llurs diners'; 8) sense dilació de ròtica: *orde*; 9) suf. *-itat*: *necessitat, universitat*; 9) afèresi: *Toni*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo poble, los consells, los presidents, les coses, l'offici, los regidors, lo examen, los mateixos, les Salines, lo que convé*, etc.; 2) locatiu: *assí* 'ací'; 3) demostratiu: *assò*; 4) possessiu: *son real servici*; 5) indefinits: *persona ninguna, ninguna via, ninguns homes, ningun descàrrech, prova alguna*; 6) cardinals: *u* 'un'; 7) formes plenes dels pronoms personals: *se remediassen, se fan, se feu, se compraren*; 8) formes verbals: participi: *vingut*; gerundi: *pratenint, essent*; PI6: *cumplen*; PpI: *se és vist, és vengut, són venguts, són estats*; Pq3: *s'era vist*; PsI6: *ordenaren, instituïren, compariren* (de *comparer*, forma no enregistrada), *compraren, prengueren, feren*; PS3: *vulla, prenga*; PS4: *pugam*; PS6: *servexcan*; ImS6: *remediassen, mirassen, entenguessen, poguessen*; 9) manca de nexa: *convenia se remediassen*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *ab, sens, ans, per ço, lus/llurs* 'llurs', *tostemps, perjuý/perjuhi, balles quartoners/cortoners* 'administrador d'un quartó', *tatxa* 'taxa', *diputar* 'designar', *deposant* 'declarant', *ultimadament* 'darrerament', *utilada* 'beneficiada', *perfiquen* 'insisteixen?', *tall* 'talla, impost', *après* 'després', *no res menys, mà mayor* 'classe noble', *mà mitjana* 'estament dels mercaders', *mà de fora* 'estament dels pagesos'; 2) cultismes: *remediats, agravis*; 3) fraseologia: *de allí avant, tenen per cert, vinguts a notícia*; 4) parelles de sinònims: *loch y facultat, tocants y concernents, compte ni rahó, de rahó y justícia, riqueses y béns, perjuý y dany*; 5) antropònims: *Joan Ferrer de Perella, Berthomeu Tur de Toni, Bernat Torres Seguí, Francesch Palerm, Bernat Sala, Gaspar Tur*; 6) topònims: *Perella, Balanzat, Pormany, el Pla, les Salines*.

C. Text de caire administratiu que reflecteix la llengua del s. xvi, unitària (distinció de *o, u* àtones, manca de iodització, sufix *-itat*, arcaïsmes). Observem formes alternatives (*huy/vuy, vingut/vengut, llurs/lus*) i, entre els nombrosos arcaïsmes, la pervivència de l'adjectiu *ningun*, *-a* (no imputable a castellanisme); l'adscripció al català oriental es fa ostensible en l'alternança de *a, e* àtones i la filiació eivissenca en les variants no palatalitzades *spal·las* 'espatlles' i *bal·les* 'batlles', i el mot *cortó* (i el seu derivat *cortoner*) que designa un referent de l'illa.

45

Be-1579-13.3

*Lluita amb els moros***TEXT**

Nota que vuy q. contam a 2 de noembre 1579, vingeran (*sic*) dos fragatas, la una de dotse banchs y laltre de deu, y en la nit desembarcharen a nel Figaral, en lo cortó de S.^a Aularia, fins en quaranta y sinch moros ab dos banderas, los qualls guià un renegat lo qll. se diu Miquel Roys, y sent tant pratich, los portà Atzeró, y axí estigueren amagats en una cova junt las casas de Atzaró, y ixit lo sol, quant ya los homens foren al camp a treballar, sortiren de dita cova y enbestiren a les cases, sen portaren entre dones y minyons y minyones, al peu de quaranta animes y molta roba. Y axí havent sentiment Cosme Jo., fill de Cosme Jo., dels moros del negosi, y vehent q. sen portaven sa muller y infants y roba, comensà a cridar y donar sobre dells y envestí com un leó tan solament ab una espasa, enbestí en una estocada lo moro q. sen portava sa muller y infants y matà dit moro, y en açò acudiren fins a deu o dotze homens y donaren sobre los moros tant valarossament, los perseguiren fins prop de la mar, quey ha prop de dos leguas, y los feren deixar toda la pressa y pringueren un moro viu y molts quen mataren: ho feren los nostros tant valerosament, q. may ses vist tal, abé q. mataren ab una treta a un fill de T.^o Marí de Morna y nafraren Vicent Torres de la Picasa. Plasia Nre. Sor. Deu do victoria a los cristians en exaltasió de la fe. Amen.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 234-235.

B. GRAFIA: 1) alguna confusió de *a*, *e* àtones: *Figaral*, *valarossament*, *Aulària*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *contam*, *noembre*, *moros*, *donaren*, *nostros*; 3) ['] inicial = *l*:- *leó*, *leguas*; 4) *y* conjunció i semivocal: *y*, *vuy*, *Roys*; 5) [k] final = *-ch*: *pràtich*, *banchs*; també *desembarcharen*.

FONÈTICA: 1) assimilació a la *o* tònica: *nostros*; 2) conservació dels grups *qua-*, *-gua*: *quaranta*, *leguas*; però *cortó* 'quartó'; 3) pèrdua de vocal per fonosintaxi: *los portà Atzeró* 'els portà a Atzeró'; 4) pèrdua de *-v-* intervocàlica: *noembre* 'novembre'; 5) manca de iodització: *muller*; 6) dissimilació de laterals: *Aulària* 'Eulàlia'; 7) un cas de fluctuació de *v/b*: *enbestiren/envestí*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo cortó*, *lo moro*, *la fe*, *la mar*, *al camp*, *los cristians*, *del negosi*, *dels moros*; 2) restitució de la nasal en els antics proparoxítons llatins: *hòmens*; 3) cardinal *dos* f.: *dos fragatas*, *dos banderas*; 4) formes

verbals: PI4: *contam*; PsI6: *vingeran, estigueren, sortiren, pringueren, desembarcharen, foren*; Pf3: *sés vist*; PS3: *plàsia, do* ‘doni’.

LÈXIC: 1) mots propis: *tan solament* ‘només’; 2) arcaïsmes: *ixit* ‘eixit’, *minyons* ‘xiquets’, *minyones* ‘xiquetes’, *nafraren, ab, junt* ‘al costat de’; 3) hebraïsmes (a través del llatí): *Amén*; 4) topònims: *Atzeró, el Figaral, S^a Aulària, Morna*; 4) antropònims: *T. Marí de Morna, Vicent Torres de la Picassa, Miquel Roys*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. xvi, sense fissures dialectals.

46

Be-1588-7.5

*Un síndic és encarregat de la compra de forment a Niça***TEXT**

Instruccions fetas per los magnífichs mossén Joan Clapés, mossén Pere Bonet, mossén Bernat Sala, Jurats de la present Universitat, al magch. mossén Pere Balançat, Síndich novement elegit, per anar a comprar forment a Niça o en altre part de llevant, al qual se li ordena que cobre la seguratat que posà mossén Berthomeu Llobet, segons lo calco sen aporta, y son les següents.

Primo. Lo dit Síndich se embarcarà, Déu volent, en lo galió de Niça que de present està surt en lo port de la present Vila, capità Juan Baptista Ruchon, y aporta sen ha ab dit galió aquells onze mil reals li son estats lliurats, juntament ab les lletres de cambi de nou cents escuts de or en or li ha donat mossén Gaspar Llobet pera el gabeller de Niça, a obs de comprar forments, segons la necessitat tenim en la present illa, com a dit Síndich es notori.

Item procurarà dit Síndich, essent arribat a Niça, que ab tota la diligencia possible faça de presentar dites lletres de cambi y veure si porà cobrar en continent los dits 900 escuts d'or de dit gabeller, perque ab aquells y ab los onze milia reals que sen porta contants, pugua fer compra de tot lo forment que podrà fins en suma de quatre mil quarteres, si tant ne podrà haver, y si cas fos que lo dit gabeller no li acudís en la matexa hora, o que no tengués prou dinés per comprar dites 4.000 corteres de forment, procurarà de fer compra de tot lo que pugua que sia de la recolecta del present any, y bo, al manco preu que porà, mirant per lo útil y profit de la present Universitat.

Item procurarà, ab la favor de dit gabeller, o altres persones conexents, saber y entendre si allí a Niça porà fer compra de tota la suma de dit forment o de alguna bona partida ab la qual la pnt. Universitat pugua esser socorreguda promptament, y si en Niça no tindrà tal ocasió, veurà si en Proença o altra part circumveyna podrà efectuar lo susdit, y posar-ho ha per obra de tal manera que ab lo retorn del matex galeó o altre vaxell, si més prompte porà ser, pugua enviar tota la suma de forment que a ell serà possible, enviant per menut lo cost y preu de dit forment, ab totes les despeses de seguretat y nòlits y mesura segellada, perque assí se pugua fer lo just recompte. Advertint-lo que tot lo forment y lo demás que enviarà per compte de aquesta Universitat, venga assegurat, y axí de la compra o compres que farà dit Síndich, de forment o altra qualsevol cosa, per dita Universitat, aportarà actes auténtichs fefaents.

(...)

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. I, Palma: Daedalus, 1966, 393-394.

B. GRAFIA: 1) alguna confusió de *a, e* àtones: *novement, seguratat*; 2) distinció de *o, u* àtones: *mossèn, comprar, forment, volent, notori, porà, cobrar, manco*, etc.; 3) *y* conjunció i semivocal (?): *y, circumveyyna*; 4) [k] final = -ch: *Síndich, magnífichs, autèntichs*.

FONÈTICA: 1) segment final -ia mantingut: *diligència*; 2) alternança *qua-/co-*: *quarteres/corteres*; 3) -mb- en cambi 'canvi'; 4) -rs plural > -s: *dinés*; 5) sufix -etat, -itat: *seguratat, necessitat, Universitat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo port, lo cost, lo forment, la favor*; 2) *favor f.*; 3) locatiu: *assí*; 4) indefinits: *alguna partida*; 4) formes verbals: F3 *porà/ podrà, tendrà, posar-ho ha*; PS3: *cobre, faça, puga, sia, venga* 'vingui'; ImS3: *tengués*; auxiliar *esser*: *essent arribat*; 5) preposició *en* davant topònim: *en Niça*; 6) manca de relatiu: *reals li són estats lliurats, nou cents escuts [...] li ha donat mossèn Gaspar, la necessitat tenim*; 7) relativa i condicional construïdes en futur: *la suma de forment que [...] serà possible, si més prompte podrà ser*.

LÈXIC: 1) mots propis: *manco* (compartit amb la resta del balear); 2) arcaïsmes: *ab, forment, onze mília, a obs de, escuts de or, per menut, en continent, haver 'tenir', mossèn* (aplicat a jurats i síndics), *síndich* 'representant de la ciutat a la cort', *Universitat* 'corporació municipal', *manco, galió, gabeller*; 3) llatínismes: *primo, item; Déu volent* (calc); 4) altres mots d'interès: *calco*; 5) antropònims: *Barthomeu Llobet, Joan Clapés, Pere Bonet, Bernat Sala, Juan Baptista Ruchon, Gaspar Llobet*; 6) topònims: *Niça, Provença*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVI, amb força arcaïsmes.

47

Be-1594-6.7

*Visita a Eivissa de l'Arquebisbe de Tarragona***TEXT**

Nota que a 24 de Agost 1594 hes ha(r)ribat en la p(re)nt illa lo Illm^o y Rm^o Sor. Don Juan Terres harcabisba de la S(an)ta Seu de Tarragona ab 8 galeras an al quall se feu molt gra(n) festa y resebiment ysque tota la terra governador jurats al cap del pont y isque prosaso fins a l'ospitall tirara(n) tota la artallaria y lo dit S(eny)or vingue a cavall fins a la porta de l'ospitall y alli se hapeya y hadora lo lignu(m) (cruc)is y mu(n)ta fins a la sglesia y apres lo acompanyara(n) fins a lon p(o)sada y confirma en la villa molta gent y xichs y grans y apres hana p(er) las asglesias dels cortons a confirmar p(er) tota la terra y digue misa lo dia de S(an)ta T(e)cla dona ordes y ha molts dona coronas y se parti de la p(re)nt illa ab lo galio de Nisa ha 28 de Satembra dia de S(a)nt Cosme y S(a)nt Demia p(er) memoria. Aporta ab sa companya 8 capella(n)s y lo ardiacha y un nabot de dit S(eny)or ques deya lo doctor Tares quant vingue los jurats lo acompanyara(n) un ha cada part de la mulla fins en l'ospitall.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses I. La conquesta catalana de 1235*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1976, 220.

B. GRAFIA: 1) alguna confusió de *a, e* àtones: *nabot, satembra, Demià, archabisba, prosasó*; plurals en *-as*: *galeras, asglésias*; 2) distinció de *o, u* àtones: *governador, prosasó, hadorà, confirmà, companya, aportà*; però *Juan*; 3) [l] = ll: *l'ospitall, villa, mulla* 'mulla'; 4) [k] final = *-ch*: *xichs*; 5) *y* conjunció i consonant: *y, deya*.

FONÈTICA: 1) [i] àtona > [ə]: *artallaria*; 2) *qua-* inicial monoftongat: *cortons* 'quartons'; 3) *-y-* antihiàtica: *apeyà*; 4) segment final àton *-ia* mantingut: *memòria, sglésia*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *la terra, l'ospitall, la artallaria, lo dia, lo galió, lo ardiacha, los jurats*; 2) manca de restitució de *n* al plural: *ordes*; 3) formes verbals: Pf3: *hés harribat*; PsI3 *vingué*; ús pronominal: *se partí*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *après* 'després', *isque* 'sortí', *galió* 'vaixell de guerra antic', *xichs* 'petits', *muntà* 'pujà'; 2) castellanismes: *se hapeyà* 'descavalcà', *resebiment* 'rebuda'; 3) llatinismes: *lignum crucis*.

C. Text de llengua del s. xv, sense fissures dialectals i amb algun castellanisme (*se hapeyà*).

48

Be-1599-13.3

Benedicció del nou convent de religioses agustines

TEXT

Nota q. huy, día dijous, que contam a 16 de setembra any 1599, se pringué posesió del auberch y casas que eren de mos. Andreu Jover, prevere, per obs de feri fundar lo monestir que novament se fundà per las monjas de St. X.^o tofull (Cristòfol), lo qual, ab professó solemne, se pringué posesió, y benehiren ditas casas, y si digué missa cantada, y tot lo poble fonch present. Y comensaren a pindra posesió per a ser monjas per servir dit monestir la S.^a Catalina Aymerich, muller que fonch de mos. Ff. Andreu, y la S.^a AJosephina Totzona, muller que fonch de mos. Andreu Ju.^o Biluer, y la d.^a Maria Bihasall, mallorquina, y una filla del discret m.^o Borràs, Margarida, donzella. Y lo molt Rt. Sor. mos. Antoni Andreu, official y Vicari general, que feu donació de present de tots sos bens y haretat, y premotà la sua casa ab lo dit mos. Andreu Jover, y ell ses modat y està y habita en ditas casas y monestir com a capellà y confessor de las ditas monges y diu missa cada dia an la dita casa. Nostre Sor. Déu ho encamina que sia tot al seu sant servey y tingue bon compliment com convé. Amen.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 245.

B. GRAFIA: 1) alguna confusió de *a*, *e* àtones: *setembra*, *haretat*, *pindra* ‘prendre’; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *contam*, *compliment*, *monestir*, *Borràs*, *confesor*, *convé*; però: *X^otofull* ‘Cristòfol’ i la ultracorrecció *sés modat* ‘s’és mudat’ són indici del canvi [o] > [u] en la llengua parlada; 3) *y* conjunció i semivocal: *y*, *servey*, *huy*, *Aymerich*; 4) [k] final = -ch: *aubersch*, *fonch*, *Aymerich*; 5) [ɲ] = ny: *any*; 6) grafies llatinitzants: *official*, *Ajosephina*; 7) *h* antihlàtica: *benehiren*, *Bihasall*.

FONÈTICA: 1) per al tractament de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) pròtesi vocàlica en *Ajosephina*; 3) vocalització de *l* travant: *auberg* ‘alberg’; 4) manca de iodització: *muller*, *filla*; 5) -etat: *haretat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo monestir*, *lo qual*, *lo poble*, *la dita casa*; 2) possessius: *sos bens*, *la sua casa*, *al seu sant servey*; 3) formes verbals: infinitiu: *pindra* ‘prendre’; PsI3: *se pringué*; PS3: *sia*, *tingue*; auxiliar *ser*: *sés modat*.

LÈXIC: 1) mots propis: *professó*; 2) arcaismes: *huy* ‘avui’, *ab*, *auberch* ‘casa’, *per obs de* ‘per tal de’, *discret* ‘tractament de notaris, etc.’; 3) hebraïsmes (a través del llatí): *Amén*; 4) altres mots d’interès: *premotà*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVI.

49

Be-1621-7.3

*Defensant-se dels moros***TEXT**

E dix que lo dit día al matí, yo, testimoni, anava en la marina y trobí a Bartomeu Riera que també anava en vers la marina y anarem tots fins el putx den Padruell, y anant per lo camí, lo dit Bertomeu Riera me digué que la nit abans las dites set galeotas de moros eren vingudes en terra y que pretenia que venian a desembarcar gent, y axí era ixit lo dit Bertomeu Riera y Bernat Marí de Francesc a donar avís de lo que ells havían vist, y que ell tornava an el puig den Padruell a veure los demás companyons que feyen, que eran restats sobre los moros, y lo dit Bertomeu Riera se restà al dit putx den Padruell, y yo, deposant, men aní camí devall la talaya de Peralta, molt confiat que sobre los moros y havia dos homens de proposit, que eren Joan Marí de Francesch y Jordi Torres de Vissent, que mossén Miquel Tur de Lluís los hi havia enviats a descobrir y estar sobre dits vaxells y veure lo que farían. Y axí yo, deposant, men aní en aquella confiansa, y quan fui a la part devall de la talaya de Peralta per pujar a veure ahont veuria las vaxells y donar avís al Sor. Lloctinent del que veuria, viu un tall de cabres molt prop de mi que venían corrent, y diguí entre mi matex les dites cabres les feya venir lo dit Jordi Torres, y estant me las mirant viu un moro ab una camisola blava y un barret vermell que me estava mirant, lluny de mi algunas trenta fins en quaranta passes. En girarme que el viu ell també me va veure a mi, y yo, deposant, viu que lo dit moro no portava sino una alfangia en la ma, y me digué «ríndete, perro», y yo testimoni, li digué «rendet tú, cani», y li comensi anar de vers ell, y lo dit moro devers mi, y yo com aportava un botavant y lo dit moro no aportava sino una alfangia, aní a la volta de dit moro pera ab una botavantada matarlo o ferli tot lo dany que podria, y a la que forem prop lo hu del altre, cosa de deu passes, perque yo anava en vers lo dit moro y lo dit moro venia en vers mi tostamps cridant y bravatjant y estaven cara a cara, viu apres de part de darrera de dit moro un altre moro vestit de borrell ab un arch ab la ma que adestava a tirarme una fletja ab lo arch, y yo falsetjé la cara y la fletja me passá per junt de mi, de manera que sentí lo ayre que aportava dita fletja, y també víu altres quatre homens de part darrera dits moros que venian a la volta mia y yo portava en la ma una pedra y la tiri a dits moros y procurí afugirlos, de manera que quan fui algunes cinquanta passes lluny de dits moros creguí que ya ningun dells me venia darrera y no sentia temor de quem alcansassen, y quan fui un poch mes avant, a un ras, viu a dits moros mes avall, darrera las cabres, y viu com lo propi moro que me envestí primer, prengué dos cabras, una après laltre, y el moro que em tirá la fletja també prengué una

cabra y comensá a fugir cap a vall davers mar ab la dita cabra, y lo altre moro restá ab la cabra que havia presa, y després arribaren altres quatre moros y comensarenme a cridar y yo també los tractava de cans perros, y aci no viu mes moros dels que tinch dit, sinó que en sentí cridar en dos o tres parts altres, que estaven enbarriats. Y vist lo susdit y que la gent que era en Sta. Eulària estaven aplegats en la Isglesia de Sta. Eulària y aparellats pera envestir los moros, men aní corrent pera avisar dita gent que venia marxant en vers ahont eren los moros (...).

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 130-131.

B. GRAFIA: 1) *y* com a conjunció, consonant i semivocal: *y*, *ayre*, *feyen*, *talaya*; 2) [k] = -ch: *Francesch*, *arch*, *poch*, *tinch*; 3) *h* adventícia i antihiàtica: *hu*, *a hont*; 4) [ɲ] = *ny*: *lluny*, *dany*; 5) [tʃ] final = -tx, -igt: *putx/puigts*; 6) -tj- en *fletja* ‘fletxa’.

FONÈTICA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *matí*, *anàrem*, *vingudes*, etc.; però *Padruell* ‘Pedroell’, *bravatjant* ‘bravejant’, *davers*, *Bertomeu*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *trobí*, *Bartomeu*, *propòsit*, *moros*, *borrell*, etc.; però *descubrir*, *Padruell* (< *pedrosell*); 3) *a* protètica: *afugir-los*; 4) *e* > *i* en *Isglésia*, encreuament de *iglésia* i *església*; 5) [dʒ] en el sufix -*ejar*: *bravatjant*, *falsetjí* ‘falsegí’; 6) *n* d’enllaç entre la preposició *a* i l'article: *tornava an el puig*; 7) dissimilació de laterals: *Eulària*.

MORFOSINTAXI: 1) restitució de la nasal en el plural dels antics proparoquítons: *hòmens*; 2) article literari sempre: *lo dany*, *lo ayre*, *lo arch*, *los moros*, *la marina*, *la nit*, *la cara*; 3) formes plenes dels pronoms personals: *me digué*, *men aní*, *me venia*, *me va veure*, *se restà*; 4) locatius: *ací*; 5) indefinits: *algunas trenta fins en quaranta passes*, *ninguns dells*; 6) cardinal *dos* f.: *dos cabras*; 7) preposició *pera*: *aparellats pera envestir los moros*; 8) preposició *en* davant locatiu: *en Sta. Eulària*; 9) formes verbals: PI1: *tinch*; PsI1: *fui*, *viu*, *falsetjí*, *tirí*, *procurí*, *creguí*, *trobí*, *comensí*, *diguí*; PsI3 *dix/digué*, *prengué*; ImS6: *alcansassen*; amb auxiliar *esser*: *eren vingudes*, *era ixit*, *eran restats*; Cn3: *podria*; 10) preposició *a* davant objecte directe personal: *viu a dits moros*; 11) concordança del participi amb l'objecte directe: *los hi havia enviats*, *la cabra que havia presa*; 12) combinació de pronoms datiu + acusatiu: *estant me las mirant*; 13) construcció *en* + infinitiu: *en girar-me*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *tostemps*, *ixit*, *aprés*, *junt de* ‘prop de’, *galeotas*, *alfàngia* f. ‘alfange, sabre curt i corbat, usat pels àrabs’, *de vers* i *en vers* ‘cap a’, *asestava* ‘apuntava’, *borrell* ‘tipus de tela’; 2) mots propis (i alhora arcaïsmes): *talaya*, *cans*, *bravatjant*, *botavant* ‘perxa ferrada per un cap, a manera de llança’, *botavantada* ‘cop amb el botavant’, *tall* ‘conjunt’, *enbarriats* ‘tancats’?; 3) altres mots d'interès: *ras* ‘extensió plana’, *cosa de* ‘aproximadament’, *camisola*, *falsetjí* ‘vaig girar’ (no DCVB); 4) unitats fraseològiques: *a la volta mia*, *a la volta de dit moro*, *men aní camí*, *en terra*

‘cap a terra, cap a la costa’; 5) castellanismes: *perro* (com insult); 6) antropònims: *Bartomeu Riera*, *Bernat Marí de Francesch*, *Joan Marí de Francesch*, *Jordi Torres de Vissent*, *Miquel Tur de Lluís*; 7) topònims: *putx den Padruell*, *talaya de Peralta*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVII, amb arcaismes i algun element propi, com el sufix africacat *-etjar*.

50

Be-1642-7.3

*Bastonades per no voler vendre unes cebes***TEXT***Paraules del denunciant:*

A les vuit hores del matí poch més o manco, estant davant la drasana ab un burro carregat de sebas venudas per concert per dos reals castellans a un esclau de galera, y estant sobre este concert ha arribat Pere Godina sastre y ha comensat a triar les sebes, a lo qual yo, denunciant, li he dit que dexàs estar les sebes que les tenia concertades y replicant dit Godina li dix que no volgués per un sou fer-me perdre dos reals, y en asò volent forsetjar dit Godina per a pendre'm les sebes ab la mà lo fiu apartar, y luego dit Godina llensà mà a la espasa contra de mi dient que yo li havia llensat la mà per a pendre-li la sua espasa.

Y com si trobàs en asò molta de gent impediren a dit Godina que no y arribàs, y luego lo drasaner em manà que entràs dins la Vila y aportàs les sebes a vendre al mercat, y havent obehyt y tornat de la Vila de vendre les sebes aní davant Sant Telm y lliguí lo burro, y, estant yo testificant arimat a la porta de la Yglèsia de Sant Telm, ha arribat Pere Godina y me ha dit «veniu ansà», y yo tement-me no m'e atrevit moure de dita porta, y en asò se ha brasat en mi y me ha llevat lo punyal del propi meu costat que yo aportava, que és lo que yo ensenyo a V.M., y me ha tirat un colp al cap del qual me ha malferit conforme V.M. veu ocularment y juntament nefrat un dit, y era tal lo seu mal ànimo com se prova, pues acordadament per una cosa tan mínima que ya havia pasat me ha volgut maltractar que és cert me hauria mort si no fora per molts que allí se han trobat y no li han dextat efectuar lo seu mal ànimo.

(...)

Pere Ciscar «Godina», denunciati:

Me trobava davant el porxo de la Marina junt a unes barques de sal y vaig veure al dit Rastell que tenia una sàrria de cebes y li diguí «Toni, veneu-me un sou de sebes» y aquell me respongué que no les volia vendre que'n volia reals, per lo qual yo li responguí que no tenia reals, que no era fill de jueus, y que amb mos diners era primer que els forasters, y ell me respongué que les tenia venudes a un moro de les galeres que estava allí present, y yo per donar-li mes satisfasió diguí al moro que si les tenia comprades y lo dit moro me digué que no les tenia comprades que les podia yo comprar, y adasò yo pringuí tres dobles de sebes y dit Rastell me dix que allò era roba sua y adasò sens parlar-li ninguna paraula posí la mà a la butxaca per donar-li los diners y aquell me posà mà a la mia espasa y me la tragué més de un palm del talabart, y yo dexí les sebes que tenia ab les mans y torní a recuperar la espasa y llansí mà d'ella y lo investí y aquell me tirà dos bastonades y

agué-y gent de per mig y yo no-l puguí ofebre y ningun nos féu amichs ni menos lo guarda de mar que té lloch a la Marina de la Justícia.

Y en lo matex moment se tornà parèxer davant dit Rastell ab un punyal davant al costat y un bastó de murta de alguns sinch palms poch més o manco en la mà, y yo el cridí ab lo millor terme del món dient-li «Pere, escoltau una paraula» y aquell me respongué que no y volia venir, lo que feya per dir-li per què havia usat aquell terme ab mi y en assò dit Rastell volgué posar mà al punyal que aportava al costat y yo em trobí tant prop d'ell que no poguí llansar mà a les mies armes sinó que me agafí ab aquell y li llansí lo punyal y aquell forsejant ab mi se tallà un dit.

Y estant adasò ab lo matex punyal li peguí un colp per lo cap y aquell feu actió del bastó que portava y yo perque no em pegàs alguna bastonada llansí lo punyal y li lleví lo bastó que aportava, y adasò que li volia pegar ab dit bastó arribà Pere Antoni Armadams y me digué «no fasau», y yo me detinguí y dit Rastell pegà a fugir y yo li tirí lo bastó.

(...)

COMENTARI

A. In **Joan Marí**, *Sant Ofici*, Eivissa: Ajuntament d'Eivissa, 1990, 82-84.

Litigi arran de la compra d'unes cebes i la baralla que ocasiona. Hem accentuat i puntuat el text segons la normativa.

B. GRAFIA: 1) per a la confusió gràfica *a, e*, vg. FONÈTICA; 2) hiat desfet amb una *h*: *obehyt*; 3) [k] final representada per *-ch*: *poch*; 4) grafies llatinitzants: *actió*, *ef-fectuar*; 5) *-r* gràfica analògica, sense valor fonètic: *vèndrer*; 6) *y* conjunció, vocal i consonant: *obehyt*, *Yglésia*, *yo*, *ya*; 7) confusió de *c/s*: *sebas* 'cebes', *asò* 'açò', *brasat* 'abraçat'.

FONÈTICA: 1) confusió de *a, e* àtones en vocal neutra: *sebas* 'cebes', *ansà* 'ençà', *nefrat* 'nafrat'; 2) distinció *o/u*: *concert*, *manco*, *volgués*, *començat*, *trobàs* 'trobés'; 3) afèresi per fonosintaxi: *se ha brasat* 's'ha abraçat'; 4) polimorfisme *-j/-tj-*: *forse-jant* / *forsetjar*; 5) distinció *v/b*: *vuit*, *davant*, *venudas*, *trobava*, *vendre*, *volia*, etc.; 6) manteniment de la *l* agrupada: *colp*, *palms* (tret avui mantingut); 7) dissimilació de ròtiques: *pendre* 'prendre' i manca de dilació a *murta* 'murtra'; 8) assimilació *e-í* > *i-í*: *pringuí* 'prenguí'.

MORFOSINTAXI: 1) ús exclusiu de l'article literari, amb les formes plenes: *lo burro*, *lo punyal*, *lo guarda*, *lo cap*, *lo bastó*, o reforçades: *el porxo*, *el fill*; 2) demostratius: *este concert*; *asò* 'açò'; 3) possessius: *la sua espasa*, *roba sua*, *mos diners*, *les mies armes*; 4) formes plenes dels pronoms personals: *lo* 'el', *se* 'es', *me* 'em', *nos* 'ens'; 5) *dos* f.: *dos bastonades*; 6) formes verbals: desinència *-o* de PI1: *ensenyo* (inusual en eivissenc actual); infinitius *perdre* (i no **perde*), *pendre* (i no *prendre*); PsI1: *aní*,

lloguí, diguí (al costat de *dix*), *responguí, fiu, posí, dexí, torní, llansí, tiri, puguí, cridí, me agafí, peguí* (fins fa poc amb una certa vigència en eivissenc); desinència -*au* d'imperatiu: *escoltau, no fasau* 'no feu, no faceu'; ImS3 en -às: *trobàs, arribàs, dexàs, aportàs, pegàs*.

LÈXIC: 1) cultismes: *ànimo, ocularment*; 2) arcaismes: *talabart* 'cinyell on va penjada l'espasa', *drasaner* 'encarregat de la drassana'; 3) castellanismes: *burro, luego, ni menos* (però *poch més o manco*); 4) unitats fraseològiques: *poch més o manco, pegà a fugir, adasò* 'en això'; 5) antropònims: *Godina, Rastell, Armadams*; 6) topònims: *Sant Telm, la Vila* 'ciutat d'Eivissa'.

C. Text de tenor literari, amb trets de la llengua del s. xvii: preposició *ab*, possessius forts (*mia, sua*), posposició del pronom al verb (*agué-y*), alguns castellanismes, uns arrelats (*burro, menos*), altres no tant (*pues, luego*) i un discret tribut dialectal propi que es mostra probablement en el manteniment de la lateral mantinguda a *colp* i *palms* (com avui), el cardinal *dos* invariable i la freqüència dels pretèrits simples de 1ª persona (*posí, cridí*, etc.) que l'eivissenc ha conservat més temps que la resta del balear.

51

Be-1644-13.3

*Dos religiosos procedents de Càller porten reliquies***TEXT**

Nota com a 30 de Juriol 1644, arribaran a la pnt. Illa lo Pare fray Joan Bastian y lo Pare fray Pera Molina, de la orda del gloriós St. Pau primer hermità, de la Ciutat de Caller, a la qual foran anats per orda dels Magnífichs Jurats, y aportaren dos caxas, la una gran verda, la qual dins della se trobaren lo Cos de S. Vestino Martir ab tretze altres Reliquias, set de Sants, y set de Santas la qual caxa aportan per la Iglesia Major y l'altra xica per nostra S.^a del Roser, dins la qual aportaren lo cos de St. Pere Martir Callarensis. Aportarenles a esta Igl.^a en la forma que los Maghs. Jurats y Sr. Vicari Gral. se constituiren en la Igl.^a de St. Telm, ahont de la barca aportaren las ditas dos caxas, y aquellas reconegueren conforme la acta del Molt Ille. Sor. Archabisbe de Caller, don Ant. de Cabra, sens aver en aquellas cosa sino molt certa. Tot abaxà lo Clero; de St. Telm ab prossesó solemne las aportaren a la Igl.^a Major devall lo palio, y quant foren al portal despararen quatre pessas de artilleria y la Infantaria tota la mosqueteria, y quant foren a la plasa de la Torreta vuit armarills, y se colocaben ditas caxas a lo Altar major, ahont se obrí la de la nostra Igl.^a y se enseñá lo cos del dit S. Vestino al poble y despues de tancada se deposità dins lo armari del Altar major, ahont estan vui. Gloria a Nostre Sr. Déu per tant de bé y mercè nos ha feta: Ell se serveixca per intercessió dells usar en nosaltres de misericordia, salud en l'ànima y en lo cos, bones anyades, pau y concordia. Amen.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 260.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *nota, Pare, despararen*, etc.; però *orda, foran, aquellas*; 2) distinció de *o, u* àtones: *gloriós, aportaren, constituiren, pàlio, Clero, conforme, Joan*; 3) *y* conjunció: *y*; 4) [k] final = *-ch*: *Magnífichs*; 5) *h* antihiàtica (*ahont*), llatinitzant (*archabisbe*) i adventícia (*hermita*); 6) [ɲ] = *ñ*, *ny*: *enseñà, anyades*.

FONÈTICA: 1) manca de *a* protètica: *vui* 'avui'; 2) segment final *-ia* mantingut: *reliquias, Iglesia, glòria, misericòrdia, concòrdia*; 3) *e* etimològica: *deposità, despararen*; 4) manca de dilació de ròtica: *orda*; 5) manteniment de la *l*: *Telm*; 6) dissimilació de ròtiques: *juriol*; 7) *-t* analògica de *quant* (< QUANTUM): *quant* 'quan'; 8) *l* geminada: *Ille* (= *Illustre*); 9) rotacisme: *armarill* (< cast. *esmeril*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo Pare, lo Cos, lo Clero, lo pàlio, lo Altar, lo armari, la Ciutat*; 2) *dos* f.: *dos caxas*; 3) formes plenes del pronom personal: *se trobaren, se colocaren, se serveixca, se obrí, se enseñà, se deposità; nos ha feta*; 4) demostratiu: *esta Iglésia*.

LÈXIC: 1) castellanismes: *fray* 'fra', *después*, *pàlio* 'palli' (no DCVB), *armarills*; 2) arcaïsmes: *armarills* 'armes de foc de canó llarg', *mosqueteria* 'equip de mosquets', *xica* 'petita'; 3) hebraïsmes (a través del llatí): *Amén*; 4) cultismes: *prossessó*.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVII, amb algun arcaïsmes (*xica, mosqueteria*), propi avui del balear (*deposità, desapararen*) i qualque castellanisme (*pàlio, fray*). *Armarill* (< esmeril) pot ser un testimoni de la tendència al rotacisme davant consonant sonora, ajudat per l'homonimització amb «arma».

52

Be-1651-7.2

*Inventari de mercaderies rescatades d'un naufragi a Formentera***TEXT**

Roba de la companyia dels patrons Rafel Riquer, Esteve Calbet, Joan Castelló y Bartomeu Castelló la qual diuen aportaren de la Illa de la Formentera:

dos miralls mitjansers de dos palms de lluna,
 un mirall gran ab quatre palms de lluna, la qual estava separada de la guarnició,
 una caixa de tres miralls de dos palms de lluna rodons, ab las guarnicions desfetes,
 altre mirall gran ab sinch palms de lluna,
 una caixa dins la qual se atrobaren quaranta miralls de un palm de lluna tots desfets y moltes llunes rompudes,
 altra caixa ab sinch miralls quatre miralls de dos palms de lluna molt mal tractats y les guarnicions desfetes,
 una caixeta de quatre palms de llargaria y un y mitx de amplaria plena de perles de vidre blanques y vermelles,
 una caixa ab quaranta miralls de un palm de lluna, alguns romputs, sexanta dos pessets de camellot negre venesià,
 sinquanta dos pessets de camellot de diversos colors,
 un mirall ab tres palms de lluna molt gastat,
 un mirall ab tres palms de lluna desfet,
 vuit caixes ab vuit miralls un a cada una de aquelles los quals tenen dos palms de lluna y estant tots destruïts,
 una caixa ab un mirall de tres palms de lluna molt maltractat,
 altre mirall de la mateixa manera,
 una caixa ab dos miralls romputs,
 una caixa ab tres miralls de dos palms y mitx de lluna desfets,
 altra caixa ab dos miralls petits,
 dos bales de cotó filat desfetes que per estar banyades y haventse de endolçir no se han pesat,
 sexanta quatre pessets de camellot negre y de diversos colors,
 sexanta pessets de camellot negre entre negres y altres colors,
 denou pessets de camellot negres,
 vint y vuit pessets de camellot de diversos colors,
 quaranta nou pessets de setí de diversos colors,

tretze pessés de ras mostretjat,
 sis pessés de ormesí llarch,
 quatre pessés de tela de seda llevorada de or,
 setze pessés de ras de diversos colors,
 dos pessés de tela de or,
 vint y sinch pessés de setí de diversos colors,
 vint y tres pessés de ras mostretjat,
 quatre pessés de ras llis de diferents colors,
 tres pessés de setí de diversos colors,
 quatre pessés de seda llevorada de or,
 una pesa de ormesí ampla,
 vuit vànoas de seda fretades,
 sis sents sinquanta dos parells de calses de cotó,
 una caixa de dotze miralls de dos palms de lluna,
 una caixa ab un mirall de tres palms de lluna desfet,
 una caixa plena de vidres y alga,
 quinze pessés de setí de colors diversos,
 catorze pessés de ras ço es quatre xiques y deu grans,
 deu pessés de ras mostretjat,
 altres deu pessés de ras mostretjat,
 un tros de pesa de setí negra mostretjat, la qual ha tirat quatorze canes y tres
 palms,
 altres deu pessés de ras mostretjat,
 dos pessés de ormesí ondetjat,
 sinch pessés de tafetà rissat tres negres y dos de color,
 dos pessés ço es una verda de ris ab or y l'altra llevorada de or,
 altra de color carmesí ab or,
 sis pessés de vellut llevorat de or y argent de diversos colors,
 quaranta y un quintars de sera blanca,
 dos fardos de ansens aromatich,
 vuit sents sexanta vuit rams de seda groga,
 cinch cents y trenta massos de fil blanch,
 divuit massos de filadís.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses III. Formentera*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1983, 42-43.

Fragment de l'inventari, fet pel lloctinent Magí Ribes, de les mercaderies trobades a les costes de Formentera arran del naufragi del vaixell Sant Nicola di Bari

que, havent sortit de Venècia, havia passat pels ports de Messina i Palerm i se dirigia cap a Espanya, carregat de miralls, catifes, robes, teles d'or, etc.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *lluna*, *desfetes*, *plena de perles*, *dotze*, etc.; però *setí*, *llevorades*, *ansens*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *romputs*, *diversos colors*, *cotó*, *mostretjat*, *ondetjat*; 3) [k] final i eventualment inicial = *-ch*: *sinch*, *llarch*, *aromàtich*, *blanch*; *quatorze*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) pròtesi vocàlica: *atrobaren*; 3) assimilació vocàlica: *rodons*; 4) manteniment de la *e* etimològica en *denou* (< *desenou*), com avui; 5) manteniment dels grups inicials *qua-*, *gua-*: *quaranta*, *guarnició*; 6) manteniment de la *l* combinada amb una consonant labial: *palms*, com avui (/mall. *pams*); 7) manca de iodització: *miralls*, *vermelles*, *parells*; 8) manca de *-v-* en *vànoes* 'vànoves' (avui *vànova* en eivissenc); 9) [dʒ] en el sufix verbal *-ejar*: *mostretjat*, *ondetjat*; 10) *-b-* per castellanisme o llatínisme en *estaba* 'estava'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *les guarnicions*, *los quals*, *l'altra*; 2) formes plenes dels pronoms personals: *se atrobaren*, *se han pesat*; 3) *dos f.*: *dos pessés*, *dos bales*, *sinquanta dos pessés*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *ab*, *canes* 'mida equivalent a vuit pams', *camellot* 'teixit de fil de llana mesclat amb pèl de camell o de cabra', [*pesses*] *xiques* 'petites', *fretades* 'gastades, deteriorades', *massos* [*de fil blanch*] 'manolls', *ha tirat* 'ha amidat, ha mesurat', *ris* 'tipus de teixit', *argent* 'plata', *ormesí* 'tela forta de seda' (no DCVB, ni DECat); 2) mots propis (que també són arcaismes): *banyades* 'mullades', *calses* 'mitges'; 3) mots d'interès: *llargària*, *amplària*, *camellot negre venecià*, *ras* 'tela de seda lluenta'.

C. Text força unitari (article literari, manca de iodització, distinció de vocals *a*, *e* i *o*, *u* àtones, manteniment dels diftongs *qua-*, *gua-* àtons), amb algun diatopisme insular (variant africada de *-ejar*, *dos f.*, *palms*; mots propis coincidents amb arcaismes: *banyades*, *calses*).

53

Be-1655-7.5

*Mesures contra l'apujada de preus***TEXT***Capítols de Política y bon Govern de la Illa de Iviça*

Gouern de la pnt. Illa, en què los preus de les virtualles, robes, mercancies y demés coses necessàries als vehins de la present Illa vajan a preus moderats y no excessius; Per tant sa Señoria Molt It.^e ab serie y thenor de les pnts. ordena y mana a totom generalment de qualseuol grau, condició y estament que sia, que no gosen ni presumescan vendre, axí en públich com en secret, les coses infrascrites a més preu del que en cada vna en particular se declara en lo modo y forma seguent:

1. Primerament ordena y mana Sa S.^a Molt It.^e que lo forment, ordi, oli y llegums, sia aforat cascun any en la forma acostumada per medi del It.^e señor Gouernador, Vicari general, Mag.^{hs} Jurats, Procurador Real, Síndich y escriuà de la Un.,^d y Síndichs de Parts foranes.

(...)

3. *Item*, que ningun venedor de carn no puga excedir, ço és de un moltó de un any tres lliures deu sous, y de dos anys sinch lliures, de tres anys sis lliures; de un segay de un any una lliura quinse sous, de dos anys dos lliures deu sous y de allí auant tres lliures; y los cabrits a deset sous; so pena de sinch lliures y la carn venuda perduda.

(...)

8. *Item*, que los conills se venan y nos puga excedir de quatre sous, y la llebra tres sous, y la perdiu sinch sous; los coloms saluatjes sinch sous lo parell, y los pardals a dos sous la dotzena; àdenas y demés volateria saluatje quatre sous cascuna, so pena de tres lliures y la tal cassa perduda.

(...)

10. *Item*, que los hous se venan a rahó de un dobler cascun los estantisos y los freschs a dos dobles, so pena de vint y sinch sous y los hous perduts.

(...)

12. *Item*, se dona permissió ques pugan vendre mar[r]anxons vius a qualseuol particular de la pnt. Illa habitant en ella, pesant aquells al peç hont se asenyalarà, a rahó de dos sous la lliura tendera, y los de camp y femelles a deu doblers, so pena de deu lliures tant per lo venedor com comprador y lo tal maranxó perdut.

(...)

14. *Item*, que los pescadors no pugan vendre ni donar lo peix en llurs cases, ni marina, ni en altre part, sinó aportar aquell a la pescateria que se diputa y asenyala en la plaça del Pou de la Torre noua, so pena de deu lliures y trenta dies de presó y lo tal peix perdut; y sots la matexa pena de deu lliures y trenta dies de pre-

só hi pendrian los compradors de dit peix fora de la pescateria, y sots dita pena deguen aportar lo peix de bastina esmocat y esventrat a la dita pescateria.

(...)

17. *Item*, que tot pescador haja de vèndrer lo peix que pres haurà en la forma y preu que baix se li asenyalarà so pena de sinch lliures per cada vegada que contrafarà y lo peix perdut.

18. *Item*, que la tonyna fresca se vena a deu dobles la lliura.

19. *Item*, que los raós se venan a rahó de dos sous la lliura.

20. *Item*, que lo pagell y serrans, anguiles, aranyes y padasos se venan a nou dobles la lliura.

21. *Item*, que los enfosos, déntols, pagres y tot peix vermell se vena a nou dobles la lliura.

22. *Item*, que lo boga reuell, espar[r]ays, baques, torts, massots e peix roquer, encara que sia de canya, se vena a set dobles la lliura.

23. *Item*, que lo jerret, boges¹, gall<e>s, sorell, seclet e tot peix de xà[v]ega o bolix, exceptat peix de ventura, se vena a rahó de sinch dobles la lliura de divuyt onses.

24. *Item*, que los bonítols, espets, palomides, verderols, molls, llobarros y mabres, se venan a rahó de nou dobles la lliura de divuyt onses.

25. *Item*, que les síruies, sarts, càntares, morenes y congres, se venan a rahó de set dobles la lliura de divuyt onses.

26. *Item*, que les oblades, corbes, salpes y tot peix de batuda y xàrsia, se vena a raho de sinch dobles la lliura de divuyt onses.

27. *Item*, que les musoles, gats, llunada y bomià, se vena a sinch dobles la lliura de divuyt onses.

28. *Item*, que les reyades, casons, escats, clauells y tot gènere de peix de bastina se vena a tres dobles la lliura de divuyt onses.

29. *Item*, que ningun particular gos ni presumesca posar mà en pèndrer peix de peses ni coua so pena de tres lliures.

(...)

81. *Item*, que dels tagells de seuina no pugan excedir de quinze sous per cent, so pena de deu lliures y los tagells perduts.

82. *Item*, que los estalons y traueses de seuina de setse fins en vint palms no excedescan de tres lliures la dotsena, y les perxes de pi palades la dotsena quinze sous, y los escarrasons de seuina quinze sous la dotsena, so pena de sinch lliures y lo tal llenyam venut perdut.

(...)

1. *Llegiu bogues.*

COMENTARI

A. In **E. Fajarnés**, *Política económica de Ibiza en el siglo XVII*, Palma: s.n., 1930², 28-32 i 45. Es tracta d'unes ordenances institucionals per tal d'evitar l'apujament dels preus d'articles i mercaderies.

Hem accentuat i puntuat segons la normativa moderna; hem tret la coma entre *boga* i *reuell*, car s'ha interpretat nom d'una sola espècie, *boga-revell*.

B. GRAFIA: 1) *h* antihiàtica: *rahó*, *vehins*, o adventícia: *thenor*, *hous*, *hont*; 2) *-ch* final per [k]: *públich*, *Síndich*, *sinch*; 3) *y* = [ʒ]: *reyades*; 4) *-x* = [tʃ]: *bolix*; 5) *-r* gràfica final adventícia d'infinitiu: *pèndrer*, *vèndrer*.

FONÈTICA: 1) *o* etimològica: *onses* (<UNCIAS), avui *unces* en balear; 2) confusió *a*, *e* àtones: *vajan* 'vagen', *se venan* 'es venen', *padasos* 'pedaços', *enfosos* 'anfossos'; 3) distinció *o*, *u* àtones: *doblers*, *coloms*, *moltó*, *forment*, *acostumada*; 4) vocal pretònica etimològica: *seuina* (<SABINA), com avui; 5) *l* sense vocalitzar: *palms*, *salpa*, com avui; 6) iodització: *segay*, *espar[r]ays* (però *parell*, *conills*); 7) *u* antihiàtica: *coua*; 8) metàtesi: *àdenas* 'ànedes', com avui; 9) dissimilació de ròtiques: *pendrien*, *pèndrer* (<*prendre*); 10) distinció [v/b], d'acord amb l'eivissenc actual: *se vena*, *vajan*, *vèndrer*, *volateria* (però *baques*, pronunciat [v'ak«s], deu ser un error tipogràfic); 11) assimilació [ks]>[ts]: *sarts* 'sargs' (en eivissenc el singular és *sarg* / mall. *sard*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo parell*, *la llebra*, *los preus*, *les vitualles*; 2) formes verbals: desinència zero en el PS3 de verbs de la 1ª conjugació: *gos* 'gosi'; desinències *-a*, *-an/en* en PS3 i PS6: *se vena* 'es vengui', *puga*, *presumesca*, *se venan*, *gosen*, *presumescan*, *excedescan*; 3) adjectiu *ningun*: *ningun venedor*.

LÈXIC: 1) mots propis (en el cas dels peixos, sovint compartits pels altres parlars baleàrics): *mar[r]anxons* 'porcells', *tagells* 'tegells', peces curtes de fusta que van de biga a biga i sostenen la teulada, *escarrasons* 'escarrassons', brancó, tros de fusta petit, *raós* 'raors', *Xyrichtys novacula* (balear), *padasos* 'pedaços, tacons', *Bothus podas*, *seclat* 'serclet, xanguet', *Atherina hepsetus*, *llobarros* '*Dicentrarchus labrax*' (/ mall. men. *llops*), *verderols* 'círvies joves', *Seriola dumerili*, *clavells* 'clavellades, varietat de rajada', *Raja clavata*, *boga-revell* '*Pagellus bogaraveo*', *gats* 'gatvaires', *Scyliorhinus stellaris*, *jerret* 'gerret', *Spicara smaris* i *Spicara maena*, *corbes* 'corballs', *Sciaena umbra* (/ mall. *escorbai*), *enfosos* 'anfossos', *Epinephelus guaza*; 2) altres mots: *volateria* 'aviram', *esmocat*, *pagre* '*Pagrus pagrus*', *llunada* '*Sphyrna zygaena*', *bomià* 'esquàlid dels condriactis no identificat' (<*bobià*<*bohemià*), *peix vermell*, *peix roquer*, *peix de ventura*, *peix de batuda*, *peix de xà[v]ega*, *peix de bastina*, *lliura tenderra*; 3) arcaïsmes: *xàrsia* (avui *xerxa*), *avant*, *forment*, *llurs*; 4) cultismes: *exceptat*, *permissió*; 5) castellanismes: *mercancies*, *so pena* (però *sots dita pena*).

C. Dins el caràcter generalment unitari del text, destaquen certs trets puntuals propis de l'eivissenc actual, fonètics (*palms, salpes, sevina, àdenas*) i lèxics (*mar-ranxons, tagells, escarrasons*), especialment del camp ictionímic (*seclèt, clavells, corbes, raós*, etc.), sovint tributaris de la llengua antiga.

54

Be-1660-7.3

*Greuges dels eclesiàstics contra el governador***TEXT**

En 2 de Agost de 1660, ajuntats y congregats dins la llibreria de la Rt. Comunitat de Iviça lo Ille. Sr. Dor. y Canonge Pere Rosselló, pe., Oficial, Vicari y Visitador Gral., ab la major part del reverent Clero, fonch proposat per lo Dor. Franco. Orvay, Procurador major de dita Commt., que atès y considerat que en 27 de Juliol 1660 lo Governador Don Jacinto Ferrán de ma poderosa ab gran violencia desterrà al dit molt Rt. Sr. Oficial y Vicari Gral. ab sos ministres en la Isla de Formentera y Malvins, sens permetre que se li donàs sustento algun de menjar ni beurer, y que per altre part lo dit Gor. està fent cada dia molts agravis als Eclesiàstichs impeditntlos las embarcacions y fentlos pagar llisènsias molt exesivas y usurpans la Jurisdicció eclesiàsticha, per ço convenia que la Rt. Comt. nomenàs un sacerdot a disposició de dit Sr. V. G. pera que vaja a Tarragona y Madrid a portar los despachs que li seran encomenats y solicitar de aquells acta aportant solució dells. Per lo que la dita Rt. Cmt. ho ha tingut per bé y la major part concordaren en que dit señor V. G. puga enviar un sacerdot señalantli per sos treballs y gastos sis sentos reals de plata y la presencia de la Iglesia, y sempre y quant lo Illm. y Rm. Sor. Arcabisbe no li aparagués que dit Rt. pas a Madrid, ab tal cas la dita reverent Comt. li done la mitat, que son 300 Rs., y sempre y quant porte la resolució de lo que se li serà encomenat se li dona sent escuts, y axí mateix fonch resolt per dita Rt. Comt. que es puga pendra per lo diner que serà menester per buscar la plata de los residuos que deuen los procuradors de per cassos, y mentras sestiran a cobrar de dits procuradors se tregan y valgan del diner que al present se troba en la caixa dels depòsits, per lo que dit Sr. Offl. y V. G. decretà y vé bé en tot lo sobre dit. Y fonch determinat per dita Rt. Cmt. de assegurar lo Rt. que anirà per dit afecte, anada y vinguda, de cativeri qualsevol sia, y la seguretat se pagarà a mes dels sis sent reals y presència. Per memòria *ad laudem Dei*. Amén. Jesús.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 265-266.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *ajuntats, menjar, beurer*, etc.; però: *altre part, pendra, encomenat*; 2) distinció de *o, u* àtones: *congregats, Oficial, Procurador, poderosa, encomenat*, etc.; 3) [k] final = *-ch*: *fonch, eclesiàstichs, eclesiàsticha*; 4) [tʃ]

final = *ch* ocasionalment en *despachs*; 5) [ɲ] = ñ: *señor, señalantli*; 6) epítesi gràfica de *-r*: *bèurer*; 7) grafia llatinitzant: *official*; 8) *y* conjunció: *y*.

FONÈTICA: 1) pròtesi de *a-*: *aportant, ajuntat*; 2) pèrdua de *a* per fonosintaxi: *ve bé* 've a bé'; 3) dissimilació de vocals velars: *precurador*; 4) *e* etimològica a *depòsit*; 5) monoftongació en *mitat*; 6) segment *-ia* mantingut: *violència, llicències, presència, Iglésia, memòria*; 7) manca de dissimilació de laterals: *juliol*; 8) dissimilació de ròtiques: *pendra*; 9) manca de iodització: *treballs*; 10) sufix *-itat, -etat*: *comunitat, seguretat*; 11) reducció consonàntica a *cativeri*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo diner, la plata, los precuradors, lo que, las embarcacions*; 2) possessius: *sos treballs, sos ministres*; 3) indefinits: *sustento algun*; 4) demostratius: *per ço*; 5) formes plenes dels pronoms personals: *se tregan, se troba*; però *que es puga*; 6) formes verbals: participi: *tingut, vinguda*; PsI6: *concordaren*; PS3: *puga, vaja, done, porte, sia*; PS6: *se tregan, valgan*; ImS3: *donàs, nomenàs*; 7) preposició *pera que*; 8) preposició *a* davant complement directe de persona: *desterrà al dit [...] official*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *ab, reals de plata*; 2) llatínismes: *clero, ad laudem Dei*; 3) hebraïsmes (a través del llatí): *Amèn*; 4) castellanismes: *Don Jacinto, Franc[is]co, Isla, sustento, gastos, mientras*.

C. Text que reflecteix la llengua general del s. XVII, amb alguns castellanismes.

55

Be-1663-7.5*Penes imposades pel Governador de l'Illa***TEXT****PENES CRIMINALS.**

Les penes que són ordinàries en esta Illa com en Mallorca, córrer la Vila sens assots los de la Illa. ab assot los estranjers, estat al castell, o, aclavar la mà, clavar la llengua, clavar membre, dit o mà, tallar orelles y axellar a temps o perpètuament, posar a galera, a temps o perpètuament o penjar, o, esquarterar, y si serà sodomita deu esser cremat, y si serà renegat, asejatat y apedregat, en cas que vulla morir com a moro, si tal renegat fos pres en batalla, o, altrament posat en poder de christians y no en cas que voluntàriament se posàs en poder de aquells per reconciliar-se noresmeñys y altres penes a arbitre del jutje y segons se dirà.

QUI TRENCARÀ ABELLAS.

Y conformant-se dit Governador ab la Real Pragmàtica contra los lledres de carn y abellas, ordena estatuex y mana, que qualsevol que.s trobarà o traurà mel, o abelles de abellar de altri y romprà cases de abelles, que no sien sues, aquell o aquells, que tal cosa hauran comesa y perpetada encórrega en pena de tres anys de galera conforme dita Real Pregmàtica, la qual pena declarada per dit Governador, per juy de prohòmens sie encontinent executada sens admetre recursos ni apel.lacions ni altres diffugis com axí se a usat y observat después ensà de la publicació de la Real Pregmàtica.

QUI TRENCA MOLÍ O SITJA.

Y com los molins y sitjes sien sots la protecció y guarda Real y se esdevinga en la present Illa moltes voltes, per mals hòmens rompre aquells, aquelles, ordena y mana dit Governador, que qualsevol que romprà sitjes o molins robant forments, o, farines de aquells, aquell o aquells que tal delicte hauran comès caygan en la mateixa pena, que encorren los que rompen abelles segons en la precedent ordinació se conté y si se haurà de posar altre major pena conforme la calitat del furt y circumstàncies del delicte que haurà comès puga imposar-se a coneguda del Governador y Prohòmens.

COMENTARI

A. In **Marià Torres i Torres**, *La llengua catalana a Eivissa al segle XVII. «Reals ordinacions de la Universitat d'Eivissa» (1663). Introducció, estudi lingüístic i transcripció*. Eivissa: Editorial Mediterrània, 1993, 524.

Aquests *Ordinacions* es refereixen al funcionament de la universitat o corporació municipal, amb fórmules de jurament dels càrrecs i les seves obligacions, causes civils i criminals, càstigs als blasfems, etc. Hem escollit tres capítols referents a diverses penes criminals i per violacions de la propietat d'abellars, molins i sitges.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *estrangers*, *membre*, *tallar*, *penjar*, etc., però: *pragmàtica/pregmàtica*, *asejatat* 'sagetat', *abellas/abelles*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *orelles*, *posar*, *morir*, *moro*, *poder*, *romprà*, etc.; 3) [ɲ] = *ñy*: *añys*, *noresmeñys*; 4) *y* conjunció i semivocal: *y*, *caygan*, *juy*; 4) grafies llatinitzants: *christians*.

FONÈTICA: 1) *a* tònica > [ɛ] en *lledres* (< *lladres*) per assimilació a la consonant palatal (en eiv. actual *lleg* 'llarg'); 2) per al tractament de les vocals àtones *a*, *e*, *i* *o*, *u*, vg. GRAFIA; 3) pròtesi vocàlica: *asejatat* 'assagetat'; 4) *-qua-* sense diftongar: *esquarterar*; *o* > *ca-*: *calitat*; 5) segment final *-ia* mantingut: *ordinàries*; 6) tractament popular del llat. JUDICIU > *juy*, amb desplaçament de l'accent de l'anterior *juí*; 7) manca de iodització: *tallar*, *orelles*, *vulla*, *abellas*, *abelas*; 8) segment *-itat* (i no *-idat*): *calitat*; 9) manca d'africació en *asejatat* 'assagetat'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *los estrangers*, *los molins*, *la llengua*, *les penes*; 2) absència d'article: *pres en batalla*; 3) restitució de la nasal en els plurals d'antics proparoixitons: *hòmens*, *Prohòmens*; 4) demostratiu: *esta Illa*; 5) indefinits: *altri*; 6) possessius: *sues*; 7) preposició *en* en locatiu: *en Mallorca*; 8) formes verbals: incoatiu en *-eix*: PI3 *estatuex*; PS3 i 6: *puga*, *esdevinga*, *sie*, *sien*; ImS3 *se posàs*; 9) relatives i condicionals construïdes en futur: *aquells que tal cosa hauran comesa*, *qualsevol que s trobarà*, *si serà sodomita*, *si serà renegat*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *encontinent*, *sots*, *noresmeñys*, *axellar* 'condemnar a exili' (< EXILIARE), *forment* 'blat'; 2) cultismes: *diffugi* 'defugi, excusa'; 3) mots propis: *cases de abelles* 'rusc (mall. *caera*)', *abellar* 'conjunt de ruscs d'abelles'; 4) unitats fraseològiques: *córrer la Vila* 'recórrer els carrers d'una ciutat, essent assotat durant el trajecte', *posar a galera* 'enviar com a remar a una galera reial, com a càstig', *a coneguda de* 'segons el criteri de, segons la manera de veure de'; 5) castellanismes: *después*.

C. Text administratiu que reflecteix la llengua del segle XVII, amb escasses formes diatòpiques (*cases de abelles*).

56

Be-1664-7.5

Obligació de tocar l'Avemaria

TEXT

Nota com vuy, que contam als I de Dbre. 1664, lo mt. Rt. Señor lo Dor. Magí Alemany y Vilar, pe., Dor. en Sta. Theologia y Cascun dret, Thesorer y Canonge de la Sta. Seu de Tarragona, Comissari de la Sta. Cruzada y del St. Offici, Offl. y V. G. per lo Illm. y Rm. Señor Don Franco. Joan de Espinosa, Arcabisbe de Tarragona, ha fet provisió y decret manant als escolans de la parroquial Iglesia que vuy son y per tems seran, degan tots los dias tocar la Ave Maria tres vegadas; es a saber, a punta de alba, al mitg dia y a la nit, y axí mateix tengan abligatió tots los días de tocar a la missa matinal y al punt de las onze a la missa darrera; y com *qui servit altare de altare vivere debet*, dit molt Rt. Sor. V. G. manà sels done en tots los cossos y albatz grals. una porció per dret de campanas, segons disposició de las constituciones de Tarragona en tota la diócesis.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*. Vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 271.

Els escolans estan obligats a tocar les campanes en diverses ocasions i per això rebran una recompensa pecuniària.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *thesorer*, *Arcabisbe*, *manant*, *alba*, *missa*; però plurals en *-as*: *dias*, *vegadas*, *las onze*, *campanas*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *contam*, *thesorer*, *escolans*, *Comissari*, *provisió*, *tocar*, *cossos*, *porció*; 3) grafies llatinitzants: *thesorer*, *Offici*, *obligatió*, *Theologia*; 4) *y* conjunció i semivocal: *vuy*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) *vuy* 'avui', forma arcaica sense pròtesi vocàlica; 3) *l* en síl·laba travada, sense vocalitzar: *alba*, *albatz*; 4) *thesorer* 'tresorer', forma arcaica, sense inserció de ròtica.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo Dor.*, *lo Illm.*, *los cossos*, *los dias*, *la Sta. Seu*, *la missa*, *la diócesis*, *la Ave Maria*; 2) formes verbals: PI4 *contam* 'comptam', PS3 *done* 'doni', desinència *-an* de PS6: *tengan*, *degan*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *cossos* 'funerals d'adult', *albatz* 'funerals d'un albat, d'un infant que no ha arribat a l'ús de raó'; 2) llatínismes: *diócesis*, *constituciones* (?), *qui servit altare de altare vivere debet*; 3) castellanismes: *Don*, *Cruzada*; 4) unitats fra-seològiques: *a punta de alba*, *al punt de las onze*.

C. Text de llengua general, sense peculiaritats del dialecte.

57

Be-1675-6.6*Edicte de la fe***TEXT**

Si algu de vosaltres ha vist, o oyt dir, que alguna o algunes persones hajan guardats alguns disaptres per honra, guarda y observança de la Ley de Moyses, vestint se en ells camises netes y altres robes millors de festes, posant en les taules tovalles netas, y en los llits llensols nets, per honra de dit Disapta no fent foch, ni altre cosa alguna en dits Disaptres, guardant lo desde lo Divendres a la tarde;

O que hajan purgat o llevat lo grex de la carn que han de menjar, posant la ab aigua para que hisque la sanch.

O que hajan tret la glanoleta de la cuxa del molto o de altre qualsevol animal;

O que hajan degollats animals o aucels que han de menjar atrevessats dient Beneit sia lo Senyor quens ha encomenat lo degollar, mirant primer lo ganivet an la ungla per veura si te osca, cubrint la sanch ab terra.

O que hajan menjade carn en quaresma o en altres dies prohibits per la Sancte Mare Iglesia, sens tenir necessitat per allo, tenint y crehent que la podian menjar sens pecar;

O que hajan dijunat lo dijuni major que diuen del Perdo anant aquell dia des-calsos;

O si deyen oracions de Juheus y que a la nit se demanassen perdo los uns als altres, posant los pares als fills la ma sobre lo cap sens senyar los ni dir los cosa ninguna o dient los de Deu y de mi siau beneyts, per lo que dispon la Ley de Moyses y ses cerimonias;

O si dijunassen lo dijuni de la Reyna Ester o lo dijuni del Rebeaço, que diuen del perdiment de la Case sancta, o altres dijunis de Juheus de entre setmana, com lo Dilluns o Dijous, no menjant en los dits dies fins a la nit, exida la Estele, y en aquelles nits no menjant carn y rentant se un dia abans per los dits dijunis, tallant se les ungles y las puntes dels cabells guardant les, cremant les dient oracions Judaycas, alçant o abexant lo cap, girats de cara a la paret, y abans que las digan rentant se las mans ab aygua o terra, vestint se vestidures de sarga, estamonya o tela ab certes cordes o corrioles penjades dels caps ab certs nuus.

O que selebrassen la Pascua del Pa Alís, comensant a menjar lletugues, api o altres verdures amargas en los tals dies;

O que guardassen la Pascua de las Cabanyelles, posant rams verts o paraments, menjant y rebent collació, donant la los uns als altres;

O fent la Festa de les Candeletes, encenent las una a una fins a deu y despres tornant las apagar, dient oracions de Juheus en tals dies;

O si beneyssen la taula segons costum de Juheus, o beguessen vi caser o fassen la Baraha, prenint la taça de vi en la ma dient certes paraules sobre aquell, donant a beure a cada hu un glop;

O si menjassen carn degollade de ma de Juheus, o menjassen a la sua taula ab ells y de sos menjars;

O si diuen los psalms de David sens *Gloria Patri*;

O si esperassen lo Messies, o hagen dit que lo Messies promes en la ley no es vengut y que haje de venir, y lo esperan para quels trega del captiveri en que diuen estaven, y quels aportas a la terra de promissió.

O si alguna dona guardas quaranta dies despres de haver parit sens entrar en la iglesia, per cerimonia de la Ley de Moyses;

O si quan naixen les criatures les circumcidassen y posassen noms de Juheus nomenant los així;

O sils fessen raura la Chrisma o rentassen despres de esser batejats alla on los posen lo Oli y la Chrisma.

O la setena nit de naxement de la criatura, posant un baci ab aygua, llansant hi dintre or, argent, aljofar¹, forment, civade y altres cosas, rentant la dita criatura ab dita aygua dient axi sias abastade dels bens de aquest mon com esta aquest baci, o haguessen fets fades a sos fills.

O si alguns estan casats al modo dels Juheus.

O si fassen la Ruayá, que és quant alguna persona parteix de cami.

O si portassen nominas de Juheus.

O si al temps que pastan trahuen la ala de la pasta y la creman per sacrifici.

O si quant alguna persona esta en lo article de la mort, la girassen a la paret a morir, y morta la rentassen ab aygua calda rahent la barba y de sota los braços y altres parts del cos;

y amortallant los ab tela nova y calsons y camisa y capa plegada per de sobre, posant los al cap un coxi ab terra verge, y en la boca diners o aljofar¹ o altra cosa;

O los llançassen la aygua dels canters y alfabies en case del difunt y en les altres del veynat, dient que se aniria a banyar alli la anima del difunt, menjant en terra detras las portes peix y olives, y no carn, pel dol del difunt, no exint de casa per temps de un any per observança de la dita ley;

O si los sotarren en terra verge en fossar de Juheus;

O si alguns sen son anats per tornar se Juheus;

O si algu haje dit que tan bona es la Ley de Moyses com la de Nostre Redemptor Jesu Christ.

(...)

1. *Regularitzem* aljofar.

Per hont ab tenor de las presents vos manam en virtut de sancte obediencia, y sots pena de excomunicacio major... que dins sis dies vengau, y comparegau devant de nosaltres en la case de nostra Audiencia, a dir, y manifestar lo que sabreu, o haureu fet, vist, ohit, o dit, *circa* las cosas de qualsevol qualitat que sian, tocants a nostra Santa Fe Catholica, y al dit Sant Ofici axi de vius, presents, absents, com de defuncts.

Per manera que la veritat se sapia, y los mals sian castigats, y los bons, y faels Christians coneguts, y honrats, y nostra Sancta Fe Catholica augmentade, y excelsade.

COMENTARI

A. In **Joan Marí**, *Sant ofici*, Eivissa: Ajuntament d'Eivissa, 1990, 10-11 i 15-16.

Hem regularitzat les majúscules inicials i hem posat els llatínismes en cursiva.

L'*Edicte de Fe* «contenia de forma minuciosa i casuística tots els actes, fets, paraules, comportaments, omissions, etc., que eren objecte de denúncia obligada per a tota persona que en tengués coneixement» (p. 9). La seva publicació constituïa una gran festa presidida pel governador i els jurats de la Universitat i celebrada a la parròquia de Sta. Maria d'Eivissa i de vegades a l'església del Convent. A finals del s. XVII va deixar de celebrar-se.

B. GRAFIA: 1) y per a la copulativa, la semivocal (*aygua, Judaycas, veynat*), la vocal (*beneyssen, oýt*) o la i consonàntica (*deyen*); 2) confusió de a, e gràfiques per a representar la vocal neutra [«]: *netas, veura, disapta / disaptes, raura*; 3) h antihiàtica: *Juheus, crehent, rahent*; 4) -[k] final representada per -ch: *sanch, foch*; 5) x per a [ʃ]: *grex, cuxa, coxi*; 6) grafies llatinitzants: *Christians, Catholica, defuncts, psalms*.

FONÈTICA: 1) a tònica mantinguda a *naixen, trahuen*; 2) sobre a, e àtones, cf. GRAFIA; 3) distinció gràfica o, u: *oýt, posant, tornant, descalsos, podian*, etc.; 4) forma etimològica a *nuus* 'nusos' (<NUDU); 5) e>i per assimilació a una palatal: *dijuni, dijunat*; 6) variants fonètiques: *aucels, Iglésia*; 7) hiat mantingut: *faels*; 8) qua- àton sense monoftongar (*quaranta, Pascua*); 9) -t analògica a *quant* 'quan' i *ont* 'on'; 10) manca de iodització: *amortallant, tovalles*; 11) -s- mantinguda a *camises* (avui *camies*); 12) sufix -itat: *necessitat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo grex, lo Senyor, lo Messies, del Pa Alís, la Estele, la Pascua, los llets, les taules, les ungles*, etc.; 2) possessius: *sos menjars, la sua taula*; 3) article neutre lo: *lo que dispon*; 4) preposicions usuals a l'època: *ab* 'amb', *sens* 'sense'; 5) formes verbals: desinència -am de PI4: *manam*; desinència -en (-an) de PS6: *hagen* 'hagin', *fassen* 'facin', *sian* 'siguin', i -au del PS5 de verbs de la segona i tercera conjugació: *vengau* 'vingueu', *comparegau* 'compareixeu'; PS3 de *saber*: *sàpia*; ImS3 i ImS6 en -às i -assen, -essen: *aportàs, guardàs; demanassen, di-*

junassen, celebrassen, guardassen, menjassen, esperassen, posassen, girassen, llançassen, beguessen, benejssen, fessen, haguessen; gerundi: prenint; 6) concordança del participi amb l'objecte directe: que hajan menjada carn, que hajan degollats animals, hajan guardats alguns disaptres.

LÈXIC: 1) mots d'interès: *glandoleta*, *exida* 'sortida', *hisque* 'surti', *Estela* 'estel, estrella', *argent* 'plata', *formet* 'blat', *aygua calda*, *sarga* 'varietat de tela', *estamenya* 'teixit de llana o estam', *vi caser* 'vi no manipulat ni rebaixat amb aigua, propi dels jueus', *dispondre*, *ala de la pasta* (?) (sense significat al DCVB, amb un document mallorquí de 1735).

C. Text quasi totalment literari, amb escasses fissures dialectals, com *dijuni* 'de-juni' i *nuu* 'nus'.

58

Be-1677-6

*Discòrdia entre preveres i dominicans***TEXT**

Nota com al 18 de Agost 1677, ajuntats y congregats lo molt Rt. Sr. Offl., y V. G., lo Ille. Sr. el Dor. Vt. Boffi, Pre., y Rt. Clero, per rahó y causa que als 8 de dit mes y any dia de St. Siriaco, Patró de tota la Illa de lviça, fonch enviat un recado de part dels Maghs. Sors. Jurats, los Maghs. Miquel Palerm, D. Antt.º Carreres y Nicolau Riera, pera que esta mt. Rt. Comonitat y Clero se dignàs de acompanyar lo frare que havia de predicar lo sermó de la conquesta, que es dit dia de St. Siriaco, y vist per dita mt. Rt. Comt. que per los Jurats del añ pasat, que eran los Maghs... Roselló, Martí Almanje y Llorens Guardia, fonch enviat un recado al dit mt. Rt. Clero pera que es dignàs acompanyar lo frare que predicava la quaresma, tan solament per aquella quaresma, sens que es tingúes per exemplar de que dits Pres. acompanyaven los dits frares, ab que tan solment per aquella quaresma acompanyaren alguns sacerdots, a petició del molt Rt. Sr. Pavorde, fr. Leon Trilla. Ab que dit pnt. consell determinà per dits Rts. Pres. que no volian acompanyar a los frares que predicaven en dita Parroquial, sino que si volian acompanyament aportasen un frare llech; y vist que el Pare fr. Rafel Socies, per dita rahó, estant per predicar lo dit dia de 8 de Agost pnt. añ lo sermó de la conquesta y no volerlo acompanyar los Rts. Pres., sen anà sens predicar, causant gran escàndol a tota la Illa, per no aver sermó en dita festivitats y solemnitats de tan gran festa, sent lo Patró de tota la Illa; vist axí mateix que lo dia de la Asunció de Nra. Señora, al 15 de Agost pnt. añ, lo Pare Sebastià Costa, del Orde de Predicadors, estant a la sacristia pera predicar lo sermó de dit dia y per no volerlo acompanyar dit Clero, sen anà sens predicar, lo que causà grandíssim escàndol a tot lo poble, sent la festivitat tan solemne y estant aquell congregat; se determinà que de vuy en avant ningun sacerdot acompanya al dit frare o frares que vendran a predicar en dita Parroquial, sino que se aporten companyero quant voldran predicar; y assò es lo que tots *unanimis* determinaren. *Ad futuram rei memoriam.*

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*. Vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 277.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *rahó, Illa, sermó, predicar, poble*; 2) distinció de *o, u* àtones: *congregats, Clero, recado, volian, consell, volerlo, escàndol*; però *comonitat* 'comunitat', per ultracorrecció; 3) [ɲ] = *ny, ñ*: *any/añ, acompanyar, acom-*

pañament, Señora, compañero; 4) *-h-* antihlàtica: *rahó*; 5) *y* conjunció i semivocal: *y, vuy*; 6) *-[k]* final = *-ch*: *fonch, llech*; 7) *l* geminada: *Ille*. (=Illustre).

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a, e i o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manteniment del grup inicial *qua-*: *quaresma*; 3) manca de iodització: *consell*; 4) manca de dilació de ròtica: *Orde, Pavorde*; 5) *-itat*: *festivitat, solemnitat, Comonitat*; 6) *quant* ‘quan’, amb *-t* analògica de *quant* (< QUANTUM).

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo sermó, lo frare, los Jurats, la quaresma*; 2) demostratiu: *esta [...] Comonitat, assò*; 3) indefinits: *ningun sacerdot*; 4) preposició *pera*: *pera predicar, pera que*; 5) adverbis: *tan solament per aquella quaresma, tan solment* (error tipogràfic?); 6) formes verbals: PS amb desinència *-a, -en*: *acompañá, se aporten*; PsI: *sen anà*; futur: *vendran* ‘vindran’; ImS: *se dignàs, aportasen, es tingués*; 7) preposició *a* davant objecte directe de persona: *acompañar a los frares*; 8) *dignar-se + de*: *se dignàs de acompañar* (/se dignàs acompañar).

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *sens, ab, aver* ‘tenir’; 2) cultismes: *Clero, unanimes*; 3) castellanismes: *recado, compañero, Síríaco*; 4) topònims: *Iviça*; 5) unitats fraseològiques: *de vuy en avant*.

C. Text de llengua general, amb algun castellanisme i sense particularitats dialectals.

59

Be-1700-6.7

*Començament de la fàbrica de l'església de Sant Josep***TEXT**

Fonamentada la Yglesia y promoguts de cap a cap alguns troços de parets, es sospengué la fabrica trobantme yo infrascrit (Antoni Joan «Torrent») aleshores regint la cura de Animas en la Yglesia del Glorios Sant Antoni Abat, y sabent molt be Deu Nostro Senyor la nostra tibiesa y falta de charitat en seguir las cosas de la Anima y que al seu sant servey mes mos movem per temor que per amor, pareix salvos sempre sos inescrutables judicis, volgué se continuas dita fabrica a impulsos de sas justificadas amenaças, pues parada que fou dita obra es mogué tal intemperie y calamitat generalment de mortals malalties que los que restavan vius no eran bastants per acompanyar los continuats morts que es portavan al fosa de Sant Antoni, de manera que trobantme ab dos altres sacerdots de ajuda apenas teniam bastant temps per enterrar morts y sacramentar los que afligits estavan vius.

En la qual consideració vista la necessitat gran que en lo espiritual patian las animas ab consell dels sobredits Reverents Senyor Paborde y Senyor Vicari General determinaren acomodar una capella a on se pogués celebrar lo sacrifici de la Misa y depositar lo sagrari mantenguent en ell a Christo Sacramentat Rey de la Gloria perque de nit y de dia poguessam donar lo Viatich als malalts que afligits demanavan las celestials y benignas asistencias, confiats que així com el Rey de la terra per la ajuda y consolació dels atribulats vasalls gustosament deixa son palacio y pasa a campanya contentantse en una tenda de camp, mes be el millor Christo Rey del cel y terra mes manso y benigne es contentaria en una pobreta capella com a tenda de camp per animar assistir y consolar los que al temps de la calamitat lo imploravan afligits.

Així ajustat y determinat correuent lo dichós any 29 de 1700 als 15 de Agost, dia de la Gloriosa Assumpció y misteri del Rosari de la Benaventurada Senyora Verge Maria consoladora de afligits, trobantme yo malalt en esta Yglesia de Sant Antoni convocada la devoció del poble per dit dia, vingueren a les horas a esta Yglesia lo Reverent Joan Mas Prevere a les horas vicari curat de Sant Antoni y lo Molt Reverent Senyor Doctor y Paborde Don Joseph de Valencia, qui ab llagrimas de consol dels parroquians celebra la primera Misa y seguidament la segona lo sobredit Reverent Mas y continuadament los diumenges y festas.

Trobantme a Deu gracias millorat de forças encara que indigne elegit per servir de cura en esta Yglesia vaix proseguir en venir a dir Misa dits dias hasta y tant que per lo mes de Octubre em despedí de la Yglesia de Sant Antoni asentant per habitació mia y casa de Retoria en la Torre vulgarment anomenada dels Tu-

niets que graciosament va concedir son actual amo lo honorable Antoni Tur Boter del quartó de Santa Eularia ab beneplacit de son majoral Bartomeu Sunyer de Bartomeu.

Així asentats los principis falts de medis humans y confiant que a intercesió del Gloriós Sant Joseph y sa Esposa Maria lograriam lo intent y empenyo començat, es començaren a prevenir los materials ab tal calor que en breu temps es mirava la plaça de Sant Joseph tan plena de calç, grava, pedras, maresos, guix, mescla, etc. que apenas es podia pasar per la porta de la Yglesia, puix que treballavan tots així homens com donas, vells y jovens, mestres y peons, grans y petits ab tan notable goix y alegria a favor de dit Gloriós Sant Joseph Pare Nostro que el mes flach y debilitat manifestava robustes y valentia en adelantament de la santa fabrica.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses VI. Portmany. Sant Antoni. Sant Josep. Sant Agustí. Es Cubells. Sant Rafel*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1990, 71-72.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *parets, intempèrie, altres, indigne, servir*; però *traballavan, eran, restavan, portavan, teníam* i plurals en *-as*: *las cosas, Ànimas*; 2) distinció de *o, u* àtones: *volgué, trobant-me, troços, Gloriós, donar, consol, amo*; però: *Tuniets* (< *Toniets*), *sospengué* 'suspengué', per ultracorrecció; 3) *y* conjunció, vocal, consonant i semivocal: *y, Yglésia, yo, Rey, servey*; 4) [k] final = *-ch*: *flach, Viàtich*; 5) [tʃ] interior = *-ch-*: *dichós* (per castellanisme); [tʃ] final = *-ix*: *goix, vaix*; 6) [ɲ] = *ny*: *any, Senyora*; 7) grafies llatinitzants: *Christo, Joseph, charitat*.

FONÈTICA: 1) per al tractament de *a, e* i *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) assimilació [ɔ]...[«] > [ɔ]...[o]: *nostro*; 3) segment final àton *-ia* mantingut: *Yglésia, assistèncias*; 4) *-ct-* > *-t-* en *Retoria*, probablement per valencianisme; 5) dissimilació consonàntica: *Eulària*; 6) sufix *-itat* (i no *-idat*): *calamitat, charitat, necesitat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo sacrifici, lo sagrari, lo mes, el Rey*; 2) indefinits: *alguns troços*; 3) demostratius: *esta Yglésia*; 4) alternança de formes plenes dels pronoms personals amb les reforçades: *em despedí, es sospengué, es mirava, es contentaria; se continuàs, se pogués, mos movem, lo imploravan*; 5) possessius: *son palàcio, sa Esposa, sos judicis, sas (...) amenaças, habitació mia*; 6) formes verbals: gerundi: *correguent, mantenguent*; PsI1 *em despedí*, PsI6 *vingueren*; ImS4: *poguéssam*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *ab, puix que*; 2) mots propis: *pareix, maresos* 'peces rectangulars de pedra arenisca', *mescla* 'pasta composta de calç (o ciment) i grava, per a la construcció'; 3) cultismes: *cura de Ànimas* 'acció de vetllar pel bé espiritual dels feligresos', *inescrutables, sacramentar*; 4) castellanismes: *tibiesa, pues, palàcio*,

hasta y tant, medis ‘mitjans’, *lograriam, empenyo, robustès, adelantament, salvos*; 5) antropònims: *Joseph de València, Antoni Tur Boter*.

C. Text tendent a unitari, plagat de castellanismes. Apareixen alguns dialectalismes fonètics (*nostro*) i lexicals (*pareix, maresos, mescla*); *Retoria* podria ser un valencianisme.

60

Be-1700a-7.2

*Encant dels béns de Pere Ramon de Llucià***TEXT**

Encant dels bens que foren de Pere Ramon de Llucià llaurador del lloc des Rubió del qual se fa fiat a Nadal primer vinent dos parts velló y una poliça a instància de Llucià Ramon de Llucià com a curador testamentari de aquell instituit y acceptat.

Primo fonch lliurat al encant una vaca per doscentes lliures a Joan Ramon de Llucià.

Item una vedella per vuitanta y sinch lliures.

Item un porsell gran per quaranta tres lliures y un sou a Baltazar Hernandez Alguazil real.

Item un porsell petit per sinch lliures y deu sous a Antoni Ramon de Juan Pintat.

Item un llançol de estopa per set lliures a Baltazar Hernandez Alguazil real.

Item una capa de paño obscur usada per setanta lliures y un sou a Andreu Ramon de Llucià.

Item dos guardapits un vermell de friseta y lo altre blanquinos de mitja llana per dos lliures y tres sous, a Jaume Tur de Jaume.

Item un bombet de paño color de pança per divuit lliures y un sou a Vicent Ramon de Llucià.

Item una parada de un selló de burell y un bombet de burell per sinch lliures a Vicent Ramon de Llucià.

Item una altra parada de dos toques la una blanca de estam vey a y la altra vermeya usada per deu lliures y un sou a Francesch Riera de Francesch.

Item unes calses de cotó y unes sabates per vint lliures y nou sous a Juan Torres de Lluç Besora.

Item una parada de dos camisas de home usades y tres calsons de lli per vint lliures y deu sous a Baltazar Hernandez Alguazil real.

Item un sombrero negre per sinch lliures y set sous a Sebastià Torres de Sebastià Sires.

Item altre sombrero de home color negre per set lliures y vuit sous a Antoni Planells de Bartomeu.

Item uns calsons de mitja llana negres nous per deu lliures y deu sous a Baltazar Hernandez Alguazil real.

Item una caixa de pi de set pams de llargària sens pañ ni clau per vint y tres lliures y un sou a Andreu Ramon de Toni llaurador de Balansat.

Item altra caixa de pi sens pañ ni clau vey a tres lliures a Andreu Ramon de Llucià.

Item una aufabia de cabuda de tres mesures per set lliures y un sou a Bartomeu Colomar de Pere des Rubió.

Item una altra aufabia de la mateixa cabuda per sis lliures a Andreu Mas.

Item altra aufabia vey a encordada de cabuda de sinch mesures per una lliura y deu sous a Andreu Ramon de Llucià.

Item una parada de dos plats grans, dos petits y dos escudelles y dos cadafos usats, un brocal y dos ollas grans, una nova y altra usada per quatre lliures a la viuda Francina Tur de Joan.

Item tres gerres per trenta tres sous a Antoni Tur de Toni.

Item un jerrer de tener jerres y dos jerres y un poal per quaranta y un sou a la viuda Francina Tur de Toni.

Item una parada de un llibrell una cernidora y un taulell de fer pa per vuit lliures y tres sous a Vicent Tur Nadal.

Item tres canisos per dos lliures y un sou a la dita viuda.

Item una olla de ferro per trenta lliures y un sou a Sebastià Torres de Sebastià Sires.

Item uns ferros de cuinar per nou lliures y tres sous a la dita viuda.

Item una paella de ferro sens manech per set lliures y sinch sous a Andreu Roig de Andreu.

Item una destrall per deu lliures a Miquel Vallvert.

Item una aix a ma petita y una barrina per sinch lliures y dotze sous a Juan Tur de Juan Torre.

Item una reya petita vey a quatre lliures y deu sous a Andreu Mas paraire.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses IV. Balansat. Sant Miquel. Santa Gertrudis. Sant Mateu. Santa Agnès*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1984, 135-137. Accentuem els mots només al comentari, segons la normativa.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *velló, encant, vaca, lliures, calsons, negre, mesures*; però *llançol, camisas*; 2) distinció de *o, u* àtones: *porsell, color, cotó, encordada, brocal, canisos*; però: *Juan/Joan*; 3) *y* conjunció i consonant: *y, reya, vey*; 4) [k] final = *-ch*: *fonch, sinch, Francesch*; 5) [ɲ] = *ñ*: *pañ, pañ*.

FONÈTICA: 1) per al tractament de *a, e* i *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manteniment del hiat: *paella*; 3) segment final *-ia* mantingut: *instància*; 4) manteniment de *-s-* intervocàlica a *camisas*; 5) iodització: *reya* 'rella', *veya* 'vella', *vermeya*; però *vermella*; 6) manca de *l* associada a una labial: *pams*; 7) *l* implosiva vocalitzada

davant consonant labial: *aufàbia*; 8) manca de palatalització del grup llatí -NN-: *canisos* ‘canyissos’ (com avui).

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *la una, la altra, dels béns, del lloc, del qual*; però *del lloc des Rubió*; 2) *dos f.*: *dos toques, dos ollas, dos camisas*; 3) formes plenes dels pronoms personals: *se fa*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *sens, lliures, sou, selló* ‘bastet o sella guarnida’; 2) mots propis (compartits sovint amb el mall.): *friseta* ‘varietat de roba de llana’, *porcell, guardapits* ‘armilla’, *calses* ‘mitges’, *calsons* ‘pantalons’, *poal* ‘galleda’, *cadafos, bombet* ‘jac curt; tipus de capell (?)’; 3) castellanismes: *alguazil, sombrero, paño*; 4) llatinismes: *primo* ‘primerament’, *item* ‘a més’; 5) teixits: *estopa, friseta, paño, mitja llana, burell, estam*; 6) mots d’interès: *color de pança, parada* ‘conjunt d’objectes exposats per a l’encant’; 7) antropònims: *Pere Ramon de Llucià, Llucià Ramon de Llucià, Baltazar Hernández, Antoni Ramon de Juan Pintat, Jaume Tur de Jaume, Vicent Ramon de Llucià, Francesch Riera de Francesch, Juan Torres de Lluc Besora, Sebastià Torres de Sebastià Sirés, Antoni Planells de Bartomeu, Andreu Ramon de Toni, Bartomeu Colomar de Pere des Rubió, Andreu Mas, Francina Tur de Joan, Antoni Tur de Toni, Francina Tur de Toni, Vicent Tur Nadal, Andreu Roig de Andreu, Miquel Vallvert, Juan Tur de Juan Torre*; 8) topònims: *des Rubió, Balansat*.

C. Dins un cert respecte per les normes tradicionals (distinció de *a, e i o, u* àtones, article literari [però top. *des Rubió*]) afloren elements diatòpics de caràcter fonètic (*canisos, aufàbia, iodització*), morfològic (*dos f.*) i lèxic (*guardapits, calsons, poal*).

61

Be-1700b-7.2

Encant dels béns mobles del Reverend mossèn Bernat Tur, prevere

TEXT

Die 6 mensis aprilis anno a Nativitate Domini 1700.

Encant del bens mobles que foren del quondam Reverent mossen Bernat Tur prevere el qual se fa a instancia del Doctor Christofol Puchalt prevere en nom de procurador ad lites en ausencia del Reverent Ignacio Riambau prevere a pagar de contant ab velló.

Primo foren lliurades tres cadiretes verdes de palma, preu 15 lliures.

Fonch lliurat un tinter y arenera de bronze, 12 lliures.

Item quatre coxineres tres grans y una chiqueta, 8 lls.

Un cobertor de cordellat vermell, 49 lls.

Una flasada blanca usada, 15 lls.

Una capa y justacor¹ de xamellot negre usat, 80 lls.

Un matalaf de botana daurada nova, dos coxins grans y un petit, 80 lls.

Una flasquera ab sis flascos, 25 lls.

Dos candeleros de llautó, 12 lls.

Es prorroga per la tarde.

Dicto die fonch lliurat un manteu y sotana de scot fluix al magnífich Marc Ferrer, 35 lls.

Dos llenols de groguet, 40 lls. y un sou.

Tres camises novas las dos de drap genovès y la altra de groguet, tres calsons dos nous, uns de drap genovès y los altres de groguet y los altres vells, 50 ll.

Tres camises noves dos de groguet y una de drap genovès, tres calsons dos de groguet nou y un vell, 50 lls.

Una llumenera ab sinch mechons de llautó, 64 lls.

Sis tavallons sinch nous y un vell, 13 lls.

Una paella mitjansera vella y unes grilles grans bones, 20 lls.

Tres coxineres grans de tela batista, 17 lls.

Una muleta roja morro de bou, 400 lls.

Sis cadires de repòs negres usades, 71 lls. y 5 sous.

Una caixa de poll gran ab pañ y clau, 40 lls.

Un parell de sabates noves ab vetes, 10 lls.

Un pantinador de cambray guarnit de randa nou, 38 lls.

Un mocador de drap genovès, 7 lls.

1. *Unim* justa cor.

Tres mocadors un de cambray y dos de drap, 8 lls.
 Dos mocadors de tela batista y una coxinereta, 5 lls.
 Quatre balonets de capellà, 3 lls.
 Una llumenera de tres mechons de llautó, 35 lls. y 16 sous.
 Per ser hora tarda es prorroga per altre dia...

Die 14 dictorum... continuant dit encant.

Foren lliurades unes tovalles de Gineste usades, 16 lls.

Un peset de pesar dobles, 11 lls.

Un brazer de Aram y dos peus de ferro, ? lls.

Un traspontí vell i coxí, 60 lls. y dos sous.

Un giponet de cotó sense manegas, 2 lls. y deu sous.

Es prorroga per la tarde.

Dito die.

Una catifa de mitjana sort, 15 lls.

Dos quadros mitjansers usats en cada un una imatge de Nostra Senyora, 21 lls.

Un llansol de drap genovès nou, 30 lls.

Un llansol de drap de casa usat, 16 lls.

Un Bofet y arquimesa usat, 60 lls.

Una taula de pi ver de uns vint palms de llarch y tres de ample, 12 lls. y 4 sous.

Per ser hora tarda es prorroga per altre dia.

Die 17 dictorum mensis et anni, continuant dit encant.

Foren lliurades unas tovalles de uns dotze palms de llargaria usades, 15 lls. y quinze sous.

Quatre parells de calses de fil velles y dos barretines de cotó, 7 lls. y 19 sous.

Tres tovalles de exugar mans de drap de Iviza, 6 lls.

Quatre tovallons dos bons y dos usats, 4 lls. y 19 sous.

Un llansol de drap de Iviza usat, 7 lls. y 19 sous.

Un llansol de drap de Iviza usat, 11 lls. y 3 sous.

Un llansol de drap genovès nou, 29 lls. y 19 sous.

Es prorroga per la tarde.

Dicto die.

Un capell nou negre, 13 lls. y 5 sous.

Un capell vell, 4 lls. y 11 sous.

Un tinter de faltriguera, 3 lls. y 11 sous.

Dos tovalles de taula velles, 5 lls.

Un llansol de drap de Iviza usat, 12 lls. y 10 sous.

Dos cadires de palma verdes, 13 lls.

Un llit de pots y banchs nou, 11 lls. y dos sous.

Una taula gran vella, 11 lls.

Unes tres canes de escot fluix negre, 40 lls. y 4 sous.

Dos moltons vells un blanch y lo altre negre, 27 lls.

Dos crestats vells que son al Vedrà a casa Joan Serra, 27 lls. y quatre sous.

Uns estreps de ferro, 7 lls. y un sou.

Se prorroga per altre dia.

Die 25 dictorum, continuant dit encant.

Foren lliurats uns quadrets xiquets vells, 13 lls.

Sis devantals de llit, un usat y sinch vells, 6 lls.

Un quadret de dos imatges y un peset de pesar seda, 9 lls.

Dos camises velles y dos trozos de Riza, 12 lls. y dos sous.

Un cel de llit y un barrilet de cabuda de mitg quarter, 15 lls.

Un llibre de paper blanch nou, 15 lls. y sis sous.

Quatre aufabies tres petites velles y la altra mitjansera, 8 lls. y 3 sous.

Unes tisoretas ab sa bayna, 1 lliura y cinc sous.

Un plat gran de Manisses y un flasco de estany, 5 lls.

Un flasco de estany vell, 5 lls. y un sou.

Un aro de espart nou, 7 lls. y un sou.

Se prorroga per la tarde.

Dicto die.

Una caixa usada sense clau, 14 lls. y un sou.

Quatre barcelles y quatre almuts de forment de Iviza, dos barcelles de ordi, 39 lls.

Es concluí lo dit encant presents per testimonis los Reverents Antoni Bermundi y Vicent Sala preveres habitants de Iviza.

COMENTARI

A. In **Joan Marí**, *Illes Pitiüses. II. Els llibres d'entreveniments*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1981, 237-239.

Es tracta d'un detallat inventari dels béns de mossèn Bernat Tur.

B. GRAFIA: 1) grafia llatinitzant: *Christòfol*; 2) *y* com a conjunció copulativa i com a semivocal (*cambray*); 3) la [k] final representada per *-ch* (*llarch*, *banchs*, *blanch*, *fonch*); 4) grafia castellanitzant: *pañ* 'pany', *mechons* 'metxons', *chiqueta* (però *xiquets*), *Puchalt* (grafia apitxada de *Pujalt*, d'un valencià establert a Eivissa); 5) per a l'alternança *a/e* per a representar la neutra [«], cf. FONÈTICA.

FONÈTICA: 1) alternança gràfica *a*, *e* àtones per a la [«]: *pantinador* 'pentinador', *gineste*, *manegas*, *tarde*, *llansol*; 2) distinció *o/u* gràfiques: *coxins*, *coxineres*, *cordellat*, *tovalles*; però la ultracorrecció *bofet* 'bufet' és indicatiu del pas de [o] àtona a [u]; *tavallons* és una centralització de [o] àtona per assimilació a la vocal següent; 3) la *l* del segment *al-* es manté (*palma*, *almuts*, *palms*) i a voltes es vocalit-

za en *u* (*aufàbia*), situació mantinguda en l'eivissenc actual; 4) estabilitat de la *-s-* a *camises* (però avui *camia*) i de la *-f* de *matalaf* (com avui); 5) manca de iodització: *vell*, *parell* (*poll*, tot i contenir etimològicament el grup *c'L* [*<PEDUC'LU*], coneix la lateral en el baleàric); 6) manca d'africació en *roja* (/mallorquí *rotja*); 7) simplificació del grup consonàntic *-sts>-ts* (*pots* 'posts').

MORFOSINTAXI: 1) ús constant de article literari: *lo dit encant*, *los Reverents*, *la altra*, *las dos*; 2) *dos* també f.: *dos barretines*, *dos barcelles*.

LÈXIC: 1) vocables de l'època, especialment referents a teles i teixits com *bota-na* 'teixit gruixat i comú', *xamellot* 'teixit de llana mesclada amb pèls de camell o de cabra', *escot* 'teixit de llana gruixuda', *batista* 'teixit de lli o cotó', *cambray* 'tela blanca de cotó', *gineste* 'teixit de fibra de ginesta', *drap genovès*, *drap de Iviza*, *groguet* 'tipus de tela' (no figura al DCVB), *manteu* 'capa dels sacerdots'; però també d'altres camps semàntics: *flasquera* 'armari per a posar-hi flascos', *arenera* 'arener, sor-rera', *flascos*, *velló* 'real de velló, moneda equivalent a 25 cèntims de pesseta', *plat de Manisses*, *cel de llit* 'cobricel', *traspontí* 'matalàs prim i petit', *peset* 'balances', *hora tarda*, *balonetes*; 2) mots propis: *justacor* 'armilla de pagès' (avui *jupetí*, mallorquí *guardapits*), *capell*, *tovallons* (mallorquí *torcaboques*), *grilles* (mallorquí *esgrelles*); 3) castellanismes: *ausència* 'absència', *candeleros* 'canelobres', *tarde* 'tarda', *faltrigue-ra* 'butxaca', *es concluí* 'es concloué', *Iviza* 'Eivissa', *Ignacio* 'Ignasi'.

C. El text és ric de lèxic especialment referent a teles i teixits. Malgrat les seves característiques generals (manca de iodització, article literari, etc.), el pòsit dialectal s'observa en el tancament [o]>[u] (deduït de la ultracorrecció *bofet* 'bufet'), el manteniment de la *l* seguida de consonant bilabial (*palma*, *almuts*), el cardinal *dos* invariable, la variant *matalaf* 'matalàs' i mots propis com *justacor*, *grilles*, *tarda* (oposats al mallorquí *guardapits*, *esgrelles*, *horabaixa* respectivament).

62

Be-1702a-7.3

*Denúncia per maltracte i amistançament***TEXT***Die 9 agost 1702*

Francesch Marí de Antoni del quartó de Sta. Eulària, *habitador* de Yvisa, de edat de uns 60 anys poch més o meñs, el qual jura etc. en mà y poder del *Molt Magnífich Senyor Assessor* ordinari y promete denunciar a la Règia Cort tota veritat.

Et dixit:

Lo que yo denuncio a la Règia Cort és que per quant Francesch Juan de Francesch Blay, mon gendre, que actualment està cassat en ma filla Antonina Marina de Francesch, està amistançat ab Ysabet Sellarasa y a colpegat per este efecte una y moltes vegades a dita ma filla, amanasant-la de matar-la a puñalades y fer-la menegar als cans sempre que parlàs ab mi, dit testimoni, ni ab sa mare. Y havent-me dit dita ma filla que sempre que la trobasen morta que li regonegués son cos per veure si seria de mort violent que li hauria dat dit son marit; per lo qual efecte, mogut de l'amor paternal que tinch envés dita ma filla y desitgós de cuitar-la de semblant dañ, em som vist presiat a fer instància y part formada, com actualment la fas, contra dits Juan y Sallarasa perque sigan ab tot rigor de justícia castigats. Y en prova de lo referit administra per testimonis a Pere Torres Margalit y Cathalina Costa, y Catalina Marí de Francesch. Y asò és lo que denuncio y relate en veritat per lo jurament que tinch prestat, demanant se'm sia fet y administrat tot bon compliment de justícia etc.

Fuit sibi lectum et perseveravit et quia necit scribere fecit crucem

Reverent Hervás notari *et* escrivà presente Magnífico Assessore

(...)

Dicto die [9 agost 1702]

Pere Torres de Antoni Margalit del quartó de Sta. Eulària y lloch de Labritja, de edad de 60 anys poch més o meñys, testimoni sitat a instància de Francesch Marí de Antoni, el qual jura a nostre Señor Déu Jesuchrist y als seus quatre Evangelis en mà y poder vist *supra* y promete dir veritat de lo que sabrà y serà preguntat etc.

Interrogatus etc. *et dixit:*

Lo que yo sé sobre lo que som estat preguntat, que com a vesí que som estat de la vilda Isabet Sellarasa, que: diferents vegades he vist en sa cassa a Francesch Juan

de Francesch Blay per estar en sa cassa tot lo temps de batre, y haver-los vist anar ressent diferents vegades anant al pou de Vinamor, com també lo he vist amagar-se diferents vegades en un mitjà de bosch que·y ha prop de la cassa de dita Sallarasa; de les quals accions he judicat que dita Sallarasa y Juan tenien correspondència y així o he ohit dir a Vicent March de *Antoni* y Antonina Tara de Cabriel, sa muller, y Llorens Torres de Juan y sa muller Antonina Marina de Pere, sens que yo asertinament sàpia ni puga dir que aixen fet mal algun ni que dit Juan haixa conegut calnalment a dita vilda Sallarasa. Y en quant aver colpegat dit Juan a sa muller Antonina Marina, no·n sé altra cosa més que haver ohit dir a son pare, mare y germà de dita Marina y altres persones, els quals deien que la maltractava per estar amistansat ab dita Sallarasa. Y asò és lo que diu en veritat per lo jurament que té prestat sens que sàpia altra cosa.

Fuit sibi lectum et perseveravit et quia necit scribere fecit crucem

Reverent Hervás notari et escrivà presente Magnífico Assessore.

COMENTARI

A. In **Catalina Ferrer Bonet**, *Transcripció i estudi lingüístic d'un procés civil del segle XVIII a Eivissa*, treball de doctorat, curs 2002-2003, Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona.

Francesc Marí denuncia el seu gendre perquè, a més de colpejar la seva filla, s'ha amistançat amb la viuda Isabet Sallarasa.

El document pertany a la Cúria d'Eivissa i es conserva a l'Arxiu Històric Municipal d'Eivissa.

B. GRAFIA: 1) *h* antihlàtica o absent: *ohit*, *a* 'ha', *aixen* 'hagen'; 2) *y* consonant i semivocal: *y*, *Yvisa*, *Ysabet*, *Blay*; 3) [ɲ] = ñ, ñy: *puñalades*, *Señor*, *meñs*, *dañy*, *añys*; 4) [z] = -ss-: *cassa* 'casa', *cassat* 'casat', *ressant* 'resant'; 5) [s] = -s-: *Yvisa*, *trobasen*; 6) [ʒ] = -g-: *colpegat*, *mengar*; 7) [ʃ] probablement *ix*: *haixa*, *aixen*; 8) [k] final = -ch: *bosch*, *Francesch*, *March*; 9) distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones: *vesí*, *vegades*, *batre*, *tenien*, *correspondència*, *així*, *asò*, *cosa*; *mogut*, *conegut*, *prometé*, *Llorens*, *ohit*, *colpegat*; però *amanasant*, *Sellerasa/Sallarasa*; *cumpliment*, per harmonia vocàlica, *Juan*, pel hiat *i/o* per contacte amb la *iod* inicial; 10) grafies llatinitzants: *Cathalina*.

FONÈTICA: 1) per al tractament de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) segment final -ia mantingut: *instància*, *justícia*; 3) [j] i no [ʒ] en *yo*, com avui en eivissenc i valencià; 4) dissimilació de líquides: *Eulària* (< *Eulàlia*); 5) -c- > -g- en *regonegués* 'reconegués'; 6) [z] mantinguda en *vesí* (< llat. VICINU); 7) ultracorrecció en *vilda* (< *viuda*), com avui en eivissenc; 8) manca de iodització: *filla*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *el qual*, *lo qual efecte*, *lo referit*, *lo jurament*, *la Règia Cort*, *la vilda*; 2) demostratiu: *este efecte*, *asò*; 3) possessiu: *mon gendre*,

ma filla, son marit, son cos, sa muller, sa mare, sa cassa; 4) indefinits: *mal algun*; 5) violent invariable: *mort violent*; 6) formes verbals: desinència -o, -e de PI1: *denuncio, relate*; PI1: *tinch, fas* ‘faig’; PS1: *sàpia*; ImS3 i 6: *parlàs, trobasen*; PS3 passiu: *sia fet*; auxiliar *ser*: *som vist, som estat preguntat*; 7) preposició *a* davant objecte directe de persona: *a colpegat [...] a dita ma filla, administra per testimonis a Pere Torres, etc., aver colpegat [...] a sa muller*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *habitador, ab, sens, dat, lloch* ‘població petita’, *asertinament, cuitar-la* ‘protegir-la’, *més o meñs*; 2) cultismes: *judicat, paternal, Règia, asertinament* (no DCVB); 3) mots propis: *cans, vilda, quartó* ‘un dels cinc districtes jurisdiccionals de l’illa’, *mitjà de bosch* ‘matissar’, *Vicent* ‘Vicenç’; 4) topònims: *Sta. Eulària, Yvisa, Labritja, pou de Vinamor*; 5) antropònims: *Francesch Marí de Antoni, Francesch Juan de Francesch Blay, Antonina Marina de Francesch, Isabet Sellarasa/Sallarasa, Pere Torres Margalit, Cathalina Costa, Catalina Marí de Francesch, Vicent March de Antoni, Antonina Tara de Cabriel, Llorens Torres*.

C. Text de caire administratiu on apareixen alguns diatopismes (*cans, vilda, Vicent, vesí, yo*), però on tanmateix sembla que hi hagi la mà d’un valencià, com es fa ostensible per una distinció quasi sistemàtica de *a, e* àtones, certs apitxaments (*haixa* ‘haja’) i altres trets que trobem en altres fragments no transcrits del document (*vixca, bofetades, eixe, deguera, se requirixen*).

63

Be-1702b-7.3

*Baralla a Santa Agnès***TEXT**

Yo Joan Rosselló de Pere del quartó de Portmany y lloch de Santa Ygnes, de 19 anys poch mes o menys, dix:

Yo denuncio com en lo dia de ahir que contaven 24 dels corrents mes de agost y any 1702 estant trahent aygua en lo pou de Santa Ygnes, vingué lo tinent Antoni Bonet Sardina de Sant Gelabert y em demanà aygua, y yo li diguí que si volia beure que begués pero que jo no li volia deixar la baldraca porque mon pare me estava esperant per beure.

Y forsegant en mi per a llevarmela porque yo no volia em pega dos bacs contra la paret y em rompé lo cap de hont ixquè còpia de sanch...

Y així yo dit Rosselló fas instancia contra el dit tinent per a que siga castigat segons de justicia meresca.

Francesch Rosselló de Miquel llaurador de Portmany y lloch de Sant Antoni, de 33 anys poch mes o menys, testimoni cridat, dixit:

Trobantme en la Cova de Santa Ygnes lo dia 24 dels presents a cosa de las deu del matí en companyia de molts y diferents personas... y abaixant dins dita cova viu que Joan Rosselló de Pere entregava la baldraca a un home que no puc dir qui era per la gran multitud de homens y dones quey havia beent, però viu que una dona que despres me digueren que era Na Fruytera li torcava la sanch que tenia en lo cap dit Joan Rosselló de Pere, y ohy que Antoni Riera de Jaume Pou son cosí digué que Antoni Bonet Sardina era la causa.

Y entre altres raons que es digueren ohy que Antoni Bonet Sardina digué al dit Riera Pou que son cosí era un bufó i que el curas pues era tan gran doctor, y fonch miracle de la Santa el que no es perdes la mitat del quartó...

Francesch Bonet de Pere del quartó de Balansat y lloch de Corona de edat de 18 anys poc mes o menys dix que havent anat a ohyr missa a Santa Ygnes del quartó de Portmany lo dia 24 de agost del present any que es lo dia de Sant Bartomeu, com tots los anys que en semblant dia es diu missa en dita Ermita, y despues de haverla ohyda, que serien les deu del matí en poca diferencia, em quedí baix lo porxo conversant en alguns coneguts y amichs y de allí a rato ohy que dalt les mates fora el puesto a hont se ou la missa, el tinent Antoni Bonet Sardina digué a Antoni Riera de Jaume Pou que ixques allí fora que lo havia menester, pero yo no puch dir per que el cridava...

Joan Tur de Joan del quartó de Balansat y lloch de Corona de edat de 30 anys poch mes o menys, dix que lo dia de Sant Bartomeu aní a missa a Santa Ygnes que

tots los anys se acostuma dir en semblant dia... y men torní a pujar dalt y ohý que Pere Rosselló respongué que Antoni Bonet Sardina era causa que son fill se havia romput lo cap, y girantse lo dit Antoni Bonet al dit Rosselló dix yo te romput lo cap... y pues si tel he romput curatel que yo no se res, basta tu ser un gran bufonet. Y digué Antoni Riera Pou: vos pareix que desafiau, arrambau el mando que teniu. Y dit Antoni Bonet Sardina respongué: yo no desafie a ningú. Y dit Antoni Riera Pou respongué: que pensau que siga això el haverme amartellat una pistola... Y a esta raho respongué el dit tinent Antoni Bonet Sardina: no anases denit per les cases de sa gent, que yo he de regoneixer tothom y veure qui fa mal en lo quartó.

Y al volerse partir per anar a sa casa yo dit testimoni en companyia del dit tinent Bonet, Francesch Bonet de Miquel y altres testimonis, lo dit tinent Bonet Sardina digue a este testimoni y al dit Francesch Bonet que anasen ab ell, y sen ana debes lo dit Antoni Riera Pou el qual tenia una escopeta llarga en las mans y ab la pedra posada, y dientli dit tinent que li donas dita escopeta li respongue que no volia y entonses li feu una pena de cent ducats que vingues a Vila davant del molt Ylustre Senyor Governador y la mateixa pena feu a Jaume Riera Pou germa del dit Antoni.

Y asso es lo que dich en veritat per lo jurament que tinch prestat.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses IV. Balansat. Sant Miquel. Santa Gertrudis. Sant Mateu. Santa Agnès*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1984, 467-468.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *Pere, trahent, pare, pegà, beure, llaurador, presents, cova, dona*, etc.; però plural fem. en *-as*: *moltas, personas*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *denuncio, contaven, corrents, volia, torcava, cosí, Corona, porxo, romput, donàs, escopeta*; 3) *h* adventícia o antihlàtica: *hont* 'on'; *trahent, rahó, ohý, ohyda, ahir*; 4) [ɲ] = *ny*: *anys, menys, companyia, Portmany*; 5) [ʒ] o [dʒ] = *-g-*: *forsegant* 'forcejant'; 6) *y* = conjunció, consonant, vocal i semivocal: *y, Ygnès, ohyda, yo, aygua, Na Fruytera*; 7) [k] = *-ch*: *sanch, dich, amichs, puch, lloch, Francesch, tinch*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) pròtesi vocàlica en *abaixant* 'baixant'; 3) reducció del diftong en *mitat* (< meitat); 3) grup *qua-* àton mantingut: *quartó*; 4) segment final *-ia* mantingut: *instància, còpia, justícia, diferència*; 5) *a* > *i* en *Ignès* (< Agnès); 6) manca de iodització: *fill, Rosselló*; 7) *-c* > *-g-* en *regonèixer*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo dia, lo pou, lo cap, lo porxo, lo quartó, la baldraca, la paret, la cova*; però *sa gent* (en estil directe); 2) plural amb restitució de *n* en antics proparoxítons: *hòmens*; 3) possessius: *mon pare, son fill, son cosí*; 4) indefinits: *alguns coneguts*; 5) formes plenes dels pronoms personals: *me estava, se*

acostuma, se havia; 6) demostratiu: *este testimoni, esta rahó; assò*; 7) formes verbals: gerundi: *beent* ‘bevent’; PI1 *desafie*, PI5 *arrambau, desafiau, pensau*; PsI1 *aní, men torní, em quedí, ohý, viu* ‘vaig veure’; PsI3 *pegà, rompé, dix* (arcaisme); PS3 *sigà, meresca*; ImS2 *anasses*; 8) combinació de pronoms objecte indirecte + objecte directe: *llevar-me-la, te l’he romput, cura-te’l* (/ mall. *llevar-la-me*, etc.).

LÈXIC: 1) mots propis: *baldraca* ‘càntir’, *pegar dos bacs* ‘pegar dos cops’, *pareix* ‘sembla’, *torcava, devés* ‘cap a (direcció)’, *arrambau* ‘procurau, us feu vostre’, *bufó* (o *bufonet*) ‘jactanciós’; 2) arcaismes: *menys, ixqués, se ou* ‘s’oeix, se sent’; 3) castellanismes: *pues, puesto, después de, rato, entonces, mando*; 4) llatinismes: *dixit* ‘va dir’; 5) fraseologia: *més o menys, a cosa de las deu* ‘devers les deu’; 6) topònims: *Santa Ignès, Sant Gelabert, Portmany, Cova de Santa Ignès, quartó de Balansat, lloch de Corona*; 7) antropònims: *Na Fruytera*; 8) mots d’interès: *pedra* ‘pedra foguera’, *haver-me amartellat una pistola* ‘haver-me aixecat el gatet’ (sense doc. al DCVB).

C. Text de caire unitari (article literari, distinció de *a, e i o, u* àtones, manca de iodització, *qua-* sense monoftongar, perfets simples), amb alguns diatopismes (*hòmens*, perfet simple, *baldraca, pareix, bufó*) i ja un cert nombre de castellanismes (*puesto, rato, entonces*), potser deguts a l’escrivà.

64

Be-1707-7.4

*Contracte d'arrendament***TEXT**

Tothom y tota persona que vulla o entenga en arrendar tota aquella hacienda del *quondam* Antoni Roig de Andreu del quartó de Santa Eularia y lloch de Aubarqueta que esta en partida y jurisdicció de la Cavalleria dels hereus del *quondam* Siriaco Riambau confrontada per vent de levant en la partió del Rey y de la Cavalleria, per tremontana en terres de Andreu Roig de Andreu, per ponent en terras de Pere Roig de Andreu y per migjorn y llebeix en terras dels hereus de Francesch Colomar de Canadella, la qual arrenda Andreu Roig de Andreu Aubarqueta curador testamentari dels bens y fills del dit *quondam* son germà la qual arrenda per tres anys y tres esplets continuos comensant lo dia de Sant Juan primer vinent y acaban en dit dia y el dia que lliurat li serà podra antrar dit arrendador a fer los guarets y guardarà los pactes següents:

Primerament sapia dit arrendador quisvulla sia que pagarà lo preu per lo que lliurat li serà dit arrendament tot en moneda de velló en mans propias de dit curador en tres iguals pagas, so es que la primera serà del dia de Sant Juan primer vinent a un any y despres cada un any en dit dia y que donara fianzas a contento de dit curador.

Item sapia dit arrendador que conreara las terras a us y costum de bon conreador.

Item sapia dit arrendador que tindra tres dias de molitja franca cada semana en lo molí de sang de Casa Juan Roig de Juan Aubarqueta.

Item sapia dit arrendador quisvulla sia que tindra obligacio de mantenir las parets y paradas de dita heretat.

Item sapia dit arrendador que a mes del preu per lo que lliurada li serà dita heretat que tindrà obligasio de fer portas de taulas de pi a la casa que esta cuberta y tancarla ab pany y clau y mantenirla.

Item sapia dit arrendador quisvulla sia que a mes del preu per lo que lliurat li serà dit arrendament que tindrà obligasio de fer un tros de paret de partió conforme esta comensada comensant al cap de dita paret fins arribar a la vora del bosch del puig.

Item sapia dit arrendador quisvulla sia que mantendra los pactes que lo dit *quondam* Antoni Roig tenia en la montanya y son los següents:

Primo sapia dit arrendador quisvulla sia que tindrà obligasio lo dia que se haurà de encanar lo forn de donar la teya al encanador y tindrà de quatre parts una y Andreu Roig de Andreu tira la teya y paga los peons de pelar los pins y te

altra part, y Juan Roig del Coll de Vaca y Juan Roig de Jaume Casetas fan la teya y encanan lo forn y tenen dos parts una cada un.

Item sapia dit arrendador que tindrà obligació de esporgar y empaltar los garrovers que seran necessaris y mantenir y estalonar tots los abres.

Item sapia dit arrendador que farà los drets de dita heretat com es guayta y talaya.

Item sapia dit arrendador que pagara los drets de corredor y notari a mes del preu per lo que lliurat li serà dit arrendament porque lo corredor arrenda franch. Per so digai qui dir y voldrà que arrendat sia el mes preu donant en la plasa de la Torreta.

COMENTARI

A. In **Joan Mari Cardona**, *Illes Pitiüses IV. Balansat. Sant Miquel. Santa Gertrudis. Sant Mateu. Santa Agnès*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1984, 181-183. Accentuem segons la normativa els mots del comentari.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *partida*, *hereus*, *Cavalleria*, *després*, *paret*, etc.; però *tremontana*, *antrar*, *ampaltar* i plurals en *-as*: *pagas*, *las terras*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *confrontada*, *ponent*, *podrà*, *donarà*, *comensada*; però *Juan*, *cu-berta*; *montanya* (potser per castellanisme o per ultracorrecció); 3) *y* conjunció, vocal, semivocal i consonant: *y*, *Rey*, *guayta*, *teya*, *talaya*; 4) [ɲ] = *ny*: *pany*, *anys*, *montanya*; 5) [k] final = *-ch*: *lloch*, *franch*, *bosch*, *Francesch*; 6) [tʃ] final = *-ix*, *-ig*: *llebeix*, *puig*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) manteniment del hiat: *conrearà*, *conreador*; 3) consonant antihiàtica en *teya* (< *tea* < *TAE-DA*); 4) *qua-*, *gua-* inicials sense monoftongar: *quartó*, *guaret*, *guardarà*; 5) dissimilació de laterals: *Eulària* (< *Eulàlia*); 6) manca de iodització: *fills*, *vulla*, *quisvulla*; 7) *-v-* en *garroves*; 8) manca de geminació en *semana* (/ mall. *semmana*); 9) *-etat* (i no *-edat*) en *heretat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo preu*, *lo dia*, *lo forn*, *el dia*, *la partió*, *las parets*, *la vora del bosch*, *los peons*, *los garrovers*, *los drets*, *lo que*; 2) indefinits: *quisvulla*; 3) *dos f.*: *dos parts* (/mall. *dues parts*); 4) formes verbals: F3: *tindrà*, *mantindrà*, *podrà* (/mall. *porà*); PS3: *sàpia*, *vulla*, *entenga*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *velló* 'tipus de moneda', *so és* 'ço és, és a dir', *cavalleria* 'extensió de terra antigament rebuda en feu', *molitja* 'dret de mòlta', *partida*; 2) mots propis: *encanar* 'compondre els tions i llenya del forn', *encanador* 'encarregat d'encanar el forn' (no DCVB), *paradas*, *estalonar*, *talaya*; 3) llatinismes: *quondam* 'en altre temps'; 4) castellanismes: *contento*, *hacienda*, *continuos*; 5) mots d'interès: *molí de sang*; 5) topònims: *Santa Eulària*, *Aubarqueta*, *Canadella*, *plasa de la Torre-*

ta; 6) antropònims: *Antoni Roig de Andreu*, *Siriaco Riambau*, *Pere Roig de Andreu Aubarqueta*, *Joan Roig del Coll de Vaca*, *Juan Roig de Jaume Casetas*.

C. Text de caire unitari (article literari, manca de iodització, distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones), amb algun mot propi (*encanar*, *paradas*) i algun castellanisme.

65

Be-1710-7.5

*Examen d'apotecari***TEXT**

Die secundo Martii anno a natt. Dmi. M. D. C. C. X. — In Dei nomine etc. — Constituïts en la Sala de la Magnífica Universidad de Ivisa: Los Magnífichs Jordi Llobet, Jurat en Cap; Antoni Llaneras, Jurat segon de mà major; Juan Magraner, Jurat tercer de mà mitjana; los Doctors en Medicina, Juan Company, Juan Llorens y Jusep Venrrell, y los Mestres en la facultad de Apotecari, Francisco Ferrer, Antoni Carreras y Juan Moranta, a hon per a semblans se solen y acostumen ajuntar y congregar, afi y effecte de examinar y aprovar a Francisco Planells de dita facultad de Apotecari, per a conferir-li lo Magisteri, fonch propost per lo Magnífich Jurat en cap als dits Doctors y Apotecaris que lo examinaren, y haven-se posat lo dit Planells en lo puesto acostumat, tenint damunt la Taula la Farmacopola de València, fonch interrogat per dit Ferrer que explicara la recepta del Ingüent Diacatalion, y buscada en dita Farmacopola la buscà, y explicant-la, lo dit Ferrer li demanà que traguera la quinta part de dita recepta, perquè en dita Farmacopola estaven les confeccions, extractes, Polvos, Ingüents y demás en gran quantitat y ésser presís per a la oficina partir dites receptes en parts, y més en este Isla, a hon se gastaven poques Medecines, a lo que respongué lo dit Planells que no ho sabia, perquè lo seu Mestre no lo y havia amostrat, y açanse dit Moranta digué que era veritat, no lo havia posat a tal, però que en la Theòrica estava bo; y los dits Doctors en Medicina demenaren a dits Apotecaris si lo havien examinat, y responnent dit Antoni Carreras que ell lo havia examinat en la theòrica y que lo trobava àbil, digueren dits Doctors en Medicina a dits Magnífichs Jurats que bé li podien conferir lo Magisteri de Apotecari ab tal que hagués de estar un any en casa de Mestre, aquell que dit Planells voldria, per a conferir en lo magisteri de dita Facultat de Apotecari, ab lo dit pacte, contador lo any del dia de huy en havant; y lo dit Planells elegí estar en casa de dit Moranta, que era a hon havia estat per a dependre dita Facultat. De totes les quals coses em requiriren a mi, lo Secretari de la Sala infrascrit, ne rebera aute públic, lo cual fonch rebut en la Sala de la Magnífica Universitat de Ivisa los sobredits dia mes y any.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. IV, Palma: Daedalus, 1967, 275.

B. GRAFIA: 1) distinció sistemàtica de *a, e* àtones: *examinaren, recepta, gastaven, casa*; però: *demenaren, este* 'esta'; 2) distinció de *o, u* àtones: *amostrat, posat, respo-*

nent, interrogat, Apotecaris, etc.; però: *Jusep* (per acció de la iod inicial), *Juan* (per la mateixa raó i per hiat); 3) *h* adventícia o absent: *hon, àbil, havant, y 'hi'*; 4) [k] final = *-ch: fonch, Magnífichs*; 5) [ɲ] = *ny: any*; 6) [s] = *-z-* en *Iviza*; 7) grafies llatinitzants: *Theòrica, effecte*.

FONÈTICA: 1) per a les vocals àtones *a, e, i o, u*, vg. GRAFIA; 2) pròtesi vocàlica: *amostrat*; 3) canvi *u > [ə] > i* en *ingüent, ingüents* (< llat. UNGUENTUM) (no DCVB); 4) distinció entre *Medicina* (facultat, ciència) i *Medecina* 'medicament'; 5) *-idat* en *Universidad* enfront de *-itat* en *cantitat*; 6) *huy*, forma arcaica (< llat. HODIE), potser per valencianisme (vg. C).

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo Magisteri, lo puesto, lo any, lo Secretari, lo cual, los mestres, los magnífichs, la Sala*; 2) formes plenes dels pronoms personals: *lo trobava, lo havia examinat, lo havia posat, no lo y havia amostrat*; 3) formes verbals: participi *propost* 'proposat' (de *propondre*); PsI3 i 6: *respongué, digué, elegí, demenaren, digueren, requeriren, examinaren*; ImS en *-ara, -era* (i no en *-às, -és*): *explicara, traguera, ne rebera*, propi del valencià (però també *hagués*).

LÈXIC: 1) arcaismes: *mà major* 'classe formada per cavallers i gent noble', *mà mitjana* 'classe formada pels mercaders', *jurat en cap* 'el de major autoritat en un consell municipal'; 2) cultismes: *quinta* 'cinquena', *extractes, Farmacopola* 'farmacopea' (no DCVB); 3) castellanismes: *puesto, isla, polvos, aute* 'acte', *Francisco*; 4) unitats fraseològiques: *de huy en havant* 'd'avui en endavant', *en casa de*; 5) antropònims: *Jordi Llobet, Antoni Llaneras, Juan Magraner, Juan Company, Juan Llorens, Jusep Venrrell, Francisco Ferrer, Antoni Carreras, Juan Moranta, Francisco Planells*; 6) altres mots d'interès: *se gastaven* 'es consumien'.

C. Text de caràcter administratiu, amb un lèxic de residus medievals (*mà major, mà mitjana*), algun cultisme no enregistrat fins ara (*Farmacópola*) així com qualque variant (*ingüent*); no hi falten castellanismes (*polvos, puesto*). La presència de formes verbals com *propost*, d'imperfets com *explicara, traguera* i de l'arcaisme *huy* 'avui', propis del valencià, fa pensar en la intervenció d'un redactor d'aquesta àrea dialectal (recordem que el jurat examinador té sobre la taula la *Farmacópola* de València).

66

Be-1712-7.5

*Capítols per a la redempció de captius***TEXT**

Primerament, es pactat que tots los que es voldrán assentar ab la sobredita llista, y han de ser habitants de dita present illa, estos serán tenguts a donar fianças.

Segon capítol. Que sempre que caiguen dos, quatre o mes esclaus, que aquells se hagen de traure de esclavitud pel seu turno o antiguetat; se enten, els primers que cauran esclaus han de ser en sach y sort, de un a un o de dos en dos, conforme la quantitat que es trobarà de caudal depositat.

Tercer capítol. Que se hagen de treurer quatre majorals o sobreposats, es a saber, dos vells y dos jovens, cada any, y que los vells tinguen obligació de tenir cuidado, sempre que se escaurà, de cobrar el real de vuit als que estarán ausentats, y més tendrán cuidado de fer captar una volta cada any y tenir un caixó ab tres claus, de les quals la una tendrà el Prior, y les altres dos, una cada Majoral, ahont se posarà y depositarà la llimosna que es farà. Y aximateix es tendrà un llibre de conta y rahó per assentar las llimosnas, porque en més claritat degan donar compte de lo que sels entregará.

Quart capítol. Que tots los que se asentarán, pagarán un real de vuit cada any sempre que hi haurà esclaus, y no haventni no pagarán cosa ninguna; en cas hi hagués bastant fondo dins la caixa per poderne treure alguns, no pagarán sino és lo que será necessari; y així mateix que el que estirà esclau no pagarà cosa alguna hasta que estiga lliure.

Quint capítol. Que el que estirà esclau y tingués sort de fugir, o el prenguessen en alguna presa, o surtir per llimosna, que quant tornarà a la present Illa se li haja de pagar per llimosna un real de vuit per cada un dels assentats en dita llista.

Sext capítol. Que se haja de donar per ajuda de costa a cada un de dits esclaus, dos sents reals de vuit plata, y en cas lo treguen o es rescatàs per menos de dits dos cents reals de vuit, que lo restant que cobrarà queda a favor de la referida caixa en fondo de ella, pera que serveixa per rescatar altres esclaus.

Séptim capítol. Que sempre que alguna persona de les susdites caigués esclau, que no es puga tellar per surtir de esclavitud sens que primer no tinga carta del Majoral que an aquell temps serà, porque sapia si le ha tocat la sua sort o no.

COMENTARI

A. In Isidor Macabich, *Historia de Ibiza*. Vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 102.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *pactat, present, tenguts, rescatar*, etc.; 2) distinció de *o, u* àtones: *voldran, majorals, conforme, cobrarà*, etc., però *surtir*, a favorit per l'harmonia vocàlica amb la *i* tònica i per les formes rizotòniques (*surt, surts*); 3) *h* antihiàtica: *ahont, rahó*; 4) *y* conjunció; 5) [k] final = *-ch*: *sach*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a, e, i o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) *e* etimològica: *depositat, depositarà*; 3) *-itat, -etat*: *claritat, antiguetat*, però *cantidat*; 4) manca de iodització: *vells*; 5) assimilació *-mpt- > -nt-*: *conte* (al costat de *compte*); 6) confusió *ab = en*: *assentar ab la sobredita llista*.

MORFOSINTAXI: 1) *dos* invariable : *dos jóvens, les altres dos [claus]*; 2) indefinits: *cosa ninguna, cosa alguna, alguna presa, alguna persona, alguns*; 3) possessius: *la sua sort*; 4) formes verbals: polimorfisme *traure/trèurer*; participi: *tenguts*; F3,6: *tendrà, tendran, estirà*; desinències de PS *-a, -en*: *haja, serveixa, es puga, sàpia, se hagen, caiguen*; PS3 i 6: *tingués, prenguessen*; 5) preposició *pera que*: *pera que serveixa per rescatar*; 6) idea d'obligació: *seran tenguts a donar* 'hauran de donar'; 7) futur amb oracions de relatiu: *los que es voldran assentar, lo que serà necessari*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *ab, real de vuit, majorals* 'confreres majors d'una confraria', *sobreposats* 'dirigents d'una confraria', *la sua* 'la seva'; 2) cultismes: *sext, quint, sèptim*; 3) castellanismes: *hasta que, turno, llimosna, menos, cuidado, caudal, assentat*; 4) unitats fraseològiques: *en sach y sort*.

C. Text de llengua general, sense fissures dialectals; a notar un cert nombre de castellanismes, alguns dels quals (*menos, hasta*) freqüents en la parla col·loquial eivissenca.

67

Be-1720-7.1

*Testament d'Àngela Ferrer a favor dels seus fills***TEXT**

Die 4 mensis augusti 1720.— In Dei nomine... Sia a tots cosa notoria y manifesta com la Senyora Angela Ferrer de March, muller de Joan Tur Damià de la present Reyat Força de Iviça habitadora:

Atenent als molts y agradables servicis que te rebuts y espera a rebre de Francesch y Carlos Turs fills seus llegítims y naturals y del dit son marit, per ço no invidua ni forçada sino a sa plena, lliure y espontanea voluntat, fa donació a favor dels dits sos fills y als seus, pura y mera, simple y irrevocable dita entre vius, valedora y surtidora son degut efecte après però del obit seu y del seu dit son marit y no abans, de tres parts de aquelles cinch parts de terres y bosch que se havien reservades en la donació de March Tur altre fill seu a la Illa de la Formentera, tant de les establides com de les per establir.

La qual donació fa dita Senyora Angela Ferrer a favor dels dits sos fills ab los pactes, vincles, condicions y reservacions següents:

Primerament se reserva dita donataria per fer a ses voluntats, la meitat de la tanca anomenada la Tanca Vella, y una part de les cinch que se havia reservades, com la altra la te donada a sa filla Isabet Tur muller de Joan Tur Savi.

Item que se reserva dita Senyora per ella y son marit lo dret de les terres de que fa donació als dits sos fills, tant de les establides com de les que se establiran o aportaran per son compte, en el modo y forma que paguen los demás establidors.

Item dita Senyora dona ara al predit Carlos Tur son fill una somera blanca que te en la Illa de Formentera.

Item fa donació dita Senyora als dits sos fills de unes cases dites y anomenades Can Cosmi y una casa baixa que vuy està descoberta dita y anomenada Can Roca, ab la obligació que no paguen alçar mes les dos navades de sitis de la alcaria de la casa que està feta y descobert, deixant una porta per a poder entrar a la altra navada de casa que te dita Senyora baix de la finestra de la casa que vuy habita, ab la obligació que tindran los dits sos fills de no impedir als fills y néts de dita donadora de poder eixir per los terrats de les cases que faran en vista del carrer general per a veure combregars y processons, no fent dany en dits terrats.

Item es voluntat de dita Senyora Angela Ferrer donadora, que quan se partiran los dits sos fills les terres de dita Illa de Formentera, que Francesch y Carlos Tur deuran partir aquelles, y March Tur son germà deurà triar y pendre les parts que

te en donació, y despues de les tres parts corresponents als dits Francesch y Carlos, que lo dit Carlos deurà partir y lo dit Francesch triar.

Item, ab altre capítol se obliga dita Senyora y lo dit son marit Joan Tur Damià, que durant la vida de aquells donaran de vuy dia present en avant als dits sos fills Francesch y Carlos Tur per cada any per aliments de aquells, tres quarteres de forment y quatre quarteres de ordi per cada un, mentre estiran en la Illa de Formentera, y estant en Iviza los mantendran en sa casa.

Y ab pacte, vinde y condició que fa dita Senyora la dita donació que morint qualsevol de dits sos fills sens infants lligítims y naturals y sos infants sens ells, que la part del tal vaja a parar al altre que sobreviurà, y morint los dos en la dita conformitat, que los dits béns vajan a parar a March Tur altre fill meu a fer ses voluntats, renunciant a les causes de ingratitut inopie vel ofense y a la lley que mana que donació que excedeix la suma de cinch cents ducats etc...

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses III. Formentera*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1983, 115-116.

B. GRAFIA: 1) y copulativa i semivocal: *y, lley, vuy*; 2) [ʎ] = *ll* -: *lley*; 3) [k] final = *-ch*: *bosch, cinch, Francesch, March, blanch*; 2) distinció de *a, e* àtones: *agradables, rebuts, espera*, etc.; 3) distinció de *o, u* àtones: *donació, descoberta, anomenada, obligació, capítol*; però *surtidora*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a, e i o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) segment *-ia* mantingut: *alsària, notòria*; 3) *-e* final > *-i* en *Cosmi* 'Cosme', com *avui*; 4) manca de pròtesi vocàlica: *vuy* (< *HODIE*); 5) manca de iodització: *muller, fill, fills, filla, Vella*; 6) dissimilació de ròtiques: *pendre* (< *prendre*); 7) manteniment de *-d-* en *poder* (/ mall. *porer*).

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *la donació, la Illa, los terrats, les terres, la qual donació*; 2) possessius: *son marit, son germà, sos fills*; 3) formes plenes dels pronoms personals: *se reserva, se havian reservades*; 4) *dos* f.: *dos navades*; 5) sufix *-itat*: *conformitat*; 6) formes verbals: participi *establides*; F6: *tindran/mantendran, estiran*; PS3: *vaja*; PS6: *vajan*; 7) construcció *esperar + a + infinitiu*: *espera a rebre*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *ab, sens, après* 'després', *per ço, eixir, vuy* 'avui', *meitat* (avui *mitat*), *habitadora* 'habitant', *pura y mera*; 2) mots propis: *somera, servics, sitis*; 3) castellanismes: *Carlos*; 4) llatinismes: *item, inopie vel ofense, modo* (que pot ser també castellanisme); 5) cultismes: *òbit*; 6) unitats fraseològiques: *de vuy dia en avant*; 7) mots d'interès: *alsària, navades* 'aiguavessos'; 8) antropònims: *Àngela Ferrer de March, Joan Tur Damià, Francesch Tur, Carlos Tur*,

March Tur; 9) topònims: *Iviça, la Illa de la Formentera, Tanca Vella, Can Cosmi, Can Roca*.

C. Text força unitari (article literari, manca de iodització, distinció de *a, e i o, u* àtones), amb alguns arcaismes; el color dialectal es nota en algun tret fonètic (*Cosmi*), morfològic (*estiran* ‘estaran’) i lèxic (*somera, sitis*).

68

Be-1721-7.1

*Testament del rector de Portmany***TEXT**

Dia 30 de desembre del any del Senyor 1721.— En nom de Nostre Senyor Jesuchrist... Sapian tots com jo lo Doctor en Sagrada Teologia Pere Antoni Monar, Prevere, habitador de la present Ylla de Yviza y Rector de la Yglesia de Sant Antoni del Quartó de Portmany, fill llegitim y natural del *quondam* Juan Monar y Margarida Vich, conjuges, estan en lo llit patint alguns accidents que Deu Nostre Senyor se ha servit donarme, però ab tot mon bon enteniment, memoria clara y manifesta loquela... per so fas y ordene aquest mon ultim y darrer testament, ultima y darrera voluntat mia en lo modo y forma següents:

Primerament y ans de totas las cosas encomane la mia anima al Altissim Deu criador de ella y del huma llinatge, la vulla fer sana y salva. Amen.

Vull, orden y man que lo meu cos *sive* cadaver sia lliurat a eclesiastica sepultura en lo vas dels sacerdots de la Yglesia Parroquial de Santa Maria y que seguida la mia mort se me sian ditas y celebradas doscentas misas resadas.

Item dexe y llege al Ylustrissim Senyor Arquebisbe de Tarragona o a qui son lloch y poder tendra, lo meu breviar per tot lo tocant a mos bens.

Item nomene en marmessors de la mia anima lo Reverent Doctor Antoni Sunyer, prevere, y Margarida Tura de Antoni, los dos juntament per a que cuiden de ferme celebrar lo bé de anima lo mes promte que podran y juntament los dos dexe curadors de mos bens donantlos tot lo poder.

Item dexe y llegue a la dita Margarida Tura de Antoni, ma criada, totas aquellas casas que posseix com a hereu de Pere Barceló de Diego, en lo Arraval de la Marina, de vida sua tan solament, donantli poder per a reedificar aquellas, y que despres de sos dies sigan ditas casas venudas en public encant per lo procurador *ad lites* que sera y lo proceit de ditas casas siga encarregat lo diner a raho del cinch per cent y del interes de aquell es digan y celebren cada any tantas misas resadas com dir y celebrar se podran per anima de dit Pere Barceló, pare, mare y demes parents de aquell.

Item dexe y llegue a la dita Margarida Tura ma criada tota la plata efectiva y prenas de or y plata que es trobaran en ma casa lo dia de mon obit y mil lliuras per a que en disponga y fasa conforme li tench comunicat.

Item dexe y llegue a la dita Margarida Tura la pensió de vuit mil lliuras vello que tench encarregadas comensant lo dia de la mia fi fins lo dia que aquella morira a fer de dita renda a sas planas y lliuras voluntats.

Vull y es ma voluntat que despres de mos dias per dits mos marmessors y curadors sia venuda en public encant una montanya que esta en lo Raphal Trobat y

uns sitis de casa que estan en lo carrer de la Pilota, y lo proceit sia encarregat a censal a raho del cinch per cent y del interes de dits diners sigan ditas y celebradas cada any tantas misas resades com dir y celebrar se podran per anima de Ramon Joseph Orvay cosí germa del *quondam* Juan Moner, mon pare, parents y benefactors...

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Sant Antoni de Portmany. Bicentenari de les parròquies d'Eivissa i Formentera: 1785-1985*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1985, 86-88.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *Nostre Senyor, Pere, llinatge, la mia ànima*; però: *sàpian* i plurals f. en *-as*: *ditas y celebradas*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *Doctor, donarme, voluntat, encomane, tocant, podran*; 3) [ʎ] inicial = *ll*:- *llit, llegítim, llinatge, lloch*; 4) *h* antihiàtica: *rahó*; 5) *y* conjunció i vocal: *y, Ylla, Yviza, Yglésia, Ylustríssim*; 6) [ɲ] = *ny*: *any, Senyor, Sunyer, montanya*; 7) [k] final = *-ch*: *Vich, lloch, publich, cinch, tench*; 7) grafies llatinitzants: *Jesuchrist, Raphal*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) *qua*- inicial mantingut: *quartó*; 3) manca de iodització: *fill, vulla, vull*; 4) *-t- > -d-* en *Margarida*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo vas, lo poder, lo carrer*; 2) possessius: *mon pare, mon últim, ma voluntat, ma casa, ma criada, mos dias, mos marmessors, mos béns, sos dias, lo meu cos, vida sua, la mia ànima, la mia mort, la mia fi*; 3) formes verbals: PI1: *tench, fas, orden/ordene, man/encomane, dexe, legue/llege, nomene*; PI3: *poseix* (incoatiu en *-ix* o error gràfic?); PS3 i 6: *disponga, fasa, sigan, digan, celebren, cuiden*; 4) conjunció *per a que*: *per a que cuiden*; 5) futur en subordinada comparativa, relativa i temporal: *tantas misas [...] com dir y celebrar se podran, a qui son lloch y poder tendrà, lo més promte que podran*.

LÈXIC: 1) mots propis: *tan solament* 'sols', *promte*; 2) arcaismes: *ans de, vas* 'sepultura'; 3) cultismes: *loqüela* 'facultat de parlar', *òbit* 'mort', *cònjuges*; 4) llatinismes: *quondam* 'en altre temps', *ad lites, modo* (si no és castellanisme), *cos sive cadàver*; 5) castellanismes: *prendas*; 6) topònims: *Ylla de Yviza, Quartó de Portmany, Arraval de la Marina, Raphal Trobat, carrer de la Pilota*; 7) antropònims: *Pere Antoni Monar, Joan Monar, Margarida Vich, Antoni Sunyer, Margarida Tura, Pere Barceló de Diego, Ramon Joseph Orvay*.

C. Text d'acord amb les fórmules testamentàries que explicarien l'alternança *orden/ordene, man/encomane*, les segones amb la desinència *-e* que no sembla que hagi estat col·loquial en el parlar de l'illa enfront de la desinència zero, que correspon al codi parlat.

69

Be-1728-7.4

*Contracte per a la construcció d'un retaule a l'església de Sant Telm***TEXT**

(…)

Primo, baix la messa del Altar ha de fer un nicho, pera colocar en ell una Imatge de Nostre Señor en lo sepulcre, ab son frontal del Altar, tot de taya, y march.

Item, lo pedestal ha de estar adornat de taya, segons demana la obra, y los sóculs, se farán de pedra, que los administradors de la fábrica faran portar y obrar.

It. Se farà un sagrari tot de taya, en lo que es colocará lo Santíssim Sacrament en un trono de núvols y serafíns, y ha de ser lo sagrari de tramoya; y en la part de baix estará lo globo de la Reserva, y lo remat del sagrari será una Imatge de la Concepció de la Verge.

It. En lo cos del retaule se faran quatre columnes salomóniques, dos a cada part, y en lo mig de cada dos columnes se farà un nicho, ab sa taya, pera colocar dos Imatges, dels Sants que se li dirán ha de fer per dits nichos; y en lo nicho del mig se ha de fer y posar la Image del Salvador, en trono de núvols y serafíns, ab unes moldures de llorer, pera lo millor adorno de la fábrica; y en dit cos del Altar, als costats, ha de fer les polseres de taya, que fassen joch ab lo retaule.

It. La cornisa será adornada de taya, lo més vistós que es puga, pera adorno de la obra; y lo rebanch será de tarches de taya; y a cada carregament de les columnes se colocará una Imatge, dels Sants que se li donará orde ha de fer, y en lo nicho del mig se colocará a Sant Telm. Rematará dit retale en dos columnes, també salomóniques, una a cada part de la cornisa, y les polseres de taya, que fassen joch, pera que tot lo retaule sia fet y adornat de bona escultura y segons art.

Esta es la faena que se ha de fer en lo retaule. Y pera ferla, dit Joseph Navarro, escultor, ha de buscar fusta de pí, melis o fusta castellana, y comprarla a expenses seues, treballarla y posar lo treball, cola, oficials y demás que será menester, exepto los claus, pera compliment de dit retaule, fins deixar-lo rematat y plantat en dit presbiteri de dita Iglesia. Y tindrà obligació dit Joseph, de la fusta o pessas, treballades o per treballar, que serán menester pera dit retaule, de Valencia ferles portar al Grau y dexarles a la vora de la mar y embarcadero, y dits Prior, Clavari y Protector de dita Casa y Confraria les farán embarcar pera passar a Ivissa, així treballada, a expenses y arrisch de dita Casa y Confraría; pero ab condició que si portantla a Ivissa naufragás o tingués cautiveri (lo que Deu no vulla), la pèrdua de la fusta correrá per dita Confraria y lo treball y faena de lo treballat correrá per dit Joseph.

Dita faena y retaule, conforme va explicat y capitulat, la donará acabada, y lo retaule plantat, dins lo terme de tres anys, que es contarán del día y festes de Nadal

de Dezembro de este any mil setsents vint y vuit fins lo Nadal y festes del any mil setsents trenta y un. Y dit Rnt. Prior, Clavari, Protector y demés confreres de dita Confraria de Sant Salvador, prometen donar y pagar per dit retaule, així treballat, fins estar plantat, vuit sents reals de a vuit, o vuit centes lliures valencianes y de moneda valenciana, y los claus, com se ha dit, que serán menester pera dita fàbrica y retaule fins estar acabat y plantat. Los dits vuitsents reals de a vuit, en lo modo dit, preu de dit retaule, se li pagarán a dit Joseph, ço es, trescentes lliures valencianes en lo discurs de dits tres anys que durará fer, o après de términi, pera fer dit retaule, y de éstas se li donaran cent y cinquanta lliures valencianes, posades en Valencia, per lo dia y festes de Nadal de Dezembro de este any mil setsents vint y vuit, y les altres en lo restant de dits tres anys; y después, de lo que entrará en la caixa, es treurá cada un any lo que será menester pera lo gasto precís de la Iglesia y també pera comprar lo or pera dorar lo retaule, y de lo restant se donará rata porció al deute a dit Joseph, per haverse de pagar a mestre Batista Sueca, daurador, que ha vengut en compañía de dit Joseph, sincsents vint y cinch lliures valencianes, per daurar y colorir dit retaule ab la millor perfecció que demanará la fàbrica, y així tots los anys fins estar pagat.
(...)

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. III, Palma: Daedalus, 1967, 366-367.

B. GRAFIA: 1) *y*, conjunció i consonant: *y*, *tramoya*; 2) [z] = -z-: *Dezembre*; 3) [tʃ] = -ch-: *nicho*, *tarches*; 4) [ɲ] = *ny*, *ñ*: *any*, *anys*; *Señor*, *compañía*; 5) [k] final = -ch: *march*, *cinch*, *joch*, *rebanch*, *arrisch* ‘a risc’; 6) grafia llatinitzant: *Joseph*.

FONÈTICA: 1) distinció sistemàtica de *a*, *e* àtones: *taya*, *fassen*, *retaule*, *rematat*, *faena*, *Dezembre*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *frontal*, *nicho*, *colocar*, *portar*, *obrar*, *trono*, *globo*, *núvols*, *llorer*, *cornisa*, *costats*, *Joseph*, *correrà*, *posades*; però *sòculs*; 3) manteniment del hiat en *faena*, potser per valencianisme; 4) polimorfisme en *dorar/daurador*; 5) segment final àton -ia mantingut: *Iglésia*; 6) manteniment de *l* en *Telm*; 7) iodització: *taya*; 8) manca de dilació de bategant en *orde*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo sepulcre*, *lo pedestal*, *lo cos*, *lo rebanch*, *lo Santíssim*, *lo or*, *los sòculs*, *los claus*, *la messa*, *la obra*; corresponen a l'ús col·loquial *la Concepció*, *la Verge*; 2) formes plenes dels pronoms personals: *se faran*, *se collocarà*; però *es treurà*; 3) demostratiu: *este any*, *este*, *estas*; 4) *dos* f.: *dos columnes*, *dos imatges*; 5) possessiu: *seues*; 6) formes verbals: infinitiu: *colorir*; participi: *vengut*; F3: *tindrà*; PS3: *puga*, PS6: *fassen*; ImS3: *tingués*, *naufregàs*; 7) prep. en davant locatiu: *en València*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *après* (però també *después*), *messa* ‘taula de l’altar’; 2) castellanismes: *buscar*, *después*, *nicho*, *trono*, *moldures*, *adorno*, *embarcadero*, *gasto*,

remat, *globo*, *baix* [*la messa*] ‘sota’, *sóculs* (potser italianisme); 3) cultismes: *rata porció*, *discurs* ‘transcurs’; 4) llatinismes: *item* ‘també, igualment’, *primo* ‘primerament’, potser *modo*; 5) mots d’interès: *fusta castellana*, *lliures valencianes*, *reals de a vuit*, *melis* ‘fusta de pi ric en resina’, *rebanch* ‘segon sòcol’, *tarches* ‘targes, peces planes amb inscripció’, *polseres* ‘peça que emmarca un retaule o una talla per dalt i pels costats’.

C. Text amb escàs color dialectal eivissenc (*taya*); en canvi sí que sembla tenir-lo valencià per la distinció sistemàtica de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, la presència de variants com *faena* i apitxaments com el de *tarches*, la profusió de castellanismes i l’aparició de trets que a la vegada són valencians i eivissencs (*buscar*, *dos f.*).

70

Be-1731-7.1

*Testament d'Andreu Roig, llaurador***TEXT**

Die 19 mensis Martii 1731... En nom de Deu Nostre Senyor Jesucrist y de la Sagrada y Humil Verge Maria mare seua y advocada mia y de tots los pecadors... Sapian tots com yo Andreu Roig llaurador habitador de Yvissa y en lo quartó de Santa Eularia y lloch de Aubarqueta, fill llegítim de Andreu Roig de Andreu y de Madalena Torres de Pere conjuges, ja difunts, estant sa y bo per la gracia de Deu y en tot mon bon enteniment, clara y manifesta paraula...

Considerant que lo morir es cert y segur y sia de personas sabias prevenir per lo esdevenidor, per ço fas y orden aquest mon ultim y darrer testament, ultima y darrera voluntat en lo modo y forma següents:

Primerament y des de huy encomane la mia anima al Altíssim Deu...

Deixe y llegue a ma muller Isabet Torres de Joan ama senyora y hereva usufructuaria de tots mos bens y curadora de nostres infants mantenint mon nom y no de altra manera. Y en cas de discordia ab mos hereus li deixe lo aliment següent:

Set quarteres de gra, mitat forment i mitat ordi
 una quartera de llegum
 dos mesures de oli
 mitja quartera de melles
 tres arrovas de figas secas
 mitja quartera de olivas
 mitja arrova de pansas
 25 quarters de vi embotat
 set quintars de garroves
 un parell de espardenyas de canem
 quatre boqueras de sebas y vuit de cols
 dotze lliuras de canem mitat famella y mitat mascle
 un marranxo de valor de 25 lliuras
 cada festa de Nadal y Pasqua una bestia de valor de deu lliuras
 Vestit de tres en tres anys segons estil de la campanya
 la casa vella de baix de ma esquerra del porxo per la sua habitació
 entrada en la cuina y forn y que se pugua servir de las einas de la casa com del
 molí per son us tantum
 y que per son us propi se pugua servir de una cavalcadura de la casa, la que ella
 voldrà
 que pugua tenir quatre gallinas

que puga menjar fruits de tota la heretat per son gust
tot lo qual aliment se li donarà a la dita ma muller cada any y cada cosa en son temps mantenint mon nom com queda dit.

Deixe y llegue a Madalena, Isabet, Esperança, Catalina y Antonina Roges fillas mias llegítimas y naturals y de dita Isabet Torres ma muller, mil lliures velló a cada una per son dot y drets paternals y maternals pagaderas ab robas y joyes, dos centes cada any fins sian cumplidament pagadas ditas mil lliures.

Pagadas y satisfetas totas las damunt ditas cosas, en tots los altres bens meus mobles e immobles presents y esdevenidors instituesch hereu meu universal y encara general de tots aquells, ço es a Andreu Roig fill meu llegítim y natural y de dita Isabet Torres, muller mia.

Lo fas hereu de tota aquella assienda que possehisch del *quondam* mon pare en lo lloch de Aubarqueta, juntament ab las terras que possehisch per lon canvi que fiu ab Catalina Roja de Joan en dit lloch de Aubarqueta, y axí mateix lo fas hereu de la compra de terras y hort del Sellaras, salvo un tros de terra que parteix per la sequia que va la aygua per regar lo hort de Antonina Mari de Thomas comensant al torrent ahont se pren la aygua seguint la sequia a dret y a tort conforme y va, que es la terra seca casa y mallol, reservantme axí mateix la compra de terra que fiu de Vicent Planells de Antoni Parades que se comensa a lo clot de la vinya Vella a la entrada dels Sellarassos al seus horts, en la qual herencia queda compresa la promesa que fiu al fill de aquest matrimoni en los capitols matrimoniales que se executaren.

Y a Joseph Roig fill meu llegítim y natural y de dita ma muller lo fas hereu de les demes terras y hort que no estan compresos en la herensia del dit Andreu Roig mon fill.

Y que en quant als bens mobles y semovents sels partiran igualment entre los dits hereus meus Andreu y Joseph Roig mos fills, donant de munt major al dit Andreu Roig mon fill lo millor parell que lo dia de mon obit se trobara, los quals bens mobles y semovents seran partits y dividits de la manera que lo dit Joseph Roig mon fill partira y lo dit Andreu Roig tindra la facultat de triar y que lo que tindra la soca del abre departiu de manera que siga duenyo del fruit de aquell...

Y ab pacte vinclé y condició que morint dit Andreu Roig fill meu de pupilar edat o apres quant que quant sens infants llegítims y naturals y sos infants sens ells, que la sua part de herensia vaja y pervinga al dit Joseph Roig altre fill meu, passant la part de herensia del dit Joseph Roig als demes fills mascles nasxedors si ni haura sempre de major a major, y en defecte de no tenir fills mascles o morir aquells *modo ut supra*, vaja dita herensia y pervinga al dit Andreu Roig mon fill o a sos hereus.

Y morint tots los fills mascles sens infants, vaja tota la mia herensia y pervinga a totas mas fillas per iguals parts o a sos hereus y successors a fer sas voluntats.

Aquest es mon ultim y darrer testament, ultima y darrera voluntat...

Fonch fet lo present testament en lo quartó de Balansat y lloch de la Yglesia de Sant Miquel los dias mes y any damunt dits... foren presents per testimonis cridats y pregats y anomenats per dit testador Andreu Marí de Bernat, Antoni Serra sirurgià, Joan Torres de Joan Joanó, Vicent Ferrer de Vicent Balafia, Antoni Roig de Andreu, Jaume Escandell de Joan Sellaras y Miquel Bonet de Miquel, tots habitants de Yviça en presència dels quals firmà dit Testador e Yo Andreu Mas notari que lo he rebut.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses IV. Balansat. Sant Miquel. Santa Gertrudis. Sant Mateu. Santa Agnès*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1984, 185-188. Només accentuem els mots del comentari segons la normativa.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *Verge, llaurador, segur, sempre, mascles, joyes*, etc.; però *famella* i plurals *f.* en *-as*: *fillas mias llegítimas, robas*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *advocada, considerant, morir, encomane, forment, embotat, boqueras, porxo, molí, capítols, donant*; però *cumplidament*; 3) *y* conjunció, vocal, semivocal i consonant: *y* (alternant amb *e*), *yo* (però *ja*), *joyas*, *Yvissa*, *Yglésia*, *huy*, *aygua*; 4) [ɲ] = *ny*: *Senyor, campanya, espardenyas, duenyo*; 5) [k] final: *-ch: lloch, instituesch*; 6) grafies llatinitzants: *Joseph*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) forma etimològica de *huy* (< HODIE), per valencianisme; 3) [e] tònica en *séquia* (/mall. síquia); 4) monoftongació de *-ei-* en *mitat* (< *meitat*); 5) segment final àton *-ia* mantingut: *séquia, gràcia, discòrdia, herència, presència*; 6) manca de palatalització de *-NN-* en *cànem* (< *CANNAMU) (/mall. cànynom); 7) assimilació del grup *-D'L-* sense palatalització: *melles* 'ametlles' (< AMYGD'LAS); 8) manca de iodització: *muller, parell, vella, fill, fillas, mallol*; 9) reducció del grup *-gd-* en *Madalena* (< Magdalena), per valencianisme; 10) manteniment del grup àton inicial *qua-*: *quartó, quartera*; 11) palatalització de *l-* en el cultisme *llegítim* 'legítim'; 12) *-b-* per castellanisme en *sàbias* 'sàvies'; 13) sifix *-etat* en *heretat*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *lo quartó, lo morir, los pecadors, la casa, las terras, la séquia, la aigua*; 2) possessius: *advocada mia, muller mia, la mia ànima; mon nom, mon pare, mon ...enteniment, mon ... testament, mos béns, mos hereus, son ús, son gust, son dot, son temps, sos infants, la sua part, mare seua*; 3) formes verbals: PI1: *fas, ordén, deixe, llegue, encomane*; incoatiu en *-ix*: *procehisc* (però *instituesch, parteix*), per influència valenciana (exemples que figuren fora del text seleccionat); F3: *tindrà*; PsI1 *fiu* 'vaig fer'; PS3: *vaja, pervinga, puga, siga, sia*; PS6 *sàpian*.

LÈXIC: 1) arcaismes: *ab, après, sens*; 2) mots propis: *marranxó* 'porcell', *ama* (/mall. *madona*), *cànem femella* 'canya del cànem', *boqueras* (?); 3) cultismes: *òbit*,

[béns] *semovents* ‘bestiar’, *pupilar*, *cònjuges*; 4) llatínismes: *tantum* ‘solament’, *quondam* ‘en altre temps’, *modo*, *modo ut supra* ‘de la mateixa manera que a dalt’; 5) castellanismes: *assienda*, *pagaderas*, *duenyo*, *salvo*; *ama* (a través del valencià); 6) antropònims: *Isabet*, *Catalina*, *Antonina*, *Madalena* (per influència valenciana); 7) topònims: *quartó de Santa Eulària*, *lloch de Aubarqueta*, *clot de la vinya Vella*, *entrada dels Sellarassos*, *quartó de Balansat*; 7) mots d’interès: *cànem mascle*, *cànem femella*, *abre departiu*.

C. Text de caire normatiu (distinció de *a*, *e*, *i* de *o*, *u* àtones, manca de iodització), amb algun diatopisme (*marranxó*, *cànem femella*) i qualche valencianisme socialitzat (*ama* ‘madona’, *Madalena*) o de l’escrivà (*huy* ‘avui’).

71

Be-1732-7.6

Feines dels ferrers per a la fàbrica de l'església de Sant Josep

TEXT

Als 15 de Setembre, anys 1732.— Llista de la feina que presenta las pesas de ferro que durant la fabrica de la Yglesia fins vuy dia ha treballat y entregat mestre Antoni Marí de Joan Vinya en presencia dels actuals obrers:

quatre corretges y quatre galfons en las portas principals

quatre frontizas y dos baldes

una tancadura claus y punitxas

dos corretges en la porta de la escala, dos galfons y claus

punitxas per la porta de pasar a la casa de la obra

dos frontizas y claus de la porta del rebost

quatre corretges y galfons claus y forrayat de la porta del fossar

claus pany y forrayat de la porta de la paysa

pany clau y punitxas del nicho de la Mare de Deu

frontizas y punitxas de las finestras del front y costal de la Yglesia.

Fins vuy dia dit mestre confesa haver rebut 111 lliuras y 8 sous y es dona plenament satisfet y pagat renunciant tots sos drets a favor del Gloriós Sant Joseph y acció de gracias per lo notable favor que evidentment coneix que experimenta la sua casa de la Divina Misericordia.— Dr. Antoni Joan, Prevere y Retor.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Illes Pitiüses VI. Sant Antoni. Sant Josep. Sant Agustí. Es Cubells. Sant Rafel*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1990, 79-80.

Només accentuem els mots del comentari segons la normativa.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *quatre*, *setembre*, *feina*, *mestre*, *tancadura*, *porta*, *confessa*; però *traballat* i plurals alternatius en *-as* i *-es*: *portas*, *frontizas*, *pesas*; *corretges*, *baldes*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *fossar*, *obers*, *corretges*, *costat*, *coneix*, *frontizas*; però potser *punitxas*; 3) *y* conjunció i semivocal: *y*, *vuy*; 4) [s] = *-z-* en *frontizas*; 5) [ɲ] = *ny*: *anys*; 6) [tʃ] = *-tx*: *punitxas*; però = *ch* per castellanisme: *nicho*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) dissimilació vocàlica: *galfons* (<* *golfons*); 3) forma sense pròtesi vocàlica: *vuy*; 4) segment final àton *-ia* mantingut: *Misericòrdia*, *presència*, *gràcias*, *Yglésia*; 5) iodització: *forrayat*, *pay̯sa*; 6) *-ct-* > *-t-* en *retor*, probable valencianisme.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *la feina, la porta, la escala, la obra, las portas*; 2) formes reforçades dels pronoms personals: *es dóna*; 3) possessius: *sos drets, la sua casa*; 4) dos f.: *dos baldes, dos frontizas*.

LÈXIC: 1) mots propis: *punitxas* 'politges (?)' (no DCVB); 2) castellanismes: *nicho*; 3) fraseologia: *vuy dia*; 4) mots d'interès: *balda* 'verga de ferro per a travar una porta o finestra'.

C. Text que reflecteix la llengua del s. XVIII, amb algun dialectalisme (iodització, *dos* invariable).

72

Be-1732-6.6*Ordinacions de la Confraria de Nostra Senyora del Roser
de l'església de Sant Josep***TEXT**

No contents los S(ant)s Pares en guardar la llei de Deu, y manaments generals, q(ue) Jesucrist S(enyo)r N(ostre) ordenà y manà feren ajuntament de varons perfets, y fundaren Religions, y lleys mes estretes, per a millor servir a Deu. Axí sertes persones devotes de N(ostre)a S(enyor)a del Roser, en lo terme de la Iglesia Parrochial de S. Joseph, en lo any 1732 no sols volen guardar les lleis posaes per los Sumos Pontífices, en la Cofraria de N(ostre)a S(enyor)a del Roser., sino que encara en la fundació de esta S(an)ta Cofadría, ordenaren lleis, y Capítols particulars, los quals prometen guardar sens contradicció alguna, conforme consta en lo acte de esta fundació, los quals Capítols son los siguientes.

Primo volem es guarden les quatre condicions contengudes en la patent estampada, en la qual se dona llicencia per a fundar dita Confraria, y que sempre, y quant, se faltara a alguna de ditas condicions, q(ue) sia nulla la fundacio; conforme consta del tenor de dita llicencia, donada per lo R(everendíssi)m P(are) General de la Ord(re) de S. Domingo.

Obligacio del Sr. Retor

El señor Retor, q(ue) es, y per tems sera, assistira als Capítols, o aiuntaments de dita Cofraria, i així estos no es podran fer sens la sua assistencia, y llicencia, y si algun aiuntament se fes sens la sua llicencia, y assistencia, sia de ninguna forza, y valor, y los Clavaris o altres personas que tal faran sian penadas ab una lliura de cera, per cada vegada, aplicada a la Cofraria.

Obligacions dels Señor Clavaris

Seran obligats los Clavaris de dita Confraria de assistir a totes les professons, y goix, q(ue) es faran, y cantaran tots los primer diumenges de mes, festivitats de N(ostre)a S(enyor)a y pagaran al Señor Retor vint lliures vello cascun any.

Seran obligats los Clavaris assistir als soterrars dels Confreres, que de dita Cofraria es moriran, o sian Confreresas, y tendran cuidado de avisar al desaner, q(ue) tocara, y lo desener a la sua desena y acudiran tots ab la sera.

Seran obligats los Clavaris a fer un caxò ab dos claus, per lo deposit del diner de dita confraria, de las quals tendra una lo Sr. Retor, y el Clavari magior la altra,

y asistiran los dos sempre, y quant se oferisca traure algun diner, y posaran dins dit caxo un billet de lo que es treurà, per a que al cap del any se assente en los con-tes de lo entrat, y gastat.

Seran obligats dits Clavaris, de quatre en quatre mesos, pendre conte al basiner de N^a Señora, q(ue) sera un desener, y este tendra el diner tancat dins la caxa de la cera, per a q(ue) tot junt lo entregue als Clavaris per posar en lo comu deposit.

Tendran tambe obligacio els Clavaris que entraran a regir de dispondre les tres desenes, y ordenar als deseners acudiscan a ses obligacions.

Com tambe seran obligats los Clavaris a demanar almoina per tot lo districte de la sua Parroquia, de blat, lli, oli, y llegums, y ho degan portar a la Iglesia: Venent-ho al publich encant, a quí mes hi dira. Advertint que no pugan ara, ni en qualsevol temps impedir, el que la Co(n)fraria de N(ostr)a S(enyor)a del Roser de la Vila, fassa la almoina en lo dit territori de S. Joseph.

Finalment seran obligats los Clavaris lo primer diumenge de Juyñ acabat lo any, de donar conte als Clavaris nous de tot lo que aura entrat, y de tot lo que auran gastat en son any. De la qual cantitat los fara apoca el Sr Retor firmada de sa ma.

(...)

Tendran obligacio cada vegada, que ixira la professo, de posar-se dos deseners devant de la professo uno a cada costat de la Creu, y quant entraran en la Iglesia, es quedaran a la porta ab dos platerets demanant almoina per nostra S(enyor)a del Roser.

(...)

COMENTARI

A. In **Joan Marí** (ed.), *Llibre del Roser*, Eivissa: s.n., 1986. (Sa Talaia: Documents Històrics; 1), 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 41 i 47.

Selecció d'algunes ordinacions de la Confraria esmentada de Sant Josep, fundada segons llicència del Pare General de l'orde de Sant Domingo. Els seus confreres no vivien en comunitat ni feien vots; realitzaven obres de caritat i devoció. Vg. Felip Cirer Costa, *El convent dels pares dominics d'Eivissa. Introducció, estudi i transcripció d'un manuscrit de 1765*, Eivissa, Consell Insular d'Eivissa i Formentera, 1988.

B. GRAFIA: 1) polimorfisme per a la [ɲ]: ñ, iñ, yñ, ñy, yñ (*señor, aiñ, ayñ, añy, aỹñ*); 2) grafies llatinitzants: *Parrochial*; 3) [ʒ] representat per *gi* (*magior*); 4) [ʃ] representat per *x* (*caxa*).

FONÈTICA: 1) alguns casos de *a* per *e*: *acudiscan*, *personas*, *desaner*; 2) distinció *o*, *u* (*posar*, *obligats*), amb la ultracorrecció: *particolars* ‘particulars’; 3) *e* etimològica a *depòsit*; 4) *-d-* intervocàlica perduda: *posaes* ‘posades’; 5) *-t* a *quant* ‘quan’, analògica de *quant* (<QUANTUM); 6) reducció del grup *-CT-* a *Retor*, com en valencià (5 ocurrences); 7) metàtesi a *Cofadria* ‘cofradia’.

MORFOSINTAXI: 1) plural de mots acabats en [tʃ], grafiats *-x*: *goix* [pronunciat *goits?*]; 2) article alternant les formes plenes amb les reforçades: *lo acte*, *lo any*, *en lo comú*, *per lo R(everendíssi)m P(are)*, *los Clavaris*, *el señor Retor*; 3) demostratius no reforçats: *esta fundació*, *este*, *estos*; 4) possessius àtons: *en son any*, *de sa mà*; i tòpics: *la sua desena*, *la sua Parròquia*; 5) *dos* f.: *dos claus*; 6) pronom personal *uno* ‘un’: *uno a cada costat*; 7) formes verbals: incoatius en *-i-* (*se oferisca*, *acudiscan*); desinències *-a*, *-e*, *-an* de PS3,6: *fassa*, *sia*, *se assente*, *entregue*, *degan*, *pugan*, *sian*; infinitius: *dispondre*, *traure*.

LÈXIC: 1) mots d'interès: *professons* ‘processons’, *àpoca* ‘rebut’, *desaner* ‘cap d’una desena de confreres’, *soterrars* ‘enterraments’, *ixirà* ‘sortirà’; 2) castellanismes: *cuidado*.

C. Tot i que el text ha estat redactat a Eivissa per a la Confraria de Sant Josep, el redactor era sens dubte un dominic valencià que ha deixat traces del seu parlar en la fonètica (*posaes* ‘posades’, *Retor* ‘rector’, *uno* ‘un’), la morfologia nominal (*este*, *estos*; *dos* invariable, avui eivissenc), la morfologia verbal (especialment els incoatius: *oferisca* ‘ofereixi’, *acudiscan* ‘acudeixin’) i el lèxic (*soterrars* ‘enterraments’, *ixirà* ‘sortirà’).

73

Be-1735&1740-7.8

Donatius dels feligresos a la Mare de Déu del Roser (Sant Antoni de Portmany)

TEXT

- Per mitx cabrit, 2 lliuras y 10 sous.
- Per un anyellet es vene de contant, 1 lliura y 11 sous
- Per un cabridet, 2 lliuras y 10 sous
- Per una sagaya, de contant, 8 lliuras
- Per un formatge y un almut y mitx de faves, 3 lliuras y 9 sous.
- Per un forch de ais trague lo magnifich Joseph Palerm, 2 lliuras y 15 sous.
- Per mitxa ovella que es trague de contant, 3 lliuras y 12 sous.
- Per un porcell, 15 lliuras y 12 sous.
- Per un almut de ciurons y un pollastre, 2 lliuras.
- Per un almut de ciurons y un de pesols, 2 lliuras y 7 sous.
- Per un quartó de un pollí compra al pati Andreu Ramon, 151 lliuras y 5 sous.
- Per mitxa cabra trague Anthoni Ribas, 4 lliuras y 3 sous.
- Per 3 formatxes de contant, 2 lliuras y 17 sous.
- Per una boquera de sebas, 5 lliuras.
- Per una torisa trague Gaspar Cardona, 4 lliuras y 18 sous.
- Per deu almuts de guixas trague Joan Prats de Nicolau Benimaymó, 12 lliuras.
- Per dos pollastres de contant, 2 lliuras y 5 sous.
- Per dos lliuras de mel trague Joan Rosselló Mestre, 2 lliuras y 4 sous.
- Per mitx quartó de un cavallet tragué del pati la viuda de Joan Tura, 75 lliuras.
- Per un quartó de un pollí tragué Joan Rosselló de Francesch Petit, 32 lliuras y 11 sous.
- Per una porcella trague Francesch Serra, 5 lliuras y 1 sou.
- Per una polla y un pollastre y un almut de faves, 5 lliuras y 8 sous.
- Per dos almuts de blat y un de guixas, 3 lliuras.
- Per mitxa quartera de ordi, 7 lliuras y 10 sous.
- Per dos lliuras de mel, 2 lliuras y 1 sou.
- Per una barcella de blat trague Francesch Serra, 5 lliuras y 10 sous.
- Per mitxa rova de figas trague Nicolau Torres, 1 lliura y 7 sous.
- Per una barcella de guixas trague Maria Ribas, 6 lliuras y 11 sous.
- Per un quarter de vi trague Anthoni Sala de Anthoni Beya, 2 lliuras y 1 sou.
- Per sis almuts de llegum, 6 lliuras y 16 sous.
- Per una coca se vene de contant, 7 lliuras y 1 sou.
- Per mitx quartó de una muleta trague la viuda Tura y era sua propia, 84 lliuras y 1 sou.

Per un cistello de pomas, 2 lliuras y 50 sous.

Per una ruca, 82 lliuras.

Per mitx matcho que trague Juan Guerxo al pati de Sant Josep y Ntra. Sra. del Roser de St Anthoni ho va guañar en Audiencia verbal coram Rdo. Dre. Francesch Sayós Prev. Vicari General et Official per haverseli promes antes de que es principias la Yglesia del Glorios Sant Joseph, 530 lliuras.

Per una gallina, 5 lliuras y 1 sou.

Per una mula vella, 12 lliuras y 5 sous.

Per un quintar de garrovas que trague Miquel Rayo, 5 lliuras y 8 sous.

Per un cabrit que trague Antoni Señora, 3 lliuras y 1 sou.

Per una torisa que trague Juan Ribas de Pere Chancho, 5 lliuras y 6 sous.

Per un ters de un crestat que trague Nicolau Prats de Francesch, 4 lliuras y 13 sous.

Per un quartó de una somera que trague al pati Barthomeu Colomar alias Botin, 21 lliuras y 6 sous.

Per un moltonet venut al pati, 12 lliuras y 1 sou.

Per mitx quartó de un machet que se vene al pati, propi de la viuda del Avi y lo trague Nicolau Prats de Lluch, 86 lliuras y 5 sous.

Per un quartó de un ruch que tragué al pati Bernat Ramon, 32 lliuras y 2 sous.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Sant Antoni de Portmany. Bicentenari de les parròquies d'Eivissa i Formentera: 1785-1985*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1985, 30-32.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *anyellet*, *pollastre*; però *sagaya* 'segalla', *lliuras*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *formatxes*, *pollastres*, *Nicolau*, *polli*, *ovellas*, *porcella*, *Joan*; però també *Juan*; 3) [dʒ] = *-tx-*: *mitxa*, *formatxes* (si no és apitxament propi d'un escrivà valencià); 4) [tʃ] = *-tch-*, *-ch-*, *-tx*: *machet*, *matcho*, *mitx*; 5) [k] final = *-ch*: *forch*, *ruch*, *Francesch*, *Lluch*; 6) grafies llatinitzants: *Joseph*, *Anthoni*, *Barthomeu*; 7) [ɲ] = *ñ*: *guañar*, *Señora*.

FONÈTICA: 1) *qua-* àton mantingut: *quartó*, *quarter*; 2) *rova* 'arrova'; 3) *ciurons* 'cigrons'; 4) manteniment de la consonant labial: *almut*; 5) *-v-* en *garroves* 'garrofes'; 6) manca de iodització: *ovella*, *vella*; però *ais* 'alls'; 7) *-t-* > *-d-* en *cabridet*.

MORFOSINTAXI: 1) diminutius: *cistelló*, *cabridet*, *moltonet*; 2) *dos* f.: *dos lliuras*; 3) formes reforçades dels pronoms personals: *es vené*.

LÈXIC: 1) mots propis (compartits sovint amb el balear; eventualment amb altres parlars): *sagaya* 'segalla, cabra jove', *barcella*, *torisa* 'ovella fins que té un any' (< *toïssa*), *somera*, *porcell*, *boquera de sebas* 'filera de cebes'; 2) castellanismes: *matcho*, *machet* 'mul', *antes*; 3) llatínismes: *coram* 'davant, en presència de', *alias*; 4)

antropònims: *Joseph Palerm, Andreu Ramon, Anthoni Ribas, Gaspar Cardona, Joan Prats de Nicolau Benimaymó, Joan Rosselló de Francesch Petit, Francesch Serra, Nicolau Torres, Maria Ribas, Anthoni Sala de Anthoni Beya, viuda Tura, Juan Guerxo, Francesch Sayós, Antoni Señora, Miquel Rayo, Juan Ribas de Pere Chanco, Barthomeu Colomar alias Botin, Nicolau Prats de Lluch, Bernat Ramon.*

C. Dins una predominant unitat del text remarquem alguns diatopismes (*ais, ciurons, dos f., torisa, boquera*).

74

Be-1737&1738-7.6

Despeses per obres a la Rectoria de l'església de Sant Antoni de Portmany

TEXT

(...)

1737. A Barthomeu Ferrer fill del obrer major, per haver treballat cada dia en la torre a ont esta la escala per pujar dalt de la Yglesia, 16 lliuras.

Anthoni Ribas de Juan Boteret devia cobrar 80 lliuras de tot lo treball ha pres-tat en fer portas y finestras, y destas ne ha cedit 40 a favor del Glorios Sant Antho-ni y nomes ne ha cobrat 40 en una quartera de blat.

1738. Per taulas per lo balcó y mans del mestre, 40 lliuras.

A Nicholau Rota Vella per taulas per fer finestras, 42 lliuras.

A mestre Gario per fer finestras y portas y fonch mantengut, 75 lliuras.

A mestre Anthoni Boter que treballa juntament ab mestre Gario y fonch man-tengut, 75 lliuras.

Per unas bigas de sivina y balustras per lo balcó, a Lluch Parra, 20 lliuras.

A mestre Escandell per paredar prop de vint dias, 105 lliuras.

Al mateix mestre Escandell per dos jornals que feu en la cuyna de dalt y en la de baix, 40 lliuras.

COMENTARI

A. In **Joan Marí Cardona**, *Sant Antoni de Portmany. Bicentenari de les parròquies d'Eivissa i Formentera: 1785-1985*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1985, 39-40.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a, e* àtones: *Ferrer, cada dia, balcó, mestre, paredar*; però: *traballat*, plurals en *-as*: *dias, lliuras, bigas*; 2) distinció de *o, u* àtones: *obrer, cobrar, només, jornals*; 3) *y* conjunció i semivocal: *y, cuyna*; 4) [k] final = *-ch*: *fonch*; 5) grafies llatinitzants: *Anthoni, Barthomeu, Nicholau*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció de *a, e* i *o, u* àtones, vg. GRAFIA; 2) *qua-* àton mantingut: *quartera*; 3) assimilació: *sivina* (< *savina*), avui *savina*; 4) manca de iodització: *fill, treballa, treball, Vella*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo balcó, lo treball, la cuyna, la torre*; 2) forma plena del pronom: *ne ha cedit, ne ha cobrat*; 3) demostratiu: *estas*.

LÈXIC: 1) antropònims: *Barthomeu Ferrer, Anthoni Ribas de Juan Boteret, Nicholau Rota Vella, (mestre) Gario, (mestre) Anthoni Boter, (mestre) Escandell*.

C. Text absent de fissures dialectals.

75

Be-1755-7.2

*Encant dels béns de Bartomeu Cardona (Balàfia)***TEXT**

Dia 13 mayi 1755.- Encant dels bens mobles que vivint possehia Berthomeu Cardona de Berthomeu Figueretas, per lo dia de Pasqua de Ressurrecció primer vinent, a instantia de Josep Guasch de Vicent, en nom y com a curador.

Y los bens que foren venuts son los següents:

Un porch, de contant, per 63 lliures y deu sous a Berthomeu Torres Pujol, alguasil.

Una porsella, de contant per quinze lliures y un sou a Berthomeu Yern de Jaume Martí de la Font dels Yerns.

Una truja de contant per 25 lliures y un sou a Maria Cardona de Berthomeu, viuda de Jaume Joan Blai.

(...)

Dos gorrins de contant, per 17 lliures a Juan Marí de Jaume Maians de Charracó.

Una axada ampla, per 33 lliures, a Miquel Costa de Lluch de Balafia, fiansa Jaume Costa, son germà.

Tres cuxins de llaurar, per 16 lliures, a Pere Tur de Berthomeu Boter de Cala Llonga, fiansa Berthomeu Tur de Antoni Boter del mateix lloch.

Una escopeta per 103 lliures, a Antoni Ferrer de Antoni Blanch, fiansa Juan Clapés de Juan Pere, Sant Ofici.

Cinch cases de beias de contant, per 71 lliures, a Berthomeu Guasch de Juan Canavall.

Sis ovelles, per 82 lliures, a Andreu Colomar de Pere Cap de Puig.

Una ruca ab cent lliures de contant, per 310 lliures, a Jaume Cardona de Juan, fiansa Vicent Guasch de Pere Muson, son de Balafia.

Una somera veia, per 128 lliures, a Francesch Ferrer de Antoni Blanch, fiansa Juan Guasch de Pere de Perella.

(...)

Un matcho de uns set anys ab 200 lliures de contant, per 800 lliures, al dit Berthomeu Marí de Antoni Portell fiansa Juan Torres de Vicent March, son de la Britja.

Una caldera ab la mitat de contant per 71 lliures, a Antoni Tur de Antoni Pujol, fiansa de Pere Marí Casetas.

Un cosi de contant per 15 lliures y quinze sous, a Juan Ferrer de Pere Sort.

Una destral per 23 lliures y 3 sous a Juan Forqueta, maser, fiansa Antoni Tur Nadal.

(...)

Setse rams de estopa, per 39 lliures, a Nicolau Tur Lluquinó, fiansa Andreu Maïans de Guillem del Pla de Vila.

Una mitja quartera per 48 lliures y 10 sous, al dit Antoni Guasch Muson, fiansa Pere Palau, ferrer.

Una quarterola vinatera, per 22 lliures a Andreu Roig de Jaume Casetas de Aubarqueta, fiansa Pere Marí de Antoni Casetas.

Dotse cabras, per 100 lliures, a Antoni Roig de Juan del Pou, fiansa lo dit Andreu Casetas.

(...)

Quatre crastats, per 75 lliures, a Mariano Seresio, procurador.

Vuit ovelles, per 100 lliures, a Vicent Guasch de Pere Moson, fiansa Berthomeu Marí Purtell.

Una mula ab 200 lliures de contant, per 900 sinquanta lliures, a Juan Torres de Vicent March de Benimor, fiansa lo dit Berthomeu de Antoni Portell de la Britja.

Una jupa de paño, per 27 lliures y 10 sous, a Antoni Marí de Jaume Savinà.

Tres camias y tres calsons de lli, per 40 lliures, a Jaume Juan de Pere Atsaró, fiansa Jaume Ferrer de Jaume de Canavall.

(...)

Tres sarrias, un oró y un aré, per 19 lliures, a Antoni Guasch de Antoni, fiansa lo dit Vicent Guasch de Pere Moson, tots de Balafia.

Un cubell, per 62 lliures y 10 sous, al dit Antoni Marí Savinà, fiansa lo dit Jaume Ferrer de Jaume de Canavall.

(...)

Un llansol, dos camias y dos calsons de lli, per 74 lliures y 10 sous, a Pere Guasch de Pere del Campàs, fiansa Juan Colomar de Berthomeu Aljub.

(...)

Un morté de pedra mabra, per 20 lliures y 4 sous, a Juan Torres de Lluquí, de cas Vidals, fiansa Joseph Torres de Lluquí.

Una esquella, per 12 lliures y 10 sous, a Berthomeu Riera de Pere Pou del Pla de Vila, fiansa lo dit Vicent Guasch de Pere Moson.

Dos taulas de poll, per 21 lliures y 14 sous, a Juan Colomar de Juan Canadella, fiansa Vicent Ferrer de Balafia.

Un llibrell de pastar, per 10 lliures y 6 sous, a la dita Maria Cardona viuda.

(...)

Una marfaga, una tovaïola, uns guarda pits y un panaret, per 16 lliures y 10 sous, al corredor.

Una toca de estam, una tovaia, un tovaio, un davant de llit y un davantal de escot, per 20 lliures y 10 sous, a Juan Torres de Juan de sa Picasa, fiansa Joseph Roig de Juan Vidal.

Tres ofabias, per 16 lliures y 4 sous, a la dita Maria Cardona, viuda.

Una reia, un axanque, quatra faus y unas carraifadas, per 13 lliures, a Antoni Clapes de Antoni Poll, fiansa Juan Clapes del Sant Ofici, son de Cala Llonga.

(...)

Dos quartés de xuia, per 18 lliures y 5 sous, a Pere Guasch de Pere des Campàs, fiansa Antoni Guasch de sa Rota.

(...)

Una empolla negra, una carabasa y un flasco, per 2 lliures y 11 sous, a Pau Bernat currador.

Una paella de ferro, per 12 lliures, a Maria Cardona, filla de Bernat Cardona.

(...)

Una trasculadora y un embut de veremar, per 14 lliures, al dit Juan Cardona Jordi, fiansa lo dit Juan Prats.

Una mantallina de vaeta, per 17 lliures, a la dita Maria Cardona, viuda.

Dos chadas estretas y quatre sistellons, per 10 lliures y 2 sous, al dit Anthoni Marí del Savinà.

Un plat y un got de cristai, per 6 lliures y un sou, a Jaume Juan de Pere Atsaró.

Una pantinadora de cambrai ab randa, un davantalet de cambrai, dos cambuixos prims, un mucador, ab un paneret, per 37 lliures, a la dita Magdalena Colomar, viuda.

Un caixó de poll, per 15 lliures y 5 sous, a Anthoni Ferrer de Anthoni.

Y se ha concluit lo encant. Testes Juan Torres Forca y Anthoni Tur Nadal, alguails, de dita Ylla vesins.

COMENTARI

A. In **Joan Marí** «Una subhasta de mitjan segle XVIII, a Balàfia. Can Figueretes», *Eivissa* (Eivissa), núm. 35 (2000), 27, 28, 29, 30 i 31.

Es dreça una llista dels béns que posseïa Bartomeu Cardona i que són venuts a l'encant.

B. GRAFIA: 1) per a fluctuació gràfica *a*, *e* per a la vocal neutra, vg. FONÈTICA; 2) grafia llatinitzant: *instàntia*; 3) [ʃ] representat per *x* (*cuxins*, *axada*) i eventualment per *ch* (*chadas*); [tʃ] coneix el grafema *tch* (*matcho*); 4) *ñ* castellana a *pañó*; 5) [k] final= *-ch*: *porch*, *cinch*.

FONÈTICA: 1) fluctuació *a*, *e* per a la neutra àtona: *Berthomeu*, *crastats* 'crestats', *aré* 'erer', *panaret* 'paneret', *empolla* 'ampolla', *mantallina* 'mantellina'; 2) distinció *o*, *u* àtones (*Boter*, *tovaïola*, *matcho*, *ovelles*, *Josep*, etc.), però *o*>*u* per harmonia vocàlica (*cuxins*) o contacte amb palatal inicial (antiga [j]) (*Juan*) i sense aquests condicionaments (*currador*, *mucador*, *trasculadora*); 3) manteniment de [ə] intertònica (*carabassa*, *veremar*) o en hiat (*paella*); 4) monoftongació de [əj] en [i] en

mitat (<*meitat*); 5) afèresi de *a-* (*beias* ‘abelles’, *chades*, però al costat de *axada*); 6) força casos de iodització: *tovaia*, *tovaió*, *tovaiola*, *véia* ‘vella’, *reia* ‘rellà’, *beias* ‘abelles’, *xuia* ‘xulla’; enfront de *ovelles* (<*OVICULAS*) i *poll* (<**POCULU*<*POPULU*), aquest darrer sense iodització enlloc del domini; a notar la iodització anòmala de *cristai* (<*CRYSTALLU*); 7) la *-l-* travada després de *a* s’ha vocalitzat en [w] (*Aubarqueta*, *fauç*) i s’ha arribat a monoftongar (*ofabias*); 8) la *-s-* (<*-C’-*) es manté a *ve-sins*, com encara avui, i a *camisa* (al costat de *camia*); 9) *llibrell* (<*LABRELLU*) es manté sense dissimilar-se en *ribell* (mallorquí).

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *lo dia*, *los béns*, *lo encant*, *dels béns*; 2) *dos f.:* *dos camisas*; 3) participi *concluit* ‘conclòs’, d’influència castellana.

LÈXIC: 1) mots propis (que contrasten amb la solució del mallorquí): *casas de beias* (mall. *caeres*), *got* (mall. *tassó*), *gorrins* ‘porcellets’, *matcho* (mall. *mul*); *guarda pits* no es diu avui en eivissenc, sinó *jupetí*; 2) altres mots d’interès: *porsella*, *cuxins de llaurar*, *somera*, *ruca*, *quarterola vinatera* ‘mesura de vi’, *oró*, *davant de llit*, *trasculadora*, (**axanque* deu ser una mala lectura d’*axangué*), *pedra mabra*, *flasco*, *jupa de paño*; 3) castellanismes: *vaeta* ‘baieta’, *alguasil* ‘alguatzir’, *pañó*. 4) topònims: *Font de Yerns*, *Charracó*, *Balàfia*, *Cala Llonga*, *la Britja*, *Pla de Vila*, *Aubarqueta*, *Benimor*, *el campàs*, *sa Picasa*, *sa Rota*, *el Savinà*.; 5) antropònims: *Vicent Berthomeu Cardona*, *Berthomeu Figueretas*, *Josep Guasch de Vicent*, *Berthomeu Torres Pujol*, *Berthomeu Yern*, *Jaume Martí*, *Maria Cardona de Berthomeu*, *Jaume Joan Blai*, *Juan Marí*, *Jaume Maians*, *Miquel Costa de Lluch*, *Jaume Costa*, *Pere Tur*, *Berthomeu Boter*, *Berthomeu Tur*, *Antoni Ferrer*, *Antoni Blanch*, *Juan Clapés*, *Juan Pere*, *Berthomeu Guasch*, *Juan Canavall*, *Andreu Colomar*, *Pere Cap de Puig*, *Jaume Cardona de Juan*, *Vicent Guasch*, *Pere Muson*, *Juan Canadella*, *Vicent Ferrer*, *Juan Torres*, *Joseph Roig*, *Antoni Clapés*, *Antoni Poll*, *Pere Guasch*, *Pau Bernat*, *Pere Atsaró*, *Magdalena Colomer*, *Juan Torres Forca*, *Anthoni Tur Nadal*.

C. El tribut dialectal s’observa en la confusió de *a*, *e* àtones, en el tancament de *o* àtona en *u*, ostensible en uns quants mots (*mucador*, *trasculadora*), tot i que no s’imposa a la tradició de manteniment de la *o* gràfica (*ovelles*, *tovaia*, etc.); s’hi observen també diatopismes en alguns mots, compartits amb altres comarques (*porsella*, *someres*, *ruca*) i en d’altres que l’eivissenc ha retingut enfront del mallorquí (*casas de beias*, *got*, *gorrins*, *matcho*).

76

Be-1888-2

Josep Clapés: *A Eivissa*

TEXT

Á IVISSA

Ivissa, que com la graciosa nina
 se mira en el mirall,
 tu etcisadora y alegre't contemplas
 dins las aguas del mar;
 Ivissa, que com en la fosca brilla
 lo rey delos metalls,
 tu brillas en las aguas com el faro
 qu'ets del trist navegant;
 Reb, Ivissa, 'l saludo que t'envia
 un dels teus bons aymants,
 reb-lo goixosa qu'es d'un fill que t'ayma,
 reb-lo alegre si't plau.
 Y sápies que per més qu'el mon estiga
 de tu tan oblidat,
 anyoran los teus fills tos dolços brassos
 quant lluny de tu s'en van;
 Qu'amb els boscatjes del teu puig somnian
 y del teu comellar.
 y en la blancura d'eixos llars que poblan
 els teus alegres plans;
 Que de ta gran historia fets recordan
 per tot allí 'hont van,
 que tas cançons tan belles com senzilles
 cantan per totes parts.
 Que voidrían com l'áliga lleugera
 tení alas per volar
 y vení á besarte en la nit tranquila
 cuant tu dormida estás.
 Ivissa qu'en el gran mirall te miras
 de la profunda mar,
 reb goixosa el saludo que te envía
 ton fill, reb-lo si't plau.

COMENTARI

A. In *Almanaque Balear*, 1888.

Josep Clapés (Cala Llonga, 1864 - Maó, 1916), militar i historiador, ofereix en aquesta poesia una visió nostàlgica de l'illa (vg. **82**, *Es dissabte de Sant Joan* 1915).

B. **GRAFIA:** 1) tendència a distingir *a*, *e* àtones (*graciosa nina*, *metalls*, etc.), amb preferència de *a* per a la vocal àtona [ə] (*alas*, *miras*, *cantan*, etc.); 2) distinció de *o*, *u* àtones: *contemplas*, *goixosa*, *comellar*, *somnian*, *volar*, *dormida*; 3) *y* conjunció i semivocal: *y*, *rey*, *ayma*, *aymants*; 4) *h* adventícia: *hont*.

FONÈTICA: 1) per al tractament de les vocals àtones *a*, *e* i *o*, *u*, vg. **GRAFIA**; 2) monoftongació: *Ivissa* 'Eivissa'; 3) manca de monoftongació del segment *-gua*: *aiguas*; 4) manteniment del segment final *-ia*: *història*; 5) manca de iodització: *mirall*, *fill*, *fills*; 6) [3] = *-ix-* en *goixosa*; 7) metàtesi en *àliga* 'àguila'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari: *el mirall*, *el saludo*, *lo rey*, *del mar*, *la blanca-ra*, *la nit*, *la graciosa nina*, *los metalls*; 2) formes plenes dels pronoms personals: *se mira*; 3) possessius: *ton fill*, *tas cançons*; 4) demostratius: *eixos llars*; 5) adverbis de lloc: *allí*; 6) *llar* masc.: *eixos llars*; 7) formes verbals: PS3 *estiga*, imperatiu *sàpies*

LÈXIC: 1) arcaïsmes literaris (alguns floralescos): *aymants*, *t'ayma*, *oblidat*, *somniar*, *eixos*; 2) mots propis: *nina*, *comellar*; 3) castellanismes: *faro*, *saludo*. *etcisadora* (der. d'*etcisar* < cast. *he[n]chizar*).

C. Text poètic fidel a la tradició literària (lleïsmes, article literari, arcaïsmes) sense pràcticament fissures dialectals (*nina*).

77

Be-1892-2

Pere Escanellas: «*Á la memoria de ma inolvidable filla na Josepa Escanellas y Serra*»

TEXT

Á LA MEMORIA
DE MA INOLVIDABLE FILLA
NA JOSEPA ESCANELLAS Y SERRA

Perdudas las il-lusions
Y acabada m' alegría,
Escolta tu, amada mía,
L'última de mas cansons,
Que mon pobre cor t'envía.

Trist las flors per tu sembradas
Contempland l'altre matí,
Aquellas flors tan amadas,
Que d'el sol d'Agost calradas
Ja's comensan á marfí,

Vaig dirme: D'aquest roser
Qu'amb anheló ella cuydá,
Alegre y pompós durá
El Maig la rosa primer,
Y ella ja no la veurá.

Pero jo sé que no's morta,
Y el moment suspir ansiós
De son abrás carinyós,
Puix la mort sols es la porta
D'un mes allá venturós.

Y al cel la mirada alssand,
A un núvol bla[n]ch que daurand
Anava l'alba goijosa,
Rissuenya, felis, gloriosa,
Ta imatge'm quedí mirand.

Qu' axi á vegadas texeix
Mon afan dolsa visió,
Pero mes suvent succeheix
Qu' ab qualssevol impresió
Mon sentiment reverdeix.

El rossinyol que festíu
D'el torrent dal una planta,
Ahon té son amat niu,
Sos plers ó sas glorias canta
En clara nit d'el estiu;

De las fullas d'el jardí
L'apacible, suau remor,
Qu' á n'el pasar per allí,
Desperta tarde y matí
L'oratge afalagador,

Sembla qu' el temps ditzós van
A ma vista de[s]plegand,
Que tu entre naltros estavas,
Y ma delicia formavas
El cor de tots alegrand.

¡Qui haguera dit, vida mía,
Que de ta vivacidad,
Qu' embelesat 'm tenía,
Tan pronte no quedaría
Sino un recort adorat!

Sols Deu sab ab quin fervor
Día y nit li demaní
Que no t'apartás de mí,
Pero ¡ay! no era un sér tan bo
Destinat per' está aquí.

Com d'el vel que la ocultá
La mariposa se'n va;
Puras conservand sas galas,
T'ánima extengué las alas
Y á la Gloria se'n torná.

El doló inmens, l'agonía
Que llevó yo vaig sentí,
Explicarse no podría,
Ni sé com no va finí
M'eczistencia el mateix día.

Qu' ara, de tu separat,
Com aquell arbre he hi quedat
A n'el que furiós arranca
De cruel vent un embat,
La mes ufanosa branca.

Pero en mitx d'el desconssol
Que ma ventura arruina,
Benehesch la llum divina
Que mon cervell com el sol
En día clar il-lumina.

¡Pobre ánima qu', abatuda,
Sent de la dubta 'l fibbló!
Prega tu á Nostre Senyor,
Que de tan fatal cayguda
Sempre lliure 'm vegi jo.

Perque si la fe perdés
¡Oh bon Deu! ¿qué de mi fóre
Quan per alivio digués
A mon cor que tant l'anyore:
Ja no la veuré may mes?

Lluny de mí las ruins doctrinas
Fruit d'el orgull malehit,
Que per tots s'han espargit,
Novas coronas de espinas
Per' un cor qu' está afligit;

Lluny de mí la vana ciencia
Qu' al home aparta de Deu,
Vull com tu en santa innocencia,
Viure ferm en la creencia
Que vaig vertí en el cor teu.

Y en aquelles nits tan bellas,
 Quand un conssol demanand
 Mos ulls alssi á las estrellas,
 Vull podé dir: Darrera ellas
 L'amor meu m'está esperand.

COMENTARI

A. In *Diario de Ibiza. Periódico semanal, político, literario y de interés público*, 3 de maig de 1892, núm. 91.

Pere Escanellas i Sunyer (Eivissa 1852 - Sant Josep de sa Talaia 1936), periodista, mestre i poeta, va fundar el setmanari *El Ibicenco* i la seva producció és majoritàriament en castellà; tanmateix, coneixedor dels productes literaris de la Renaixença a Catalunya i Mallorca, va cultivar literàriament el català, com es pot veure en aquesta poesia escrita arran de la mort de la seva filla (vg. Marià Villangómez, «Un poema eivissenc de 1892», in *Alguns escrits sobre les Pitiüses*, Eivissa, Institut d'Estudis Eivissencs, 1981, 44-49, i *Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera*, 5, Eivissa, Consell d'Eivissa i Formentera, 2001).

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *acabada*, *ansiós*, *felís*, *texeix*, *alegre*, etc.; només *a* en comptes de *e* en els plurals femenins i la desinència de la persona 2 i 6: *perdudas*, *sembradas*, *estavas*, *formavas*, *espinas*, *bellas*, *estrellas*, *ellas*, *comensan*; i *e*, per *a*, en *tarde*, per mimetisme del castellà; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *contempland*, *comensan*, *moment*, *núvol*, *torrent*, *podria*, *conssol*, etc.; excepció: *suvent* 'sovint' i *suspir*, aquest potser per influència del castellà; 3) *-h-* antihiàtica: *succeheix*, *malehit*, *ahon*; 4) [ø] = *ny*: *rossinyol*, *carinyós*, *rissuenya*; 5) *y* conjunció i semivocal: *cuydá*, *cayguda*; 6) [ʒ] = *-ij-*: *goijosa*; 7) *-nd* del gerundi (i no *-nt*), per imitació del castellà: *conservand*, *contempland*, *alegrand*, *esperand*, *alssand*, *desplegand*; 8) [s] = *-ss-* després de consonant: *conssol*, *desconssol*.

FONÈTICA: 1) per a les vocals àtones *a*, *e* i *o*, *u*, vg. GRAFIA; 2) segment final *-ia* mantingut: *ciencia*, *innocencia*, *creencia*; 3) absorció de la neutra en la vocal anterior tònica: *no's morta* 'no és morta'; 4) [a] rizotònica en *arranca* 'arrenca'; 5) manca de iodització: *filla*, *fullas*, *vull*, *ulls*; 6) *-lt* > [l]: *dal una planta* 'dalt una planta'; 7) geminació d'oclusives: *apacibble*, *fibbló*; 8) *-idat* (i no *-itat*) en *vivacidad*.

MORFOSINTAXI: 1) article literari sempre: *el temps*, *el cor*, *el vel*, *l'oratge*, *l'altre matí*, *d'el jardí*, *las il-usions*, *las flors*, *las estrellas*; 2) article personal: *na Josepa*; 3) possessius àtons: *mon cor*, *mon afan*, *mon sentiment*, *mon cervell*, *ma delicia*, *ma ventura*, *ma inolvidable filla*, *m'alegria*, *mas cançons*, *t'ánima*, *sos plers*, *sas glorias*, *sas galas*; 4) adverb de lloc: *allí*; 5) formes verbals: PsI1: '*m quedí*, *demaní*'; PS1: *vegi*; ImS3: *t'apartàs*; *haguera* (dit), *fore*.

LÈXIC: 1) mots propis: *suvent* ‘sovint’, *naltros* ‘nosaltres’, *llevó* ‘llavors’, *calradas* ‘cremades exteriorment’, *marfi* ‘marcir’, *puix*; 2) arcaismes literaris: *vida mia*, *amada mia*, *amadas*, *amat niu*, *bellas*, *puix*; 3) castellanismes: a) d’una certa freqüència en l’ús col·loquial: *tarde* ‘tarda’ (antic), *inolvidable*, *ditxós*, *carinyós*, *creència*, *alivio*, *dubta* f.; b) més rars: *anhelo*, *embelesat* ‘encantat, embadalit’, *mariposa* ‘papallona’, *vertí* ‘vessà’, *afan* ‘afany’, *rissuenya* ‘riolera’.

C. Text literari en què l’autor es fa ressò de la lectura d’escriptors i poetes de la Renaixença, amb l’ús de l’article derivat de *ILLU*, la manca de iodització, arcaismes literaris (*amada*, *bellas*) i castellanismes -alguns abruptes, com *mariposa*-, però on no falta el tribut diatòpic (geminació en *fibbló*, manca de dental en *dal* ‘dalt’, PsII *demaní*, *suvent*, *naltros*, *marfi*).

78

Be-1903-13.1

Josep Clapés i Juan: *L'Església de Santa Eulària*

TEXT

S' esglesí de Sant' Eulari

(1681 á 1772)

A n' es des meu poble

No estrañeu qu' eus palli de s' esglesí de Sant' Eulari, de sa nostr' esglesí. Hasta per aquell de naltrus que no cregués en sa veritat que dins ella mus predican, sería digna sempre de venerassió y de respecte. Dins ella no y há cosa alguna que no palli á sa nostra memori, no y há pedra que no mus palli as cor. Es seu altá, sa seua creu, sas suas imatjes son reliquis qu' entre llums y misteris, qu' entr' ombras tristes y lluos de glori mus recordan totas sas esperansas y totas sas ditxas, com mus recordan tots es desengañs y tots es dulós. De sas Fonts del Sant Batisme hasta es fussá, desde que naxem hasta que murim no tenim glori acabada ni tenim pena alguna d' aquexas qu' arrancan per lu grans el cor que no passi pe s' esglesí, que no passi p' el Sant temple.

¿Per quin de naltrus no es aquest' esglesí com casa propi, plena des alé y sa vida des nostrus majós, des nostrus pares, plena d' alegrias nostras y també de penas, lloc cunsagrat pe sas nostras llágrimas y també pe sas nostras sunrisas de gotx y d' esperansa? Allí mus purtaren á batiá y per ená allí, sent allots, varem fé de casa sas primeras surtidas; allí va sé quissá que varem cunexe á sa nostra compañera de tota la vida, unintse es nostrus cors per una dolsa mirada, y allí, en aquell altá, va se que s' uniren per sempre es nostrus destinus, en muments de ditxa que may ublida el cor; allí va se que purtarem es nostrus infants, apenas nascuts, per duná grassis á Deu d' haver mus cunsedit dicha tan grossa, y allí va se que acompañarem per última vegada as nostrus pares, as nostrus jermans, as nostrus fis quissá, per dunallus es derré adios sobre sa fossa que s' acabaua de tancá... ¡Allí mus purtarán es nostrus, y piadosus com naltrus, mus resarán també!

Es s' esglesí cosa nostra, des nostru cor, sa nostra casa. Per axó hei sentit sempre per ella tant de respecte, y per axó sentiría per ella respecte y venerassió encare que no fos católic, encare que no cregués en sa veritat que dins ella mus predican: no estrañeu, per tant, que vun palli.

Vuy cuntarvus lu que d' ella hei trubat emb uns documents antics, que guarda es nostru musseña.

Hei pugut treure d' ells, en bastant trabay y no poca passiensi, una nota de sas obras fetas p' es poble á sa nostr' esglesí desde 1681 á 1772, en 91 aña, en fá de 119 á 210, y vu l' uferex: palla des porxu y de sa sisterna, de sa campana, de sa sacristia,

d'algunas capellas, portas y finestras, de sa trona, des bancs, de sas picas de s'aigu beneita, des enretjulat de s'esglesí y d'altres feinas de menus impurtansi. Antes d'axó eus diré com se va pendre Ivissa á n'es morus y eus cuntaré lu qu' era es curtó de Sant' Eulari.

(...)

COMENTARI

A. In *Los Archivos de Ibiza*. Revista histórica anual dirigida por D. José Clapés y Juan, capitán de Infantería, Ciudadela, año III, 1903, 106-107.

B. GRAFIA: 1) algunes confusions de *a*, *e* àtones: *arrancan*, *predican*, *totas sas esperansas*; 2) grafia constant de *u* per *o* àtona: *mus purtaren*, *dulós*, *fussá*, *murim*, *mument*, *cunsagrat*, *duná*, *ublida*, *aigu*, *cunexe*, *cuntarvus*, *porxu*, *nostrus*, *surtidas*; fins i tot en castellanismes: *cumpañera*, *sunrisas*; 3) [ɲ] = ñ: *estrañen*, *desengaños*, *años*, *musseña*; 4) *y* conjunció, adverbí *hi* i semivocal: *may*, *vuy*, *y 'hi*.

FONÈTICA: 1) per al tractament de les vocals àtones *a*, *e* i *o*, *u*, vg. GRAFIA; 2) *a* rizotònica etimològica en *arrancan* 'arrenquen'; 3) pèrdua de la vocal final en el segment àton final *-ia*: *esglesí*, *Eulari*, *memori*, *glori*, *passiensi*, *impurtanci*, *propi* f., *reliquis*, *grassis*; 4) pròtesi vocàlica: *eus* 'us'; 5) monoftongació de *qua-* àton en *co-* (pron. *cu-*): *curtó* 'quartó'; 6) dissimilació de *prendre* > *pendre*; 7) dissimilació de laterals: *Eulari* (< *Eulàlia*); 8) assimilació [ɾl] > [ll]: *palli* 'parli'; 9) emmudiment de la bategant final en *per*: *pe*; 10) iodització: *trabay*, *vuy*, *fis* 'fills'; 11) africació de [ʒ]: *enretjulat* 'enrajolat'.

MORFOSINTAXI: 1) article salat sempre: *sa veritat*, *es desengaños*, *sa vida*, *es dulós*, *as nostrus pares*, *s'esglesí*; però: *el cor*, *de tota la vida*, *lu que*; combinació amb la preposició *a*: *as/a.n es* (*que mus palli as cor / a n'es des meu poble*); 2) pronoms personals: *naltrus*, *mus* 'nos', *ens*, *eus* 'us', *vos*, *vun* 'vos en' (*vun palli*), *vu l'ufereix*; 3) possessius: *sa seua creu*, *sas seuas imatjes*; 4) indefinits: *cosa alguna*, *pena alguna*, *algunas capellas*; 5) locatius: *allí*; 6) formes verbals: infinitiu *se* 'ser'; Pf1 *hei sentit*; ImI3 *s'acabaua*; PsI6 *mus purtaren*.

LÈXIC: 1) mots propis: *al-lots* (balear), *curtó* 'quartó', districte jurisdiccional de l'illa, *musseña* 'mossènyer', rector de la parròquia, *batiá* 'batejar'; 2) manteniment de formes coincidents amb la normativa: *ublida* 'oblida'; 3) castellanismes: *hasta*, *ditxas*, *quissà*, *antes d'axò*, *adiós*, *destinus*, *cumpañoero*, *menus*, *sunrisas*.

C. Text clarament dialectal per la fonètica, reflectida en la grafia (*memori*, *porxu*, *trabay*), la morfosintaxi (article salat, *naltrus*, *hei sentit*, *s'acabaua*) i el lèxic (*curtó*, *musseña*), amb diversos castellanismes incorporats a la parla col·loquial (*quissà*, *adiós*, *menus*).

79

Be-1906-12.3

Vicent Serra: *Degradació de la llengua a la vila d'Eivissa*

TEXT

Però anem tot d'una a-n es gra, sino 's que siga tot paya lu que 's recuy a sa pobre era de ma curta inteligencia. ¿Quína serà, respectables Cungressistes, sa materi de que yo puga tractà sensa'cansarvus, durant es breu temps que puré entre-tení sa vostra amable atenció? Dexant ses difícils qüestions filulògiques qu'aquí han d'aclarirse, miraré d'enterà es Cungrés de s'estat en que 's troba a Eyvissa sa nostra Llengua estimadísima.

Y plaguera a Deu que pugués cuntà millós noves de la seua prusperitat, an que no sigan del tot descunsuladores ses que tench per manifestà! Es cert qu'un viatjé amant de sa Llengua Catalana, qu'arribi a Eyvissa desitjós d'estudià ses varietats d'es nostru dialecte, rebrà penosa impressió quan vegi que a dins sa ciutat, ahont viuen ses presones més ilustrades de s'Illa, ses que 'n seues cunversacions vuldràn passà per més interessades en su prugrés y més amants de la Patria, ha sufrít tal cambi de fesumía sa nostra Llengua, que sa mare, si la ves, tot just la conexeria. Multíssimes son ses paraules de pura descendenci catalana (que sens ducta les usaven es cunquistadós que vengueren a lliurà a Eyvissa de s'esclavitut d'es morus y plantaren a lu més alt de sa nostra ciutat sa creu de Cristu a s'ombra de sa bandera catalana) que no's poren dí devant es ciutadans eyvissenchs sensa'spusarse's qui les diga a sé mutiu de bul-la, o al menus, a passà per pajés en su tractu y d'escassa cultura intel-lectual.

Cumensant p'es noms propis, dins vila (ancara qu'en Cal-lus III va cuncedí a sa capital de sa nostr'illa es títul de ciutat, en general cuntinúa diguèntseli vila) dins vila, dich, casi no hi há Juans ni Peps, ni Peres, an que sigan molts es que celebren sa seua festa es dia d'es Sant Precursó de Cristu, de s'humil espós de Maria o d'es Príncep d'es Apòstuls. Rigularment tots se diuen Juan (cast.) Fulanu, Pepe Sutanu, Pedro o Perico Menganu. Si's tracta de senyuretes, jah! no trubaríen qui les vulgués (si's diguesen María, Fracisca, Carme). Y en quant a n-es noms cumuns son també molts es que s'usen o del tot castellans, o castellanizats. Es nostrus ciutadans no 's ficsen emb un assuntu o un ubjecte, sinó que s'hi *fijan*; no tracten d'una qüestió, sinó que *tratan d'una cuestió*; no cumbreguen, sinó que *cumulguan*; no diuen quefe, sinó *jefe*; criden es sastre per ferse pendre, no mida, sinó *medida d'un traje*; y si totambú (jah, aqueixa paraula, lu matex que *tantot*, sí que no poren sufril-la ses ureyes ciutadanes d'Eyvissa! si totambú li escapa a un devant ells di *després* o *despuxas*, encara qu'esteriorment no mostrin desagradu per no faltà a sa bona crianza, interiorment pensaràn

¡qué pajes es aquet senyó! y fins potsé que darrera'hi fassan broma en ses cunverses d'ells emb ells.

(...)

COMENTARI

A. In **Vicens Serra**, «Apreci en qu'es tinguda a Eyvissa la llengua pròpia», *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana*, Barcelona: s.n., 1908, 183-184.

Vicent Serra Orvay (Sant Jordi de Ses Salines 1869-Eivissa 1952), canonge i rector del Seminari, va ser impulsor de la reinstauració de la diòcesi d'Eivissa (1928) -que havia estat suprimida pel concordat (1861)- així com de la publicació del catecisme en català (1930) per a introduir els minyons en el coneixement dels dogmes de l'Església catòlica. Establí contacte amb A. M. Alcover arran d'una conferència que aquest va pronunciar a Eivissa (1902), envià fitxes de la llengua viva a l'Obra del Diccionari i participà en el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906) amb una comunicació de la qual hem seleccionat un fragment on es lamenta del procés de castellanització del català de la ciutat d'Eivissa referent tant a l'onomàstica com als noms comuns (vg. Joan Marí Cardona, Joan-Albert Ribas, Marià Torres, *Vicent Serra Orvay (1869-1952), fill il·lustre de Sant Josep*, Eivissa: Consell Insular d'Eivissa i Formentera, 1997 [Quaderns d'Història; 5].

B. GRAFIA: 1) distinció en general de *a*, *e* àtones i confusió de *o*, *u* àtones (cf. FONÈTICA); 2) -z- (i no -tz-) de *castellanizats*; 3) -ch final: *tench*.

FONÈTICA: 1) distinció *a*, *e* àtones: *paya*, *era*, *curta*, *ubjecte*, *ureyes* (però *ducta* 'dubte', *emb* 'amb'); 2) confusió de *o*, *u* àtones: *apòstuls*, *cuncedí*, *cuntà*, *nostru*, *morus*, *prugrés*, *títul*, *Fulanu*, *cunquistadós*, *filulògiques*, etc.; 3) pèrdua de la vocal final del segment àton -*ia*: *materi* 'matèria', *descendenci* 'descendència' (però *inteligència*); 4) pas de [«] àtona a [i]: *rigularment* (com *riplà* 'replà', *arricular* 'recular', etc.); 5) el grup -*gua* es manté: *llengua* (tractament propi del parlar de la ciutat enfront del del camp que monoftonga en *llengu*); 6) [j] consonàntica en *yo* 'jo', com avui; 7) iodització: *paya*, *recuy*, *ureyes*; 8) pèrdua de -*r* final dels infinitius: *tractà*, *entretení*, però, seguida de pronom començat amb consonant sonora, la -*r* s'hi assimila: *sufiril-la* 'sofrir-la'; 9) assimilació del grup [rl] en [ll]: *bul-la* 'burla', *Cal-lus* 'Carles'; 10) dissimilació eliminatòria de ròtica en *pendre* (<*prendre*); 11) *b* probablement aproximant en *amable*; 12) ultracorrecció gràfica en *ducta* 'dubte'; 13) adaptació de la [x] castellana segons el punt d'articulació (>[k]): *quefe* (<cast. *jefe*), que curiosament s'interpreta com la forma genuïna enfront de [x] *efe*, indicatiu del seu arrelament; 14) metàtesi en *presones* 'persones'.

MORFOSINTAXI: 1) ús constant de l'article salat: *es Cungrés*, *es dia*, *sa pobre era*, *sa mare*, *ses paraules*, *es ciutadans*, *s'ombra*; *en su tractu* (precedit de la preposició

amb/en); la forma de plural masculí, *es*, no es dentalitza, com en mall. i men. on passa a *ts*: *Príncep d'es Apòstuls* (i no *dets*); article literari: *la seua prusperitat*, *la Pàtria*; article neutre *lo*: *lu que 's recuy*; absència d'article: *dins vila*; 2) possessius: *ma curta intel·ligència*, *la seua prusperitat*, *que 'n seues cunversacions*; 3) formes verbals: alternança de desinències de PS3 i 6, *-a/-i*, *-en/-in*: *puga*, *sig*, *diga*, *sigan*; *arribi*, *vegi*, *mostrin*; forma arcaica del F1 de *poder*: *puré* 'podré', traspassada al PI6: *poren* 'poden'; ImS3 en *-ra*: *plaguera a Deu*.

LÈXIC: 1) mots propis: *totambú* 'tot amb u, de sobte'; *tantot* 'de sobte' i *despu-xas* 'després' són presentats amb un aire d'arcaïsmes; 2) castellanismes: *al menus*, *medida*, *traje*, *fixar*, *tratan*, *cumulguan*, *desagradu*, *enterà*, *assuntu*, *Pedro*, *Fulanu*, *Perico*, *Menganu*, *Pepe*.

C. Text clarament dialectal, amb reflex gràfic dels trets fonètics.

80

Be-1908-2

Felip Curtoys: *Als excursionistes catalans*

TEXT

(Salutació)

D'un vapor garrit, hermós,
 qu' acababa d'arribar,
 els verem desembarcar¹
 formant agrup numerós.

Son viatgers molt ben portats
 que la nostre llengüe entenen:
 ¿d'hont sortiren, perque venen,
 perque van acompanyats?

—Son d' una invicta regió,
 son d'un poble hospitalari:
 celebren lo centenari
 del rey Jaume d'Aragó.

Venen d'empori, el més rich,
 de comers, industria y arts,
 admirat en totes parts
 y de nosaltres amich.

Volen veure aquest bossi
 de la terra catalana,
 qu' arrancá la tremontana
 y en mitx del mar va fluri.

Volen veure les riqueses
 naturals qu' ell atesora,
 el seu clima qu' enamora,
 los rastres de ses grandeses.

Veure bé tots els confins,
 los valls d'eterna verdura,
 la montanya que perdura
 sempre gornida de pins;

lo panoramich del plá
 que besa 'ls peus de la vila,

1. *Corregim* dosembarcar.

sobre roca que s'enfila
custodiada per le má;
los cims més alts ahont la gent,
en día del tot seré,
la terra *hesperia* veu bé,
al lluor del sol ponent;
el mont *Vedrá*, magestad
que les borrasques humilla,
cual fidel guardiá de l'illa
y la seva llibertat;
la Formentera també,
los freus y l'Espalmadó,
lloch motiu d'admiració
del propi y del extrangé;
els ridens, cual ningun més,
Santa Eulalia y Sant Antoni,
pobles que son testimoni
de cultura y de progrés;
les riqueses del sub sol,
les argentíferas minas,
y les famosas salinas
pá de pobres y consol;
el repleg qu' ab digna afan
ha fet y fá el nostre poble,
de lo que ha tengut més noble,
de lo que ha tengut més gran;
el monument dedicat
á l'heroich Vara de Rey,
qu' allá en lo camp del Caney
ser fill d'Ibissa ha probat;
l'història del que va sé
dels vils pirates terror,
y gloria nostre y honor:
lo gran mariné Riqué;
las costums, els balls y cants,
trasses mercades á fons
per velles dominacions,
sobre tot dels musulmans;
l'illa, si, qu' un temps va está
al cim més alt de la gloria,

temps d'imborrable memoria
que sens dupte tornarà;
la qu' abrich doná y descans
als primitius pobladors,
que després foren senyors
dels fértils camps catalans;
la que ferme ha sostengut
guerras, lluytas, invasions,
sempre rotllanla pendons
de la patria en qu' ha nascut;
la que may son bras negá
á las empresas d'allí,
perque té molt qu' agraquí
als nobles de l'Ampurdá,
que 'l deber cumplint ab fé
á sas costas arrivaren
y valents la llibertaren
de les mans de l'agaré;
la que les armas empuña
al batallar sa germana
y sempre vol y demana
lo mateix que Catalunya;
la que d'iguals fueros gosa,
bonas ideas cultiva
y al que á ses platges arriba,
reb y hospeda cariñosa.

Apretém més fort lo llás
de ferm cariño sincer,
al sentir el dols plaer
de donarlis un abrás
á eixos nobles catalans
qu' arrivats al nostre sol,
veurán la mentida y dol
de mal haguts informans,
que pintan injustament,
ab les mes negres colors,
y negántlis tots valors,
á Ibissa y la seva gent.

Benvençuts sigueu², viatgers,
 á Deu siau quant partiréu³,
 y may, per may, olvidéu
 que son vostros, tots enters,
 els ibissenchs verdaders.

COMENTARI

A. In *Diario de Ibiza*, 9 juny 1908, núm. 3374.

La peça que reproduïm és una salutació als catalans que visiten Eivissa arran de la celebració del VIIè centenari del naixement de Jaume I el Conqueridor.

Felip Curtoys Valls (Eivissa, 1839-1916), advocat, periodista i literat, va cursar el Batxillerat a Palma i es va llicenciar en dret a la Universitat de Santiago de Compostela; va ser secretari del govern civil de diverses províncies (Balears, Lugo, Tarragona, Lleó, Castelló, Biscaia, Terol).

Transcripció fidel del text.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones: *vapor*, *garrit*, *poble*, etc.; però *celebran*, *la nostre llengüe*; 2) distinció de *o*, *u* àtones: *formant*, *sortiren*, *comers*, *nosaltres*, *costums*, fins *montanya*; però *flurí*, *cumplint*, *Ampurdà*; 3) *y* conjunció i semivocal: *may*, *rey*; 4) *-b-* per *-v-*, per influència de l'ortografia castellana, en *acababa*, *probat*, *Ibissa*, *ibissenchs*, *deber*; i *-v-* per *-b-* en *arripar*, per una certa pseudotradició d'influència francesa; 5) *-[k]* final = *-ch*: *rich*, *lloch*, *heroich*, *amich*, *panoràmich*, *ibissenchs*; 6) *[ɲ]* = *ñ*: *cariño*, *cariños*; però *montanya*; 7) *h* antihiàtica: *agrahí*.

FONÈTICA: 1) per a la distinció o no de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) pròtesi vocàlica: *agrup*; 3) assimilació *['ɔ]...[«]>['ɔ]...[o]*: *nostros*; 4) monoftongació de *gua-*: *gornida*, però *llengüe*; 5) *-e-* i no *-i-* a *sostengut*; 5) manca de iodització: *velles*; 6) *d* i no *t* en *verdader* 'vertader', variant antiga, que podria estar relacionada amb el valencià; 7) epítesi dental en *hont*, *ahont*; 8) grup *-tll-* en comptes de *-tl-*: *rotllantla* 'rotlant-la, envoltant-la'.

MORFOSINTAXI: 1) article literari *lo/el*: *lo llas*, *lo centenari*, *l'illa*, *el nostre poble*, *la nostra llengüe*, *le mà*, *dels musulmans*, *la terra*, *la Formentera*, *l'Espalmadó*; 2) pronoms personals: *nosaltres*; *lis*, datiu: *donarlis*, *negant-lis*; 3) possessius: *son bras*, *sas costas*, *ses grandeses*; 4) indefinits: *ningun més*; 5) *vall m.*: *los valls*; *lluor m.*: *al lluor*; 6) formes verbals: PsI4 i 6 *vérem*, *veren*.

LÈXIC: 1) mots propis: *garrit*; 2) arcaïsmes: *vapor* 'vaixell'; 3) cultismes: *invicta*, *argentíferas*; 4) castellanismes: *hermós*, *humilla* 'humilia', *cariño*, *cariños*, *atesora*

2. *Corregim* siguen.

3. *Corregim* partirén.

‘atresora’, *pendons* ‘penons’, *fueros*, *gosa* ‘frueix’; 5) topònims: *Vedrà*, *la Formentera* (noteu l’article), *l’Espalmadó*, *Santa Eulàlia*, *Sant Antoni*; 6) unitats fraseològiques: *may per may* ‘mai del món’.

C. Text molt acostat a la llengua general del moment (article literari, *nosaltres*, -*ch* final), amb alguna aportació eivissenca (*nostro*, *verdader*, *garrit*, *lis* datiu) i qualche castellanisme (*cariño*, *hermós*, *gosa*).

81

Be-1909-12.1

Artur Pérez-Cabrero: *Vocabulari eivissenc*

TEXT

abalot, *a rebato* [avalot]
 abans, *antes*
 abastement, *abundancia* [a bastament]
 abeurá, *abreviar* [abeurar]
 abre, *árbol* [arbre]
 acabussá, *chapuzar* [cabussar]
 acapissá, *atropellar* [acapissar]
 acapuná, *cubrir (las aves)* [caponar]
 acatá, *reparar en algo* [acatar]
 achapá, *agrietar* [xapar]
 achoroíá, *desorejar* [eixorellar]
 acustá, *acercar* [acostar]
 acutxá, *abrigar* [acotxar]
 adesá, *guardar* [desar]
 adubá, *componer* [adobar]
 afejí, *añadir, pegar* [afegir]
 afemegat, *hambriento* [afamegat]
 afalegá, *halagar* [afalagar]
 afanyarse, *apresurarse* [afanyar-se]
 afassiá, *matar, dejar malparado* [afeciar]
 aficà, *meter* [aficar]
 afiná, *distinguir* [afinar]
 agafá, *cojer (sic), asir* [agafar]
 agalipá, *estar bien provisto* [agalipar]
 aglasá, *cansar* [aglaçar]
 agró, *acidez* [agror]
 agunias, *náuseas, congojas* [agonies]
 agusá, *atreverse* [gosar]

COMENTARI

A. In Artur Pérez Cabrero Tur, *Ibiza. Guía del turista*, Barcelona, 1909, capítol dedicat a *Vocabulario de las dicciones del léxico ibicenco que no tienen analogía ni semejanza con el castellano y su significación*, 141.

L'autor (Eivissa, 1870-1916), fill d'un coronel d'infanteria, voluntari de la guerra de Cuba, oficial d'Hisenda, secretari de l'Ajuntament d'Eivissa, periodista, gràcies a la seva iniciativa es va fundar la Societat Arqueològica Ebusitana. És autor de la primera guia d'Eivissa que, al final, conté un glossari de mots eivissencs diferents del castellà amb aquesta observació: «Este vocabulario ha sido formado a vuela pluma. No busquen en él los filólogos más que una variedad de voces dignas de estudio y no extrañen que contenga muchas faltas» (p. 153). Ha estat per a Coromines una important font d'informació relativa al lèxic eivissenc per al seu *Diccionari etimològic*.

Hem reproduït literalment les entrades de l'inici del *Vocabulario* corresponents a l'eivissenc, en cursiva figura la traducció feta per l'autor i entra claudàtors afegim la forma correcta de cada mot.

B. GRAFIA: 1) confusió de *a*, *e* àtones: *abastement*, *afalegà*, *achoroia*, *agunias*; 2) pas a *u* gràfica de antiga *o* àtona: *adubà*, *acutxà*, *acustà*, *acapunà*, *agusà*, *agunias*; però *achoroia*; 3) *ch* = [ʃ]: *achapà*, *achoroia* i, en canvi, [tʃ] = *tx*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) pèrdua de [r] final: *abeurà*, *acapissà*, *axapà*, *adesà*, *agró*, etc.; 3) pròtesi vocàlica: *acabussà*, *acapunà*, *axapà*, *agusà*, *adesà* (aquest, normatiu juntament amb *desar*); 4) dissimilació de ròtiques en *abre*; 5) [v] > [b] en *abalot* (l'autor distingeix els mots amb *v*, com *vadell*, *valtrus*, etc.); 6) iodització: *achoroia* (< *eixoroiar* < *eixoreiar* < llat. EXAURICULARE).

MORFOSINTAXI: 1) per tractar-se d'un recull lèxic no s'hi donen casos d'aquest component.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *abans*, *achoroia* 'eixorellar'; 2) mots propis: *acapissar* 'en-vestir, escometre', *acatà* 'adonar-se', *afassiar* 'matar, fer mal', *afinà* 'afinar, distingir', *agalipà* 'apanyar, posar bé; preparar-se alguna cosa de menjar', *agró* 'agrura, coragre', *agunias* 'nàusees', *aglasà* 'cansar' (bal.)

C. Glossari de paraules característiques de l'eivissenc, diferenciades del castellà, amb una transcripció acostada a la fonètica del dialecte (confusió de *a*, *e* àtones, ús de *u* per *o*, manca de -*r* final en els infinitius), amb mots compartits per gran part del domini i alguns de propis.

82

Be-1915-1

Josep Clapés: «*Es dissabte de Sant Joan*»

TEXT

No porem allargar-mos molt...

D'això que vaig a contar deu fer prop de coranta anys. Sa casa nostra estava damunt un pujolet, i una de ses parts d'aquella petita hisenda era una tanca llarga, molt llarga... Casi no en tenc memòria: està tan lluny allò!

Sí tenc memòria de que pocs dies antes de Sant Joan, es 24 de juny, es allots de sa casa, i molts altres, d'es vesins, recollíem llenya; argelagues, romaní, cepell, trosos de madera que no servien, esteperes, rames de pi i de savina, fulles seques de qualsevol classe que fossen; argelagues sobretot. I allí sa llenya, donàvem compte an es director de tot allò, que solia ser, i per força ho havia de ser-ho, es més vell, no arribat encara an es 20 anys, i ell manava, i lo manat es feia, que a les vuit en punt estassen es nou focs, i a les set i mitja allí estaven, a sa tanca llarga: nou munts de llenya, ben arreglada, d'un quintar es primer i d'una arrova s'últim.

I ja estan allí, ben hermosos, en filera i separats tres o quatre passes un de s'altre.

Estam sopant, i prompte van arribant vesins i vesines, acompanyades algunes d'aquestes de s'enamorat: tots (es hòmens) porten es seu tros, sa seua pistola o es seu cotxorillo, que llavò no hi havia encara més armes que ses de pòrvola sola: ja veurem, quissà, que davant de sa pòrvola hi solia haver metralla, però no serà anit. Parlen un rato, i de prompte va un de naltros, es allots, cridant: ja encenen, ja tiren! Surten es vells i ses dones, i tota sa companyia, i efectivament...

Pertot es veuen focs, de totes parts surten tirs, canonades pareixen, hasta en es Castellar s'hi veu una grossa flamarada. Estam es allots (i crec que en aquell moment tots, tothom) esperant s'orde de mon pare, s'orde d'encendre... Orde donada i complida per tots, tots contents, alegres, ballant. Sols Déu podria dir llavò que sa veu de *foc, allots*, que tanta alegria els donà partint de mon pare podrien tal volta rebre-la algun dia amb no tant de goig. Allí, a casa, tot era broma; allà...

I seguint sa festa, ja es sap: són nou es focs? Aquí d'es hòmens! No hi ha més remei que saltar-los, des d'es primer foc hasta s'últim foc, i si es cremen, que es cremin (ningú es crema), i an es mateix temps que van saltant uns i repica una parella es tambor i ses castanyoles, despren es altres es seus trossos, ses seues pistoles, es seus cotxorillos; i com es putjos vesins són més alts, i mos dominen...

Són les onze i es nostro bon pare resol que sa funció està acabada ja. Es vesins es despedeixen, es vells se'n van (supòs) as llit, i es allots...

Entre parlar de si a Can Fulano o Can Sutano hi havia més o menos focs, i de si en tal o en qual hi havia hagut més o menos trossades, i pistolades, i música, i xer-

rant d'altres coses mos passam es temps hasta que recordant, a les tres, que és dia de Sant Joan i que hi ha que veure sortir es sol, mo' n'anam cap a's port, a mitja hora, i allí, mentres que ses allotes (crec que n'hi havia algunes), acompanyades, naturalment, de ses seues mares, no em record quina cosa busquen dins d'es cànem (costums de llavò), naltros mo' n'anam a s'hermosa platja a pendre un bany... Ja, elles i naltros, reunits de nou, mos donam es *molts anys i bons*, cosa que és molt de costum, i tots, totsols o aparellats, mo' n'anam a ca nostra, a menjar-mos ses primeres figures rojals de s'any, que per aquell dia teníem reservades; i ben pentinats i posats de gala mo' n'anam a sa parròquia, a sa missa major, que amb devoció oïm.

I acabada sa missa surt es bon capellà, i degudament revestit i en sa mà es salpasser, beneeix ses manades de cabres que perquè siguen beneïdes passen per davant d'ell, a la carrera i sonant es picarols, alguns pastors (d'afició sa major part), i que per lluir-les les porten i que per això les han cuidades tota sa nit, i les han empicarolades.

COMENTARI

A. In [Isidor Marí; Jean Serra], *La nostra pròpia veu. Introducció a la literatura de les Pitiüses (Història i textos)*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1984, 65-66.

Josep Clapés (Sta. Eulàlia [Eivissa], 1864-Es Castell [Menorca], 1916), militar, historiador, poeta i prosista. (vg. Be-1903-13.1)

B. GRAFIA: El text està adaptat a la normativa moderna.

FONÈTICA: 1) vocalisme clàssic en *desparar* 'disparar', *savina* (/mall. *sivina*) i *cepell* 'cipell'; 2) assimilació en *nostro* (<*nostre*); 3) monoftongació de *qua*- àton: *coranta*; 4) dissimilació de ròtiques en *pendre* (<*prendre*) (/mall. *prende*); 5) manteniment de -s- en *vesins*, *vesines* (/mall. *veïnats*), però grau zero en *naltros* (<*nosaltros*) i en *mo* (<*mos*) seguit de consonant sonora (*mo' n'anam* 'ens n'anem'); 6) dissimilació de laterals a *pórvola* 'pólvora'; 7) manca de dilació de ròtica a *orde* (<*ORDINE*) 'ordre'; 8) enllaç de la preposició *a* amb nasal: *an es director*, *an es mateix temps* (però *se'n van as llit*, *cap a's port*).

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es 24*, *sa casa*, *ses castanyoles*, *es vesins*, *es sol*, *es allots*, *es hòmens*, *es altres* (davant consonant, sense dental, enfront del mall. *ets allots*, *ets homos*, *ets altres*), però article literari davant les hores: *a les tres*, d'acord amb l'ús del balear; 2) pronom *mos* 'ens, nos': *mos dominen*, *allargar-mos*; 3) possessius: *mon pare*, *ses seues mares*; 4) plural d'antics proparoixítons amb nasal: *hòmens* (/mall. *homos*); 5) formes verbals: desinència zero de PI1: *supòs*; desinència -am de PI4: *estam*, *passam*, *mo' n'anam*; *tenc* 'tinc'; desinència -en de PS6: *siguen* 'siguin' (però *cremin*); i -assen, -en de ImS6: *fossen*, *estassen*; participi clàssic en *complida* 'complerta'.

LÈXIC: 1) mots diferenciats de la resta del balear: *busquen* (/mall. *cerquen*), *algunes* (/mall. *qualcunes*), *prompte* (/mall. *aviat*), *castanyoles* (/mall. *castanyetes*), *de prompte* (/mall. *de cop*), *estepes* (/mall. *estepes*); 2) mots baleàrics: *al·lots*, *al·lotes* ‘nois, noies’, *llavò* ‘aleshores’; 3) castellanismes: *antes*, *madera*, *quissà*, *reto*, *menos*, *hasta*, *Fulano*, *Sutano*, *hermosa*, *cotxorrillo* ‘pistola petita’.

C. Text clarament dialectal, amb característiques comunes al balear (*coranta*, *desparar*, *orde*, article salat, pronom *mos*, desinències zero, *-am* de PI i *-en*, *-assen*, *-essen* de PS i ImS, *al·lots*) i d’altres pròpiament eivissenques (*savina*, *cepell*, *naltros*, *vesins*; *mo’ n’anam*; *estepes*, *prompte*), sense que faltin alguns castellanismes privatius (*madera*, *quissà*, *cotxorrillo*).

83

Be-1915-2.1

*Plagueta de cançons***TEXT**

TRANSCRIPCIÓ LITERAL DEL TEXT

Primera Cobla de Cansion:

- lamu de le case diu quencarem de quenta mes:
 y leuem de naubein perque subrat su merech:
 que mus cumvide caseue en que sigem estreñches:
 5 com si fosem se chen seue sen que noms eteñem rres:
 pero yo i se done seue mol bone llei musem pres:
 que yo per veni caseue pesas quemi no mes rres:
 per venim menech lluchere no cunec cuan menveiech:
 si le pregunten e elle quisa nou diral metech:
 10 tal volte sescuserien encara que no venges:
 y en nar mun sempre mus diuen veiam si turnereu pret
 dantentenem que presien se vesite quels em fet:
 peron care que no sige un sem va mes setisfet:
 sempren su pensa tenim deubei y turnari pret:
 15 deveu pensas quem sentiu yas cunech que ben tonteds:
 si tes pensat que tenim ganes de sentirte mes:
 siu sebes men decherie une miquete mes pret:
 qui no sap malen quemine quis innusen nou cunesch:
 valtrus le bundad teniu descultarme simetech:
 20 lamu de le case diu quencarem de quenta mes:
 per naltrus se mur tifique que ya fa prou y demes:
 quem vengut tante femili yell noses pante per rres:
 yeu cause que te pusibles per tot lu que seuferech:
 25 y li grade se musique yes sert que si devertetech:
 deu li do mols añs de vide que sempren puge fe mes:
 y bone selut cumplide que sen selle no som rres:
 per pude selebras die questam y yas despedechs:
 un san ques que li suplique el tembe li cunsedech:
 30 yas va que banses seu die peren guaño no torne mes:
 une feste tan pulide lañqui ve siral metech:
 yuvura qui ten dra vide que per tots ympusibles:
 sen van murin ca de die se sort de qui deu vol es:

- 35 tot qui es chove cumfie sempren de van viure mes:
 yes veis se van evurrinse que no poden pesa mes:
 quems em de na despedin tots de quet mon tart o pret:
 que nel mon lu que tenim cose mol poc durables:
 yun curt tems eu puseim echoncares que viu mes:
 que mai segu no tenim un istan de vide mes:
 40 que quell queu sap noms u diu ni li emporte per rres:
 ques tam enes pude seu murim cuan lie perech:
 tametech cuan mus murim tot quedei no munduim rres
 y are tu tom pale y rriu ningu ses pante per rres:
 llevo si metech tenim lu que deu muse prumes:
 45 lamu de le case diu quencarem de quenta mes

TEXT DEFINITIU

I

L'amo de la casa diu
que encara hem de cantar més,
 i l'haurem d'anar obeint,
 perquè sobrat s'ho mereix,
 que mos convida a ca seua
 enc que siguem estrangers,
 com si fóssem sa gent seua,
 sent que no ems atanyem res;
 però jo i sa dona seua
 molt bona llei mos hem pres,
 que jo, per venir a ca seua,
 passar es camí no m'és res.
 Per venir em maneig lleugera,
 no conec quant m'envelleix.
 Si la pregunten a ella,
 quissà no ho dirà el mateix.
 Tal volta s'excusarien
 encara que no vengués,
 i en 'nar-mo'n sempre mos diuen:
 «Veiam si tornareu pret»—,
 dant entenent que aprecien
 sa vesita que els hem fet.
 Però encara que no siga,

un se'n va més satisfet,
 sempre amb so pensar «Tenim
 de obeir i tornar-hi pret».
 Deveu pensar es que em sentiú:
 «Ja es coneix que ben tonta ets,
 si t'has pensat que tenim
 ganes de sentir-te més.»
 Si ho sabés, me'n deixaria
 una miqueta més pret:
 qui no sap, mal encamina,
 qui és innocent no ho coneix.
 Valtros la bondat teniu
 d'escoltar-me simateix.
L'amo de la casa diu
que encara hem de cantar més.

II

Per naltros se mortifica,
 que ja fa prou i de més,
 que hem vengut tanta famili'
 i ell no s'espanta per res,
 i ho causa que té possibles
 per tot lo que s'ofereix
 i li agrada sa musica
 i és cert que s'hi deverteix.
 Déu li do molts anys de vida,
 que sempre en puga fer més,
 i bona salut complida
 —que sense ella no som res—
 per poder celebrar es dia
 que estam i ja es despedeix,
 un sant que es que li suplica
 ell també li concedeix.
 Ja es va acabant-se es seu dia,
 per enguany no torna més.
 Una festa tan polida
 l'any qui ve sirà el mateix,
 i ho vorà qui tendrà vida,

que per tots impossible és.
 Se'n van morint cada dia,
 sa sort de qui Déu vol és.
 Tot qui és jove confia
 sempre endavant viure més,
 i es vells se van avorrint-se,
 que no poden passar més,
 que ems hem d'anar despedint
 tots d'aquest món tard o pret,
 que en el món lo que tenim
 cosa molt poc durable és,
 i un curt temps ho posseïm
 —això encara es que viu més—,
 que mai segur no tenim
 un instant de vida més,
 que aquell que ho sap no ems ho diu
 ni li emporta per res,
 que estam en es poder seu,
 morim quan li apareix.
 Ta'mateix quan mos morim
 tot queda i no mo'n duim res,
 i ara tothom parla i riu,
 ningú s'espanta per res.
 Llavò simateix tenim
 lo que Déu mos ha promès.
L'amo de la casa diu
que encara hem de cantar més.

COMENTARI

A. In **Isidor Marí**, «Una plagueta de cançons eivissenca de 1915. Transcripció i comentari», Josep Massot i Muntaner (ed.), *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*, II, Barcelona, Universitat de Barcelona-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998: 275-308.

Recull de cançons fet per Joan Ribas, probable corresponsal d'Isidor Macabich que sol·licitava de mestres i capellans la transcripció de cançons populars. L'autor és una dona i el copista, un semianalfabet influït per l'ortografia castellana. Hem reproduït literalment un fragment de la peça així com l'adaptació ortogràfica moderna, basant-nos en l'esmentat treball d'Isidor Marí.

B. GRAFIA: 1) [ɲ] = ñ: *enguañ, añas, eteñem*; 2) [ʒ] = ch: *estrenchés, chen, lluchere* ‘lleugera’; 3) [tʃ] = -ch: *menech* ‘manejo’; 4) [ʃ] = -sch, -ch-: *cunesch* ‘coneix’, *deche-rie* ‘deixaria’, *devertech* ‘diverteix’; 5) *y* conjunció i vocal: *y, ympusibles*.

FONÈTICA: 1) tendència a usar *e* per *a* com a neutra àtona: *le case, une feste, pensa* ‘pensar’, *e’a, setisfet*, etc.; 2) *u* àtona reflex del canvi [o] > [u]: *amu, ubeint, subrat, cumvide*, etc.; 3) monoftongació [əw] > [u]: *lluchere* ‘lleugera’, *vurà* ‘veurà’; i alternança *u/eu* ‘ho’: *y u vurà, eu puseim, y eu*; 4) afèresi vocàlica: *nar mun* ‘anar-mos-ne’, *que presien* ‘aprecien’; 5) [i] > [ə] en *emporte* ‘importa’; 6) dissimilació de vocals: *vesite*; 7) segment final -ia > -i: *famili*; 8) iodització: *veis* ‘vells’, *m’enveiech* ‘m’envelleix’; 9) despalatalització en *simetech* ‘així mateix’; 10) *pret* (< *prest*) per fonosintaxi (per ex., *pret mos n’anirem*); 10) assimilació *rl* > *l*: *pala* ‘parla’.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es camí, se vesite, sa xent seue, se done seue, en su pensà* ‘amb so pensar’; però article literari en contextos en què l’usa l’eivissenc col·loquial: *lamu* ‘l’amo’, *le case, que nel món* ‘que en el món’; 2) pronoms personals: *valtrus* ‘vosaltres’, *mus cumvide* ‘ens convida’, *munduim* ‘mos ne duim’, *noms* ‘no ems’; 3) possessius: *chen seue* ‘gent seva’; 4) *qui* precedit d’antecedent inanimat: *lañqui ve* ‘l’any qui ve’; 5) formes verbals: infinitiu *pudè* ‘poder’ (/mall. *porer*), participi *vengut*, F3 *sirà* ‘serà’, PI4 *questam* ‘que estem’, PI6 *poden* (/mall. *poren*), PS3 *puge* ‘puga’, PS4 *veiam*, ImS4 *fósem*, ImS1, *vengés* ‘vengués’; 6) idea d’obligació *tenir* + *de*: *tenim deubeir* ‘tenim d’obeir’.

LÈXIC: 1) mots propis: *ca seue, pret* ‘prest’, *dant entenent* ‘dant a entendre’, *llavò* ‘llavors’; 2) castellanismes: *quisà* ‘potser’, freqüent en la parla col·loquial.

C. Text de caire popular, escrit per un semianalfabet, com es fa ostensible en l’ortografia usada que tanmateix reflecteix peculiaritats fonètiques (*e* com a vocal neutra, [o] àtona > [u], [əw] > [u] [*vurà*], *eu* ‘ho’, *pret* ‘prest’, *sirà* ‘serà’, *seue* ‘seva’), però no lèxiques.

84

Be-1918-1.1

Es fameliar

TEXT

1. Es fameliar

Es Fadri de Sau tenia un Fameliar dins un canonet, i, en obrir-li, es Fameliar s'escampava i feia tot quant l'amo volia.

Se n'anà a Barcelona, a un forn de la Portaferrixa, que hi havia un paler i deu fadrins, i s'oferí a fer-hi tota sa feina ell tot sol. L'amo d'es forn se desfà d'es altres fadrins i pren es Fadri de Sau, compromès a fer-la tot sol.

Vengué es primer vespre, i a les dotze de la nit se treu aquell canonet de canya que duia p'es coll, l'obri, es Fameliar s'escampa per tot allò, i a l'acte tot se posa en moviment: cernen sa farina, la pasten, fan es pans i tota casta de pastissos, així com l'amo havia dit que els volia, calen foc a's forn, el posen a punta per enforar-hi es pa, ses pastes toven, enfornen, tot cou; i l'endemà, sol sortint, pans i pastissos tot llest!

L'amo estava amb es cabeis drets, que no se'n podia avenir.

L'endemà vespre es Fadri de Sau torna fer lo mateix amb es Fameliar.

L'amo s'amaga, vetla qui vetla es Fadri de Sau, i el veu a les dotze de la nit que se treu es canonet de canya, el destapa, i en surt com una fumassa, i comencen a fer-se totes ses feines d'es forn. Es Fadri de Sau seia i fumava. Al punt tot estigué llest.

A l'amo, allò no li agradà. Paga es Fadri de Sau, i no el volgué més dins ca sua.

Així ho contava sa iaia Feliconà.

COMENTARI

A. In **Antoni M. Alcover**, «Tres rondalles eivissenques (contades de mestre Joan d'es Pa a Mn. Antoni M. Alcover)», Eivissa, 5, 1974, 32.

Rondalla que en Joan des Pa, cuiner del Seminari d'Eivissa, va contar a Antoni M. Alcover, durant les sis visites que el canonge va fer a Eivissa per estudiar-ne característiques de la llengua (1902, 1909, 1917, 1918, 1921 i 1922). Va ser publicada a la revista *Catalana* (37, 1918, 413-415), en un article sobre les rondalles eivissenques. Francesc de B. Moll va publicar tres d'aquestes rondalles, que va trobar a les llibretes de l'arxiu, a la revista *Eivissa* l'any 1974 (dins «Material folklòric eivissenc replegat de mossèn Alcover»), normalitzant el text. Hem reproduït la rondalla *Es fameliar*, en la qual s'expliquen les entremaliadures d'un follet.

B. GRAFIA: 1) En general, es tracta d'un text normalitzat; notem solament la grafia de *fameliar* que respecta la fonètica insular, en comptes de *familiar*, per haver pres aquell un significat diferent.

FONÈTICA: 1) dissimilació vocàlica en *fameliar* < *familiar*; 2) iodització (anòma-la) en *cabeis*; 3) -tl- sense palatalització del grup -JL-: *vetla qui vetla* (< VIGILAT).

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es Fadri, es pa, es primer vespre, a's forn, d'es forn, p'es coll, sa iaia, ses pastes, ses feines*; amb *es fameliar, amb es cabeis* (/mall. amb *so fameliar, amb sos cabeis*); *es altres fadrins* (/mall. *ets altres fadrins*); però article literari en *l'endemà, l'amo, la nit, a les dotze, al punt*, d'acord amb l'ús col·loquial; *lo mateix*; 2) formes plenes dels pronoms personals: *se desfà, se posa, se treu*; 3) possessius: *ca seua*; 4) *que* amb valor de locatiu: *un forn ... que hi havia un paler*; 5) formes verbals: PI3 *obri* 'obre'; PsI3, *vengué*.

LÈXIC: 1) mots propis: *paler* 'el qui enfora i desenfora', *fameliar* 'follet', *tot sol* 'sol', *casta* 'mena, classe', *el posen a punta* 'a punt', *al punt* 'de seguida'; 2) mots d'interès: *avenir* 'persuadir-se d'una cosa que causa gran admiració (*no se'n podia avenir*), *iaia* 'dona vella'; 3) fraseologia: *calen foc, vetla qui vetla* 'tot vetllant'; 4) antropònims: *es Fadri de Sau, sa iaia Feliconà*.

C. Text de caire popular la pertinença eivissenca del qual es manifesta en l'article salat, convivint en distribució complementària amb el literari, les formes plenes dels pronoms personals, la iodització i un mot de les supersticions populars, el *fameliar*.

85

Be-1924-2

Isidor Macabich: «S'ufabaguera»

TEXT

S'Aufabaguera

Sementer des Dijous Sant,
bé ha cundit aquesta anyada.
¡Quina vista regalada
ses ufabagueres fan!

Com un ventai magnífic, davant es balconatge,
s'obri sa meraveia d'aquest únic paisatge:
s'horitzó de montayes, clapetjades de pins,
sa planura florida, horts, casàlits, molins,
un eixam de barquetes dins sa calma adormides,
veles blanques que arriben o se'n van mar en dins.

Per sa veia serventa,
sobre tanta hermosura
culmina sa ventura
d'aquestos cossiets. Devota, pacienta,
els entra cada dia,
els rega en sa vesprada,
i, fent-los companyia,
e-hi resa i e-hi somia,
dins s'altíssim misteri de sa nit estrellada.
Son esperit,
que ha embadalit
aqueixa flaire pagesa,
frueix quant pot sa tendresa
des temps i de l'infinit.
¡Oh recorts de la infantesa!
També allí una ufabaguera
guaitava en es finestró,
vora una clavellinera
sembrada dins un gerró.
La sembrà sa majoreta,

aquella bona veieta
 tan xalesta i remendosa,
 tan devertida i tan neta,
 que filava amb sa filosa
 i esgronsava es infantons,
 i era un broll d'experiències,
 vides de sants i sentències,
 romansos i oracions.

I es conte aquell d'un fii de Rei i una fadrineta...

«Catalineta, Catalineta:

¿quantas fuies té la ufabaguereta?»

Amb gonelles negres, faldellins nevats,
 mantellines blanques, mantons virolats,
 balons blancs, justets afillgranats,
 tot endiumenjades,
 passen ses pareies pes camí de missa;
 ses embotonades
 i ses emprendades
 fan llembretjadissa;
 des fadrins i atlotes bull sa rigadissa
 com un torrentó per dins una canyà.

Elles en sa mà
 i ells en es capell
 o dalt sa polsera,
 no els manca un clavell
 o un petit ramell
 d'una ufabaguera.

I un ramellet n'estrenyien
 aquells ditets encreuats
 d'un ubatet, que planyien
 unes dones endolades i uns homens encaputxats.

¡O terres llunyanes!
 Floretes boscanes
 que saben es somits de ses pastoretas;
 cases escampades,
 tan blanques i netes;
 flaires perfumades
 que es boscos envien,
 amb un misteriós místic remoreig;

portitxols que dormen com un safareig;
 llumetes que guien,
 campanes que sonen,
 penyals que retronen
 batuts per la mar;
 dolç cantussolet d'una xeramia
 que riu i que plora, veu de melangia
 que dins de sa fosca s'allunya i se'n va.
 Velles hivernenques vora sa flamada
 que dóna gombol, alegria i llum...
 i esquita ses cames i ompli es uis de fum;
 riques joies d'or;
 rumbosa cantada
 de mots xacoters que cascabelletgen
 gloses inflamades d'amor que espiretgen
 i dolces i amargues arriben al cor;
 nits a sa païssa,
 fresca xerradissa
 de sa gent que parla cavant terç avall,
 nits de festeig, matins de porfessó, tardes de ball...
 Tota sa visió
 de la pagesia,
 per ella anyorada
 i per mi estimada
 amb delectació,
 perquè és vida, goig llum i poesia
 i el cor hi batega de la pàtria mia,
 tota ella surgeix
 sublim i floreix
 davant sa mirada,
 dormida i certera,
 d'aqueixa veieta que resa i somia
 aspirant s'aroma d'una ufabaguera.
 I frueix encara
 una altra visió
 més pura i més clara,
 que amb més abundor
 d'encants i tendreses 'riba en el cor seu:
 la Mare de Déu,
 la Verge d'Agost, per qui ella prepara

aqueixos cossiets, amb un dolç somriure
 que fa oblidar es viure
 i ompli s'esperit,
 li agraeix s'ofrena,
 que aquesta novena
 lluirà es seu llit.

¡Oh, tants de rics que en mig de s'or!
 buscant de goig una carrera,
 de mil en mil,
 no saben com omplir son cor,
 ¡quan tanta ditxa verdadera
 li pot donar a un ànima humil
 un planteret d'ufabaguera!

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Dialectals. Poesies eivissenques*, Barcelona: Publicacions de *La Revista*, 1933, 15-19.

Isidor Macabich (Eivissa 1883-Barcelona 1973), canonge arxiver, historiador i poeta. Influït per Verdaguer i Costa i Llobera, la seva poesia està impregnada de religiositat. La poesia seleccionada, un xic tributària de Joan Alcover, nostàlgica del passat, forma part del llibre *Dialectals* (1933), publicat a Barcelona. A partir d'aquesta data, Macabich s'acostarà més al model central, sense defugir certes variants eivissenques ([Isidor Marí; Jean Serra], *La nostra pròpia veu. Introducció a la literatura de les Pitiüses (Història i textos)*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1984, 69-84).

La data del text no és segura.

B. **GRAFIA:** Respectuosa en general amb la normativa però amb eventuais reflexos gràfics de la fonètica: *aufabaguera* / *ufabaguera*, *veieta* 'velleta', *recorts* 'records', *e-hi* 'hi', etc.

FONÈTICA: 1) pròtesi vocàlica: *e-hi* 'hi'; 2) afèresi: '*riba* 'arriba'; 3) vocalització de -l travant i eventual monoftongació: *aufabaguera*, *ufabaguera*, *ubatet* 'albatet'; 4) iodització: *fii*, *païssa*, *veia* 'vella', *veieta*, *uis*, *fuies*, *ventai*, *pareies* (l'insòlit *mara-veia* 'meravella' sembla una ultracorrecció de l'autor a favor del ieisme; *meravella*, contra el que esperaríem [<MIRABILIA], és variant general); 5) -s- mantinguda: *filosa* (/ mall. *filoa*); 6) assimilació -t'-l- > [ll]: *vel·les* 'vetles, vetlles'; 7) metàtesi a *porfessó* 'professó, processó'; 8) africació de la palatal [ʃ]: *cascabelletgen* 'cascavel·legen', *espiretgen* 'espiregen', *clapetjades* 'clapejades'; 9) distinció de v/b: *veles*, *veu*,

cavant / barquetes, boscanes, etc. (amb l'excepció de *cascabelletgen* que podria ser per influència del castellà).

MORFOSINTAXI: 1) ús general de l'article salat: *es balconatge, s'horitzó, sa planura, ses pareies, des fadrins*; sense dental: *es infantons, es uis* (/ mall. *ets infantons, ets uis*); article literari a *la infantesa*; 2) moció de gènere a *pacienta* 'pacient'; 3) plural d'antics proparoxítons amb restitució de la nasal: *hòmens*; 4) adjectius demostratius: *aqueixos* (/ mall. *aqueixs*); 5) ús sintàctic: *en sa vesprada* 'a la vesprada', *terç avall*.

LÈXIC: 1) mots compartits amb el balear: *atlotes, xalesta* 'alegre, vivaç', *capell, portitxols* 'petits ports', *gombol* 'agombol, protecció, abric', *xeramia* 'cornamussa', *esquita* 'esquitxa', *gerró* 'gerro petit'; 2) mots propis: *casàlits* 'cases de camp grans', *balconatge, cossiets* 'testos' (/ mall. *cossiols*), *majoreta* 'àvia', *justets* 'armilles' (/ mall. *guardapits*), *rigadissa* 'moltes rialles', *llem Bretjadissa* 'acció de llambregar, de brillar intensament', *terç* 'petit terreny de cultiu', *embotonades* 'botonades', *emprendades* 'conjunt de joies amb què s'adornen el pit les pageses eivissenques', *remendosa* 'eixerida', (*mots*) *xacoters* 'festius', *clavallinera* 'clavelliner'; 3) arcaïsmes: *gonelles*; 4) castellanismes: *ha cundit* 'ha retut', *hermosura*.

C. Text volgudament dialectal, ostensible en la iodització, l'article salat, esdrúixols amb antiga nasal restituïda i especialment en el lèxic propi (*justets, rigadissa, emprendada, remendosa*, etc.), però acomodat en línies generals a la normativa ortogràfica.

86

Be-1929-6

Isidor Macabich: *Esplendor i decadència de la devoció a Santa Maria*

TEXT

(...)

A Santa Maria fou dedicada per tant aquella primitiva iglesia parroquial, mare de totes ses altres d'Eyvissa. Allí es formà y nodrí aquella nova cristiandat. I com que aquell esperit cristià, ferm, complet, ingènu, influia tota sa nostra vida, tota élla quedà animada, acolorida, aromatisada d'una tendra devoció a Maria Santíssima. Aquell temple «*de Santa Maria d'Eyvissa*» uní ses nostres llibertats, defensà es nostros drets, encaminà es nostros costums; donà evangelizadors a tota la terra; regí i agombolà a's vius i guardà ses cendres des morts. I consiguientment, a-n es peus de nostra dona Santa Maria flurí sa piedat des nostros pares, amb una riquesa d'expansions, amb una tal esplendidesa de culte (mal grat sa penúria d'aquells sigles de prova), que enamora i edifica,... i confón sa nostra migrança d'avuy, si no de bens materials, d'alta comprensió, d'afinació espiritual, d'instint de sa pròpia vida, de coneixement perfecte i degudament enaltidor de sa pròpia personalitat. Misses votives per a tots els dies del any; candeles i ciris perpetuels per a sa missa major i altres vàries solemnidats, o pel sant Monument, o per a aquells «*sis preveres que devallen del cor ab ses capes i van devant lo altar major quan dihuen la gloria*»...; trentanaris de misses, i aniversaris, i oficis de difunts; misses cantades en festivitats diverses, «*ab diaca y sotdiaca, orga y sermó, absolució y segones vespres, y murta*», «*ab tota l'alegria ques porà*», i almoyna de pà an els pobres, o «*dotze sous a dotze pobres, en memòria dels dotze Apòstols de Nostre Senyor Jesuchrist, senyor nostre*»...; palis d'altar, «*de brocat o de vellut, ben obrats de fil d'or y argent*»; creus i llànties d'argent, custòdies amb esmalts maravillosos... ¡I s'imatge de Santa Maria, titular de la Seu i Patrona d'Eyvissa, no té avuy corona de plata!

¿Manca de fé? Si un cas, no com a causa única. Més bé una série de circumstàncies, en gran part inevitables i fins convenients, pero d'un resultat de conjunt, dins aquet orde d'idees, que reclama imperiosament pronta y completa esmena. Convertida s'iglesia de Santa Maria en Seu episcopal, aumentà en solemnidat de culte; pero amb consiguient restricció d'aquella part que diriem missionera, de trabay apostòlic, de contacte amb so poble, o siga lo propiament parroquial, de desplaçament necessari, per altre part, a altres iglesies més ben situades, donat s'aument de població. Després, sa creència general en sa riquesa de la fàbrica i clero catedralicis (lo qual sona avuy talment a sarcasme), sa desamortisació, i alguna altre pèrdua, per via d'incúria, encara més greu i aplanadora... I a la fi, una pobresa que cada dia augmenta, un esmortiment amarguissim d'aquella primitiva, fervent, es-

plendorosa devoció a la Verge Maria, o siga un progressiu oblit de sa nostra providencial filiació mariana, com a poble, o de ses circumstàncies que de tal fet indiscutible, de tan gloriosa predestinació històrica es dedueixen.

COMENTARI

A. In *Ave, Regina. En honor de la excelsa Patrona de Ibiza Santa Maria*, Palma de Mallorca, Imprenta Católica Vda. de Pizá, 1929, 6-8.

Fragment del primer de cinc articles «en ibicenco», publicats al *Diario de Ibiza*, sota el títol *Religió i pàtria. Una empresa d'alt eyvissenquisme*.

Per a dades biogràfiques d'Isidor Macabich, vg. **85**, Be-1924-2.

B. GRAFIA: 1) *y* conjunció i semivocal: *y, Eyvissa, avuy, almoyna, trabay*.

FONÈTICA: 1) *o, u* diferenciades: *formà, nodrí, acolorida, aromatisada*, etc.; però *flurí*, per assimilació a la *i* tònica; 2) segment àton *-ia* mantingut: *iglésia, penúria, llànties, custòdies, creència, incúria*; 3) iodització: *trabay*; 4) manca de dilació de ròtica en orde; 5) *-d-* en el sufix *-idat, -dat*: *solemnidat, personalidat, festividats; piedat, cristiandat*; 6) *-n-* d'enllaç de la preposició *a* amb l'article: *a-n es peus, a-n els pobres*.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *s'imatge, s'augment, s'iglesia de Santa Maria, a's ciris, amb so poble, es nostros drets, es nostros costums, ses cendres des morts*; però *els pobres*; 2) adverbis de lloc: *allí*; 3) demostratius: *aquet orde*; 4) formes verbals: PS3 *siga 'sigui'*.

LÈXIC: 1) arcaïsmes: *argent*; 2) castellanismes: *consiguiant, consiguiantment, sigles, maravillosos*; 3) mots literaris: *encolliment, oblit, migrança*.

C. Text de caire literari proper a la normativa fabriana (tret de la *y* semivocal), amb algun mot molt formal (*mal grat, argent*) i un lleu tribut a la parla col·loquial (article salat, sufix en *-idat, -edat*).

87

Be-1930-6.4

*Dues mostres del catecisme de la Doctrina Cristiana***TEXT**

20. OBRES DE MISERICÒRDIA

Ses obres de misericòrdia són CATORZE:

SET corporals, i SET espirituals.

Ses corporals són:

Sa primera, donar menjar as qui té gana.

Sa segona, donar beure as qui té set.

Sa tercera, vestir es despuí.

Sa quarta, visitar es malalts i presos.

Sa quinta, da posada a n'es pelegrins.

Sa sexta, redimir es cautius.

Sa sèptima, enterrar es morts.

Ses espirituals són:

Sa primera, ensenyar a qui no sap.

Sa segona, donar bon consei a qui l'ha de mester.

Sa tercera, corretgir es qui va errat.

Sa quarta, consolar es tristos i desconsolats.

Sa quinta, perdonar ses injúries per amor de Déu.

Sa sexta, sufrir amb paciència ses flaqueses d'es nostro pròxim.

Sa sèptima, pregar a Déu pes vius i es morts.

21. BENAVENTURANCES

Ses benaventurances són VUIT:

Sa primera, benaventurats es pobres d'esperit, perquè d'ells és es reine del cel.

Sa segona, benaventurats es mansos, perquè ells posseïran la terra.

Sa tercera, benaventurats es qui ploren, perquè ells seràn consolats.

Sa quarta, benaventurats es qui tenen gana i set de justícia, perquè seran saciats.

Sa quinta, benaventurats es misericordiosos, perquè ells alcançaran misericòrdia.

Sa sexta, benaventurats es nets de cor, perquè ells veuran a Déu.

Sa sèptima, benaventurats es pacífics perquè ells seran anomenats fis de Déu.

S'octava, benaventurats es qui pateixen persecució per sa justícia, perquè d'ells és el reine dels Cels.

COMENTARI

A. In *Catecisme de sa Doctrina Cristiana* adoptat pes Sínodo diocesà celebrat l'any 1929 i manat publicar per l'Ilm. i Rvm. P. Salvi Huix Miralpeix, C.O., bisbe de Selimbria, Administrador Apostòlic d'Eivissa.

A la Introducció («Introducció pes medi d'es Catecisme») s'explica que «És es catecisme un llibret petit; però és es llibre més gros, es vertader llibre de tota s'humanitat: és es mot-lo exacte per formar hòmens de bé, cristians veritables, generacions per al Cel i al mateix temps ciutadans pacífics i complidors de ses lleis aquí a la terra» (pàg. V), que serà un instrument per tal de combatre la ignorància religiosa, redactat en «llenguatge eivissenc per tal que [aquesta edició] pugui arribar a ésser ben apresada i compresa per tothom» (pàg. VI).

Salvi Huix Miralpeix (Sta. Margarida de Vallors [la Selva] 1877-Lleida 1936), bisbe titular de Selimbria, fou el primer Administrador Apostòlic d'Eivissa i Formentera, que des del 1851 havien estat agregades a la diòcesi de Mallorca i que fou el primer pas per a la seva restauració el 1950. El *Catecisme de la Doctrina Cristiana* es va imprimir en català d'Eivissa i també en castellà. Huix va ser nomenat bisbe de Lleida (1935) i l'any següent va ser fusellat pels milicians.

B. GRAFIA: No la tenim en compte perquè l'obra segueix *grosso modo* la normativa.

FONÈTICA: 1) assimilació vocàlica: *nostro* 'nostre'; 2) pas de *o* > *u*: *sufrir* 'sofrir'; 3) manteniment del segment àton final *-ia*, propi de Vila, enfront de la pèrdua de *-a* al camp: *paciència*, *justícia*, *misericòrdia*, *injúries*; 4) iodització: *despui*, *consei*, *fis* 'fills'; 5) africació de [ʒ] > [dʒ]: *corretgir*.

MORFOSINTAXI: 1) Plural de *trist*: *tristos*; 2) article salat: *es malalts*, *es morts*, *ses obres*, *sa primera*, *sa segona*; 3) *n* d'enllaç o no entre la preposició *a* i l'article: *as qui té gana*, *an es pelegrins*: però article literari, d'acord amb l'ús col·loquial: *dels Cels*, *al Cel*; 4) *qui* subjecte: *es qui tenen gana*, *es qui ploren*.

LÈXIC: 1) mots propis: *despui* 'despullat', *mester*, *da* 'dar'; 2) cultismes: *pròxim* 'proïsme'; 3) castellanismes: *cautius* 'captius', *reine* 'regne', *alcançaran* 'obtindran'; *mansos* podria ser forma genuïna, plural de *mans*, però no ho sembla; *sexta*, *sèptima*, *octava* s'han d'interpretar com a formes cultes i no castellanismes.

C. Text de caire popular, d'acord amb la seva finalitat pedagògica (iodització, *nostro*, africació, article salat).

TEXT

Memòria de la Federació Catòlica Agrària

- A. *In Memòria presentada pes secretari de sa Federació Catòlica Agrària en sa assemblea celebrada es 17 de juny de 1931, text mecanografiat custodiat a l'Arxiu d'Isidor Marí i que ha posat gentilment a la nostra disposició.*

Estimats cunsocis, tot just fá un any vaix tení s hunor de lligirvus se memorie reglamentarie i en ella, plé d un sincer uptimisme vaix dí que un des servisis que amb mes cariñu i entusiasme víem de purtá he se práctica era se Caixe de estalvis. Amb una fé sega en se putencie de se nostre urganització i en s entusiasmu, disciplina i cultura d es nostrus asuciats també vaix dí que se nostre caixe funcionaríe amb éxit. S'ajude que mus ha dunat, amb une esplendidesa que mai verem pugut sumiá, se caixe de Pensions i estalvis, ha fet que aquet éxit de que jo us parlave aji set un exitaç sense precedents en se historie de ses caixes de estalvis. Se caixe de Pensions, que té mes de seixante sucursals en tot Catalunya i Balears mai víe registrat un cas igual.

Aqueste ajude tan generose de se Caixe de Pensions ha fet, que puguem reu-nirmus en aqueste case espeiossa céntrica, amb bone mublade, utilísims cuadrus, subjectes i animals disecats he hon es pagés pot aprende practicament moltes coses utils, además d una expléndida biblioteca he hon si poden estudiá moltes coses noves per se nostre agriculture. [...]

Dins s'obre social es fet mes surtint durant s any pasat ha set es cunveni en se Caixe de Pensions. Aquest fet an es cual ja me hi referit en es cumensá, com tots valtrus eureu pugut ná ubservan, ha tengut, i tindrà encare mes, una impurtancia decisiva, no tan sols per se nostre pagesía que tan falte está de protecció sino també per tote s ille en general. Per se nostre asuciasió ha representat es pasá d une case humil he un altre hon no hi falte ningune cumudidat, he tení une caixe d'estalvis, base de se vostre independencie ecunómica, lligade amb une entidad de se impurtancie i se garantíe de se caixe de Pensions, tení une bibliuteca agrícola com no ni ha altre de milló, un servisi de infurmació agrícola ha carrec d un enginyer cum-petentísim que, además de dunarvus tote clase de explicacions i cunferencies per millurá es cunrreu de ses vostres terres, estará he tot hore he se vostre dispusisió per resoldre cualsevol cunsulte que se li fasi. I no sols en lu que pudriem dí materialidad de se nostre vida agraria sa interesat se caixe de pensions sino que també ha pensat i resolt altres aspectes no menus impurtants de se nostre vida social, com

son respecte ha ses malalties, creant s institut de se done que trebaie, he hon ses vostres dones pagan una petita cuota tenen assegurades ses cuntrariedades, que de vegades esfondren ses families, de malalties, uperacions i inclús parts...

COMENTARI

A. In *Memòria presentada pes secretari de sa Federació Catòlica Agrària en sa assemblea celebrada es 17 de juny de 1931*, text mecanografiat custodiat a l'Arxiu d'Isidor Mari i que ha posat gentilment a la nostra disposició.

Per a dades biogràfiques d'Isidor Macabich, vg. **85**, Be-1924-2.

Respectem la grafia original i accentuem els mots del comentari segons la normativa moderna.

B. GRAFIA: 1) confusió freqüent de *a*, *e* àtones, amb tendència a posar *e* per la *a* final d'un mot femení: *memòrie reglamentàrie*, *Caixe*, *putèncie*, *se nostre*, *aqueste ajude*, *se'sa*, *he'a*, etc.; 2) constant ús de *u* en comptes de la *o* ortogràfica, reflectint la pronúncia col·loquial: *cunsocis*, *honor*, *uptimisme*, *purtà*, *urganització*, *entusiasmu*, *asuciats*, *funciunarie*, *pugut*, *sumià*, *reunirmus*, *ubjectes*, *cunveni*, *bibliutecal biblioteca*, etc.; 3) *-[tʃ]* final = *-ix*: *vaix*; 4) confusions gràfiques de *-s-* i *-ss-*: *disecat*, *espeiossa*; 5) aglutinacions: *si's'hi*, *ni'n'hi*.

FONÈTICA: 1) per a la confusió de *a*, *e* i *o*, *u* àtones, vg. GRAFIA; 2) afèresis: *viem* 'haviem', *via* 'havia', *vérem* 'havérem', *na* 'anar'; 3) assimilació de *e > i*: *lligirvus*; 4) segment final *-ia* mantingut, com en el parlar de Vila: *històrie*, *impurtàncie*, *independèncie*, *cunferències*, *famílies*; 5) dissimilació de ròtiques: *aprende* (< *aprendre*); 6) iodització: *trebaie*; 7) *-nt > -n*: *ubservan* 'observant'; 8) sufix *-idat*: *cumudidad*, *materialidad*, *entidat*, *cuntrariedades*.

MORFOSINTAXI: 1) article salat sempre: *es pagès*, *sa Caixe*, *es cunrreu*, *s'ille*, *sa memòrie*, *s'ajude*, *s'obre*, *es cumensà*, etc.; però *lu que*; 2) demostratiu: *aquet èxit*; 3) pronoms personals: *valtrus* 'vosaltres', *mus ha dunat*; 4) indefinits: *ninguna cumudidad*; 5) augmentatiu: *exitaç*; 6) formes verbals: participi: *tengut*, *set* 'sigut'; Pfl1 *me hi referit* 'm'he referit'; F3 *tendrà*; PS3 *aji* 'hagi'.

LÈXIC: 1) mots propis: *mublade* 'moblam, conjunt de mobles'; compartits amb la resta del balear: *servisis* 'serveis'; 2) castellanismes: *cariñu*, *entusiasmu*, *menus*.

C. Text volgudament dialectal per a ésser llegit davant un auditori illenc; a més de la fonètica reflectida en l'escriptura (*e* per *a* i *u* per *o* àtones, *-idat* per *-itat*, *-nt > -n*, afèresis), els diatopismes es manifesten en alguns mots (*mublade*) i en la morfologia (article salat, *valtrus*, *set* 'sigut').

89

Be-1948-1.1

*Conte de sa serra***TEXT**

Una vegada hi havia dos serradors que serraven un tió. Arribada s'hora d'esmorzar deixaren sa feina per anar a menjar. I, quan eren fora, es presentà el diable al lloc on serraven i, per vega, va començar a dar unglades a sa serra fins a deixar-la plena d'osques. Es serradors tornaren al treball i trobaren sa serra espanyada, però van pensar que, com que per a canviar-la els caldria anar al poble i així mateix no volien perdre temps, porien provar de tair es tió amb sa serra d'aqueia manera. Ho provaren, i van trobar que sa serra anava molt més bé amb ses osques que no pas abantes de tenir-les-hi. I seguiren serra que serra fins al migdia.

Llavor se'n anaren a dinar, i tot seguit el diable va tornar i, vènt que sa serra oscada els anava bé, s'enfurismà i volgué deixar-la inservible; i va doblegar ses dents unes a una banda i ses altres a l'altra banda. Però es serradors, en tornar, s'adonaren que anava encara molt millor.

I, des d'aquei moment, com que es serradors no feien cas de ses seues manyes i es malfet realitzat a sa serra encara aprofitava a aqueis dos homes, el diable es desprecupà d'ells i no tornà més al lloc on treballaven.

I és per això que ara ses serres tenen dents tortes a una i altra banda.

COMENTARI

A. In **Josep Roure-Torrent**, *Contes d'Eivissa*, Eivissa: Editorial Mediterrània, 1997, 63.

Hans Jacob Noeggerath, cap al 1930, arriba a Eivissa per tal de fer un estudi lingüístic sobre l'eivissenc. Desterrats els seus pares per Hitler, hagué de perllongar la seva estada a l'illa on s'havia adaptat al país i havia après la seva varietat dialectal. Malauradament, Noeggerath morí el 1935 d'unes febres tifoides. El seu pare posà els materials recollits pel seu fill a disposició de Josep Roure-Torrent, que aleshores residia a Eivissa i n'estudiava la cultura popular. Aprofitant els materials de l'estudi alemany i en memòria seva, ja a l'exili, va preparar-ne un recull que va ser premiat als Jocs Florals de l'Havana de 1944 i publicat el 1948 (Mèxic: Edicions del Club del Llibre Català) i reeditat a Eivissa (Editorial Mediterrània, 1997), amb un prefaci de Joan-Albert Ribas. Les rondalles han estat objecte de supressions i canvis per part de Roure-Torrent (vg. Comentari).

B. GRAFIA: No la tenim en compte perquè el text ha estat normalitzat per l'editor.

FONÈTICA: 1) *e* etimològica a *mellor* (< llat. *MELIORE*); 2) iodització: *trebai*, *trebaiaven*, *taiar*; ultracorreccions de l'editor: *aquei* 'aquell', *aqueis* 'aquells'; 3) reducció del hiat en *vént* 'veient'.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es tió*, *es serradors*, *sa feina*, *sa serra*, *s'hora*, *ses osques*; però *el diable*, d'acord amb l'ús col·loquial; enllaçat amb la preposició *a*: *as lloc*, *as trebai*, *as poble*; 2) formes verbals: gerundi *vént* 'veient'; PsI3 i 6 alternant amb PpI3 i 6: *va tornar*, *va doblegar*, *van pensar*, *tornaren*, *trobaren*, *provaren*, *se'n anaren*; Cn6 *porien*; 3) circumstancial de temps: *en tornar* 'al tornar'.

LÈXIC: 1) mots propis: *vega* 'diversió', *s'enfurismà* (avui pron. *s'enfalimà*), *abantes* 'abans'; 2) arcaismes: *mellor* 'millor'.

C. Text de caire popular, amb força trets dialectals (*mellor*, iodització, article salat, *vént*, *porien*, *vega*); tanmateix la correcció ha alterat formes originàriament no ioditzades (*aquei*) i potser ha normalitzat *enfalimar* per *enfurismar*.

90

Be-1967-1.1

Isidor Macabich: *El So Selleràs i el So Parra***TEXT**

Arribava a s'Empedrat, cap a Vila, ja embrunit, el So Selleràs. Però començà a pluïcar, i tement-se d'una xubascada, féu idea de quedar-se de llimosna aquella nit a alguna d'aquelles cases. Era un home ja diós, més bé vei, magrit i de fosca more-nor. S'ajudava amb un puntalet de canya i duia un senaió baix 'xella.

Lliurant-lo d'uns quissos que el lladraven, el rebé l'amo mateix d'aquella finca, el So Parra, jove encara i ben plantat. Convengué en donar-li posada, i junts arribaren a sa cuina. Dormiria allí, que hi havia bona caliuada. A un racó li arreglaren un jaç, amb paia i uns abrigais, per quan s'hi volgués ajeure. I ells, l'amo i sa muier, jove ben pareguda, amb una altra dona ja anciana, es calaren a sopar.

En Selleràs donà mà a sa petaca (de pell de vei marí), carregà sa pipa i es quedà assegut vora es foc, en un cadiró, fixo en sa flameta des tions i es fum de sa pipa, però sense perdre compte, de reüi, de lo que es 'nava empessolant aquella bona gent, sense fer-n'hi sa més petita oferta. Mai s'havia vist en tota s'illa d'Eivissa una cosa semblant. Devien estar de festa, perquè no es sopa cada dia a la pagesia de truitada, amb sa seua tassa d'olives (ja és de veure), una ampolla de vi i, com a darreries, 'melles i figues seques. Perdudes ja totes ses esperances, tragué des sarró un grapat de garroves i se les va anar menjant. Sense girar-se cap es altres ni fer-ne mèrit, com aquestos no en feien d'ell. Seguia rosegant, calmosament, quan es de la casa es despediren per anar-se'n a jeure. —Bona nit mos dó Déu, digueren. —Amén, a tots, respongué. Després s'arribà an es banc gerrer i féu un glop d'ai-gua, es senyà, besà sa creu des rosaris que portava as coll i, recuint es senaió, vestit com estava, s'arrufà dalt es jaç, tirant-se damunt es cos una manta.

No s'havia adormit encara, quan vé que s'hi atracava, llumet en mà, l'amo de la casa.

—Escoltau, bon home, —li digué, baixet—. M'haureu de perdonar, però sa meua dona està de profit i li han fet gola aquelles garroves que us menjàveu. Si me'n dásseu algunes vos ho agrairia molt. Ja sabeu lo que són ses dones en aquest cas.

—Germà, em sap molt greu —li respongué—. No me'n queden de disponibles, perquè ja sabeu que no he tengut altre sopar.

—Jo us pagaré lo que siga —replicà el So Parra, que ben entengué sa indirecta—. Però me n'heu de donar algunes, per poques que siguen. Ja us dic que en té desig.

—Idò, si en té desig, que s'afoll —féu-li de contesta el So Selleràs—. No n'hi puc dar remei.

I es tornà a ajupir, passant-se es senaió baix de ses costelles.

El So Parra conegué que es vei l'enganyava, que guardava encara garroves. Però tenia vergonya de lo malament que s'havien portat amb ell, quan sopaven. Així que sigueren as llit sa dona començà amb es conte de ses garroves. No els n'hi faltaven, de millors, a ca seua, com ell li deia; però aquelles li pareixien més bones. Es vei se les menjava amb un gust!... I per més que es resistia, no tengué més remei, son marit, que anar-li amb aquelles solfes.

Ja de matinada, sentí es vei que el despertaven a crits forts. El So Parra estava de lo més nic.

—Si no miràs que hi ha un Déu —li deia—, us 'via d'aixeixinar. Per mor de vós mos ha anat a través. Vós en teniu sa culpa. Ja us vaig dir que era un desig, que és cosa sagrada. No us donc un gep de llenya perquè sou un vei, però acudiré en justícia. Tirau envant ara mateix i mos presentarem an el magnífic Llobet. No us lliurareu de presidí.

Ja arribant a Vila, li demanà ajuda un home que li havia caigut un ase dins una séquia.

—Veniu, germà —li digué—. Dau-me-n'hi una maneta, per treure aquest gramàtic. Hi ha aquí molt de fang i m'hi falten força i manya.

—I què voleu que faça? —preguntà el So Selleràs.

—Veureu. Jo l'estiraré per sa cabestra i vós per sa coua. Així, tots a una, em sembla que farem bona maniobra.

I amb tant d'ànimo ho feren, que el So Selleràs se n'anà de cul en terra, amb un tros de coua entre ses mans.

—Ah, maleit! —cridava l'amo de s'ase. Que no veis que m'heu esguerrat es jument? Però vós me'l pagareu, com jo som fi de ma mare!

—Jo he estirat com vós m'heu dit —s'exclamà el So Selleràs.

—Però no així, a estropades, mal home! —replicava es de s'ase—. Seguiu-me, que vaig a dar-ne part a la justícia.

Ja l'hem feta bona, ja —remugava el So Selleràs, camí de Vila de Dalt—: Avui tot em surt al quantre.

I encara n'hi esperaven de pitjors! Per fugir més de borboll de sa gent i espair-se algun poc, que bé ho necessitava, pigà per sa murada llarga, que mira a sa Carrossa, xano-xano, ajudant-se amb es puntalet. Però el dianye anava aquell dia pel món. A mitjan camí, dos hòmens s'abaraïaven. Anà a despartir-los, encegats li donaren una esventada, i es trobà de colp a l'aire, fora sa paret, que passa allí casi arran d'en terra. Menos mal que caigué de peus i no es matà, de miracle. Ho pagà, en canvi, un homenet que estava allí aplatat, a redòs d'un herbatge, i va ser ja s'última feina que el cos li demanà. No va dir ni piu, el pobre.

Es rebombòrit que allí es mogué! Hi correren es artillers de sa guàrdia immediata, s'alborotaren es vesins, un germà d'es mort jurava i perjurava que havia de matar aquell assassino, i el So Selleràs es trobà a la fi davant es jutge, duit en là

per aquella gentada. Allí estaven ja esperant-lo el So Parra i l'amo de s'ase escuat, que havien dat ja compte per menut d'es seus agravis.

—Només vos faltava això! —li digué molt irat es senyor jutge, quan sabé aquella última facècia—. A veure, a veure, explicau's.

—Sàpia sa magnificència... —xumislava es pobre vei. I ho contà tot punt per punt.

—Sí, sí, ja ho veig —mastegava es jutge—. Veig que les heu fetes cada vegada més grosses.

El So Selleràs tremolava com una fuiaca, i es seus delators se'l miraven fierament. —Però vós voreu fins a on arriba sa meua justícia —seguí diguent-li el magnífic Llobet—. Escoltau tots. —I tocà una campaneta—. Si en sortiu amb vida, des càstig per sa mort d'aquell, tendreu que fer-vos càrrec de sa muier d'aquest home i de s'ase d'aquest altre, i mantenir-los i governar-los bellament, fins que els pogueu tornar tal qual els coneguereu.

—És que això jo no ho vui! —Ni jo tampoc! —cridaren a la una aquells dos.

No he acabat encara —continuà es jutge—. Vós, So Selleràs, anireu abans, ara mateix, baix d'aquella paret de sa Carrossa, a fer sa mateixa feina que aquell desgraciat: tant si voleu com si no voleu. I vostè (an es germà d'es mort) vagi dalt sa murada llarga, en es mateix punt d'a on aquest va saltar; miri bé sa distància, i amb bon tino i punteria, caiga també damunt ell i mati'!

—Ja! —protestà s'interessat—. I si no li caic damunt i em romp un os? O enc que hi caiga! Això jo tampoc ho vui.

—Idò, s'ha acabat es judici —cridà el magnífic Llobet—. I cuidado que ningú li toc an aquest vei ni un pèl sisquera! —I, sonant altra vegada sa campaneta: *Alguacil* (en castellà), *despeje la sala*.

COMENTARI

A. In **Isidor Macabich**, *Historia de Ibiza*, vol. IV, Palma: Daedalus, 1967, 310-312; reproduït a [Isidor Marí; Jean Serra], *La nostra pròpia veu. Introducció a la literatura de les Pitiüses. Història i textos*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1984, 79-81.

Text ortogràficament acomodat a la normativa.

Per a dades biogràfiques d'Isidor Macabich, vg. **85**, Be-1924-2.

B. GRAFIA: 1) distinció de *a*, *e* àtones; però *empessolar*; 2) distinció de *o*, *u* àtones, però *escuat* (derivat de *coua*).

FONÈTICA: 1) *o* oberta a *redòs*, com tot el balear; 2) *-e-* sense inflexió en *séquia* (/mall. *síquia*); 3) diftongació per ultracorrecció: *al quantre*; 4) pròtesi vocàlica: *s'abaraiaven*; 5) afèresi vocàlica: '*xella*, es '*nava*, us '*via*; 6) *e* > *i* en *pigar* '*pegar*'; 7) *-u-* antihiàtica en *coua* '*coa*'; 8) monoftongació de *-eu-* > *o* (pron. [u]): *voreu*; 9)

segment àton -ia mantingut: *justícia*; 10) [z] intervocàlica mantinguda en *vesins* ‘veïns’ i *rosegant*, però *ca seua*; 11) *l* mantinguda en *colp*; 12) epítesi de -t en *rebombòrit*; 13) iodització: *vei*, *senaió*, *paia*, *abrigai*, *vui* ‘vull’, *muier*, *reüi*, *fuiaca*, *recuint*, *fi* ‘fill’, potser *vei marí* (si < VICLUS < VITULUS; si < VITELLUS, no seria un cas de iodització); 14) palatal etimològica a *aixeixinar* ‘assassinar’; 15) reducció de *senyor* a *so*: *el So Sellaràs*, *el So Parra*; 16) -v- a *garroves* ‘garrofes’; 17) *n* d’enllaç entre la prep. *a* i l’article: *an es banc*, *an el magnífic*; però *as coll*.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es fum*, *sa cuina*, *sa petaca*, *sa pipa*, *s’ase*, *s’illa*, *sa creu*, *ses esperances*, *ses costelles*; davant mot començat amb vocal: *es altres*, *es artillers* (/mall. men. *ets*); darrere la preposició *amb*: *amb es conte*, *amb es puntalet* (/mall. *amb so*); però article literari: *l’amo de la casa*, *la justícia*, *a l’aire*, *el pobre*, *el So Sellaràs*, *el So Parra*, *a la pagesia*, com en eivissenc col·loquial; 2) canvi de gènere en *cabestra* ‘cabestre’; 3) reintroducció de *n* en el plural d’antics proparoquítons: *hòmens*; 4) possessius: *ma mare*, *son marit*, *sa muier*, *sa meua dona*, *sa meua justícia*, *sa seua tassa*, *ca seua*; 5) indefinits: *algun poc*, *alguna*; 6) formes reforçades dels pronoms personals: *em sap*, *es quedà*, *es sopa*, *es senyà*, *es matà*, *es tornà*, *mos dó*, *vos faltava*; però *us menjàveu*, *expli-cau’s*; 7) demostratius: *aquestos*; 8) conjunció *enc que* ‘encara que’; 9) diminutius: *cadiró* ‘cadireta’, *senaió*; 10) ordre OI + OD dels pronoms: *se les va anar menjant*; 11) formes verbals: participi: *duit*; desinència zero de PI1: *romp*, *donc*; PI2: *veis* ‘veieu’; PsI 3 i 6: *començà*, *feu*, *rebé*, *convengué*, *donà*, *es quedà*, *tragué*, *respongué*, *s’arribà*, *es senyà*, *besà*, *s’arrufà*, *es tornà*, *conegué*, *sentí*, *demanà*, *se n’anà*, *pigà*, *es mogué*, *sabé*, *arribaren*, *arreglaren*, *es calaren*, *es despediren*, *digueren*, *feren*, *correrem*; Pp1: *vaig dir*; Pp3: *va dir*; PS3: *sàpia*, *toc*, *s’afoll*, *miri*, *vagi*, *matí*, *caiga*, *sigués*, *faça*, *do*; ImS3: *miràs*; 12) idea de necessitat: *tendreu que* ‘haureu de’; 13) manca d’article davant topònim: *a Vila*.

LÈXIC: 1) mots propis: a) compartits amb el mall.: *idò* ‘doncs’, *quissons* ‘cadells de gos’, *empessolant* ‘empassolant, empassant’, *s’hi atracava* ‘s’hi acostava’, *senaió* ‘cabàs petit’, *murada* ‘muralla’; b) exclusius: *xumisclava* ‘somicava’, *embrunit* ‘enfoscuit’, *pluïcar* ‘povisquejar’, *diós* ‘vell, carregat de dies’, *nic* ‘irritat’, *es calaren* ‘es van posar a’, *gep de llenya* ‘pallissa’, *que s’afoll* ‘que es fastiguegi, que es foti’, *borboll* ‘desordre, soroll’, *esventada cop*, *aplatat* ‘ajupit’, *fuiaca* ‘fulla seca’; 2) arcaismes: *despartir-los* ‘separar-los’; 3) castellanismes: *menos*, *assassino*, *fierament*, *cuidado*, *sisquera*, *tino*, *es despediren*; 4) llatinismes: *amén*; 5) unitats fraseològiques: *per mor de* ‘a causa de’, *per menut* ‘detalladament’, *està de profit* ‘està embarassada’, *mos ha anat a través* ‘ens ha anat malament’, *duit en là* ‘en suspens, a l’expectativa’, *a estropades* ‘a batzegades, a estrebades’, *acudiré en justícia*, *no va dir ni piu*, *punt per punt*; 6) altres mots d’interès: *caliuada*, *truitada*, *dianxe* ‘diantre’, *cabestra* ‘cabestre’.

C. Text de caire popular, propi d’una rondalla, amb ortografia normalitzada, però amb força elements dialectals de fonètica (*pigar*, *redòs*, *coua*, *vesins*), morfològics (*veis*, [jo] *romp*, *cabestra*) i sobretot lèxics (*diós*, *nic*, *aplatat*).

91

Be-1974-1.1

Joan Castelló: «*S'home i sa dona*»**TEXT***S'home i sa dona*

Ja feia set dies que Déu havia fet el món, es sol, sa lluna i ses estrelles, quan es decidí a fer s'home. Després de pensar-hi molt, això sí; puix no n'estava molt segur de lo que li sortiria.

Agafà un bon parei d'ambostes de terra blanca, les pastà amb aigua fresca, fent una pasta no molt clara, i es posà a fer un munyicot.

Poc a poc, passant-hi ses mans una i una altra vegada, de llarc i de través, de dalt a baix i d'un costat i de s'altre, amb molt d'amor, ciència i sebre, començà a sortir sa figura de s'home. Però no d'un home gros i ja fet, com diríem, sino d'un allotet.

Puny que puny, muny que muny i esbruny que esbruny, no el deixà de mans fins que el tengué acabadet de tot. Amb sos uis, ses oreies, sa boca, es braços, ses cames, es peus, es dits i tot lo que li va parèixer que havia de mester.

Amb tot i això, el dimoni se l'estava mirant de darrera unes mates llentriques molt espesses. I un mal de ventre ben gros que en tenia de sebre lo que feia Nostro Senyor.

—I ara, quina n'hi ha passat p'es cap, an es meu enemic? —remugava—. Vaja una cosa més estranya que fa! Voldria sebre per què ha de servir això, que mai havia vist una cosa semblant. Ben segur que no serà cosa bona per jo; i no m'en vaig d'aquí que no sàpiga lo que és. Com som dimoni, que ho sabré!

Mentres, Nostro Senyor acabava de donar sa darrera repassada an aquell munyicot i el posava a aixugar a's sol. Llavonses s'espolsà sa roba i, lo més descansat d'aquest món, anà a rentar-se ses mans.

—Ara és sa meua! —digué el dimoni.

Pren correguda de darrera ses mates, pega cabussó an es munyicot, l'agafa per enmig de ses cames i anava a carregar-se'l damunt s'espata, quan sent una veu que diu:

—Ah, gran belitre pocavergonya! I que et pensaves que tenia ses oreies embosades? Amolla això, que no és teu! Mira que si t'agaf, en faré una coca de tu!

Era Déu, que sentí es trepig del dimoni, es girà i va veure quines eren ses seues intencions.

El dimoni que sent això, s'aturullà de tal manera que no tengué esma per res. I amb s'idea d'endurse'n es munyicot, fos com fos, agafà grapat per enmig de ses cames, per allà on li tenia sa mà, estira i arranca a córrer.

Però com que es fang encara era moll, n'estirà un bocinet, si; però li llenegà per dins sa mà i li quedà penjant. I ja tenguérem s'home.

No vulgueu sebre es raig de pestes, raïos i flastomies que tirava el dimoni quan veigué que havia de fugir amb ses mans buides. Val més no dir-ho.

Al s'endemà, Nostro Senyor anà a veure si sa feina havia anat bé. Es mirà es munyicot p'es quatre caïres, el palpà de per tot, i acabà per dir, tot satisfet:

—Ben bé que està! I tant m'agrada, que ara en vaig a fer un altre igual; així no estarà tot sol.

I dit i fet. Va a buscar es fang que li havia sobrat... i el troba sec.

—Aquesta si que és bona! —digué—. I ara com ho faig? No tenc aigua avinent, no tenc terra tampoc. No res; ja m'apanyaré aiximateix.

I què fa ell? Idò fa un forat a sa panxa d'es munyicot; amb sos dits li arrabassa una costella i es posa a pastar-la dins ses mans. Sa costella es reblaneix, es fa un pinyotet de pasta, es pinyotet creix que creix i Ell pasta que pasta.

El dimoni, encimerolat damunt una figuera de fuies molt espeses, l'estava taluïant, com es dia abantes. Però tot espraverat de lo que vèia.

—Veïam que farà es meu enemic, aquesta vegada! —anava remugant—. Sempre s'imagina unes coses... I casi sempre són per perjudicar-me a mi. I jo mai n'hi puc fer anar cap a través. Ara ho hem de veure, aquesta vegada, qui guanyarà.

Esperà que Nostro Senyor acabàs de fer aquell altre munyicot, que el posàs a's sol a aixugar, i, quan va veure que se'n anava a rentar-se ses mans, digué:

—Ara és sa mea!

Es despenja de sa figuera, just com una sargantana, sense fer ramó, s'aborda an es munyicot, l'agafa per entrecames i va per carregar-se'l damunt s'espata.

Nostro Senyor, que sent sa ramoreta, es gira i veu sa feta que li volia fer el dimoni. I li pega crit:

—Ja hi tornam a ser? Ah, gran pillagardo! Espera't i veuràs, si t'agaf, com no te'n quedaran ganes de tornar-hi mai més a posar ses teues mans damunt res de lo que jo faci!

Quan el dimoni sentí aquell rosari i va veure que Nostro Senyor estava empi-pat de ben de veres, no vulgueu sebre es tremolor que li entrà.

Però com que era enterc i temòs¹ fins es darrer punt i lo que volia era endur-se'n es munyicot per inspeccionar-lo bé i veure allò lo que era, es digué per ell mateix:

—Me'n faig sa guitza de tot, i com som dimoni que me l'enduc aquesta vegada!

I estreny ses ungles per allà a on havia agafat es munyicot i pega estirada per carregar-se'l a coll.

1. tamòs a l'original.

Es fang encara era mollet; i maldament el dimoni ja hi pensàs, escalivat d'es dia abans, tanmateix no li valgué de res perquè amb s'estiragassada lo que va fer va ser arrancar-li es grapat d'enmig de ses cames. I va estrènyer a córrer, amb un palm de nas... i es grapat en sa mà.

I així quedà feta sa dona.

COMENTARI

A. In **Joan Castelló**, *Rondaies eivissenques de quan el Bon Jesús anava pel món*, Palma de Mallorca: s.n., 1974, 15-19.

L'escriptor Joan Castelló (Eivissa 1911 - Palma 1984) s'instal·là a Palma (1932) on va fundar l'almanac *El Pitiuso* (1945-1979), en castellà i en català. És autor de diversos reculls de rondalles. La que reproduïm explica la faceciosa creació de l'home i la dona.

B. GRAFIA: S'acomoda a la normativa.

FONÈTICA: 1) assimilació vocàlica a *Nostro Senyor* (<nostre); 2) *u* vocàlica a *seues* 'seves'; 3) iodització: *parei*, *oreies*, *fuies*; 4) -n d'enllaç de la preposició *a* amb l'article: *an es meu enemic* (però *a's sol*); 4) metàtesi a *espraverat* 'esparverat'; 5) *t'l* sense palatalitzar: *espatla*; 6) -l seguida de consonant labial sense vocalització: *palm* 'pam'; 7) metàtesi i rotacisme en *llentrisca* (<llentiscle<LENTISCULU).

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es sol*, *s'home*, *al s'endemà*, *sa lluna*, *ses estrelles*, *amb sos dits*, etc., però article literari a *el dimoni* (com avui en balear); 2) formes verbals: PI1: *agaf*'*agafo*', *som* 'sóc'; PSI3,6: *tengué*, *tenguérem*, amb *e* etimològica al radical; PS1: *faci* (però *vaja* amb -a perquè el verb s'ha lexicalitzat passant a interjecció); 3) ús del pretèrit simple: *veigué* 'veié', *tengué*, *tenguérem* (viu en eivissenc); 4) ús de *jo* per al cas oblic: *per jo* 'per mi'; 5) ordre de pronoms datiu+acusatiu: *me l'enduc* (/ mall. *el me'n duc*).

LÈXIC: 1) mots compartits amb la resta del balear (i eventualment amb algun dialecte peninsular): *ambostes*, *al·lotet*, *parèixer*, *llenegà* 'relliscà', *flastomies* 'blasfèmies', *es reblaneix* 'es torna blan', *tou*, *llavonsses* 'llavors', *amolla* 'deixa anar', *idò* 'doncs', *mollet* 'una mica tou', *maldament* 'baldament', *escalivat* 'escarmentat'; 2) mots propis: *munyicot*, *esbruny* 'frega fort', *pinyotet* 'petita massa compacta', *encimerolat* 'encimbellat', *taluiant* 'talaiant, observant' (de *talaiar* homonimitzat amb *ui*), *abantes* 'abans', *pillagardo* 'pillard', *enterc* 'indòcil', *temòs* 'obstinat'; 3) castellanismes: *raios* 'rajós', *casi* 'quasi', *mentres* 'mentre'.

C. Text volgudament dialectalitzant que es fa ostensible en la iodització, l'article salat, trets consonàntics (*espatla*, *palm*) i un esplet de mots (*esbruny*, *pinyotet*, *encimerolat*, etc.), a voltes compartits amb la resta del balear (*al·lotet*, *flastomies*, etc.).

92

Be-1983-1

*Preparats per a un viatge al passat***TEXT**

En Joanet «Sastre» té catorze anys. Ahir els va complir. Però està trist perquè a ca seua són pobres i no ha rebut mai cap regal. Mai no ha pogut jugar amb jugarolls.

Es dia dels Reis tots es seus amics van carregats de micarates. Però en Joanet duu es seu jersei i calçons de sempre. Només el fa ditxós na Catalineta «Forca», una vesina de tretze anys. De vegades juguen junts o passetgen p'es camp, cacen sargantanes, estudien es costums d'es dragons, calàpets i de ses granotes d'es safaretjos.

Na Catalineta se l'estima moltíssim i voldria aconseguir-lo, però ella també és pobra i no té sous. Pensant això es dos es posaren a plorar davall una paret. Quan duien una bona estona, na Catalineta, que era molt eixerida, diu:

—Ai, Joanet, si encara quedassin fades a Eivissa...

No ho havia acabat de dir, quan sentiren una remoreta com ses aletades d'es colomins quan es posen en terra, i veren una flamarada de colors. S'arregiraren d'aquell *ovni* i fugiren cap a ca seua, per contar-ho a sa mare d'en Joanet, que estava més prop.

—Al·lotets meus. Això no és un *ovni*. És una fada —va dir sa mare, creguent-se que parlaven en broma.

—¿I què és una fada? —Demanà en Joanet.

—Una fada és una dona molt guapa que fa fugir ses bruixes i sap moltes coses màgiques per ajudar a's bons allots. I si us torna a sortir, li heu de dir aquestes paraules; si no us tornarà a desaparèixer: «Per la fat i la fada que ma mare m'ha donat i ma germana m'ha encomanat» i després li heu de demanar lo que volgueu.

Des d'aquell dia es dos allots es passaven la vida davall sa paret, vora unes figures dindi, cridant a sa fada. És ben ver que no hi ha com tenir fe en una cosa, perquè es compleixi. I a's cap de tres dies tomaren sentir aquella remoreta tan agradable i veren sa flamarada de colors. Na Catalineta, que estava a l'aguard i no es posà nerviosa, digué tot d'una:

—Per la fat i la fada que ma mare m'ha donat i ma germana m'ha encomanat faceu que en Joanet rebi un munt de regals.

I aparegué una dona jove i molt polida, vestida amb teles de seda i amb uns ulls verds brillants. Duia un bastonet d'or que feia oloreta d'aufàbega i unes llumetes de colors.

—¿I què voldria en Joanet? Va demanar la fada.

—Voldria conèixer sa història d'Eivissa i de Formentera —Això va demanar en Joanet, pensant que la fada els donaria un munt de llibres.

La fada va aixecar es braços cap al cel, movent es bastonet d'or luminós i digué:

«Regals i viatges p'es bons allots,
penes i feines p'es mals boixots.»

i just davant na Catalineta i en Joanet va comparéixer un *ovni*, una maquineta tan grossa com un cotxe, però redona. Sa fada els va explicar com manejar-la:

—Això és una *Machina Temporis*.

—¿Una què? Varen demanar molt confosos.

—És una màquina d'es temps. Podeu viatjar endarrera i endavant. Heu d'espitjar aquest botonet i va endarrera, i així podreu viatjar a mils d'anys abans de Jesucrist i podreu sebre què hi havia a Eivissa. Per tornar a's nostro temps heu d'espitjar es botó de la dreta. Però heu d'anar per ordre, si no saltareu massa aviat i us fareu mal o us perdreu per sempre dins sa immensitat d'es temps. Si em sabés-siu dir quina és sa data més antiga de població a Eivissa jo vo'la posaré en hora.

En Joanet, que era molt atent a ses explicatives d'es mestre va contestar, sense dubtar poc ni molt ni mica:

—Volem començar l'any 1.800 abans de J.C. a Formentera, perquè es mestre mos ha dit que hi havia una gent molt rara i primitiva.

—Idò molt bé, Joanet. També pot venir amb tu na Catalineta i així us fareu companyia es dos. Quan volgueu sebre més coses sobre allò que estau vent podreu mirar aquesta pantalla de televisió i us explicarà tot lo que volgueu.

Na Catalineta i en Joanet trobaven molt estrany es nom de *Machina Temporis* i batiaren aquella màquina a sa seua manera: «Na Bigarrada», perquè tenia unes clapes roges, blanques i groguenques.

COMENTARI

A. In **Mariano Planells**, *Na Catalineta «Forca» i en Joanet «Sastre» mos conten sa història d'Eivissa*, Eivissa, Els Argonautes, 1983, 7-8.

Una fada s'apareix a en Joanet i na Catalineta, que li demanen un regal i ella els obsequia amb una passejada al passat històric d'Eivissa i Formentera.

Marià Planells Cardona (Sant Miquel de Balansat, 1952), periodista, escriptor, crític d'art, promotor cultural, és llicenciat en Ciències de la Informació, ha col·laborat en diversos diaris de Catalunya i Balears i és autor, entre altres obres, de *Diccionario de secretos* (1982), amb vuit reedicions, traduït a l'alemany.

B. GRAFIA: Ús de l'apòstrof en casos com *vo'la posaré*, *ajudar a's bons allots*.

FONÈTICA: 1) *e* arcaica en *redona* 'rodona'; 2) assimilació vocàlica: *nostro*; 3) manteniment de *-s-* intervocàlica (< *-C-* >): *vesina* 'veïna'; 4) *-r-* > *-l-*: *Catalineta*;

5) manca de iodització: *ulls, jugarolls*; 6) africació [ʒ] > [dʒ]: *passetgen*; 7) manca de *n* d'enllaç entre la preposició *a* i l'article: *ajudar a's bons al·lots*.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es botó, es mestre, es dos, ses granotes, ses bruixes, p'es camp, d'es colomins, ajudar a's bons al·lots*, etc.; però article literari, d'acord amb l'ús col·loquial: *cap al cel, de la dreta, estava a l'aguard*; 2) demostratiu: *sa seua manera*; 3) pronoms personals: *us torna, us fareu, us explicaré, mos ha dit, vo'la posaré*; 4) formes verbals: infinitiu: *sebre* 'saber'; gerundi: *vént* 'veient', *creguent-se*; PI5: *estau*; PsI3,6, freqüent en eivissenc en comptes del perifràstic: *digué, demanà, sentiren, fugiren, veren*; PS5: *faceu* 'feu'; ImS5: *quedassin*; 4) ús del possessiu en comptes de l'article: *sa mare d'en Joanet* 'la mare d'en Joanet'; 5) combinació de pronoms datiu + acusatiu: *vo'la posaré, se l'estima* (/mall. acusatiu + datiu).

LÈXIC: 1) mots propis: *jugarolls* 'joguines', *micarata* 'cosa petita, especialment de menjar', *sous* 'diners', *figuera dindi* 'figuera de moro', *boixots*, augmentatiu de *boix* 'xicot'; compartits amb el mall.: *calçons, davall, idò, ver* 'veritat', *al·lotets* 'xiquets', *s'arregiraren* 'es trasbalsaren, s'esporguiren'.

C. Adreçat als infants, el text presenta una voluntat clara d'acostament al registre col·loquial (*redona, nostro, passetgen, vesina*, formes verbals, lèxic, etc.), tret de la iodització, substituïda pel «lleisme» (*ulls*).

93

Be-1988-3

Marià Villangómez: *El gat amb botes***TEXT**

- BERNAT Des que mon pare s'ha mort,
que trista és sa meua sort!
Ells units, jo amb poca traça,
jove: n'han fet un gra massa.
D'ara endavant, què faré
amb un gat per únic bé?
Quan me l'hagi ben menjat
i amb sa pell m'hagi abrigat,
a captar hauré de sortir,
si de fam no em vull morir.
- GAT (*Ha entrat, l'han sentit, parla en un
apart.*)
Què diu aquest de fer un plat
amb sa meua carn de gat,
i fer-se uns guants o un capell
amb sa meua pobra pell?
D'una banda, em vui salvar;
de s'altra, el vui ajudar.
Ara veig que tenc bon cor,
que amb es plors de l'amo plor.
No vui ser més poc, si puc,
que serà s'ase p'en Lluc.
No presumies de llest?
Idò espavila't, i prest!
(*A en Bernat.*)
No estigueu trist. Ja veureu
com vós haureu sét s'hereu.
En Benet amb so molí,
i amb s'ase en Lluc, tenc per dir
que sa sort no els ha tocat
com a vós amb aquest gat.
No pensàssiu en matar-me,
ni tan sols en allunyar-me.

Si em deixàssiu sol i lliure,
em ben guanyaria es viure.
Som, però, es vostro criat
i sabreu què val un gat.

BERNAT No tenguis por. Sé molt bé
 en què entens i què pots fer.
 Ets un savi, en saps un niu.
 De tu ningú no se'n riu.
 La saps molt llarga. Però,
 veiam, què pots fer per jo?

GAT Ja ho veureu, lo que faré,
 jo per vós, si ho trobau bé.
 No us deman diners ni jac;
 només heu de dar-me un sac
 i botes fins a's jonois
 per poder anar p'es rostois.

BERNAT Sac i botes? A's molí
 tenc lo que acabes de dir.
 És meu i ho pots agafar.

GAT Idò me'n vaig cap allà,
 i ara torn.
 (*Se'n va.*)

BERNAT Plaguera a Déu
 que em salvàs aquest gat meu!
 Crec que és llest i molt sabut.
 Quina idea haurà tengut?
 Què pot dir, quina en farà,
 amb quina se'n sortirà?
 Per caçar rates ja és bo.
 També ho serà per això?
 Ai! Quina n'haurà pensat
 aquest dimoni de gat?

GAT Aquí estic altra vegada,
(*que torna*) amb botes per una anyada.

- BERNAT Calçat i amb es sac a feix,
no pareixes es mateix.
¿Em voldries aclarir
què vols fer, mudat així?
- GAT Ses botes, no em negareu
que fan vista, i ja sabeu
que vestir-se amb elegància
fins a un gat dóna importància.
I en sac, ja ho veis, té un nyinyol
que s'estira quan un vol
i el deixa molt ben tancat.
Ara pensau que és un gat
qui el té, i si anirà de viu
quan un conii o una perdiu
s'hi fiquin, buscant menjar,
a estirar es cordó i tancar!
- BERNAT I després, els rostirem?
- GAT Per ara no els tastarem.
D'una peça molt millor
aspir a ses caçador,
i serviran de reclam.
- BERNAT I mos morirem de fam!
- GAT No, si anam vius. I ara, do,
me n'he d'anar. Estigueu bo.
Fins més tard, que us podré dar
noves que us han d'agradar.

COMENTARI

A. In **Marià Villangómez**, *D'adés i d'ahir*, Eivissa, Institut d'Estudis Eivissencs, 1988, 29-32.

Fragment d'aquesta peça de teatre popular, «conte de Perrault escenificat en tres actes», com puntualitza l'autor. En Bernat ha rebut un gat en herència i veu un futur negre, però el gat sap com fer-ho per a ajudar-lo i canviar positivament el seu destí.

Marià Villangómez (Eivissa 1913-2002), llicenciat en dret per la universitat de Barcelona, mestre, poeta, traductor i orientador cultural de l'Illa. Autor d'un *Curs d'iniciació a la llengua* (1974).

B. GRAFIA: 1) No la tenim en compte, atès que el text està en ortografia normalitzada.

FONÈTICA: 1) assimilació a la vocal tònica: *vostro* 'vostre'; 2) segment *-ia* mantingut: *elegància*, *importància*; 3) iodització: *vui* 'vull', *jonois* 'genolls', *rostois* 'rostolls', *conii* 'conill'; 4) assimilació a la nasal palatal: *nyinyol* (< *llynyol*).

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *sa pell*, *s'ase*, *sa sort*, *p'es rostois*, *a's molí*, *a's jonois*, *es sac*, *sa meua carn*, *amb es plors*, *es mateix*, *es cordó*; polimorfisme en *amb so molí/amb es sac*; però article literari en *l'amo*, com correspons al registre col·loquial; 2) article personal: *p'en Lluc*; 3) pronoms personals: *mos morirem*, *us podré dar*; 4) indefinits: *ningú*; 5) possessius: *mon pare*; 5) formes verbals: participis: de *ser*: *set*, i de *tenir*, *tengut*; desinència zero PI1: *torn*, *aspir*, *deman*, *plor*; PI1 de *tenir*: *tenc*; PI1 de *ser*: *som*; PI2 de *veure*: *veis*; PI4 *anam*; PI5: *pensau*, *trobau*; PS2 *tenguis*; ImS1: *salvàs*; ImS5: *pensàssiu*, *deixàssiu*; imperatiu 4: *veiam*; 6) *jo* en règim, en comptes de *mi*: *per jo*; 7) combinació de pronoms datiu + acusatiu: *me l'hagi ben menjat* (/mall. *el m'hagi ben menjat*).

LÈXIC: 1) mots propis: *capell*, *jac* 'americana', *pareixes* 'sembles', *idò* 'doncs', *do* 'doncs', *dar-me* 'donar-me', *buscant* (/mall. *cercant*); 2) arcaismes: *capell*, *pareixes*, *dar-me*, *plaguera* 'plagués'; 3) fraseologia: *n'han fet un gra massa*, *en saps un niu*, *la saps molt llarga*.

C. Text clarament i volgudament col·loquial com és manifest en la fonètica, la morfologia, el lèxic i un xic en la sintaxi; en canvi, l'obra poètica és totalment fidel al model de la llengua literària.

94

Be-1989-1.1

Pepa Ferrer: «*Es gall afamegat*»**TEXT**

Hi havia una vegada, per sa vénda de Ca's Marins, un gall que estava en un corral molt vell. Es seus amos, en Pep i na Maria, eren molt pobres. Vivien en una casa pagesa, antiga i polida, però que necessitava una bona reforma. Tampoc els sobrava es menjar, i an es gall no li donaven més que una embosta de dacsca cada dos dies. Es pobre animal passava tanta fam que no tenia forces ni per cantar.

Un dia na Maria va preguntar an en Pep:

—I què trobes, si matam es gall?

—Ah! Ja en menjaria, ja! —contestà en Pep.

En Pep, molt content per sa notícia, se'n va anar a treballar donant salts d'alegria.

Na Maria va agafar es ganivet i se'n va anar cap a's corral.

Es gall, que enc que passàs fam era prou espavilat, quan va veure na Maria va pensar:

—Aquesta volta no em fotràs! Jo sortiré corrent, si és que tencprou forces.

I així ho va fer. Quan na Maria va obrir sa porta d'es corral, es gall li passà per entre ses cames d'una volada i es va escapar.

Na Maria el cridava i deia:

—Gallet, no t'escapis, que no tenim res per menjar...

Però es gall no se'n feia cas; ell només pensava en ser lliure i menjar. Quan ja va ser fora de perill, va estirar es coll i cantà, molt content:

—Ja som lliure! Ara podré anar a totes ses feixes i fer-me bons tips de dacsca i d'ordiíiii.

Mentrestant, a casa d'en Pep i na Maria hi havia un escàndol: en Pep havia arribat de treballar i es va asseure a sa taula, diguent a na Maria:

—Maria! Mariaaaa! Porta'm es dinar aviat, que avui he treballat molt i vénc mort de fam! I, amb aquesta oloreta de sofrit pagès...

Na Maria no gosava dir-li res. Se n'anša a sa cuina i li va escudellar dos cullellons de brou dins un plat que, només de tocar-lo amb un dit, s'hauria romput.

Quan en Pep va veure que dins es plat no hi havia més que un parell de pells de faves i una mica de brou, es va enfalimar i va preguntar a na Maria:

—Maria! A on és es gall? Per què no l'has cuit?

—Se m'ha escapat -contestà na Maria, que li va haver d'explicar tot, fil per randa.

—I jo altra vegada he de menjar pells de faves cada dia?

—I encara pots donar gràcies a Déu —contestà na Maria.

En Pep i sa seua dona continuaren passant fam.

Mentrestant es gall estava que feia goig: s'havia engordit i ses plomes de sa coa li brillaven. I no podia ser altre, perquè cada dia anava a una feixa o a s'altra i es ben atipava de dacsà, blat, ordi, civada...

Un diumenge a's mati en Pep i na Maria se n'anaven cap a's poble a missa, quan, enmig d'una feixa, veren un gall molt polit que estava escarabatant. En Pep preguntà a sa dona:

—I que no em diràs que és es nostro gall, Maria?

—Idó sí que ho és! —respongué na Maria, posant-se sa má davant sa cara perquè es solell l'enlluernava—. Anem-lo a agafar, Pep!

En Pep va anar per un cap i na Maria per s'altre i, després d'algunes corredisses, pogueren agafar es gall. Però el veren tan polit que no gosaren matar-lo... I es gall torna a ser en aquell corral vell, passant molta fam. I en Pep i na Maria continuen menjant pells de faves amb brou.

I si no us ho creis, anau per Ca's Marins i preguntau p'es gall que passa fam.

COMENTARI

A. In **Collegi Públic de Sant Josep de sa Talaia**, *Contes de Sant Josep de sa Talaia*, Eivissa, Institut d'Estudis Eivissencs, 1989, 47-49.

Rondalla escrita per Pepa Ferrer Prats, de Can Pep d'en Vicentet, alumna del Collegi Públic de Sant Josep de sa Talaia.

B. GRAFIA: No la comentem perquè és un text normalitzat.

FONÈTICA: 1) manteniment de la *o* etimològica de *coa* (<llat. vg. CODA); 2) assimilació de la neutra a la vocal tònica: *nostro* 'nostre'; 3) manteniment del segment final àton *-ia*: *notícia*, *gràcies*, propi del parlar de vila; 4) manca de iodització: *vell*, *treballar*, *cullerons*, *parell*, *solell*, *perill*.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es menjar*, *es ganivet*, *es gall*, *sa taula*, *sa porta*; contracte: *a's matí*, *cap a's corral*; 2) article personal: *en Pep*, *na Maria*; 3) formes plenes del pronom personal: *es va escapar*, *i es va asseure*; 4) possessius: *sa seua dona*; 5) *-n-* d'enllaç amb l'article salat o personal: *an es gall*, *an en Pep*; 6) indefinits: *algunes corredisses*; 7) formes verbals: PI1 de *tenir*: *tenc*; PI1 de *ser*: *som*; PI4 *matam*; PI5 de *creure*: *creis*; ImI3 i F1 de *poder*: *podia*, *podré*; ImS3: *passàs*; imperatiu5: *anau*, *preguntau*; PsI/PpI: *se'n va anar*, *va agafar*, *va veure*, *es va escapar*, *va estirar*, *es va asseure*, *va escudellar*, *se n'anà*, *va anar*, *es va enfalimar*, *va preguntar*, *continuaren*, *veren*, *preguntà*, *pogueren*, *gosaren*; 8) *que* expletiu en frases interrogatives: *que no em diràs...*?

LÈXIC: 1) mots propis: *vénda* 'demarcació d'una parròquia', *polit* 'bell, bonic', *dacsà* 'blat de moro', *enfalimar* 'enfellonir' (<*enfurismar*), *solell* 'sol', *engordit* 'en-

greixat', *escarabatant* 'gratant', *amos* 'propietaris' (/mall. 'masovers'); compartits amb el mall.: embosta, idò, *sofrit* 'sofregit', *enc que* 'encara que', *no se'n feia cas*; 2) fraseologia: *fil per randa*; 3) topònims: *Ca's Marins*.

C. Text de factura col·loquial, ostensible en el lèxic i la morfologia; en fonètica, notem la manca de iodització.

95

Be-1990-2.1*La cançó d'en Picossa***TEXT***1a cobla*

Tothom amb perill navega,
 sa nostra sort ja vendrà,
 que la tenim destinada
 de quan vàrem néixer ençà.

I us faré una cantada
 de coses de pes Vedrà,
 començant a s'Udiènci,
 es lloc de desembarcar,

que és propet des mac Xereca,
 i 'xí mateix no n'hi ha.
 En veurem altres cosetes
 que no us ho puc explicar.

I més amunt una mata,
 sa senya d'anar a dinar,
 que en ser que s'ombra l'agafa
 ja podeu escudellar.

Si voleu fer més drecera
 pujareu pes Savinar.
 Vos daré una advertènci
 si 'l cas hi voleu anar:

anau amb senyet a caure,
 que es camí no és gaire pla,
 que allò no té medecina,
 si un 'riba a redolar.

És fàcil perdre la vida
 i mai més poder-hi anar.

I més avant una cova
amb camí mal de trobar.

Si hi anau amb viciçleta
jo no sé com vos 'nirà.
La Catedral i sa Trona
(i) no s'hi viu cap capellà.

Allí no confessen dones
ni s'ha fet cap batiar.
Només hi ha sargantanes
i algun virot a cantar.

Per poder fer bones obres
val més no voler-hi entrar.
Tothom amb perill navega,
sa nostra sort ja vendrà.

2a Cobla

Llavò tenim sa Bestorre,
ben loco és es que hi va.
Jo també som de sa classe
que hi he 'ribat a pujar,

a buscar ous de gavina,
i no m'hi vaig enricar.
Gràci's a Déu i Maria
sempre mos vàrem salvar.

Que un exposa la vida
per un tenir poc pensar.
Llavò també ses Fumades
i un altre barranc que hi ha.

És una costa molt mala
es capdamunt des Vedrà.
Llavò hi ha ses Martellades,
que allí ningú correrà,

que tot són entrepossades,
que es camí no és gaire pla.

Graci's a Déu que per ara
ningú no hi va perillar.

Que hi varen dur una santa
que per naltros pregarà;
a sa cova de mossènyer,
molt ben posada que està.

Que el pare Palau va estar-hi
molt de temps a meditar,
i allí tenia ses cabres,
però no va formatjar.

Llavò sa cova des Rastre,
que molt bona aigua que hi ha,
que si hi voleu anar a beure
crec que vos agradarà.

No hi ha cap camí que siga
lloc que un se puga aficar.
Llavò hi ha es pas des difunts,
diguent-ho en castellà,

que és es camí de ses Dones
i encara els hem d'ajudar,
que allina no són celoses,
que hi 'nam amb tota sa mà.

I llavò altres cosetes
que jo no sé fer lligar,
que se'n faria una històri'
com diuen mai acabar.

As capdamunt sa Creueta,
un altre racó que hi ha,
molta gent ho van a veure,
de per tot lo món n'hi ha,

perquè és una meravella
aquest escull dins la mar.

S'aguanta fort i ben firme,
seria mal de tombar.

Déu fasca que amb alegria
molts d'anys ho puguem pujar.
Tothom amb perill navega,
sa nostra sort ja vendrà.

COMENTARI

A. In **Enric Ribes i Marí**: «Es Vedrà i els Xacoters de Balàfia», *Eivissa*, Institut d'Estudis Eivissencs, setembre de 2004, núm. 41, 30-32.

Versió feta pels Xacoters de Balàfia de *La cançó d'en Picossa*, de Vicent «Fornàs».

B. GRAFIA: Notem sols l'ús de l'apòstrof per a indicar la desaparició d'algun so en la llengua col·loquial: 'xi mateix, 'nirà, 'nam, 'riba.

FONÈTICA: 1) afèresi vocàlica, sovint per fonosintaxi: i 'xi mateix, he 'ribat, hi 'nam, 'nirà, un 'riba; 2) monoftongació de *au-* àton > *u-*: *Udienci* 'Audiència'; 3) pèrdua de *-a* en el segment final àton *-ia*: *advertenci*, *histori*, *Udienci*, *gracis*; 4) [ʎ] en *perill*, quan esperaríem **periy* (< llat. PERICULUM); 5) pèrdua de *-s-*: *naltros*.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es lloc*, *es camí*, *pes Vedrà*, *sa cova*, *sa nostra sort*, *s'ombra*, *sa Creueta*, *as capdamunt*; però: *si'l cas*, *perdre la vida*, *la Catedral*, *la mar*, d'acord amb l'ús col·loquial; 2) locatiu: *allí*, *allina*; 3) pronoms personals *us/vos*: *us faré*, *us puc*, *vos daré*, *mos vàrem salvar*, *naltros*; *se juga*; 4) dim. de *senya*: *senyet*; 5) formes verbals: PI1 de *ser*: *som*; PI5 *anau*; F3 *vendrà*; PS3 *sigu*, *juga*, *fasca* (de *fer*); 6) infinitiu introduït amb la prep. *a*: *algun virot a cantar*, *va estar-hi a meditar*; 7) *que* amb valor locatiu: *sa cova des Rastre /que molt bona aigua que hi ha*; 8) acord en plural del verb amb un subjecte col·lectiu: *molta gent que ho van a veure*.

LÈXIC: 1) mots propis: *mac* 'pedra grossa' (/mall. 'pedra petita'), *batiar* 'batiment', *mossènyer* 'rector', *virot* 'varietat de gavina', *Puffinus puffinus* (/mall. *baldritja*), *enricar* 'enriquir', *xacoters* 'amics de la xacota, de la bulla', *llavò* 'després'; 2) castellanismes: *loco*, *entrepossades* 'entropessades', *encepegades*, *firmes*, *celoses* 'zeloses'; 3) topònims: *pes Vedrà*, *mac Xereca*, *pes Savinar*, *s'Udienci*, *la Catedral*, *sa Tro-na*, *sa Bestorre*, *ses Martellades*, *sa cova des Rastre*, *camí de ses Dones*, *sa Creueta*.

C. Text fidel al registre oral de la llengua.

96

Be-1992-2.1

Pep Simon: «*Anit mos hem ajuntat*»

TEXT

Anit mos hem ajuntat
 gent retirada i vesina,
 jo vénc des de s'altre cap
 des de lo més lluny de s'illa,
 molt de temps hi he calat
 per fer aquesta travessia,
 que es vent m'ha vengut escàs,
 ja no ceneix com solia,
 anava mirant es compàs
 i veia que m'abatia,
 aiximateix he remuntat
 sa punta de la Gavina,
 llavor per allí he trobat
 un balandrot que venia,
 també amb la mar de costat
 ja anava bastant cenyida,
 i amb so casc mig tombat
 que se li veia sa quilla,
 i «folio» molt ben pintat
 que de lluny se distingia
 de s'any que és matriculat
 i a on «perteneixia»,
 quan l'he vist prop he pensat
 de dar amb un rem a la cia,
 jo encara no 'via armat
 i ella ja m'investia,
 llavor per fi he tombat
 propens a una avaria,
 que aiximateix he pigat
 una bona sacudida,
 lo que pens que m'ha salvat,
 que és maniobra senzilla,
 que encara vaig arborat
 de sa moda més antiga,

redona amb foc enxarpat
 i es «palo» d'enmig llatina,
 que gàbia no n'he gastat
 en tota sa meua vida,
 que sempre ha 'nat es teulat
 per tot allí on volia,
 que així es diverteix i canta
 a onsevuia que he sét.
 Vo'n diré una de tantes
 de dos o tres que n'he fet.

COMENTARI

A. In **Pep Simon**, *Cantada pagesa*, introducció de Josep Serra i pròleg d'Isidor Torres, Sant Jordi de ses Salines: Can Sifre, 1993.

Cobla cantada per Pep Simon i transcrita per Josep Serra i Colomar i Isidor Torres Cardona. Descriu la travessia marítima d'un cap a l'altre de Formentera.

B. **GRAFIA:** Text respectuós amb la normativa, però que reflecteix alguns fenòmens insulars (iodització, manteniment de -s-, etc.)

FONÈTICA: 1) afèresi: 'via 'havia', 'nat 'anat'; 2) [«] > [i] en *pigat* 'pegat'; 3) *e* etimològica a *redona* < (RETUNDA); 4) manteniment de -s- a *vesina* i caiguda de -s en *vos* combinat amb un altre pronom *vo'n diré* 'vos ne diré'; 5) iodització *onsevuia* 'onsevulla'.

MORFOSINTAXI: 1) article salat (*es vent, es compàs, s'altre, sa moda, amb so casc*) tret de frases fetes (*a la via*) o de topònims (*la Gavina*); article neutre: *lo més lluny*; 2) partitiu a *molt de temps*; 3) formes verbals: desinència zero en PI1 (*pens*); *e* analògica en PI1 (*venc* 'vinc'); participi de *ser, set* 'estat, sigut'.

LÈXIC: 1) mots propis: *he calat* 'he posat', *llavor* 'aleshores', *teulat* 'teulader, pardal'; 2) termes mariners: *cenyeix* 'navega amb vent de proa', *palo* 'pal', *floc* 'vela triangular', *folio* 'post col·locada sobre l'orla, a proa, on figura el nom de l'embarcació, el número, etc.', *balandrot* 'tipus de barca'; 3) castellanismes: *perteneixia* 'pertanyia', *palo* 'pal', *folio* 'foli' (mots marcats al text entre cometes), *sacudida* 'sacada'.

C. Text molt acostat a la normativa, amb presència d'alguns trets dialectals, visibles en fonètica (iodització, *pigat, vesina*), morfologia (article salat, participi *set*) i lèxic (*he calat, teulat*).

97

Be-1994-10.5

*Una mica de gastronomia eivissenca***TEXT****Molls al forn**

- Una dotzena de molls
- Dues cebes
- Dues tomates
- Patates
- Alls
- Juvert
- Galeta picada
- Llorer
- Pebre
- Pebrera vermella
- Oli
- Sal

Netejau els molls i deixau-los en sal una hora. Preparau en una llauna un fons de rodanxes de ceba, tomata i patates tallades també a rodanxes. Rabejau els molls i col·locau-los sobre aquest fons. Cobriu-ho tot amb una picada d'all, juvert i galeta picada, assaonau-ho de sal, pebre i pebrera vermella; posau-hi unes fulletes de llorer i trempau-ho amb un bon raig d'oli i unes gotes de suc de llimó. Posau la llauna al forn a foc suau fins que sigui cuit.

Borrida de rajada

- Un quilo de rajada
- Dues cabeces d'all
- Una llesca de pa
- Un tanyet de juvert
- Dues cullerades d'ametlles
- Sal
- Pebre
- Llimó
- Un ou
- Oli

Espellau la rajada, trossejau-la i deixau-la en adob amb suc de llimó i sal tres o quatre hores. Rabejau-la i posau-la a bullir, i en ser mig feta canviau-li l'aigua i continuau bullint-la. Pica a part els alls, el pa torrat, el juvert i les ametlles frites. Afegiu-hi sal i un polsim de pebre, un ou batut i un raig d'oli. Incorporau-ho a la rajada i esperau que sigui ben cuit i que el brou sigui espeset a foc suau.

COMENTARI

A. In *La cuina d'Eivissa i Formentera*, Eivissa: Mediterrània, 1994, 72 i 73.

Reproduïm dues receptes de la cuina eivissenca, una de *Molls al forn* i una altra de *Borrida de rajada*, aquesta ben típica de les Pitiuses.

B. GRAFIA: Fidel en general a la normativa.

FONÈTICA: 1) manca de iodització: *vermella*, *fulletes*.

MORFOSINTAXI: 1) formes verbals: desinència *-au* a l'imperatiu 5 dels verbs de la 1a conjugació: *neteja*, *prepara*, *rebeja*, *posau*, *esperau*, etc.; participi de *fregir*: *frites*; 2) construcció temporal *en ser* 'quan és, quan sigui'.

LÈXIC: 1) mots propis: *borrida* 'guisat de rajada o bacallà', *juvert* 'julivert', *pebrera* 'pebrot', *tanyet* 'brot', *llimó* 'llimona', *espellau* 'escorxeu, lleveu la pell', *tomates*, *brou*.

C. Text respectuós amb la normativa, acostat al model central (*galeta*, *rajada*, *ametlles*, *col·locau-los*, *dues* -no *dos-*, *rodanxes*), amb algun reflex dialectal en morfologia (desinències *-au*) i lèxic (*borrida*, *pebrera*, etc.).

98

Be-1995-1

Xacoters de Balàfia: *Sant Joan***TEXT**

a)

Es focs i totes ses supersticions referents a sa nit i es matí de Sant Joan, no tenen res a veure amb sa religió ni amb sa festivitat des sant, sols és degut a ser un d'es dies més llargs de s'any i des de temps immemorial ha despertat intriga, desbocant amb creènces irreal; tals costums són universals, es moros quan estaven aquí ja ho celebraven i no eren cristians.

Se li diu sa festa de Sant Joan per ser una referència ben concreta.

Es focs que es fan avui, son una derivació des costum veí que es protagonisme era sols es foc i ses trabucades, avui és una exhibició d'art, color i focs artificials.

En aquell temps estava tan arrelat que a cada casa tenien una tanqueta, sense cap abre, aposta per fer es focs de sa nit de Sant Joan.

Simbolitzava sa destrucció de tot lo dolent, pestes, epidèmies, mala ombra, etc.

Dies abans es recoïa prou llenya per ses hores que pensaven havia de durar sa vetllada.

Sa preferida eren es troncs de figuera de pic secs, duraven molt i amb ses perdigonades aixecaven vol d'espurnes.

Es feien nou focs en filera, no molt grossos, que els poguessen botar des des güelo fins s'al·lot.

Ses dones no saltaven, probablement era per sa condició física o pes vestits.

Encesos es nou focs, ja ben avarats, començava es ritu, tots es homes en filera botant-los d'un cap a s'altre, cantant ses gloses pròpies de nit tan meravellosa.

Seguidament amb trabucs, carabines i trossos, carregats fins a sa boca amb pedruscada, clavesons o sal començaven a disparar a vuit focs, fent una tronaroia i volta d'espurnes que pareixia l'infern.

A vegades els hi rebentava alguna arma per haver-la ataconat de més.

Capgirats i apagats aqueixos vuit focs, s'arremolinaven as que quedava encès, que li atiaven llenya fins arribar a dimensions gegantesques; quan més gros es feia, més mèrit tenia i era vist de molt enllà, inclús de fora terme.

Mentres durava sa xacota no mancaven es bunyols, servits amb còvecs, i marranxes de vi sempre rodant.

Quan havia passat sa primera fogerada, començava de bell nou sa tirada amb totes ses armes contra sa caliuada, es efectes eren aparescuts an es focs artificials d'avui.

I així durant tota sa nit o mentres els hi quedassen forces i pólvora per cremar.

En algunes cases duraven fins es matí, fent s'esclat darrer carregant totes ses armes i a's moment de sa sortida des solei sonava es darrer esclafit que ressonava un bon rato per tots es putxos.

En algunes cases també sa nit de Sant Pere es solia fer un sol foc, amb festa apareguda.

Creim aquest, més que tradició, era enyorança de sa nit de Sant Joan.

També es matí de Sant Joan hi havia un costum que perdurà fins es anys 1920/30.

En totes ses cases de camp, en sa matinada, anaven a cercar canyes i murta i engalanaven tota sa casa fins es carreró d'entrada, havia de quedar enllestit abans de sa sortida des solei.

Tal costum creim era per rebre amb més solemnitat s'arribada de s'istiu.

Recordem aquell refrany: «Dia de Sant Joan, dia més llarg de s'any».

També ens contaren un altre costum original:

Vuit dies abans des dia de Sant Joan es desvisaven ses mosques, diguent:

«Vos desvisam per d'avui a vuit dies abandonar sa casa i anar-vo'n as camps a prendre la fresca i menjar figues que per tot arreu n'hi ha solada».

Arribant es matí de Sant Joan i ja adornada sa casa, es deixava sa canya més grossa i forta adreçada a sa porta des porxo, per a canyada plena arruixar ses mosques que no havien complit es desvís.

Aquest costum era originari dés fet real de què per Sant Joan, quan arriba sa calor, ses mosques se'n van al camp a cercar ses fresques i quan arriben es primers freds tornen a ses cases.

b)

Berruguet de Sant Joan

Na Rojala era una allota anys ha ja festetjadora, baixa i redona com una baldraca, amb un rebut de mamelles que es mantó casi no hi arribava.

Sa nit de Sant Joan, dia d'encantaments, enciseries i berrugaments, ella havia calat baix des llit ses tres faves, una sencera, s'altra ceiada i una pelada.

Es matinet en quan despertà, encara enfosquissat, molt emocionada, amb es uis clucs i a grapes, començà a cercar una de ses faves, pero per més que palpàs, no en trobava cap, fins que ja ben de dia i amb es uis oberts, va veure no n'hi havia cap, ses rates se les havien menjat.

Ja una volta aixecada, es determinà a anar a sa primera missa, s'enrevullà i endiumenjà, encitronà sa ruca amb s'aubardà de flocs i sa pell des moltó de Nadal damunt, s'hi encaramassellà i «bots cap a missa».

Arribant a sa font de Balafi, damunt ses herbes de sa vora d'es safareig, veu un infantó com un sol que se la mirava xinglotant com si hagués plorat molt.

Na Rojala baixà de sa ruca, el replega diguent-li «pollet meu» i a cavall seguien camí cap a missa.

Acoxant-lo contra es seu pit li feia gràcies i galanies; quan ja eren per can Pere Mosson tocant-li sa careta li deia: i té oreietes per escoltar cançonetes! i té boqueta per prendre lleteta!, aquí s'infant fa una estemordida i una carussa replicant amb veu ronca i aiguardentosa: i també bocassa per mamar aqueixes mamellasses! i començà a créixer, tornar-li sa cara peluda sortint-li un banyam revoltat.

Sa dona va pigar un esglai que es va senti fins Balafi, i el va batre tan lluny com va sebre que va ser dins sa pica de sa font i amb sa somera llevada de quatre prompte va ser a missa.

Tremolant com un ventador ho va anar a contar a monssènyer, qui la tranquil·litza assegurant-li que allò no era cap diantre, sinó solament un berruquet que en so dia de Sant Joan sempre anaven amollats fent trapessereries.

Na Rojala 'ximateix abans de tornar a caseua va resar tres parts de rosari i tota quanta oració sabia tant cantada com recitada.

Quan torna a passar per sa font de Can Pere Mosson guaità dins sa pica pero no hi va veure res.

Ja més tranquil·la va seguir dret a caseua maleint sa rata que li havia menjat ses faves.

(*Me'l contà na Maria, sa dona d'en Pepito Pujole* es dia 2 de juliol 1981).

COMENTARI

A. In **Xacoters de Balàfia**, «Sant Joan», *El Pitiús* (Eivissa), 1995, 83-87.

Descripció de diversos costums eivissencs arran de la festa de Sant Joan.

B. **GRAFIA:** Fidelitat a la normativa, tret de casos que reflecteixen la fonètica local (*vei* 'vell', *istiu*, *festetjadora* 'festejadora', etc.).

FONÈTICA: 1) assimilació vocàlica a *istiu* (<*estiu*>); 2) *e* no assimilada en *redona* (<*RETUNDA*>); 3) palatalització consonàntica i vocàlica en *xinglotant* 'sanglotant'; [«]>[i] en *revoltat* 'revoltat', *pigar* 'pegar'; 4) iodització: *vei* 'vell', *recoïa* 'recollia', *uiada* 'ullada', *uis* 'ulls'; 5) forma etimològica, sense dilació de la ròtica, a *murta*; 6) pèrdua de la -s de *vos* en la combinació verb+pronoms: *anar-vo'n* 'anar-vos-ne'; 7) -t- del sufix -itat sense sonoritzar: *solemnnitat*, *festivitat*.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es matí*, *sa nit*, *es focs*, *en so dia* (però *amb es uis*), *as camp* 'en el camp'; *es efectes*, *es anys* (i no **ets efectes*, **ets anys*, com en mall. i men.); però article literari a *prendre la fresca*; 2) sufix -oi [oj] a *tronaroia* 'trona-

dissa'; 3) plural de *puig*, *putxos* i d'*aqueix*, *aqueixos*; 4) formes verbals: infinitiu *sebre* 'saber', d'origen analògic; PI4 de *creure*, *creim* 'creiem'; ImS3 de *palpar*, *palpàs*; desinència -assen, -essen d'ImS6: *quedassen*, *poguessen*; participi etimològic de *complir*, *complit*; 5) combinació de pronoms datiu+acusatiu: *se les havien menjat* (/mall. *les s'havien menjat*); 6) construccions arcaiques: *anys ha*.

LÈXIC: 1) mots compartits amb la resta del balear: *pareixia* 'semblava', *al·lot* 'noi', *aubardà* 'albarda', *carussa* 'ganyota', *somera* 'burra', *llevada de quatre* 'de pressa, a bon ritme', *ventador* 'ventall de cuina', *ximateix* 'així mateix', *trapesseries* 'trapasseries, entremaliadures'; 2) mots propis: *figuera de pic* 'figuera de moro', *tros* 'arma de foc, més curta que una escopeta, per a fer trons els dies de festa', *xacota* 'festa casolana, amb cants i música de tambors, flauta i castanyoles, que se celebra a la pagesia d'Eivissa', *prompte* 'aviat', *monssenyar* 'rector', *pedruscada* 'pedruscall', *clavesons* 'clavasó, tatxes de cabota ampla i punta curta', *marranxes* 'garrafes', *solei* 'sol', *es desvisaven* 's'avisaven', *desvís* 'avis', *baldraca* 'càntir', *berruguet* 'barruguet, follet', *berrugaments* 'fetes pròpies de barruguets', *es matinet* 'de bon matí', *rebat* 'caiguda', *enciseries* 'accions d'encisar', *havia calat* 'havia posat', *enfosquinat* 'fet fosc', *encitronà* 'endiumenjà', *aiguarentosa* 'aiguarentina, com de qui ha begut aiguarent', *avarats* 'atiats, ben encesos', *s'enrevullà* 'es caragolà [els cabells]', *s'hi encaramassellà* 's'hi encaramellà'; 3) castellanismes: *rato* 'estona', *güelo* 'avi', *mentres* 'mentre'.

C. Text de literatura popular que, dins un respecte per la normativa, ostensible en l'ortografia i un cert acostament a formes centrals (*vetllada* per *vetlada*, *homes* per *hòmens*), manifesta, d'acord amb el gènere cultivat, una presència substancial d'elements locals en fonètica (iodització), morfologia (article salat, formes verbals) i sobretot en lèxic (*figuera de pic*, *xacota*, *baldraca*, etc.).

99

Be-1998-3

Pepita Escandell: «*Ses Frasquites*»**TEXT**

S'escena representa una sala senzilla: una taula, quatre cadires i un canterano; dalt des canterano hi ha un gerro de vidre amb un ram de flors. Per sa paret, retrats d'homes amb un senyor amb bigot.

En escena: na Frasquita güela, na Frasquita mare, na Frasquita filla i na Mariquita.

Na Mariquita ensenya a fer mundillo a na Frasquiteta filla, i aquesta té es mundillo descansant sobre sa taula.

Ses altres, mare i güela, fan calça.

Escena I

Frasquita filla. — Ara dos voltes de sa maceta esquerra i agulla.

Mariquita. — No, filla meua, tres voltes de sa maceta esquerra i agulla.

Frasquita mare. — Ai, filla meua, amb tal de dur-li la contrària...

Frasquita filla. — Vol callar, mamà? Entre una i s'altra ja tenc es nirvis com cordes de guiterra!

Mariquita. — Filleta meua, no n'hi ha per tant.

(Durant un moment callen)

Frasquita güela. — I ara amb què les teniu?

Frasquita mare. — Res, mamà, que na Mariquita ensenya a fer mundillo a na Frasquiteta.

Frasquita güela. — Més randa que jo sé fer, no crec que n'hi haja una altra. En ses nits que sa barca, amb tots es homes de sa família, era per la mar, i feia mal temps, jo, per no cavillar tant, feia mundillo finsos que tots eren en terra.

Frasquita mare. — Idò ara sí que sé d'on ve tanta caixonada de randa.

Frasquita güela. — Filla meua, en sos anys que tots es homes de sa família van embarcats, totes les Frasquites de ca ses Frasquites, es dies de mal temps han fet randa.

Mariquita. — Idò a sa meua família, totes ses dones, es dies de mal temps, re-sàvem i resam a la Mare de Déu de Jesús i a la Mare de Déu del Carme.

Frasquita güela. — Naltros també hi anàvem, a vore la Mare de Déu de Jesús.

Frasquita mare. — No diu això. Diu que en comptes de fer randa, quan tenien ànsia, elles resaven.

Frasquita güela. — I naltros també resàvem. A casa no n'hi ha ningun, de moro.

(Callen totes i només se sent remor de ses macetes. A dins se sent un tro).

Ses tres a la junta. — Ai! Què ha sét això?

Güelo. — (*De dins*)

No és res, no importa que...

Frasquita güela. — (*Asseguent-se*)

No ha sét res. Ton pare, que se'ls ha donat per pescar. Treu sa canya per sa finestra que dóna a la mar, i allò el teniu hores i hores. Es pa que gasta amb s'esca i fent bromeig!

(*Na Frasquita filla i na Mariquita surten a vore què ha passat*).

Escena II

Frasquita mare. — Es papà mos arruïnarà. Ahir, sense anar més lluny, va gastar mig pa.

Frasquita güela. — Però què dius? No saps que ja fa temps, jo guard es estribancos, desfaig ses soles, i allò li serveix de bromeig?

Frasquita mare. — Idò ha afinat que es peixos piquen més si talla un bon tros de pa.

Frasquita güela. — Ja l'arreglaré, jo.

Frasquita mare. — Deixem-lo fer, que li queda tan poc de vida...

Frasquita güela. — Sí. Enrecorda-te'n des tio Joan, que per poc li fan sa festa des centenari dos voltes. Jo crec que ja tenia prop de cent quaranta anys. Va venir tota Eivissa a vorer-lo. Fins i tot un diari de Barcelona en va parlar. Ara que em ve a la memòria... què va passar ahir quan va venir aquell jove que fa la roscla a na Frasquiteta, que de repent ella se n'enretirà de sa finestra i per molt que ell la cridava, ella no va treure es cap per res?

Frasquita mare. — En Pep de n'Eulària, que és més bo que es pa i des de fa una temporada na Frasquiteta li fuig com el dimoni de la creu. Jo li volia dir, perquè em té ben escalabrada. Mirau, que amb so bon partit que és, tan per ella com per naltros. Una barca de ses més bones d'Eivissa a mitges amb so seu germà, un bon treballador, que cada dia du a sa peixateria més peix que ningú, i aquesta bamba quetolla se'l deixarà perdre.

Frasquita güela. — Idò digue-li tu alguna cosa. No vets que aquestes novelletes que cada setmana li envien li han omplit es cap de pardals... S'altra setmana li tiraven per baix de sa porta «Perseguida hasta el catre», que ella i na Marieta llegien d'amagat. Jo els hi vaig dir que ja es podien anar a confessar, i ses dos varen fer un tro de rialles per tota resposta.

(...)

COMENTARI

- A. In **Pepita Escandell**: *Ses Frasquites*, Eivissa: Mediterrània-Eivissa, 1998, 5-10.
Josepa Escandell Bonet (Eivissa, 1920), professora de música i mestra d'escola

que ha exercit aquesta professió a Eivissa i també a La Nou (Barcelona). Ha recuperat el teatre en català amb diverses obres, entre les quals *Ses Frasquites*.

Es tracta d'una comèdia breu el tema central de la qual és l'eventual fugida de na Frasquita, de família de pescadors, amb un pagès de Sant Mateu, la qual cosa hauria trencat una tradició familiar de casaments entre gent del mar. Reproduïm les dues primeres escenes de l'obra: les Frasquites fent randa, el «güelo» pescant des de la finestra i la conversa sobre en Pep, pescador pretendent de na Frasquita.

B. GRAFIA: 1) substitució dels fenòmens de ieisme per *ll*: *filla*, etc. [cf. FONÈTICA 3)].

FONÈTICA: 1) palatalització de *a* tònica en *guiterra* 'guitarra'; 2) tancament de *e* tònica en *nirvis* per acció de la iod (<NERVIOS) o a partir del derivat *nirviós* < *nerviós*; 3) manca de reflex gràfic del ieisme: *filla*, *talla*, *agulla*; 4) manteniment de la vocal final dels esdrúixols en *-ia*: *memòria*, *família*, *n'Eulària*, *contrària*, com avui a la ciutat d'Eivissa; 5) pèrdua de *-s* final en *digue-li* 'digues-li'; 6) dissimilació de líquides: *Eulària* (<*Eulàlia*).

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es cap*, *es pa*, *es estribancos*, *es homes* (/mall. *men. ets homos*), *des tio Joan* (/mall. *del tio J.*), *s'escena*, *ses nits*, *amb so seu germà*; tret de *la mar*, *la Mare de Déu de Jesús*, *la Mare de Déu del Carme*, *a la junta*, *fa la roscla*, *fuig com el dimoni de la creu* (coincidents amb l'ús col·loquial) i *les Frasquites*; 2) article personal: *na Frasquita*, *na Mariquita*; 3) plural d'antics proparoxítons: *homes* (contràriament a l'ús col·loquial *hòmens*); 4) possessiu tònic: *filla meua*; i àton: *ton pare*; 5) cardinal *dos* invariable: *dos voltes*, *ses dos* 'les dues'; 6) pronom personal *naltros*; 7) quantitatius *ningun*, *ninguna*; 8) locució conjuntiva *finso que* 'fins que'; 9) verbs amb el pronom *en* aglutinat: *enrecorda-te'n*, *se n'enretirà*; 10) formes verbals: *vore* 'veure' (com en valencià), *ha set* 'ha estat', *vets* 'veus', *complít* 'complet'; PI1 *guard* 'guardo', PI4 *resam* 'resem'; PS3 en *-a*: *haja* 'hagi'; 11) combinació de pronoms datiu+acusatiu: *se'l deixarà* (/mall. *el se deixarà*).

LÈXIC: 1) mots propis: *estribancos* 'espardenyes velles', *a la junta* 'ahora, a la vegada', *pardals* 'ocells' (com en valencià), *bamba quetolla* 'beneitota', *canterano* 'calaixera', *dalt de* 'damunt', *caixonada* 'caixó molt ple', *bromeig* 'grumeig'; 2) castellanismes: *güelo*, *-a* 'avi, àvia', *mamà* 'mare, mama', *mundillo* 'coixí de fer puntes'; 3) italianismes: *canterano*; 4) unitats fraseològiques: *fa la roscla* 'fa la rosca, fa la bona', *li fuig com el dimoni de la creu*.

C. Es tracta d'un text que reflecteix força elements dialectals fonètics (*nirvis*, *guiterras*), morfològics (article salat, article personal, cardinal *dos* invariable, *meua*; *sét* 'estat', *vets* 'veus' etc.) i lexicals, a voltes lligats al valencià (*vore* 'veure'), però que tanmateix s'inclina algunes vegades cap a l'estàndard (manca de iodització, *homes*).

100

Be-2000-12.1

Enric Fajarnés: *Fraseologia eivissenca*

TEXT

B

- Donar un **baco**
(*Caiguda més o menys greu.*)
 - **Badall** no ment: o té son o té talent, o enyora qui està absent, o avorreix qui està present.
 - Fer es **badoc**.
(*Embadocar-se.*)
 - Si te'n rius des **baja** dins sa casa, se'n riurà (*En Baló fou un bandit que va tenir l'illa aterrida cap a l'any 1925. Un dia va presentar-se a la casa pairal, va matar una germana a punyalades i va ferir greument sa mare amb dos trets de pistola. I quan ja se n'anava, els vesins sentiren que deia cridant: —Encara no he acabat...! Tots pensaren que alludia al seu pare, que en aquella ocasió no era a casa.*)
 - Posar sa **banya** as forat.
(*Entossudir-se en una opinió o conducta.*)
 - Fer-se sa **barba** bona.
(*Menjar molt bé.*)
 - Qui **barba** veu, barba honra.
 - **Barca** parada no guanya nòlits.
 - Perdre **barca** i bolitx.
(*Perdre tot el que s'aventura en un negoci.*)
 - Venir (una cosa) **barda** amunt.
(*Ser molt dificultosa. Frase de carreters.*)
 - Fer **barqueres**.
(*Ho diuen les pageses que venen, en petites quantitats, ous, formatges i altres productes del camp, sense assabentar-ne els marits, per tal d'aconseguir alguns diners amb què comprar-se galindaines.*)
 - Ser de mala **barra**.
(*Es diu dels animals que no responen a l'alimentació que se'ls dona perquè s'engreixin. La frase té més ús referida als porcs de la matança. També es diu d'una persona triada de viandes.*)
- Exemple:
- Aquest animal és de mala barra: ja fa tres mesos que el pensam i encara no s'ha engordit.

- Fer **barres** (a algú).
(*Amençar-lo. Imitació dels cans quan van a mossegar algú o un altre animal.*)
- No parar-se en **barres**.
(*Executar un propòsit vençent per la força, si és necessari, totes les dificultats.*)
- Haver-n'hi per tirar es **barret** as foc.
(*Desesperança-se d'obtenir alguna cosa.*)
- Posar un **barret** a algú.
(*Acusar-lo d'alguna acció dolenta o vergonyosa.*)
- Parlar (d'alguna cosa) si no li cau es **batall**.
(*Ho diu qui vol insistir en una conversa que l'interlocutor rebutja.*)
- Exemple:
 - No te'n vagis, que d'això n'hem de parlar molt més encara, si es batall no li cau.
- Fotre una **batcollada** (a algú).
(*Pegar-li un colp pel clotell amb la mà.*)
- Fotre una **batxa** (a algú).
(*Pegar-li un colp pel clotell amb el puny.*)
- Des **bé** as mal no hi ha un canto de real.
(*Tots podem, en certes circumstàncies, fer una acció bona o dolenta. Els psicòlegs bé coneixen aquesta nota de la condició humana.*)
- Es **bé** i es mal quan ha passat és igual.
(*«Quin bé passat no és un somni?», escrigué Calderón. El mateix podria dir-se del mal.*)
- Qui fa **bé**, li ve; qui fa mal, no l'allunya.
- Fer una **becada**, una becadeta.
(*Adormissar-se, un curt espai de temps, en una cadira, amb el cap caigut sobre el pit.*)
- Tenir (una cosa) ben **beguda**.
(*Estar resignat a un infortuni inevitable.*)
- Ser (una cosa) de **bell** nou.
(*No estrenada.*)
- Exemple:
 - Aquestes sabates són de bell nou.
- Ser (una cosa) **bessa**.
(*Esdeveniment de molta transcendència.*)
- **Bestiar** comptat es llop se'l menja.
- **Beure** i bufar no pot ser.
(*Impossibilitat de dues coses contràries.*)
- Ser un pagès **bigal**.
(*Home molt rústic.*)

- Anar de **biscuns** (o biscunsar-se).
(*Caminar sortint de la línia recta. Figuradament, errar.*)
- **Blat** ajagut aixeca l'amo.
(*Un blat molt crescut doblega la tija pel pes de l'espiga. Això vol dir abundància de gra i de palla.*)
- Menjar-se es **ble** des llum.
(*Ser molt menjador.*)
Exemple:
 - Hem conegut una dona que deia de sa seua sogra: —Té una fam que es fotria es ble des llum!
- Fotre una **bleda** (a algú).
- Fer de sa **boca** cul.
(*El qui es desdiu del que ha promès.*)

COMENTARI

A. Enric Fajarnés i Cardona, *Recull de dites i refranys d'Eivissa*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 2000, 29-33.

L'autor, nat a Eivissa (1918), és llicenciat en Dret i en Filosofia i Lletres i ha escrit poesia en castellà.

L'interès d'aquest recull és evidentment lexical i específicament locucional i paremiològic. Entre parèntesis i en cursiva figuren els comentaris de l'autor.

B. GRAFIA: No es comenta perquè el text està normalitzat.

FONÈTICA: 1) no es reflecteix la iodització: *batall*; 2) manteniment de la [z] de *vesins* (/mall. *veïnats*); 3) manteniment de la *l* de *colp* 'cop' (< COLAPUS), com en eivissenc actual; manteniment de la o [u] en *clotell* (der. de *clot*).

MORFOSINTAXI: 1) article salat sempre: *es badoc, es batall, es llop, es bé, es mal, es llop, sa plaça, sa barba, as foc, as mal*; 2) article personal: *en Baló*; 3) possessiu: *sa seua sogra*.

LÈXIC: 1) mots propis: *barda* 'terreny costerut', *engordit* 'engreixat', *bestiar* 'ovella, xai', *baco* 'bac, caiguda forta' (cf. val. *bac*), *barqueres* 'diners obtinguts per les pageses per la venda d'ous i altres productes del camp per tal de comprar-se coses personals', *batxa* 'cop de puny', *bigal* 'ignorant, rústic', *biscunsar-se* (o *anar de biscuns*) 'errar'; 2) mots compartits amb el mallorquí: *becada*, *batcollada* 'clatellada, bascollada', *bleda* 'cop, clatellada'; 3) arcaismes: *pensam* 'donem menjar als animals per a engreixar-los', *cans* 'gossos'; 4) fraseologia visible en el text.

C. Text interessant per la fraseologia i mots propis sobretot d'Eivissa, amb un respecte per la normativa ortogràfica que afecta la iodització.

101

Be-2008-3

Antoni Marí Torres, *Una visita a la Vila*

TEXT

(...)

EN XICO. — [...] i què més vares veure?

NA MARIA. — Ui! Més coses... Vaig passar per davant ses botigues de roba: Can Medina, Can Xinxó, Can Felicó, Can Casetes... Vaig entrar dins Can Xinxó a comprar un floc per na Margalideta, ja que altra cosa no li podia comprar i vaig veure un mantó, que mirau que ho era guapo. Una dona l'acabava de comprar i me'l va deixar veure. Mirau que ho era guapo. De bona gana l'hauria comprat per na Margalideta perquè hauria fet molt bon joc amb so floc vermell que porta es dies de festa grossa, més que amb es que li vaig comprar. Un mantó de vellut, quin mantó més polit aquelles fulles, aquelles flors i aquelles aigos que feien molta lluentor. Jo no sé si aquell mantó tan guapo el devien haver portat de Barcelona (o l'haurien fet ses de cas Ferrer de Jesús, que diuen que en fan de molt polits). També em vaig entretenir passant per davant ses sabateries: Can Prats, Can Tarrés, en voleu de sabates polides i lluentes en es mostradors i darrere ses vidrieres. Jo ja hi tornaria demà mateix a Vila, sobretot si pogués anar-hi carregada de sous per comprar moltes de coses. I que vols dir que tu no te n'hauries de comprar unes, de sabates? Ja no és només mossènyer a dur-ne, amb aquelles botines coll alt, o es mestre, quan en du, perquè ara se les ha dat, quan s'acaba s'escola, a córrer camins i boscos, tromplicant com un desesperat, calçat amb unes espadenyes valencianes, d'aquelles que van cordades amb unes vetes negres *enrollades* pes turmell, i amb un gaiato a una mà i s'altra carregada de papers, que jo no sé què fotre hi deu escriure. Bé, i anant cap a la Plaça, no em diries qui vaig veure?

EN XICO. — Tu diràs, dona, que ja t'escolt. En no ser que fos algun senyor de Vila o algun jovenet d'aqueixos de l'Horta que s'han avesat a anar per Vila.

NA MARIA. — Idò mira, ni uns ni altres. No era ni més ni manco que en Pere des Verinal Eixut que es passetjava amb so seu bon «renòngel» d'or aferrat en es braç esquerre, just damunt sa *munyeca*, i calçat amb unes sabates que si em diguessen que eren d'aquelles tan lluentes, me pareix que els hi diuen de xarol, m'ho creuria.

EN XICO. — Aquest, d'ençà que ha vengut de l'Havana fa bufa de mijoral nou. No hi ha qui s'hi atraqui. Bé ja t'ho dic, haurem d'acabar per anar-mo-n'hi tots, cap a Amèrica o cap a Alger.

NA MARIA. — Ja hi tornam a ser amb l'Havana amunt i avall. Deixa'm seguir amb tot allò que et deia. Llavò he estat a l'aguard, i com qui no n'és com qui no

n'és, li he pigat darrere per vore a on se n'anava. Tris-tras, tris-tras, ha entrat a Can Casetes, ha triat una tela de *lo* més curro i s'ha fet prendre ses amides.

EN XICO. — Idò molt prompte el vorem de bon *trajo* de jupetí i amb ses sabates ben lluentes, pes camí de missa. A vore qui se'l quedarà.

NA MARIA. — Vés a sebre. Que els compri qui no els coneix an aqueixos que se n'han anat a fora d'Eivissa, per aquestos mons. Tal vegada es compra urna «veixicleta», i fa com alguns jóvens des pla de Vila.

EN XICO. — Què passa amb sos jóvens des pla de Vila?

NA MARIA. — Què passa? Que els hi agraden més ses senyoretas. Ara diu que hi ha una societat allà en es costat des port, que li diuen es Club. Es de Vila l'han fet per tenir-hi barques de vela i de motor, i amb això es deverteixen. Bé, s'hi deverteixen aquells que poden comprar-se sa barca, que no són tots. Però també hi fan ball, i es diumenges i ses festes es jovent també s'hi deverteix. I ja m'hi tens també algun jove des pla de Vila a fer voltes com un desesperat. Per cert, que segons diuen fa pocs dies que entre es vilers i es pagesos es repartiren algunes xereques que no se les volia menjar ningú i se les passaven d'un a s'altre.

EN XICO. — I tu, d'on has tret sebre'n tant.

NA MARIA. — Canai! Sa lletera m'ho conta tot. Com que baixant a Vila, ara amb aquesta ara amb aquell, entre totes i tots li expliquen es «dieri».

EN XICO. — Ja pens que ses xereques no devien ser tan dolces com ses que feim naltros de na Cimerol Alt o ses que fa en Mariano d'en Iai de Cala Llonga que les ven a caixons, plens d'aquelles figues blanques i albocors, dolces com sa mel. Però anem per altres coses: Què ha mossènyer dit avui?

NA MARIA. — Si hi haguessis vengut, ja ho sabries. Es hòmens vos quedau a fer sa manilla a sa botiga i mossènyer que faci es sermó a ses dones i an es bancs. Buits, més buits que es safareig d'un hortolà quan acaba de regar ses taules d'hortolissa. I per acabar-ho d'arreglar, ses dones, si volem seure, rampinam es catret davall es braç, de casa a s'esglesia i de s'esglesia a casa, i es bancs pes hòmens, ben buits.

EN XICO. — Mai serà tant, que jo també hi sec algun dia. De tan grosses n'ha dit, que no me les pugues dir?

NA MARIA. — Ha dit que quan Déu anava pel món, es hòmens no eren gaire bons; però que ara per ara, no hi ha molta milloria.

EN XICO. — Ja hi som, coses que et deus inventar tu. Però suposant que ho hagi dit, potser diguent es hòmens també hi comptava ses dones.

NA MARIA. — Idò ja hi hem sét... Però deixem-ho anar, que na Margalida i es jove ja s'han cansat de s'ombra de na Blanca i vénen cap a aquí... Fa un parell de dies que els veig una mica desmotlats. No sé què els passa. Calla i escoltem.

Se'n van.

COMENTARI

A. In **Antoni Marí Torres**, *Cap a l'Havana*, Eivissa, Editorial Mediterrània-Eivissa, 2008, 11-15.

L'autor, Antoni Marí Torres (Jesús [Eivissa], 1922) és mestre que ha exercit a Catalunya i Eivissa, llicenciat en Filologia Catalana. Ha escrit llibres de poemes (*Parlant d'Eivissa*, 1995), rondalles i peces de teatre, a més d'haver-ne traduït del francès (*Fedra*, *Andròmaca*, de Racine). En *Cap a l'Havana* es fa ressò de l'aventura americana d'en Joanet i el seu retorn a la seva illa per a retrobar-se amb la seva promesa, na Margalideta; en l'escena que reproduïm, la mare d'aquesta, na Maria, conta al seu marit, en Xico, les impressions d'una pagesa sobre Vila, la capital de l'illa.

B. GRAFIA: 1) no es té en compte perquè el text està normalitzat; notem *jo* pron. [jo] i articulacions vulgars expressades entre cometes: «*dieri*», «*renòngel*».

FONÈTICA: 1) palatalització de la *a* tònica de *dieri* 'diari'; 2) [ə] àtona > [i]: *mijoral* 'majoral', *pigar* 'pegar'; 3) canvi [i] > [ə]: *veixicleta* 'bicicleta', per dissimilació, i *deverteixen* 'diverteixen', per assimilació a la vocal tònica; 3) caiguda de la vocal final del segment àton -*ia*: *esglesí*; 4) monoftongació del grup final -*gua* > -*go*: *aigo*; 5) monoftongació en *vorem* 'veurem'; 6) caiguda de -*s*- intervocàlica en *naltros* 'nosaltres'; 7) *a* protètica en *amides* 'mides, mesures' per atracció del verb, *amidar*; 8) dissimilació de ròtiques en *Margalideta* 'Margarideta'; 9) manca de iodització: *vermell*, *fulles*; 10) reducció en *idò* 'i doncs', interpretat com a plural; 11) africació en *passetjava* 'passejava'; 12) -*tl*- sense palatalitzar: *desmotllats* 'desmotllats'; 13) dissimilació consonàntica en *renòngel* (< *relonge*), potser valencianisme (/mall. *rellotge*); 14) caiguda de -*s* en *mos* per fonosintaxi: *anar-mo-n'hi* 'anar-mos-n'hi'; 15) -*n*- d'enllaç: *an aqueixos*, *an es bancs*; 16) palatalització de [s] en *veixicleta*.

MORFOSINTAXI: 1) article salat: *es mestre*, *es jove*, *amb es que*, *amb so floc*, *es dies*, *sa barca*, *ses botigues*, *ses sabateries*, *ses vidrieres*; *es hòmens*, *pes hòmens* (/mall. *ets homos*, *pets homos*); però *l'Horta*, d'acord amb el registre col·loquial, i *de lo més curro*. per castellanisme; per a l'article zero, vg. MORFOSINTAXI, 8); 2) article personal: *na Maria*, *en Xico*, *na Margalideta*; 3) plurals en -*ns* d'antics proparoquítons: *jóvens*, *hòmens*; 3) pronoms personals: *me pareix*; 4) demostratius: *aqueixos*, *aquestos*; 5) indefinits: *algun jove*, *algun dia*; 6) formes verbals: alternança *vore*/*veure*; infinitiu analògic *sebre* 'saber'; participi de *esser*: *set*; participi de *venir*: *vengut*; PI1 sense desinència: *pens*, *t'escolt*; PI5: *mirau*, *tornau*, *quedau*; PI 4: *feim* 'fem'; ImS6: *diguessen*; 7) combinació dels pronoms datiu + acusatiu: *me'l va deixar*, *me les pugués dir*, *se les passaven*, *se les volia menjar* (/mall. *el me va deixar*, etc.); 8) manca d'article: *a Vila*, *per Vila*, *senyor de Vila*, *pla de Vila*; 9) ordre de mots: *Què ha mos-senyer dit avui?*

LÈXIC: 1) mots propis: *mossènyer* 'rector', *jupeti* 'armilla', [*botines*] *coll alt*, *xereques* 'classe de figues', *albocors* 'classe de figues', *missa* 'església', *vilers* 'habitants de Vila', *espardenyes valencianes*, *canai* 'carai', *polit* 'bell', *sous* 'diners', *rampinam* 'tragi-nem', *catret* 'cadira plegadissa', *trompicar* 'caminar d'aquí allà', *aferrat* 'adherit, enganxat', *me pareix* 'em sembla', *atraqui* 'acosti' ; 2) arcaïsmes: *ni més ni manco*, *prompte*, *se les ha dat*; 3) castellanismes: *guapo*, *munyeca* 'canell', *curro*, *trajo*, *mantó*; 4) onomatopeïes: *tris-tras*; 5) fraseologia: *fer bufa* 'presumir', *en no ser que*, [*l'Havana*] *amunt i avall*, *ara per ara*.

C. Text volgudament dialectal en fonètica, morfosintaxi i lèxic, en funció del caràcter popular de la peça de teatre; dins aquesta línia resulta incoherent la manca de iodització (*vermell*, *fulles*).

Glossari

‘

‘*nam* (PI4) 1990-2.1
 ‘*nat* 1992-2.1
 ‘*nava* (ImI3) 1967-1.1
 ‘*nirà* (F3) 1990-2.1
 ‘*riba* (PI3) 1924-2; 1990-2.1
 ‘*via* (ImI3) 1967-1.1; 1992-2.1
 ‘*xella* 1967-1.1
 ‘*xi mateix* 1990-2.1

,

’*l* (art.) 1990-2.1
 ’*n* (prep.) 906-12.3
 ’*s* (pron.) 1967-1.1

A

a 1569-7.5; 1572-7.3; 1573-7.5; 1983-1
a (aux.) 1474-7.5; 1702a-7.3
a (prep.) 1663-7.5; 1918-1.1; 1967-1.1; 1990-2.1
a cantar 1990-2.1
a cap de dias 1533/1543-13.3
a cap de poch 1572-7.3
a colpegat 1702a-7.3
a coneguda de 1568-7.5; 1663-7.5
a cosa de las deu 1702b-7.3
a cullit 1555b-7.5
a deure 1501a-7.5
a dita ma filla 1702a-7.3

a donar 1501a-7.5; 1501b-7.5
a estropades 1967-1.1
a ffi y affecte 1571-7.5
a hont 1621-7.3
a horla de nau 1501b-7.5
a l’aguard 1983-1
a l’aire 1967-1.1
a la junta 1998-3
a la pagesia 1967-1.1
a la via 1992-2.1
a la volta de dit moro 1621-7.3
a la volta mia 1621-7.3
a les dotze 1918-1.1
a les tres 1915-2.1
a meditar 1990-2.1
a n’es des meu poble 1903-13.1
a no pindra nengú a mersè 1533/1543-13.3
a obs de 1588-7.5
a pa e aygua 1410-7.3
a pegar 1501a-7.5
a pena de 1572-7.3
a penes 1555b-7.5
a poch instant 1536-10.8
a punta 1918-1.1
a punta de alba 1664-7.5
a qui 1721-7.1
a qui millor los aparexerà 1555a-7.5; 1555b-7.5
a son voler 1380-6

- a través* 1967-1.1
a trueco de 1555a-7.5; 1555b-7.5
a veure 1990-2.1
a Vila 2008-3
a.n en Johan Banet 1489-7.6
a.n es 1903-13.1
a.n Pere Belver 1513-7.6
a's 1983-1; 1988-3; 1989-1.1
a's 1915-2.1; 1918-1.1; 1929-6; 1974-1.1
a's bons al·lots 1983-1
a's forn 1918-1.1
a's jonois 1988-3
a's matí 1989-1.1
a's molí 1988-3
a's sol 1974-1.1
a.n els 1929-6
a.n els pobres 1929-6
a.n es peus 1929-6
a.n Mofra 1456-7.5
ab 1373-7.6; 1400-7.2; 1474-7.5; 1501b-7.5; 1531-6; 1539-6.7; 1544-13.3; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.1; 1557-7.5; 1562-13.3; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.1; 1572-7.3; 1573-7.5; 1579-13.3; 1588-7.5; 1599-13.3; 1651-7.2; 1660-7.3; 1675-6.6; 1677-6; 1700-6.7; 1702a-7.3; 1712-7.5; 1720-7.1; 1731-7.1
ab sos peus 1400-7.2
abaixant 1702b-7.3
abaixat 1539-6.7
abalot 1909-12.1
abans 1909-12.1
abantes 1948-1.1; 1974-1.1
abaraïaven (ImI6) 1967-1.1
abastement 1909-12.1
abaxà (PsI3) 1572-7.3
abellar 1663-7.5
abellas 1663-7.5
abelles 1663-7.5
abeurà (inf.) 1909-12.1
àbil 1710-7.5
abitador 1539-6.7
abitadors 1572-7.5
abitadós 1501a-7.5
abitans 1569-7.5
abitant 1501a-7.5
abitants 1571-7.5
abre 1731-7.1; 1909-12.1
abre departiu 1731-7.1
Abri 1500-7.6
abrigai 1967-1.1
abril·l 1483a-7.6
abundància 1571-7.5
acababa (ImI3) 1908-2
acabada 1892-2
acabaua (ImI3) 1903-13.1
acabussà (inf.) 1909-12.1
acapissà (inf.) 1909-12.1
acapunà (inf.) 1909-12.1
acatà (inf.) 1909-12.1
accedixca (PS3) 1557-7.5
ach lexada (PpI3) 1373-7.6
achapà (inf.) 1909-12.1
achoroïa (inf.) 1909-12.1
ací 1552-7.8; 1621-7.3
açò 1380-6; 1536-10.8; 1544-13.3; 1562-13.3
acolorida 1929-6
acomatador 1410-7.5
acomodat 1570-7.5
acompañà (PS3) 1677-6
acompañament 1677-6
acompañar 1677-6
acompañar a los frares 1677-6
acompanyar 1500-7.6
acomulada 1568-7.5
acomulat 1568-7.5
acostuma 1569-7.1; 1569-7.5; 1702b-7.3
acostumada 1655-7.5
acostumam 1531-6
acostumat 1380-6; 1555a-7.5
acte 1732-6.6
actió 1642-7.3
acudiré 1967-1.1
acudiré en justícia 1967-1.1
acudiscan 1732-6.6
acustà (inf.) 1909-12.1
acustumat 1417-7.6; 1573-7.5
acutxà (inf.) 1909-12.1
ad 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1567-7.5; 1677-6
ad aquells 1555b-7.5; 1567-7.5
ad futuram rei memoriam 1677-6

- ad laudem Dei* 1531-6; 1539-6.7; 1660-7.3
ad lites 1721-7.1
adasò 1642-7.3
adelantament 1700-6.7
àdenas 1655-7.5
adesà (inf.) 1909-12.1
adiós 1903-13.1
adjutori 1552-7.8
administra 1702a-7.3
administra per testimonis a Pere Torres 1702a-7.3
administració 1500-6.6
administradors 1573-7.5
adobar 1417-7.6; 1493b-7.6; 1500-7.6; 1552-7.5; 1569-7.5
adorno 1728-7.4
adubà (inf.) 1909-12.1
advertenci 1990-2.1
advocada 1731-7.1
advocada mia 1731-7.1
afalegà (inf.) 1909-12.1
afan 1892-2
afassia (inf.) 1909-12.1
aferrat 2008-3
affecte 1571-7.5
afinà (inf.) 1909-12.1
afoll (PS3) 1967-1.1
afugir 1621-7.3
afugir-los 1621-7.3
aga (PS3) 1474-7.5
agaf 1974-1.1
agafí (PsII) 1642-7.3
agalipà (inf.) 1909-12.1
agen (PS6) 1474-7.5
aglasà (inf.) 1909-12.1
Agostí 1569-7.1
agradables 1720-7.1
agrahí (inf.) 1908-2
agranar 1417-7.6; 1483b-7.6
agravis 1573-7.5
agres 1373-7.6
agró 1909-12.1
agrup 1908-2
aguard 1983-1
agulla 1998-3
agunias 1909-12.1
agusà (inf.) 1909-12.1
aguts 1417-7.6
ahir 1702b-7.3
ahon 1531-6; 1557-7.1; 1892-2
ahont 1644-13.3; 1712-7.5; 1908-2
aigo 2008-3
aigu 1903-13.1
aigua 1731-7.1; 1990-2.1
aiguarentosa 1995-1
aiguas 1888-2
aiñ 1732-6.6
aire 1967-1.1
ais 1735/1740-7.8
aixeixinar 1967-1.1
aixen (PS6) 1702a-7.3
així 1702a-7.3
aji (PS3) 1931-10.2
Ajosephina 1599-13.3
Ajosephina Totzona 1599-13.3
ajudar 1983-1
ajudar a's bons allots 1983-1
ajude 1931-10.2
ajuntadas 1562-13.3
ajuntat 1660-7.3
ajuntats 1660-7.3
ajustats 1557-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
al (contr.) 1483b-7.6; 1570-7.5; 1579-13.3; 1599-13.3; 1660-7.3; 1908-2; 1930-6.4; 1967-1.1; 1974-1.1; 1983-1
al camp 1579-13.3
al cel 1983-1
al Cel 1930-6.4
al dit 1660-7.3
al llur 1908-2
al menus 1906-12.3
al millor y més acomodat preu que s'i porà 1570-7.5
al milor [...] preu que poran 1567-7.5
al potequari 1483b-7.6
al present 1501b-7.5
al preu van 1571-7.5
al punt 1918-1.1
al punt de 1664-7.5
al punt de las onze 1664-7.5
al quantre 1967-1.1

- al s'endemà* 1974-1.1
al seu sant servey 1599-13.3
allot 1995-1
allotes 1915-2.1
allotet 1974-1.1
allotets 1983-1
allots 1915-2.1; 1983-1
alà (adv.) 1373-7.6; 1474-7.5; 1501a-7.5
ala de la pasta 1675-6.6
Alamut 1570-7.5
alas 1888-2
alba 1533/1543-13.3; 1664-7.5
albarà 1493b-7.6; 1501a-7.5
albatriadós 1417-7.6
albats 1664-7.5
Albert 1373-7.6
albocors 2008-3
alcançaran 1930-6.4
alcansassen 1621-7.3
alcun 1380-6; 1393-6
alcun hom 1393-6
alcuna 1380-6
alcuna persona 1380-6
alegrand 1892-2
alegre 1892-2
alegria 1569-7.1; 1892-2
alexarles 1536-10.8
alfàngia (f.) 1621-7.3
Alfonso 1393-6
alga 1373-7.6
algú 1456-7.5; 1555a-7.5
algú homa 1456-7.5
algú ix del sach qui sia deutor 1456-7.5
algú redolí 1456-7.5
alguasil 1755-7.2
alguazil 1700a-7.2
algun 1410-7.3; 1660-7.3; 1702a-7.3; 1967-1.1; 1990-2.1; 2008-3
algun dia 2008-3
algun jove 2008-3
algun poc 1967-1.1
algun virot 1990-2.1
algun virot a cantar 1990-2.1
alguna 1410-7.3; 1552-7.8; 1568-7.5; 1571-7.5; 1572-7.3; 1572-7.5; 1573-7.5; 1588-7.5; 1712-7.5; 1903-13.1; 1967-1.1
alguna de aquelles 1410-7.3
alguna falta 1571-7.5
alguna part 1568-7.5
alguna partida 1572-7.5; 1588-7.5
alguna persona 1571-7.5; 1712-7.5
alguna presa 1712-7.5
algunas 1621-7.3; 1903-13.1
algunas capellas 1903-13.1
algunas trenta fins en quaranta passes 1621-7.3
algunes 1915-2.1; 1989-1.1
algunes corredisses 1989-1.1
alguns 1410-7.5; 1474-7.5; 1501b-7.5; 1562-13.3; 1572-7.3; 1572-7.5; 1700-6.7; 1702b-7.3; 1712-7.5
alguns dinés 1572-7.5
alguns forats 1410-7.5
alguns nefrats 1562-13.3
alguns prohòmens 1501b-7.5
alguns soldats 1572-7.3
algús 1474-7.5
algús drets 1474-7.5
alí 1536-10.8
alias 1735/1740-7.8
àliga 1888-2
alivio 1892-2
alla (contr.) 1533/1543-13.3
allargar 1915-2.1
allargar-mos 1915-2.1
allegant 1380-6
allí 1531-6; 1562-13.3; 1573-7.5; 1888-2; 1892-2; 1903-13.1; 1929-6; 1990-2.1
allina 1990-2.1
al-lots 1903-13.1
Almanje 1677-6
almoyna 1929-6
Almudaina 1536-10.8
Almudayna 1489-7.6
almut 1735/1740-7.8
almuts 1700b-7.2
Alonso de Endrada 1557-7.5
als (contr.) 1483b-7.6; 1555a-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1571-7.5
als savis de consellers 1555a-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1571-7.5
als senyors de jurats 1483b-7.6

- alsària* 1720-7.1
alssand 1892-2
alt 1572-7.3
Altar 1644-13.3
altra 1651-7.2; 1700a-7.2; 1700b-7.2
altres 1456-7.5
altre 1393-6; 1544-13.3; 1552-7.8; 1571-7.5; 1660-7.3; 1892-2; 1992-2.1
altre manera 1552-7.8; 1571-7.5
altre part 1544-13.3; 1660-7.3
altres 1489-7.6; 1500-6.6; 1500-7.6; 1501b-7.5; 1555a-7.5; 1567-7.5; 1700-6.7; 1712-7.5; 1915-2.1; 1918-1.1; 1967-1.1
altri 1663-7.5
am (prep.) 1562-13.3
ama (n.) 1731-7.1
amable 1906-12.3
amada 1892-2
amada mia 1892-2
amadas 1892-2
amanasant 1702a-7.3
amartellat 1702b-7.3
amat 1892-2
amat niu 1892-2
amaynaren 1536-10.8
amb 1918-1.1; 1929-6; 1967-1.1; 1974-1.1; 1988-3; 1992-2.1; 1995-1; 1998-3; 2008-3
amb es 1967-1.1; 1988-3
amb es cabeis 1918-1.1
amb es conte 1967-1.1
amb es fameliar 1918-1.1
amb es plors 1988-3
amb es puntalet 1967-1.1
amb es que 2008-3
amb es uis 1995-1
amb so 1988-3
amb so casc 1992-2.1
amb so floc 2008-3
amb so molí 1988-3
amb so poble 1929-6
amb so seu germà 1998-3
amb sos dits 1974-1.1
ambostes 1974-1.1
amelles 1410-7.5
amén 1562-13.3; 1967-1.1
Amén 1531-6; 1579-13.3; 1599-13.3; 1644-13.3; 1660-7.3
amenças 1700-6.7
amenam (PsI4) 1373-7.6
Amer 1373-7.6
amich 1410-7.5; 1908-2
amichs 1702b-7.3
amidar 2008-3
amides 2008-3
amiga 1393-6
amo 1700-6.7; 1918-1.1; 1967-1.1; 1988-3
amolla (imp2) 1974-1.1
amor (f.) 1544-13.3
amortallant 1675-6.6
amos 1989-1.1
amostra 1555a-7.5
amostrat 1710-7.5
ampaltar 1707-7.4
amplària 1651-7.2
Ampurdà 1908-2
amu 1915-2.1
amuntonar 1550-7.6
an 1930-6.4; 1989-1.1
an (art.) 1417-7.6; 1456-7.5; 1457-7.5; 1483b-7.6
an (aux.) 1572-7.5
an (contr.) 1915-2.1
an (prep.) 1417-7.6; 1456-7.5; 1483b-7.6; 1513-7.6; 1536-10.8; 1572-7.5; 1967-1.1; 1974-1.1; 2008-3
an an Fransoy 1417-7.6
an an Johan Tur 1483b-7.6
an an Toni Arabí 1483b-7.6
an Anthoni 1410-7.5
an aqueixos 2008-3
an Berenguer 1456-7.5; 1457-7.5
an el 1967-1.1
an el bergantí 1536-10.8
an el puig 1621-7.3
an el rey 1544-13.3
an els 1572-7.5
an els deutors 1572-7.5
an en 1513-7.6
an en Pep 1989-1.1
an en Salvador March 1513-7.6
an es 1915-2.1; 1967-1.1

- an es bancs* 2008-3
an es director 1915-2.1
an es gall 1989-1.1
an es mateix temps 1915-2.1
an es meu enemic 1974-1.1
an es pelegrins 1930-6.4
an feta faena (aux.) 1572-7.5
an Micholau 1456-7.5
anà 1373-7.6; 1677-6; 1967-1.1
anam (PI4) 1915-2.1; 1988-3
anar 1544-13.3; 2000-12.1
anar de biscuns 2000-12.1
anaran (PsI6) 1417-7.6
anàrem 1621-7.3
anaren 1533/1543-13.3; 1948-1.1
anaren veure 1373-7.6
anar-mo-n'hi 2008-3
anar-vo'n 1995-1
anàs (ImS3) 1557-7.5
anasen 1373-7.6
anasses 1702b-7.3
anat 1544-13.3; 1967-1.1
anau (imp5) 1989-1.1
anau (PI5) 1990-2.1
anavant 1410-7.3; 1569-7.1
ancontrades 1493a-7.6
Andreu 1456-7.5; 1474-7.5; 1489-7.6; 1567-7.5; 1569-7.5; 1599-13.3; 1700a-7.2; 1707-7.4; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Andreu Colomar 1755-7.2
Andreu Guillem 1489-7.6
Andreu Jover 1599-13.3
Andreu Ju.^a 1599-13.3
Andreu Ju.^a Biluer 1599-13.3
Àngela 1720-7.1
anhelo 1892-2
aní 1621-7.3; 1642-7.3; 1702b-7.3
ànima 1531-6; 1569-7.1; 1721-7.1; 1731-7.1; 1892-2
animals 1675-6.6
Ànimas 1700-6.7
ànimes 1569-7.1
ànimes de purgatori 1569-7.1
ànimo 1642-7.3
anirà 1557-7.5
anmès 1456-7.5
anomenada 1720-7.1
anomenar 1557-7.5
anomenen (PS6) 1569-7.5
anremar 1493a-7.6
ans 1380-6; 1573-7.5
ans de 1721-7.1
ansà 1642-7.3
ansens 1651-7.2
ànsia 1573-7.5
ansiós 1892-2
antansiyó 1456-7.5
antes 1735/1740-7.8; 1903-13.1; 1915-2.1
antes d'axó 1903-13.1
Anthoni 1410-7.5; 1572-7.3; 1735/1740-7.8; 1737/1738-7.6; 1755-7.2
Anthoni Farrer 1572-7.3
Anthoni Tur Nadal 1755-7.2
antifaner 1400-7.2
antiguetat 1712-7.5
Antoni 1410-7.5; 1417-7.6; 1557-7.5; 1567-7.5; 1599-13.3; 1642-7.3; 1700-6.7; 1700a-7.2; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1710-7.5; 1721-7.1; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Antoni Andreu 1599-13.3
Antoni Blanch 1755-7.2
Antoni Bonet Sardina 1702b-7.3
Antoni Clapés 1755-7.2
Antoni Ferrer 1755-7.2
Antoni Joan 1567-7.5
Antoni Joan de Bernat 1567-7.5
Antoni Juhan 1417-7.6
Antoni Poll 1755-7.2
Antoni Riera de Jaume Pou 1702b-7.3
Antoni Señora 1735/1740-7.8
Antoni Tur Boter 1700-6.7
Antoni Vileta de Jordi 1557-7.5
Antonina 1702a-7.3; 1731-7.1
antrar 1707-7.4
Antt.^o Carreres 1677-6
anvelar 1493a-7.6
any 1380-6; 1500-6.6; 1501a-7.5; 1501b-7.5; 1539-6.7; 1544-13.3; 1555a-7.5; 1557-7.5; 1562-13.3; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.1; 1599-13.3; 1677-6; 1700-6.7; 1710-7.5; 1721-7.1; 1728-7.4

- anyada* 1456-7.5; 1501b-7.5; 1555a-7.5; 1555b-7.5
anyades 1644-13.3
anyellet 1735/1740-7.8
anys 1380-6; 1531-6; 1573-7.5; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1728-7.4; 1732-7.6; 1995-1
anys ha 1995-1
añ 1677-6; 1915-2.1
años 1903-13.1; 1915-2.1
añy 1732-6.6
añys 1663-7.5; 1702a-7.3
apacibble 1892-2
apar (PI3) 1410-7.5; 1483a-7.6
apareguerà 1571-7.5
aparellats 1621-7.3
aparexerà 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
apartàs 1892-2
apellat 1501b-7.5
apellants 1380-6
apeyà (PsI3) 1594-6.7
aplatat 1967-1.1
àpoca 1732-6.6
aporta 1557-7.1
aportà 1572-7.3; 1594-6.7
aportada 1544-13.3
aportant 1660-7.3
aportar 1557-7.1; 1571-7.5
aportarà 1569-7.1
aportaren 1644-13.3
aportàs 1642-7.3; 1675-6.6
aportasen 1677-6
aportat 1501b-7.5
aporten (PS6) 1677-6
apòstuls 1906-12.3
Apòstuls 1906-12.3
apotacari 1513-7.6
Apotecaris 1710-7.5
apparegué 1573-7.5
apparellats 1573-7.5
apparia 1569-7.1
apparrà (F3) 1569-7.1
appells 1501b-7.5
applicadós 1478/1479-7.5
aprende 1931-10.2
aprengan (PS6) 1562-13.3
après 1536-10.8; 1569-7.1; 1572-7.3; 1573-7.5; 1594-6.7; 1621-7.3; 1720-7.1; 1728-7.4; 1731-7.1
aquei 1948-1.1
aqueis 1948-1.1
aqueix 1995-1
aqueixos 1924-2; 1995-1; 2008-3
aquela 1474-7.5
aquell 1380-6; 1501b-7.5
aquell que no obeirà 1380-6
aquell qui regirà 1501b-7.5
aquella 1677-6
aquellas 1644-13.3
aquelles 1410-7.3; 1552-7.5
aquells 1380-6; 1393-6; 1478/1479-7.5; 1555a-7.5; 1567-7.5; 1663-7.5
aquells que tal cosa hauran comesa 1663-7.5
aquells qui delenquexen 1380-6
aquels que 1474-7.5
aquels qui deuen 1474-7.5
aquesta 1552-7.8
aquesta sua 1552-7.8
aquesta sua illa 1552-7.8
aqueste 1931-10.2
aquestos 1967-1.1; 2008-3
aquet 1929-6; 1931-10.2
aquet èxit 1931-10.2
aquet orde 1929-6
Arabí 1483b-7.6; 1557-7.5; 1567-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5
arbre 1544-13.3
arbres 1544-13.3
Arcabisbe 1664-7.5
arcabussos 1572-7.3
arch 1621-7.3
archabisba 1594-6.7
archabisbe 1501b-7.5; 1644-13.3
archàngel 1555a-7.5
Archebisbe 1555a-7.5
ardiacha 1555a-7.5; 1594-6.7
aré 1755-7.2
arenera 1700b-7.2
argent 1400-7.2; 1557-7.1; 1651-7.2; 1675-6.6; 1929-6

- argentíferas* 1908-2
aribà 1533/1543-13.3
Armadams 1642-7.3
armaren 1533/1543-13.3; 1562-13.3
armaren-y 1562-13.3
armari 1644-13.3
armarill 1644-13.3
armarills 1644-13.3
armaris 1500-7.6
armas 1557-7.1
armats 1572-7.3
armes 1642-7.3
aromàtich 1651-7.2
aromatisada 1929-6
arrambau (PI5) 1702b-7.3
arranca 1892-2
arrancan (PI6) 1903-13.1
Arraval 1721-7.1
Arraval de la Marina 1721-7.1
arreglaren 1967-1.1
arribà 1967-1.1
arribaren 1967-1.1
arribàs 1642-7.3
arriben 1500-6.6
arribi 1906-12.3
arricular 1906-12.3
arrisch 1568-7.5; 1728-7.4
arrivar 1908-2
arrufà 1967-1.1
artallaria 1594-6.7
artelaria 1562-13.3
artellaria 1536-10.8
artileria 1544-13.3
artilleria 1536-10.8
artillers 1967-1.1
as 1930-6.4
as (contr.) 1903-13.1; 1915-2.1; 1948-1.1; 1967-1.1; 1990-2.1; 1995-1; 2000-12.1
às (PI3) 1456-7.5; 1457-7.5
às acustumat (Pf2) 1417-7.6
as camp 1995-1
as capdamunt 1990-2.1
as cor 1903-13.1
as foc 2000-12.1
as llit 1915-2.1
as lloc 1948-1.1
as mal 2000-12.1
as nostrus pares 1903-13.1
as poble 1948-1.1
as qui té gana 1930-6.4
as trebai 1948-1.1
asa 1373-7.6
ascol·les 1513-7.6
ascriptura 1457-7.5
ascurar 1417-7.6
ase 1967-1.1; 1988-3
asejatat 1663-7.5
asertinament 1702a-7.3
asestava 1621-7.3
aseunador 1552-7.5
asglésias 1594-6.7
así 1544-13.3
asistències 1700-6.7
asò 1642-7.3; 1702a-7.3
aspadla 1417-7.6
aspasial 1456-7.5; 1457-7.5; 1474-7.5
aspir (PI1) 1988-3
asporta 1410-7.5
assassino 1967-1.1
àsens 1493b-7.6
assentar 1712-7.5
assentar ab 1712-7.5
assente (PS3) 1732-6.6
assí 1483a-7.6; 1539-6.7; 1573-7.5; 1588-7.5
assienda 1731-7.1
assò 1539-6.7; 1569-7.1; 1573-7.5; 1677-6; 1702b-7.3
assuntu 1906-12.3
astada 1573-7.5
astany 1417-7.6
astar 1483a-7.6
astes 1568-7.5
astigí 1417-7.6
astoles 1400-7.2
Astrany 1457-7.5
asuciats 1931-10.2
atèn (adv.) 1536-10.8
atesora (PI3) 1908-2
atlotes 1924-2
atracava 1967-1.1
atraqui 2008-3

atrobaren 1651-7.2
atrobat 1555a-7.5
Atsaró 1755-7.2
attès 1501b-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
Atzeró 1579-13.3
aubardà 1995-1
Aubarqueta 1755-7.2
Aubarqueta (antr.) 1707-7.4
Aubarqueta (top.) 1707-7.4; 1731-7.1
aubersch 1599-13.3
auberg 1599-13.3
aucels 1675-6.6
auctoritat 1501b-7.5; 1572-7.5
aufabaguera 1924-2
aufàbia 1700a-7.2; 1700b-7.2
Aulària (antr.) 1483b-7.6; 1533/1543-13.3; 1536-10.8
augment 1929-6
aurà 1568-7.5
ausència 1700b-7.2
ausentat 1712-7.5
aute 1710-7.5
autèntichs 1588-7.5
avall 1924-2
avalot 1557-7.5
avalots 1557-7.5
avant 1457-7.5; 1573-7.5; 1655-7.5; 1677-6
avar (inf.) 1474-7.5
avarats 1995-1
avem 1501a-7.5
avem a donar 1501a-7.5
avem a pegar 1501a-7.5
avenir 1918-1.1
aver 1677-6
aver colpegat 1702a-7.3
aver colpegat [...] a sa muller. 1702a-7.3
avi 1569-7.1
àvia 1569-7.1
avia 1373-7.6
avia feta 1533/1543-13.3
avian 1544-13.3
avian anar 1544-13.3
avuy 1539-6.7; 1929-6
axada 1755-7.2
axanque 1755-7.2
axapà (inf.) 1909-12.1

axellar 1663-7.5
axia 1456-7.5
axir 1562-13.3
aygo 1417-7.6
aygua 1373-7.6; 1410-7.3; 1557-7.1; 1675-6.6; 1702b-7.3; 1731-7.1
aygua calda 1675-6.6
ayma (PI3) 1888-2
aymants 1888-2
Aymarich 1501b-7.5; 1513-7.6
Aymerich 1599-13.3
ayñ 1732-6.6
ayñ 1732-6.6
ayre 1621-7.3
aytal 1380-6; 1393-6; 1410-7.3
Ayvissa 1539-6.7
àzens 1373-7.6

B

baco 2000-12.1
bacs 1702b-7.3
badoc 2000-12.1
bagasses 1410-7.5
baix 1728-7.4
bal·le 1555a-7.5
bal·les 1573-7.5
bal·les quarterners 1573-7.5
Balàfia 1755-7.2
balandrot 1992-2.1
Balansat 1700a-7.2; 1702b-7.3; 1731-7.1
Balanzat 1573-7.5
balcó 1737/1738-7.6
balconatge 1924-2
balda 1732-7.6
baldes 1732-7.6
baldraca 1702b-7.3; 1995-1
bales 1651-7.2
balles (m.) 1380-6
Baló (antr.) 2000-12.1
balonetes 1700b-7.2
Baltazar 1700a-7.2
bamba 1998-3
banayta 1557-7.1
banc 1967-1.1
banchs 1562-13.3; 1579-13.3; 1700b-7.2

- bancs* 2008-3
banderas 1579-13.3
Banet 1489-7.6; 1550-7.6
banyades 1651-7.2
Baptista 1588-7.5
baques 1655-7.5
barba 2000-12.1
barba merdosa 1410-7.5
Barba rossa (antr.) 1544-13.3
barca 1400-7.2; 1562-13.3; 2008-3
barcada 1493b-7.6
barcaràs 1568-7.5
barcas 1533/1543-13.3; 1562-13.3
barcella 1735/1740-7.8
barcelles 1700b-7.2
Barceló 1721-7.1
barda 2000-12.1
Barnadí 1489-7.6; 1550-7.6
Barnadí Joan de Francesc 1550-7.6
barqueres 2000-12.1
barquetes 1924-2
barretines 1700b-7.2
Barthomeu 1588-7.5; 1735/1740-7.8; 1737/1738-7.6
Barthomeu Llobet 1588-7.5
Bartolomeu 1478/1479-7.5
Bartomeu 1513-7.6; 1570-7.5; 1571-7.5; 1621-7.3
1700a-7.2
Bartomeu Colomar 1571-7.5
Bartomeu Tur 1513-7.6; 1570-7.5
bastaxos 1493b-7.6
bastó 1642-7.3
bastonades 1642-7.3
batall 2000-12.1
batalla 1663-7.5
batcollada 2000-12.1
batia (inf.) 1903-13.1
batiar 1990-2.1
batista 1700b-7.2
Batista 1501a-7.5; 1501b-7.5
batles 1501b-7.5
batles de appells 1501b-7.5
batre 1702a-7.3
bé 1660-7.3; 2000-12.1
becada 2000-12.1
beent 1702b-7.3
beguessen (ImS6) 1675-6.6
beias 1755-7.2
bellas 1892-2
Belver (antr.) 1417-7.6; 1456-7.5; 1457-7.5
ben 1988-3
ben ha X anys 1380-6
benefactós 1569-7.1
benehiren 1599-13.3
beneyssen 1675-6.6
benifets 1500-6.6
Benimaymó 1735/1740-7.8
Benimor 1755-7.2
beniplàcit 1552-7.8
béns 1569-7.1; 1573-7.5; 1599-13.3; 1700a-7.2; 1721-7.1; 1731-7.1; 1755-7.2
Berenguer 1373-7.6; 1417-7.6; 1456-7.5; 1457-7.5; 1501a-7.5
Berenguer Belver 1417-7.6; 1456-7.5
Berenguer Bonet 1417-7.6
Berenguer Joan 1373-7.6
Berenguer Johan 1373-7.6; 1501a-7.5
Berenguer Toras 1501a-7.5
berengueres 1410-7.5
bergantí 1536-10.8; 1562-13.3
berguantí 1533/1543-13.3
Bernat 1373-7.6; 1410-7.5; 1474-7.5; 1489-7.6; 1501b-7.5; 1513-7.6; 1552-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1588-7.5; 1621-7.3; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Bernat Aymarich 1501b-7.5; 1513-7.6
Bernat Castell 1572-7.5
Bernat Castelló 1569-7.5
Bernat Guillem 1501b-7.5
Bernat Nicolau 1513-7.6
Bernat Ramon 1373-7.6; 1474-7.5; 1489-7.6
Bernat Sala 1573-7.5; 1588-7.5
Bernat Torres 1569-7.5
Bernat Torres Seguí 1573-7.5
berrugaments 1995-1
berruguet 1995-1
Berthomeu 1573-7.5; 1755-7.2
Berthomeu Boter 1755-7.2
Berthomeu Figueretas 1755-7.2
Berthomeu Guasch 1755-7.2

- Berthomeu Torres Pujol* 1755-7.2
Berthomeu Tur 1755-7.2
Berthomeu Tur de Toni 1573-7.5
Berthomeu Yern 1755-7.2
Bertomeu 1621-7.3
besà 1967-1.1
besan (PI6) 1552-7.8
bescuyt 1567-7.5
bestiar 1570-7.5; 1571-7.5; 2000-12.1
bestiar llenar 1570-7.5
bèstias 1514-7.6
Bestorre 1990-2.1
bestraure 1501b-7.5
beure 1702b-7.3
bèurer (inf.) 1660-7.3
Beya 1735/1740-7.8
biblioteca 1931-10.2
bibliuteca 1931-10.2
bigas 1737/1738-7.6
Bihasall 1599-13.3
Biluer 1599-13.3
bisba 1539-6.7
bisbe 1539-6.7
biscuns 2000-12.1
biscunsar-se 2000-12.1
bístia 1417-7.6
Blai 1755-7.2
blanc 1493a-7.6
blanch 1400-7.2; 1557-7.1; 1651-7.2; 1700b-7.2; 1720-7.1
Blanch 1755-7.2
blancura 1888-2
blanquejar 1410-7.5
blanquejava 1410-7.5
blats 1501b-7.5
Blay 1702a-7.3
bleda 2000-12.1
bofet 1700b-7.2
bogaravell 1478/1479-7.5
boga-revell 1655-7.5
bogua 1478/1479-7.5
boix 1983-1
boixots 1983-1
bolig 1478/1479-7.5
bolix 1655-7.5
bombarda 1536-10.8
bombarde 1536-10.8
bombarder 1513-7.6
bombet 1700a-7.2
bomià 1655-7.5
bona 1572-7.5; 1990-2.1
Bonapart 1456-7.5
bonbarder 1493b-7.6
Bonet 1417-7.6; 1483b-7.6; 1513-7.6; 1588-7.5; 1702b-7.3
bons 1983-1
bons allots 1983-1
boquera 1735/1740-7.8
boquera de sebas 1735/1740-7.8
boqueras 1731-7.1
Borasà (antr.) 1456-7.5; 1457-7.5
borboll 1967-1.1
Borràs 1599-13.3
borrell 1621-7.3
borrida 1994-10.5
boscanes 1924-2
bosch 1702a-7.3; 1707-7.4; 1720-7.1
bossar 1550-7.6; 1571-7.5
bossers 1501b-7.5
Botafoch 1536-10.8
botana 1700b-7.2
botavant 1621-7.3
botavantada 1621-7.3
Boter 1700-6.7; 1737/1738-7.6; 1755-7.2
Boteret 1737/1738-7.6
botiguer 1568-7.5
botigues 2008-3
Botin 1735/1740-7.8
botines] coll alt 2008-3
botó 1983-1
bous 1571-7.5
bovines 1571-7.5
bovines y porquines 1571-7.5
bras 1908-2
brasat 1642-7.3
bravatjant 1621-7.3
Britja 1755-7.2
brocal 1700a-7.2
brocat 1557-7.1
brodat 1557-7.1
bromeig 1998-3
brou 1994-10.5

Bru 1557-7.5
brucat 1500-7.6
bruixes 1983-1
bufó 1702b-7.3
bufonet 1702b-7.3
bul-la 1906-12.3
bullas 1531-6
burell 1700a-7.2
burro 1642-7.3
buscant 1988-3
buscar 1728-7.4
busquen (PI6) 1915-2.1
buyda 1555a-7.5; 1555b-7.5
buyt 1456-7.5

C

ca seua 1918-1.1; 1967-1.1
ca seue 1915-2.1
Ca's 1989-1.1
Ca's Marins 1989-1.1
cabeis 1918-1.1
cabestra 1967-1.1
cabra 1621-7.3
cabras 1621-7.3
cabridet 1735/1740-7.8
Cabriel 1702a-7.3
cada 1573-7.5; 1732-6.6; 1737/1738-7.6
cada costat 1732-6.6
cada dia 1737/1738-7.6
cadafos 1700a-7.2
cada hu 1569-7.5; 1573-7.1; 1675-6.6
cadiró 1967-1.1
caiga 1967-1.1
caiguen 1712-7.5
Caixe 1931-10.2
caixonada 1998-3
Cala Llonga 1755-7.2
calabrès 1417-7.6
calamitat 1700-6.7
calaren 1967-1.1
calavera 1501b-7.5
calavera qui és vinguda 1501b-7.5
calco 1588-7.5
calçons 1983-1
calitat 1663-7.5

caliuada 1967-1.1
Cal-lus 1906-12.3
calradas 1892-2
calsada 1569-7.5
calses 1651-7.2; 1700a-7.2
calsons 1700a-7.2
cambi 1588-7.5
cambra 1410-7.5
cambray 1700b-7.2
cambreta 1572-7.3
camellot 1651-7.2
camellot negre venecià 1651-7.2
camí 1493b-7.6; 1533/1543-13.3; 1915-2.1; 1990-2.1
camí de ses Dones 1990-2.1
camia 1755-7.2
caminal 1531-6
camisa 1755-7.2
camisas 1700a-7.2; 1755-7.2
camises 1675-6.6; 1700b-7.2
camisola 1621-7.3
camp 1579-13.3; 1983-1; 1995-1
campana 1539-6.7
campanar 1539-6.7; 1572-7.3
campanas 1664-7.5
campanya 1731-7.1
campàs 1755-7.2
Camporels 1513-7.6
Can 1720-7.1
Can Cosmi 1720-7.1
Can Roca) 1720-7.1
canadelas 1400-7.2
Canadella 1707-7.4; 1755-7.2
canai 2008-3
canalles 1514-7.6
Canavall 1755-7.2
cançons 1888-2
candeleros 1700b-7.2
canelles 1493a-7.6
cànem 1731-7.1
cànem femella 1731-7.1
cànem mascle 1731-7.1
canes 1651-7.2
canisos 1700a-7.2
cans 1571-7.5; 1621-7.3; 1702a-7.3; 2000-12.1

- Cansallada (antr.)* 1513-7.6
cansons 1892-2
cantan (PI6) 1888-2
cantar 1990-2.1
canterano 1998-3
cantidat 1712-7.5
cantilenes 1400-7.2
cantitat 1474-7.5; 1710-7.5
cap 1500-7.6; 1557-7.1; 1572-7.3; 1642-7.3; 1702b-7.3; 1915-2.1; 1983-1; 1989-1.1; 1998-3
Cap 1755-7.2
cap a's corral 1989-1.1
cap a's port 1915-2.1
cap al cel 1983-1
capdamunt 1990-2.1
Capelà 1373-7.6
capell 1700b-7.2; 1924-2; 1988-3
capellans 1493a-7.6
capellas 1903-13.1
capes 1400-7.2; 1500-7.6; 1531-6
capità 1557-7.5
capitans 1544-13.3
capitol 1531-6; 1720-7.1
capitols 1731-7.1
cara 1544-13.3; 1621-7.3
carabassa 1755-7.2
Caragador 1417-7.6
carceler 1380-6
càrcer 1410-7.3
Cardona 1735/1740-7.8; 1755-7.2
càrech 1457-7.5; 1501a-7.5
caremàs 1500-7.6
cariño 1908-2
cariños 1908-2
cariñu 1931-10.2
carinyós 1892-2
caritat 1513-7.6; 1569-7.1; 1569-7.5; 1572-7.5
Carlos 1720-7.1
carmasí 1557-7.1
Carme 1998-3
carn 1571-7.5; 1675-6.6; 1988-3
carnage 1514-7.6
carneseria 1571-7.5
carns 1571-7.5
Carragador 1562-13.3
càrrech 1501b-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5
càrrechs 1500-6.6; 1571-7.5
carregador 1568-7.5
carrer 1721-7.1
carrer de la Pilota 1721-7.1
Carreras 1710-7.5
Carreres 1677-6
carussa 1995-1
cas 1989-1.1; 1990-2.1
casa 1555a-7.5; 1599-13.3; 1710-7.5; 1721-7.1; 1731-7.1; 1732-7.6; 1915-2.1; 1967-1.1
casàlits 1924-2
casas 1755-7.2
casas de beias 1755-7.2
casc 1992-2.1
cascabelletgen 1924-2
cascú 1417-7.6; 1569-7.1
cascun 1380-6; 1501b-7.5; 1557-7.1; 1568-7.5; 1569-7.1
cascun any 1380-6
cascun cap 1557-7.1
cascun dia 1568-7.5
cascun disapte 1501b-7.5
cascuna 1557-7.1
cascuna festa 1557-7.1
case 1915-2.1
caser 1675-6.6
cases 1663-7.5
cases de abelles 1663-7.5
Casetas (antr.) 1707-7.4
casi 1974-1.1
cassa 1493a-7.6; 1702a-7.3
Cassà 1500-7.6
cassat 1702a-7.3
casta 1918-1.1
Castalló 1513-7.6
castanyoles 1915-2.1; 1995-1
Castayó 1373-7.6
Castel 1493b-7.6
Castell 1410-7.3; 1478/1479-7.5; 1572-7.5
Castella 1393-6
castellana 1728-7.4

- castellanes* 1500-6.6
castellanizats 1906-12.3
castellans 1500-6.6
Castelló 1513-7.6; 1569-7.5
casula 1400-7.2
Catalina 1599-13.3; 1702a-7.3; 1731-7.1
Catalina Aymerich 1599-13.3
Catalineta 1983-1
Catedral 1990-2.1
Cathalina 1702a-7.3
catholica 1544-13.3
Catholica 1675-6.6
catui 1456-7.5
catius 1417-7.6; 1483a-7.6
catius qui aportaran 1417-7.6
cativeri 1660-7.3
catret 2008-3
caudal 1712-7.5
cautius 1930-6.4
cavalcà 1373-7.6
cavaller 1569-7.1
cavalleria 1707-7.4
Cavalleria 1707-7.4
cavant 1924-2
caxa 1732-6.6
caxas 1644-13.3
caxetes 1400-7.2
caygan (PS6) 1663-7.5
cayguda 1892-2
cel 1983-1
Cel 1930-6.4
cel de llit 1700b-7.2
celebradas 1569-7.1; 1721-7.1
celebram 1501b-7.5
celebran (PI6) 1908-2
celebrar 1721-7.1
celebrassen 1675-6.6
celebren (PS6) 1721-7.1
Cels 1930-6.4
cendres 1929-6
censals 1567-7.5
centenar 1550-7.6
centenari 1908-2
cenyeix 1992-2.1
cepell 1915-2.1
cert 1573-7.5
cervell 1892-2
chadas 1755-7.2
chades 1755-7.2
Chancho 1735/1740-7.8
charitat 1700-6.7
Charracó 1755-7.2
chen 1915-2.1
chen seue 1915-2.1
chiqueta 1700b-7.2
Christi 1493a-7.6
christians 1663-7.5
Christians 1675-6.6
Christo 1700-6.7
Christofol 1700b-7.2
ciència 1892-2
cinch 1501b-7.5; 1555a-7.5; 1573-7.5; 1720-7.1; 1721-7.1; 1728-7.4; 1755-7.2
circumveya 1588-7.5
ciris 1929-6
Ciscar 1642-7.3
cistelló 1735/1740-7.8
ciurons 1735/1740-7.8
ciutadans 1906-12.3
ciutat 1569-7.1
Ciutat 1644-13.3
clama 1410-7.5
Clapés 1513-7.6; 1588-7.5; 1755-7.2
clapetjades 1924-2
claritat 1712-7.5
clau (f.) 1417-7.6
claus (m.) 1728-7.4
claus (f.) 1712-7.5; 1732-6.6
clavallinera 1924-2
clavaraga 1474-7.5
clavari 1456-7.5; 1567-7.5
Clavaris 1732-6.6
clavells 1655-7.5
clavesons 1995-1
clero 1493a-7.6; 1660-7.3
Clero 1644-13.3; 1677-6
clot 1731-7.1
clot de la vinya Vella 1731-7.1
clotell 2000-12.1
coa 1989-1.1
cobrar 1569-7.5; 1588-7.5; 1737/1738-7.6

- cobrarà* 1712-7.5
cobriran 1555b-7.5
cobre (PS3) 1588-7.5
Cocarella 1552-7.8
Cocorella 1410-7.5
Cofadria 1732-6.6
cogulles 1513-7.6
coll 1918-1.1; 1967-1.1
coll alt 2008-3
Coll de Vaca (top.) 1707-7.4
colocar 1728-7.4
colocarà 1728-7.4
colocaren 1644-13.3
Colom 1373-7.6
Colomar 1410-7.5; 1501b-7.5; 1571-7.5; 1700a-7.2; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Colomer 1755-7.2
colomins 1983-1
coloms 1655-7.5
color 1700a-7.2
color de pança 1700a-7.2
colorir 1728-7.4
colors 1651-7.2
colp 1536-10.8; 1642-7.3; 1967-1.1; 2000-12.1
colpegat 1702a-7.3
colps 1572-7.3
colsevulen 1474-7.5
columnes 1728-7.4
com 1998-3
com qui no n'és com qui no n'és 2008-3
comansí 1483a-7.6
comansí de 1483a-7.6
comansí de hobar 1483a-7.6
comellar 1888-2
comenats 1380-6
començà 1967-1.1
començat 1642-7.3
comensada 1707-7.4
comensan (PI6) 1892-2
comensàs 1557-7.5
comensí 1489-7.6; 1621-7.3
comerci 1552-7.8
comers 1908-2
comès 1393-6
cometa (PS3) 1393-6
Comissari 1664-7.5
comoditat 1571-7.5
Comonitat 1677-6
compañero 1677-6
compañía 1728-7.4
Company 1710-7.5
companya 1594-6.7
companyia 1410-7.5; 1702b-7.3
comparegau (PS5) 1675-6.6
compariren 1573-7.5
compartiment 1572-7.5
compartiments 1568-7.5
compàs 1992-2.1
completes 1557-7.1
complida (part.) 1915-2.1
compliment 1599-13.3
complit (part.) 1400-7.2; 1995-1; 1998-3
comportats 1474-7.5
comprà 1500-7.6
comprades 1569-7.5
comprar 1552-7.5; 1567-7.5; 1588-7.5
compraran 1571-7.5
compraren 1573-7.5
comprendre 1410-7.3
comprí 1417-7.6; 1483a-7.6; 1493b-7.6; 1514-7.6; 1550-7.6
comptà 1544-13.3
comptam (PI4) 1569-7.5; 1572-7.5
comptàvem 1533/1543-13.3; 1536-10.8
compte 1573-7.5; 1712-7.5
compte ni rahó 1573-7.5
Compus Christi 1493a-7.6
comta 1456-7.5; 1474-7.5
comtadós 1474-7.5
comtam (PI4) 1570-7.5
comú 1732-6.6
comunitat 1474-7.5; 1500-6.6; 1660-7.3
conagut 1474-7.5
Concepció 1728-7.4
Concepció de la mare de Déu del Secós 1572-7.5
concepció 1569-7.1
concernents 1573-7.5
concert 1642-7.3
conciències 1531-6
concluí 1700b-7.2

- concluit* 1755-7.2
concordans 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.5
concordant 1478/1479-7.5
concordants 1474-7.5
concordaren 1501b-7.5; 1660-7.3
concordaren [...] de comprar-li 1501b-7.5
concordi (n.) 1544-13.3
concòrdia 1644-13.3
concorrent 1552-7.8
condempna 1380-6
coneguda 1663-7.5
conegué 1967-1.1
conegut 1702a-7.3
coneguts 1702b-7.3
coneix 1732-7.6
conex 1393-6
confesam a deure 1501a-7.5
confesor 1599-13.3
confessa (PI3) 1732-7.6
confessam (PI4) 1501a-7.5
confirmà 1594-6.7
conforme 1644-13.3; 1712-7.5
conformitat 1720-7.1
confrontada 1707-7.4
confrontava 1410-7.5
congregats 1557-7.5; 1660-7.3; 1677-6
congregats y ajustats 1557-7.5
conii 1988-3
conills 1655-7.5
cònjuges 1721-7.1; 1731-7.1
conprí 1500-7.6
conquordants 1456-7.5
conreador 1707-7.4
conrearà 1707-7.4
consalés 1456-7.5
consei 1930-6.4
consel 1456-7.5; 1457-7.5; 1474-7.5
conselés 1456-7.5
consell 1478/1479-7.5; 1493a-7.6; 1501b-7.5; 1531-6; 1555a-7.5; 1677-6
Consell 1410-7.3
consellers 1501b-7.5; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
consells 1573-7.5
consentiment 1501b-7.5
conservand 1892-2
considerant 1731-7.1
consiguient 1929-6
consiguientment 1929-6
consol 1700-6.7
conssel 1456-7.5
conssol 1892-2
constituciones 1664-7.5
constituiren 1644-13.3
construir 1572-7.5
contam (PI4) 1539-6.7; 1557-7.5; 1568-7.5; 1579-13.3; 1599-13.3; 1664-7.5
contangudes 1457-7.5
contaven 1702b-7.3
conte 1712-7.5; 1967-1.1
contempland 1892-2
contemplas 1888-2
contentaria 1700-6.7
contento 1707-7.4
continuarien 1989-1.1
continuàs (ImS3) 1700-6.7
contínuos 1707-7.4
contradictió 1555a-7.5
contrària 1998-3
contrastant 1380-6
convé 1573-7.5; 1599-13.3
convengué 1967-1.1
convenia 1572-7.3; 1573-7.5
convenia se remediassen 1573-7.5
còpia 1702b-7.3
còprien (PS6) 1567-7.5
cor 1400-7.2; 1892-2
corador 1513-7.6
coral 1400-7.2
coram 1735/1740-7.8
coranta 1915-2.1
corbes 1478/1479-7.5; 1655-7.5
cordellat 1700b-7.2
cordó 1988-3
coresma 1400-7.2; 1478/1479-7.5
cornisa 1728-7.4
cornut 1410-7.5
Corona (top.) 1417-7.6; 1702b-7.3
coronas 1552-7.8
corporal 1569-7.1

- Corpro Crist* 1417-7.6
Corpu Christi 1500-7.6
Corpus domini 1539-6.7
corral 1989-1.1
córrar 1417-7.6
corredisses 1989-1.1
correguent 1700-6.7
corrents 1702b-7.3
córrer 1663-7.5
córrer la Vila 1663-7.5
correrà 1728-7.4
correrén 1967-1.1
correspondència 1702a-7.3
corretges 1732-7.6
corretgir 1930-6.4
correu 1544-13.3
cors 1400-7.2
cort 1410-7.5; 1555a-7.5
corter 1373-7.6; 1493a-7.6
corteres 1588-7.5
Cortès 1417-7.6
cortó 1573-7.5; 1579-13.3
cortoner 1573-7.5
cortoners 1573-7.5
cortons 1594-6.7
cos 1569-7.1; 1702a-7.3; 1721-7.1; 1728-7.4
Cos 1644-13.3
cosa 1380-6; 1536-10.8; 1663-7.5; 1702a-7.3; 1712-7.5; 1903-13.1
cosa alguna 1712-7.5; 1903-13.1
cosa de 1621-7.3
cosa ninguna 1536-10.8; 1712-7.5
cosas 1700-6.7
coses 1410-7.3; 1573-7.5
cosí 1702b-7.3
Cosme 1572-7.5
Cosme Joan 1572-7.5
Cosmi 1720-7.1
cossa 1571-7.5
cossiets 1924-2
cossos 1664-7.5
cost 1373-7.6; 1588-7.5
Costa 1677-6; 1702a-7.3; 1755-7.2
costà 1373-7.6
costas 1908-2
costat 1552-7.5; 1732-7.6; 1732-6.6
costats 1728-7.4
costelles 1967-1.1
costums 1908-2; 1929-6
cotidianes 1500-6.6
cotó 1651-7.2; 1700a-7.2
Cotxillos (antr.) 1567-7.5
cotxorriillo 1915-2.1
coua 1655-7.5; 1967-1.1
cova 1702b-7.3; 1990-2.1
Cova 1702b-7.3
Cova de Santa Ignès 1702b-7.3
coxi 1675-6.6
coxineres 1700b-7.2
coxins 1400-7.2; 1700b-7.2
coydaran (PsI6) 1562-13.3
crastats 1755-7.2
Creador 1410-7.3
creència 1892-2; 1929-6
creguí 1621-7.3
crehent 1675-6.6
creim (PS4) 1995-1
creis (PI5) 1989-1.1
cremin 1915-2.1
crestat 1571-7.5
crestay 1400-7.2
crestayll 1400-7.2
creu 1400-7.2; 1903-13.1; 1967-1.1; 1998-3
Creueta 1990-2.1
creyem 1536-10.8
criada 1721-7.1
cridi 1642-7.3
cristai 1755-7.2
cristiandat 1929-6
cristians 1579-13.3
Cruzada 1664-7.5
cualsevulen 1474-7.5
cualsevulen vituales 1474-7.5
cuberta 1493b-7.6; 1500-7.6; 1707-7.4
cubertes 1400-7.2; 1493a-7.6
Cucarella 1570-7.5
cucuth 1410-7.5
cugulles 1513-7.6
cuidado 1712-7.5; 1732-6.6; 1967-1.1
cuiden (PS6) 1721-7.1
cuina 1967-1.1

cuïtar-la 1702a-7.3
cullerons 1989-1.1
cullit 1555a-7.5; 1555b-7.5
cullita 1567-7.5
cumensà 1931-10.2
cumpañera 1903-13.1
cumpañero 1903-13.1
cumplen 1573-7.5
cumplidament 1731-7.1
cumpliment 1702a-7.3
cumplint 1908-2
cumudidad 1931-10.2
cumulguan 1906-12.3
cumvide (PI3) 1915-2.1
cuncedí (inf.) 1906-12.3
cunesch (PI3) 1915-2.1
cunexe (inf.) 1903-13.1
cunferències 1931-10.2
Cungrés 1906-12.3
cunquistados 1906-12.3
cunrreu 1931-10.2
cunsagrat 1903-13.1
cunsocis 1931-10.2
cuntà (inf.) 1906-12.3
cuntar 1903-13.1
cuntarvus 1903-13.1
cuntrariedades 1931-10.2
cunveni 1931-10.2
cunversacions 1906-12.3
cura (n.) 1700-6.7
cura (imp2) 1702b-7.3
cura de Ànimas 1700-6.7
cura-te'l 1702b-7.3
currador 1755-7.2
curro 2008-3
curta 1906-12.3
curtó 1903-13.1
custòdia 1400-7.2; 1500-7.6
custòdies 1929-6
cuxa 1675-6.6
cuxins 1755-7.2
cuxins de llaurar 1755-7.2
cuydà 1892-2
cuyna 1737/1738-7.6
cuynavà 1373-7.6
cuyut 1571-7.5

Ç

ço (pron.) 1501b-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.5;
 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1572-7.5
ço és 1571-7.5

D

d'aquell qui l'ha pres 1380-6
d'el jardí 1892-2
d'en Joanet 1983-1
d'es Apòstols 1906-12.3
d'es colomins 1983-1
d'es forn 1918-1.1
da (inf.) 1930-6.4
da (prep.) 1417-7.6; 1483a-7.6
dacsa 1989-1.1
daembre 1373-7.6
dal (adv.) 1892-2
dal (contr.) 1483a-7.6
dal una planta 1892-2
dalt 1539-6.7
dalt de 1998-3
dalt del campanar 1539-6.7
Damià 1720-7.1
dampnatge 1380-6
dan 1501b-7.5
danagar-la 1500-7.6
dant (ger.) 1915-2.1
dant entenent 1915-2.1
dany 1573-7.5; 1621-7.3
dañy 1702a-7.3
danys 1573-7.5
dar 1988-3
daré 1990-2.1
dar-me 1988-3
dasaguals 1456-7.5
dat 1702a-7.3
datarmanat 1456-7.5
daurador 1728-7.4
daurats 1400-7.2
daval 1478/1479-7.5
davall 1983-1
davant 1642-7.3
davant de 1755-7.2
davant de llit 1755-7.2

- davers* 1621-7.3
de 1410-7.3; 1501a-7.5; 1501b-7.5; 1513-7.6; 1550-7.6; 1557-7.5; 1567-7.5; 1572-7.3; 1572-7.5; 1573-7.5; 1663-7.5; 1700-6.7; 1700a-7.2; 1702b-7.3; 1720-7.1; 1735/1740-7.8; 1918-1.1; 1929-6; 1967-1.1; 1983-1; 1995-1; 2000-12.1; 2008-3
de abelles 1663-7.5
de allí avant 1573-7.5
de Andreu 1700a-7.2
de Anthoni Beya 1735/1740-7.8
de Bartomeu 1700a-7.2
de Bernat 1567-7.5
de biscuns 2000-12.1
de comprar-li 1501b-7.5
de continent 1474-7.5
de corpore Xpi 1400-7.2
de corpore Xti. 1539-6.7
de Ffranch 1557-7.5
de Francesc 1550-7.6
de Francesch 1700a-7.2
de Galamó 1572-7.5
de huy en havant 1710-7.5
de Jaume 1700a-7.2
de Joan 1700a-7.2
de Jordi 1557-7.5
de Juan 1700a-7.2
de Juan Torre 1700a-7.2
de la dreta 1983-1
de Llucià 1700a-7.2
de lo més curro 2008-3
de March 1720-7.1
de Miquel 1557-7.5
de Nagro 1501a-7.5
de paradís 1410-7.3
de Pere des Rubió 1700a-7.2
de Perella 1573-7.5
de Pormany 1513-7.6
de present 1501b-7.5
de prompte 1915-2.1
de qui 1457-7.5
de qui avant 1457-7.5
dequi-sdiuhancompradesmoltespells 1552-7.5
de Quint 1567-7.5
de rahó y justícia 1573-7.5
de Ramon 1557-7.5
de Sebastià 1700a-7.2
de Sperança 1557-7.1
de Toni 1700a-7.2
de tota la vida 1903-13.1
de vers (prep.) 1621-7.3
de vuy dia en avant 1720-7.1
de vuy en avant 1677-6
deber 1908-2
decherie (Cn3) 1915-2.1
deea (ImI3) 1533/1543-13.3
defendre 1552-7.8
defensió 1552-7.8
defensió alguna 1552-7.8
defuncts 1675-6.6
dega (PS3) 1569-7.5
degan (PS6) 1664-7.5; 1732-6.6
degen (PS6) 1474-7.5; 1555a-7.5
degolaran (PsI6) 1562-13.3
degolat 1533/1543-13.3
deguen (PS6) 1552-7.5; 1555b-7.5; 1568-7.5
dehim (PI4) 1393-6
deix 1569-7.1
deixarà 1998-3
deixàssiu 1988-3
deixe (PI1) 1731-7.1
del (contr.) 1380-6; 1410-7.5; 1410-7.3; 1478/1479-7.5; 1489-7.6; 1536-10.8; 1539-6.7; 1550-7.6; 1572-7.5; 1579-13.3; 1675-6.6; 1700a-7.2; 1707-7.4; 1888-2; 1998-3
del dit 1410-7.5
del honrat 1380-6
del lloc 1700a-7.2
del lloc des Rubió 1700a-7.2
del loch 1489-7.6
del mar 1888-2
del negosi 1579-13.3
del Pa Alís 1675-6.6
del qual 1700a-7.2
del regne 1410-7.3
del Secós 1572-7.5
del sènyer 1550-7.6
delà (adv.) 1373-7.6
delenquexen 1380-6

- Delfi (antr.)* 1544-13.3
delícia 1892-2
della (contr.) 1533/1543-13.3
delliberar 1410-7.3
dells 1493a-7.6
dells (contr.) 1621-7.3
dels (contr.) 1533/1543-13.3; 1567-7.5; 1571-7.5; 1579-13.3; 1700a-7.2; 1755-7.2; 1908-2; 1930-6.4
dels béns 1700a-7.2; 1755-7.2
dels bous 1571-7.5
dels Cels 1930-6.4
dels moltons 1571-7.5
dels moros 1579-13.3
dels musulmans 1908-2
dels nostros 1533/1543-13.3
dels poblats 1567-7.5
deman (PII) 1988-3
demanà 1967-1.1; 1983-1
demanassen (ImS6) 1675-6.6
demaní 1892-2
demenaren 1493a-7.6; 1710-7.5
Demià 1594-6.7
dempuixes 1410-7.5
den 1536-10.8; 1621-7.3
denou 1651-7.2
dèntol 1478/1479-7.5
denuncio 1702a-7.3; 1702b-7.3
departiu 1731-7.1
deposant 1573-7.5
deposarà 1501b-7.5
depòsit 1660-7.3; 1732-6.6
deposità 1644-13.3
depositarà 1712-7.5
depositat 1712-7.5
depossats 1571-7.5
depossitaris 1571-7.5
deputat 1557-7.5
dequí 1531-6
derreraement 1552-7.8
des (contr.) 1700a-7.2; 1903-13.1; 1924-2; 1929-6; 1990-2.1; 1998-3
des fadrins 1924-2
des Rastre 1990-2.1
des Rubió 1700a-7.2
des tio Joan 1998-3
desacomediment 1557-7.5
desafiau (PI5) 1702b-7.3
desafie (PI1) 1702b-7.3
desagradu 1906-12.3
desaner 1732-6.6
descalsos 1675-6.6
descàrrech 1573-7.5
descendenci 1906-12.3
descoberta 1720-7.1
desconssol 1892-2
descubrir 1621-7.3
descubriren 1536-10.8
desembarcharen 1579-13.3
desena 1732-6.6
desengaños 1903-13.1
desermades 1544-13.3
desfà 1918-1.1
desfetes 1651-7.2
deslliberació 1501b-7.5
deslliberaren 1533/1543-13.3
desmedit 1557-7.5
desmotlats 2008-3
desonrívol 1410-7.5
despachs 1660-7.3
despangí (PsII) 1417-7.6
despanguí (PsII) 1417-7.6
desparar 1915-2.1
despararen 1644-13.3
despartir 1967-1.1
despartir-los 1967-1.1
despedí (PsII) 1700-6.7
despediren 1967-1.1
despendre 1552-7.5
despenguí 1493a-7.6
desplegand 1892-2
després 1707-7.4
después 1644-13.3; 1663-7.5; 1728-7.4
después de 1702b-7.3
después ençà 1663-7.5
despui 1930-6.4
despuixes 1410-7.5
despuixas 1906-12.3
dessús 1410-7.3; 1571-7.5
desterrà 1660-7.3
desterrà al dit [...] official 1660-7.3
destinus 1903-13.1

- desús* 1478/1479-7.5; 1501b-7.5
desvís 1995-1
desvisaven 1995-1
detarmanat 1474-7.5
determanat 1457-7.5; 1478/1479-7.5
determenat 1478/1479-7.5; 1501b-7.5
determinat 1555b-7.5
Déu 1533/1543-13.3; 1572-7.5; 1906-12.3; 1998-3
Déu volent 1588-7.5
deura (inf.) 1501a-7.5
deuran 1474-7.5
deutor 1456-7.5
deutors 1572-7.5
deutós 1474-7.5
deval 1536-10.8
deventàs 1536-10.8
devertech (PI3) 1915-2.1
deverteixen 2008-3
devés 1702b-7.3
dexàs 1642-7.3
dexe (PI1) 1721-7.1
dexe (PS3) 1531-6
dexí 1642-7.3
deya 1533/1543-13.3; 1594-6.7
deyen 1544-13.3; 1675-6.6
Dezembre 1728-7.4
di Negron 1501b-7.5
dia 1474-7.5; 1500-7.6; 1501b-7.5; 1539-6.7; 1568-7.5; 1569-7.1; 1572-7.3; 1594-6.7; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1732-7.6; 1737/1738-7.6; 1755-7.2; 1906-12.3; 1995-1; 2008-3
diabla 1948-1.1
diacha 1539-6.7
dianxe 1967-1.1
dias 1533/1543-13.3; 1552-7.8; 1664-7.5; 1721-7.1; 1737/1738-7.6
dich 1493b-7.6; 1501a-7.5; 1513-7.6; 1550-7.6; 1569-7.5; 1702b-7.3
dichós 1700-6.7
dicto 1700b-7.2
dicto die 1700b-7.2
die 1555a-7.5; 1700b-7.2
Diego 1721-7.1
dien (PI6) 1393-6
dieri 2008-3
dies 2008-3
Dies (antr.) 1544-13.3
diferència 1702b-7.3
diffugi (n.) 1663-7.5
definir 1571-7.5
diga (PS3) 1569-7.1; 1571-7.5; 1906-12.3
digan (PS6) 1569-7.1; 1721-7.1
dignàs (ImS3) 1677-6
dignitat 1531-6
digous 1483a-7.6
digué 1621-7.3; 1710-7.5; 1983-1
digue (imp.) 1998-3
digue-li 1998-3
diguen (PS6) 1569-7.1
digueren 1710-7.5; 1967-1.1
diguessen 2008-3
diguí 1621-7.3; 1642-7.3
dijunassen (ImS6) 1675-6.6
dijunat 1675-6.6
dijuni 1675-6.6
diligència 1588-7.5
diluns 1489-7.6; 1501b-7.5
dimercras 1417-7.6
dimoni 1974-1.1; 1998-3
dindi 1983-1
diner 1571-7.5; 1660-7.3
diners 1478/1479-7.5; 1493b-7.6; 1501b-7.5; 1552-7.8; 1573-7.5; 1642-7.3
dinés 1493b-7.6; 1500-6.6; 1501a-7.5; 1501b-7.5; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1567-7.5; 1569-7.1; 1569-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5; 1588-7.5
dinés castellsans 1500-6.6
dinés que li entraran 1571-7.5
dins 1906-12.3
dins vila 1906-12.3
dintra 1536-10.8
diócesis 1664-7.5
diós 1967-1.1
diputar 1573-7.5
dir 1721-7.1; 2008-3
dir y celebrar se podran 1721-7.1
diràs 1989-1.1
diré 1992-2.1
director 1915-2.1

- disapta* 1562-13.3; 1675-6.6
disapte 1501b-7.5
disaptes 1675-6.6
discòrdia 1731-7.1
discració 1572-7.5
discret 1567-7.5; 1569-7.5; 1572-7.5; 1599-13.3
discurs 1728-7.4
disecat 1931-10.2
dispon 1675-6.6
dispondre 1675-6.6; 1732-6.6
disponga (PS3) 1721-7.1
dispost 1501b-7.5
distribuyts 1571-7.5
dit 1478/1479-7.5; 1700b-7.2
dit (part.) 1380-6; 1393-6; 1410-7.5; 1660-7.3
dit han (Pf6) 1393-6
dita 1702a-7.3
ditas 1721-7.1
dits (part.) 1380-6; 1539-6.7; 1621-7.3
dits (n.) 1974-1.1
ditxas 1903-13.1
ditxós 1892-2
diu 1533/1543-13.3; 1552-7.5; 1557-7.1
diuhen 1573-7.5
diumenga 1457-7.5
diumenge 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1570-7.5
divendres 1483a-7.6; 1489-7.6; 1533/1543-13.3
divenres 1478/1479-7.5
diverses vegades 1410-7.5
diversos 1651-7.2
dix (PsI1) 1642-7.3
dix (PsI3) 1410-7.5; 1544-13.3; 1702b-7.3
dixit 1702b-7.3
dix-los 1544-13.3
do (conj.) 1988-3
do (PS3) 1579-13.3; 1967-1.1
dobar 1500-7.6
dobler 1571-7.5
doblers 1655-7.5
Doctor 1721-7.1
domer 1531-6
Domer 1539-6.7
dominen 1915-2.1
dominical 1400-7.2
don 1557-7.5
Don 1531-6; 1660-7.3; 1664-7.5
dona 1702b-7.3; 1967-1.1; 1989-1.1
dóna 1732-7.6
donà 1967-1.1
donació 1720-7.1
donam (PsI4) 1489-7.6
donan-sa 1568-7.5
donant 1731-7.1
donant-los 1573-7.5
donar 1501a-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1700-6.7; 1712-7.5
donarà 1707-7.4
donaran 1572-7.5
donaren 1489-7.6; 1514-7.6; 1579-13.3
donaria 1410-7.5
donarlis 1908-2
donarme 1721-7.1
donàs (ImS3) 1568-7.5; 1660-7.3; 1702b-7.3
donat 1501a-7.5; 1513-7.6
donats 1474-7.5
donc (PI1) 1967-1.1
donchs 1410-7.3
done (n.) 1915-2.1
done (PI3) 1557-7.1
done (PS3) 1660-7.3; 1664-7.5
done seue 1915-2.1
done sperges 1557-7.1
Dones 1990-2.1
doní 1373-7.6; 1417-7.6; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1493b-7.6; 1500-7.6
donzell 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.1
Dor 1664-7.5
dorar 1728-7.4
dormida 1888-2
dos 1483a-7.6; 1712-7.5; 1983-1
dos (f.) 1400-7.2; 1514-7.6; 1531-6; 1533/1543-13.3; 1539-6.7; 1579-13.3; 1621-7.3; 1642-7.3; 1644-13.3; 1651-7.2; 1700a-7.2; 1700b-7.2; 1707-7.4; 1720-7.1; 1728-7.4; 1732-7.6; 1732-6.6; 1735/1740-7.8; 1755-7.2; 1998-3

dos baldes 1732-7.6
dos bales 1651-7.2
dos banderas 1579-13.3
dos barcas 1533/1543-13.3
dos barcelles 1700b-7.2
dos barretines 1700b-7.2
dos bastonades 1642-7.3
dos cabras 1621-7.3
dos camisas 1755-7.2
dos capes 1531-6
dos catius 1483a-7.6
dos caxas 1644-13.3
dos claus (f.) 1732-6.6
dos columnes 1728-7.4
dos fossas 1539-6.7
dos fragatas 1579-13.3
dos frontizas 1732-7.6
dos imatges 1728-7.4
dos jóvens 1712-7.5
dos navades 1720-7.1
dos parts 1707-7.4
dos pessés 1651-7.2
dos portadores 1514-7.6
dos tevelloles 1400-7.2
dos voltes 1998-3
dot 1731-7.1
dotze 1500-6.6; 1651-7.2; 1918-1.1
drap de Iviza 1700b-7.2
drap genovès 1700b-7.2
drasaner 1642-7.3
drassaner 1393-6
dret 1513-7.6
dreta 1983-1
drets 1474-7.5; 1707-7.4; 1732-7.6; 1929-6
duas 1393-6; 1400-7.2
duas capes 1400-7.2
duas mullers 1393-6
dubta (f.) 1892-2
ducats 1501b-7.5
ducta 1906-12.3
duenyo 1731-7.1
dues 1373-7.6; 1400-7.2; 1410-7.5; 1483a-7.6; 1489-7.6; 1500-7.6; 1544-13.3
dues canadelas 1400-7.2
dues caxetes 1400-7.2
dues jornades 1544-13.3

dues mulles 1483a-7.6; 1489-7.6
dues sales 1410-7.5
dues vegades 1373-7.6
duim (PI4) 1915-2.1
duit (part.) 1967-1.1
duit en là 1967-1.1
dulós 1903-13.1
duná (inf.) 1903-13.1

E

e (conj.) 1373-7.6; 1380-6; 1400-7.2; 1410-7.3; 1474-7.5; 1493a-7.6; 1493b-7.6; 1500-7.6; 1501b-7.5; 1514-7.6; 1531-6; 1555a-7.5; 1557-7.1; 1557-7.5; 1731-7.1
e el Governador 1380-6
e pagat (Pf1) 1513-7.6
e yo 1572-7.5
eclesiàsticha 1660-7.3
eclesiàstichs 1660-7.3
efecte 1702a-7.3
efectes 1995-1
effecte 1567-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1710-7.5
effectuar 1642-7.3
e-hi (pron.) 1924-2
eixir 1720-7.1
eixos 1888-2
eixos llars 1888-2
el (art.) 1380-6; 1493b-7.6; 1536-10.8; 1544-13.3; 1573-7.5; 1579-13.3; 1621-7.3; 1642-7.3; 1700-6.7; 1702a-7.3; 1707-7.4; 1732-6.6; 1755-7.2; 1888-2; 1892-2; 1903-13.1; 1908-2; 1948-1.1; 1967-1.1; 1974-1.1; 1998-3
el campàs 1755-7.2
el cor 1892-2; 1903-13.1
el dia 1707-7.4
el diable 1948-1.1
el dimoni 1974-1.1
el Figaral 1579-13.3
el fill 1642-7.3
el mirall 1888-2
el nostre poble 1908-2
el Pla 1573-7.5
el pobre 1967-1.1

- el porxo* 1642-7.3
el posen a punta 1918-1.1
el qual 1702a-7.3
el Ragaró 1493b-7.6
el Rey 1700-6.7
el saludo 1888-2
el Savinà 1755-7.2
el señor Retor 1732-6.6
el So Parra 1967-1.1
el So Sellaràs 1967-1.1
el So Sellaràs 1967-1.1
el temps 1892-2
el vel 1892-2
elegància 1988-3
elegí 1710-7.5
ell 1544-13.3
ellas 1892-2
els (art.) 1380-6; 1500-7.6; 1568-7.5; 1572-7.5; 1929-6
els llibres 1500-7.6
els pobres 1929-6
els savis de consellers 1568-7.5
em despedí 1700-6.7
em diràs 1989-1.1
em quedí 1702b-7.3
em sap 1967-1.1
emb (prep.) 1906-12.3
embarcacions 1660-7.3
embarcadero 1728-7.4
embelesat 1892-2
embosta 1989-1.1
embotat 1731-7.1
embotonades 1924-2
embrunit 1967-1.1
emfós 1478/1479-7.5
emoluments 1500-6.6
empenyo 1700-6.7
emperò 1474-7.5; 1552-7.5; 1571-7.5
empessolant 1967-1.1
empessolar 1967-1.1
empolla 1755-7.2
emporte (PI3) 1915-2.1
empredades 1924-2
en 1570-7.5; 1728-7.4; 1989-1.1; 2008-3
en Alamut 1570-7.5
en après 1410-7.5
en avant 1677-6; 1720-7.1
en Ayvissa 1539-6.7
en Baló 2000-12.1
en batalla 1663-7.5
en Berenguer 1373-7.6
en Bernat 1373-7.6; 1501b-7.5
en Bernat Ramon 1489-7.6
en Bonet 1513-7.6
en cap 1710-7.5
en casa de 1710-7.5
en Castella 1393-6
en continent 1569-7.1; 1588-7.5
en Evisa 1393-6
en França 1555a-7.5
en Francesch 1501b-7.5
en Fransa 1555b-7.5
en girar-me 1621-7.3
en Johan Sunyer 1500-7.6
en Jordi Moner 1500-7.6
en la nit 1533/1543-13.3
en lo comú 1732-6.6
en Mallorca 1663-7.5
en Masaler 1456-7.5
en Morel 1514-7.6
en Nansera 1513-7.6
en Niça 1588-7.5
en no ser que 2008-3
en Parot 1501b-7.5
en Pep 1989-1.1
en Prior 1513-7.6
en Rabassa 1483a-7.6
en Rafel 1514-7.6
en Ramon Palau 1550-7.6
en sa vesprada 1924-2
en sach y sort 1712-7.5
en saps un niu 1988-3
en ser 1994-10.5
en Sibília 1393-6
en so dia 1995-1
en son any 1732-6.6
en su pensà (inf.) 1915-2.1
en su tractu 1906-12.3
en terra 1621-7.3
en tornar 1948-1.1
en Valantí 1483a-7.6
en València 1728-7.4

- en vers (prep.)* 1621-7.3
en Vilafranca 1544-13.3
en Xico 2008-3
en Yviça 1380-6
enavant 1569-7.1
enbarquar 1533/1543-13.3
enbarriats 1621-7.3
enbés 1533/1543-13.3
enbestiren 1579-13.3
enbiar 1572-7.5
enc 1989-1.1
enc que 1967-1.1; 1989-1.1
ençà 1663-7.5
encanador 1707-7.4
encanar 1707-7.4
encant 1700a-7.2; 1700b-7.2; 1755-7.2
encaramassellà 1995-1
encimerolat 1974-1.1
enciseries 1995-1
encitronà 1995-1
encolliment 1929-6
encomane (PI1) 1721-7.1; 1731-7.1
encomenat 1660-7.3
encontinent 1663-7.5
encontrades 1493a-7.6
encordada 1700a-7.2
encorrega (PS3) 1410-7.3
endemà 1918-1.1
Entrada 1557-7.5
endresse (PS3) 1569-7.1
Endreu 1501a-7.5
enduc 1974-1.1
enemic 1974-1.1
enfalimar 1989-1.1
enfosos 1655-7.5
enfosquinat 1995-1
enfrazada 1400-7.2
enfre 1478/1479-7.5
enfurismà (PsI3) 1948-1.1
engordit 1989-1.1; 2000-12.1
enguany 1915-2.1
enguany 1410-7.5
enorma 1393-6
enorme 1410-7.3
enrecorda (imp2) 1998-3
enrecorda-te'n (imp2) 1998-3
enretirà 1998-3
enretjulat 1903-13.1
enrevullà 1995-1
enricar 1990-2.1
ensanyar 1373-7.6
ensemps 1393-6
enseñà 1644-13.3
ensenyo 1642-7.3
entenent 1915-2.1
entenga (PS3) 1569-7.1; 1707-7.4
entenguen (PS6) 1552-7.5
entenguessen 1573-7.5
enteniment 1731-7.1
enterà 1906-12.3
enterc 1974-1.1
entidat 1931-10.2
entonces 1702b-7.3
entrada 1573-7.5; 1731-7.1
entrada dels Sellarassos 1731-7.1
entraran 1571-7.5
entràs (ImS3) 1373-7.6
entre 1569-7.5
entregue (PS3) 1732-6.6
entreposades 1990-2.1
entreteni (inf.) 1906-12.3
entrevenir 1555a-7.5
entusiasmu 1931-10.2
enveiech (PI3) 1915-2.1
envestí 1579-13.3
envestir 1621-7.3
epistoler 1400-7.3
era 1906-12.3
era ixit 1621-7.3
eran 1700-6.7
eran restats 1621-7.3
eren 1373-7.6
eren vingudes 1621-7.3
es 1918-1.1; 1930-6.4; 1931-10.2; 1989-1.1; 2008-3
és 1573-7.5
es (art.) 1903-13.1; 1906-12.3; 1915-2.1; 1915-2.1; 1918-1.1; 1924-2; 1929-6; 1948-1.1; 1967-1.1; 1974-1.1; 1983-1; 1988-3; 1990-2.1; 1992-2.1; 1995-1; 1998-3; 2000-12.1
és (PI3) 1544-13.3; 1707-7.4

- es* (pron.) 1660-7.3; 1677-6; 1700-6.7;
 1700b-7.2; 1712-7.5; 1728-7.4; 1732-
 7.6; 1735/1740-7.8; 1967-1.1; 1974-1.1;
 1995-1
es 'nava 1967-1.1
es 24 1915-2.1
es al·lots 1915-2.1
es altres 1915-2.1; 1967-1.1
es altres fadrins 1918-1.1
és anat (Pf3) 1544-13.3
es anys 1995-1
es artillers 1967-1.1
es badoc 2000-12.1
es balconatge 1924-2
es batall 2000-12.1
es bé 2000-12.1
es calaren 1967-1.1
es camí 1915-2.1; 1990-2.1
es cap 1998-3
es ciutadans 1906-12.3
es compàs 1992-2.1
es concluí 1700b-7.2
es contentaria 1700-6.7
es cordó 1988-3
es cumensà 1931-10.2
es Cungrés 1906-12.3
es cunreu 1931-10.2
es desengañs 1903-13.1
es despediren 1967-1.1
es desvisaven 1995-1
es dia 1906-12.3
es dies 2008-3
es director 1915-2.1
és dit (Pf3) 1571-7.5
es dóna 1732-7.6
es dos 1983-1
es dulós 1903-13.1
es efectes 1995-1
és estat acostumat 1380-6
es estribancos 1998-3
es Fadri 1918-1.1
es Fadri de Sau 1918-1.1
és fet (Pf3) 1410-7.5
es focs 1995-1
es fum 1967-1.1
es gall 1989-1.1
es ganivet 1989-1.1
es hòmens 1915-2.1; 2008-3
es homes 1998-3
es infants 1924-2
es jove 2008-3
es lloc 1990-2.1
es llop 2000-12.1
es mal 2000-12.1
es malalts 1930-6.4
es matà 1967-1.1
es mateix 1988-3
es matí 1995-1
es matinet 1995-1
es menjar 1989-1.1
es mestre 2008-3
es meu enemic 1974-1.1
es mirava 1700-6.7
és modat (Pf3) 1599-13.3
es mogué 1967-1.1
es morts 1930-6.4
es nostros costums 1929-6
es nostros drets 1929-6
es pa 1918-1.1; 1998-3
es pagès 1931-10.2
es primer vespre 1918-1.1
es puga (PS3) 1660-7.3; 1712-7.5
es quedà 1967-1.1
es qui ploreu 1930-6.4
es qui tenen gana 1930-6.4
es reblaneix 1974-1.1
es sac 1988-3
es senyà 1967-1.1
es serradors 1948-1.1
es sol 1915-2.1; 1974-1.1
es sopa 1967-1.1
es sospengué 1700-6.7
és stada 1501b-7.5
es tingués 1677-6
es tió 1948-1.1
es tornà 1967-1.1
es treurà 1728-7.4
es uis 1924-2; 1995-1
es va asseure 1989-1.1
es va enfalimar 1989-1.1
es va escapar 1989-1.1
es vené 1735/1740-7.8

- és venguda* 1410-7.5; 1501b-7.5
és vengut 1573-7.5
es vent 1992-2.1
és ver 1544-13.3
es vesins 1915-2.1
és vinguda (Pf3) 1501b-7.5
és vist 1579-13.3
es voldran assentar 1712-7.5
esbruny 1974-1.1
escala 1732-7.6
escalivat 1974-1.1
Escandell 1737/1738-7.6
escàndol 1410-7.5; 1677-6
escarabatant 1989-1.1
escarrasons 1655-7.5
escena 1998-3
esclava 1410-7.5
escolans 1664-7.5
escolt 2008-3
escoltau (imp.) 1642-7.3
escombrar 1493a-7.6
escopeta 1702b-7.3
escot 1700b-7.2
escuat 1967-1.1
escuts de or 1588-7.5
esdevinga 1663-7.5
eseptat 1474-7.5
eseptat de 1474-7.5
esglesí 1903-13.1; 2008-3
església 1539-6.7; 1569-7.1
esmarsar 1474-7.5
és-me degut 1550-7.6
esmocat 1655-7.5
espar[r]ays 1655-7.5
espardenyas 1731-7.1
espardenyas 2008-3
espardenyas valencianes 2008-3
espasa 1642-7.3
espatla 1974-1.1
espècie 1410-7.5
espeïossa 1931-10.2
spellau (imp5) 1994-10.5
espera 1720-7.1
espera a rebre 1720-7.1
esperances 1967-1.1
esperand 1892-2
esperansas 1903-13.1
esperassen (ImS6) 1675-6.6
esperau (imp.) 1994-10.5
espinas 1892-2
espiretgen (PI6) 1924-2
Esposa 1700-6.7
espraverat 1974-1.1
esquaramusa 1533/1543-13.3
esquarterar 1663-7.5
esquita 1924-2
essent 1573-7.5
essent arribat 1588-7.5
essent-se 1557-7.5
esser 1410-7.3
est 1567-7.5
est any 1567-7.5
esta 1644-13.3; 1663-7.5; 1677-6; 1700-6.7; 1702b-7.3; 1732-6.6
està 1967-1.1
esta [...] Comonitat 1677-6
està de profit 1967-1.1
esta fundació 1732-6.6
esta Iglésia 1644-13.3
esta Illa 1663-7.5
esta rahó 1702b-7.3
esta Yglésia 1700-6.7
estaba 1651-7.2
establides 1720-7.1
estalonar 1707-7.4
estam (PI4) 1700a-7.2; 1915-2.1; 1915-2.1
estamenya 1675-6.6
estant me las mirant 1621-7.3
estany 1380-6
estas 1728-7.4; 1737/1738-7.6
estassen (ImS6) 1915-2.1
estats 1573-7.5
estatuex 1663-7.5
estava 1702b-7.3; 1983-1
estava a l'aguard 1983-1
estavas 1892-2
estaven 1572-7.3
este 1642-7.3; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1728-7.4; 1732-6.6
este (f.) 1710-7.5
este any 1728-7.4

este concert 1642-7.3
este efecte 1702a-7.3
este testimoni 1702b-7.3
Estela 1675-6.6
Estele 1675-6.6
esteperes 1915-2.1
estiga 1888-2
estigueren 1579-13.3
estirà (F3) 1712-7.5
estiran (F6) 1720-7.1
estoïats 1555a-7.5
estoix 1400-7.2
estopa 1700a-7.2
estos 1552-7.8; 1557-7.5; 1732-6.6
estos dias 1552-7.8
estrañen 1903-13.1
estrangers 1663-7.5
estrellas 1892-2
estrelles 1974-1.1
estrenchés 1915-2.1
estribancos 1998-3
estropades 1967-1.1
esventada 1967-1.1
et 1373-7.6
etcisadora 1888-2
eteñem 1915-2.1
eu (pron.) 1915-2.1
eu puseim 1915-2.1
Eulari 1903-13.1
Eulària 1621-7.3; 1700-6.7; 1702a-7.3;
 1707-7.4; 1731-7.1; 1998-3
eus (pron.) 1903-13.1
Evangelí 1557-7.1
Eviçe 1478/1479-7.5
Evissa 1393-6
examen 1573-7.5
examinaren 1710-7.5
excedescan 1655-7.5
exceptat 1478/1479-7.5; 1655-7.5
exida 1675-6.6
exigir 1571-7.5
èxit 1931-10.2
exitaç 1931-10.2
experiència 1573-7.5
explicara (ImS3) 1710-7.5
explicaré 1983-1

explicau's (imp5) 1967-1.1
extractes 1710-7.5
extractions 1555a-7.5
Eyvissa 1929-6
Ezquerria 1555a-7.5

F

fa 1552-7.8; 1700a-7.2; 1998-3
fabrer 1501a-7.5
faça (PS3) 1393-6; 1588-7.5; 1967-1.1
facen (PS6) 1380-6
faceu (PS5) 1983-1
faci 1974-1.1
facultat 1573-7.5
Fadri 1918-1.1
fadrins 1918-1.1; 1924-2
faedor 1555a-7.5
faedores 1571-7.5
faels 1675-6.6
faena 1557-7.5; 1572-7.5; 1728-7.4
falia 1417-7.6
falsetjì 1621-7.3
falta 1571-7.5
faltava 1967-1.1
faltriguera 1700b-7.2
fameliar 1918-1.1
famella 1731-7.1
famili 1915-2.1
família 1998-3
families 1931-10.2
fan 1573-7.5
faran 1728-7.4
faré 1990-2.1
Farer 1474-7.5
fareu 1983-1
Farmacopola 1710-7.5
faro 1888-2
Farrer 1572-7.3
Farrer 1572-7.3
fas (PI1) 1539-6.7; 1702a-7.3; 1721-7.1;
 1731-7.1
fasa (PS3) 1721-7.1
fasador 1474-7.5
fasau (imp5) 1642-7.3
fasca (PS3) 1990-2.1

- fassa* (PS3) 1557-7.5; 1562-13.3; 1568-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5; 1732-6.6
fasse (PS3) 1569-7.1
fassen (PS6) 1478/1479-7.5; 1501b-7.5; 1675-6.6; 1728-7.4
fauç 1755-7.2
favor (f.) 1588-7.5
fayen (ImI6) 1572-7.3
fayna 1483a-7.6
fe 1579-13.3
feadora 1456-7.5
febrer 1568-7.5
feés (ImS3) 1393-6
fehent 1572-7.3
feia 1989-1.1
feia cas 1989-1.1
feim 2008-3
feina 1732-7.6; 1948-1.1
feines 1918-1.1
Feliconà 1918-1.1
felis 1892-2
fembra 1514-7.6
femella 1731-7.1
fent aleta 1562-13.3
fer 1557-7.5; 1568-7.5
fer bufa 2008-3
fer procura 1567-7.5
feren 1573-7.5; 1967-1.1
ferís 1536-10.8
Ferrer 1417-7.6; 1573-7.5; 1710-7.5; 1720-7.1; 1737/1738-7.6; 1755-7.2
Ferrer de Perella 1573-7.5
ferro colat 1536-10.8
fesem (PS4) 1457-7.5
fessen (ImS6) 1572-7.3; 1675-6.6
festa 1500-7.6; 1557-7.1
festas 1557-7.1
feste (n.) 1915-2.1
festetjadora 1995-1
festividats 1929-6
festivitat 1677-6; 1995-1
feu (PsI3) 1531-6; 1573-7.5; 1967-1.1
feya (ImI3) 1373-7.6; 1536-10.8
feyen (ImI6) 1621-7.3
feyna 1483a-7.6
feyne 1489-7.6
Ff. Andreu 1599-13.3
ffadri 1483a-7.6
ffarina 1493a-7.6
ffer 1373-7.6; 1493a-7.6
ffesta 1493a-7.6
ffi 1571-7.5
Ffluxà 1483b-7.6
ffo (PsI3) 1456-7.5
ffon (PsI3) 1456-7.5
Ffrancesch 1533/1543-13.3
Ffranch 1557-7.5
ffrare 1513-7.6
ffruyta 1493a-7.6
fi 1721-7.1
fi (f.) 1967-1.1
fibbló 1892-2
fierament 1967-1.1
Figaral 1579-13.3
figuera 1983-1; 1995-1
figuera de pic 1995-1
figuera dindi 1983-1
Figueretas 1755-7.2
fii 1924-2
fijar 1906-12.3
fil (n.) 1569-7.1; 1989-1.1
fil per randa 1989-1.1
fill 1410-7.5; 1493a-7.6; 1533/1543-13.3; 1544-13.3; 1642-7.3; 1702b-7.3; 1720-7.1; 1721-7.1; 1731-7.1; 1737/1738-7.6; 1888-2
filla 1533/1543-13.3; 1599-13.3; 1702a-7.3; 1720-7.1; 1892-2; 1998-3
filla meua 1998-3
fillas 1731-7.1
fillas mias lligítimas 1731-7.1
fills 1707-7.4; 1720-7.1; 1888-2
filosa 1924-2
filulògiques 1906-12.3
finsos que 1998-3
firias 1456-7.5
firmes 1990-2.1
fis 1903-13.1; 1930-6.4
fiu 1417-7.6; 1642-7.3; 1731-7.1
flaca 1555b-7.5
flach 1700-6.7
flasco 1755-7.2

- flascos* 1700b-7.2
flasquera 1700b-7.2
flastomies 1974-1.1
fletja 1621-7.3
floc 1992-2.1; 2008-3
flochs 1400-7.2
floradura 1557-7.1
flors 1892-2
flurí (inf.) 1908-2
flurí 1929-6
Fluxà 1417-7.6
fo (PsI3) 1373-7.6; 1483a-7.6
fo feta 1555a-7.5
foc 2000-12.1
foch 1675-6.6
focs 1995-1
folio 1992-2.1
fon (PsI3) 1456-7.5; 1457-7.5; 1474-7.5
fonc 1555a-7.5; 1568-7.5
fonch 1474-7.5; 1501b-7.5; 1536-10.8;
 1539-6.7; 1544-13.3; 1552-7.8; 1555b-
 7.5; 1557-7.1; 1557-7.5; 1562-13.3; 1569-
 7.5; 1572-7.3; 1573-7.5; 1599-13.3; 1660-
 7.3; 1677-6; 1700a-7.2; 1700b-7.2; 1710-
 7.5; 1737/1738-7.6
fonch anat (Pf3) 1544-13.3
fonch anat y vingut 1544-13.3
fonch arribada (PaI3) 1562-13.3
fonch arribada nova 1562-13.3
Font 1755-7.2
Font de Yerns 1755-7.2
fora 1573-7.5
foran 1644-13.3
foranes 1500-6.6
forasters 1567-7.5
forats 1410-7.5
Forca 1755-7.2
forch 1735/1740-7.8
fore 1892-2
foren 1579-13.3
forma 1410-7.3; 1474-7.5; 1500-6.6
formà 1929-6
forma ni manera 1474-7.5
formant 1908-2
Formantera 1533/1543-13.3
formanters 1501a-7.5
formatxes 1735/1740-7.8
formavas 1892-2
formens 1474-7.5; 1555a-7.5; 1555b-7.5
forment 1417-7.6; 1501a-7.5; 1501b-7.5;
 1568-7.5; 1569-7.5; 1588-7.5; 1655-7.5;
 1663-7.5; 1675-6.6; 1731-7.1
forment negú 1501b-7.5
formentatga 1501a-7.5
formentatge 1501a-7.5
Formentera 1562-13.3; 1720-7.1
formentés 1501a-7.5
forments 1552-7.8; 1567-7.5; 1568-7.5
formes 1400-7.2
forn 1569-7.5; 1707-7.4; 1918-1.1
forrades 1400-7.2
forrayat 1732-7.6
forsas 1552-7.8
forsats 1552-7.5
forsegant 1702b-7.3
forsejant 1642-7.3
forsetjar 1642-7.3
fort superbiós 1410-7.5
fortat 1514-7.6
fortificació 1572-7.5
fosar 1536-10.8
fósem 1915-2.1
fosen 1456-7.5
fossar 1732-7.6
fossas 1539-6.7
fossen 1915-2.1
Fra 1456-7.5
Fra Portas 1456-7.5
fragatas 1579-13.3
Franc[is]co 1660-7.3
França 1555a-7.5
Francesc 1489-7.6; 1501a-7.5; 1513-7.6;
 1570-7.5
Francesc Castelló 1513-7.6
Francesc Castelló 1513-7.6
Francesc Francollí 1513-7.6
Francesc Palerm 1570-7.5
Francesc Tur 1501a-7.5
Francesch 1410-7.5; 1457-7.5; 1501b-7.5;
 1572-7.3; 1573-7.5; 1621-7.3; 1700a-
 7.2; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1707-7.4;
 1720-7.1; 1735/1740-7.8

Francesch Palerm 1573-7.5
Francesch Rosselló de Miquel 1702b-7.3
Francesch Serra 1572-7.3
Francesch Tur 1501b-7.5
franch 1501b-7.5; 1707-7.4
Franch 1373-7.6
Franch Colom 1373-7.6
franchs 1501a-7.5
Francina 1700a-7.2
Francisco 1710-7.5
Francolí 1513-7.6
Francolí 1536-10.8; 1567-7.5
Fransa 1544-13.3; 1555b-7.5
Fransesch 1572-7.3
Fransoy 1417-7.6
Fransoy Fluxà 1417-7.6
frare 1677-6
Frasquita 1998-3
Frasquites 1998-3
fray 1644-13.3
fresca 1995-1
fretades 1651-7.2
friseta 1700a-7.2
frites 1994-10.5
frontal 1728-7.4
frontizas 1732-7.6
Fruytera 1702b-7.3
fueros 1908-2
fugiren 1983-1
fui 1621-7.3
fuiaca 1967-1.1
fuies 1924-2; 1974-1.1
fuig 1998-3
Fulano 1915-2.1
Fulanu 1906-12.3
fullas 1892-2
fulles 2008-3
fulletes 1994-10.5
fum 1967-1.1
funcionarie 1931-10.2
fundació 1732-6.6
funeràries 1500-6.6
fussà (n.) 1903-13.1
fust 1493b-7.6
fusta 1562-13.3; 1728-7.4
fusta castellana 1728-7.4

fustas 1562-13.3
futuram 1677-6

G

ga 1456-7.5
gaballés 1555a-7.5; 1555b-7.5
gabeller 1588-7.5
gabellés 1555a-7.5
galas 1892-2
galayó 1501b-7.5
galeotas 1621-7.3
galera 1544-13.3; 1663-7.5
galeras 1594-6.7
galeres 1544-13.3
galfons 1732-7.6
galines 1536-10.8
galió 1544-13.3; 1588-7.5; 1594-6.7
gall 1989-1.1
gana 1930-6.4
ganància 1552-7.5
ganaral 1456-7.5; 1474-7.5
ganer 1373-7.6; 1457-7.5
ganivet 1989-1.1
gaquí 1457-7.5
garanal 1456-7.5
Gario 1737/1738-7.6
garrit 1908-2
garrovers 1707-7.4
garroves 1707-7.4; 1735/1740-7.8; 1967-1.1
Gaspar 1456-7.5; 1573-7.5; 1588-7.5; 1735/1740-7.8
Gaspar Llobet 1588-7.5
Gaspar Pug 1456-7.5
Gaspar Tur 1573-7.5
gastaven 1710-7.5
gasto 1728-7.4
gastos 1660-7.3
gats 1655-7.5
gendre 1702a-7.3
general 1555b-7.5
gent 1417-7.6; 1514-7.6; 1544-13.3; 1702b-7.3; 1990-2.1
gep 1967-1.1
gep de llenya 1967-1.1

- gera* 1417-7.6
gerla 1478/1479-7.5
germà 1720-7.1; 1998-3
germana 1501b-7.5
germanes 1410-7.5
gerret 1478/1479-7.5
gerró 1924-2
gineste 1700b-7.2
girassen 1675-6.6
gitar 1373-7.6
gitava 1410-7.5
glanoleta 1675-6.6
globo 1728-7.4
glori 1903-13.1
glòria 1569-7.1; 1644-13.3
Gloria Patri 1675-6.6
glòrias 1892-2
gloriós 1536-10.8; 1644-13.3
Gloriós 1700-6.7
gloriosa 1410-7.3; 1555a-7.5; 1572-7.5
Godina 1642-7.3
goijosa 1892-2
goix 1700-6.7; 1732-6.6
goixosa 1888-2
gombol 1924-2
gonchs 1417-7.6
gonelles 1924-2
gordar 1501b-7.5
gordià 1417-7.6
gornida 1908-2
gorniment 1557-7.1
gorrins 1755-7.2
gos (PS3) 1655-7.5
gosa 1908-2
gosaren 1989-1.1
gosen (PS6) 1655-7.5
got 1755-7.2
gots 1514-7.6
governador 1380-6; 1478/1479-7.5; 1555a-7.5; 1594-6.7
Governador 1380-6; 1562-13.3
gra 1988-3
gra massa 1988-3
gràcia 1531-6; 1533/1543-13.3; 1544-13.3; 1731-7.1
gràcias 1732-7.6
gràcies 1531-6; 1989-1.1
graciosa 1888-2
graciosa nina 1888-2
gracis 1990-2.1
gran 1400-7.2
grandeses 1908-2
granotes 1983-1
gràsia 1562-13.3
grassis 1903-13.1
grec 1493a-7.6
gremial 1557-7.1
grex 1675-6.6
grilles 1700b-7.2
groguet 1700b-7.2
gualleras 1533/1543-13.3
guañar 1735/1740-7.8
guanyen 1489-7.6
guapo 2008-3
guard (PII) 1998-3
guarda 1642-7.3
guarda pits 1755-7.2
guardapits 1700a-7.2
guardarà 1707-7.4
guardàs 1675-6.6
guardassen 1675-6.6
Guàrdia 1677-6
guaret 1707-7.4
guarnició 1651-7.2
guarnicions 1651-7.2
Guasch 1755-7.2
guayta (n.) 1513-7.6
guayta (PI3) 1707-7.4
guayte (n.) 1489-7.6
güela 1998-3
güelo 1995-1; 1998-3
Guerxo 1735/1740-7.8
Guilem 1536-10.8
Guilem Orvay Tetí 1536-10.8
Guillem 1373-7.6; 1474-7.5; 1478/1479-7.5; 1489-7.6; 1501b-7.5; 1513-7.6; 1569-7.5; 1570-7.5
Guillem Albert 1373-7.6
Guillem Castayó 1373-7.6
Guillem Clapés 1513-7.6
Guillem Orvay 1501b-7.5
Guillem Roselló 1569-7.5; 1570-7.5

guiterra 1998-3
guovernador 1489-7.6
gurats 1417-7.6
gust 1731-7.1

H

ha (PI3) 1400-7.2
ha (prep.) 1456-7.5; 1501a-7.5; 1544-13.3
ha anat 1967-1.1
ha brasat 1642-7.3
ha cedit 1737/1738-7.6
ha cobrat 1737/1738-7.6
ha cremats arbres 1544-13.3
ha cundit 1924-2
ha desermades 1544-13.3
ha dit 1983-1
ha donat 1588-7.5
ha dunat 1931-10.2
ha feta 1644-13.3
ha hoit 1393-6
ha pres 1380-6
ha presa muller 1393-6
ha set 1998-3
ha tirat 1651-7.2
ha toltes 1380-6
habilitadós 1456-7.5
habitació 1700-6.7
habitació mia 1700-6.7
habitador 1702a-7.3
habitadora 1720-7.1
hacustumat 1456-7.5
hadorà 1594-6.7
haga 1456-7.5
haga 1456-7.5
hage 1393-6; 1410-7.3
hage estar 1410-7.3
hagen 1501b-7.5; 1675-6.6; 1712-7.5
hagi menjat 1988-3
haguas 1456-7.5
haguera (aux.) 1892-2
haguérem denunciat 1393-6
hagués 1710-7.5
haguessen 1675-6.6
haia 1552-7.8; 1568-7.5; 1571-7.5
haixa (PS3) 1702a-7.3
haja 1380-6; 1410-7.3; 1712-7.5; 1998-3
haja a pagar 1410-7.3
haja feta 1380-6
haje degollats animals 1675-6.6
haje guardats alguns disaptes 1675-6.6
haje menjada carn 1675-6.6
halasiyó 1456-7.5
han comprades 1552-7.5
han dada 1568-7.5
han fet 1988-3
han pesat 1651-7.2
han-li a donar 1501b-7.5
hants 1456-7.5
hapeyà 1594-6.7
haprés 1456-7.5
haquelas 1456-7.5
haquels 1457-7.5
haretat 1599-13.3
hacienda 1707-7.4
hasta 1903-13.1; 1915-2.1
hasta que 1712-7.5
hasta y tant 1700-6.7
haurà jurat 1410-7.3
hauran comesa 1663-7.5
hauran composat 1380-6
havant 1710-7.5
havem dit 1478/1479-7.5
havem vista 1544-13.3
haver 1588-7.5
haver-me amartellat una pistola 1702b-7.3
havia 1393-6; 1410-7.5
havia (muller, infans) 1393-6
havia amostrat 1710-7.5
havia aportada 1544-13.3
havia calat 1995-1
havia enviats 1621-7.3
havia examinat 1710-7.5
havia feta 1531-6; 1544-13.3
havia feta ressenya 1544-13.3
havia mesa 1373-7.6
havia posat 1710-7.5
havia presa 1393-6; 1621-7.3
havien a fer 1380-6
havien menjat 1995-1
havien reservades 1720-7.1

havis 1573-7.5
he (prep.) 1931-10.2
he (conj.) 1456-7.5; 1531-6
he 'ribat 1990-2.1
he calat 1992-2.1
he romput 1702b-7.3
hei sentit 1903-13.1
herència 1731-7.1
heretat 1707-7.4; 1731-7.1
hereus 1707-7.4; 1731-7.1
hermita 1644-13.3
hermós 1908-2
hermosa 1915-2.1
hermosura 1924-2
Hernàndez 1700a-7.2
heroich 1908-2
hés harribat 1594-6.7
hi 1373-7.6; 1621-7.3; 1990-2.1
hi ha 1990-2.1
hi havia 1918-1.1
hi referit 1931-10.2
Hierony 1567-7.5
Hierony Francolí 1567-7.5
Hiesus 1569-7.1
hisque (PS3) 1675-6.6
histori 1990-2.1
història 1888-2
històrie 1931-10.2
hix (PI3) 1456-7.5
ho (conj.) 1474-7.5
ho (pron.) 1393-6
ho anaren veure 1373-7.6
ho van a veure 1990-2.1
hobra 1373-7.6
hobrades 1557-7.1
hobrar 1483a-7.6
hobrat 1483a-7.6
hobrer 1456-7.5; 1483a-7.6; 1493b-7.6
hofisis 1456-7.5
hohidós 1456-7.5
hohidós de comta 1456-7.5
hoidós 1456-7.5
hoït 1393-6
hom 1393-6; 1410-7.3
homa 1456-7.5
homanatge 1501b-7.5

hòmans 1417-7.6; 1568-7.5
home 1410-7.5; 1557-7.5; 1974-1.1
homenage 1555a-7.5
hòmens 1373-7.6; 1489-7.6; 1533/1543-13.3; 1544-13.3; 1557-7.5; 1579-13.3; 1621-7.3; 1663-7.5; 1702b-7.3; 1915-2.1; 1924-2; 1967-1.1; 2008-3
hòmens qui prenien 1373-7.6
homes 1474-7.5; 1573-7.5; 1998-3
hon 1474-7.5; 1501a-7.5; 1562-13.3; 1569-7.1; 1572-7.5; 1710-7.5
Honiversitat 1474-7.5
honorable 1501b-7.5; 1557-7.5
honrat 1380-6
honrats 1474-7.5
honsa (num.) 1501a-7.5
hont 1621-7.3; 1655-7.5; 1702b-7.3; 1888-2; 1908-2
hor 1557-7.1
hora 1533/1543-13.3; 1948-1.1
hora quasi de missa 1533/1543-13.3
hora tarda 1700b-7.2
horitzó 1924-2
horla 1501b-7.5
hous 1655-7.5
hoya (ImI3) 1410-7.5
hu 1568-7.5
humilla 1908-2
hun 1410-7.5; 1483a-7.6; 1501a-7.5; 1514-7.6; 1533/1543-13.3
hun loch 1533/1543-13.3
huna 1514-7.6; 1536-10.8
hunor 1931-10.2
huy 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1599-13.3; 1710-7.5; 1731-7.1

I

i 1568-7.5; 1989-1.1
i es va asseure 1989-1.1
i questas 1539-6.7
iaia 1918-1.1
iaia Felicon 1918-1.1
Ibissa 1908-2

ibissenchs 1908-2
idò 1967-1.1; 1974-1.1; 1983-1; 1988-3;
 1989-1.1; 2008-3
iglèsia 1929-6
Iglèsia 1572-7.3; 1644-13.3; 1660-7.3; 1644-
 13.3; 1675-6.6; 1728-7.4
Ignacio 1700b-7.2
Ignès 1702b-7.3
Ihesus 1456-7.5; 1489-7.6; 1493a-7.6;
 1501a-7.5; 1501b-7.5
Ihesús 1513-7.6
illustre 1573-7.5
illa 1380-6; 1393-6; 1536-10.8; 1552-7.8;
 1562-13.3; 1908-2; 1967-1.1
Il·la 1663-7.5; 1677-6; 1720-7.1
illa del Botafoch 1536-10.8
Ille 1644-13.3; 1677-6
Illm. 1664-7.5
il·lusions 1892-2
Ilmo. 1531-6
imatge 1929-6
imatges 1728-7.4
imatjes 1903-13.1
impediment 1555a-7.5
impediment algú 1555a-7.5
imperfeta 1572-7.5
imploravan 1700-6.7
importància 1988-3
important 1500-6.6
impòsit 1571-7.5
impurtanci 1903-13.1
impurtàncie 1931-10.2
incúria 1929-6
independència 1931-10.2
indigne 1700-6.7
inescrutables 1700-6.7
infans 1393-6
infantesa 1924-2
infantons 1924-2
infants 1731-7.1
informat 1552-7.8
ingüent 1710-7.5
ingüents 1710-7.5
inhonest 1410-7.3
inimichs 1533/1543-13.3; 1544-13.3; 1552-
 7.8

injúries 1930-6.4
innocència 1892-2
inolvidable 1892-2
inopie vel ofense 1720-7.1
inseguint 1501b-7.5
instància 1700a-7.2; 1702a-7.3; 1702b-7.3
instantia 1755-7.2
instituesch 1731-7.1
institüiren 1573-7.5
instituixca 1571-7.5
inteligència 1906-12.3
intempèrie 1700-6.7
interrogat 1710-7.5
invicta 1908-2
Iohan 1501a-7.5
ipso facto 1531-6
Isabet 1702a-7.3; 1731-7.1
Isglésia 1621-7.3
isla 1710-7.5
Isla 1660-7.3
isque 1594-6.7
isqueren 1531-6
istiu 1995-1
item 1373-7.6; 1380-6; 1410-7.3; 1483a-
 7.6; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1500-7.6; 1513-
 7.6; 1588-7.5; 1700a-7.2; 1700b-7.2;
 1720-7.1; 1728-7.4
Iviça 1677-6; 1720-7.1
Ivisa 1474-7.5
Ivissa 1888-2
Iviza 1700b-7.2; 1710-7.5
ix 1456-7.5
ixirà 1568-7.5; 1732-6.6
ixit 1579-13.3; 1621-7.3
ixqués 1702b-7.3

J

ja 1478/1479-7.5; 1731-7.1
ja stà 1557-7.5
ja u havem dit 1478/1479-7.5
jac 1988-3
Jachme 1393-6
Jacinto 1660-7.3
Jacme 1373-7.6; 1457-7.5; 1474-7.5; 1513-
 7.6

- Jacme Guillem* 1474-7.5
Jacme Todor 1513-7.6
Jacme Tores 1373-7.6
janer 1533/1543-13.3
jaqueix 1380-6
jatsia 1380-6
Jaume 1557-7.5; 1700a-7.2; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1755-7.2
Jaume Cardona de Juan 1755-7.2
Jaume Costa 1755-7.2
Jaume Joan Blai 1755-7.2
Jaume Maians 1755-7.2
Jaume Martí 1755-7.2
Jaume Salbà 1557-7.5
jerret 1655-7.5
Jesuchrist 1721-7.1
Jesús 1998-3
Jhesus 1500-7.6
jo 1974-1.1; 1988-3; 2008-3
Joan 1373-7.6; 1550-7.6; 1557-7.5; 1562-13.3; 1567-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1572-7.3; 1572-7.5; 1573-7.5; 1588-7.5; 1621-7.3; 1644-13.3; 1700a-7.2; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1720-7.1; 1721-7.1; 1735/1740-7.8; 1755-7.2; 1998-3
Joan Benet de Galamó 1572-7.5
Joan Clapés 1588-7.5
Joan Ferrer de Perella 1573-7.5
Joan Prats de Nicolau Benimaymó 1735/1740-7.8
Joan Rosselló de Francesch Petit 1735/1740-7.8
Joan Rosselló de Pere 1702b-7.3
Joan Tur de Joan 1702b-7.3
Joana 1393-6
Joanet 1983-1
Joanot Bru de Ramon 1557-7.5
Joanot Cocarella 1552-7.8
Joanot Cotxillos 1567-7.5
joch 1728-7.4
Johan 1373-7.6; 1410-7.5; 1456-7.5; 1474-7.5; 1483a-7.6; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1493b-7.6; 1500-7.6; 1501a-7.5; 1501b-7.5; 1513-7.6; 1514-7.6; 1557-7.1; 1557-7.5; 1567-7.5
Johan Banet 1489-7.6
Johan Batista 1501a-7.5; 1501b-7.5
Johan Batista de Nagro 1501a-7.5
Johan Batista di Negron 1501b-7.5
Johan Bernat 1513-7.6
Johan Bonapart 1456-7.5
Johan Cassà 1500-7.6
Johan Colomar 1501b-7.5
Johan Farer 1474-7.5
Johan Roselló de Miquel 1557-7.5
Johan Sunyer 1500-7.6
Johan Tur 1474-7.5; 1513-7.6
Johan Tur «Fflux 1483b-7.6
Johan Vileta 1483a-7.6
jonois 1988-3
jorat 1513-7.6
Jordi 1410-7.5; 1456-7.5; 1474-7.5; 1500-7.6; 1621-7.3; 1710-7.5
Jordi Andreu 1456-7.5; 1474-7.5
jorn 1373-7.6; 1380-6
jornades 1544-13.3
jornal 1483a-7.6; 1489-7.6; 1493b-7.6
jornall 1483a-7.6
journals 1417-7.6; 1737/1738-7.6
jorns 1373-7.6
Josep 1755-7.2
Josep Guasch de Vicent 1755-7.2
Josepa 1892-2
Joseph 1569-7.1; 1700-6.7; 1721-7.1; 1728-7.4; 1731-7.1; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Joseph de València 1700-6.7
Joseph Roig 1755-7.2
jove 2008-3
jóvens 1562-13.3; 1712-7.5; 2008-3
Jover 1599-13.3
joyas 1731-7.1
joyes 1731-7.1
Juan 1588-7.5; 1594-6.7; 1700a-7.2; 1702a-7.3; 1707-7.4; 1710-7.5; 1735/1740-7.8; 1737/1738-7.6; 1755-7.2
Juan Baptista 1588-7.5
Juan Baptista Ruchon 1588-7.5
Juan Canadella 1755-7.2
Juan Canavall 1755-7.2
Juan Clapés 1755-7.2
Juan Mari 1755-7.2
Juan Pere 1755-7.2

Juan Torres 1755-7.2
Juan Torres Forca 1755-7.2
Judaycas 1675-6.6
judicat 1702a-7.3
judicis 1700-6.7
jugarolls 1983-1
Juhan 1417-7.6
Juhan Cortès 1417-7.6
Juheus 1675-6.6
juliol 1501b-7.5; 1550-7.6; 1557-7.5; 1660-7.3
julioll 1500-7.6
junt 1579-13.3
junt de 1621-7.3
junta 1998-3
juny 1500-7.6; 1539-6.7; 1544-13.3; 1555a-7.5; 1567-7.5
Juny 1531-6
jupa 1755-7.2
jupa de paño 1755-7.2
jupetí 2008-3
jurament 1410-7.3; 1702a-7.3
jurat 1710-7.5
jurat en cap 1710-7.5
jurats 1373-7.6; 1380-6; 1457-7.5; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1493a-7.6; 1501b-7.5; 1513-7.6; 1555a-7.5; 1594-6.7
Jurats 1677-6
jurèdiccions 1380-6
jurjol 1644-13.3
Jusep 1710-7.5
justacor 1700b-7.2
justets 1924-2
justícia 1573-7.5; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1930-6.4; 1967-1.1
juvert 1994-10.5
juy 1663-7.5

L

l' (art.) 1373-7.6; 1410-7.3; 1417-7.6; 1489-7.6; 1501a-7.5; 1533/1543-13.3; 1594-6.7; 1651-7.2; 1892-2; 1908-2; 1915-2.1; 1918-1.1; 1967-1.1; 1988-3
l' (pron.) 1380-6
l'alba 1533/1543-13.3

l'altra 1651-7.2
l'altre matí 1892-2
l'amo 1918-1.1; 1967-1.1; 1988-3
l'amo de la casa 1967-1.1
l'any 1501a-7.5
l'astany 1417-7.6
l'endemà, 1918-1.1
l'Espalmadó 1908-2
l'estima 1983-1
l'hom 1410-7.3
l'Horta 2008-3
l'illa 1908-2
l'obra 1373-7.6
l'obreratge 1489-7.6
l'offici 1573-7.5
l'oratge 1892-2
là (adv.) 1373-7.6
la (art.) 1380-6; 1393-6; 1400-7.2; 1410-7.5; 1410-7.3; 1417-7.6; 1456-7.5; 1457-7.5; 1474-7.5; 1483a-7.6; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1493a-7.6; 1493b-7.6; 1500-6.6; 1500-7.6; 1501a-7.5; 1513-7.6; 1531-6; 1533/1543-13.3; 1536-10.8; 1539-6.7; 1544-13.3; 1550-7.6; 1552-7.8; 1555b-7.5; 1557-7.1; 1557-7.5; 1562-13.3; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.1; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5; 1579-13.3; 1588-7.5; 1594-6.7; 1599-13.3; 1621-7.3; 1642-7.3; 1644-13.3; 1655-7.5; 1660-7.3; 1663-7.5; 1664-7.5; 1675-6.6; 1677-6; 1700a-7.2; 1700b-7.2; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1710-7.5; 1712-7.5; 1720-7.1; 1721-7.1; 1728-7.4; 1731-7.1; 1732-7.6; 1732-6.6; 1737/1738-7.6; 1888-2; 1903-13.1; 1906-12.3; 1908-2; 1918-1.1; 1924-2; 1967-1.1; 1983-1; 1990-2.1; 1992-2.1; 1995-1; 1998-3
la administració 1500-6.6
la aigua 1731-7.1
la alegria 1569-7.1
la Almudaina 1536-10.8
la altra 1700a-7.2; 1700b-7.2
la ànima 1569-7.1
la artallaria 1594-6.7
la Ave Maria 1664-7.5

- la baldraca* 1702b-7.3
la barca 1562-13.3
la blancura 1888-2
la Britja 1755-7.2
la cabra 1621-7.3
la cabra que havia presa 1621-7.3
la campana 1539-6.7
la cara 1621-7.3
la cara sua 1544-13.3
la caritat 1513-7.6
la carn 1571-7.5
la casa 1555a-7.5; 1731-7.1
la cassa 1493a-7.6
la Catedral 1990-2.1
la ciutat 1569-7.1
la Ciutat 1644-13.3
la clau 1417-7.6
la Colomina 1417-7.6
la Concepció 1728-7.4
la cort 1410-7.5; 1555a-7.5
la cova 1702b-7.3
la cuberta 1493b-7.6
la custòdia 1400-7.2; 1500-7.6
la cuyna 1737/1738-7.6
la diócesis 1664-7.5
la dita 1599-13.3
la dita casa 1599-13.3
la donació 1720-7.1
la dreta 1983-1
la escala 1732-7.6
la església 1539-6.7
la Estele 1675-6.6
la favor 1588-7.5
la fe 1579-13.3
la feina 1732-7.6
la festa 1500-7.6
la forma 1410-7.3
la Formentera 1908-2
la fortificació 1572-7.5
la Gavina 1992-2.1
la gent 1417-7.6
la gent ell havia aportada de Turquia 1544-13.3
la graciosa nina 1888-2
la gran gràcia que ns avia feta Déu 1533/1543-13.3
la halasiyó 1456-7.5
la honiversitat 1501a-7.5
la illa 1380-6; 1393-6
la Illa 1720-7.1
la Illa de la Formentera 1720-7.1
la infantesa 1924-2
la justícia 1967-1.1
la libreria 1500-7.6
la llebra 1655-7.5
la llengua 1663-7.5
la lominària 1513-7.6
la magestat 1572-7.5
la mar 1373-7.6; 1579-13.3; 1990-2.1; 1998-3
la Mare de Déu de Jesús 1998-3
la Mare de Déu del Carme 1998-3
la marina 1621-7.3
la masió 1513-7.6
la més part 1456-7.5; 1457-7.5; 1474-7.5
la messa 1728-7.4
la mia 1569-7.1; 1721-7.1; 1731-7.1
la mia ànima 1721-7.1; 1731-7.1
la mia fi 1721-7.1
la mia mort 1569-7.1; 1721-7.1
la misa 1664-7.5
la missa 1539-6.7
la mort 1569-7.1
la muller 1500-7.6; 1533/1543-13.3
la nativitat 1555a-7.5; 1557-7.1
la necessitat tenim 1588-7.5
la nit 1501b-7.5; 1533/1543-13.3; 1562-13.3; 1621-7.3; 1888-2; 1918-1.1
la nostra llengüe 1908-2
la nostre llengüe 1908-2
la obra 1728-7.4; 1732-7.6
la Pabordria 1536-10.8
la paret 1702b-7.3
la part 1544-13.3
la partió 1568-7.5; 1707-7.4
la Pascua 1675-6.6
la Pàtria 1906-12.3
la persona 1557-7.5
la persona que [...] apareixerà 1557-7.5
la Picardia 1544-13.3
la plaça 1493a-7.6
la plata 1660-7.3

- la porta* 1732-7.6
la porvesió 1474-7.5
la present universitat 1567-7.5
la Proença 1555a-7.5
la Proensa 1555b-7.5
la provisió 1501b-7.5
la qual 1555a-7.5; 1720-7.1
la qual donació 1720-7.1
la quaresma 1677-6
la quasa 1513-7.6
la Règia Cort 1702a-7.3
la renda 1500-6.6
la resta 1501b-7.5
la sala 1557-7.5; 1567-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
la Sala 1710-7.5
la santa vera creu 1400-7.2
la saps molt llarga 1988-3
la séquia 1731-7.1
la seua prusperitat 1906-12.3
la sglésia 1536-10.8; 1539-6.7; 1557-7.1; 1569-7.1
la Sta. Seu 1664-7.5
la sua 1410-7.5; 1531-6; 1544-13.3; 1572-7.5; 1599-13.3; 1642-7.3; 1675-6.6; 1712-7.5; 1731-7.1; 1732-7.6; 1732-6.6
la sua ànima 1531-6
la sua desena 1732-6.6
la sua esclava 1410-7.5
la sua espasa 1642-7.3
la sua galera 1544-13.3
la sua gent 1544-13.3
la sua gloriosa 1572-7.5
la sua llengua 1410-7.5
la sua Parròquia 1732-6.6
la sua part 1731-7.1
la sua persona 1531-6
la sua sort 1712-7.5
la sua taula 1675-6.6
la suma de forment 1588-7.5
la tenquedura 1500-7.6
la tera 1456-7.5; 1474-7.5
la terra 1539-6.7; 1594-6.7; 1908-2
la Toreta 1483b-7.6
la torre 1489-7.6; 1737/1738-7.6
la un 1373-7.6
la una 1700a-7.2
la universitat 1489-7.6; 1550-7.6; 1570-7.5
la vedella que's vendrà 1571-7.5
la verga 1483a-7.6
la Verge 1728-7.4
la veritat 1501a-7.5
la vila 1552-7.8
la Vila 1642-7.3; 1663-7.5
la vilda 1702a-7.3
la villa 1539-6.7
la voluntat 1572-7.5
la vora 1707-7.4
la vora del bosch 1707-7.4
la ylla 1410-7.5; 1555b-7.5
labeg 1373-7.6
Labritja 1702a-7.3
Ladó 1501a-7.5
lahor 1539-6.7
lahors 1533/1543-13.3
lamu 1915-2.1
lanars 1571-7.5
lañqui ve 1915-2.1
lanternes 1500-7.6
laor 1410-7.3
laor sua 1410-7.3
larch 1557-7.5
largament 1544-13.3
largas 1572-7.5
las (art.) 1493b-7.6; 1500-6.6; 1552-7.8; 1557-7.1; 1562-13.3; 1569-7.1; 1660-7.3; 1664-7.5; 1700-6.7; 1700b-7.2; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1731-7.1; 1732-7.6; 1892-2
las (pron.) 1621-7.3
las cosas 1700-6.7
las deu 1702b-7.3
las dos 1700b-7.2
las embarcacions 1660-7.3
las estrellas 1892-2
las flors 1892-2
las fustas 1562-13.3
las il·lusions 1892-2
las mans y peus li besan 1552-7.8
las mias 1557-7.1
las mias armas 1557-7.1
las misses 1569-7.1
las nostras 1552-7.8

- las nostras forsas* 1552-7.8
las onze 1664-7.5
las parets 1707-7.4
las parts 1500-6.6
las portas 1732-7.6
las síndries 1493b-7.6
las terras 1707-7.4; 1731-7.1
Làtzer 1555a-7.5
laiüt 1533/1543-13.3
lavors 1555a-7.5; 1555b-7.5
lavòs 1474-7.5
le (art.) 1373-7.6; 1908-2; 1915-2.1
le case 1915-2.1
le hobra 1373-7.6
le má 1908-2
le una 1373-7.6
legatisma 1456-7.5
leginder 1400-7.2
leguas 1579-13.3
legue (PII) 1721-7.1
leig 1393-6; 1410-7.3
leó 1579-13.3
Leon Trilla 1677-6
les (art.) 1373-7.6; 1400-7.2; 1410-7.3;
 1493a-7.6; 1500-7.6; 1514-7.6; 1550-
 7.6; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.1;
 1571-7.5; 1573-7.5; 1642-7.3; 1651-7.2;
 1655-7.5; 1663-7.5; 1675-6.6; 1712-7.5;
 1720-7.1; 1915-2.1; 1918-1.1; 1998-3
les (pron.) 1536-10.8; 1544-13.3
les altres dos 1712-7.5
les capes 1500-7.6
les completes 1557-7.1
les coses 1410-7.3; 1573-7.5
les cubertes 1493a-7.6
les dues 1500-7.6
les dues altres 1500-7.6
les encontrades 1493a-7.6
les formes 1400-7.2
les Frasquites 1998-3
les guarnicions 1651-7.2
les ha desermades 1544-13.3
les lavors 1555a-7.5; 1555b-7.5
les mies armes 1642-7.3
les panades 1514-7.6
les parts 1571-7.5
les penes 1663-7.5
les portes 1373-7.6
les portes qui eren agres 1373-7.6
les Salines 1550-7.6; 1573-7.5
les taules 1675-6.6
les terres 1720-7.1
les tres 1915-2.1
les ungles 1675-6.6
les vitualles 1655-7.5
letra 1531-6
levant 1373-7.6
levaren 1544-13.3
levarenli 1544-13.3
lexade 1373-7.6
lexar 1544-13.3
lexàs (ImS3) 1544-13.3
ley (pron.) 1410-7.5
leya (adj.) 1393-6
leyalment 1544-13.3
li 1400-7.2; 1552-7.8; 1571-7.5; 1572-7.5;
 1588-7.5; 1998-3
li fuig com el dimoni de la creu. 1998-3
li ha donat 1588-7.5
li són estats lliurats 1588-7.5
libra 1483b-7.6; 1513-7.6
libraria 1500-7.6
libre 1380-6; 1478/1479-7.5; 1493a-7.6;
 1539-6.7
libres 1500-7.6
licència 1380-6; 1410-7.3
lices 1478/1479-7.5
lícit 1410-7.3
ligar 1493a-7.6; 1500-7.6
lignum crucis 1594-6.7
Linà 1539-6.7
linyol 1500-7.6
Lió 1544-13.3
lis (pron.) 1908-2
listada 1400-7.2
liura 1478/1479-7.5; 1501a-7.5
liuras 1571-7.5
liurat 1555a-7.5
liza 1478/1479-7.5
lla Almudayna 1489-7.6
lla gent 1514-7.6
llahor 1569-7.1

- llançassen (ImS6)* 1675-6.6
llançol 1700a-7.2
Llaneras 1710-7.5
llansí 1642-7.3
llansol 1700b-7.2
llansols 1573-7.5
llànties 1929-6
llaor 1572-7.5
llarch 1651-7.2; 1700b-7.2
llarga 1988-3
llargària 1651-7.2
llars (m.) 1888-2
llas 1908-2
laurador 1702b-7.3; 1731-7.1
laurar 1755-7.2
llavò (adv.) 1915-2.1; 1990-2.1
llavonses 1974-1.1
llavor (adv.) 1992-2.1
llebeix 1707-7.4
llebra 1655-7.5
llech 1677-6
lledres 1663-7.5
llege (PII) 1721-7.1
llegitim 1721-7.1; 1731-7.1
llegítimas 1731-7.1
llegue (PII) 1731-7.1
llembrèjadissa 1924-2
llenar 1570-7.5
llenegà 1974-1.1
llengua 1410-7.5; 1663-7.5; 1906-12.3
llengüe 1908-2
lлентриска 1974-1.1
llenya 1967-1.1
lles (art.) 1489-7.6; 1513-7.6
llevada 1995-1
llevada de quatre 1995-1
llevarly 1544-13.3
llevar-me-la 1702b-7.3
llevò (adv.) 1892-2
llevorades 1651-7.2
lley 1720-7.1
llibrell 1755-7.2
lligirvus 1931-10.2
lliguí 1642-7.3
llimó 1994-10.5
lлимosna 1712-7.5
llinatge 1721-7.1
llisèncias 1660-7.3
llista 1712-7.5
llit 1410-7.5; 1721-7.1; 1755-7.2; 1915-2.1
llits 1675-6.6
lliura tendera 1655-7.5
lliuras 1735/1740-7.8; 1737/1738-7.6
lliures 1373-7.6; 1456-7.5; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1493a-7.6; 1500-6.6; 1500-7.6; 1513-7.6; 1514-7.6; 1550-7.6; 1700a-7.2; 1728-7.4
lliures castellanés 1500-6.6
lliures valencianes 1728-7.4
llobarros 1655-7.5
Llobet 1588-7.5; 1710-7.5
lloc 1700a-7.2; 1948-1.1; 1990-2.1
lloch 1572-7.5; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1721-7.1; 1731-7.1; 1908-2
lloch de Aubarqueta 1731-7.1
lloch de Corona 1702b-7.3
lloch y poder 1572-7.5
Llonga 1755-7.2
llop 2000-12.1
Llorens 1677-6; 1702a-7.3; 1710-7.5
Llorens Guàrdia 1677-6
llorer 1728-7.4
Lluc 1988-3
Lluc Besora 1700a-7.2
Lluch 1735/1740-7.8; 1755-7.2
lluchere 1915-2.1
Llucià 1700a-7.2
Lluís 1621-7.3
lluna 1651-7.2; 1974-1.1
llunada 1655-7.5
lluny 1621-7.3; 1992-2.1
lluor 1908-2
llur 1552-7.5; 1567-7.5; 1572-7.5
llur bona discració 1572-7.5
llurs 1544-13.3; 1573-7.5; 1655-7.5
llurs galeres 1544-13.3
lo (art.) 1373-7.6; 1380-6; 1393-6; 1400-7.2; 1410-7.5; 1410-7.3; 1417-7.6; 1456-7.5; 1457-7.5; 1474-7.5; 1478/1479-7.5; 1483a-7.6; 1483b-7.6; 1493a-7.6; 1493b-7.6; 1500-6.6; 1500-7.6; 1501a-7.5; 1501b-

- 7.5; 1513-7.6; 1514-7.6; 1531-6; 1533/1543-13.3; 1539-6.7; 1544-13.3; 1550-7.6; 1552-7.8; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.1; 1557-7.5; 1562-13.3; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.1; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.3; 1572-7.5; 1573-7.5; 1579-13.3; 1588-7.5; 1594-6.7; 1599-13.3; 1621-7.3; 1642-7.3; 1644-13.3; 1655-7.5; 1660-7.3; 1664-7.5; 1675-6.6; 1677-6; 1700-6.7; 1700b-7.2; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1710-7.5; 1712-7.5; 1721-7.1; 1728-7.4; 1731-7.1; 1732-6.6; 1737/1738-7.6; 1755-7.2; 1888-2; 1908-2; 1918-1.1; 1992-2.1
- lo* (pron.) 1544-13.3; 1642-7.3; 1677-6; 1700-6.7; 1710-7.5
- lo acte* 1732-6.6
- lo Altar* 1644-13.3
- lo any* 1710-7.5
- lo any* 1732-6.6
- lo arbre* 1544-13.3
- lo arch* 1621-7.3
- lo ardiacha* 1594-6.7
- lo armari* 1644-13.3
- lo ayre* 1621-7.3
- lo balcó* 1737/1738-7.6
- lo bastó* 1642-7.3
- lo bergantí* 1562-13.3
- lo bestiar* 1570-7.5; 1571-7.5
- lo bestiar que's matarà* 1571-7.5
- lo bonbarder* 1493b-7.6
- lo burro* 1642-7.3
- lo camí* 1493b-7.6; 1533/1543-13.3
- lo campanar* 1572-7.3
- lo cap* 1500-7.6; 1642-7.3; 1702b-7.3
- lo capità* 1557-7.5
- lo capítol* 1531-6
- lo càrcer* 1410-7.3
- lo carnage* 1514-7.6
- lo càrrech* 1501b-7.5; 1569-7.5
- lo carrer* 1721-7.1
- lo Castell* 1410-7.3
- lo catiu* 1456-7.5
- lo centenar* 1550-7.6
- lo centenari* 1908-2
- lo Clero* 1644-13.3
- lo comta* 1474-7.5
- lo comú* 1732-6.6
- lo consel* 1456-7.5; 1474-7.5
- lo cor* 1400-7.2
- lo correu* 1544-13.3
- lo cors* 1400-7.2
- lo cortó* 1579-13.3
- lo cos* 1728-7.4
- lo Cos* 1644-13.3
- lo cost* 1588-7.5
- lo cual* 1710-7.5
- lo dany* 1621-7.3
- lo dia* 1474-7.5; 1500-7.6; 1501b-7.5; 1572-7.3; 1594-6.7; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1755-7.2
- lo dia que yo morré* 1569-7.1
- lo dimercras* 1417-7.6
- lo diner* 1660-7.3
- lo discret* 1572-7.5
- lodit* 1380-6; 1393-6; 1410-7.3; 1478/1479-7.5; 1555b-7.5
- lo dit Alfonso* 1393-6
- lo dit encant* 1700b-7.2
- lo dit general* 1555b-7.5
- lo dit jurament* 1410-7.3
- lo dit procurador* 1380-6
- lo domer* 1531-6
- lo Dor* 1664-7.5
- lo effecte* 1572-7.5
- lo encant* 1755-7.2
- lo Evangeli* 1557-7.1
- lo examen* 1573-7.5
- lo fer* 1557-7.5; 1568-7.5
- lo ffadri* 1483a-7.6
- lo forment* 1417-7.6; 1501b-7.5; 1588-7.5
- lo formentatga* 1501a-7.5
- lo forn* 1569-7.5; 1707-7.4
- lo frare* 1677-6
- lo galió* 1594-6.7
- lo governador* 1380-6
- lo gremial* 1557-7.1
- lo grex* 1675-6.6
- lo guarda* 1642-7.3
- lo havia examinat* 1710-7.5
- lo havia posat* 1710-7.5
- lo honorable* 1501b-7.5

- lo hu* 1572-7.3; 1621-7.3
lo Illm. 1664-7.5
lo imploravan 1700-6.7
lo Jhesús 1500-7.6
lo jorn 1373-7.6; 1380-6
lo jurament 1702a-7.3
lo laiüt 1533/1543-13.3
lo libra 1483b-7.6
lo libre 1380-6; 1493a-7.6; 1539-6.7
lo llas 1908-2
lo llit 1410-7.5
lo Lochtinent 1572-7.3
lo Magisteri 1710-7.5
lo magnífic 1569-7.5
lo magnífich 1557-7.5
lo mantaniment 1571-7.5
lo manto 1513-7.6
lo marquès 1544-13.3
lo mateix 1550-7.6; 1571-7.5; 1918-1.1
lo mateix dia 1539-6.7
lo mes 1501a-7.5; 1700-6.7
lo més important 1500-6.6
lo més lluny 1992-2.1
lo més promte 1721-7.1
lo més promte que 1721-7.1
lo més promte que podran 1721-7.1
lo Messies 1675-6.6
lo mestra 1483a-7.6
lo meu 1569-7.1; 1721-7.1
lo meu cos 1569-7.1; 1721-7.1
lo millor modo 1567-7.5
lo misteri 1557-7.1
lo monader 1474-7.5
lo monestir 1599-13.3
lo morir 1731-7.1
lo mur 1483a-7.6
lo necessari 1569-7.5
lo nom 1410-7.3; 1555a-7.5
lo offici 1555a-7.5; 1569-7.1; 1572-7.5
lo offisi 1393-6
lo or 1728-7.4
lo ordi 1457-7.5
lo pa 1514-7.6
lo pagament 1557-7.5
lo pàlio 1644-13.3
lo pany 1417-7.6
lo Pare 1644-13.3
lo parell 1655-7.5
lo pedestal 1728-7.4
lo poble 1573-7.5; 1599-13.3
lo poder 1721-7.1
lo port 1568-7.5; 1588-7.5
lo porxo 1702b-7.3
lo pou 1702b-7.3
lo present albarà 1501a-7.5
lo preu 1707-7.4
lo prevere 1557-7.1
lo primer die, 1555a-7.5
lo priorage 1513-7.6
lo proceÿt 1571-7.5
lo puesto 1710-7.5
lo Pujol 1533/1543-13.3
lo punyal 1642-7.3
lo qual 1410-7.5; 1501a-7.5; 1501b-7.5; 1531-6; 1599-13.3; 1702a-7.3
lo qual efecte 1702a-7.3
lo quartó 1702b-7.3; 1731-7.1
lo que 1474-7.5; 1557-7.5; 1569-7.1; 1569-7.5; 1660-7.3; 1675-6.6; 1707-7.4; 1712-7.5
lo que convé 1573-7.5
lo que deuran 1474-7.5
lo que dispon 1675-6.6
lo que més aparexerà 1557-7.5
lo que serà necessari 1712-7.5
lo que serà nesessari 1569-7.1
lo que toca 1569-7.5
lo que tocarà 1569-7.5
lo R(everendíssi)m P(are) 1732-6.6
lo rebanch 1728-7.4
lo recel 1552-7.8
lo referit 1702a-7.3
lo reliquiari 1400-7.2; 1531-6
lo remey 1557-7.5
lo reverent 1555a-7.5
lo rey 1888-2
lo Rnt. 1539-6.7
lo sach 1456-7.5
lo sacrifici 1700-6.7
lo sagrari 1700-6.7
lo salari 1572-7.5
lo salari que li donaran 1572-7.5

- lo salari que ls aparexerà* 1572-7.5
lo salseró 1514-7.6
lo Santíssim 1728-7.4
lo scàndal 1557-7.5
lo Secretari 1710-7.5
lo senyor 1493b-7.6
lo Senyor 1675-6.6
lo sepulcre 1728-7.4
lo sermó 1677-6
lo seu 1373-7.6; 1513-7.6; 1533/1543-13.3
lo seu mul 1373-7.6
lo seu salari 1513-7.6
lo Sor. 1539-6.7
lo sostre 1410-7.5
lo treball 1737/1738-7.6
lo trobava 1710-7.5
lo vas 1721-7.1
lo y havia amostrat 1710-7.5
lo zell 1557-7.5
loant 1569-7.5
loar 1410-7.3
loats 1478/1479-7.5
Lobet 1568-7.5
loch 1393-6; 1456-7.5; 1489-7.6; 1531-6; 1533/1543-13.3; 1544-13.3; 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1573-7.5
loch y facultat 1573-7.5
lochs 1417-7.6
lochtinent 1456-7.5; 1501b-7.5
Lochtinent 1572-7.3
loco 1990-2.1
Loctinent 1572-7.3
loen 1572-7.5
loendemà 1557-7.5
loger 1514-7.6
logí 1417-7.6
logra 1410-7.5
lograriam 1700-6.7
logrer 1410-7.5
loguí 1514-7.6; 1550-7.6
lominària 1513-7.6
lop 1478/1479-7.5
loqüela 1721-7.1
lo (art.) 1373-7.6; 1380-6; 1410-7.3; 1417-7.6; 1456-7.5; 1457-7.5; 1474-7.5; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1493a-7.6; 1500-6.6; 1500-7.6; 1501b-7.5; 1513-7.6; 1533/1543-13.3; 1539-6.7; 1544-13.3; 1555b-7.5; 1567-7.5; 1569-7.1; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1579-13.3; 1594-6.7; 1621-7.3; 1651-7.2; 1655-7.5; 1660-7.3; 1663-7.5; 1664-7.5; 1675-6.6; 1677-6; 1700b-7.2; 1707-7.4; 1710-7.5; 1712-7.5; 1720-7.1; 1728-7.4; 1731-7.1; 1732-6.6; 1755-7.2; 1888-2; 1908-2
los (pron.) 1544-13.3; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1579-13.3; 1621-7.3; 1967-1.1
los abitans 1569-7.5
los abitants 1571-7.5
los albatriadós 1417-7.6
los altrás 1456-7.5
los altres 1489-7.6; 1500-6.6; 1501b-7.5
los armaris 1500-7.6
los benifets 1500-6.6
los bens 1569-7.1; 1755-7.2
los capellans 1493a-7.6
los capitans 1544-13.3
los càrrechs 1500-6.6
los claus 1728-7.4
los Clavaris 1732-6.6
los consells 1573-7.5
los cossos 1664-7.5
los cristians 1579-13.3
los del consel [...] *qui seran en la Vila* 1474-7.5
los deutors 1572-7.5
los dias 1664-7.5
los dinés 1501b-7.5; 1567-7.5; 1569-7.5; 1571-7.5
los dits 1539-6.7
los dits sementaris 1539-6.7
los drets 1707-7.4
los emoluments 1500-6.6
los estrangers 1663-7.5
los garrovers 1707-7.4
los gurats 1417-7.6
los hi havia enviats 1621-7.3
los honrats 1474-7.5
los inimichs 1544-13.3
los jurats 1373-7.6; 1493a-7.6; 1594-6.7
los Jurats 1677-6

los libres 1500-7.6
los llits 1675-6.6
los lochs 1417-7.6
los lus diners 1573-7.5
los magnífichs 1572-7.5; 1710-7.5
los magnífics 1569-7.5; 1570-7.5
los mateixos 1573-7.5
los membres 1410-7.3
los mestres 1710-7.5
los metalls 1888-2
los ministres 1572-7.5
los molins 1663-7.5
los moros 1621-7.3
los nòlits 1501b-7.5
los òrgens 1513-7.6
los òrguens 1483b-7.6
los pecadors 1731-7.1
los peons 1707-7.4
los portà Atzeró 1579-13.3
los precuradors 1660-7.3
los presidents 1573-7.5
los preus 1655-7.5
los quals 1456-7.5; 1651-7.2
los quaps 1513-7.6
los que 1712-7.5
los qui compraran 1571-7.5
los qui treballaran 1569-7.5
los regidors 1533/1543-13.3; 1573-7.5
los resionals 1513-7.6
los Reverents 1700b-7.2
los sachs 1456-7.5
los savis 1555b-7.5
los savis de consellers 1555b-7.5; 1572-7.5
los sensals 1474-7.5
los senyors de jurats 1489-7.6; 1501b-7.5; 1513-7.6
los senyós 1493a-7.6
los senyós de jurats 1493a-7.6
los sóculs 1728-7.4
los termes 1380-6
los terrats 1720-7.1
los títolls 1493a-7.6
los valls 1908-2
lospitall 1594-6.7
louen (PI6) 1501b-7.5
ls (pron.) 1567-7.5

lu 1931-10.2
lu (art.) 1903-13.1; 1906-12.3
lu que 1903-13.1; 1931-10.2
lu que 's recuy 1906-12.3
luchere 1915-2.1
luego 1642-7.3
Luis 1550-7.6; 1555a-7.5
Luís 1572-7.5
Luis Riembau 1550-7.6
Luís Riembau 1572-7.5
Luquí 1501b-7.5
Luquí Torres 1501b-7.5
lur 1536-10.8
lurs 1380-6
lurs officials 1380-6
lus 1573-7.5
Luys 1531-6

M

m 1892-2
m' 1915-2.1
m' (poss.) 1892-2
m'alegria 1892-2
m'enveiech 1915-2.1
mà 1555a-7.5; 1573-7.5; 1710-7.5; 1908-2
ma (poss.) 1557-7.1; 1569-7.1; 1702a-7.3; 1721-7.1; 1892-2; 1906-12.3; 1967-1.1
ma casa 1721-7.1
ma criada 1721-7.1
ma curta intel·ligència 1906-12.3
mà de fora 1555a-7.5; 1573-7.5
ma delícia 1892-2
ma filla 1702a-7.3
ma inolvidable filla 1892-2
mà maior 1555a-7.5
mà major 1555a-7.5; 1710-7.5
ma mare 1557-7.1; 1569-7.1; 1967-1.1
mà mayor 1573-7.5
mà mitjana 1555a-7.5; 1573-7.5; 1710-7.5
ma muller 1569-7.1
ma ventura 1892-2
ma voluntat 1721-7.1
mabra 1755-7.2
mac 1990-2.1
mac Xereca 1990-2.1

- machet* 1735/1740-7.8
maçots 1478/1479-7.5
Madalena 1731-7.1
madera 1915-2.1
madò 1500-7.6
madò Serra 1500-7.6
madona 1483b-7.6
madona Masota 1483b-7.6
Magdalena 1755-7.2
Magdalena Colomer 1755-7.2
magestat 1572-7.5
magior 1732-6.6
Magisteri 1710-7.5
magnífic 1555a-7.5; 1569-7.5; 1967-1.1
magnífich 1550-7.6; 1557-7.5; 1567-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
magnífichs 1501a-7.5; 1555b-7.5; 1572-7.5; 1588-7.5; 1710-7.5
Magnífichs 1644-13.3; 1710-7.5
magnífichs jurats 1555a-7.5
magnífics 1569-7.5; 1570-7.5
Magraner 1710-7.5
Maïans 1755-7.2
major 1710-7.5
majoral 1533/1543-13.3
majorals 1712-7.5
majoreta 1924-2
majós 1500-7.6
mal 2000-12.1
mal algun 1702a-7.3
malalts 1930-6.4
malaut 1417-7.6
maldament 1974-1.1
malehit 1892-2
mallol 1731-7.1
Mallorca 1663-7.5
Mallorqua 1539-6.7
malnafraren 1533/1543-13.3
mamà 1998-3
man (PI1) 1557-7.1; 1569-7.1; 1721-7.1
man (PS3) 1557-7.5
manam (PI4) 1675-6.6
manant 1664-7.5
manar 1483b-7.6
mancava 1456-7.5
manco 1478/1479-7.5; 1588-7.5; 1642-7.3
mando (n.) 1702b-7.3
manegas 1700b-7.2
manera 1474-7.5; 1552-7.8; 1571-7.5; 1983-1
maníbels 1400-7.2
manibles 1400-7.2
Manisses 1700b-7.2
manllevar 1501b-7.5
manlleute 1567-7.5
manllevadors 1567-7.5
manobra 1483a-7.6
mans 1930-6.4
mantallina 1755-7.2
mantaniment 1571-7.5
mantendrà 1707-7.4
mantendran 1720-7.1
mantenguent 1700-6.7
manteu 1700b-7.2
manto 1513-7.6
mantó 2008-3
mar (m.) 1888-2
mar (f.) 1373-7.6; 1562-13.3; 1579-13.3; 1990-2.1; 1998-3
mar [r]anxons 1655-7.5
maraveia 1924-2
maravillosos 1929-6
marbres 1478/1479-7.5
marcader 1501a-7.5
march 1728-7.4
March 1513-7.6; 1702a-7.3; 1720-7.1
mare 1555a-7.5; 1557-7.1; 1569-7.1; 1572-7.5; 1702a-7.3; 1731-7.1; 1906-12.3; 1967-1.1; 1983-1; 1998-3
mare de Déu 1572-7.5
Mare de Déu del Carme 1998-3
mare de Déu del Secós 1572-7.5
mare seua 1731-7.1
mare sua 1555a-7.5
mares 1915-2.1
mareses 1493b-7.6
maresos 1700-6.7
marfi (inf.) 1892-2
Margalideta 2008-3
Margalit 1702a-7.3
Margarida 1599-13.3; 1721-7.1
marí 1967-1.1

- Mari* 1417-7.6; 1621-7.3; 1702a-7.3; 1755-7.2
Mari de Morna 1579-13.3
Maria 1599-13.3; 1664-7.5; 1735/1740-7.8; 1989-1.1; 2008-3
Maria Bihasall 1599-13.3
Maria Cardona de Berthomeu 1755-7.2
marina 1621-7.3
Marina 1702a-7.3; 1721-7.1
mariners 1567-7.5
Marins 1989-1.1
mariposa 1892-2
Mariquita 1998-3
marit 1702a-7.3; 1720-7.1; 1967-1.1
marmessors 1721-7.1
marquès 1544-13.3
marquès del Vasto 1544-13.3
marranxes 1995-1
marranxó 1731-7.1
Martellades 1990-2.1
Martí 1677-6; 1755-7.2
Martí Almanje 1677-6
Martí Prats 1513-7.6
Mas 1700a-7.2
mas cansons 1892-2
Masaler 1456-7.5
mascle 1731-7.1
mascles 1731-7.1
masió 1373-7.6; 1513-7.6
masip 1373-7.6
Masot 1483b-7.6; 1513-7.6
Masota 1483b-7.6
massa 1988-3
massos [de fil blanch] 1651-7.2
master 1557-7.1
matà 1967-1.1
matalaf 1700b-7.2
matam 1989-1.1
matarà 1571-7.5
matcho 1735/1740-7.8; 1755-7.2
maté (PsI3) 1410-7.3
mateix 1539-6.7; 1550-7.6; 1557-7.1; 1571-7.5; 1915-2.1; 1918-1.1; 1988-3
mateixos 1573-7.5
materi 1906-12.3
materialidad 1931-10.2
matí 1621-7.3; 1892-2; 1989-1.1; 1995-1
mati 1967-1.1
matinet 1995-1
may 1544-13.3; 1573-7.5; 1903-13.1; 1908-2
may per may 1908-2
mayor 1400-7.2; 1573-7.5
me (pron.) 1493a-7.6; 1621-7.3; 1642-7.3; 1702b-7.3; 1931-10.2; 1988-3
me agafi 1642-7.3
me digué 1621-7.3
me estava 1702b-7.3
me hi referit 1931-10.2
me l'enduc 1974-1.1
me l'hagi ben menjat 1988-3
me les pugués dir 2008-3
me pareix 2008-3
me va veure 1621-7.3
me venia 1621-7.3
me'l va deixar 2008-3
mechons 1700b-7.2
Medecina 1710-7.5
Medicina 1710-7.5
medida 1906-12.3
medis 1700-6.7
meditar 1990-2.1
meitat 1720-7.1
me-la 1702b-7.3
melis 1728-7.4
melles 1410-7.5; 1731-7.1
mellor 1948-1.1
membre 1410-7.3; 1663-7.5
membre algun 1410-7.3
membres 1410-7.3
memori 1903-13.1
memòria 1569-7.1; 1594-6.7; 1660-7.3; 1998-3
memoriam 1677-6
memòrie 1931-10.2
memòrie reglamentàrie 1931-10.2
men (contr.) 1621-7.3; 1702b-7.3
men aní 1621-7.3
men aní camí 1621-7.3
men torní 1702b-7.3
menech (PII) 1915-2.1
Menganu 1906-12.3

- mengar* 1702a-7.3
menjar 1660-7.3; 1989-1.1; 2008-3
menjars 1675-6.6
menjassen (ImS6) 1675-6.6
menjàveu 1967-1.1
menos 1642-7.3; 1712-7.5; 1915-2.1; 1967-1.1
meïs 1702a-7.3
mentras 1660-7.3
mentres 1974-1.1; 1995-1
menus 1903-13.1; 1931-10.2
menys 1573-7.5; 1702b-7.3
mercaders 1567-7.5
mercancies 1655-7.5
merdosa 1410-7.5
meresa 1536-10.8
meresca 1702b-7.3
mersè 1533/1543-13.3
mes (n.) 1501a-7.5; 1700-6.7
més 1456-7.5; 1500-6.6; 1570-7.5; 1642-7.3; 1702a-7.3; 1908-2; 1992-2.1
més o manco 1536-10.8
més o meïs 1702a-7.3
més o menys 1702b-7.3
mesa 1373-7.6
mescla 1700-6.7
mesos 1500-6.6
messa 1728-7.4
Messies 1675-6.6
messos 1571-7.5
mester 1930-6.4
mestra 1483a-7.6; 1500-7.6; 1513-7.6
mestra Antoni 1513-7.6
mestra Bernat Aymarich 1513-7.6
mestra Cansallada 1513-7.6
mestra Cassà 1500-7.6
mestra Miró 1483b-7.6; 1513-7.6
mestre 1489-7.6; 1493b-7.6; 1500-7.6; 1732-7.6; 1737/1738-7.6; 1983-1; 2008-3
mestre Johan 1493b-7.6
mestre Prats 1500-7.6
mestre Subirats 1500-7.6
mestres 1710-7.5
mesures 1700a-7.2
met 1489-7.6
metalls 1888-2
metra 1373-7.6
meu 1569-7.1; 1721-7.1; 1903-13.1; 1974-1.1
meua 1967-1.1; 1988-3; 1998-3
mia 1569-7.1; 1700-6.7; 1721-7.1; 1731-7.1; 1892-2
mias 1557-7.1; 1731-7.1
micarata 1983-1
micer 1501b-7.5
miçer 1550-7.6
micer Trilles 1501b-7.5
Micholau 1456-7.5; 1457-7.5
Micholau Borasà 1456-7.5
Micolau 1417-7.6
Micolau Ferrer 1417-7.6
mies 1642-7.3
migrança 1929-6
mijoral 2008-3
mília 1544-13.3
millor 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1567-7.5; 1570-7.5
milor 1474-7.5; 1567-7.5
ministres 1572-7.5; 1660-7.3
minyó 1533/1543-13.3; 1555a-7.5
minyones 1579-13.3
minyons 1579-13.3
Miquel 1456-7.5; 1513-7.6; 1550-7.6; 1557-7.5; 1567-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1572-7.3; 1572-7.5; 1579-13.3; 1621-7.3; 1677-6; 1700a-7.2; 1702b-7.3; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Miquel Arabí 1557-7.5; 1567-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5
Miquel Costa de Lluch 1755-7.2
Miquel de Pormany 1513-7.6
Miquel Joan 1550-7.6; 1557-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1572-7.3; 1572-7.5
Miquel Johan de Ffranch 1557-7.5
Miquel Palerm 1677-6
Mir 1410-7.5
mira 1888-2
mirall 1888-2
miralls 1651-7.2
miràs (ImS3) 1967-1.1
miras 1888-2
mirassen (ImS6) 1573-7.5

- mirau* (PI5) 2008-3
mirava 1700-6.7
miri 1967-1.1
Miró 1483b-7.6; 1513-7.6
misa 1533/1543-13.3; 1664-7.5
misas 1721-7.1
misericòrdia 1531-6; 1644-13.3; 1930-6.4
Misericòrdia 1732-7.6
missa 1539-6.7; 1664-7.5; 2008-3
misses 1569-7.1
misteri 1557-7.1
mitat 1660-7.3; 1702b-7.3; 1731-7.1; 1755-7.2
mitjà de bosch 1702a-7.3
mitja llana 1700a-7.2
mitjana 1573-7.5; 1710-7.5
mitx 1735/1740-7.8
mitxa 1735/1740-7.8
mo (pron.) 1915-2.1
mo' n'anam 1915-2.1
moda 1992-2.1
modo 1552-7.8; 1567-7.5; 1569-7.1; 1720-7.1; 1721-7.1; 1728-7.4; 1731-7.1
modo ut supra 1731-7.1
Mofra 1456-7.5
mogué 1967-1.1
mogut 1702a-7.3
moldre 1569-7.5
moldures 1728-7.4
molí 1536-10.8; 1707-7.4; 1731-7.1; 1988-3
molí de sang 1707-7.4
molí den Tur Scarey 1536-10.8
molins 1663-7.5
molitja 1707-7.4
mollet (adj.) 1974-1.1
molt 1410-7.5; 1988-3; 1990-2.1; 1992-2.1
molt bona aigua 1990-2.1
molt de 1992-2.1
molt de temps 1992-2.1
molt temps havia 1410-7.5
molta 1562-13.3; 1990-2.1
molta gent 1990-2.1
molta gent que ho van a veure 1990-2.1
molta mar 1562-13.3
molta necessitat tenen 1552-7.8
moltes 1555a-7.5; 1702b-7.3
moltes altres 1555a-7.5
moltes 1552-7.5
moltes pells 1552-7.5
moltó 1417-7.6; 1483b-7.6; 1655-7.5
moltó qui costà 1417-7.6
moltonet 1735/1740-7.8
moltons 1570-7.5; 1571-7.5
moment 1892-2
món 1410-7.5
mon (poss.) 1483a-7.6; 1493b-7.6; 1513-7.6; 1569-7.1; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1721-7.1; 1731-7.1; 1892-2; 1915-2.1; 1988-3
mon ... testament 1731-7.1
mon ...enteniment 1731-7.1
mon afan 1892-2
mon cervell 1892-2
mon cor 1892-2
mon gendre 1702a-7.3
mon jornal 1483a-7.6
mon nom 1731-7.1
mon pare 1569-7.1; 1702b-7.3; 1721-7.1; 1731-7.1; 1915-2.1; 1988-3
mon salari 1513-7.6
mon sellari 1493b-7.6
mon sentiment 1892-2
mon últim 1721-7.1
monader 1474-7.5
Monago 1536-10.8
Monar 1721-7.1
Moner 1483a-7.6; 1500-7.6
monestir 1599-13.3
monssenyner 1995-1
montanya 1707-7.4; 1721-7.1; 1908-2
Moranta 1710-7.5
Morel 1514-7.6
morenes 1478/1479-7.5
moreno 1478/1479-7.5
morir 1663-7.5; 1731-7.1
morirem 1988-3
Morna 1579-13.3
moro 1579-13.3; 1663-7.5
Moro 1513-7.6
moro de vachas^c 1513-7.6
moros 1579-13.3; 1621-7.3
morre (F3) 1569-7.1
mort 1569-7.1; 1702a-7.3; 1721-7.1

- mort violent* 1702a-7.3
morta 1892-2
morts 1929-6; 1930-6.4
morus 1906-12.3
mos (poss.) 1569-7.1; 1642-7.3; 1721-7.1; 1731-7.1
mos (pron.) 1700-6.7; 1915-2.1; 1967-1.1; 1983-1; 1988-3; 1990-2.1
mos béns 1721-7.1; 1731-7.1
mos días 1721-7.1
mos diners 1642-7.3
mos dó 1967-1.1
mos dominen 1915-2.1
mos ha anat 1967-1.1
mos ha dit 1983-1
mos hereus 1731-7.1
mos marmessors 1721-7.1
mos morirem 1988-3
mos movem 1700-6.7
mos pare, mare 1569-7.1
mos parents 1569-7.1
mos pecats 1569-7.1
mos vàrem salvar 1990-2.1
mos[sèn] 1536-10.8
mos[sèn] Francolí 1536-10.8
mosèn 1513-7.6
Mosèn 1513-7.6
mosèn Camporels 1513-7.6
Mosèn Moro 1513-7.6
mosqueteria 1644-13.3
mossèn 1483a-7.6; 1500-7.6; 1533/1543-13.3; 1550-7.6; 1555a-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1572-7.3; 1572-7.5; 1588-7.5
mossèn Abri 1500-7.6
mossèn Miquel Joan 1550-7.6
mossèn Moner 1483a-7.6
mossèn Thoni Samar 1500-7.6
mossènyer 1990-2.1; 2008-3
mosso 1557-7.5
mostasaf 1456-7.5; 1513-7.6
mostasaf si no porà regir 1456-7.5
mostessafs 1567-7.5
mostra (PS3) 1572-7.5
mostretjat 1651-7.2
mostrin 1906-12.3
mot 1569-7.5
mot a mot 1569-7.5
mots 1924-2
movem 1700-6.7
mucador 1755-7.2
muier 1967-1.1
mul 1373-7.6
mulles 1483a-7.6; 1489-7.6
mulla (n.) 1594-6.7
muller 1393-6; 1410-7.5; 1500-7.6; 1533/1543-13.3; 1569-7.1; 1579-13.3; 1599-13.3; 1702a-7.3; 1720-7.1; 1731-7.1
muller mia 1731-7.1
mullers 1393-6
mument 1903-13.1
mun (contr.) 1915-2.1
mundillo 1998-3
munduim 1915-2.1
muntà 1594-6.7
munyeca 2008-3
munyicot 1974-1.1
mur 1483a-7.6
murada 1967-1.1
murades 1552-7.8
murim 1903-13.1
murta 1569-7.1; 1642-7.3; 1995-1
mus (pron.) 1903-13.1; 1915-2.1; 1931-10.2
mus cumvide 1915-2.1
mus ha dunat 1931-10.2
mus pertaren 1903-13.1
Muson 1755-7.2
musseña 1903-13.1
musulmans 1908-2

N

- N* (art.) 1393-6
n' (art.) 1489-7.6
n' (pron.) 1988-3
n'Andreu Guillem 1489-7.6
n'han fet un gra massa 1988-3
na 1989-1.1; 2008-3
na (art.) 1892-2; 1989-1.1; 1998-3; 2008-3
Na (art.) 1702b-7.3
na (inf.) 1931-10.2
na Frasquita 1998-3

- na Josepa* 1892-2
na Margalideta 2008-3
na Maria 1989-1.1; 2008-3
na Mariquita 1998-3
nabot 1594-6.7
Nadal 1700a-7.2; 1755-7.2
nafraren 1579-13.3
nafrat 1533/1543-13.3
Nagro 1501a-7.5
Nagró 1501b-7.5
naixen 1675-6.6
Nalfonso 1393-6
naltros 1892-2; 1915-2.1; 1990-2.1; 1998-3; 2008-3
naltrus 1903-13.1
Namorós (contr.) 1393-6
Nansera 1513-7.6
nar 1915-2.1
nar mun 1915-2.1
Naron 1410-7.5
nativitat 1555a-7.5; 1557-7.1; 1569-7.1
natura 1410-7.3
natures 1478/1479-7.5
nau 1501b-7.5
naufregàs (Ims3) 1728-7.4
navada 1555a-7.5; 1555b-7.5
navades 1720-7.1
ne 1557-7.5
ne (pron.) 1393-6; 1478/1479-7.5; 1710-7.5; 1737/1738-7.6
ne fassen 1478/1479-7.5
ne ha cedit 1737/1738-7.6
ne ha cobrat 1737/1738-7.6
ne havia presa 1393-6
ne rebera 1710-7.5
ne serien 1393-6
necesitat 1552-7.8; 1700-6.7
necessari 1569-7.5; 1712-7.5
necessària 1571-7.5
necessàries 1573-7.5
necessitat 1501b-7.5; 1573-7.5; 1588-7.5; 1675-6.6
necessitat de blats qui era 1501b-7.5
nefrat 1642-7.3
nefrats 1562-13.3
negant-lis 1908-2
negligens 1557-7.5
negosi 1579-13.3
negrats 1562-13.3
negre 1651-7.2; 1700a-7.2
Negró 1501b-7.5
Negron 1501b-7.5
negú 1501b-7.5
negun 1380-6; 1393-6; 1489-7.6
negun mestre 1489-7.6
neguns 1380-6
nel (contr.) 1915-2.1
nengú 1533/1543-13.3
netas 1675-6.6
netejau (imp5) 1994-10.5
ni 1474-7.5; 1573-7.5; 1931-10.2; 1967-1.1
ni menos 1642-7.3
ni més ni manco 2008-3
nic 1967-1.1
Niça 1588-7.5
nicho 1728-7.4; 1732-7.6
Nicholau 1737/1738-7.6
Nicolau 1513-7.6; 1533/1543-13.3; 1567-7.5; 1572-7.5; 1677-6; 1735/1740-7.8
Nicolau de Quint 1567-7.5
Nicolau Riera 1677-6
nina 1888-2
ningú 1571-7.5; 1988-3
ningun 1552-7.8; 1573-7.5; 1655-7.5; 1677-6; 1908-2; 1998-3
ningun comerci 1552-7.8
ningun descàrrech 1573-7.5
ningun més 1908-2
ningun sacerdot 1677-6
ninguna 1500-6.6; 1536-10.8; 1562-13.3; 1573-7.5; 1712-7.5; 1931-10.2; 1998-3
ninguna cumudidad 1931-10.2
ninguna renda 1500-6.6
ninguna via 1573-7.5
ningunes 1501b-7.5
ningunes penúries 1501b-7.5
ninguns 1573-7.5
ninguns dells 1621-7.3
ninguns homes 1573-7.5
nirvis 1998-3
Nissa 1544-13.3

- nit* 1501b-7.5; 1533/1543-13.3; 1562-13.3; 1621-7.3; 1888-2; 1918-1.1; 1995-1
nits 1998-3
niu 1892-2; 1988-3
no 1417-7.6; 1573-7.5; 1710-7.5; 1918-1.1; 1967-1.1; 1989-1.1
no fasau 1642-7.3
no puya a ser anmès 1456-7.5
no res menys 1573-7.5
no resmanco 1552-7.8
no se'n feia cas 1989-1.1
no se'n podia avenir 1918-1.1
no u 1417-7.6
no va dir ni piu 1967-1.1
no's 1572-7.5; 1892-2
no's morta 1892-2
nodrí 1929-6
noembra 1501a-7.5
noembre 1493b-7.6; 1533/1543-13.3; 1579-13.3
noliegar 1570-7.5
nòlits 1501b-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5
nom 1410-7.3; 1555a-7.5; 1731-7.1
nomenàs (ImS3) 1660-7.3
nomene (PII) 1721-7.1
només 1737/1738-7.6
noms (contr.) 1915-2.1
non ostant 1474-7.5
noranta 1501a-7.5
noresmeñys 1663-7.5
nós (pron.) 1393-6; 1410-7.3
nos (pron.) 1531-6; 1536-10.8; 1539-6.7; 1562-13.3; 1572-7.5; 1642-7.3; 1644-13.3
nos fassa 1562-13.3; 1572-7.5
nos fonch 1539-6.7
nos ha feta 1644-13.3
nos havia feta gràcia 1531-6
nos mostra 1572-7.5
nos vulla 1536-10.8
nosaltres 1908-2
nosaltros 1501a-7.5
nostra 1908-2; 1990-2.1
Nostra Dona de Ihesús 1513-7.6
nostra llengüe 1908-2
nostras 1552-7.8
nostre 1410-7.3; 1555a-7.5; 1908-2; 1931-10.2
Nostre 1721-7.1
nostre Senyor 1410-7.3
Nostre Senyor 1721-7.1
nostro 1531-6; 1700-6.7; 1915-2.1; 1930-6.4; 1983-1; 1989-1.1
Nostro 1974-1.1
nòstron 1501a-7.5
nostros 1533/1543-13.3; 1579-13.3; 1908-2; 1929-6
nostru 1906-12.3
nostrus 1903-13.1
nota 1644-13.3
notari 1557-7.5; 1567-7.5
notaris 1572-7.3
notícia 1573-7.5; 1989-1.1
notori 1588-7.5
notòria 1720-7.1
nou (contr.) 1393-6
nou cents escuts 1588-7.5
nova 1533/1543-13.3; 1562-13.3
novement 1588-7.5
Noversitat 1456-7.5
ns (pron.) 1533/1543-13.3
nuus (n.) 1675-6.6
núvol 1892-2
núvols 1728-7.4
nyinyol 1988-3
- O**
obediència 1531-6
obehyt 1642-7.3
obeirà 1380-6
òbit 1569-7.1; 1720-7.1; 1721-7.1; 1731-7.1
oblades 1478/1479-7.5
oblidat 1888-2
obligació 1720-7.1
obligatió 1664-7.5
obligats 1732-6.6
oblit 1929-6
obra 1568-7.5; 1728-7.4; 1732-7.6
obrar 1728-7.4
obrats 1400-7.2

obrava 1373-7.6
obrer 1474-7.5; 1737/1738-7.6
obreratge 1489-7.6; 1550-7.6
obrrers 1732-7.6
obres 1930-6.4
obri (PI3) 1918-1.1
obrí 1644-13.3
obris 1373-7.6
obtenguda 1474-7.5
octava 1930-6.4
ocularment 1642-7.3
ofabias 1755-7.2
ofayer 1400-7.2
oferisca 1732-6.6
offerint-se 1571-7.5
offert 1571-7.5
offici 1555a-7.5; 1568-7.5; 1569-7.1; 1572-7.5; 1573-7.5
Offici 1664-7.5
official 1599-13.3; 1660-7.3
officials 1380-6; 1501b-7.5
offisi 1393-6
ofici 1400-7.2
Oficial 1660-7.3
ohit 1702a-7.3
ohý (PsII) 1702b-7.3
ohyda 1702b-7.3
ollas 1700a-7.2
ombra 1906-12.3; 1990-2.1
on 1400-7.2
ondetjat 1651-7.2
onses 1655-7.5
onsevuia 1992-2.1
ont 1552-7.8; 1675-6.6
onza 1500-7.6
onze 1664-7.5
onze mília 1588-7.5
onzes 1478/1479-7.5
or 1728-7.4
Orà 1570-7.5
ora (n.) 1539-6.7
oracions 1569-7.1
oradella 1478/1479-7.5
oradelles 1478/1479-7.5
orades 1478/1479-7.5
oratge 1892-2

orda 1644-13.3
orde 1567-7.5; 1571-7.5; 1573-7.5; 1728-7.4; 1915-2.1; 1929-6
Orde 1677-6
ordén (PI1) 1569-7.1; 1721-7.1; 1731-7.1
ordenar 1569-7.1
ordenaren 1573-7.5
ordene (PI1) 1721-7.1
ordes 1594-6.7
ordi 1457-7.5
ordinàries 1663-7.5
ordinaris 1400-7.2
oreies 1974-1.1
orelles 1663-7.5
òrgens 1513-7.6
òrguens 1483b-7.6
orgues 1500-7.6
ormesí 1651-7.2
oró 1755-7.2
Orvay 1501b-7.5; 1536-10.8; 1550-7.6; 1721-7.1
orý 1410-7.5
ospitall 1594-6.7
osques 1948-1.1
ou (PI3) 1702b-7.3
ovella 1735/1740-7.8
ovellas 1735/1740-7.8
ovelles 1755-7.2
oyt 1675-6.6

P

p'en 1988-3
p'en Lluc 1988-3
p'es 1918-1.1; 1983-1; 1988-3
p'es camp 1983-1
p'es coll 1918-1.1
p'es rostois 1988-3
pa 1410-7.3; 1514-7.6; 1918-1.1; 1998-3
Pa Alís 1675-6.6
pabordre 1501b-7.5
Pabordre 1380-6
pabordria 1536-10.8
Pabordria 1536-10.8
pabra 1514-7.6
pach (PS3) 1456-7.5; 1571-7.5

- paciència* 1930-6.4
pacienta 1924-2
pactat 1712-7.5
padasos 1655-7.5
Padruell 1621-7.3
paella 1700a-7.2; 1755-7.2
pagaderas 1731-7.1
pagament 1557-7.5
pagar 1569-7.5
pagas 1707-7.4
pagell 1478/1479-7.5
pagès 1931-10.2
pagesia 1967-1.1
pagre 1655-7.5
pàguer 1478/1479-7.5
paguí 1483b-7.6
paia 1967-1.1
païssa 1924-2
pal·li (PS1) 1903-13.1
pal·li (PS3) 1903-13.1
pala (PI3) 1915-2.1
palàcio 1700-6.7
Palau 1550-7.6
paler 1918-1.1
Palerm 1570-7.5; 1573-7.5; 1677-6; 1735/1740-7.8
pàlio 1644-13.3
palm 1974-1.1
palma 1700b-7.2
palms 1642-7.3; 1651-7.2; 1655-7.5; 1700b-7.2
palo 1992-2.1
palomida 1478/1479-7.5
palpàs (ImS3) 1995-1
pams 1700a-7.2
pañ 1700a-7.2; 1700b-7.2
panades 1514-7.6
panaret 1755-7.2
pañ 1700a-7.2; 1755-7.2
panoràmich 1908-2
pantinador 1700b-7.2
pany 1417-7.6; 1707-7.4
parada 1400-7.2; 1700a-7.2
paradas 1707-7.4
paradís 1410-7.3
Paralta 1417-7.6
paraules 1906-12.3
parayre 1571-7.5
pardals 1998-3
pare 1569-7.1; 1702b-7.3; 1721-7.1; 1731-7.1; 1915-2.1; 1988-3; 1998-3
Pare 1644-13.3
paredar 1737/1738-7.6
parei 1974-1.1
pareies 1924-2
pareix 1700-6.7; 1702b-7.3; 2008-3
pareixer 1974-1.1
pareixes 1988-3
pareixia 1995-1
parel 1417-7.6
parell 1483a-7.6; 1655-7.5; 1700b-7.2; 1731-7.1; 1989-1.1
parells 1651-7.2
parents 1569-7.1
pares 1903-13.1
paret 1702b-7.3; 1707-7.4
parets 1700-6.7; 1707-7.4
parlàs (ImS3) 1702a-7.3
Parot 1501b-7.5
Parot Valls 1501b-7.5
Parra 1967-1.1
Parrochial 1732-6.6
Parròquia 1732-6.6
parroquial 1500-6.6
part 1456-7.5; 1544-13.3; 1568-7.5; 1660-7.3; 1731-7.1
parteix 1731-7.1
partí 1594-6.7
particulars 1732-6.6
partida 1380-6; 1572-7.5; 1588-7.5; 1707-7.4
partió 1568-7.5; 1707-7.4
partiren 1562-13.3
parts 1500-6.6; 1571-7.5; 1707-7.4
Pascua 1675-6.6
pasis 1400-7.2
passà de clar 1536-10.8
passam (PI4) 1915-2.1
passar 1567-7.5
passàs (ImS3) 1989-1.1
passaven 2008-3
passes 1621-7.3

- passetgen* 1983-1
passetjava 2008-3
passiensi 1903-13.1
passis (n.) 1400-7.2
pastes 1918-1.1
paternal 1702a-7.3
Pàtria 1906-12.3
Pau 1755-7.2
Pau Bernat 1755-7.2
Pavorde 1677-6
paya 1906-12.3
payša 1732-7.6
pe (prep.) 1903-13.1
pebrera 1994-10.5
pecadors 1731-7.1
peccarà 1410-7.3
pedestal 1728-7.4
pedra 1702b-7.3; 1755-7.2
pedra mabra 1755-7.2
pedre 1536-10.8
pedre meresa 1536-10.8
pedres 1493b-7.6
pedres mareses 1493b-7.6
Pedro 1555a-7.5; 1906-12.3
pedruscada 1995-1
pegà 1642-7.3; 1702b-7.3
pegà a fugir 1642-7.3
pegar 1702b-7.3
pegar dos bacs 1702b-7.3
pegàs (ImS3) 1642-7.3
peguí 1642-7.3
peix de bastina, 1655-7.5
peix de batuda 1655-7.5
peix de bolig 1478/1479-7.5
peix de scata 1478/1479-7.5
peix de tall 1478/1479-7.5
peix de ventura 1478/1479-7.5; 1655-7.5
peix de xàvega 1478/1479-7.5; 1655-7.5
peix roquer 1655-7.5
peix vermell 1478/1479-7.5; 1655-7.5
pelegrins 1930-6.4
pell 1988-3
pells 1552-7.5
pena 1572-7.3; 1655-7.5; 1903-13.1
pena alguna 1903-13.1
pendons 1908-2
pendra 1531-6
pendra (inf.) 1456-7.5; 1660-7.3
pendre 1380-6; 1456-7.5; 1501b-7.5; 1531-6; 1572-7.3; 1660-7.3; 1642-7.3; 1720-7.1; 1903-13.1; 1906-12.3; 1915-2.1
pèndrer (inf.) 1655-7.5
pendrien 1655-7.5
penes 1663-7.5
penjar 1663-7.5
pens (PI1) 1992-2.1; 2008-3
pensà (inf.) 1915-2.1
pensam (PI4) 2000-12.1
pensàssiu (ImS5) 1988-3
pensau (PI5) 1702b-7.3; 1988-3
penúria 1929-6
penúries 1501b-7.5
peons 1707-7.4
Pep 1989-1.1
Pepe 1906-12.3
peper 1493a-7.6
per 1478/1479-7.5; 1552-7.8; 1573-7.5; 1732-6.6; 1974-1.1; 1988-3; 1989-1.1
per a 1569-7.5
per a pagar 1569-7.5
per a que 1721-7.1
per a que cuiden 1721-7.1
per ajudar 1552-7.8
per ànima mia 1569-7.1
per aquella quaresma 1677-6
per ço 1501b-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.1; 1569-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1660-7.3; 1720-7.1
per jo 1974-1.1; 1988-3
per lo 1410-7.5; 1478/1479-7.5; 1732-6.6
per lo dit 1478/1479-7.5
per lo R(everendissi)m P(are) 1732-6.6
per menut 1588-7.5; 1967-1.1
per mor de 1967-1.1
per obs de 1599-13.3
per qua 1501a-7.5
per randa 1989-1.1
per so 1489-7.6
per so com 1373-7.6
per vila 1400-7.2
per Vila 1417-7.6; 2008-3
Pera 1474-7.5; 1483b-7.6; 1501a-7.5

- pera* (prep.) 1557-7.1; 1621-7.3; 1660-7.3; 1677-6; 1712-7.5
Pera Bonet 1483b-7.6
pera envestir los moros 1621-7.3
pera predicar 1677-6
pera que 1660-7.3; 1677-6; 1712-7.5
pera que serveixa per rescatar 1712-7.5
Pera Vila 1474-7.5
Peralta 1621-7.3
perdre 1642-7.3; 1990-2.1
perdre la vida 1990-2.1
perdudas 1892-2
Pere 1373-7.6; 1417-7.6; 1513-7.6; 1533/1543-13.3; 1588-7.5; 1642-7.3; 1700a-7.2; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1721-7.1; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Pere Antoni 1642-7.3
Pere Antoni Armadams 1642-7.3
Pere Atsaró 1755-7.2
Pere Belver 1513-7.6
Pere Bilver 1513-7.6
Pere Bonet 1588-7.5
Pere Cap de Puig 1755-7.2
Pere Ciscar 1642-7.3
Pere de Pau 1373-7.6
Pere Guasch 1755-7.2
Pere Marí 1417-7.6
Pere Muson 1755-7.2
Pere Tur 1755-7.2
Perella 1573-7.5
perfiquen 1573-7.5
Perico 1906-12.3
perill 1568-7.5; 1989-1.1; 1990-2.1
perillàs (ImS3) 1562-13.3
perjuhi 1573-7.5
perjuý 1573-7.5
perjuý 1572-7.5
perjuý y dany 1573-7.5
perles 1651-7.2
permissió 1655-7.5
Perot 1533/1543-13.3; 1567-7.5; 1572-7.5
Perot Nicolau 1572-7.5
Perot Torres Vidal 1567-7.5
perro 1621-7.3
persent 1501a-7.5
persona 1380-6; 1410-7.3; 1531-6; 1557-7.5; 1562-13.3; 1569-7.1; 1571-7.5; 1573-7.5; 1712-7.5
persona ninguna 1562-13.3; 1573-7.5
personalitat 1929-6
personas 1555a-7.5; 1702b-7.3; 1732-6.6
persones 1567-7.5
perteneixia 1992-2.1
pertenga (PS3) 1569-7.1
pertiran (PsI6) 1562-13.3
perveia 1531-6
pervinga 1731-7.1
pes (contr.) 1990-2.1; 2008-3
pes hòmens 2008-3
pes Savinar 1990-2.1
pes Vedrà 1990-2.1
pesas 1732-7.6
pesat 1501a-7.5
peset 1700b-7.2
pesses (n.) 1651-7.2
petaca 1967-1.1
Petit 1735/1740-7.8
peus 1400-7.2; 1929-6
pexcar 1533/1543-13.3
pic 1995-1
picaperes 1373-7.6
Picasa 1755-7.2
Picassa 1579-13.3
piedat 1929-6
pigà 1967-1.1
pigar 1967-1.1; 1995-1; 2008-3
pigat 1992-2.1
pillagardo 1974-1.1
Pilota 1721-7.1
pindra (inf.) 1533/1543-13.3; 1599-13.3
Pintat 1700a-7.2
pinyotet 1974-1.1
pipa 1967-1.1
pistola 1702b-7.3
piu 1967-1.1
pla 2008-3
Pla 1573-7.5; 1755-7.2
pla de Vila 2008-3
Pla de Vila 1755-7.2
plaça 1493a-7.6; 2000-12.1
plagar lossa 1483a-7.6

- plaguera* 1906-12.3; 1988-3
plaguera a Déu. 1906-12.3
Planells 1700a-7.2; 1710-7.5
planta 1892-2
planura 1924-2
plasa 1707-7.4
plasa de la Torreta 1707-7.4
plase 1489-7.6
plàsia (PS3) 1552-7.8; 1579-13.3
plàssia (PS3) 1544-13.3
plat de Manisses 1700b-7.2
plata 1660-7.3
plena 1651-7.2
plers 1892-2
plor (PI1) 1988-3
ploren 1930-6.4
plors 1988-3
pluïcar 1967-1.1
poal 1700a-7.2
pobla 1539-6.7
poblat 1567-7.5
poblats 1567-7.5; 1568-7.5; 1572-7.5
poble 1573-7.5; 1599-13.3; 1677-6; 1903-13.1; 1908-2; 1929-6; 1948-1.1
pobordria 1417-7.6
pobre 1906-12.3; 1967-1.1
pobres 1929-6
poc 1967-1.1
poch 1536-10.8; 1557-7.5; 1572-7.3; 1573-7.5; 1621-7.3; 1642-7.3
poch més o manco 1642-7.3
pocha 1500-6.6
poden 1915-2.1
poder (n.) 1501b-7.5; 1567-7.5; 1570-7.5; 1663-7.5; 1721-7.1
poder (inf.) 1555a-7.5; 1720-7.1
poderós 1552-7.8
poderosa 1660-7.3
podia 1989-1.1
podia 1380-6; 1417-7.6; 1918-1.1
podian 1675-6.6
podien 1544-13.3
podrà 1588-7.5; 1707-7.4
podrà ser 1588-7.5
podran 1721-7.1
podré 1988-3; 1989-1.1
podria (Cn1) 1892-2
podria (Cn3) 1621-7.3
pogueren 1562-13.3; 1989-1.1
pogués 1700-6.7
poguéssam 1700-6.7
poguessen 1573-7.5; 1995-1
pòlisses 1571-7.5
polit 1989-1.1
poll 1700b-7.2; 1755-7.2
Poll 1755-7.2
pollastre 1735/1740-7.8
pollastres 1735/1740-7.8
pollí 1735/1740-7.8
pols 1417-7.6
polseres 1728-7.4
polvo 1710-7.5
ponent 1707-7.4
porà 1410-7.3; 1456-7.5; 1569-7.1; 1570-7.5; 1588-7.5
poran 1555a-7.5; 1567-7.5
porcell 1735/1740-7.8
porcella 1735/1740-7.8
porch 1755-7.2
porchs 1536-10.8
porció 1664-7.5
poren (PI6) 1906-12.3
porfesó 1417-7.6
porfessó 1924-2
poria (Cn3) 1373-7.6; 1557-7.5
porien (Cn6) 1948-1.1
Pormany 1539-6.7; 1573-7.5
porquí 1571-7.5
porquines 1571-7.5
porrata 1501b-7.5
porsell 1700a-7.2
porsella 1755-7.2
port 1568-7.5; 1588-7.5; 1915-2.1
porta 1732-7.6; 1989-1.1
portà 1373-7.6; 1579-13.3
portadores 1514-7.6
portar 1728-7.4
portas 1732-7.6
Portas 1456-7.5
portat 1568-7.5; 1570-7.5
portavan (ImI6) 1700-6.7
porte (PS3) 1660-7.3

- portella* 1536-10.8
portes 1373-7.6
portitxols 1924-2
Portmany 1702b-7.3; 1721-7.1
porvesió 1474-7.5
pórvola 1915-2.1
porxo 1642-7.3; 1702b-7.3; 1731-7.1
porxu 1903-13.1
posa 1380-6; 1918-1.1
posà 1572-7.3
posada 1531-6
posades 1728-7.4
posaes 1732-6.6
posant 1675-6.6
posar 1557-7.1; 1569-7.1; 1663-7.5; 1732-6.6
posar a galera 1663-7.5
posaré 1983-1
posar-ho ha 1588-7.5
posàs (ImI3) 1663-7.5
posassen (ImS6) 1675-6.6
posat 1710-7.5
posau (imp5) 1994-10.5
poseix (PI3) 1721-7.1
posen 1918-1.1
posí 1642-7.3
possà (PsI3) 1539-6.7
possada 1572-7.5
possessió 1531-6
potequari 1483b-7.6
pots 1700b-7.2
pou 1702a-7.3; 1702b-7.3
Pou 1702b-7.3
pou de Vinamor 1702a-7.3
pragamí 1400-7.2
pragmàtica 1663-7.5
pratenint 1573-7.5
pràtich 1579-13.3
Prats 1500-7.6; 1513-7.6; 1735/1740-7.8
Prats de Lluch 1735/1740-7.8
Prats de Nicolau 1735/1740-7.8
precurador 1660-7.3
precuradors 1660-7.3
predican (PI6) 1903-13.1
predicar 1677-6
prefada 1572-7.5
pregamí 1555a-7.5
pregmàtica 1663-7.5
preguamins 1493a-7.6
preguntà 1989-1.1
preguntau (imp5) 1989-1.1
premotà 1599-13.3
prenda (inf.) 1474-7.5
prendas 1721-7.1
prendre 1995-1
prendre la fresca 1995-1
prenga 1573-7.5
prengué 1621-7.3
prengueren 1573-7.5
prenguessen 1712-7.5
prenien 1373-7.6
prenint 1675-6.6
preparau (imp5) 1994-10.5
pres (part.) 1663-7.5
pres (PsI3) 1544-13.3
pres en batalla 1663-7.5
presa 1400-7.2; 1712-7.5
presència 1500-7.6; 1660-7.3; 1731-7.1; 1732-7.6
present 1501a-7.5; 1501b-7.5; 1567-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1712-7.5
presents 1569-7.1; 1702b-7.3
presidents 1573-7.5
presien (PI6) 1915-2.1
presones 1906-12.3
prestàrem 1531-6
presumesca 1655-7.5
presumescan 1655-7.5
pret (adv.) 1915-2.1
pretenga 1569-7.1
preu 1570-7.5; 1571-7.5; 1707-7.4
preus 1655-7.5
preveras 1539-6.7
prevere 1557-7.1
preycació 1539-6.7
prezer 1400-7.2
primer 1555a-7.5; 1918-1.1
primera 1930-6.4
primo 1483b-7.6; 1493a-7.6; 1513-7.6; 1588-7.5; 1700a-7.2; 1700b-7.2; 1728-7.4
Príncep 1906-12.3
Príncep d'es Apòstuls 1906-12.3

- pringué* 1531-6; 1533/1543-13.3; 1599-13.3
pringueren 1533/1543-13.3; 1544-13.3; 1579-13.3
pringuerenlo 1544-13.3
pringuessen 1562-13.3
pringuí 1642-7.3
prior 1483b-7.6
Prior 1513-7.6
priorage 1513-7.6
prioratga 1483b-7.6
probat 1908-2
procehiran (F6) 1501b-7.5
procehisc (PII) 1731-7.1
procehit 1573-7.5
proceyt 1571-7.5
procurador 1380-6
Procurador 1660-7.3
procurí 1621-7.3
profassó 1539-6.7
profesó 1533/1543-13.3
professó 1539-6.7; 1599-13.3
professons 1732-6.6
profit 1474-7.5; 1967-1.1
prohòmens 1501b-7.5
Prohòmens 1663-7.5
prohomes 1568-7.5
prometé 1702a-7.3
prompte 1915-2.1; 1995-1; 2008-3
promte 1588-7.5; 1721-7.1
prop 1373-7.6
prop la mar 1373-7.6
propi (f.) 1903-13.1
propòsit 1572-7.3; 1621-7.3
propossat 1572-7.5
propossats 1571-7.5
propost 1710-7.5
prosasó 1594-6.7
prosessó 1644-13.3
protest 1572-7.3
prova 1573-7.5
prova alguna 1573-7.5
provaren 1948-1.1
provasiyó 1456-7.5; 1457-7.5
provehí 1562-13.3
provehir 1573-7.5
Provença 1588-7.5
proveйда 1571-7.5
provisió 1501b-7.5; 1664-7.5
pròxim 1930-6.4
prugrés 1906-12.3
prusperitat 1906-12.3
psalms 1675-6.6
publich 1721-7.1
públich 1655-7.5
publicha 1410-7.5
puc 1990-2.1
puch 1702b-7.3
Puchalt 1700b-7.2
pudè (inf.) 1915-2.1
pues 1700-6.7; 1702b-7.3
puesto 1702b-7.3; 1710-7.5
Pug 1456-7.5; 1457-7.5
puga (PS1) 1544-13.3
puga (PS3) 1557-7.1; 1568-7.5; 1569-7.1; 1588-7.5; 1655-7.5; 1660-7.3; 1663-7.5; 1712-7.5; 1728-7.4; 1731-7.1; 1906-12.3; 1990-2.1
puga star 1557-7.1
pugam (PS4) 1573-7.5
pugan (PS6) 1732-6.6
puge (PS3) 1915-2.1
pugen (PS6) 1555a-7.5; 1555b-7.5
puguem (PS4) 1552-7.8
puguen (PS6) 1557-7.5
pugués 2008-3
pugués dir 2008-3
puguí 1642-7.3
pugut 1931-10.2
puig 1621-7.3; 1707-7.4
Puig 1755-7.2
puigts 1621-7.3
puix 1892-2
puix que 1700-6.7
puixs 1557-7.5; 1567-7.5
pujàs (ImS3) 1572-7.3
Pujol 1533/1543-13.3; 1755-7.2
puñalades 1702a-7.3
punir 1380-6
punitxas 1732-7.6
punt 1664-7.5; 1918-1.1; 1967-1.1
punt per punt 1967-1.1
puntalet 1967-1.1

punyal 1642-7.3
pupilar 1731-7.1
pura y mera 1720-7.1
puré (F3) 1906-12.3
purgatori 1569-7.1
purtà (inf.) 1931-10.2
purtaren 1903-13.1
pus 1474-7.5
pusca (PS3) 1571-7.5
puscan (PS6) 1474-7.5
puseïm 1915-2.1
putèncie 1931-10.2
putx 1621-7.3
putx den Padruell 1621-7.3
putxos 1995-1
puxa (PS3) 1456-7.5; 1474-7.5
puxen (PS6) 1474-7.5
puya (PS3) 1456-7.5
puyan (PS3) 1456-7.5

Q

qual 1501b-7.5; 1555a-7.5; 1720-7.1
qualque 1380-6
qualque cosa 1380-6
qualque cosa que haja feta 1380-6
quals 1456-7.5
qualsevol 1567-7.5; 1663-7.5
qualsevol altres vaxells 1567-7.5
qualsevol persones 1567-7.5
qualsevol que 1663-7.5
qualsevol que s trobarà 1663-7.5
qualsevulen 1474-7.5
qualsevulla 1380-6
quant 1557-7.1; 1562-13.3; 1644-13.3;
 1675-6.6; 1677-6; 1732-6.6
quantitat 1568-7.5
quantre 1533/1543-13.3; 1967-1.1
quaps 1513-7.6
quaranta 1579-13.3; 1621-7.3; 1651-7.2;
 1675-6.6
quaresma 1677-6
quarter 1735/1740-7.8
quartera 1501a-7.5; 1731-7.1; 1737/1738-
 7.6
quarteres 1568-7.5; 1569-7.5; 1588-7.5

quarterola vinatera 1755-7.2
quartes 1417-7.6
quartó 1514-7.6; 1702a-7.3; 1702b-7.3;
 1707-7.4; 1721-7.1; 1731-7.1; 1735/1740-
 7.8
Quartó 1721-7.1
quartó de Balansat 1731-7.1
quartó de Balansat 1702b-7.3
Quartó de Portmany 1721-7.1
quartó de Santa Eulària 1731-7.1
quartoners 1573-7.5
quasa 1513-7.6
quasi 1533/1543-13.3; 1536-10.8
quatorsa 1501a-7.5
quatorze 1651-7.2
quatre 1732-7.6; 1995-1
que (pron.) 1380-6; 1557-7.5; 1569-7.1;
 1570-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1663-7.5;
 1915-2.1; 1918-1.1; 1931-10.2; 1989-1.1;
 1990-2.1
que 's recuy 1906-12.3
que 'n seues cunversacions 1906-12.3
que el 1380-6
que el estany 1380-6
que els dits 1380-6
que els dits jurats 1380-6
Què ha mossènyer dit avui? 2008-3
que hi havia un paler 1918-1.1
que li donaran 1572-7.5
que li entraran 1571-7.5
que molt bona aigua que hi ha 1990-2.1
que mus pal·li 1903-13.1
que mus pal·li as cor 1903-13.1
que nel mon 1915-2.1
que no em diràs...? 1989-1.1
que no obeirà 1380-6
que presien 1915-2.1
que s trobarà 1663-7.5
que s' i porà 1570-7.5
que's matarà 1571-7.5
que's vendrà 1571-7.5
que'ls aparexerà 1572-7.5
que'ns avia feta 1533/1543-13.3
que's 1572-7.5
que's diu 1533/1543-13.3
quedà 1967-1.1

quedassen (ImS6) 1995-1
quedassin (ImS6) 1983-1
quedau 2008-3
quedí 1702b-7.3; 1892-2
quefe 1906-12.3
quens (contr.) 1531-6
quern 1550-7.6
ques (contr.) 1569-7.1
ques porà 1569-7.1
questam 1915-2.1
questas (adj.) 1539-6.7
questas dos 1539-6.7
quetolla 1998-3
quey 1410-7.3
qui 1373-7.6; 1380-6; 1393-6; 1456-7.5; 1552-7.8; 1557-7.1; 1569-7.5; 1571-7.5; 1915-2.1; 1918-1.1; 1930-6.4
qui aportaran 1417-7.6
qui costà 1417-7.6
qui deuen 1474-7.5
qui era 1501b-7.5
qui eren agres 1373-7.6
qui és stada 1501b-7.5
qui no porà 1410-7.3
qui ploren 1930-6.4
qui regirà 1501b-7.5
qui seran en la Vila 1474-7.5
qui servit altare de altare vivere debet 1664-7.5
qui sia deutor 1456-7.5
qui tenen gana 1930-6.4
qui's deya 1533/1543-13.3
quina 1500-7.6
quint 1712-7.5
quinta 1710-7.5
quis qui 1410-7.5
quisà 1915-2.1
quiscun 1500-6.6
quissà 1903-13.1; 1915-2.1
quissons 1967-1.1
quisvulla 1707-7.4
quiten 1501b-7.5
quogulla 1513-7.6
quondam 1707-7.4; 1721-7.1; 1731-7.1
quoranta 1493b-7.6
quortera 1501a-7.5; 1501b-7.5

R

Rabassa 1483a-7.6
rabén 1573-7.5
raberen 1531-6
rabut 1501a-7.5
racional 1568-7.5
radolí 1456-7.5
rael 1400-7.2
Rafel 1514-7.6; 1544-13.3; 1677-6
Rafel Dies 1544-13.3
Rafel Socies 1677-6
rahent 1675-6.6
rahó 1410-7.5; 1544-13.3; 1550-7.6; 1573-7.5; 1655-7.5; 1677-6; 1702b-7.3; 1712-7.5
rahós 1478/1479-7.5
raios 1974-1.1
Ramon 1373-7.6; 1474-7.5; 1489-7.6; 1550-7.6; 1700a-7.2; 1721-7.1; 1735/1740-7.8
Ramon Orvay 1550-7.6
Ramon Palau 1550-7.6
rampinam 2008-3
randa 1989-1.1
raó 1550-7.6
raonador 1410-7.5
raós 1655-7.5
Raphal 1721-7.1
Raphal Trobat 1721-7.1
raquest 1380-6
ras 1621-7.3; 1651-7.2
Rastell 1642-7.3
rata porció 1728-7.4
rato 1702b-7.3; 1995-1
raura (inf.) 1675-6.6
Rayo 1735/1740-7.8
Rdmo. 1531-6
real 1573-7.5; 1712-7.5
real de vuit 1712-7.5
real servici 1573-7.5
reals 1660-7.3; 1728-7.4
reals de a vuit 1728-7.4
reals de plata 1660-7.3
reals li són estats lliurats 1588-7.5
rebanç 1728-7.4
rebat 1995-1

- rebé* 1967-1.1
rebejau (imp5) 1994-10.5
rebera (ImS3) 1710-7.5
rebi 1568-7.5
reblaneix 1974-1.1
rebombòrit 1967-1.1
rebra (inf.) 1417-7.6
rebre 1720-7.1
rebuts 1720-7.1
recado 1677-6
recel 1552-7.8
recepta 1710-7.5
reclavar 1417-7.6
recoïa 1995-1
recondits 1555a-7.5
recorts 1924-2
recuint 1967-1.1
recuy 1906-12.3
redolar 1555a-7.5
redolí 1456-7.5; 1555a-7.5
redona 1983-1; 1992-2.1; 1995-1
redòs 1967-1.1
redresar 1573-7.5
referit 1702a-7.3
reffer (PI3) 1572-7.3
regeix 1572-7.5
Règia 1702a-7.3
Règia Cort 1702a-7.3
regidors 1533/1543-13.3; 1573-7.5
regix (PI3) 1568-7.5
reglamentàrie 1931-10.2
regne 1410-7.3
regonegués 1702a-7.3
regonèixer 1702b-7.3
regonèxer 1417-7.6
regonexia 1380-6
regoneyam (PI4) 1501a-7.5
regoseu 1536-10.8
regosseus 1536-10.8
reguseu 1536-10.8
regusseus 1536-10.8
rei 1677-6
reia (n.) 1755-7.2
reine 1930-6.4
relate (PI1)) 1702a-7.3
reliquiari 1400-7.2; 1531-6
reliquias 1644-13.3
reliquis 1903-13.1
relonge 1536-10.8
remat (n.) 1728-7.4
rematat 1728-7.4
remediassen 1573-7.5
remediats 1573-7.5
remendosa 1924-2
remey 1557-7.5
renda 1500-6.6
renegat 1663-7.5
renòngel 2008-3
requeriren 1710-7.5
rèquiem 1400-7.2
requir (PI3) 1552-7.8
res 1573-7.5
resam (PI4) 1998-3
rescasses 1478/1479-7.5
rescatar 1712-7.5
resebiment 1594-6.7
reserva 1720-7.1
residixen (PI6) 1557-7.5
resionals 1513-7.6
resistència 1572-7.3
resistència alguna 1572-7.3
respectans 1557-7.5
responent 1710-7.5
respongué 1710-7.5; 1967-1.1
responguí 1642-7.3
responser 1400-7.2
ressant 1702a-7.3
ressenya 1544-13.3
resta 1501b-7.5
restà 1621-7.3
restavan 1700-6.7
resurrectió 1569-7.1
retaula 1536-10.8
retaule 1728-7.4
reto 1915-2.1
retor 1732-7.6
Retor 1732-6.6
Retoria 1700-6.7
retrets 1572-7.3
retxat 1478/1479-7.5
reüi 1967-1.1
reunirmus 1931-10.2

reverència 1410-7.5
reverendíssimo señor 1555a-7.5
reverent 1555a-7.5
Reverents 1700b-7.2
rey 1456-7.5; 1501a-7.5; 1544-13.3; 1552-7.8; 1557-7.5; 1572-7.5; 1888-2; 1908-2
Rey 1380-6; 1700-6.7; 1707-7.4
reya (n.) 1700a-7.2
reyades 1655-7.5
reyal 1550-7.6
rialles 1573-7.5
Riambau 1707-7.4
Ribas 1735/1740-7.8; 1737/1738-7.6
rich 1908-2
Riembau 1550-7.6; 1572-7.5
Riera 1621-7.3; 1677-6; 1700a-7.2; 1702b-7.3
rigadissa 1924-2
rigularment 1906-12.3
riplà 1906-12.3
riqueses 1573-7.5
riqueses y béns 1573-7.5
ris 1651-7.2
rissuenya 1892-2
rivoltat 1995-1
Rnt. 1539-6.7
roba 1642-7.3
roba sua 1642-7.3
robas 1731-7.1
robustès 1700-6.7
Roca 1720-7.1
Rocha 1410-7.5
rodons 1651-7.2
rog (adj.) 1457-7.5
Roig 1700a-7.2; 1707-7.4; 1755-7.2
roja 1700b-7.2
rollo 1513-7.6
rollo 1493a-7.6
Romeu 1373-7.6; 1493b-7.6
Romeu Marí 1373-7.6
Romeu Serra 1493b-7.6
romp 1967-1.1
rompé 1702b-7.3
romprà 1663-7.5
romput 1702b-7.3
romputs 1651-7.2

roscla 1998-3
rosegant 1967-1.1
Roselló 1557-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1677-6
rossa 1544-13.3
Roselló 1702b-7.3; 1735/1740-7.8
rossinyol 1892-2
rostoís 1988-3
Rota 1737/1738-7.6; 1755-7.2
rotllantla 1908-2
rova 1735/1740-7.8
Roy 1579-13.3
rubblerts 1417-7.6
Rubió 1700a-7.2
ruca 1755-7.2
ruch 1735/1740-7.8
Ruchon 1588-7.5

S

s (pron.) 1579-13.3
s trobarà 1663-7.5
s' (art.) 1903-13.1; 1906-12.3; 1924-2; 1929-6; 1948-1.1; 1967-1.1; 1974-1.1; 1988-3; 1990-2.1; 1992-2.1; 1998-3
s' (pron.) 1948-1.1; 1967-1.1; 1995-1
s'abaraiaven 1967-1.1
s'acabaua 1903-13.1
s'afoll 1967-1.1
s'ajude 1931-10.2
s'altre 1992-2.1
s'arregiraren 1983-1
s'arribà 1967-1.1
s'arrufà 1967-1.1
s'ase 1967-1.1; 1988-3
s'augment 1929-6
s'endemà 1974-1.1
s'enfurismà 1948-1.1
s'enrevullà 1995-1
s'era 1573-7.5
s'era vist 1573-7.5
s'és acostumat 1569-7.5
s'és offert 1571-7.5
s'esglesí 1903-13.1
s'hi 1967-1.1; 1995-1
s'hi atracava 1967-1.1

- s'hi encaramassellà* 1995-1
s'home 1974-1.1
s'hora 1948-1.1
s'horitzó 1924-2
s'i 1570-7.5
s'iglésia 1929-6
s'iglésia de Santa Maria 1929-6
s'illa 1967-1.1
s'ille 1931-10.2
s'imatge 1929-6
s'obre 1931-10.2
s'ombra 1906-12.3; 1990-2.1
s'Udienci 1990-2.1
S^a 1579-13.3
S^a Aulària 1579-13.3
sa 1755-7.2; 1930-6.4; 1931-10.2; 1989-1.1; 2008-3
sa (art.) 1702b-7.3; 1903-13.1; 1906-12.3; 1915-2.1; 1915-2.1; 1918-1.1; 1924-2; 1948-1.1; 1967-1.1; 1974-1.1; 1983-1; 1988-3; 1990-2.1; 1992-2.1; 1995-1; 2000-12.1
sa (poss.) 1373-7.6; 1501b-7.5; 1700-6.7; 1702a-7.3; 1732-6.6; 1967-1.1; 1983-1
sa barba 2000-12.1
sa barca 2008-3
sa Bestorre 1990-2.1
sa Caixe 1931-10.2
sa casa 1915-2.1
sa cassa 1702a-7.3
sa cova 1990-2.1
sa cova des Rastre 1990-2.1
sa cova des Rastre /que molt bona aigua que hi ha 1990-2.1
sa creu 1967-1.1
sa Creueta 1990-2.1
sa cuina 1967-1.1
sa dinaran (Ps16) 1417-7.6
sa Esposa 1700-6.7
sa feina 1948-1.1
sa gent 1702b-7.3
sa germana 1501b-7.5
sa iaia 1918-1.1
sa iaia Felicona 1918-1.1
sa lluna 1974-1.1
sa ma 1732-6.6
sa mare 1702a-7.3; 1906-12.3
sa mare d'en Joanet 1983-1
sa masió 1373-7.6
sa memòrie 1931-10.2
sa meua carn 1988-3
sa meua dona 1967-1.1
sa meua justícia 1967-1.1
sa moda 1992-2.1
sa muier 1967-1.1
sa muller 1702a-7.3
sa nit 1995-1
sa nostra sort 1990-2.1
sa pell 1988-3
sa petaca 1967-1.1
sa Picasa 1755-7.2
sa pipa 1967-1.1
sa plaça 2000-12.1
sa planura 1924-2
sa pobre era 1906-12.3
sa porta 1989-1.1
sa primera 1930-6.4
sa Rota 1755-7.2
sa segona 1930-6.4
sa serra 1948-1.1
sa seua 1903-13.1
sa seua creu 1903-13.1
sa seua dona 1989-1.1
sa seua manera 1983-1
sa seua sogra 2000-12.1
sa seua tassa 1967-1.1
sa sort 1988-3
sa taula 1989-1.1
sa Trona 1990-2.1
sa veritat 1903-13.1
sa vida 1903-13.1
sa xent seue 1915-2.1
sabater 1552-7.5
sabateries 2008-3
sabatés 1552-7.5
sabé 1967-1.1
sàbias 1731-7.1
sac 1988-3
sacerdot 1677-6
sach 1456-7.5; 1555a-7.5; 1712-7.5
sachs 1456-7.5
sacilà 1500-7.6

- Sacors* 1533/1543-13.3
sacramentar 1700-6.7
sacrestia 1531-6; 1536-10.8
sacrifici 1700-6.7
sacudida 1992-2.1
sag 1373-7.6; 1417-7.6
sagaya 1735/1740-7.8
sagel 1483b-7.6
sagellat 1555a-7.5
sagon 1456-7.5
sagons 1457-7.5
sagrari 1700-6.7
saig 1513-7.6
Sal·la 1493b-7.6
sal·lari 1513-7.6
sala 1557-7.5; 1567-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
Sala 1573-7.5; 1588-7.5; 1710-7.5; 1735/1740-7.8
salari 1483b-7.6; 1513-7.6; 1572-7.5
Salbà 1557-7.5
salebran (PI6) 1557-7.1
sales 1410-7.5
Salines 1550-7.6; 1573-7.5
Sallarasa 1702a-7.3
salmejant 1569-7.1
salpa 1655-7.5
salpes 1478/1479-7.5
salseró 1514-7.6
saludo (n.) 1888-2
Salvador 1513-7.6
Salvador March 1513-7.6
salvàs (ImS1) 1988-3
salve 1569-7.1
salvo 1731-7.1
salvos 1700-6.7
Samar 1500-7.6
sanayes 1373-7.6
sanch 1675-6.6; 1702b-7.3
Sancta 1539-6.7; 1675-6.6
sang 1707-7.4
sant 1599-13.3
Sant 1642-7.3
Sant Antoni 1908-2
Sant Gelabert 1702b-7.3
Sant Telm 1642-7.3
santa 1400-7.2
Santa Aulària 1483b-7.6; 1536-10.8
Santa Eulàlia 1908-2
Santa Eulària 1707-7.4; 1731-7.1
Santa Ignès 1702b-7.3
Santa Maria 1929-6
Santíssim 1728-7.4
santoral 1400-7.2
sanyall 1500-7.6
sanyós 1457-7.5
sap 1967-1.1
sàpia (PS1) 1702a-7.3
sàpia (PS3) 1675-6.6; 1707-7.4; 1712-7.5; 1967-1.1
sàpian 1721-7.1; 1731-7.1
sàpies 1888-2
saps (PI2) 1988-3
sara 1514-7.6
sarchs 1478/1479-7.5
Sardina 1702b-7.3
sarga 1675-6.6
sarts 1655-7.5
sarvir 1483a-7.6
sas (...) *amenças* 1700-6.7
sas (art.) 1903-13.1
sas (poss.) 1700-6.7; 1892-2; 1908-2
sas costas 1908-2
sas esperansas 1903-13.1
sas galas 1892-2
sas glòrias 1892-2
sas seuas 1903-13.1
sas seuas imatjes 1903-13.1
satembra 1594-6.7
Sau 1918-1.1
savina 1915-2.1
Savinà 1755-7.2
Savinar 1990-2.1
savis 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
Sayós 1735/1740-7.8
scàndal 1557-7.5
scàndal y avalot 1557-7.5
scandaloses 1557-7.5
scanday 1501b-7.5
scàndell 1557-7.5

- scandellat* 1501b-7.5
Scarey 1536-10.8
scata 1478/1479-7.5
sceremosaren 1533/1543-13.3
scrit 1501b-7.5; 1555a-7.5
scriure 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1573-7.5
scrivà 1557-7.5; 1567-7.5; 1572-7.5
se 1555b-7.5; 1573-7.5; 1931-10.2
se (art.) 1915-2.1; 1931-10.2
se (inf.) 1903-13.1
se (pron.) 1410-7.5; 1478/1479-7.5; 1501b-7.5; 1533/1543-13.3; 1552-7.8; 1555a-7.5; 1557-7.1; 1562-13.3; 1569-7.1; 1571-7.5; 1572-7.3; 1594-6.7; 1599-13.3; 1621-7.3; 1642-7.3; 1644-13.3; 1651-7.2; 1655-7.5; 1660-7.3; 1663-7.5; 1677-6; 1700-6.7; 1700a-7.2; 1702b-7.3; 1710-7.5; 1712-7.5; 1720-7.1; 1721-7.1; 1728-7.4; 1732-6.6; 1888-2; 1918-1.1; 1983-1; 1990-2.1
se acostuma 1569-7.1; 1702b-7.3
se amotra 1555a-7.5; 1555b-7.5
se aporten 1677-6
se assente 1732-6.6
se atrobaren 1651-7.2
se clama 1410-7.5
se colocarà 1728-7.4
se colocaren 1644-13.3
se compraren 1573-7.5
se congregaren 1501b-7.5
se continuàs 1700-6.7
se deea 1533/1543-13.3
se deposità 1644-13.3
se depossen 1571-7.5
se desfà 1918-1.1
se diga 1569-7.1
se digan 1569-7.1
se dignàs 1677-6
se dignàs de acompanyar 1677-6
se diu 1557-7.1
se done seue 1915-2.1
se enseña 1644-13.3
se entenga 1569-7.1
se és vist 1573-7.5
se fa 1552-7.8; 1700a-7.2
se fan 1573-7.5
se faran 1728-7.4
se fassa 1571-7.5
se fasse 1569-7.1
se fayen 1572-7.3
se feu 1573-7.5
se gastaven 1710-7.5
se ha brasat 1642-7.3
se hage 1478/1479-7.5
se hage a vendre 1478/1479-7.5
se hagen 1712-7.5
se han pesat 1651-7.2
se hapeyà 1594-6.7
se havia 1702b-7.3
se havien reservades 1720-7.1
se l'estima 1983-1
se les 1967-1.1; 1995-1; 2008-3
se les ha dat 2008-3
se les havien menjat 1995-1
se les passaven 2008-3
se les va anar menjant 1967-1.1
se les volia menjar 2008-3
se mira 1888-2
se n 1967-1.1; 1998-3
se n'anà 1967-1.1
se n'enretirà 1998-3
se n'anà 1989-1.1
se nostre 1931-10.2
se obrí 1644-13.3
se oferisca 1732-6.6
se ou 1702b-7.3
se pach 1571-7.5
se partí 1594-6.7
se pertenga 1569-7.1
se pogueren 1501b-7.5
se pogués 1700-6.7
se posa 1918-1.1
se posàs 1663-7.5
se pretenga 1569-7.1
se pringué 1599-13.3
se pringuessen 1562-13.3
se puga 1990-2.1
se remediassen 1573-7.5
se reserva 1720-7.1
se restà 1621-7.3
se seguirà 1571-7.5
se serveixca 1644-13.3

- se te* 1552-7.8
se trega 1568-7.5
se tregan 1660-7.3
se treu 1918-1.1
se troba 1660-7.3
se trobaren 1533/1543-13.3; 1644-13.3
se ven 1571-7.5
se vena 1478/1479-7.5; 1655-7.5
se venan 1655-7.5
se vesite 1915-2.1
se'l 1998-3
se'n (*contr.*) 1915-2.1; 1918-1.1; 1948-1.1; 1989-1.1
se'n anaren 1948-1.1
se'n feia cas 1989-1.1
se'n van 1915-2.1
se'n van as llit 1915-2.1
sebas 1642-7.3; 1735/1740-7.8
Sebastià 1677-6; 1700a-7.2
Sebastià Costa 1677-6
sebre (*inf.*) 1410-7.5; 1983-1; 1995-1; 2008-3
seclet 1655-7.5
Secós 1572-7.5
secrestia 1571-7.5
Secretari 1710-7.5
segay 1655-7.5
segnador 1373-7.6
segona 1930-6.4
segons 1393-6
segons dit han 1393-6
Seguí 1573-7.5
seguir 1557-7.5
segur 1731-7.1
seguratat 1588-7.5
seguretat 1660-7.3
selhari 1493b-7.6
selari 1483b-7.6
Sellaràs 1967-1.1
Sellarasa 1702a-7.3
Sellarassos 1731-7.1
Selleràs 1967-1.1
Sellerasa 1702a-7.3
selló 1700a-7.2
semana 1707-7.4
semblants 1557-7.5
sembradas 1892-2
sementeris 1539-6.7
semovents 1731-7.1
sempre 1731-7.1
se'n 1989-1.1
sen (*contr.*) 1544-13.3; 1572-7.3; 1677-6
sen anà 1677-6
sen és anat 1544-13.3
sen pujàs 1572-7.3
se'n va anar 1989-1.1
senaió 1967-1.1
señalantli 1660-7.3
senblant 1557-7.5
señor 1555a-7.5; 1660-7.3; 1732-6.6
Señor 1531-6; 1569-7.1; 1702a-7.3; 1728-7.4
señor Archebisbe 1555a-7.5
señor governador 1555a-7.5
señor Pedro Ezquerra 1555a-7.5
Señora 1569-7.1; 1677-6; 1735/1740-7.8
Señora (*antr.*) 1735/1740-7.8
señoria 1573-7.5
sens (*prep.*) 1380-6; 1552-7.8; 1562-13.3; 1571-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1675-6.6; 1677-6; 1700a-7.2; 1702a-7.3; 1720-7.1; 1731-7.1
sensals 1474-7.5
Sent 1393-6; 1456-7.5; 1533/1543-13.3
Sent Miquel 1456-7.5
Sent Nicolau 1533/1543-13.3
Senta 1533/1543-13.3
Senta Aulària 1533/1543-13.3
sentí 1967-1.1
sentiment 1892-2
sentiren 1983-1
senyà 1967-1.1
senyal 1400-7.2
senyal de parada 1400-7.2
sènyer 1456-7.5; 1474-7.5; 1501a-7.5; 1501b-7.5; 1550-7.6
senyet 1990-2.1
senyor 1380-6; 1489-7.6; 1493b-7.6; 1536-10.8; 1544-13.3; 1557-7.1; 1557-7.5; 1568-7.5; 1572-7.3; 1573-7.5; 2008-3
Senyor 1393-6; 1410-7.3; 1500-7.6; 1675-6.6; 1721-7.1; 1731-7.1; 1974-1.1

- senyor de Vila* 2008-3
senyor racional 1568-7.5
Senyora 1700-6.7
senyoreiar 1380-6
Senyoria 1410-7.3
senyors 1489-7.6; 1501b-7.5; 1513-7.6
senyós 1483b-7.6; 1493a-7.6; 1544-13.3
sèptim 1712-7.5
sèptima 1930-6.4
sepulcre 1728-7.4
séquia 1731-7.1; 1967-1.1
ser 1994-10.5
ser anmès 1456-7.5
serà 1410-7.3; 1569-7.1; 1588-7.5; 1663-7.5; 1712-7.5
serà necessari 1712-7.5
serà nesessari 1569-7.1
serà possible 1588-7.5
serà vist 1410-7.3
seran 1569-7.1
seran presents 1569-7.1
seran tenguts 1712-7.5
seran tenguts a donar 1712-7.5
sercat 1571-7.5
serien 1393-6
sermó 1677-6
serquar 1417-7.6
serra 1948-1.1
Serra (antr.) 1493b-7.6; 1500-7.6; 1572-7.3; 1735/1740-7.8
serradors 1948-1.1
serrans 1478/1479-7.5
serras 1557-7.1
serrayns 1536-10.8
servaran 1571-7.5
servei 1552-7.8
serveixa (PS3) 1712-7.5
serveixca (PS3) 1644-13.3
servexcan (PS6) 1573-7.5
servey 1552-7.8; 1557-7.5; 1573-7.5; 1599-13.3; 1700-6.7
servici 1573-7.5
servicis 1720-7.1
servir 1700-6.7
servisis 1931-10.2
ses (art.) 1906-12.3; 1915-2.1; 1918-1.1; 1924-2; 1929-6; 1930-6.4; 1948-1.1; 1967-1.1; 1974-1.1; 1983-1; 1990-2.1; 1998-3; 2008-3
sés (contr.) 1410-7.5; 1579-13.3; 1599-13.3
ses (pron.) 1410-7.5; 1908-2
ses botigues 2008-3
ses bruixes 1983-1
ses castanyoles 1915-2.1
ses cendres des morts 1929-6
ses costelles 1967-1.1
ses Dones 1990-2.1
ses dos 1998-3
ses esperances 1967-1.1
ses estrelles 1974-1.1
ses feines 1918-1.1
sés fet 1410-7.5
ses germanes del dit Jordi 1410-7.5
ses grandeses 1908-2
ses granotes 1983-1
ses Martellades 1990-2.1
sés modat 1599-13.3
ses obres 1930-6.4
ses paraules 1906-12.3
ses pareies 1924-2
ses pastes 1918-1.1
ses sabateries 2008-3
ses seues mares 1915-2.1
ses vidrieres 2008-3
sés vist 1579-13.3
sesàrea 1531-6
set (part.) 1931-10.2; 1988-3; 1992-2.1; 1998-3; 2008-3
setembra 1599-13.3
setembre 1732-7.6
setí 1651-7.2
setisfet 1915-2.1
Seu 1664-7.5
seu (poss.) 1373-7.6; 1513-7.6; 1533/1543-13.3; 1599-13.3; 1998-3
seua 1731-7.1; 1903-13.1; 1906-12.3; 1918-1.1; 1967-1.1; 1983-1; 1989-1.1; 2000-12.1
seuas 1903-13.1
seue 1915-2.1
seues 1410-7.5; 1728-7.4; 1906-12.3; 1915-2.1; 1974-1.1

- seuina* 1655-7.5
sext 1712-7.5
sexta 1930-6.4
seyors 1380-6
sfondrà 1536-10.8
sglésia 1531-6; 1536-10.8; 1539-6.7; 1557-7.1; 1569-7.1; 1594-6.7
si 1410-7.3; 1456-7.5; 1474-7.5; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.1; 1569-7.5; 1571-7.5; 1588-7.5; 1663-7.5; 1931-10.2; 1990-2.1
si [...] serà vist 1410-7.3
si ad aquells apareixerà 1555a-7.5; 1555b-7.5
si apareixerà 1557-7.5; 1568-7.5
si apareixerà als savis 1569-7.5
si haurà jurat 1410-7.3
si no tendran sensals 1474-7.5
si poran 1555a-7.5; 1555b-7.5
si serà renegat 1663-7.5
si serà sodomita 1663-7.5
si seran persones 1474-7.5
si'l cas 1990-2.1
si·ls apareixerà 1567-7.5; 1571-7.5
sia 1380-6; 1410-7.3; 1456-7.5; 1474-7.5; 1483a-7.6; 1557-7.1; 1557-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5; 1588-7.5; 1599-13.3; 1660-7.3; 1702a-7.3; 1731-7.1; 1732-6.6
sia fet 1702a-7.3
sia obligat 1571-7.5
sia obligat exigir lo proceyt 1571-7.5
sia raquest 1380-6
sia stat 1557-7.5
sian 1675-6.6; 1732-6.6
Sibília 1393-6
sie 1663-7.5
sien 1474-7.5; 1557-7.5; 1569-7.1; 1663-7.5
sigà 1702b-7.3; 1731-7.1; 1906-12.3; 1929-6; 1967-1.1; 1990-2.1
sgan 1721-7.1; 1906-12.3
sigles 1929-6
siguen 1915-2.1
simetech 1915-2.1
sinch 1493b-7.6; 1501a-7.5; 1539-6.7; 1544-13.3; 1651-7.2; 1655-7.5; 1700a-7.2
sinch sous e sis 1493b-7.6
síndic 1567-7.5
síndich 1557-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1572-7.5; 1588-7.5
Síndich 1588-7.5; 1655-7.5
síndries 1493b-7.6
sinquanta dos (f.) 1651-7.2
sinquanta dos pessés 1651-7.2
sirà 1915-2.1
Sirés 1700a-7.2
Siriaco 1677-6; 1707-7.4
sisquera 1967-1.1
sitis 1720-7.1
sive 1721-7.1
sivina 1737/1738-7.6
So 1967-1.1
so (art.) 1929-6; 1988-3; 1992-2.1; 1995-1; 1998-3; 2008-3
so (pron.) 1393-6; 1456-7.5; 1474-7.5; 1489-7.6; 1707-7.4
so és 1474-7.5; 1707-7.4
so floc 2008-3
so pena 1655-7.5
sobredita 1712-7.5
sobreposats 1712-7.5
sobrevingué 1562-13.3
Socies 1677-6
socorren 1552-7.8
sóculs 1728-7.4
sodomita 1663-7.5
sofrit (n.) 1989-1.1
sogra 2000-12.1
sol 1915-2.1; 1974-1.1
soldats 1557-7.5; 1562-13.3; 1572-7.3
solei 1995-1
solell 1989-1.1
solemnidat 1929-6
solemnitat 1539-6.7; 1677-6; 1995-1
solempna 1533/1543-13.3
som (PII) 1974-1.1; 1988-3; 1989-1.1; 1990-2.1
som estat preguntat 1702a-7.3
som vist 1702a-7.3
sombrero 1700a-7.2
somera 1720-7.1; 1735/1740-7.8; 1755-7.2; 1995-1

- somnian* (PI6) 1888-2
somniar 1888-2
son (poss.) 1373-7.6; 1380-6; 1410-7.3; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1493b-7.6; 1513-7.6; 1573-7.5; 1700-6.7; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1720-7.1; 1721-7.1; 1731-7.1; 1732-6.6; 1908-2; 1967-1.1
son albarà 1493b-7.6
son bras 1908-2
son cos 1702a-7.3
son cosí 1702b-7.3
son cost 1373-7.6
son Creador 1410-7.3
son dot 1731-7.1
son dret 1513-7.6
són estats 1573-7.5
són estats lliurats 1588-7.5
son fill 1702b-7.3
son germà 1720-7.1
son gust 1731-7.1
son jornal 1489-7.6
son marit 1702a-7.3; 1720-7.1; 1967-1.1
son palàcio 1700-6.7
son prioratga 1483b-7.6
son real servici 1573-7.5
son selari 1483b-7.6
son temps 1731-7.1
son ús 1731-7.1
són venguts 1573-7.5
sonar 1513-7.6
sopa (PI3) 1967-1.1
Sor. 1539-6.7
sort 1712-7.5; 1988-3; 1990-2.1
sortiren 1579-13.3; 1908-2
sos (art.) 1974-1.1
sos (poss.) 1400-7.2; 1572-7.3; 1599-13.3; 1660-7.3; 1675-6.6; 1700-6.7; 1720-7.1; 1721-7.1; 1731-7.1; 1732-7.6; 1892-2
sos béns 1599-13.3
sos dias 1721-7.1
sos drets 1732-7.6
sos fills 1720-7.1
sos infants 1731-7.1
sos judicis 1700-6.7
sos menjars 1675-6.6
sos ministres 1660-7.3
sos notaris 1572-7.3
sos plers 1892-2
sos treballs 1660-7.3
sospengué 1700-6.7
sostengut 1908-2
sostre 1410-7.5
soterrars 1500-6.6; 1732-6.6
soterrrat 1569-7.1
sots 1572-7.5; 1655-7.5; 1663-7.5
sou 1569-7.1; 1700a-7.2
sous 1373-7.6; 1483a-7.6; 1483b-7.6; 1489-7.6; 1493a-7.6; 1493b-7.6; 1500-7.6; 1501a-7.5; 1513-7.6; 1514-7.6; 1550-7.6; 1569-7.5; 1983-1; 2008-3
spalles 1573-7.5
sparallons 1478/1479-7.5
sparralons 1478/1479-7.5
special 1536-10.8; 1555a-7.5
Sperança 1557-7.1
sperges 1557-7.1
speriència 1572-7.5
spets 1478/1479-7.5
squadrons 1536-10.8
stà 1557-7.5
Sta. Eulària 1621-7.3; 1702a-7.3
stada 1501b-7.5
stany 1568-7.5
star (inf.) 1557-7.1
stat 1501b-7.5
sterelitat 1501b-7.5
sterelitat qui és stada 1501b-7.5
Steve 1570-7.5
Steve Cucarella 1570-7.5
stigan 1569-7.1
stims 1573-7.5
struccions 1572-7.5
su (art.) 1906-12.3; 1915-2.1
su pensa 1915-2.1
sua (poss.) 1410-7.5; 1410-7.3; 1531-6; 1544-13.3; 1552-7.8; 1555a-7.5; 1572-7.5; 1599-13.3; 1642-7.3; 1712-7.5; 1721-7.1; 1731-7.1; 1732-7.6; 1732-6.6
Subirats 1500-7.6
subrat 1915-2.1
succeheix 1892-2
sues (poss.) 1663-7.5

sufril-la (inf.) 1906-12.3
sufrir 1930-6.4
sumià 1931-10.2
summa 1573-7.5
sunrisas 1903-13.1
Sunyer 1500-7.6; 1721-7.1
superbiós 1410-7.5
suplicam (PI4) 1552-7.8
supòs (PI1) 1915-2.1
supplicacions 1573-7.5
supplicar 1557-7.5
supplicat 1572-7.5
supliquen 1573-7.5
supra 1731-7.1
surgí 1501b-7.5
surtidas 1903-13.1
surtidora 1720-7.1
surtir 1712-7.5
sus dit 1569-7.1
suspir 1892-2
sustento (n.) 1660-7.3
sustento algun 1660-7.3
Sutano 1915-2.1
sutziatat 1410-7.5
suvent 1892-2

T

t' 1888-2
t' (poss.) 1892-2
t' (pron.) 1892-2
t'ànima 1892-2
t'apartàs 1892-2
t'ayma 1888-2
t'escolt 2008-3
tagells 1655-7.5
taiar 1948-1.1
tal 1663-7.5
tal cosa 1663-7.5
tal cosa hauran comesa 1663-7.5
talabart 1642-7.3
talaya (n.) 1621-7.3
talaya (PI3) 1707-7.4
talaya de Peralta 1621-7.3
tall 1478/1479-7.5; 1569-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1621-7.3

tall i compartiment 1572-7.5
talla 1998-3
tallar 1663-7.5
talls 1557-7.5; 1568-7.5
talls i compartiments 1568-7.5
taluiant 1974-1.1
tamborinés 1493a-7.6
tampoch 1544-13.3
tan solament 1572-7.3; 1579-13.3; 1677-6; 1721-7.1
tan solment 1677-6
Tanca Vella 1720-7.1
tancadura 1732-7.6
tant solament 1500-6.6
tantas 1721-7.1
tantas misas 1721-7.1
tantot 1906-12.3
tantum 1571-7.5; 1731-7.1
tanyet 1994-10.5
Tara 1702a-7.3
tarches 1728-7.4
tarde 1700b-7.2; 1892-2
tas (poss.) 1888-2
tas cançons 1888-2
tassa 1967-1.1
tatxa 1573-7.5
taula 1675-6.6; 1989-1.1
taules 1675-6.6
tavallons 1700b-7.2
taya 1728-7.4
té 1552-7.8; 1930-6.4
te l 1702b-7.3
te l'he romput 1702b-7.3
te'l 1702b-7.3
te'n 1998-3
tedeum laudamus 1531-6
tegels 1493b-7.6
Telm 1644-13.3; 1728-7.4
temborinés 1493a-7.6
temòs 1974-1.1
temps 1410-7.5; 1731-7.1; 1892-2; 1915-2.1; 1992-2.1
ten (adv.) 1536-10.8
tenc (PI1) 1915-2.1; 1988-3; 1989-1.1
tencar 1373-7.6
tencat 1555a-7.5

- tench* (PI1) 1721-7.1; 1906-12.3
tendrà (F3) 1588-7.5; 1712-7.5; 1721-7.1; 1931-10.2
tendran (F6) 1571-7.5; 1712-7.5
tendrem (F4) 1571-7.5
tendreu (F5) 1967-1.1
tendreu que 1967-1.1
tendria (Cn3) 1410-7.5
tenen 1552-7.8; 1573-7.5; 1930-6.4
tenen per cert 1573-7.5
tengan (PS6) 1664-7.5
tengen (PS6) 1474-7.5
tengué (PsI3) 1974-1.1
tenguérem (PsI4) 1974-1.1
tengueren (PsI6) 1536-10.8
tengués (ImS3) 1410-7.5; 1588-7.5
tenguis (PS2) 1988-3
tengut (part.) 1931-10.2; 1988-3
tenguts (part.) 1501a-7.5; 1712-7.5
teníam 1700-6.7
tenien 1702a-7.3
tenim 1588-7.5; 1915-2.1
tenim de 1915-2.1
tenim deubeir 1915-2.1
tenquà 1531-6
tenquedura 1500-7.6
tera 1456-7.5; 1474-7.5
terç 1924-2
terç avall 1924-2
terces 1571-7.5
térmens 1572-7.3
termes 1380-6
terra 1539-6.7; 1594-6.7; 1908-2
Terragona 1531-6
terras 1707-7.4; 1731-7.1
terrat de cambre 1536-10.8
terrats 1720-7.1
terres 1720-7.1
tersa 1513-7.6
testament 1731-7.1
testes predicti 1501b-7.5
testimoni 1702b-7.3
testimonis 1702a-7.3
Tetí 1536-10.8
teulat 1992-2.1
tevellola 1400-7.2
tevelloles 1400-7.2
texeix 1892-2
teya 1707-7.4
thenor 1655-7.5
Theologia 1664-7.5
Theòrica 1710-7.5
thesorer 1664-7.5
Thoni 1483b-7.6; 1500-7.6; 1501b-7.5; 1513-7.6
Thoni Masot 1483b-7.6; 1513-7.6
Thoni Samar 1500-7.6
Thoni Vila 1501b-7.5
tibiesa 1700-6.7
tinch 1550-7.6; 1557-7.1; 1621-7.3; 1702a-7.3; 1702b-7.3
tindrà 1707-7.4; 1728-7.4; 1731-7.1
tindran 1501b-7.5; 1720-7.1
tindria 1544-13.3
tindrien 1500-6.6
tinga 1393-6; 1569-7.5
tingan 1567-7.5
tingem 1457-7.5
tingue 1599-13.3
tinguen 1567-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1572-7.5
tingués 1677-6; 1712-7.5; 1728-7.4
tinguessen 1531-6
tingut 1660-7.3
tino 1967-1.1
tio 1998-3
tió 1948-1.1
tirar 1493b-7.6
tiraren 1533/1543-13.3
tirí 1621-7.3; 1642-7.3
títolls 1493a-7.6
títul 1906-12.3
toc (PS3) 1967-1.1
toca 1569-7.5
tocans 1572-7.5
tocant 1721-7.1
tocants 1573-7.5
tocants y concernents 1573-7.5
tocar 1664-7.5
tocarà 1569-7.5
tochat 1393-6
Todor 1513-7.6

- Todoro* 1373-7.6
tolra (inf.) 1380-6
tomates 1994-10.5
ton (poss.) 1888-2; 1998-3
ton fill 1888-2
ton pare 1998-3
Toni 1483b-7.6; 1493b-7.6; 1501b-7.5; 1533/1543-13.3; 1570-7.5; 1573-7.5
Toni Arabí 1483b-7.6
Toni Bernat 1570-7.5
Toni Salla 1493b-7.6
Toni Vileta 1501b-7.5
toques 1700a-7.2
Toras 1501a-7.5
torcava 1702b-7.3
Tores 1373-7.6
torisa 1735/1740-7.8
torn (PII) 1988-3
torna 1983-1
tornà 1967-1.1
tornant 1675-6.6
tornar 1500-7.6; 1552-7.5; 1948-1.1
tornaren 1948-1.1
tornat 1555a-7.5
tornau (PI5) 2008-3
tornava 1621-7.3
tornegat 1571-7.5
tornegats 1571-7.5
torní 1642-7.3; 1702b-7.3
torre 1489-7.6; 1737/1738-7.6
Torre 1700a-7.2
torrent 1892-2
Torres 1501b-7.5; 1567-7.5; 1569-7.5; 1573-7.5; 1579-13.3; 1621-7.3; 1700a-7.2; 1702a-7.3; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Torres Seguí 1573-7.5
Torreta 1707-7.4
torts 1478/1479-7.5
tostemps 1380-6; 1533/1543-13.3; 1573-7.5; 1621-7.3
tosttemps 1552-7.5
tot 1410-7.5
tot lo món 1410-7.5
tot sol 1918-1.1
tota la vida 1903-13.1
totambú 1906-12.3
totas 1903-13.1
totas sas esperansas 1903-13.1
Totzona 1599-13.3
tovaia 1755-7.2
tovaió 1755-7.2
tovaiola 1755-7.2
tovalles 1675-6.6; 1700b-7.2
tovallons 1700b-7.2
traball 1737/1738-7.6
traballa 1737/1738-7.6
traballat 1732-7.6; 1737/1738-7.6
traballavan 1700-6.7
trabay 1903-13.1; 1929-6
tractà (inf.) 1906-12.3
tractu 1906-12.3
tragué 1967-1.1
traguera (ImS3) 1710-7.5
trahent 1702b-7.3
trahuen 1675-6.6
traje 1906-12.3
trajo 2008-3
tramaté 1568-7.5
tramatia 1410-7.5
tramatra (inf.) 1456-7.5
trameteren 1373-7.6
tramís 1373-7.6
tramoya 1728-7.4
tranquat 1514-7.6
tranta-sis 1501a-7.5
trapesseries 1995-1
tras (num.) 1483a-7.6
trasculadora 1755-7.2
traspontí 1700b-7.2
trastaladós 1417-7.6
trastalladós 1417-7.6
tratan (PI6) 1906-12.3
trauen 1552-7.5
traure 1410-7.5; 1417-7.6; 1489-7.6; 1568-7.5; 1569-7.5; 1712-7.5; 1732-6.6
trebai 1948-1.1
trebaiaven 1948-1.1
trebaie 1931-10.2
trebal 1536-10.8
treball 1557-7.5
treball (PS3) 1557-7.5
treballar 1989-1.1

- treballaran* 1569-7.5
treballs 1660-7.3
trebocar 1562-13.3
trectar 1568-7.5
tregan 1660-7.3
tremete (inf.) 1533/1543-13.3
tremèter (inf.) 1533/1543-13.3
tremèter-y 1533/1543-13.3
tremontana 1707-7.4
trenta 1621-7.3
trenta y sinch mília 1544-13.3
trentanari 1569-7.1
tres 1915-2.1
treta 1568-7.5
treu 1918-1.1
treurà 1728-7.4
treure 1568-7.5
trèurer (inf.) 1712-7.5
Trilla 1677-6
Trilles 1501b-7.5
tristos 1930-6.4
tris-tras 2008-3
troba 1660-7.3
trobà 1544-13.3
trobant-me 1700-6.7
trobarà 1663-7.5
trobaren 1533/1543-13.3; 1644-13.3; 1948-1.1
trobas 1642-7.3
trobàs (ImS3) 1642-7.3
trobasen (ImS6) 1702a-7.3
Trobat 1721-7.1
trobau (PI5) 1988-3
trobava (ImI1) 1642-7.3
trobava (ImI3) 1710-7.5
trobí 1621-7.3
troços 1700-6.7
trompeta 1513-7.6
trompetés 1493a-7.6
trompicar 2008-3
Trona 1990-2.1
tronaroia 1995-1
trono 1728-7.4
tròpia 1456-7.5
tros 1995-1
troyellas 1483a-7.6
truitada 1967-1.1
tumultos 1557-7.5
tumultos y avalots 1557-7.5
Tuniets 1700-6.7
Tur 1474-7.5; 1483b-7.6; 1501b-7.5; 1513-7.6; 1536-10.8; 1570-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5; 1621-7.3; 1700-6.7; 1700a-7.2; 1702b-7.3; 1720-7.1; 1755-7.2
Tur de Toni 1573-7.5
Tur Scarey 1536-10.8
Tura 1721-7.1; 1735/1740-7.8
turch 1552-7.8
turchs 1533/1543-13.3; 1544-13.3; 1562-13.3
turno 1712-7.5
Turquia 1544-13.3

U
u 1573-7.5
u (pron.) 1417-7.6; 1478/1479-7.5; 1915-2.1
u vurà 1915-2.1
ubatet 1924-2
ubeint 1915-2.1
ubeir 1915-2.1
uberta 1555a-7.5
ubjecte 1906-12.3
ubjectes 1931-10.2
ublida 1903-13.1
ubservan (ger.) 1931-10.2
Udienci 1990-2.1
ufabaguera 1924-2
uferex 1903-13.1
uiada 1995-1
uis 1924-2; 1995-1
ulls 1892-2; 1983-1
últim 1721-7.1
ultimadament 1573-7.5
un (art.) 1400-7.2; 1544-13.3; 1918-1.1; 1988-3
un (pron.) 1990-2.1
un antiferer gran 1400-7.2
un antiferer gran on ha dominical e santoral 1400-7.2
un correu 1544-13.3

- un forn* 1918-1.1
un forn ... que hi havia un paler 1918-1.1
un niu 1988-3
un ofayer 1400-7.2
un ofayer on ha dominical 1400-7.2
un paler 1918-1.1
una 1373-7.6; 1892-2
una (pron.) 1700a-7.2
unanimés 1677-6
une (art.) 1915-2.1
une feste 1915-2.1
ungles 1675-6.6
Universidad 1710-7.5
universitat 1489-7.6; 1501b-7.5; 1550-7.6; 1555a-7.5; 1557-7.5; 1567-7.5; 1568-7.5; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5; 1573-7.5
Universitat 1588-7.5
uno (pron.) 1732-6.6
uno a cada costat 1732-6.6
uptimisme 1931-10.2
ureyes 1906-12.3
urganització 1931-10.2
us (pron.) 1967-1.1; 1983-1; 1988-3; 1990-2.1
ús (n.) 1731-7.1
us 'via 1967-1.1
us explicaré 1983-1
us faré 1990-2.1
us fareu 1983-1
us menjàveu 1967-1.1
us podré dar 1988-3
us puc 1990-2.1
us torna 1983-1
usàs (ImS3) 1393-6
ut 1731-7.1
ut moris est 1531-6
ut supra 1731-7.1
utilada 1573-7.5
utilitat 1572-7.5
- V**
- va agafar* 1989-1.1
va anar 1989-1.1
va anar menjant 1967-1.1
va asseure 1989-1.1
va deixar 2008-3
va dir 1967-1.1
va doblegar 1948-1.1
va escapar 1989-1.1
va escudellar 1989-1.1
va estar 1990-2.1
va estar-hi 1990-2.1
va estar-hi a meditar 1990-2.1
va estirar 1989-1.1
va preguntar 1989-1.1
va tornar 1948-1.1
va veure 1621-7.3; 1989-1.1
vaca 1700a-7.2
vachas 1513-7.6
vadell 1909-12.1
vaeta 1755-7.2
vagi 1967-1.1
vaguer 1380-6; 1555a-7.5
vaia (PS3) 1557-7.5
vaig dir (Pp11) 1967-1.1
vaix (aux.) 1700-6.7; 1931-10.2
vaja (interj.) 1974-1.1
vaja (PS3) 1660-7.3; 1720-7.1; 1731-7.1
vajan (PS6) 1655-7.5; 1720-7.1
valarosament 1579-13.3
València 1700-6.7; 1728-7.4
valencianes 1728-7.4; 2008-3
valgan (PS6) 1660-7.3
vallan (PS6) 1478/1479-7.5
Valls 1501b-7.5
valls (masc.) 1908-2
Vallvert 1700a-7.2
valtrus 1909-12.1; 1915-2.1; 1931-10.2
valut 1400-7.2
van 1915-2.1; 1990-2.1
van pensar 1948-1.1
vàna (PS3) 1457-7.5
vànoes 1651-7.2
vapor 1908-2
vaques 1478/1479-7.5
vàrem salvar 1990-2.1
vas 1569-7.1; 1721-7.1
vassalls 1552-7.8
Vasto 1544-13.3
vaxells 1567-7.5

- ve* 1660-7.3; 1915-2.1
ve bé 1660-7.3
vecins 1572-7.5
vedella 1571-7.5
Vedrà 1908-2; 1990-2.1
veé (PsI3) 1572-7.3
vega 1948-1.1
vegadas 1664-7.5
vegades 1373-7.6; 1410-7.5; 1702a-7.3
vegi (PS1) 1892-2
vegi (PS3) 1906-12.3
veguer 1380-6; 1501b-7.5
vehé (PsI3) 1572-7.3
vehent 1533/1543-13.3
vehins 1557-7.5; 1655-7.5
vei (adj.) 1967-1.1; 1995-1
vei marí 1967-1.1
veia (adj.) 1755-7.2
véia (n.) 1924-2
veiam (imp4) 1988-3
veiam (PS4) 1915-2.1
veieta 1924-2
veigué 1974-1.1
veis (adj.) 1915-2.1
veis (PI2) 1988-3
veis (PI5) 1967-1.1
veixicleta 2008-3
vel 1892-2
ve es (PI2) 1924-2
veles 1924-2
vell 1700b-7.2; 1989-1.1
vella 1536-10.8; 1569-7.5; 1731-7.1; 1735/1740-7.8; 1755-7.2
Vella 1720-7.1; 1731-7.1; 1737/1738-7.6
velles 1908-2
velló 1700a-7.2; 1700b-7.2; 1707-7.4
vells 1712-7.5
vena (PS3) 1478/1479-7.5; 1655-7.5
venan (PS6) 1655-7.5
venc (PII) 1992-2.1
vench (PsI3) 1373-7.6; 1410-7.5
vénda 1989-1.1
vendra (inf.) 1501a-7.5
vendrà 1571-7.5; 1990-2.1
vendran 1677-6
vendre 1478/1479-7.5; 1642-7.3
vèndrer (inf.) 1568-7.5; 1571-7.5; 1642-7.3; 1655-7.5
vené 1735/1740-7.8
venecià 1651-7.2
venedor 1655-7.5
venga (PS3) 1588-7.5
vengau (PS5) 1675-6.6
venges (ImS1) 1915-2.1
vengué 1918-1.1
vengut 1573-7.5; 1728-7.4; 1915-2.1; 2008-3
venguts 1573-7.5
venia 1621-7.3
Venrrell 1710-7.5
vent 1992-2.1
vént (ger.) 1533/1543-13.3; 1572-7.5; 1948-1.1; 1983-1
ventador 1995-1
ventai 1924-2
ventura 1892-2
venudas 1642-7.3
ver 1544-13.3; 1983-1
vera 1400-7.2
vera creu 1400-7.2
verdader 1908-2
verderol 1478/1479-7.5
verderols 1655-7.5
vérem 1908-2; 1931-10.2
veremar 1755-7.2
veren (PsI6) 1410-7.5; 1908-2; 1983-1; 1989-1.1
verga 1483a-7.6
Verge 1728-7.4; 1731-7.1
veritat 1501a-7.5; 1903-13.1
vermell 1478/1479-7.5; 2008-3
vermella 1700a-7.2; 1994-10.5
vermelles 1400-7.2; 1651-7.2
vermeya 1700a-7.2
vertí 1892-2
vesí 1702a-7.3
vesina 1983-1; 1992-2.1
vesines 1915-2.1
vesins 1755-7.2; 1915-2.1; 1967-1.1; 2000-12.1
vesite 1915-2.1
vesprada 1924-2

- vespre* 1918-1.1
vet 1410-7.5
vetla 1918-1.1
vetla qui vetla. 1918-1.1
vets (PI2) 1998-3
veu 1924-2
veura (inf.) 1373-7.6; 1675-6.6
veure 1568-7.5; 1990-2.1; 2008-3
vey (adj.) 1400-7.2
veya (adj.) 1700a-7.2
veynat 1675-6.6
veyñes 1571-7.5
veytar 1373-7.6
vi 1675-6.6
vi caser 1675-6.6
via (n.) 1573-7.5
via (ImI1,3) 1931-10.2; 1992-2.1
vianda 1373-7.6
Viàtich 1700-6.7
Vicent 1567-7.5; 1569-7.5; 1579-13.3; 1700a-7.2; 1702a-7.3; 1755-7.2
Vicent Andreu 1567-7.5; 1569-7.5
Vicent Berthomeu Cardona 1755-7.2
Vicent Ferrer 1755-7.2
Vicent Guasch 1755-7.2
Vich 1721-7.1
victòria 1544-13.3
vida 1410-7.5; 1721-7.1; 1892-2; 1903-13.1; 1990-2.1
vida mia 1892-2
vida sua 1721-7.1
Vidal 1567-7.5
vidra 1514-7.6
vidrieres 2008-3
viem (aux.) 1931-10.2
vila 1393-6; 1400-7.2; 1552-7.8; 1906-12.3
Vila 1417-7.6; 1474-7.5; 1501b-7.5; 1642-7.3; 1663-7.5; 1755-7.2; 1967-1.1; 2008-3
Vilafranca de Nissa 1544-13.3
vilda 1702a-7.3
vilers 2008-3
Vileta 1483a-7.6; 1501b-7.5; 1557-7.5
villa 1393-6; 1536-10.8; 1539-6.7; 1594-6.7
vin 1417-7.6; 1493a-7.6
vin [...] *qui costà* 1417-7.6
vin blanc 1493a-7.6
vin calabrès 1417-7.6
vin grec 1493a-7.6
Vinamor 1702a-7.3
vindrà 1562-13.3
vinga 1544-13.3
vingeran 1579-13.3
vinguda 1660-7.3
vingudes 1621-7.3
vingué 1531-6; 1533/1543-13.3; 1536-10.8; 1562-13.3; 1594-6.7
vingueren 1536-10.8; 1700-6.7
vinguerensen 1536-10.8
vingut 1544-13.3; 1573-7.5
vinguts 1544-13.3; 1573-7.5
vinguts a notícia 1573-7.5
vint-y-set 1493b-7.6
vinya 1731-7.1
violència 1660-7.3
violent (f.) 1702a-7.3
virot 1990-2.1
Vissent 1621-7.3
vist 1573-7.5
vitoalles 1514-7.6
virtualas 1456-7.5
vituales 1474-7.5
vitualles 1567-7.5; 1655-7.5
viu (PsI1) 1621-7.3; 1702b-7.3
viu a dits moros 1621-7.3
viuda 1735/1740-7.8
viuda Tura 1735/1740-7.8
vivacidad 1892-2
viy 1373-7.6
vo'la 1983-1
vo'la posaré 1983-1
vo'n 1992-2.1; 1995-1
vo'n diré 1992-2.1
volar 1888-2
volateria 1655-7.5
voldrà 1410-7.3
voldran 1712-7.5
volent 1588-7.5
voler 1380-6; 1677-6
volerlo 1677-6
volgué 1700-6.7
volguerem 1544-13.3

volgués 1568-7.5; 1571-7.5; 1642-7.3
volia (ImI1) 1642-7.3; 1702b-7.3
volia (ImI3) 1642-7.3; 1702b-7.3
volia menjar 2008-3
volian 1677-6
vollta 1533/1543-13.3
voltes 1998-3
voluntàries 1572-7.5
voluntat 1572-7.5; 1721-7.1
vora 1707-7.4
vore (inf.) 1998-3; 2008-3
vorem (F4) 2008-3
voreu (F5) 1967-1.1
vos (pron.) 1393-6; 1967-1.1; 1990-2.1; 1992-2.1
vos daré 1990-2.1
vos dehim 1393-6
vos faltava 1967-1.1
vosaltres 1501a-7.5; 1544-13.3
vosaltros 1501a-7.5
vostre 1573-7.5
vostro 1988-3
Vt. Boffi 1677-6
vu l 1903-13.1
vu l'ufereix 1903-13.1
vui (adv.) 1644-13.3
vui (PII) 1967-1.1; 1988-3
vuit 1642-7.3; 1712-7.5
vull (PII) 1544-13.3; 1557-7.1; 1569-7.1; 1721-7.1; 1892-2
vulla (PS3) 1536-10.8; 1544-13.3; 1573-7.5; 1663-7.5; 1707-7.4; 1721-7.1
vullau (PS5) 1544-13.3
vun 1903-13.1
vun pal·li 1903-13.1
vurà (F3) 1915-2.1
vus (pron.) 1903-13.1
vuy 1573-7.5; 1579-13.3; 1677-6
vuy (adv.) 1664-7.5; 1677-6; 1720-7.1; 1732-7.6
vuy (PII) 1557-7.1; 1903-13.1
vuy dia 1720-7.1; 1732-7.6
vuyt 1483a-7.6
vuytanta 1501a-7.5; 1550-7.6

X

xacota 1995-1
xacoters 1924-2; 1990-2.1
xalesta 1924-2
xamellot 1700b-7.2
Xanxo 1533/1543-13.3
xàrsia 1655-7.5
xàvega 1478/1479-7.5
xent 1915-2.1
xent seue 1915-2.1
xeramia 1924-2
Xereca 1990-2.1
xereques 2008-3
xica 1533/1543-13.3; 1539-6.7; 1644-13.3
xichs 1594-6.7
Xico 2008-3
ximateix 1995-1
xinglotant 1995-1
xiques 1651-7.2
xiquets 1700b-7.2
Xòtofull 1599-13.3
xuia 1755-7.2
xumisclava 1967-1.1

Y

y (conj.) 1500-6.6; 1531-6; 1536-10.8; 1539-6.7; 1544-13.3; 1552-7.8; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.1; 1557-7.5; 1562-13.3; 1569-7.1; 1569-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.3; 1573-7.5; 1579-13.3; 1588-7.5; 1594-6.7; 1599-13.3; 1621-7.3; 1642-7.3; 1644-13.3; 1660-7.3; 1663-7.5; 1664-7.5; 1675-6.6; 1677-6; 1700-6.7; 1700a-7.2; 1700b-7.2; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1707-7.4; 1712-7.5; 1720-7.1; 1721-7.1; 1728-7.4; 1731-7.1; 1732-7.6; 1737/1738-7.6; 1888-2; 1892-2; 1903-13.1; 1908-2; 1915-2.1; 1929-6
y (pron.) 1410-7.3; 1533/1543-13.3; 1562-13.3; 1710-7.5; 1903-13.1
y eu 1915-2.1
y ha 1569-7.5
y u vurà 1915-2.1

- ya* 1642-7.3
Yern 1755-7.2
Yerns 1755-7.2
Yglésia 1410-7.5; 1642-7.3; 1700-6.7; 1721-7.1; 1731-7.1; 1732-7.6
Ygnès 1702b-7.3
ygualar 1573-7.5
ylla 1410-7.5; 1552-7.5; 1555a-7.5; 1555b-7.5; 1557-7.1; 1557-7.5; 1568-7.5; 1570-7.5; 1571-7.5; 1572-7.5
Ylla 1393-6; 1721-7.1
Ylla de Yviza 1721-7.1
Ylustríssim 1721-7.1
ympusibles 1915-2.1
- yo* 1373-7.6; 1557-7.5; 1569-7.1; 1572-7.5; 1642-7.3; 1700-6.7; 1702a-7.3; 1702b-7.3; 1731-7.1; 1906-12.3
Ysabet 1702a-7.3
ysglésia 1500-6.6
Yviça 1380-6; 1410-7.5; 1557-7.5; 1568-7.5; 1570-7.5
Yvisa 1501a-7.5; 1572-7.5; 1702a-7.3
Yvissa 1569-7.1; 1731-7.1
Yviza 1721-7.1
- Z**
zell 1557-7.5

BIBLIOTECA DE DIALECTOLOGIA I SOCIOLINGÜÍSTICA

Títols publicats

- 1 Lúdia PONS, *Iodització i apitxament al Vallès: Interpretació sociolingüística i psicolingüística dels canvis fonètics* (1992)
- 2 Antoni M. BADIA I MARGARIT, Lúdia PONS i Joan VENY, *Atles lingüístic de domini català: Qüestionari* (1993)
- 3 Ramon SISTAC, *El ribagorçà a l'alta Llitera: Els parlars de la vall de la Sosa de Peralta* (1993)
- 4 Lluís GIMENO, *Atles lingüístic de la diòcesi de Tortosa* (1997)
- 5 Joan VENY i Lúdia PONS, *Atles lingüístic del domini català: Enotextos del català oriental* (1998), amb una casset sonora
- 6 M. Pilar PEREA, *Compleció i ordenació de La flexió verbal en els dialectes catalans d'A. M. Alcover i F. de B. Moll* (1999), 2 v. [exhaurit]
- [6] M. Pilar PEREA, *Compleció i ordenació de La flexió verbal en els dialectes catalans d'A. M. Alcover i F. de B. Moll* [disc òptic (CD-ROM)] (1999).
- 7 Brauli MONTOYA, *Els alacantins catalanoparlants: una generació interrompuda* (2000)
- 8 Xavier FAVÀ, *Diccionari dels noms de ceps i raïms: L'ampelonímia catalana* (2001) [exhaurit]
- 9 Antoni M. BADIA I MARGARIT [coord.], *Diccionari d'antroponímia catalana: Volum de mostra* (2004)
- 10 Albert BRANCHADELL, *La moralitat de la política lingüística: Un estudi comparat de la legitimitat liberaldemocràtica de les polítiques lingüístiques del Quebec i Catalunya* (2005)
- 11 Josep J. CONILL, *Del conflicte lingüístic a l'autogestió: materials per a una sociolingüística de la complexitat* (2007)
- 12 Jordi DORCA, *El parlar de Collsacabra: aproximació i assaig de descripció* (2008)
- 13 Miquel Àngel PRADILLA CARDONA, *Sociolingüística de la variació i llengua catalana* (2008)
- 14 Joan VENY i Àngels MASSIP, *Scripta eivissenca* (2009)

